

วารสาร มจร

สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

JOURNAL OF MCU

ISSN (Print) : 2287-0121

ISSN (Online) : 2673-0782

Social Science Review

ปีที่ 8 ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม 2562

Vol.8 No.4 October - December 2019

จำนวนพิมพ์ : 1,000 เล่ม

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 4 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม

ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน

ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน

ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระพุทธศาสนา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ พัฒนาสังคมและการศึกษา ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกของปัญหาให้แก่สังคม

ที่ปรึกษาวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

พระราชปริยัติกวี, ศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระเทพปวรเมธี, รศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระสุวรรณเมธากรณ์, ผศ.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระเมธีธรรมอาจารย์, รศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระเทพเวที, รศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระครูโสภณพุทธศาสตร์, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระโสภณวชิราภรณ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระครูปริยัติกิตติธำรง, รศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผศ.ร.อ.ดร.ประภาณเลิศ อัจฉริยปัญญากุล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บรรณาธิการ :

รศ.ดร.สุรพล สุขะพรหม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยบรรณาธิการ :

รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ทีมบรรณาธิการ :

พระปลัดระพี พุทธิสารโ, ผศ.ดร.

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระมหาทศกัญญา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร.

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระมหาสุนันท์ สุนนโ, ผศ.ดร.

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระสมนึก ธีรปญโณ

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

(2) ปีที่ 8 ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม 2562

ผศ.ดร.ธิดาฉวี หมั่นมี

ผศ.ดร.อนุวัต กระจ่าง

อ.ดร.พงศ์พัฒน์ จิตตานุกัณฑ์

ศ.ดร.ประยงค์ แสนบุราณ

รศ.ดร.ประเวศ อินทองปาน

รศ.พล.ท.ดร.วีระ วงศ์สรรค์

รศ. ดร. พงษ์ธีรสรรค์ สุทธิไชยเมธี

รศ. ดร.สัญญา เคนาภูมิ

รศ.ดร.อัจฉรา หล่อตระกูล

ผศ.ดร.สอาด บรรเจิดฤทธิ์

ผศ.ดร.อุทัย สติมัน

ผศ.ดร.สมคิด ดวงจักร

พล.อ.ต.ดร.เนภัทร์ แก้วนาค

ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร

ผศ.ดร.วันชัย สุขตาม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

มหาวิทยาลัยแสตมฟอร์ด

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

วิทยาลัยการทัพอากาศ

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

กองจัดการ:

ผศ.ดร.ประเสริฐ อีลาว

นายกรกต ชำบัณฑิต

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศิลปกรรม:

อ.ดร.สุริยา รักษาเมือง

อ.ดร.ประสิทธิ์ พุทธศาสน์ศรีธธา

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงาน :

สำนักงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อาคารเรียนรวม

โซน B ชั้น 5 เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

จัดพิมพ์โดย :

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

13170 โทร. 035-248-000, ต่อ 8555,8556,5541. แฟกซ์. 035-248-000 ต่อ 8545

Release Date Is 4 Copies Per Year.

Issue 1 January – March.

Issue 2 April – June.

Issue 3 July – September.

Issue 4 October – December.

Objective:

To Promote and Encourage Instructs, Academics, Students and Other Interested Persons to Have The Opportunity to Disseminate Academic and Research Works in Social Sciences and Related Subjects Such as Buddhism, Political Science, Public Administration, Law, Management, Sociology, Economics, Social Development and Education. The Analysis Provides a Solution to The Problem of Society.

Advisory Board of Journal

Prof. Dr. Phra Rajapariyatkavi.	Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
Assoc. Prof. Dr. Phra Theppawaramethi.	Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
Asst. Prof. Phra Suwanmethaphorn.	Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
Assoc. Prof. Dr. Phra Methithammajarn.	Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
Assoc. Prof. Dr. Phra Thepwethi.	Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
Asst. Prof. Dr. Phrakhru Sophonphutthisat	Mahachulalongkornrajavidyalaya University .
Phra Sophonvachiraphorn.	Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
Assoc. Prof. Dr. Phrakru Pariyatkitthamrong.	Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
Asst. Prof. Dr. Phra Udomsithinayok.	Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
Asst. Prof. Capt. Dr. Pramanlert Atcharyapanyakun.	Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Editor:

Assoc. Prof. Dr. Surapon Suyaporn. Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Assistant Editor:

Assoc. Prof. Dr. Kiattisak Suklueang. Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Editorial Team:

Asst. Prof. Dr. Phrapalad Raphin Buddhiso.	Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
Asst. Prof. Dr. Phramaha Krisada Kittisophano	Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
Asst. Prof. Dr. Phramaha Sunun Sunundho.	Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
Phra Somnuek Therapanyo.	Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

(4) ปีที่ 8 ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม 2562

Asst.Prof.Dr. Thitiwut Manmee.	Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
Asst.Prof.Dr.Anuwat Krasang.	Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
Dr. Phongphat Chittanurak.	Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
Prof. Dr. Prayong Saenpuran.	Khonkaen University.
Assoc. Prof. Dr. Praves Intongpan.	Kasetsart University.
Assoc. Prof. Lt. Gen.Dr.Weera Wongsan.	National Defence College of Thailand.
Assoc. Prof. Dr.Pruethsan Sutthichaimethee.	Chulalongkorn University.
Assoc. Prof. Dr. Sanya Kenaphoom	Rajabhat Maha Sarakham University.
Assoc. Prof. Dr. Achara Lortrakul	Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University.
Asst. Prof. Dr. Sa-at Banchoetrit	Stamford International University.
Asst. Prof. Dr. Uthai Satiman.	Suan Dusit University.
Asst. Prof. Dr. Somkid Duangchak.	Chom Bueng Rajabhat University.
AVM. Dr. Naphat Kaeonak.	Air Force College.
Asst. Prof. Dr. Butsakon Watthanabut	North Bangkok University.
Asst. Prof. Dr. Wanchai Suktam.	Surindra Rajabhat University.

Management Division:

Asst.Prof. Dr. Prasert Thilao.	Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
Mr. Korakoth Chabandit.	Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Fine arts:

Dr. Suriya Raksamueng	Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
Dr. Prasit Phutthasatsattha	Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Office:

The Office Journal of MCU Social Science Review. Graduate School of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Class B, 5th Floor, 79 Moo 1, Lam Sai, Wang Noi, Ayutthaya 13170.

Published by:

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Printing House 79 Moo 1, Lam Sai, Wang Noi, Ayutthaya. 13170. Call. 035-248 - 000, ext. 8555,8556,5541 Fax. 035-248-000. ext. 8545.

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ : วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

ARTICLE REVIEW BOARD : JOURNAL OF MCU SOCIAL SCIENCE REVIEW

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายใน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

1. พระราชปรียัติกวี, ศาสตราจารย์ ดร.
2. พระเทพปรียัติเมธี, รองศาสตราจารย์ ดร.
3. พระครูปรียัติกิตติธำรง, รองศาสตราจารย์ ดร.
4. พระครูปริมาบุรุษ, รองศาสตราจารย์ ดร.
5. พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส,รองศาสตราจารย์ ดร.
6. พระมหาสมบุญ ภูทกโกโร, ดร.
7. ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง
8. ศาสตราจารย์ ดร.จ่านงค์ อติวัฒน์สิทธิ์
9. ศาสตราจารย์ พลตำรวจโทหญิง ดร.นัยนา เกิดวิชัย
10. ศาสตราจารย์พิเศษ ร้อยโท ดร.บรรจบ บรรณรุจิ
11. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ จันทะนี
12. รองศาสตราจารย์ ดร.ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม
13. รองศาสตราจารย์ ดร. กิตติทัศน์ ผกาทอง
14. รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู
15. รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนอก
16. รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย
17. รองศาสตราจารย์ ดร.วรงค์ุต เกื้อนช้าง
18. รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน งามสนิท
19. รองศาสตราจารย์ ดร.รัชชพันธ์ อิศรเดช
20. รองศาสตราจารย์ ดร.โกนินธุ์ ศรีทอง
21. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ นิยมามงกูร
22. รองศาสตราจารย์ อนุภูมิ ไชวเกษม
23. รองศาสตราจารย์ ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือือง
24. รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรพล ใจเย็น
25. รองศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์
26. รองศาสตราจารย์ ดร.สุพรต บุญอ่อน
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต

Lecturers In-House Professional :

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

1. Prof. Dr.Phra Rajapariyatkavi.
2. Assoc. Prof. Dr. Phratheppariyattimethi.
3. Assoc.Prof. Dr. Phrakru Pariyatkkittithamrong.
4. Assoc.Prof. Dr. Phrakhu Purimanurak.
5. Assoc. Prof.Dr. Phramaha Hansa Dhammhaso.
6. Dr. Phramaha Somboon Uddhikaro.
7. Prof. Dr. Boonton Dockthaisong.
8. Prof. Dr. Chamnong Adivadhanasit.
9. Prof. Pol.Lt.Gen. Dr. Naiyana Koetwichai.
10. Prof. (Special). Lt.Dr.BanJop Banaruji.
11. Assoc. Prof.Dr. Aphinant Chantanee.
12. Assoc. Prof.Dr. Chartchai Pitakthanakhom.
13. Assoc. Prof.Dr. Kittithat Phakathong.
14. Assoc. Prof.Dr. Somsak Bunpu.
15. Assoc. Prof.Dr. Somchai Sinok.
16. Assoc. Prof.Dr. SutthiPhong Siwichai.
17. Assoc. Prof.Dr. Wonrakrit Thueanchang.
18. Assoc. Prof.Dr. Saman Ngamsanit.
19. Assoc.Prof. Dr. Tatchanan Isaradej.
20. Assoc.Prof. Dr. Konit Sithong.
21. Assoc.Prof. Dr. Surin Nitamangkoon.
22. Assoc.Prof. Anuphum Sowkasem.
23. Assoc.Prof. Dr. Kietsisak Suklueang.
24. Assoc.Prof. Dr. Pattarapol Chaiyen.
25. Assoc.Prof. Dr.Toemsak Thongin.
26. Assoc.Prof. Dr.Suphrot Boonon.
27. Asst.Prof. Dr. Phichet Thangto.

(6) ปีที่ 8 ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม 2562

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายใน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิติวุฒิ หมั่นมี
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัต กระสังข์
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุทธนา ปราณีต
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สติธิต์ ศิลปชัย
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อานนท์ เมธีวรฉัตร
33. อาจารย์ ดร.จุฑามาศ วารีแสงทิพย์

Lecturers In-House Professional :

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

28. Asst.Prof. Dr.Thitiwut Manmee.
29. Asst.Prof. Dr. Anuwat Krasang.
30. Asst.Prof. Dr.Yuttana Praneet.
31. Asst.Prof. Sathit Sinlapachai.
32. Asst.Prof. Anon Methiworachat.
33. Dr. Chuthamat Warisaengthip.

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ : วารสาร มจร.สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

ARTICLE REVIEW BOARD : JOURNAL OF MCU SOCIAL SCIENCE REVIEW

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

1. พระเมธาวิเชียร, รองศาสตราจารย์ ดร.
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2. ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
3. ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.กาญจนา เจริญชัย
มหาวิทยาลัยนเรศวร
4. รองศาสตราจารย์ วราคม ที่สุกะ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
5. รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ ชีโนกุล
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
6. รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสงวงศ์
มหาวิทยาลัยมหิดล
7. รองศาสตราจารย์ พัฒนะ เรือนใจดี
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
8. รองศาสตราจารย์ ดร. พฤทธิสรรค์ สุทธิไชยเมธี
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
9. รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพงษ์ แก่นอินทร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
10. รองศาสตราจารย์ ดร.สรเสริญ อินทร์ตัน
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
11. รองศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
12. รองศาสตราจารย์ ดร.ภัคดี โพธิ์สิงห์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
13. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
14. รองศาสตราจารย์ ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Outside Professional :

1. Assoc. Prof. Dr. Phramedhavinaiyaros
Mahamakut Buddhist University.
2. Prof.Dr.Thirapat Serirangsan
Sukhothai Thammathirat Open University.
3. Prof. (Special). Dr. Kanchana Ngaorangsi
Naresuan University.
4. Assoc. Prof. Warakhom Thisuka
Mahamakut Buddhist University.
5. Assoc. Prof.Dr. Chaiyuth Chinokul
National Institute of Development Administration.
6. Assoc. Prof.Dr. Yothin Sawaengdee
Mahidol University.
7. Assoc. Prof. Phatthana Rueanchaidee
Ramkhamhaeng University.
8. Assoc. Prof.Pruethsan Sutthaimethee
Chulalongkorn University
9. Assoc. Prof.Dr.Thiraphong Kaenin
Prince of Songkla University.
10. Assoc. Prof.Dr. Sansoen Intarat
Suan Dusit University.
11. Assoc. Prof.Dr.Chamroen Chuchaisuwan
Rajamangala University of Technology Srivijaya.
12. Assoc. Prof.Dr. Phakdi Phosing
Mahasarakham Rajabhat University.
13. Assoc. Prof.Dr. Sanya Khenaphum
Mahasarakham Rajabhat University.
14. Assoc. Prof.Dr. Chonwit Chianchit
Srinakharinwirot University.

(8) ปีที่ 8 ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม 2562

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

15. รองศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สรรสรวิสุทธิ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
16. รองศาสตราจารย์ ดร.กาสัก เตชะชั้นหมาก
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
17. รองศาสตราจารย์ ดร. ขวลิต สวัสดิ์ผล
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชวาล แอ่อมหล้า
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย สติมัน
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลับพลึง คงชนะ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี เพชรนาจักร
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน
มหาวิทยาลัยมหิดล
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วศิน ปัญญาบุตรกุล
มหาวิทยาลัยนเรศวร
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ เจนวิถีสุข
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน
มหาวิทยาลัยศิลปากร
26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สอาด บรรเจิดฤทธิ์
มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.อนันท์ ใจสมุท
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยสร สมบุญมาก
มหาวิทยาลัยนครพนม
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

Outside Professional :

15. Assoc. Prof.Dr. Phaisan Sansonwisut
Nakhon Sawan Rajabhat University.
16. Assoc. Prof.Dr. Kasak Tekhanmak
Thepsatri Rajabhat University.
17. Assoc. Prof.Dr. Chawalit Sawatphon
Suan Dusit Rajabhat University.
18. Asst. Prof.Dr.Chatchawan Araemla
Chom Bueng Rajabhat University.
19. Asst. Prof.Dr. Uthai Satiman.
Suan Dusit University.
20. Asst. Prof.Dr.Phlapphueng Khongchana
Srinakharinwirot University.
21. Asst. Prof.Dr.Montri Phetnachak
Prince of Songkla University.
22. Asst. Prof.Dr. Wutthinan Kanthatian
Mahidol University.
23. Asst. Prof.Dr. Wasin Panyawuttrakun
Naresuan University.
24. Asst. Prof.Dr.Thatsani Chenwithisuk
Chandrakasem Rajabhat University.
25. Asst. Prof.Dr.Chonsit Sitisungnoen
Silpakorn University.
26. Asst. Prof.Dr.Sa-At Banchoetrit
Stanford University.
27. Asst. Prof. Lt.Jg. Dr.Anan Chaisamut
Surat Thani Rajabhat University.
28. Asst. Prof.Dr.Chayason Sombunmak
Nakhon Phanom University.
29. Asst. Prof.Dr.Busakorn Watthanabut
North Bangkok University.

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ว่าที่ พ.ต.ดร.สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล
กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, นนทบุรี
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จिरายู ทรัพย์สิน
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมคิด ดวงจักร
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ อุปสอด
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
34. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชชุกร นาคธน
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
35. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา หล่อตระกูล
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
36. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุภูมิ เขตจัตุรัส
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- 37 อาจารย์ พลเอก ดร.เอกชัย ศรีวิลาศ
สถาบันพระปกเกล้า
38. อาจารย์ ดร.จิตต์วิมล คล้ายสุบรรณ
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

EXTERNAL EXPERTS

30. Asst. Prof.Dr.Sawat Chiratthitikan
Department of Corrections, Ministry of Justice, Nonthaburi
31. Asst. Prof.Dr.Chirayu Sapsin
Surindra Rajabhat University.
32. Asst. Prof.Dr.Somkhith Duangchak
Chom Bueng Rajabhat University.
33. Asst. Prof.Dr.Anan Upasod
Lampang Rajabhat University.
34. Asst. Prof.Dr.Witchukon Nakathon
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University.
35. Asst. Prof.Dr.Atchara Lotrakun
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University.
36. Asst.Prof.Dr. Chatuphum Khetchatturat
Khonkaen University.
37. Gen.Dr. Akachai Siwilat
King Prajadhipok's Institute.
- 38 Dr. Chitwimon Khlaisuban
Suan Dusit University.

บทบรรณาธิการ

วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์นี้เป็นปีที่ 8 ฉบับที่ 4 ประจำเดือนตุลาคม – ธันวาคม พ.ศ. 2562 คณะกองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์โดยคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุด ควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่ อีกทั้งเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการและเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ ซึ่งเนื้อหาสาระในเล่มประกอบด้วยนักวิชาการและเรื่องดังต่อไปนี้

พระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณงุโร) บทความเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรี” พบว่า พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรีร่วมกับภาคีเครือข่าย เช่น สาธารณสุขจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในการให้คำปรึกษา การให้กำลังใจ การดูแลสุขภาพทั้งทางกายและทางใจแก่ประชาชนผ่านกิจกรรม “อธิษฐานจิตเข้าพรรษา ลด ละ เลิกเหล้า บุหรี่ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา” ส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

พระเมธาวิญญโร (สุเทพ ปลิวโก) บทความเรื่อง “รูปแบบการเผยแผ่พุทธธรรมสำหรับคนในพุทธศตวรรษที่ 26 เพื่อส่งเสริมความมั่นคงของพระพุทธศาสนา” พบว่า สภาพการเผยแผ่พุทธธรรมสำหรับคนในพุทธศตวรรษที่ 26 เพื่อส่งเสริมความมั่นคงของพระพุทธศาสนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 6 ด้าน พบว่า ด้านพระสงฆ์อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านวิธีการเผยแผ่ ด้านการใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ ด้านแผนงานและนโยบาย ด้านแผนงานและนโยบาย และด้านการสร้างเครือข่าย อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน ส่วนด้านการส่งเสริมและสนับสนุนอยู่ในระดับปานกลาง

พระครูวิบูลเจติยานุรักษ์ (ประไพ ปุณณกาโม) บทความเรื่อง “การบริหารอำนาจตามแนวพุทธในระบบการปกครองแบบธรรมรัฐ” พบว่า หลักการของธรรมรัฐ เป็นเครื่องมือในการควบคุมตนเอง คือการควบคุมกาย วาจา และใจของตนเองให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องและพึงประสงค์ของสังคม และเป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเอง คือการเปลี่ยนแปลงหรือยกระดับตนเองทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรม ให้มีความเหมาะสมและให้สอดคล้องกับสิ่งที่สังคมประชาธิปไตยคาดหวัง

พระครูสังฆรักษ์ปัญญาพล ปญญาพล บทความเรื่อง “กลไกการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของพระวินยาธิการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” พบว่า เจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นหัวหน้าพระวินยาธิการประจำจังหวัด ดูแลเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติงานของพระวินยาธิการเป็นอย่างดี มีการแต่งตั้งเจ้าคณะตำบลทุกตำบลในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้เป็นพระวินยาธิการ ทำหน้าที่ดูแลความเรียบร้อยในเขตปกครองคณะสงฆ์ของตนเอง และมีการประชุมกันทุกเดือน

พระครูสิทธิวิจิตรโสภิต (ประสิทธิ์ สมมาปญโญ) บทความเรื่อง “การพัฒนาบทบาทของพระสังฆาธิการในการอนุรักษ์พุทธสถานในจังหวัดกำแพงเพชร” พบว่า 1) ด้านการอนุรักษ์ รูปแบบอนุรักษ์ต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจนในด้านความคิด หลักการที่ถูกต้องเกี่ยวกับการสงวนรักษา การบูรณะและการนำเสนอมรดกทางวัฒนธรรม 2) ด้านการฟื้นฟู ต้องมีการวางแผนงานเป็นขั้นตอนโดยนักวิชาการและสร้างกิจกรรมการเรียนรู้และการเป็นเครือข่ายเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญา และ 3) ด้านการพัฒนา ส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมซึ่งก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชน ดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม และการพัฒนาองค์ความรู้แก่ชุมชนและเยาวชน

พระครูอนุกุลสุตกิจ (สุเทพ สุเทโว) บทความเรื่อง “การศึกษาแรงจูงใจของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในจังหวัดชลบุรี” พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ใช้หลักวงจร PDCA มีการวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข ต้องคำนึงถึงว่าสำนักเรียนแต่ละสำนักมีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน มีการประชุมวางร่วมกันทุกสำนักเรียนในจังหวัดให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตั้งกองทุนการศึกษาสนับสนุนในด้านปัจจัยที่แน่นอนชัดเจน

พระครูปฐมธีรวัฒน์ (บัญญัติ เทียนทอง) บทความเรื่อง “นโยบายและแนวปฏิบัติขององค์การชุมชนในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม” พบว่า เน้นเรื่องรายได้ผู้สูงอายุ การเป็นแหล่งกู่ฮิม การเข้าถึงสิทธิและการคุ้มครองต่างๆของผู้สูงอายุ และการส่งเสริมและร่วมสร้างกิจกรรมสันตนาการต่างๆระหว่างผู้สูงอายุกับครอบครัวและสังคม มีการดำเนินการตามนโยบายที่ 8 น้อยมาก อาจเนื่องด้วยว่าเป็นนโยบายของการบริหารระดับสูงที่เน้นการพัฒนาบุคลากรผู้สูงอายุและบูรณาการแผนการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ร่วมเข้ากับของรัฐบาลในระดับชาติ

พระมหาสราวุธ สราวุธ บทความเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15” พบว่า มีการประชุมวางแผนเพื่อกำหนดนโยบาย และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ที่ชัดเจน มีการนำนโยบายที่ได้มาสู่การปฏิบัติ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นประจำ

ประเสริฐ ปอนถิ่น บทความเรื่อง “กลไกการจัดการด้านสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาผู้สูงอายุในตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่” พบว่า 1) ด้านการประกันสังคม ควรมีการปรับเพิ่มเบี้ยยังชีพให้สูงขึ้น โดยพิจารณาตามความเหมาะสมกับค่าใช้จ่ายในปัจจุบัน การตั้งกองทุนสำหรับผู้สูงอายุ 2) ด้านการช่วยเหลือสาธารณะ ควรมีการสำรวจประวัติผู้สูงอายุในแต่ละหมู่บ้าน และควรมีอาสาสมัครประจำชุมชน 3) การบริการสังคม ควรจัดให้มีการตรวจสุขภาพให้สม่ำเสมอและต่อเนื่อง การอบรมให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ และการจัดกิจกรรมนันทนาการให้แก่ผู้สูงอายุได้แสดงบทบาทด้านประเพณีวัฒนธรรม

เสาวนีย์ วิยะบุญ บทความเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักอภิธานิยธรรมเพื่อการจัดการสภาองค์กรชุมชนเข้มแข็งในจังหวัดระยอง” พบว่า บริบททั่วไปของสภาชุมชนในจังหวัดระยองมีการจัดกิจกรรมให้กับสมาชิกไม่แน่นอน และคนในชุมชนพึงพอใจมากที่สุดกับการมีส่วนร่วมการเลือกตั้ง แต่ควรที่จะพัฒนาเรื่องการแก้ปัญหาที่รวดเร็ว สภาองค์กรชุมชนจังหวัดระยอง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการสร้างธรรมนูญชุมชนด้วยคนในชุมชน และภาครัฐให้ความร่วมมือในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น

ยุภาติ แหยมสุขสวัสดิ์ บทความเรื่อง “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง” พบว่า บริบททั่วไปของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยองเหมาะสำหรับการพักผ่อนกับครอบครัว นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่ชอบสวนผลไม้ ระยะเวลาที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรคือค้างคืน 1 คืน และช่วงเวลาที่เหมาะสมคือวันเสาร์ - อาทิตย์ แหล่งข้อมูลที่สำคัญสำหรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรคือสื่อออนไลน์จากที่ต่างๆ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยองโดยใช้ทฤษฎีส่วนประสมการตลาดอยู่ในระดับมาก 1) ด้านแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญเรื่องการมีระบบรักษาความปลอดภัยที่ดีและความมีเอกลักษณ์ที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมท้องถิ่น 2) ด้านราคา นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญเรื่องราคาที่เหมาะสมและมีความคุ้มค่ากับประโยชน์ที่ได้รับ

Yasumin Inkrungkao Article “Leadership Development for New Generation of Executives of Mahachulalongkornrajavidyalaya University.” Results were showed as follows: Iddhipada 4 as a Buddhist principle, 3 qualifications, and 3 leadership characteristics, and 6 factors affecting the desirable leadership characteristics of new generation executives of Mahachulalongkornrajavidyalaya University. These compositions will link to 6 aspects of desirable leadership characteristics consisted of global vision, excellent management, responsibility, morality, thinking innovation, and international language.

รัฐรพี พิพัฒน์ธนวศ์ บทความเรื่อง “การพัฒนาปัญญาามนุษย์เชิงบูรณาการแนวพุทธ” พบว่า พหุปัญญาสามารถนำมาพัฒนาในกรอบของจิตชานาญการและจิตเคารพ เพื่อพัฒนาความชำนาญในศาสตร์ต่าง ๆ และจริยธรรมไปพร้อมกัน โดยเริ่มจากการสร้างสัมมาทิฐิให้มีความเห็นที่ถูกต้อง มีความเคารพในพระรัตนตรัยและศึกษาพระธรรมอย่างต่อเนื่อง สามารถพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างลึกซึ้งด้วยโยนิโสมนสิการ หมั่นเจริญสติตามหลักกรรมอนุสติ 10 และดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท

ธีระ เทิดพุทธธรรม บทความเรื่อง “การวิเคราะห์องค์ประกอบของแนวปฏิบัติที่ดีตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย” พบว่า องค์ประกอบของแนวปฏิบัติที่ดีตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ระบบการรายงานและการควบคุมทางการบริหาร (2) การเปิดเผยข้อมูล (3) การปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (4) การตรวจสอบภายในและควบคุมภายใน และ (5) การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้น โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนสะสมได้ร้อยละ 64.171

จิรภัทร เริ่มศรี บทความเรื่อง “กลยุทธ์การสื่อสารอัตลักษณ์ผ้าอ้อมครามสกนนคร” พบว่า การสื่อสารการตลาดของกลุ่มผู้ผลิตผ้าอ้อมครามสกนนคร มีการใช้สื่อออนไลน์เป็นช่องทางในการนำเสนอและจำหน่ายสินค้าผ้าอ้อมครามสกนนคร โดยเนื้อหาที่ใช้ในการสื่อสารไปยังกลุ่มผู้บริโภค สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นธรรมชาติ เพราะผ้าอ้อมครามใช้ฝ้ายเส้นมือเป็นเส้นใยหลักในการทอ สะท้อนถึงวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของคนในชุมชน ทำให้ภาพลักษณ์ผ้าอ้อมครามสกนนคร ส่งผลต่อการรับรู้ทั้งด้านอารมณ์และความรู้สึกของผู้บริโภคเป้าหมาย

บุษกร วัฒนบุตร บทความเรื่อง “ศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์โดยภาคเอกชน เพื่อสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21” พบว่า การสร้างกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างนวัตกรรมอย่างยั่งยืนที่จะต้องประกอบไปด้วย การสร้างวัฒนธรรมในการทำงานที่เต็มไปด้วยความสนุก ก่อให้เกิดบรรยากาศในการทำงานที่ทุกหน่วยงานเคารพการมีภาวะผู้นำ ด้วยการผ่านการสร้างการยอมรับในกลุ่มบุคคลผู้ปฏิบัติงาน สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ขององค์กร ภายใต้การทำงานด้วยบรรยากาศของมิตรภาพ การรับผิดชอบต่อสังคม รวมไปถึงการรักษาสภาพแวดล้อมให้ยั่งยืน ดังสมการ 3 Fs = Fun + Full + Friend

สารัช ดีงาม บทความเรื่อง “รูปแบบทางการตลาดเพื่อสร้างความคุ้มค่าของสนามกีฬา” พบว่า รูปแบบทางการตลาดของสนามกีฬาที่มีในปัจจุบันนั้น ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการทางด้านการตลาด และปัญหาการขาดการสร้างกิจกรรมในสนามกีฬาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการ

รดา อนุตตรังกูร บทความเรื่อง “การรวมกลุ่มทางการเมืองในจังหวัดนครสวรรค์ กรณีศึกษาเครือข่ายป่าชุมชนคนรักป่าเขาแม่กระทุ้ บ้านธารมะยม อำเภอแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า ปัญหาการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ ที่มุ่งเน้นให้คนขาดจิตสาธารณะ สนใจแต่เรื่องการทำมาหากินของปัจเจกเอง จนละเลยประเด็นด้านการใช้และร่วมกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไป

คำใจ คำวิเศษ บทความเรื่อง “การบริหารจัดการส่งเสริมการลงทุนนักลงทุนไทยของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการลงทุนนักลงทุนไทยของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนโดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เรียงลำดับตามความสำคัญ ได้แก่ คุณธรรม ความรู้ ความมีเหตุผล ความมีภูมิคุ้มกัน และความพอประมาณ

พัชระ ไม้หอม บทความเรื่อง “การเสริมสร้างคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของคนไทยตามหลักพุทธธรรม” พบว่า กระบวนการเสริมสร้างได้มาจากผลจากการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับทฤษฎีทางสังคมวิทยาและทางจิตวิทยาเป็นกระบวนการ 10 ขั้นตอน ได้แก่ 1) มีความตั้งใจจริง 2) ปัญญา 3) ความเพียร 4) ลดละกิเลส 5) ช่วยเหลือกันและกัน 6) ปิยวาจา 7) จิตอาสา 8) แบ่งปัน 9) วินัย และ 10) ไม่เห็นแก่ตัว และตัวชี้วัดพฤติกรรม สามารถนำไปติดตามและประเมินผลด้วยตนเอง

พงศ์ชัย สุขะหุต บทความเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจ ตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในอำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร” พบว่า รูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ประชาชนควรมุ่งเน้นการทำเกษตรแบบพอเพียงโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยึดถือปราชญ์ชาวบ้านเป็นต้นแบบ มีศูนย์การเรียนรู้

วิภาวณี เผือกบัวขาว บทความเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างเส้นทางการเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย–เมียนมา : กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดมะริด” พบว่า สร้างเครือข่ายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างเส้นทางการเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย–เมียนมา มี 3 เครือข่าย ดังนี้ (1) เครือข่ายความร่วมมือเชิงพื้นที่ (2) เครือข่ายความร่วมมือด้านการบริหารจัดการและ (3) เครือข่ายความร่วมมือแบ่งตามโครงสร้างหน้าที่

ภูสิทธิ์ ภูคาชะโนด บทความเรื่อง “การพัฒนาชุมชนวิถีประชาธิปไตยตามหลักธรรมาภิบาล: หลักความโปร่งใสของประชาชนในพื้นที่เขตอุตสาหกรรมพิเศษ กรุงเทพมหานคร” พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมพัฒนาเชิงพื้นที่และกิจกรรมส่วนรวมของหน่วยงานรัฐที่จัดให้กับประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางส่วนด้านการวิเคราะห์วางแผนในการพัฒนาพื้นที่ที่ประชาชนมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ในประเด็นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาประชาชนคิดว่าตนเองมีสิทธิเสรีภาพในการดำรงชีวิตประจำวันอย่างเต็มเปี่ยม แต่ขาดการมีสิทธิเสรีภาพในการรวมกลุ่มซึ่งกันและกัน

วรพจน์ ถนอมกุล บทความเรื่อง “บุคคลผู้มีสิทธิตามกฎหมายในทรัพย์สินของพระภิกษุและคู่สมรส” พบว่า เมื่อชายและหญิงตกลงปลงใจแต่งงานกันโดยจดทะเบียนสมรสเกิดผลให้คู่สมรสเป็นสามีภริยากันตามกฎหมาย หากการสมรสไม่สิ้นสุดลงด้วยความตายหรือการหย่า หรือการถูกเพิกถอนโดยศาล การสมรสย่อมยังมีผลตามกฎหมายอยู่ การที่สามีออกบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาก็ไม่ทำให้การสมรสสิ้นสุดลง

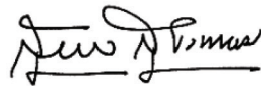
ศุภัทร่า อำนวยสวัสดิ์ บทความเรื่อง “ธรรมวิชัย: ระบบการบริหารการปกครองของพระเจ้าอโศกมหาราช” พบว่า พระเจ้าอโศกมหาราชทรงทำสงครามทำลายล้างอย่างยืดเยื้อกับแคว้นกาลิงคะ ปัจจุบันคือรัฐ โอริสสา ทรงเอาชนะแคว้นกาลิงคะ ซึ่งเป็นแคว้นสุดท้ายที่พระองค์ทรงพิชิตได้ เป็นสงครามครั้งยิ่งใหญ่ที่สุด แต่ชัยชนะนั้นกลับสร้างความสลดสังเวชพระทัยแก่พระองค์ ซึ่งทำให้พระองค์ได้รับสมัญญานามว่า จันฑาโศกราช คือ พระเจ้าอโศกผู้

(16) ปีที่ 8 ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม 2562

โหดเหี้ยม แต่หลังจากที่พระองค์หันมานับถือวิถีแห่งสันติและเมตตาตามหลักพระพุทธศาสนา จึงทรงประกาศละเลิกสงครามวิชัยหันมาดำเนินนโยบายเดชาานุภาพแบบ “ธรรมวิชัย”

คณะกองบรรณาธิการขอพระคุณคณะกรรมการกั่นกรองบทความทุกท่านที่ได้ใช้ความเพียรพยายามชี้แนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขงานของแต่ละท่านให้ออกมาได้อย่างถูกต้องน่าอ่านเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ และท้ายสุดขอขอบคุณเจ้าของผลงานทางวิชาการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ทำให้มีวารสารฉบับนี้มีคุณค่าทางวิชาการที่นำไปสู่การปฏิบัติและเผยแพร่ในวงกว้างและโปรดติดตามฉบับต่อไป

ด้วยความปรารถนาดียิ่ง

(รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม)

บรรณาธิการวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

สารบัญ

กองบรรณาธิการ	(1)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	(5)
บทบรรณาธิการ	(10)
สารบัญ	(17)
บทความวิจัย :	
การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่าย ทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่ปุทธิเชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรี พระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณง์โร)	1
รูปแบบการเผยแผ่พุทธธรรมสำหรับคนในพุทธศตวรรษที่ 26 เพื่อส่งเสริมความมั่นคงของพระพุทธศาสนา พระเมธาวิไนยรส (สุเทพ ปลิวโก)	17
การบริหารอำนาจตามแนวพุทธในระบบการปกครองแบบธรรมรัฐ พระครูวิบูลเจตียนุรักษ์ (ประไพ ปุณณกาโม)	34
กลไกการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของพระวินยาธิการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พระครูสังฆรักษ์ปัญญาพล ปณภาพโล	49
การพัฒนาบทบาทของพระสังฆาธิการในการอนุรักษ์พุทธสถานในจังหวัดกำแพงเพชร พระครูสิทธิวิจิตรโสภิต (ประสิทธิ์ สมมาปณโณ)	61
การศึกษาแรงจูงใจของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในจังหวัดชลบุรี พระครูอนุกุลสุตกิจ (สุเทพ สุเทโว)	73
นโยบายและแนวปฏิบัติขององค์การชุมชนในการเสริมสร้างสุขภาวะ ผู้สูงอายุอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พระครูปฐมธีรวัฒน์ (บัญชา เทียนทอง)	87
การพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 พระมหาสราวุธ สราวุธ	98

(18) ปีที่ 8 ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม 2562

กลไกการจัดการด้านสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาผู้สูงอายุในตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ประเสริฐ ปอนถิ่น	108
การประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมเพื่อการจัดการสภาองค์กรชุมชนเข้มแข็ง ในจังหวัดระยอง เสาวนีย์ วิยะบุญ	124
การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง ยุภาติ แหยมสุขสวัสดิ์	136
Leadership Development for New Generation of Executives of Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Yasumin Inkrungkao	145
การพัฒนาปัญญาามุขย์เชิงบูรณาการแนวพุทธ รัฐรพี พิพัฒน์ธนวงค์	155
การวิเคราะห์องค์ประกอบของแนวปฏิบัติที่ดีตามหลักการกำกับดูแล กิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย ธีระ เทิดพุทธธรรม	168
กลยุทธ์การสื่อสารอัตลักษณ์ผ้าอ้อมครามสกลนคร จิรภัทร เริ่มศรี	178
ศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์โดยภาคเอกชนเพื่อสร้างนวัตกรรม การเรียนรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 บุษกร วัฒนบุตร	191
รูปแบบทางการตลาดเพื่อสร้างความคุ้มค่าของสนามกีฬา สารัช ดิงาม	201
การรวมกลุ่มทางการเมืองในจังหวัดนครสวรรค์ กรณีศึกษาเครือข่ายป่าชุมชน คนรักป่าเขาแม่กระทุ้ บ้านธารมะยม อำเภอแม่วังค์ จังหวัดนครสวรรค์ รดา อนุตตรังกูร	212
การบริหารจัดการส่งเสริมการลงทุนนักลงทุนไทยของสำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คำใจ คำวิเศษ	226

การเสริมสร้างคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของคนไทยตามหลักพุทธธรรม พีชระ ไม้หอม	240
รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจ ตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในอำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร พงศ์ชัย สุขะหุด	252
การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างเส้นทางการเที่ยว เชื่อมโยงชายแดนไทย—เมียนมา:กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดมะริด วิภาวณี เพื่อกบัวขาว	265
การพัฒนาชุมชนวิถีประชาธิปไตยตามหลักธรรมาภิบาล: หลักความโปร่งใส ของประชาชนในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด	278
บทความวิชาการ:	
บุคคลผู้มีสิทธิตามกฎหมายในทรัพย์สินของพระภิกษุและคู่สมรส วรพจน์ ถนอมกุล	294
ธรรมวิชัย: ระบบการบริหารการปกครองของพระเจ้าอโศกมหาราช ศุภัทธา อำนวยสวัสดิ์	306
BOOKS REVIEWS:	
จากดินสู่ฟ้า นัยนา...ลาลับสู่สวรรค์สรรนิพนธ์ว่าด้วยผู้หญิง ที่ชื่อนัยนา เกิดวิชัย ครูต้นแบบและผู้สร้างแรงบันดาลใจ พระสุธีวีรบัณฑิต (โชวี ทสสนิโย), และคณะ	319
ภาคผนวก	340
ขั้นตอนการดำเนินงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์	341
คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ	342
ตัวอย่างรูปแบบวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ : บทความวิจัย	349
ตัวอย่างรูปแบบวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ : บทความวิชาการ	351
หนังสือขอเสนอบทความเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์	353
ใบสมัครสมาชิก	354

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคม
เพื่อลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรี
PARTICIPATION OF MONK IN HEALTH BEING PROMOTION AND SOCIAL
NETWORK FOR REDUCE ALCOHOL SMOKING CESSATION ACCORDING
BUDDHIST INTEGRATED IN NONTHABURI PROVINCE

พระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณงกรโ) * พระมหานิกอร์ จานุตโร **

Phra Udomsittthinayok (Kamphon Kunangkaro), PhramahaNikorn Tānuttraro

Received: October 15, 2019

Revised: November 09, 2019

Accepted: December 27, 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาลักษณะของวัดและหมู่บ้านต้นแบบในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรี 2) เพื่อพัฒนากิจกรรมในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรี และ 3) เพื่อพัฒนาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรี เป็นการวิจัยแบบผสมผสานเน้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า

1) พระสงฆ์ต้องมีการสร้างเครือข่ายกลไกการขับเคลื่อนการป้องกันและแก้ไข การรณรงค์และป้องกัน เป็นการทำงานร่วมกันขององค์กรภาคีและเครือข่ายภาคประชาชน ต้องมีการ

* Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

บูรณาการกระบวนการและรูปแบบการจัดกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาอันแท้จริงที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างเหมาะสม

2) กิจกรรมในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรี ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมกิจกรรมในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

3) พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรี ร่วมกับภาคีเครือข่าย อาทิเช่น สาธารณสุขจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในการให้คำปรึกษา การให้กำลังใจ การดูแลสุขภาพทั้งทางกายและทางใจ แก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่ติดเหล้า และบุหรี่ โดยผลที่ได้รับจากการรณรงค์ให้ประชาชนลด ละ เลิก เหล้า และบุหรี่ ผ่านกิจกรรม“อธิษฐานจิตเข้าพรรษา ลด ละ เลิก เหล้า บุหรี่ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา” นั้น ส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์, การส่งเสริมสุขภาวะ, เครือข่ายทางสังคม, เหล้าบุหรี่, พุทธบูรณาการ

ABSTRACT

The Objectives of this research were 1) to study of temples characteristic and the Role Model of village for Health Being Promotion and Social Network for Reduce Alcohol Smoking Cessation according to Buddhist Integrated in Nonthaburi Province 2) to develop activities for Health Being Promotion and Social Network for Reduce Alcohol Smoking Cessation according to Buddhist Integrated in Nonthaburi Province and 3) to develop the suggestion policies for Health Being Promotion and Social Network for Reduce Alcohol Smoking Cessation according to Buddhist Integrated in Nonthaburi Province. The research was Mixed method research as Participation Action Research and was collected , analysis both quantitative and qualitative.

The results of this research were as following ;

1) Monks must be set dynamic network that drive preventive and proactive for set campaign with participation of party in public that must be integrated in problems in community , process and the model of activities.

2. The activities for Health Being Promotion and Social Network for Reduce Alcohol Smoking Cessation according to Buddhist Integrated in Nonthaburi Province found that people had opinion of the participation for this case were in middle level (Average 3.43) , when consider each item found that all were in middle level too.

3. The monks who participated in Health Being Promotion and Social Network for Reduce Alcohol Smoking Cessation according to Buddhist Integrated in Nonthaburi Province such as Provincial public health , Local government organization for consultant , motivation both body and mind to people who Alcohol Smoking Cessation via activity that be called “ Pray in Buddhist Lent for reduce stop alcohol and smoking for Buddha” made them high quality of their life.

Keywords: Participation, Health Being Promotion, Social Network, Reduce Alcohol Smoking Cessation, Buddhist Integrated.

1. บทนำ

การพัฒนาองค์การ อย่างมีเป้าหมายและให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล นับเป็นความสำคัญและมีความจำเป็นในยุคสมัยใหม่ ที่มีความจำเป็นสำหรับแข่งขันในยุคดิจิทัล (Digital) ยุคเอไอ (AI) รวมเรียกยุค 4.0 (PhraSomnuek Therapanyo (Klabnom),2019) สุขภาวะทางสังคมในด้านคุณธรรมจริยธรรมและธรรมาภิบาลอันเป็นค่านิยมพื้นฐานหรือเป็นระบบสำหรับการยึดถือประพฤติปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันของสังคมเป็นปัจจัยสำคัญของความมั่นคงผาสุกของประเทศชาติและประชาชนสังคม ประเทศใดผู้ปกครองและประชาชนมีคุณธรรมจริยธรรม การปกครองมีธรรมาภิบาลสังคมประเทศนั้นจะเข้มแข็งประชาชนอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในทางตรงกันข้าม หากสังคมประเทศใดขาดเสียซึ่งคุณธรรมจริยธรรมและธรรมาภิบาล สังคมประเทศนั้นย่อมอ่อนแอ แตกแยกและอาจถึงขั้นล่มสลายได้ปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม และธรรมาภิบาลในสังคมไทยได้สะสมตัวมายาวนานและแผ่ขยายมากขึ้นอย่างต่อเนื่องจนปัญหาได้กระจายไปทั่วทุกวงการและทุกระดับขององคาพยพที่ประเทศไทยต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์ความขัดแย้งแตกแยกของ

คนในชาติอย่างรุนแรงจนคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ต้องเข้ามาเพื่อแก้ปัญหาการเมือง และเข้าสู่กระบวนการปฏิรูปครั้งใหญ่ สาเหตุหลักก็มาจากความบกพร่องความเสื่อมทางคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลของผู้คนและองค์กรที่เกี่ยวข้องดังนั้นการปฏิรูปประเทศจึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลของสังคมไทยทั้งระบบ สถานการณ์ปัญหาคุณธรรม จริยธรรมของสังคมไทยที่ระดับกลางและฐานล่างของสังคม สถาบันครอบครัวโดยทั่วไปมีความอ่อนแอลงไปมาก ชุมชนก็แตกสลายจากผลกระทบนโยบายการพัฒนาที่ขาดสมดุลเยาวชนชายหญิงทั่วประเทศอยู่ในภาวะสับสนทางความคิดและพฤติกรรม แยกผิดชอบชั่วดีไม่ออก มีปัญหาเสพติด ปัญหาทางเพศ ความรุนแรง โรคเอดส์ ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ฯลฯ สังคมมีปัญหาความไม่มั่นคง ความไม่ปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน คดีอาชญากรรมพุ่ง คนล้นคุก คนไข้ยาเสพติดล้นโรงพยาบาล คดีความมั่นคงเพิ่มขึ้นอย่างน่าตกใจ ปัญหาคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทยจึงนับว่าเป็นปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญอย่างยิ่งในการที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศชาติสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติต่อไป

จากสถานการณ์ในปัจจุบัน พบว่า คนไทยดื่มเหล้าจัดเป็นอันดับ 5 ของโลก เฉลี่ยคิดเป็น แอลกอฮอล์บริสุทธิ์ 13.59 ลิตรต่อคนต่อปี มูลค่าโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงปี 2539 – 2544 เฉลี่ยสูงกว่าสองพันล้านต่อปี อัตราตายต่อปีจากอุบัติเหตุจราจร ของไทยนั้นสูงกว่าเพื่อน โดยไทยตายเฉลี่ยปีละประมาณ 20 ต่อแสน ขณะที่ อินโดนีเซียประมาณ 15 ต่อแสน ศรีลังกาและอินเดียประมาณ 10 ต่อแสน และกลุ่มประเทศตะวันตก(อเมริกา ยุโรป) ประมาณ 5 ต่อแสน ในช่วงเวลาเดียวกัน (2539-2544) ไทยสูญเสียทางเศรษฐกิจกว่า 2.23% ของ GNP ประมาณ 70,000 ล้านบาท ในปี 2536 จากอุบัติเหตุจราจรอย่างเดียว หากนับความสูญเสียอื่นๆอันเป็นผลมาจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เช่น โรคตับ ภาวะแพ้และการบาดเจ็บจากความรุนแรงที่แอลกอฮอล์มีส่วนเกี่ยวข้อง ตัวเลขดังกล่าวจะสูงกว่าแสนล้านต่อปี สถานการณ์เช่นนี้ยากต่อการแก้ไขยิ่งหนัก หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างเพิกเฉย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ หรือ สสส. ได้จัดกิจกรรมต่างๆมากมายเพื่อรณรงค์ให้คนไทยได้ตระหนักและหันมาลดละเลิกอบายมุขอย่างเช่น เหล้า บุหรี่ และสิ่งเสพติด (Natthaphon Sanguansap, 2008)

โครงการพักตับ ครบพรรษา เป็นอีกหนึ่งโครงการที่จะช่วยให้ประชาชนชาวไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการลดละเลิกอบายมุข “เกสัขกรสงกรานต์” อธิบาย พร้อมแนะวิธีงดเหล้าให้ตับได้พักครบพรรษา คือ 1. สร้างแรงจูงใจ หาเหตุผลเพื่อจูงใจให้งดเหล้า เช่น งดเหล้าเพื่อสุขภาพ ครอบครัว คนรัก หรือคนที่เคารพนับถือ หรืออาจจะหาแรงบันดาลใจ ไม่ว่าจะคุยกับคนที่เคยติดเหล้าแล้วเลิกได้สำเร็จ 2. ตั้งใจจริง ตั้งใจแน่วแน่เข้าพรรษานี้ต้องงดเหล้าได้ หรืออาจจะใช้

การแสดงตนตั้งปณิธาน หรือการบอกกับคนใกล้ชิดและขอกำลังใจ ซึ่งผู้ที่ต้องการงดและเลิกเหล้า ต้องการกำลังใจจากคนรอบข้างเป็นอย่างมาก ยังมีคนให้กำลังใจ ก็จะยิ่งงดเหล้าได้ง่ายขึ้น 3. รู้จักปฏิเสธให้เป็น ควรฝึกปฏิเสธให้มันเมื่อมีคนชวนดื่ม เช่น ช่วงนี้ไม่ดื่มงดเหล้าเข้าพรรษา กำลังเลิกเหล้า เพราะกลัวเป็นโรคตับแข็ง หรือหมอสั่งงดดื่ม เป็นต้น 4. หากิจกรรมทำยามว่าง ผู้ที่จะงดเหล้ากิจกรรมยามว่างต้องมี เพราะถ้าหากไม่มีก็จะนึกเหล้าตลอด ลองปรับเปลี่ยนพฤติกรรมใหม่ หากิจกรรมที่สร้างสรรค์ทำ เช่น ไปกินข้าว ดูหนัง ฟังเพลง ไปเข้าวัดทำบุญ ออกกำลังกาย และดูแลตัวเองด้วยอาหารที่ครบห้าหมู่ 5. หลีกเลี้ยงสถานที่เสี่ยง ควรหลีกเลี่ยงในสภาวะแวดล้อมที่จะทำให้จิตใจไม่ไหวและต้องกลับไปดื่ม เช่น ผับ ร้านอาหาร เป็นต้น โดยอาจเปลี่ยนไปเข้าวัดทำบุญกับครอบครัว ใช้ธรรมะเข้าช่วยให้งดเหล้าได้ (Tosapon Wongrabannam, 2008)

จะเห็นได้ว่าทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้นล้วนแล้วแต่มีพระพุทธศาสนาเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยทั้งสิ้น ทั้งนี้เป็นเพราะคนไทยมีความผูกพันกับพระพุทธศาสนาอย่างช้านาน จึงปฏิเสธไม่ได้ว่าพระสงฆ์จะเข้าไปมีส่วนร่วมกับการเหล่านี้ในลักษณะใด ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรีเชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรี เพื่อศึกษาลักษณะของวัดและหมู่บ้านต้นแบบในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรีเชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรี และจัดกิจกรรมในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรีเชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรีต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาลักษณะของวัดและหมู่บ้านต้นแบบในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรีเชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรี

2.2 เพื่อพัฒนากิจกรรมในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรีเชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรี

2.3 เพื่อพัฒนาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรีเชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

โดยใช้ระยะเวลา 10 เดือน (พฤศจิกายน 2561 ถึง กันยายน 2562) เพื่อศึกษาลักษณะของวัดและหมู่บ้านต้นแบบในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรี , พัฒนากิจกรรมในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการใน จังหวัดนนทบุรีและพัฒนาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรี โดยมีวิธีการศึกษาใน 3 ลักษณะ ได้แก่

3.1 การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary study) เพื่อค้นหาข้อมูลความรู้เกี่ยวกับศึกษาลักษณะของวัดและหมู่บ้านต้นแบบในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรี ใน 2 ด้านคือ (1) บริบททั่วไปของวัดและชุมชน (ด้านกายภาพ) (2) สถานการณ์เกี่ยวกับเหล้าและบุหรี่ภายในวัดและชุมชน จากเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 การศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Study) โดยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ คือระยะที่ 1 เป็นการถอดบทเรียนวัดหรือชุมชนที่มีการดำเนินการในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรี ซึ่งคณะผู้วิจัยเลือกวัดบางอ้อยช้าง ตำบลบางสีทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เป็นวัดต้นแบบในการถอดบทเรียนในครั้งนี้ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งประกอบด้วย เจ้าอาวาส พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน และชาวบ้านรอบวัดบางอ้อยช้าง จำนวน 18 รูป/คน

ระยะที่ 2 เป็นการจัดกิจกรรม “อธิษฐานจิตเข้าพรรษา ลด ละ เลิก เหล้า บุหรี่ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา” ร่วมกับเครือข่าย ในขั้นตอนนี้คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรม “อธิษฐานจิตเข้าพรรษา ลด ละ เลิก เหล้า บุหรี่ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา” ร่วมกับเครือข่าย ประกอบด้วยคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดบางอ้อยช้าง โรงเรียนวัดบางอ้อยช้าง เทศบาลตำบลบางสีทอง ชุมชนตำบลบางสีทอง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางสีทอง ลักษณะกิจกรรมประกอบด้วย การบรรยายพิเศษหัวข้อ โทษและภัยของเหล้าและบุหรี่ บรรยายโดยพยาบาลโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเหล้าและบุหรี่ บรรยายโดยตำรวจ รวมถึงกิจกรรมอธิษฐานบารมี ลด ละ เลิก เหล้า บุหรี่ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา โดยเจ้าอาวาสวัดบางอ้อยช้าง

ระยะที่ 3 เป็นการขยายกิจกรรมไปยังพื้นที่ต่างๆในจังหวัด ขั้นตอนนี้คณะผู้วิจัยได้คัดเลือกวัดในจังหวัดนนทบุรี เข้าร่วมโครงการฯ จำนวน 8 วัด คือ 1) วัดเชิงเลน 2) วัดโพธิ์เผือก 3) วัดอ่วมอ่อง 4) วัดโมลี 5) วัดชลประทาน 6) วัดโตนด 7) วัดบ่อ 8) วัดหงส์ทอง ซึ่งเป็นการนำเอา

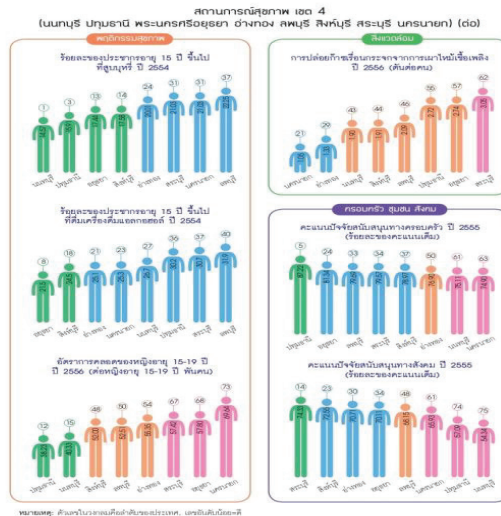
กิจกรรม “อธิษฐานจิตเข้าพรรษา ลด ละ เลิก เหล้า บุหรี่ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา” ข้างต้นซึ่งถอดบทเรียนมาจากวัดบางอ้อยช้าง จังหวัดนนทบุรี มาดำเนินการยังวัดต่างๆ โดยมีเป้าหมายของการจัดกิจกรรมคือจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม วัดละไม่น้อยกว่า 200 คน รวมทั้งสิ้น 1,600 คน

ระยะที่ 4 เป็นการทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการและการวิจัย ในขั้นตอนนี้คณะผู้วิจัยได้เชิญภาคีเครือข่ายจำนวน 6 แห่ง ประกอบด้วยคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดบางอ้อยช้าง โรงเรียนวัดบางอ้อยช้าง เทศบาลตำบลบางสีทอง ชุมชนตำบลบางสีทอง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางสีทอง มาจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการและการวิจัยร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และกระบวนการเสริมสร้างสุขภาวะในการลดปัจจัยเสี่ยงเชิงพุทธบูรณาการ สร้างและพัฒนาเครือข่ายการสร้างสุขภาวะเพื่อการลดปัจจัยเสี่ยงบุหรี่และสุราในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี และพัฒนานโยบายเพื่อการรณรงค์ปัจจัยเสี่ยงบุหรี่และสุราในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี

3.3 การศึกษาเชิงนโยบาย (Policy Study) เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรี โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-Informant) และนำเสนอในรูปแบบของรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

4. สรุปผลการวิจัย

4.1. ลักษณะของวัดและหมู่บ้านต้นแบบในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี มีอัตราการสูบบุหรี่ในประชาชนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป น้อยที่สุดเป็นอันดับที่ 1 ของประเทศ (คิดเป็นร้อยละ 14.57 จากประชากรทั้งจังหวัด) และมีอัตราการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประชาชนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป อยู่อันดับที่ 27 ของประเทศ (คิดเป็นร้อยละ 26.7 จากประชากรทั้งจังหวัด)

Source: Office of the National Health Commission (NSO), Health Situation Report by National Health Indicators 2014, (Nonthaburi: Office of the National Health Commission (NSO), 2015), Page 28.

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาพและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล่าบุหรีเชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรี นั้นประกอบด้วย (1) การเทศนาหรือการแสดงธรรม การอบรมคุณธรรม จริยธรรม (2) เข้าร่วมกับหน่วยงานภาครัฐเพื่ออบรมเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาเหล่า บุหรี ในชุมชน (3) ร่วมกับทางจังหวัดจัดกิจกรรม “งดเหล่า เข้าพรรษา” “เทเหล่า เผาบุหรี” โดยเอื้อเพื่อสถานที่ภายในวัดเป็นที่จัดกิจกรรม (4) จัดนิทรรศการรณรงค์ให้เห็นโทษภัยของปัญหาเหล่า บุหรี ในชุมชน โดยทำบอร์ด ประชาสัมพันธ์ในศาลาวัด มุมใดมุมหนึ่งภายในวัดที่มีประชาชนผ่านไปมาสามารถมองเห็นได้ชัดเจน (5) การป้องกันปัญหาเหล่า บุหรี ในชุมชน ภายในวัด วัดใดที่มีสามเณรเป็นจำนวนมากเจ้าอาวาสก็ดำเนินการโดยให้สามเณรรุ่นพี่ดูแลรุ่นน้องคอยให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง (6) จัดอบรมพระสังฆาธิการและผู้บริหารโรงเรียน สถานศึกษาให้กำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาเหล่า บุหรี ในชุมชน (7) ขอความเมตตาเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ ห้ามมิให้มีปัญหาเหล่า บุหรี เข้าไปในวัดโดยเด็ดขาด (8) พระสงฆ์เป็นส่วนหนึ่งที่ได้มีส่วนร่วมการแก้ไขปัญหาเหล่า บุหรี ในชุมชน การมีส่วนร่วมดังกล่าวได้อาศัยความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน สามารถทำได้ในระดับหนึ่ง

วิธีคิดและวิธีการที่ใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเหล่า บุหรี ในชุมชน ประกอบด้วย (1) พระสงฆ์ต้องร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ จัดอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนถึงโทษภัย

ของปัญหาเหล่า บุหรี ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพราะพระสงฆ์ถือว่าเป็นผู้นำท้องถิ่น เป็นที่พึ่งทางจิตใจ ดังนั้นจึงต้องพัฒนาชุมชนให้หลีกเลี่ยงจากปัญหาเหล่า บุหรี ในชุมชน (2) พระสงฆ์ควรตระหนักอยู่เสมอว่าถือเป็นบทบาทและหน้าที่ของชาวพุทธที่จะต้องรณรงค์ให้สังคมปลอดจากปัญหาเหล่า บุหรี ในชุมชน (3) การปฏิบัติตนแบบอย่างที่ดี เพราะพระสงฆ์ควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคม คือต้องหลีกเลี่ยงจากปัญหาเหล่า บุหรี ในชุมชนให้ได้ (4) การสร้างองค์ความรู้ พระสงฆ์ได้ใช้วิธีการเพื่อให้ตนเองเกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาเหล่า บุหรี ในชุมชนเสียก่อนโดยการเข้ารับการอบรมจากภาครัฐ ทำการศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ที่ได้รับ จากนั้นจึงขยายผลองค์ความรู้นั้นไปสู่ประชาชน (5) การเปลี่ยนทัศนคติ คือพระสงฆ์พยายามเปลี่ยนทัศนคติของประชาชนให้เห็นถึงโทษภัยของปัญหาเหล่า บุหรี ในชุมชน (6) พระสงฆ์จะต้องเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนแล้วค่อยไปอบรมสั่งสอนประชาชนเกี่ยวกับปัญหาเหล่า บุหรี ในชุมชน (7) รัฐจะต้องมีมาตรการที่ชัดเจน นั่นคือควรแก้ไขกฎหมายด้วยการเพิ่มโทษให้หนักขึ้นและนำไปปฏิบัติให้ได้จริงๆ กับผู้กระทำความผิดตลอดถึงผู้ค้ารายใหญ่และรายย่อย (8) ต้องให้วัดเป็นแบบอย่างในการปลอดปัญหาเหล่า บุหรี ในชุมชนอย่างถาวร การที่มีปัญหาเหล่า บุหรี ในชุมชนเข้าไปเฝ้าในวัดถือเป็นเรื่องใหญ่ พระสงฆ์ต้องสอดส่องดูแลห้ามไม่ให้มีปัญหาเหล่า บุหรี ในชุมชนเข้าไปจำหน่ายภายในวัดถึงแม้จะมีการจัดงานบุญประจำปีหรืองานบุญอื่นๆ ก็ตาม (9) แนะนำให้รู้จักการหาเวลาว่างด้วยการประกอบอาชีพ มีงานทำ มีรายได้ ให้อยู่ดีกินดี ไม่ให้เข้าไปข้องเกี่ยวกับปัญหาเหล่า บุหรี ในชุมชน รู้จักบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมเป็นการแก้ไขหลังจากนาผู้ติดปัญหาเหล่า บุหรี ในชุมชนไปบำบัดแล้ว ถือเป็น การสร้างชีวิตใหม่เพื่อส่งเสริมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และ (10) สร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กเยาวชน จัดโครงการต่อต้านปัญหาเหล่า บุหรี ในชุมชนในโรงเรียนให้เห็นโทษภัยของปัญหาเหล่า บุหรี ในชุมชนว่าร้ายแรงเพียงใด

4.2 กิจกรรมในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล่าบุหรีเชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรี

กิจกรรมในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล่าบุหรีเชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรี ได้แก่ อธิษฐานจิตเข้าพรรษา ลด ละ เลิก เหล้า บุหรี เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา จัดขึ้นที่วัดบางอ้อยช้าง ตำบลบางสีทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ระหว่าง พฤศจิกายน 2561 ถึง กันยายน 2562 วัตถุประสงค์ของกิจกรรม คือ (1) เพื่อออกแบบกิจกรรมการรณรงค์ให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนร่วมกับเครือข่าย (2) เพื่อเชิญชวนให้ประชาชนอธิษฐานจิตเข้าพรรษา ลด ละ เลิก เหล้า บุหรี เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา (3) เพื่อประเมินผลความสำเร็จในการเชิญชวนให้ประชาชนอธิษฐานจิตเข้าพรรษา ลด ละ เลิก เหล้า บุหรี เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาวิธีการ

ดำเนินกิจกรรม คือ (1) จัดประชุมกลุ่มย่อยกับเครือข่ายในการรณรงค์ให้ประชาชนลด ละ เลิก เหล้า บุหรี่ ของจังหวัดนนทบุรี จำนวน 10 รูป/คน ณ วัดบางอ้อยช้าง ในวันที่ 1 พฤษภาคม 2562 (2) ออกแบบแนวทางและกิจกรรมในการรณรงค์ให้ประชาชนลด ละ เลิก เหล้า บุหรี่ ให้เข้ากับบริบทของชุมชน โดยผู้เชี่ยวชาญ และเครือข่ายความร่วมมือ รวมถึงแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ (3) เปิดตัวโครงการ “อธิษฐานจิตเข้าพรรษา ลด ละ เลิก เหล้า บุหรี่ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา” และเชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรม (4) ติดตามและประเมินผลความสำเร็จของโครงการระยะที่ 1 หลังประชาชนเข้าร่วมโครงการไปแล้ว 1 เดือน ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับประชาชนกลุ่มเป้าหมาย และเก็บข้อมูลเชิงสำรวจจากแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 200 คน (5) สรุปผลการวิจัย และจัดประชุมกลุ่มย่อยกับเครือข่ายเพื่อขยายโครงการในระยะที่ 2 ไปยังวัดต่างๆ จำนวน 10 วัด (6) จัดกิจกรรม “อธิษฐานจิตเข้าพรรษา ลด ละ เลิก เหล้า บุหรี่ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา” และเชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรม (7) ติดตามและประเมินผลความสำเร็จของโครงการระยะที่ 2 หลังประชาชนเข้าร่วมโครงการไปแล้ว 1 เดือน ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับประชาชนกลุ่มเป้าหมาย และเก็บข้อมูลเชิงสำรวจจากแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 400 คน (8) จัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม คือ (1) ประชาชนจังหวัดนนทบุรี จำนวน 2,200 คน สามารถลด ละ เลิก เหล้า บุหรี่ ได้ (2) ประชาชนจังหวัดนนทบุรี จำนวน 2,200 คน มีคุณภาพชีวิตเพิ่มมากขึ้น (3) วัดมีต้นแบบกิจกรรมในการรณรงค์ให้ประชาชนลด ละ เลิก เหล้า บุหรี่ (4) บ้าน วัด และชุมชน เกิดความตระหนักรู้ของโทษภัยของ เหล้า บุหรี่ และตื่นตัวในการลด ละ เลิก อย่างจริงจัง เครือข่ายที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน ได้แก่ (1) เทศบาลตำบลบางสีทอง (2) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางสีทอง (3) ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ (4) โรงเรียนวัดบางอ้อยช้าง (5) คณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี และจากการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนผู้เข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมกิจกรรมในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้า บุหรี่เชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

ภาพที่ 2 โครงการบวชใจ อธิษฐานบรมิ งดเหล้าเข้าพรรษา
ณ วัดบางอ้อยช้าง จังหวัดนนทบุรี

4.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรีเชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรี

จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง ในประเด็นที่เกี่ยวกับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรีเชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรีพบว่า

1) ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) โดยให้มีการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานภายในและภายนอก พร้อมทั้งกำหนดตัวชี้วัดสำคัญรองรับนโยบายและให้สอดคล้องกับงบประมาณของแต่ละหน่วยงาน

2) ควรมีการใช้กลไกคณะกรรมการระดับจังหวัด คณะอนุกรรมการระดับจังหวัด คณะทำงานระดับจังหวัด เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนประเด็นที่เกี่ยวข้องอย่างบูรณาการและเชื่อมโยงกัน

- 3) บุคลากรผู้ปฏิบัติงานทุกระดับควรได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะ และ ความเชี่ยวชาญ
- 4) ควรใช้การประชาสัมพันธ์ และการปฏิบัติการข่าวสาร (Information Operation : IO) ในทุกขั้นตอนเพื่อสร้างการรับรู้ความเข้าใจ และความร่วมมือของประชาชน
- 5) การทำงานต้องได้รับความร่วมมือ/มีส่วนร่วม จากทุกภาคส่วนของสังคม
- 6) เร่งรัดพัฒนาเพื่อยกระดับศูนย์บริการให้คำปรึกษาในการเลิกเหล้า บุหรี่ แก่ ประชาชน
- 7) เพิ่มศักยภาพเครือข่ายและอาสาสมัครในระดับพื้นที่ เพื่อประสานงานให้การช่วยเหลือประชาชน
- 8) ยกระดับประสิทธิภาพการจัดการและการช่วยเหลือผู้ติดเหล้า บุหรี่ เพื่อการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการและพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน
9. สนับสนุนให้องค์กรเอกชน ภาคธุรกิจเอกชน องค์กรชุมชน และประชาชน รวมทั้งเด็ก เยาวชน ผู้ใหญ่ มีส่วนร่วมในการพัฒนาครอบครัวอย่างต่อเนื่อง

5. อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้าง สุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่ปุทธิเชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรี โดยผู้วิจัยจะ กล่าวถึงประเด็นสำคัญและน่าสนใจและนำมาอภิปรายดังนี้

ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมกิจกรรมในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่าย ทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่ปุทธิเชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ แสดงให้เห็นว่า ประชาชนมีมุมมองต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อ ลดเหล้าบุหรี่ปุทธิเชิงพุทธบูรณาการไม่มากนัก อาจเป็นเพราะด้วยว่า กลุ่มพระสงฆ์ที่ลงมือปฏิบัติเกี่ยวกับ เรื่องนี้ยังมีอยู่จำนวนน้อย และภาพข่าวทางสื่อสารมวลชนที่น่าเสนอข่าวพระสงฆ์ในทางลบ เช่น พระ เมฆาเหล่า เป็นต้น ก็ล้วนส่งผลต่อความคิดเห็นของประชาชนทั้งสิ้น ซึ่งเหตุผลดังกล่าวสอดคล้องกับ งานวิจัยของ Natiphan Srimanchan (2009) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของการรณรงค์ใน โครงการ DNA (Drink No Alcohol) สายพันธุ์ใหม่ไร้แอลกอฮอล์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เกิดการรับรู้ในเรื่องของแอลกอฮอล์มากขึ้น แต่ยังไม่ถึงการเปลี่ยนแปลงระดับพฤติกรรม แต่ถ้าจะ ให้มีการเปลี่ยนแปลงในระดับพฤติกรรมน่าจะต้องใช้เวลาและได้ซึมซับในเรื่องของแอลกอฮอล์จากการ

รณรงค์อย่างต่อเนื่องให้มากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phatthalee Leelarong (2018) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบจำลองการประเมินความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ของมาตรการสร้างเสริมสุขภาพในประเทศไทย : กรณีศึกษามาตรการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์” ผลการวิจัยพบว่า โครงการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาที่ดำเนินการในระดับประเทศและระดับชุมชนมีความคุ้มค่าทั้งเพศชายและเพศหญิง โดยมีอัตราส่วนต้นทุนต่อประสิทธิผลส่วนเพิ่มของการมีมาตรการระดับชุมชนคือ 21,745 บาท ในเพศชายและ 36,037 บาท ในเพศหญิง และที่ระดับความเต็มใจจ่ายที่ 160,000 บาทต่อปีสุขภาพพบว่าผู้ที่ดื่มระดับเสี่ยง ระดับอันตรายและแบบติดมีโอกาที่จะมีความคุ้มค่าประมาณร้อยละ 99 ในเพศชายและมากกว่าร้อยละ 80 ในเพศหญิง

6. ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาพและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรีเชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรี” ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) โดยให้มีการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานภายในและภายนอก พร้อมทั้งกำหนดตัวชี้วัดสำคัญรองรับนโยบายและให้สอดคล้องกับงบประมาณของแต่ละหน่วยงาน

2) ควรมีการใช้กลไกคณะกรรมการระดับจังหวัด คณะอนุกรรมการระดับจังหวัด คณะทำงานระดับจังหวัด เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนประเด็นที่เกี่ยวข้องอย่างบูรณาการและเชื่อมโยงกัน

3) บุคลากรผู้ปฏิบัติงานทุกระดับควรได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะ และความเชี่ยวชาญ

4) ควรใช้การประชาสัมพันธ์ และการปฏิบัติการข่าวสาร (Information Operation : IO) ในทุกขั้นตอนเพื่อสร้างการรับรู้ความเข้าใจ และความร่วมมือของประชาชน

5) การทำงานต้องได้รับความร่วมมือ/มีส่วนร่วม จากทุกภาคส่วนของสังคม

6) เร่งรัดพัฒนาเพื่อยกระดับศูนย์บริการให้คำปรึกษาในการเลิกเหล้า บุหรี แก่ประชาชน

7) เพิ่มศักยภาพเครือข่ายและอาสาสมัครในระดับพื้นที่ เพื่อประสานงานให้การช่วยเหลือประชาชน

8) ยกกระดับประสิทธิภาพการจัดการและการช่วยเหลือผู้ติดเหล้า บุหรี่ เพื่อการแก้ไข ปัญหาแบบบูรณาการและพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน

9) สนับสนุนให้องค์กรเอกชน ภาคธุรกิจเอกชน องค์กรชุมชน และประชาชน รวมทั้ง เด็ก เยาวชน ผู้ใหญ่ มีส่วนร่วมในการพัฒนาครอบครัวอย่างต่อเนื่อง

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) พระสงฆ์ต้องมีการสร้างเครือข่ายกลไกการขับเคลื่อนการป้องกันและแก้ไข การ ธรรมรงค์และป้องกัน เป็นการทำงานร่วมกันขององค์กรภาคีและเครือข่ายภาคประชาชน

2) การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเหล้า บุหรี่ ในชุมชนพระสงฆ์ต้องมีการ บูรณาการกระบวนการและรูปแบบการจัดกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาอันแท้จริงที่ เกิดขึ้นในชุมชนอย่างเหมาะสม

3) พระสงฆ์ต้องมีการใช้วีปัสสนากรรมฐานในการฟื้นฟูสมรรถภาพของประชาชนที่ติด สารเสพติด

4) พระสงฆ์ต้องมีการใช้ยาสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยเหลือผู้ติดปัญหา เหล้า บุหรี่ ในชุมชนในการถอนพิษยา

5) พระสงฆ์ต้องรู้จักระดมคนในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับ การพัฒนาของชุมชน ให้แต่ละทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหา เหล้า บุหรี่ ในชุมชน

6) พระสงฆ์ต้องแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาเหล้า บุหรี่ ใน ชุมชน ตลอดถึงภูมิธรรมที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการแสดงธรรมอยู่เสมอ

7) พระสงฆ์ควรเข้าร่วมเป็นวิทยากรในโครงการพุทธธรรมบำบัดปัญหาเหล้า บุหรี่ ใน ชุมชน โครงการธรรมสัญจร หรือโครงการที่เกี่ยวกับปัญหาเหล้า บุหรี่ ในชุมชนที่หน่วยงานของรัฐได้ จัดขึ้น

8) สนับสนุนให้ทุกภาคส่วนร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไข ปัญหาเหล้า บุหรี่ ในชุมชน แม้แต่การถวายหมาก พลู บุหรี่ แก่พระสงฆ์ก็ควรธรรมรงค์ให้ดังอย่าง จริงจัง ปรับเปลี่ยนแนวคิดของประชาชนถึงแม้จะเป็นประเพณี ค่านิยมที่เคยปฏิบัติแต่ต้องชี้แจงให้ เห็นถึงโทษภัยที่จะเกิดขึ้นแก่ร่างกาย สังคม และสิ่งแวดล้อม

9) ใช้หลัก “ปรับทุกข์ ผูกมิตร สร้างหลัก ปักฐาน” คือต้องสร้างความคุ้นเคยกับทุก คน ทุกฝ่ายทั้งผู้ค้า ผู้เสพ และหน่วยงานของรัฐ ประสานให้ทุกฝ่ายเข้าใจซึ่งกันและกันแล้วหา ทางออกร่วมกัน

10) หน่วยงานของรัฐ คือ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ต้องจัดสรรงบประมาณ ในการดำเนินโครงการเกี่ยวกับปัญหาเหล้า บุหรี่ ในชุมชนให้ต่อเนื่องไปเรื่อยๆ เพราะถือเป็นกำลังใจของผู้จัดกิจกรรม

6.3 ข้อเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่ยิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรี” ผู้วิจัยขอเสนอแนะในส่วนที่สามารถต่อยอดจากงานวิจัยฉบับนี้ดังนี้

1) ขยายโครงการและกิจกรรมในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่ยิงพุทธบูรณาการให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศ

2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์จากการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่ยิงพุทธบูรณาการ

References

- Natthaphon Sanguansap. (2008). *Network Marketing Social Communication Strategy in The Campaign to Reduce Alcohol Consumption of The Office of Health Promotion Fund* (Research Report). Bangkok: Office of the Health Promotion Fund.
- Tosapon Wongrabannam. (2008). *Design Project Publication Campaign For Lent Liquor Buddhist Lent Alcohol Soberity Print Ad Design Project*. Bachelor of Arts, Fine Arts and Visual Communication Design Chandrakasem Rajabhat University Office of Academic Resource and Information Technology Center.
- Nuanta Apa Cup Phakun. (2009). *Study of Drinkers and Drug Dealers' Behaviors in Southern Communities: A Case Study Of Urban Areas Song Kra*. (Research Report) SSS: Alcohol Research Center.
- Natiphan Srimanchan. (2009). *The Effectiveness of The Campaign in The DNA Drink No Alcohol Project, a New Breed of Non-Alcoholic*. (Master of Thesis). Graduate School: Dhurakij Pundit University.

- Parichat Walaiasathien. (2000). *Phra Maha Suthit Un. Sahatwiset. Chantana Benchasap and Chonlakan Kan Hasanari* (Research Report). Bangkok. Office of Research Fund.
- Piyanuch Ngermnee. (1993). *Public Health Status The Survey of Factors and Impact Of Primary Health Policy In Region 1 Of Public Health* (Doctor of Thesis). Faculty of Social and Environmental Development: Doctor of Thesis Development Institute.
- Phatthalee Leelarong. (2018). *Development of an Economic Value Assessment Model of Health Promoting Measures in Thailand: A Case Study of Alcohol Consumption Control Measures* (Research Report). S.S.: Alcohol Research Center.
- Phra Somnuek Therapanyo (Klabnom). (2019,January-June). Organization Development According to Good Governance in Thailand 4.0. *Journal of MCU Humanities Review*,5(1),115-129.
- Montri Kumpumman. (2003). *Factors Affecting the Efficiency of Village and Urban Fund Management Chiang Mai Province*. (Research Report). Chiang Mai: Faculty of Social Sciences Chiang Mai University.

รูปแบบการเผยแผ่พุทธธรรมสำหรับคนในพุทธศตวรรษที่ 26

เพื่อส่งเสริมความมั่นคงของพระพุทธศาสนา

THE MODEL OF PROPAGATION OF BUDDHISM FOR PEOPLE IN THE
TWENTY SIXTH BUDDHIST CENTURY TO PROMOTE
THE PERMANENCE OF BUDDHISM

พระเมธาวิไนยรส (สุเทพ ปสิวิโก)* พระมหาวิโรจน์ กุตตวิโร**

พระมหาวิวิศศักดิ์ สุรเมธี*** สาลินี รักรัตถัญญู****

Phramedhavinaiyaros (Suthep Pasiwiko), PhramahaViroj Guttaviro,

PhramahaSurasak Suirmatee, Salinee Raggatanyoo

Received: October 30, 2019

Revised: November 18, 2019

Accepted: December 27, 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพการเผยแผ่พุทธธรรมสำหรับคนในพุทธศตวรรษที่ 26 เพื่อส่งเสริมความมั่นคงของพระพุทธศาสนา และ 2) เพื่อพัฒนาและนำเสนอรูปแบบการเผยแผ่พุทธธรรมสำหรับคนในพุทธศตวรรษที่ 26 เพื่อส่งเสริมความมั่นคงของพระพุทธศาสนา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เพื่อการวิจัย ได้แก่ 1) พระสงฆ์นักเผยแผ่ จำนวน 4,997 รูป กำหนดขนาดได้กลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 357 รูป และ 2) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 30 รูป นำเสนอผลการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูล

* Faculty of Graduate Studies Mahamakut Buddhist University.

** Faculty of Graduate Studies Mahamakut Buddhist University.

*** Mahamakut Buddhist University, Lanna Campus.

**** Mahamakut Buddhist University.

ผลการวิจัย พบว่า

1) สภาพการเผยแผ่พุทธธรรมสำหรับคนในพุทธศตวรรษที่ 26 เพื่อส่งเสริมความมั่นคงของพระพุทธศาสนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 6 ด้าน พบว่า ด้านพระสงฆ์อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านวิธีการเผยแผ่ ด้านการใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ ด้านแผนงานและนโยบาย ด้านแผนงานและนโยบาย และด้านการสร้างเครือข่าย อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน ส่วนด้านการส่งเสริมและสนับสนุนอยู่ในระดับปานกลาง

2) รูปแบบการเผยแผ่พุทธธรรมสำหรับคนในพุทธศตวรรษที่ 26 เพื่อส่งเสริมความมั่นคงของพระพุทธศาสนา มีดังนี้ 2.1) ด้านการสร้างเครือข่าย สร้างเครือข่ายเชิงรุกผ่านหน่วยงานของรัฐและองค์กรเอกชนเพื่อขับเคลื่อนการเผยแผ่พุทธธรรมโดยบูรณาการเชื่อมโยงกับสังคมและบุคคลต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน รวมทั้งมีการสร้างเครือข่ายโดยการปฏิบัติการเผยแผ่เชิงรุกในพื้นที่ผ่านปราชญ์ชาวบ้าน ชุมชน และผู้นำชุมชนท้องถิ่น 2.2) ด้านวิธีการเผยแผ่ สร้างวิธีการและรูปแบบการเผยแผ่ด้วยกระบวนการที่หลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมพหุวัฒนธรรม สอดคล้องกับแนวคิด และเป้าหมายการเผยแผ่ตามหลักพุทธโอวาท ทั้งนี้เพื่อมุ่งเน้นให้พุทธศาสนิกชนมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนอย่างถูกต้อง 2.3) ด้านการใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ สนับสนุนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือในการเผยแผ่พุทธธรรมผ่านสื่อมวลชน IT และสื่อชุมชน เพื่อให้เข้าถึงประชาชนได้ง่ายทุกกลุ่มเป้าหมายโดยสร้างรูปแบบและนวัตกรรมการสื่อสารที่ทันสมัยเพื่อนำมาประยุกต์ใช้เป็นสื่ออุปกรณ์ในการเผยแผ่พุทธธรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ยูทูบ เว็บไซต์ และไลน์ เป็นต้น 2.4) ด้านพระสงฆ์ ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรผู้เผยแผ่พุทธธรรมให้มีทักษะการเผยแผ่พุทธธรรมที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้นพัฒนาคุณลักษณะและสมรรถนะขีดความสามารถ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเผยแผ่ให้ดียิ่งขึ้น 2.5) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุน คณะสงฆ์และหน่วยงานภาครัฐสนับสนุนการเผยแผ่พุทธธรรมทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศอย่างเป็นรูปธรรม และส่งเสริมการสร้างธรรมทายาททุกระดับรวมทั้งส่งเสริมให้วัดมีศักยภาพเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้และการปฏิบัติกิจกรรมการเผยแผ่ทางพระพุทธศาสนาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการในการเรียนรู้ของประชาชน และ 2.6) ด้านแผนงานและนโยบาย พัฒนารูปแบบที่มุ่งเน้นการนำนโยบายการเผยแผ่สู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมในทุก ๆ ด้าน โดยความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งจัดทำยุทธศาสตร์พระพุทธศาสนา 4.0 เพื่อสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีของรัฐบาล

คำสำคัญ : รูปแบบ,การเผยแผ่พุทธธรรม,ความมั่นคงของพระพุทธศาสนา

ABSTRACT

The aims of this research were as follows, 1) To study the Dhamma dissemination for people in 26th Buddhist century to promote the permanence of Buddhism and 2) To develop and present the model for Dhamma dissemination for people in 26th Buddhist century to promote the permanence of Buddhism. The instruments for data collection were questionnaire, in-depth interview and focus group. The samples were composed of 1) Dissemination monks for 4,997 persons, sampling for 357 persons, and 2) scholar group for 30 persons, to present the finding by data descriptive analysis.

The results of research were found as follows: 1) The state for Dhamma dissemination for Buddhist in 26th Buddhist century to promote the permanence of Buddhism by overview was at more level when classified in each aspect found that the aspect of monk was the highest mean, the aspect of dissemination, the aspect of media, the aspect of plan and policy and the aspect of networking all were at more level and the aspect of promotion was at moderate level. 2) The model for Dhamma dissemination for Buddhist in 26th Buddhist century to promote the permanence of Buddhism as following. 2.1) The aspect of networking, the make a networking by proactive through government organization and private units for moving Dhamma dissemination by integrations with society or personally in and out nations for knowledge changing and making networking together for proactive of local passing by local scholar, community and local. 2.2) The aspect of Dissemination methodology, the make method and form of dissemination with variety of procedures for accordance with necessary of multi-culture society and concepts and aims according to Buddha's teaching to emphasize Buddhists have awareness in teaching principles as righteousness. 2.3) The aspect of media, to promote on technology, IT. to use in dissemination mass communication for insider people all purposes by making form or innovation as modernization to apply in Dhamma dissemination passing on online media i.e. face book, Youtube and line application etc. 2.4) The aspect of monk, to promote and develop personal who

disseminated Dhamma to have more skills in Dhamma dissemination which are accordance with learning in the 21st century by emphasized on characteristic development and high competency for more efficiency in working on dissemination as well as possible. 2.5) The aspect of promotion, in and out Sangha unit and government must promote Dhamma dissemination in country and out of country as appearance and to promote for all levels of Dhammatayat and promote temple in competency for learning and religious activities practice on Buddhist dissemination for responding of need for people's learning. And 2.6) The aspect of planning and policy, to develop the models which are emphasized on running of policy to field work as appearance in all aspects with participation of all units under government or private and making the Buddhism strategy in 4.0 for accordance with national strategy for 20 years of government.

Keywords: Model, Dhamma Dissemination, The Sustainable of Buddhism.

1. บทนำ

พระพุทธศาสนาได้อุบัติขึ้นเพื่อประโยชน์สุขแก่มวลมนุษย์มาถึงพุทธศตวรรษที่ 26 แล้ว นับเป็นศาสนาที่มีอายุยั่งยืนยาวนาน ซึ่งปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้พระพุทธศาสนาดำรงอยู่จนถึงทุกวันนี้ คือการเผยแผ่สืบทอดศาสนธรรมของหมู่พุทธสาวกจากรุ่นสู่รุ่นจากดินแดนหนึ่งไปสู่อีกดินแดนหนึ่งโดยยึดเอาอุดมการณ์ในการเผยแผ่จากพุทธโอวาทในคราวส่งพระอรหันตสาวก 60 องค์ ออกเผยแผ่พระธรรมในท้องถิ่นต่าง ๆ เป็นครั้งแรก ดังใจความว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราพ้นแล้วจากทุกข์ทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ แม้พวกเธอก็พ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวงทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ พวกเธอจงเที่ยวจาริกไป เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์” (วิ.ม. (ไทย) 4/32/40) การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงเป็นพันธกิจที่สำคัญยิ่งต่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนา เพราะการสร้าง ความเข้าใจในหลักพระธรรมวินัยให้แก่พุทธศาสนิกชนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเข้าถึงหลักธรรมของพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง ถ่องแท้ และสามารถเลือกนำหลักธรรมมาปรับใช้ให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตของตนได้อย่างเป็นสุขโดยมีศรัทธาความเชื่อมั่นพร้อมที่จะทำหน้าที่เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอดีตมีเป้าหมายที่ชัดเจนคือเพื่อประโยชน์สุขแก่เวไนยสัตว์ทั้งหลาย และเพื่อให้เวไนยสัตว์ทั้งหลายได้บรรลุมรรค ผล และนิพพาน แต่ในพุทธศตวรรษที่ 26 เป้าหมายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจะแตกต่างจากเป้าหมายในอดีตโดยการเผยแผ่ในปัจจุบันจะมีเป้าหมายเพื่อมุ่งเน้นให้พุทธศาสนิกชนมีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง และสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อประโยชน์ตนและคนอื่น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อการเผยแผ่พุทธธรรมของพระสงฆ์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ Punnudda Noppanawan (1990 : 103) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคด้านพระสงฆ์และสถาบันสงฆ์ในฐานะผู้เผยแผ่ธรรมะ ขาดแคลนพระสงฆ์ที่มีความสามารถในการเผยแผ่ธรรมะอย่างแท้จริง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการในการสื่อสารให้หลากหลายมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21 หรือพุทธศตวรรษที่ 26 นี้ การใช้สื่อสารทางเทคโนโลยีจึงเป็นส่วนประกอบสำคัญที่ช่วยเข้ามาช่วยในการเผยแผ่ คือ Internet Facebook, Animation, Television เป็นต้น

ดังนั้น จากสภาพการณ์ดังกล่าว จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแสวงหารูปแบบการเผยแผ่พุทธธรรมที่หลากหลายเพื่อให้ทันกับยุคสมัย รวมทั้งวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมซึ่งเป็นหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาก็น่าจะมีการปรับเปลี่ยนไปให้เหมาะสมกับคนในยุคสมัยดังกล่าวเพื่อผลสัมฤทธิ์ที่ดีของการเผยแผ่ซึ่งมีผลสะท้อนออกมาเป็นความมั่นคงของพระพุทธศาสนา

ผู้วิจัยในฐานะเป็นอาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบบรรยายวิชาทางการสอนพระพุทธศาสนาในยุคสมัยใหม่ และนอกจากนี้ยังมีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ได้แก่ เป็นวิทยากรบรรยายหลักการเผยแผ่ให้แก่พระธรรมทูตของสำนักงานพระธรรมทูต และพระสังฆาธิการของคณะสงฆ์ธรรมยุติกว่ทั่วประเทศจึงมีความสนใจเป็นอย่างยิ่งที่จะทำการวิจัยเรื่องนี้ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาการใช้รูปแบบการเผยแผ่ที่เหมาะสมกับยุคสมัย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อการเผยแผ่และความเจริญมั่นคงของพระพุทธศาสนาสืบไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการเผยแผ่พุทธธรรมสำหรับคนในพุทธศตวรรษที่ 26 เพื่อส่งเสริมความมั่นคงของพระพุทธศาสนา

2.2 เพื่อพัฒนาและนำเสนอรูปแบบการเผยแผ่พุทธธรรมสำหรับคนในพุทธศตวรรษที่ 26 เพื่อส่งเสริมความมั่นคงของพระพุทธศาสนา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน (Current Problem) ที่ไม่สามารถหาคำตอบได้ในหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่ง จึงต้องสอบถามประชาชนเป้าหมายซึ่งจะได้ข้อมูลที่ถูกต้อง สมบูรณ์ น่าเชื่อถือ และทันสมัย ในการตอบข้อวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลสองประเภท ดังนี้ (1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) คือ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากแหล่งข้อมูลเบื้องต้นเป็นข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่จริงและเป็นข้อมูลที่เกิดจากคำถามในการวิจัย ซึ่งคณะผู้วิจัยรวบรวมคำตอบจากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 30 รูป และจากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มพระสงฆ์ซึ่งทำหน้าที่เป็นพระธรรมทูตภายในประเทศ จำนวน 357 รูป นับรวมพระไตรปิฎกด้วย (2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) คือ ข้อมูลที่คณะผู้วิจัยเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากหอสมุดแห่งชาติ หอสมุดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หอสมุดมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อสำรวจเอกสารงานวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ และหนังสือที่เกี่ยวข้อง พิจารณามิงงานวิจัยหรือหนังสือเล่มใดที่ทำการศึกษารื่องในลักษณะนี้ไว้บ้าง

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณร่วมกัน จึงต้องมีการจัดระเบียบโครงสร้างและหาความหมายของข้อมูลที่รวบรวมมาเป็นการค้นหาข้อความทั่วไปที่จะบอกความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ แล้วนำผลมาวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ และใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลส่วนแรกเป็นเชิงบรรยาย(Descriptive) ส่วนที่สองเป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ดังนั้น เมื่อเก็บข้อมูลด้วยวิธีการและเครื่องมือตามที่กล่าวไว้แล้ว คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาเรียบเรียง บูรณาการ และหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ต่าง ๆ จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยได้ทำการจัดระเบียบข้อมูลเพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ จากนั้นนำข้อมูลมาประมวลผลเพื่อเสนอเป็นข้อค้นพบ ต่อไป

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 สภาพการเผยแผ่พุทธธรรมสำหรับคนในพุทธศตวรรษที่ 26 เพื่อส่งเสริมความมั่นคงของพระพุทธศาสนา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นว่าการเผยแผ่พุทธธรรมสำหรับคนใน

พุทธศตวรรษที่ 26 ของคณะสงฆ์ไทยเพื่อส่งเสริมความมั่นคงของพระพุทธศาสนา พระสงฆ์ได้ดำเนินการเผยแผ่พุทธธรรมอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพแต่ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากภาครัฐไม่มากเท่าที่ควร

4.2 ผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาการเผยแผ่สำหรับคนในพุทธศตวรรษที่ 26 เพื่อส่งเสริมความมั่นคงของพระพุทธศาสนามีประเด็นที่พบ คือ 1) ด้านการสื่อสาร (1) ผู้ส่งสาร (Source) พระสงฆ์ควรใช้วิธีการหรือศิลปะในการเผยแผ่พุทธธรรมสำหรับคนในพุทธศตวรรษที่ 26 โดยมุ่งเน้นสอนเพื่อให้ผู้ฟังรู้แจ้งเห็นจริงในสิ่งที่ควรรู้ควรเห็น (2) สาร (Message) พระสงฆ์ควรตระเตรียมหัวข้อหรือหลักพุทธธรรมที่เป็นหลักการของพุทธศาสนาและมีความเหมาะสมต่อวิถีชีวิตและบริบทของแต่ละพื้นที่ (3) ช่องทาง (Channel) พระสงฆ์ควรกำหนดช่องทางของสื่อและวิธีการในการประชาสัมพันธ์เพื่อให้การเผยแผ่พุทธธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็วและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย (4) ผู้รับสาร (receiver) พระสงฆ์ควรเผยแผ่พุทธธรรมให้ประชาชนทั่วไปสามารถนำหลักการและแนวคิดทางพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม 2) ด้านการเรียนรู้ (1) ชี้นำ (orientation) พระสงฆ์ควรมีจุดมุ่งหมายและหลักการเพื่อมุ่งส่งเสริมความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนและปลูกฝังการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาให้มีความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับพุทธศาสนา (2) ชี้นทบทวนความรู้เดิม (elicitation of the prior knowledge) พระสงฆ์ควรจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้ฟังแสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจเดิมที่มีอยู่เกี่ยวกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา วิธีการให้ผู้ฟังแสดงออกทำได้โดยการสนทนา อภิปรายกลุ่ม หรือเขียนเพื่อแสดงความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่ (3) ชี้นปรับเปลี่ยนความคิด (turning restructuring of ideas) พระสงฆ์ควรปรับเปลี่ยนความคิดของผู้ฟังเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันและกันยอมรับหลักการและแนวทางปฏิบัติใหม่ที่ถูกต้อง (4) ชี้นนำความคิดไปใช้ (application of ideas) พระสงฆ์ควรดำเนินการเผยแผ่พุทธธรรมเพื่อให้พุทธศาสนิกชนมีโอกาสใช้แนวคิดหรือความรู้ความเข้าใจที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต (5) ชี้นทบทวน (review) พระสงฆ์ควรดำเนินการเพื่อให้พุทธศาสนิกชน ได้ทบทวนว่า ความคิด ความเข้าใจเกี่ยวกับพุทธศาสนาของเขาได้เปลี่ยนไปและส่งผลต่อการดำเนินชีวิตอย่างไรบ้าง จากนั้นจึงเผยแผ่พุทธธรรมให้แก่สาธารณชนเพื่อส่งเสริมความมั่นคงของพระพุทธศาสนาต่อไป 3) ด้านการจูงใจ (1) ความต้องการ (needs) พระสงฆ์ควรส่งเสริมและสนับสนุนความต้องการขั้นพื้นฐานทางด้านจิตใจของพุทธศาสนิกชน โดยในการปฏิบัตินั้นจะต้องจัดกิจกรรมที่ทำให้ได้รับผลของการปฏิบัติด้วยตนเองสอดคล้องกับจริตของแต่ละคน (2) แรงขับ (drive) พระสงฆ์ควรสร้างแรงจูงใจพุทธศาสนิกชนให้มีความเลื่อมใสศรัทธาพร้อมที่จะนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

ประเทศชาติ (3) เป้าหมาย (goals) พระสงฆ์ควรกำหนด เป้าหมายเพื่อนำความรู้ความจริงที่เป็นคำสอนของพระพุทธศาสนาออกมาแสดงให้กับประชาชนทั่วไปหรือผู้อื่นได้รู้ เข้าใจ และนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามหลักธรรม

4.3 ผลการวิจัยเกี่ยวกับการนำเสนอรูปแบบการเผยแผ่สำหรับคนในพุทธศตวรรษที่ 26 เพื่อส่งเสริมความมั่นคงของพระพุทธศาสนามีรูปแบบที่ประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ที่พบ ดังนี้ 1) ด้านการสร้างเครือข่าย ควรมีการสร้างเครือข่ายเชิงรุกผ่านหน่วยงานของรัฐและองค์กรเอกชนในการขับเคลื่อนการเผยแผ่พุทธธรรมโดยบูรณาการเชื่อมโยงกับสังคมและบุคคลต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศซึ่งมีชื่อเสียงและมีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่พุทธธรรมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันรวมทั้งมีการสร้างเครือข่ายโดยการปฏิบัติการเผยแผ่เชิงรุกในพื้นที่ผ่านปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชนท้องถิ่น และการบริการสาธารณะสงเคราะห์ในชุมชนท้องถิ่น โดยมีกิจกรรมหลากหลายเพื่อสร้างความเข้มแข็งในสังคมและองค์กรพุทธอย่างมั่นคงและยั่งยืน 2) ด้านวิธีการเผยแผ่ ควรสร้างรูปแบบการเผยแผ่และวิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ รูปแบบผสมผสาน หมายถึง การนำเอาทั้งรูปแบบเชิงรับและรูปแบบเชิงรุกที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันมาจัดผสมผสานกันเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการที่หลากหลายของสังคมพุทธวัฒนธรรม สอดคล้องกับแนวคิด วิธีการ และเป้าหมายของการเผยแผ่ตามหลักพุทธโอวาทโดยมีเป้าหมายเพื่อมุ่งเน้นให้พุทธศาสนิกชนมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง สามารถนำหลักธรรมคำสอนมาประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตในปัจจุบันเพื่อประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น 3) ด้านการใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ ควรมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือในการเผยแผ่พุทธธรรมผ่านสื่อมวลชน IT และสื่อชุมชน สถานีวิทยุชุมชน เพื่อให้เข้าถึงประชาชนได้ง่ายทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยสร้างรูปแบบและนวัตกรรมการสื่อสารที่ทันสมัยเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ป็นสื่ออุปกรณ์ในการเผยแผ่พุทธธรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ยูทูบ เว็บไซต์ และไลน์ เป็นต้น นอกจากนี้พระสงฆ์ควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการกำหนดยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ในการเผยแผ่พุทธธรรมของประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลก 4) ด้านพระสงฆ์ ควรส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรผู้เผยแผ่พุทธธรรมให้มีทักษะและวิธีการในการเผยแผ่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้นพัฒนาคุณลักษณะ (Characteristics) และสมรรถนะ (Competency) ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเผยแผ่ให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ หน่วยงานทางพุทธศาสนาควรมีกระบวนการในการฝึกอบรม และพัฒนาพระสังฆาธิการในทุกระดับอย่างเป็นระบบเพื่อสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นนักเผยแผ่ที่มีความรู้ความสามารถ และมีปฏิภาณที่นำเลื่อมใสเป็นที่ยอมรับของประชาชนในสังคม 5) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุน คณะสงฆ์และหน่วยงานภาครัฐ

ควรสนับสนุน การเผยแผ่พุทธธรรมทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศอย่างเป็นรูปธรรม และส่งเสริมการสร้างธรรมทายาททุกระดับเพื่อให้เป็นบุคลากรทางศาสนาที่มีความรู้ความเข้าใจในศาสนธรรมที่แท้จริง ในการทำหน้าที่เป็นผู้เผยแผ่พุทธธรรมอย่างกว้างขวาง รวมทั้งส่งเสริมให้วัดมีศักยภาพเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้หลักพุทธธรรมและการปฏิบัติกิจกรรมการเผยแผ่ทางพระพุทธศาสนาตอบสนองต่อความต้องการในการเรียนรู้ของประชาชนในชุมชน 6) ด้านแผนงานและนโยบาย ควรมีลักษณะและรูปแบบที่มุ่งเน้นการนำนโยบายสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมในทุก ๆ ด้าน โดยกระบวนการจัดทำแผนงานและนโยบายเกี่ยวกับการเผยแผ่พุทธธรรมจะต้องเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งประชาชนทั่วไปให้เข้ามามีรับรู้และเสนอให้สอดคล้องกับความต้องการและบริบทพื้นที่ของตนเอง นอกจากนี้ควรมียุทธศาสตร์พระพุทธศาสนา 4.0 เพื่อสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยเน้นเพิ่มประสิทธิภาพการขับเคลื่อนและประสานระดับจังหวัด โดยเฉพาะฝ่ายปกครองที่ต้องเร่งจัดโครงการพระพุทธศาสนา 4.0

4.4) ผลการวิจัยเกี่ยวกับการเสนอแนะรูปแบบการเผยแผ่สำหรับคนในพุทธศตวรรษที่ 26 เพื่อส่งเสริมความมั่นคงของพระพุทธศาสนาในแต่ละประเด็น พบว่า 1) ด้านการสร้างเครือข่ายสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรที่ดูแลพระธรรมทูตสายต่างประเทศ มหาวิทยาลัยสงฆ์ร่วมกับองค์กรคณะสงฆ์และหน่วยงานสนับสนุนแสวงหาแนวทางการจัดตั้งสถาบันหรือวิทยาลัยพระธรรมทูตสร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปแบบที่หลากหลายผ่านสื่อเทคโนโลยี แลกเปลี่ยนข้อมูลและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนา สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นทั้งในภาครัฐและเอกชน เพื่อเป้าหมายในการบูรณาการความร่วมมือเพื่อก่อตั้งกองทุนเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้งานเผยแผ่เข้าถึงประชาชนและมีเครือข่ายการทำงานที่เข้มแข็ง จัดกิจกรรมหลากหลายเพื่อสร้างเครือข่ายในสังคมไทยและสังคมโลก รวมทั้งองค์กรพุทธทั่วโลกให้เข้มแข็ง บูรณาการเชื่อมโยงกับสังคมและบุคคลต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งมีชื่อเสียงและมีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่พุทธธรรม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยใช้รูปแบบพันธมิตร “ALLIANCE MODEL” 2) ด้านวิธีการเผยแผ่ เข้าไปมีส่วนร่วมับสังคมที่ตนอยู่ มุ่งเน้นให้ชาวพุทธออกไปช่วยเหลือสังคม โดยพร้อมร่วมทุกข์ร่วมสุขกับชุมชน จัดทำหลักสูตรที่เอื้อต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในแต่ละพื้นที่ของประเทศ พัฒนายุทธวิธีการเผยแผ่เพื่อโน้มน้าวจิตใจของประชาชนให้เข้าถึงแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา เผยแผ่พุทธธรรมทางสื่อสังคมออนไลน์ในรูปแบบของ E-learning หรือ Mobile-Learning เป็นเครือข่ายสังคมพระพุทธศาสนาที่มีการเรียนผ่านโทรศัพท์มือถือสามารถศึกษาได้ตลอดเวลา เผยแผ่พุทธธรรมเชิงรุกโดยการบูรณาการแบบมี

ส่วนร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สถาบันการศึกษา หมู่บ้าน ชุมชนอย่างเป็นระบบ โดยผ่านกระบวนการบริหารจัดการของคนในท้องถิ่นที่ร่วมกันเป็นเจ้าของ รวมทั้งนำมาบูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อดำเนินการจัดโครงการต่างๆผ่านวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรมและกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน 3) ด้านการใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ สร้างรูปแบบและนวัตกรรมการสื่อสารที่ทันสมัย เพื่อนำมาประยุกต์ใช้เป็นสื่ออุปกรณ์ในการเผยแผ่พุทธธรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ยูทูบ เว็บไซต์ และไลน์ เป็นต้น พัฒนา Course Ware หรือแอปพลิเคชันที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมะสำหรับแท็บเล็ตและโทรศัพท์เคลื่อนที่เผยแพร่ในทุกระดับชั้นการศึกษา และประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจสนับสนุนให้วัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ มีเว็บไซต์ของวัด เพื่อเป็นการสื่อสารสองทางกับประชาชน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้คนมีความใกล้ชิดธรรมะมากขึ้น พัฒนารูปแบบการแปลหนังสือธรรมะเป็นภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษแล้วนำขึ้นเผยแพร่ทางเว็บไซต์ หรือในรูปแบบ e-Book เพื่อให้ผู้ที่สนใจ โดยเฉพาะชาวต่างประเทศสามารถเข้ามาศึกษาได้และจัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศและฐานข้อมูลดิจิทัลเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมให้เป็นปัจจุบันและทันสมัย เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย 4) ด้านพระสงฆ์ จัดตั้งสถาบันเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยมีภารกิจเพื่อเตรียมพระสงฆ์เข้าสู่ตำแหน่ง “พระสังฆาธิการ” ในการทำหน้าที่ปกครองสงฆ์ บริหารวัด กิจการของคณะสงฆ์ อารังรักษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนา พัฒนาคุณลักษณะ (Characteristics) และสมรรถนะ (Competency) ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามพระธรรมวินัย อารังรักษา ตลอดจนเผยแผ่คำสอนแก่ประชาชนทั่วไปได้อย่างเต็มความสามารถ อบรมและพัฒนาสมรรถนะพระสงฆ์ในการเผยแผ่พุทธธรรมให้มีทักษะและขีดความสามารถที่หลากหลาย โดยจัดเป็นวาระงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรผู้เผยแผ่พุทธธรรมให้มีทักษะและวิธีการในการเผยแผ่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 5) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุน บูรณาการและวางกรอบภาระงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศให้เป็นเอกภาพ จัดตั้งคณะกรรมการบริหารกิจการพระธรรมทูตเพื่อดูแลเรื่องสวัสดิการ สวัสดิภาพ สุขภาพ การเดินทางไปเผยแผ่ การพิจารณาให้ความดีความชอบ สนับสนุนและส่งเสริมการสร้างศาสนทายาทให้เป็นผู้มีคุณสมบัติในการเผยแผ่และสืบสานงานพระพุทธศาสนาให้เกิดความยั่งยืน เร่งรัด ส่งเสริม สนับสนุน การผลิตและพัฒนาบุคลากรทางศาสนาและวิทยาการทางศาสนาให้มีความรู้ความเข้าใจศาสนธรรมอย่างทอ้งแท้และสามารถเผยแผ่ศาสนาธรรมที่แท้จริง และส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณในการจัดสรรคลื่นความถี่และช่องทีวีของพระสงฆ์โดยตรง เพื่อเผยแผ่พุทธธรรมสู่สาธารณชนได้อย่างทั่วถึง 6) ด้านแผนงานและนโยบาย กำหนดแผนยุทธศาสตร์ สร้างกลยุทธ์เครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาระหว่างพระธรรมทูตและ

ชาวพุทธในต่างประเทศอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาเพื่อดูแลกิจการพระพุทธศาสนาในต่างแดน ส่งเสริมสนับสนุนความเข้มแข็งของการคงอยู่ของวัดในต่างประเทศด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัด การจัดกิจกรรม และการสร้างความเข้าใจระหว่างชาวพุทธและชาวศาสนาอื่น นอกจากนี้รัฐบาลควรนำแนวนโยบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของมหาเถรสมาคมมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศโดยให้พระธรรมทูตเป็นสื่อกลางนำวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมของพระพุทธศาสนาเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 สภาพการเผยแผ่พุทธธรรมสำหรับคนในพุทธศตวรรษที่ 26 พบว่า การเผยแผ่พุทธธรรมสำหรับคนในพุทธศตวรรษที่ 26 เพื่อส่งเสริมความมั่นคงของพระพุทธศาสนา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากลักษณะหรือปฏิบัติทาของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พุทธธรรมนั้น จะยึดถือพระพุทธเจ้าเป็นต้นแบบ คือ องค์คุณของกัลยาณมิตร 7 ประการ ได้แก่ (1) ปิโย คือ เป็นที่รัก เป็นที่พอใจ (2) ครุ คือ เป็นที่เคารพ (3) ภาวนีโย คือ เป็นที่ยกย่องทรงคุณความรู้และภูมิปัญญา (4) วตตา เป็นนักพูดชี้แจงให้เข้าใจ (5) วจนกฺขโม ผู้อดทนต่อถ้อยคำซักถาม (6) คมกิริณฺจ กถ กตฺตา พูดโดยใช้ถ้อยคำลึกซึ้งอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจ (7) โน จฺภูฏฺฐาเน นิโยชเย ไม่ชักนำไปในเรื่องเหลวไหล เสื่อมเสีย หลักการพื้นฐานในการเผยแผ่ธรรมของพระสาวกนั้นต้องปฏิบัติตามแนวพุทธจริยาที่ทรงเน้นข้อวัตรให้เป็นแบบอย่างในการสอนที่พระพุทธองค์ทรงใช้ได้ผลสำเร็จเสมอมา

เนื่องจากในปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปทำให้เกิดความเจริญทางเทคโนโลยี มีการสื่อสารสมัยใหม่ คือ สังคมออนไลน์ซึ่งได้เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมาก ทำให้การเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์ไทยต้องมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปทั้งรูปแบบและวิธีการ ดังที่ Phra Maha Wudhijaya Vajiramethi (2010) กล่าวว่า ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีมีส่วนสนับสนุนการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปในทิศทางที่สะดวกและรวดเร็วมากขึ้นดังเห็นได้จากการที่มีการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางการสื่อสารเพื่อตอบสนองกลุ่มเป้าหมายที่มีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในชีวิตประจำวัน การสร้างเว็บไซต์เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลและสามารถสืบค้นข้อมูลหรือแม้กระทั่งการใช้เครือข่ายทางสังคมเป็นส่วนช่วยในการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้รวดเร็วยิ่งขึ้น

5.2 รูปแบบการเผยแผ่สำหรับคนในพุทธศตวรรษที่ 26 เพื่อส่งเสริมความมั่นคงของพระพุทธศาสนา รูปแบบการเผยแผ่สำหรับคนในพุทธศตวรรษที่ 26 เพื่อส่งเสริมความมั่นคงของพระพุทธศาสนา สามารถอภิปรายผลแต่ละประเด็นได้ ดังนี้

1) ด้านการสร้างเครือข่าย พระสงฆ์และองค์กรทางศาสนาควรมีการสร้างเครือข่ายการขับเคลื่อนการเผยแผ่พุทธธรรม โดยบูรณาการเชื่อมโยงกับสังคมและบุคคลต่างๆ ทั้งภายในและนอกประเทศผู้มีชื่อเสียงและมีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่พุทธธรรมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับเครือข่ายโดยปฏิบัติการเผยแผ่เชิงรุกในพื้นที่โดยผ่านประชัญชาวบ้าน ผู้นำชุมชนท้องถิ่น และการบริการสาธารณะสงเคราะห์ในชุมชน โดยมีกิจกรรมหลากหลายเพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่องค์กรพุทธ ถ้าพระสงฆ์และองค์กรทางพระพุทธศาสนามีบทบาทที่เด่นชัดสามารถดำเนินการในรูปแบบที่เหมาะสมได้ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคคล ชุมชน และสังคมอย่างกว้างขวาง ซึ่งถ้าหากพิจารณาถึงพระสงฆ์และองค์กรทางพระพุทธศาสนาของประเทศไทยในปัจจุบันที่มีจำนวน 35,000 กว่าวัด/องค์กรทั่วประเทศ มีพระสงฆ์ (ทั้งพระภิกษุ-สามเณร) ประมาณ 300,000 รูปแล้ว จะเห็นได้ว่า วัดและพระสงฆ์มีความใกล้ชิดกับชุมชนหรือผู้คนจำนวนมาก การพัฒนาพระสงฆ์ วัดและองค์กรทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง อันจะนำมาซึ่งกระบวนการพัฒนาสังคมที่หลากหลาย

การทำงานของพระสงฆ์และองค์กรพุทธ จึงเป็นการทำงานในรูปแบบเครือข่ายที่มีศูนย์กลาง ประสานกลาง ภายใต้เครือข่ายอาจมีการเชื่อมโยงกันทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ตั้งแต่การเชื่อมโยงระหว่างปัจเจกบุคคลต่อปัจเจกบุคคล การเชื่อมโยงระหว่างปัจเจกบุคคลกับกลุ่ม การเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มกับกลุ่ม หรือแม้กระทั่งการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายต่อเครือข่าย ซึ่งกลายเป็นเครือข่ายย่อยภายใต้เครือข่ายใหญ่ บทบาทของพระสงฆ์และองค์กรพุทธนับว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อการทำงานร่วมกันของภาคีองค์กรพุทธทั่วโลก จึงควรมีรูปแบบการสร้างเครือข่ายที่มีระบบที่ชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้ รวมทั้งมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล อันจะทำให้การทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายบรรลุเป้าหมายเพื่อดำรงไว้ซึ่งความเข้มแข็งของพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phra Daonue Bootsitha (2014) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างเครือข่ายและการจัดการเครือข่าย การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของชุมชนบ้านพชรธรรมนำสุข อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสร้างเครือข่ายที่มีระบบมี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1) การสร้างความเป็นองค์การเครือข่ายและการทำให้เกิดความมั่นคง ประกอบด้วย (1) จัดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในเครือข่าย (2) สร้างความรู้สึกร่วมในการทำงานร่วมกัน (3) จัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน และ (4) จัดระบบข้อมูลข่าวสารในการติดต่อข่าวสารและ ขั้นที่ 2) การรักษาความต่อเนื่องของการเป็น

องค์การเครือข่าย ประกอบด้วย (1) มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง (2) สร้างความเสมอภาคและเท่าเทียม (3) รักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างกัน (4) การให้ความช่วยเหลือกันระหว่างเพื่อนสมาชิก แต่อย่างไรก็ดีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานร่วมกัน และวางเป้าหมายในการทำงานเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จำเป็นต้องใช้แนวทางการสร้างเครือข่าย อันเป็นการรวมกลุ่มองค์กรเพื่อวัตถุประสงค์ในการแลกเปลี่ยน การจัดกิจกรรมหรือการพัฒนาระหว่างองค์กร สมาชิกต้องอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันมาก่อนหน้าที่จะทำความตกลงเป็นองค์กรเครือข่ายโดยการสร้างเครือข่ายจะเป็นเครื่องมือหรือยุทธศาสตร์ในการสร้างพื้นที่ทางสังคม เพื่อให้การประสานผลประโยชน์เป็นไปอย่างเท่าเทียม และเกิดความร่วมมือกันในการทำกิจกรรมด้วยวิธีการอันหลากหลายแต่มีเป้าหมายเป็นหนึ่งเดียวกันทั้งในระดับอาเซียนและระดับนานาชาติ

2) ด้านวิธีการเผยแผ่ พระสงฆ์ควรสร้างรูปแบบการเผยแผ่และวิธีการที่หลากหลายได้แก่ รูปแบบผสมผสาน หมายถึงการนำเอาทั้งรูปแบบเชิงรับและรูปแบบเชิงรุกที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันมาจัดผสมผสานกัน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการที่หลากหลายของสังคมพหุวัฒนธรรม ส่วนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ ไทยในปัจจุบัน ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความเจริญและความเสื่อมของพระพุทธศาสนา ดังนั้น พระสงฆ์ผู้เป็นนักเผยแผ่ย่อมต้องตระหนักถึงบทบาทหน้าที่หลัก ย่อมจะต้องศึกษาให้เข้าใจถึง การเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ การนำธรรมะไปสู่ประชาชนที่เป็นพุทธบริษัท เพื่อให้เขาเหล่านั้น ปฏิบัติเป็นสมาธิปฏิบัติ อันก่อให้เกิดความสงบสุขแก่ตนเองและแก่สังคมโดยทั่วไป พระสงฆ์ ผู้ทำหน้าที่ดังกล่าวนี้เรียกว่า “พระนักเทศน์, พระนักเผยแผ่, พระธรรมจาริก” โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันนี้ รูปแบบและวิธีการเทศนาต้องมีการ ประยุกต์ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับยุคสมัยเพื่อให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นไปได้อย่างสะดวกและเป็นที่ยอมรับของประชาชน พระนักเผยแผ่ของประเทศไทยในปัจจุบัน มีการใช้วิธีการเผยแผ่ที่ต่างกันอย่างออกไปตาม ความถนัดของแต่ละท่าน เช่น กรณีของหลวงพ่อกุศลพุทธทาส เน้นการเผยแผ่หลักพุทธธรรมที่ลึกซึ้ง ซึ่งจุดมุ่งหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ บางรูปเน้นการเผยแผ่พุทธธรรมอันเป็นหลักคิดและแสดงธรรมจนเป็นที่ยอมรับของคนทั่วโลก เช่น พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) บางรูปเน้นการเผยแผ่หลักธรรมที่เป็นวิชาการ เช่น พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) บางรูปเน้นการเผยแผ่หลักพุทธธรรมที่เข้าใจง่าย เป็นหลักธรรมที่เป็น พื้นฐานของศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมในสังคม เช่น พระราชาธรรมนิเทศ (พะยอม กลฺยาโณ) หรือบางรูปเน้นการเผยแผ่หลักธรรมที่ง่าย ๆ ต่อการดำเนินชีวิตผ่านทางสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต การเผยแผ่ธรรมโดยการทำกิจกรรมสังคมสงเคราะห์ เช่น หลวงพ่ออลงกต วัดพระบาทน้ำพุ และการเผยแผ่ด้วยการประยุกต์ใช้หลักธรรมกับธรรมชาติ เช่น พระมหาภูทิตฺต วัชรเมธี เป็นต้น จะเห็นได้ว่า

ลักษณะการเผยแผ่นั้นจะเน้นไปที่ตัวปัจเจกบุคคล เป็นส่วนใหญ่ ทำให้องค์กรปกครองทางคณะสงฆ์ อาจถูกลดบทบาทความสำคัญลงไป ดังนั้น พระสงฆ์นักเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงต้องเผยแผ่ หลักธรรมคำสอนแบบเชิงรุกโดยการประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาให้ทันต่อ เหตุการณ์ปัจจุบัน และให้ทันสมัยอยู่ทุกเมื่อจนเป็นที่ยอมรับว่า นั่นเป็นการเผยแผ่เชิงรุกอย่าง แท้จริง

3) ด้านการใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ พระสงฆ์ควรมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็น เครื่องมือในการเผยแผ่พุทธธรรมผ่านสื่อมวลชนเพื่อให้เข้าถึงประชาชนได้ง่ายทุกกลุ่มเป้าหมาย โดย สร้างรูปแบบและนวัตกรรมการสื่อสารที่ทันสมัยเพื่อนำมาประยุกต์ใช้เป็นสื่ออุปกรณ์ในการเผยแผ่ พุทธธรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ยูทูบ เว็บไซต์ และไลน์ เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากการเผยแผ่ พุทธธรรมและการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ให้กับพุทธศาสนิกชน นักเรียน นักศึกษา และเด็กไทยในยุคนี้ ทั้งนี้ ในปัจจุบัน การสื่อสารมีการพัฒนาไปถึงระดับ เครื่องข่ายทั่วโลก (Internet) การส่งข้อมูลทั่วโลกอย่างไร้พรมแดน เทคโนโลยีสารสนเทศและระบบ อินเทอร์เน็ต จะเป็นปัจจัยสำคัญของการ ศึกษาในอนาคต มนุษย์ในโลกปัจจุบันจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ ต้องการพึ่งพาเทคโนโลยีในการดำเนินชีวิต แม้คำสอนทางศาสนาบางอย่างก็พยายามตีความและ อธิบายด้วยเทคโนโลยีเพื่อให้เชื่อมโยงกับโลกแห่งวิทยาศาสตร์

การเชื่อมโยงด้านสารสนเทศเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างโอกาสทางการศึกษาและการพัฒนา ตนเอง ทำให้เข้าถึงแหล่งความรู้ที่ต้องการได้มากขึ้น เป็นระบบการเรียนรู้ที่เปิดกว้าง ไม่จำกัดเวลา สถานที่ และเข้าถึงผู้คนได้มากที่สุด และเมื่อเป็นเช่นนี้ พระสงฆ์จึงควรมานำเทคโนโลยีมาใช้เป็น เครื่องมือนี้ให้เกิดประโยชน์ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพราะหากจะใช้วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แบบเดิมอาจเข้าไม่ถึงสังคมยุคใหม่หรือคนรุ่นใหม่เพราะสังคมสมัยปัจจุบัน ประชาชนไม่ค่อยมีเวลา ไปปฏิบัติธรรม ฟังเทศน์ หรือศึกษาพระธรรมคำสอนที่วัดเหมือนสมัยอดีตที่ผ่านมา การเผยแผ่พระ ธรรมคำสอนผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถ ทำให้เข้าถึงประชาชนได้ง่าย และกว้างขวางมากที่สุด ไม่จำกัดเวลา และสถานที่ ผู้ใช้อยู่ที่ไหนเวลาใดก็สามารถที่จะเข้าไปศึกษา พระธรรมคำสอนได้ตลอดเวลา เรื่องนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrakrukhsitsangpitak (Pravet Thathan) (2017) ได้ศึกษากลยุทธ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยใน สังคมปัจจุบัน พบว่า การใช้วิธีการแบบสมัยใหม่ประยุกต์พุทธวิธีการเผยแผ่ให้เป็นการเผยแผ่ แบบเชิงรุก คือ การเข้าใจและเข้าถึงด้วยการใช้สื่อออนไลน์ที่ทันสมัย การเผยแผ่ที่ประยุกต์เข้ากับ สังคมที่มีความหลากหลายแตกต่างกันได้ หลักคำสอนก็ต้องสามารถเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ โดย ไม่ยึดติดกับรูปแบบเดิม แต่ต้องประยุกต์ให้เหมาะกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น มีการเผยแผ่คำสอนผ่าน

สื่อสังคม ออนไลน์มีระบบเครือข่ายของคณะสงฆ์ไทยและจะกลายเป็นเครือข่ายสังคม พระพุทธศาสนาออนไลน์ที่สามารถศึกษาได้ทุกหนทุกแห่งและตลอดเวลาเป็นรูปแบบการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาในโลกปัจจุบัน ให้นั่นคงเจริญรุ่งเรือง

4) ด้านพระสงฆ์ หน่วยงานทางพุทธศาสนาควรส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรผู้เผยแผ่พุทธธรรมให้มีทักษะและวิธีการในการเผยแผ่ โดยมุ่งเน้นพัฒนาคุณลักษณะ (Characteristics) และสมรรถนะ (Competency) ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเผยแผ่ให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ หน่วยงานทางพุทธศาสนาควรมีกระบวนการในการฝึกอบรมและพัฒนาพระสงฆ์ในทุกระดับอย่างเป็นระบบ เพื่อสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นนักเผยแผ่ที่มีความรู้ความสามารถ และมีปฏิปทาน่าเลื่อมใสเป็นที่ยอมรับของประชาชนในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (Thawatthai Jhinsongteerapanich (2017) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาสมรรถนะด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์ระดับเจ้าอาวาส ผลการศึกษาวิจัยพบว่า บทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการเผยแผ่ของพระสงฆ์ระดับเจ้าอาวาส มี 4 ประการคือ หน้าที่ต้องปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม หน้าที่ในการปกครองบรรพชิตและศฤงคารในวัด หน้าที่เป็นธุระจัดการศึกษาและอบรม หน้าที่อำนวยความสะดวกในการบำเพ็ญ

5) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุน คณะสงฆ์และหน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนการเผยแผ่พุทธธรรมทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศอย่างเป็นรูปธรรม และส่งเสริมการสร้างธรรมทายาททุกระดับเพื่อให้เป็นบุคลากรทางศาสนาที่มีความรู้ความเข้าใจในศาสนธรรมที่แท้จริง ในการทำหน้าที่เป็นผู้เผยแผ่พุทธธรรมอย่างกว้างขวาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Sukusar Nuntong, 2017) ที่ได้ศึกษาแนวทางการอุปถัมภ์ ส่งเสริม และคุ้มครองพระพุทธรูป พบว่า สภาพการอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธรูปในประวัติพระพุทธรูปได้ดำเนินการโดยคณะสงฆ์ ผู้มีอำนาจทางการปกครองและผู้มีอำนาจทางการเงินตลอดจนประชาชนทั่วไปโดยประพฤติดุปฏิบัติเกื้อกูลต่อพระพุทธศาสนา

6) ด้านแผนงานและนโยบาย การจัดทำแผนและนโยบายควรมีลักษณะและรูปแบบที่มุ่งเน้นการนำนโยบายสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมในทุก ๆ ด้าน โดยกระบวนการจัดทำแผนงานและนโยบายเกี่ยวกับการเผยแผ่พุทธธรรมจะต้องเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งประชาชนทั่วไปให้เข้ามามีรับรู้และเสนอให้สอดคล้องกับความต้องการและบริบทพื้นที่ของตนเอง นอกจากนี้ควรมียุทธศาสตร์พระพุทธศาสนา 4.0 เพื่อสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยเน้นเพิ่มประสิทธิภาพการขับเคลื่อนและประสานระดับจังหวัดโดยเฉพาะฝ่ายปกครองที่ต้องเร่งจัดโครงการพระพุทธศาสนา 4.0 เนื่องจากยุทธศาสตร์การเผยแผ่

พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสงฆ์ไทยปัจจุบันมีเป้าหมายเพื่อเผยแผ่หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาให้พุทธศาสนิกชนทุกเพศทุกวัยได้ทราบและนำไปประพฤติปฏิบัติ รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้อยู่ในจิตใจของพุทธศาสนิกชน มุ่งเน้นให้ตระหนักถึงความเป็นชาวพุทธสร้างความเชื่อมั่น และสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาให้เกิดขึ้นกับพุทธศาสนิกชนทั้งหลายมุ่งเน้นประโยชน์สุขแก่ชนหมู่มาก

6. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการเผยแผ่พุทธธรรมสำหรับคนในพุทธศตวรรษที่ 26 เพื่อส่งเสริมความมั่นคงของพระพุทธศาสนา” ผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะ ดังนี้

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) มหาเถรสมาคมควรสร้างระบบเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในแต่ละประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่กันและกัน

2) รัฐบาลควรจัดให้มีกองทุนเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมงบประมาณในการเผยแผ่พุทธศาสนาทั้งในประเทศและภายนอกประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

3) พระสงฆ์ทั้งในประเทศและต่างประเทศควรร่วมกันจัดทำหลักสูตรที่เอื้อต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในแต่ละประเทศเพื่อให้การปฏิบัติงานของพระสงฆ์มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

4) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรกำหนดนโยบายและแผนแม่บทการเผยแผ่พระพุทธศาสนา สนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรการเผยแผ่

6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยควรมีการนำประเด็นที่เป็นข้อค้นพบสำคัญไปศึกษาวิจัยต่อเนื่องดังนี้

1) ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบในเชิงคุณภาพเพื่อค้นหาแนวทางหรือปัจจัยความสำเร็จของรูปแบบเครือข่ายในองค์กรพุทธโลกอื่น ๆ ที่มีเครือข่าย

2) ควรศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารพุทธธรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ในสังคมไทยกับสังคมตะวันตก

Reference:

Phra Daonue Bootsitha. (2014). *Forming and Managing a Network of a Buddhist Community in Banpobthamnamasuk Community, Thungsalien*

- District, Sukhothai* (Master of Thesis). National Institute of Development Administration.
- Phrakrukhositsangpitak (Pravet Thathan). (2018). *Strategies for Proactive Buddhism Propagation of Thai Sangha in Present Time* (Doctor of Thesis). Graduate School : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phrakrukhositsangpitak (Pravet Thathan). (2017, September – December). Strategies for Proactive Buddhism Propagation of Thai Sangha in Present Time. *Dhammathas Academic Journal*, 17(3), 212-223.
- Phramaha Sayan Nammuaeng. (1995). *The Role of Monks on Teaching Buddhism : A Case Study of The Primary Schools in Bangkok* (Doctor of Thesis). Graduate School : Mahachulalongkornrajavidyalaya. University.
- Phramanit Jotidhammo (Accachart). (2009). *A Study of Problems and Solutions for the Performance of the School Morality Teaching Monk in Si Sa Kat* (Doctor of Thesis). Graduate School : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Punnudda Noppanawan. (1990). *A study of the Dhamma Communication Process of Thai Buddhist Institute* (Master of Thesis). Graduate School: Chulalongkorn University.
- School Morality Teaching Monk Project. (2006). Strategic Plan of School Morality Teaching Monk Project. Nakhon Prathom : Mahamakut Buddhist University.
- Sukusar Nuntong. (2017). *Quality Development of Academic Services Unit Management of Machulalongkornrajavidyalaya University* (Doctor of Thesis). Graduate School : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Thawatchai Chinsongteerapanich. (2017). *The Development of Competency in Propagation of the Temple Abbots*. Thesis Graduate School : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- The Office of National Buddhism. (2010). *The Performance of the School Morality Teaching Monks* (Research Report). Nakhon Prathom : Printing of Religion Affairs Department.

การบริหารอำนาจตามแนวพุทธในระบบการปกครองแบบธรรมรัฐ
BUDDHIST ADMINISTRATIVE POWERS IN A STATE FAIR

พระครูวิบูลเจตียนุรักษ์ (ประไพ ปุณณกาโม)^{*} พระมหาสมมาส ชุติมนฺโต^{**}

พระครูโสภณวีรานุวัตร (นิคม ญฐฐวโร)^{***}

Prakhru Wiboonjetianurak (Praphai Punyakamo), Phramaha Sommas
Chutumunto, Phrakhrusophonweeranuwat (Nikom Nuttawaro)

Received: March 09, 2019

Revised: August 22, 2019

Accepted: December 30, 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการศึกษาการบริหารอำนาจตามแนวพุทธในระบบการปกครองแบบธรรมรัฐนี้มีวัตถุประสงค์ 4 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาการใช้อำนาจในการปกครองตามทฤษฎีทางรัฐศาสตร์ 2) เพื่อศึกษาพุทธวิธีในการบริหาร 3) เพื่อศึกษาพุทธผู้นำอำนาจการปกครองแบบธรรมรัฐ 4) เพื่อเสนอทางเลือกในการจัดระบบการปกครองเพื่อความสันติสุขของพลเมือง

ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือพัฒนาประชาธิปไตยในสังคมไทยสามารถประยุกต์ใช้ได้ 4 แนวทาง ได้แก่

1 หลักการของธรรมรัฐ เป็นเครื่องมือในการควบคุมตนเอง คือการควบคุมกาย วาจา และใจของตนเองให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องและพึงประสงค์ของสังคม

^{*} Lecturer, Bachelor of Education Program, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Suphanburi Buddhist College.

^{**} Lecturer in Public Administration, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Suphanburi Buddhist College.

^{***} Lecturer in Public Administration, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Suphanburi Buddhist College.

2 หลักการของธรรมรัฐ เป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเอง คือการเปลี่ยนแปลงหรือยกระดับตนเองทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรม ให้มีความเหมาะสมและให้สอดคล้องกับสิ่งที่สังคมประชาธิปไตยคาดหวัง

3 หลักการของธรรมรัฐ เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบภายใน คือวิธีการให้คนเราคิดพิจารณาทบทวนและไตร่ตรองตรวจสอบพฤติกรรมต่างๆของตนเองทั้งในอดีตและปัจจุบันตามกรอบของหลักธรรมรัฐ เพื่อให้ความถูกต้องความดีงามเกิดกับชีวิตของตนเองและมีความผิดพลาดน้อยลง

4 หลักการของธรรมรัฐ เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบภายนอก คือวิธีการพิจารณาตรวจสอบโดยผู้ตรวจสอบจากภายนอกอาจจะเป็นบุคคลหรือหน่วยงานอื่นตามกรอบหรือตามมาตรฐานของธรรมรัฐ เพื่อให้ผู้ปกครองและผู้ที่ถูกปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้แสดงความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนเองทำ

คำสำคัญ: แนวพุทธ, การบริหารอำนาจ, การปกครองแบบธรรมรัฐ

ABSTRACT

The study of the administration of authority in the Buddhist system of the state has four objectives: 1) to study the use of political power in politics, 2) to study the Buddhist way of administration. 4) to propose an alternative way to organize the administration for the peace of the citizen.

The application of tools to develop democracy in Thai society can be applied in four ways.

1. the principles of the state It is a tool to control yourself. It is the control of the body, the verbal and the mind in the right way and the desire of the society.

2. the principles of the state It is a tool for self improvement. It is a change or elevation of mind and behavior. To be appropriate and consistent with what the democratic society expects.

3. the principles of the state It is an internal audit tool. It is a way for people to think, review, and reflect on their own past and present behavior in the framework of state principles. To make goodness come to life with lesser mistakes.

4. the principles of the state It is an external monitoring tool. The method of examination by an external auditor may be another person or entity in accordance with the framework or in accordance with the standards of the state. For parents and democracies to show responsibility for what they do.

Keywords: Buddhist, administrative, Powers in a state fair

1. บทนำ

จากการที่ประเทศไทยเข้าสู่ยุคปฏิรูปการศึกษาโดยกำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ขึ้นซึ่งยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จากประเด็นดังกล่าวนี้พระธรรมปิฎกมีมุมมองที่ชี้ให้เห็นว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตย จำเป็นต้องอาศัยการศึกษา เพื่อให้คนมีคุณภาพ เพราะคุณภาพของประชาธิปไตยขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชาชน และในเวลาที่มีมองประชาธิปไตยก็อย่ามองแค่การปกครอง อย่ามองแค่ว่านี่เราเป็นประชาธิปไตยแล้ว ประชาชนได้ขึ้นมาเป็นผู้ปกครองแล้วก็หยุดแค่นั้น โดยนึกว่านี่เราเก่งเราได้เป็นใหญ่แล้ว สิ่งที่สำคัญก็คือต้องมองว่า เราปกครองเพื่ออะไร เราควรจะไปถึงจุดหมายของการปกครอง การปกครองนั้นก็คือการที่มาร่วมกันจัดสรรสังคมเพื่อสร้างสรรค์สังคมให้เจริญมั่นคง มีสันติสุขและให้แต่ละคนมีโอกาสพัฒนาศักยภาพ เพื่อให้ชีวิตเจริญงอกงามบรรลุประโยชน์สุขที่สูงประเสริฐ และมาร่วมกันสร้างสรรค์สังคมกันต่อไปอีกนี่แหละเป็นจุดหมายของการปกครอง ที่ให้ความสำคัญต่อการศึกษาย่างยิ่ง โดยเน้นว่าการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้น จะต้องอาศัยการศึกษาอย่างน้อย ก็เป็นการนำเอาการศึกษา มาช่วยเตรียมคนให้พร้อมที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการปกครองของสังคมประชาธิปไตย นี่คือการที่สำคัญที่สุด คือ การเตรียมคนให้พร้อมที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม ในสังคมประชาธิปไตยหรือในกระบวนการประชาธิปไตยทั้งหมด ถ้าไม่เตรียมการคนอย่างนี้ กระบวนการประชาธิปไตยก็จะกลายเป็นกระบวนการที่ล้มเหลว เพราะว่าบุคคลที่เป็นส่วนร่วมซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนกระบวนการนั้น ไม่มีคุณภาพไม่มีความพร้อม

หลักธรรมาภิบาล หรืออาจเรียกได้ว่า “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หลักธรรมรัฐ และบรรษัทภิบาล ฯลฯ” ซึ่งเรารู้จักกันในนาม “Good Governance” ที่หมายถึงการบริหารการปกครองที่เป็นธรรมนั้น ไม่ใช่แนวความคิดใหม่ ที่เกิดขึ้นในสังคม แต่เป็นการสะสมความรู้ ที่เป็นวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมวลมนุษยเป็นพันๆ ปี ซึ่งเป็นหลักการ เพื่อการอยู่ร่วมกันในบ้านเมืองและสังคมอย่างมีความสงบสุข สามารถประสานประโยชน์ และคลี่คลายปัญหาข้อขัดแย้งโดยสันติวิธีและพัฒนาสังคมให้มีความยั่งยืน การมีกระแสการบริหารรัฐกิจแนวใหม่ที่สำคัญกับหลักการของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม การให้ความสำคัญกับประชาชน การมุ่งให้เกิดการบริหารจัดการที่ดี ตามแนวคิดของการบริหารแนวใหม่จึงเกิดขึ้น การบริหารรัฐกิจแนวใหม่ เป็นการรวมกลุ่มของแนวคิดและการปฏิบัติเป็นหลักการ ที่ใช้การดำเนินงานแบบเอกชนและธุรกิจในภาคราชการ หรือทำราชการให้เหมือนธุรกิจแต่ไม่ใช่ให้เป็นการองค์กรทางธุรกิจ นักทฤษฎีที่ศึกษาเรื่องของการเป็นพลเมือง เรื่องของชุมชนประชาสังคม มานุษยวิทยา องค์กรและการบริหารรัฐกิจแนวใหม่ เป็นผู้ที่ได้มีส่วนในการผลักดันให้เกิดการอภิปรายกันถึงหลักการบริหารแนวใหม่ ๆ ขึ้นซึ่งอาจมีหลักการหลากหลายแตกต่างกันออกไป

ธรรมรัฐ (GOOD GOVERNANCE) เป็นแนวความคิดของธนาคารโลก (World Bank) ที่นำมาใช้ในการกำหนดนโยบายการ ให้เงินกู้กับประเทศในซีกโลกใต้ ตั้งแต่ในช่วงทศวรรษ 1980 เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องความไร้ประสิทธิภาพ และการคอร์รัปชั่น ในประเทศที่กำลังพัฒนา โดยเฉพาะประเทศในแถบลาตินอเมริกาและแอฟริกา ที่มีปัญหาในการบริหารงาน จนทำให้เกิดปัญหาเนื่องจากกู้เงินจากธนาคารโลกไปแล้ว ไม่สามารถหาเงินมาชำระคืนได้ และธนาคารโลกได้อธิบายความหมาย ของ Good Governance ว่า คือ ลักษณะและวิถีทางของการที่อำนาจได้ถูกใช้ไปในการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อการพัฒนา ซึ่งในทัศนะของธนาคารโลก Good Governance คือ การใช้อำนาจทางการเมือง เพื่อจัดการงานของบ้านเมืองด้วยบริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ ระบบที่ยุติธรรมและกระบวนการทางกฎหมายที่เป็นอิสระ เพื่อให้การดำเนินการต่างเป็นไปตามสัญญาที่มีฝ่ายบริหารที่โปร่งใส มีระบบราชการที่เคารพสิทธิของพลเมือง มีฝ่ายนิติบัญญัติที่มีความรับผิดชอบและมีสื่อมวลชนที่เป็นเสรี (Asian Development Bank, Governance Sound Development Management, 1955) ในส่วนของประเทศไทยมีการตกลงโดยคณะรัฐมนตรีเมื่อเดือนพฤษภาคม 2542 ให้ใช้คำว่า ระบบการบริหารและการจัดการบ้านเมืองที่ดี หรือธรรมาภิบาล (Good Governance) คณะกรรมการบัญญัติศัพท์รัฐศาสตร์ของราชบัณฑิตยสถานได้บัญญัติว่า “วิธีการปกครองที่ดี” แต่นักวิชาการ

บางท่านใช้คำว่า “ธรรมรัฐแห่งชาติ” ซึ่งไม่ตรงกับความหมายในภาษาอังกฤษเพราะ “ธรรมรัฐ” แปลว่า “รัฐที่มีธรรม” และทางสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ใช้คำว่า “การบริการกิจการและสังคมที่ดี” ขณะที่ทางคณะกรรมการพัฒนาระบบงานใช้คำว่า “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” ดังปรากฏในพระราชกฤษฎีกาว่า ด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546

อย่างไรก็ตาม Good Governance เมื่อมาอยู่ในบริบทแบบไทยๆ ก็ถูกแปลความและตีความ อธิบายแตกต่างกันไป เช่นคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์โดย ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ ได้แปลคำว่า Good Governance ว่า “ธรรมรัฐ” อันหมายถึงรัฐที่มีการบริหารบ้านเมืองด้วยความเป็นธรรม ส่วนสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) แปล Good Governance ว่า ธรรมาภิบาลอันหมายถึงการบริหารที่เป็นธรรม ต่อมาภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแปล Good Governance ว่า สุประศาสนการ หมายถึง การปกครองที่ดีและ ธีรยุทธ บุญมี แปล Good Governance ว่า “ธรรมรัฐ” หมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ สังคม เอกชนและประชาชนที่จะทำให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยุติธรรม นอกจากนี้ยังมีคำที่ใช้เรียกแทนอีกหลายอย่างที่นักวิชาการได้บัญญัติขึ้นคือ สุประศาสนการ โดยศ.ดร.ติณ ปรัญญพทธี ธรรมราชฎร์โดย อมรา พงศาพิชญ์ การกำกับดูแลที่ดีโดย วรภัทร โตธนะเกษมและพูลนิจ ปิยะอนันต์ ประชารัฐโดย สถาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รัฐบาลโดย ชัยอนันต์ สมุทวณิช หลายคนได้ตั้งข้อสังเกตว่าเหตุใดทำไมต้องมีธรรมรัฐ ก็สามารถตอบได้ว่าในสถานการณ์โลกยุคโลกาภิวัตน์ ก่อให้เกิดประชาธิปไตยแบบเสรีนิยม ระบบเศรษฐกิจก็เป็นแบบเสรีนิยม ทุนนิยมข้ามชาติ ซึ่งปัจจุบันโลกาภิวัตน์ชัดเจนยิ่งขึ้นเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอยู่ 2 ประการคือ

1. การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีการสื่อสารที่รวดเร็วขึ้นและการที่สามารถทำธุรกรรมทางการเงินโดยการซื้อขายและโอนเงินกันทั่วโลกตลอด 24 ชั่วโมง

2. การเปิดเสรีทั่วโลกการพึ่งหลายของระบบสังคมนิยมและการพึ่งหลายของลัทธิชาตินิยมต่างๆ ทำให้ทุนนิยมข้ามชาติเข้ามากลืนทุนนิยมในท้องถิ่นได้ง่ายยิ่งขึ้นโดยมีการกัดกันน้อยลงเนื่องจากรัฐจะถูกแทนที่ด้วยบรรษัทลงทุนข้ามชาติที่จะขยับขึ้นมาเป็นตัวแสดงที่โดดเด่นบนเวทีโลกแทนเพราะผลพวงของระบบทุนนิยมโลกได้บั่นทอนอำนาจรัฐซึ่งเป็นหัวใจในการดำรงอยู่ของรัฐโดยมีการผันแปรในลักษณะต่างๆ

คำว่า ธรรมรัฐทางเศรษฐกิจคือ ข้อเสนอต่าง ๆ ที่รัฐต่าง ๆ ต้องยอมขึ้นต่อระเบียบโลกใหม่ (New World Order) และสถาบันเศรษฐกิจระดับโลก เช่น World bank ,IMF,WTO, และ GATT ผู้กำหนดเหนือ New World Order คือที่ประชุมของกลุ่มประเทศ G7 และกฎกติกา ระหว่างประเทศ เช่น กฎของWTO, GATT รวมทั้งกฎกติกาของเขตเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เช่น NAFTA และของ EU และคำว่า ธรรมรัฐทางการเมือง คือระบบบริหารและการจัดการที่ขึ้นต่อ Rule of Law หัวใจของ Law คือ ระเบียบโลกใหม่นั้นเอง ดังนั้นรัฐธรรมนูญแห่งรัฐ แต่ละรัฐซึ่งเคยถือว่าเป็นกฎหมายสูงสุด ก็จะไม่มีความสูงสุดอีกต่อไป สิ่งที่สูงสุดคือระบบระเบียบโลกใหม่ ที่ประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ เป็นผู้กำหนด รูปแบบของรัฐที่ดีและเป็นที่ต้องการของประชาชน ได้มีการถกเถียงกันมานานทั้งในบรรดาปราชญ์ทางตะวันตกและตะวันออก ในตะวันตกนั้นเพลโต (Plato) ชื่นชมราชาปราชญ์ (Philosopher King) ว่าเป็นผู้ปกครองที่ดีที่สุด เพราะเพียบพร้อมด้วยปัญญา (wisdom) ส่วนอริสโตเติล (Aristotle) ผู้เป็นศิษย์มีความเห็นต่างจากครู คือ ดูการปกครองที่จุดมุ่งหมายของการปกครองและสรุปว่าการปกครองจะโดยรูปแบบ คนๆ เดียวปกครองหรือหมู่คณะปกครองหรือประชาชนส่วนใหญ่ปกครองจะดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของผู้ปกครองและหลักที่ใช้ในการปกครอง คนๆ เดียวปกครองและทำเพื่อคนทั้งหมดของสังคมโดยธรรม เรียกว่า ราชาธิปไตย (Royalty) แต่ถ้าคนๆ เดียวปกครองและทำเพื่อคนบางกลุ่มก็เรียกว่า ทระราชย์ (Tyranny) ถ้าคนที่เป็นหมู่คณะปกครองเพื่อคนทั้งหมดโดยธรรมก็เรียกว่า อมาตยาธิปไตย (Aristocracy) แต่ถ้าทำเพื่อคนบางกลุ่มบางพวกโดยไม่เป็นธรรมก็เรียกว่า อภิชนาธิปไตย (Oligarchy) ถ้าคนส่วนใหญ่มาปกครองและทำเพื่อคนทั้งหมดโดยธรรมก็เรียกว่า ประชาธิปไตย (constitutional government) แต่ถ้าคนส่วนใหญ่ปกครองเพื่อคนส่วนใหญ่แต่ละเลยคนส่วนน้อย อริสโตเติลเรียกว่า ประชาธิปไตย (democracy) จะเห็นได้ว่า อริสโตเติลดูจำนวนผู้ปกครองกับวัตถุประสงค์ที่ผู้ปกครองกระทำและหลักการที่ผู้ปกครองใช้รูปแบบที่ดีที่สุดคือ ประชาธิปไตย คือคนส่วนใหญ่เพื่อคนทั้งหมดไม่ใช่เพื่อคนส่วนใหญ่แต่ข่มเหงคนส่วนน้อยและรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดคือ ทระราชย์ ว่ากันตามความคิดของปราชญ์ตะวันตกคนสำคัญของโลก 2 ท่าน

ตามคติทางพระพุทธศาสนาแล้วพระพุทธองค์เคยรับสั่งไว้ใน อัครัญสูตร ถึงกำเนิดการปกครองและ วรรณะต่างๆ โดยสรุปก็คือ การปกครองเกิดจากความขัดแย้งอันเกิดจากการแย่งชิงทรัพยากร ธรรมชาติโดยความโลภของมนุษย์ จึงต้องมีการเลือกหัวหน้าขึ้นเรียกว่า “มหาชนสมมุติ” และเมื่อเลือกให้มาแบ่งเขตสาสิทธิศาสตร์จึงได้เรียกว่า "กษัตริย์" และเพราะทำมีความสุข

ให้ประชาชนจึงเรียกว่า "ราชา" และวรรณะอีก 3 คือ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร ก็เกิดจากการสมมุติ ตามๆกันมา ทั้ง 4 วรรณะนี้ผู้ใดประกอบกรรมเลวก็ย่อมไปทุกติ ผู้ใดประกอบกรรมดีก็ย่อมไป สுகติ และทรงสรุปว่า "กษัตริย์เป็นผู้ประเสริฐที่สุดในหมู่ชนผู้ถือโคตร ท่านผู้ถึงพร้อมถึงวิชาและ จรณะเป็นผู้ประเสริฐสุดในหมู่เทวดาและมนุษย์" ดังนี้ พระพุทธองค์ทรงชี้ให้เห็นว่าใครยึด วรรณะอย่างพราหมณ์ก็ต้องถือว่ากษัตริย์ที่ดีที่สุด แต่พระองค์ไม่ทรงเห็นด้วย โดยพระองค์ได้ สรรเสริญผู้ประพฤติธรรมโดยเฉพาะผู้มีวิชาและจรณะอย่างพระพุทธองค์และพระอริยเจ้านั้น แลประเสริฐกว่ากษัตริย์เป็นไหนๆ อย่างไรก็ตามถ้ากษัตริย์ประพฤติธรรมด้วยนั้นแหละจึงจะดี ที่สุดใน จักรกวัตติสูตร หรือพระสูตรว่าด้วยพระเจ้าจักรพรรดิ ซึ่งพระพุทธองค์ทรงรับสั่งถึงความ ดี-ชั่วของพระเจ้าจักรพรรดิและประชาชน โดยเฉพาะเมื่อพระเจ้าจักรพรรดิมีธรรมก็จะเกิดรัตนะทั้ง 7 ขึ้นคือ จักรแก้ว ช้างแก้ว ม้าแก้ว แก้วมณี นางแก้ว ขุนคลังแก้ว ขุนพลแก้ว เช่นพระเจ้าทัฬห เณมิตรงประพฤติธรรมแล้วจึงเกิดแก้ว 7 ประการ แผ่นดินก็มีความสุขประชาชนปราศจากความ ยากจน ความคิดร้าย ความรุนแรง กษัตริย์ทั้ง 7 พระองค์ต่อจากพระเจ้าทัฬหเณมิตกัประพฤติ ธรรมบ้านเมืองก็ร่มเย็นเรื่อยมา แต่พอมาถึงกษัตริย์องค์ที่ 8 ก็ไม่ประพฤติธรรม ดังนั้นเมื่อ พระมหากษัตริย์ไม่ได้ทรงธรรม จักรแก้ว ซึ่งเกิดขึ้นก่อนก็จะไม่เกิดที่สำคัญก็คือเมื่อพระราช าไม่ให้ทรัพย์แก่ผู้ไร้ทรัพย์ความยากจนก็แผ่ขยาย การลักทรัพย์ก็ตามมา การพุดบด การทำร้ายกัน ฆ่าฟันกันก็ตามมาอายุของมนุษย์ก็จะลดลงเรื่อยๆจนถึงกลียุค

ธรรมรัฐจึงไม่ใช่เรื่องใหม่แต่มีสอนอยู่ในหลักศาสนาต่างๆอยู่แล้ว แต่มิได้เรียกอย่างนี้ เรียกกันในปัจจุบันนี้ ในพุทธศาสนามีการสอนเรื่อง ธรรมรัฐมีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลแล้วแต่มิได้ เรียกโดยศัพท์นี้เท่านั้น โดยหากเราพิจารณาคำสอนของพระพุทธเจ้า จะเห็นว่าเป็นหลักธรรมที่ สอดคล้องกับเรื่องของการบริหารรัฐกิจแนวใหม่และมีการนำมาใช้ในการบริหารงานอย่าง ต่อเนื่อง แม้กระทั่งในศาสนาอื่นๆก็คิดว่ามีได้แตกต่างกันมากนัก มีคำสอนมากมายที่ระบุชัดเจน ถึงหลักการการบริหารจัดการที่ดี อาทิการเป็นคนสมบูรณ์แบบ หรือ ideal person นั้นจะนำหมู่ ชนและสังคมไปสู่สันติสุขและสวัสดิ์ โดยประกอบไปด้วยคุณสมบัติ 7 ประการ ตามหลักสัพบุริส ธรรม อย่างไรก็ตามบัดนี้พระพุทธศาสนาที่เคยรุ่งเรืองได้ล่วงเลยมาแล้วกว่า 2559 ปี หลายสิ่ง หลายอย่างเปลี่ยนแปลงไปตามกฎไตรลักษณ์ แต่พระธรรมของพระพุทธองค์ก็ยังคงอยู่ และมิ ความสำเร็จเสมอมาสามารถนำมาปรับประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัยได้ ดังความตอนหนึ่งที่พระพุทธ องค์ได้ตรัสไว้ว่า "เราไม่ขัดแย้งกับโลก แต่โลกขัดแย้งกับเรา ผู้กล่าวเป็นธรรมไม่ขัดแย้งกับใครใน โลก สิ่งที่ยึดติดสมมุติว่าไม่มีในโลก แม้เราก็บอกว่าสิ่งนั้นไม่มี สิ่งใดที่ยึดติดสมมุติว่ามีในโลก

แม้เราก็บอกว่าสิ่งนั้นมี อุบล ปทุม บุษบาริก เกิดในน้ำ เจริญในน้ำ เติบโตในน้ำ ตั้งอยู่ในน้ำแต่ไม่ติดน้ำ แม้ฉันใด ตถาคตเกิดในโลก เติบโตในโลก ครอบงำโลก โลกฉาบทาไม่ได้ ฉะนั้นเหมือนกัน” พุทธดำรัสข้างต้นตีความได้ว่า คำว่า“ตถาคต”หมายถึง“ธรรม”หรือ“ธรรม” หมายถึง“ตถาคต”ดังพุทธพจน์ว่า“ผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นชื่อว่าเห็นตถาคต” ดังนั้น พระธรรมของพระองค์หากผู้จักประยุกต์ใช้ย่อมสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ในโลกได้อย่างแท้จริง มีเพียงกิเลสของมนุษย์เท่านั้นที่เห็นว่าธรรมะของพระพุทธองค์ล้ำสมัย เพราะพระพุทธศาสนาทั้งที่เป็นส่วนพระธรรมคือคำสอน และพระวินัยคือคำสั่งมีคุณค่าต่อการปกครองทั้งในด้านการปกครองตนเอง การปกครองหมู่คณะและการปกครองประเทศเมื่อมองในแง่รัฐศาสตร์ ก็คือหลักแห่งการบริหารและการปกครองกายและใจ ซึ่งเมื่อนำปฏิบัติตามแล้วจะทำให้ชีวิตดำเนินไปในแนวทางที่ถูก ต้อง และก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ตนเองและสังคม พระพุทธศาสนาถือว่าการปกครองไม่ว่าระบบใด ขอให้ผู้ปกครองเป็นผู้ประพฤติธรรมเป็นอันยอมรับได้ในตัวรูปแบบการปกครอง มีความเป็นไปได้ น้อยมากที่อัตตาธิปไตยและโลกาธิปไตยจะนำไปสู่ความถูกต้องดีงามได้อย่างสมบูรณ์ เพราะการปกครองเต็มไปด้วยอำนาจ ซึ่งเป็นสิ่งยั่วชวนใจคนให้เปลี่ยนนิสัยไปในทางมีความโลภความโกรธและความหลงขาดการตรวจ สอบมากยิ่งขึ้น และเป็นที่ยอมรับกันในบรรดานักรัฐศาสตร์ทั้งหลายว่า บรรดาสิ่งยั่วชวนทั้งหลายนั้น อำนาจย่อมยั่วใจได้มากที่สุดและรวดเร็ว อำนาจสามารถเปลี่ยนแปลงอุปนิสัยและทำให้การพิจารณาไม่เที่ยงแท้ ทำให้คนซึ่งมีความเมตตากรุณา กลายเป็นคนโหดร้าย ดังคำว่า “อำนาจมักทำลายตัวเอง และอำนาจสูงสุดทำลายตัวเองอย่างที่สุด

ดังนั้น ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องรวมทั้งประชาชนในชาติคงต้องหันมาให้ความสำคัญในการศึกษาประเด็นนี้ให้เข้าใจชัดเจนเพื่อนำไปสู่การดำเนินงานอย่างถูกต้อง เพราะการที่จะสร้างกลไกธรรมรัฐที่ดีนั้นมีความหมายที่ลึกลับและมีปัจจัยที่มากกว่าการปรับปรุงหรือปฏิรูประบบราชการให้สามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างที่เรเคยถือปฏิบัติมา จะต้องมีการดำเนินงานด้านนี้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ เพื่อหาคำตอบว่า สำหรับสังคมไทยการพัฒนาในส่วนที่เรียกว่า “กลไกประชารัฐที่ดี” ตามความหมายสากลที่เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางนี้จะเหมาะสมกับสังคมไทยมากน้อยเพียงใด ในปัจจุบันประเทศได้ดำเนินการอะไรไปแล้วบ้าง มีส่วนใดบ้างที่ยังไม่สมบูรณ์ มีส่วนใดบ้างที่ต้องแก้ไข ใครบ้างที่ควรร่วมรับผิดชอบและควรดำเนินการอย่างไรเพื่อให้เกิดการยอมรับเข้าใจ และถือปฏิบัติกันในสังคม

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารอำนาจตามแนวพุทธในระบบการปกครองแบบธรรมรัฐ” เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารเชิงอำนาจ โดยใช้หลักการตามแนวพุทธที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์พระไตรปิฎกและคัมภีร์รวมไปถึงเอกสารงานวิชาการต่างๆ เพื่อเสนอรูปแบบการปกครองบ้านเมืองที่ดีในลำดับต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาการใช้อำนาจในการปกครองตามทฤษฎีทางรัฐศาสตร์
- 2.2 เพื่อศึกษาพุทธวิธีในการบริหาร
- 2.3 เพื่อศึกษาพุทธผู้นำอำนาจการปกครองแบบธรรมรัฐ
- 2.4 เพื่อเสนอทางเลือกในการจัดระบบการปกครองเพื่อความสันติสุขของพลเมือง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารอำนาจตามแนวพุทธในระบบการปกครองแบบธรรมรัฐ” ครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบศึกษาเชิงวิเคราะห์ (Critical Study Research) โดยคณะผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีจากการค้นคว้าข้อมูลทางเอกสาร (Documentary research) มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ศึกษาข้อมูลชั้นปฐมภูมิจากเอกสาร เช่น พระไตรปิฎก และคัมภีร์อรรถกถาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการจะศึกษา

3.2 ศึกษาข้อมูลชั้นทุติยภูมิจากเอกสารและรายงานการวิจัย เช่น ข้อเขียนที่เป็นผลงานทางวิชาการของท่านผู้รู้ในทางพระพุทธศาสนา

3.3 นำข้อมูลจากแหล่งทั้งสองข้างต้นมาสังเคราะห์เอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารตามแนวรัฐศาสตร์ พุทธวิธีในการบริหารอำนาจตามแนวพุทธ พุทธผู้นำอำนาจของผู้ปกครอง ทั้งในประเทศและต่างประเทศแล้วนำเสนอในรูปแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description)

3.4 สรุปผลของการศึกษาวิจัยและนำเสนอข้อมูลที่ได้มากำหนดแนวทางการปฏิบัติที่นำไปสู่การส่งเสริมรูปแบบการบริหารแบบธรรมรัฐ เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมไทย เพื่อการส่งเสริมความเป็นธรรมในสังคมที่อยู่เย็นเป็นสุข

4. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารอำนาจตามแนวพุทธในระบบการปกครองแบบธรรมรัฐ” นั้น ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ 4 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาการใช้อำนาจในการปกครองตามทฤษฎีทางรัฐศาสตร์ 2) เพื่อศึกษาพุทธวิธีในการบริหาร 3) เพื่อศึกษาพุทธผู้นำอำนาจการปกครองแบบธรรมรัฐ และ 4) เพื่อเสนอทางเลือกในการจัดระบบการปกครองเพื่อความสันติสุขของพลเมือง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบศึกษาเชิงวิเคราะห์ (Critical Study Research) โดยศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางเอกสาร (Documentary Research) จากคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาบาลีและภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พร้อมทั้งอรรถกถา ฎีกา และรวมถึงตำราเอกสาร วิทยานิพนธ์ หรืองานวิจัยต่างๆ ของนักวิชาการทางพระพุทธศาสนา สามารถสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ ได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย การบริหารอำนาจการเมืองการปกครอง หมายถึง วิธีการดูแลบริหารรัฐในด้านต่างๆ ในทัศนะของนักวิชาการ หมายถึง การดูแลจัดการให้มนุษย์อยู่กันอย่างเป็นธรรมและเป็นระเบียบ ในทัศนะของนักวิชาการทางพระพุทธศาสนา หมายถึง การปกครองเพื่อการศึกษา เป็นการปกครองที่ทำให้เกิดความสงบเรียบร้อยจากการปกครองและความหมายโดยสรุปคือ การปกครองดูแลแผ่นดินที่เป็นอาณาเขตของรัฐของตนรวมถึงการดูแลบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชากรราษฎรที่อาศัยอยู่ภายในแผ่นดิน ซึ่งมี 3 บริบท คือ (1) ทางการเมือง (2) ทางสังคม และ (3) ทางเศรษฐกิจ

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากที่ได้ทำการศึกษาวิจัยมาทำให้ทราบว่า “การปกครองแบบธรรมรัฐ” ในฐานะที่เป็นหลักธรรมคำสอนประการหนึ่งในพระพุทธศาสนาที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา คือ พระไตรปิฎกและอรรถกถานั้น ทำให้ทราบว่า “ธรรมรัฐ” เป็นการปกครองโดยหลักธรรมที่พระราชาและผู้นำการปกครองจะต้องยึดถือเป็นข้อปฏิบัติ ให้เหมาะสมกับการเป็นอยู่ในสมัยนั้น ได้แก่ หลักทศพิธราชธรรม 10 จักรวรรดิวัตร 12 ราชสังคหวัตถุ 4 อคติ 4 ประการ ใช้สำหรับชนชั้นผู้นำและหลักธรรมที่ประพุดติร่วมกัน ทั้งชนชั้นผู้ปกครอง

รูปแบบการบริหารการปกครองในคัมภีร์พระพุทธศาสนานั้นแบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ

(1) การบริหารรัฐกิจแบบราชาธิปไตย คำว่า “ราชาธิปไตย” หมายถึง การปกครองโดยมีพระราชาเป็นใหญ่ เป็นการปกครองโดยบุคคลคนเดียว จัดเป็นรูปแบบการปกครองที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดเพราะเป็นทั้งผู้ออกกฎหมายและเป็นผู้ใช้กฎหมายจึงมีความคล่องตัว และ

ทรงไว้ซึ่งอำนาจสูงสุด พระราชามีอำนาจแบบอัคราธิปไตย และธรรมาธิปไตย ซึ่งมีหลักการคือ ศูนย์รวมอำนาจการปกครองอยู่ที่พระราชาราช ส่งผลคือนำความผาสุกมาสู่ประชาชนหรือนำความเดือดร้อนมาสู่ประชาชนหากพระราชาราชผู้ปกครองใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรม

(2) การบริหารการปกครองแบบสามัคคีธรรม คำว่า “สามัคคีธรรม” แปลว่า หลักการปกครองที่ชอบธรรม หมายถึง การปกครองที่พร้อมเพรียงอย่างชอบธรรม เป็นการปกครองโดยการรวมหลายรัฐแล้วเลือกผู้นำขึ้นมาคณะหนึ่งเพื่อทำหน้าที่บริหารประเทศ มีการสับเปลี่ยนกันตามแต่ประชาชนจะเลือกเข้ามา หรือเรียกว่า “ประชาธิปไตย” พระราชามีได้มีอำนาจสิทธิ์ขาดอย่างระบอบราชาธิปไตย พระราชามีอำนาจในแบบโลกาธิปไตย และธรรมาธิปไตย โดยมีหลักการปกครอง 3 ประเด็น คือ 1) มีสิทธิที่จะกระทำการใดๆ ที่ไม่ขัดต่อสิทธิของผู้อื่นหรือขัดต่อศีลธรรม มีเสรีภาพที่จะกระทำการใดๆ ได้ตามที่ตนปรารถนาโดยไม่มีอุปสรรคขัดขวาง 2) มีความเสมอภาคตามกฎหมายของ “ไตรลักษณ์” และทางสังคม เช่นชนชั้น เพศ และ 3) ภราดรภาพ คือความสมัครสมานสามัคคีในหมู่คณะ

จากการศึกษาวิจัยทำให้ทราบว่า “ธรรมรัฐ” ก็เป็นเพียงคุณสมบัติหรือจริยธรรมประการหนึ่งที่ผู้ปกครองหรือผู้นำควรมีหรือควรประพฤติปฏิบัติ มิได้เป็นระบอบการปกครองแต่อย่างใด อีกทั้งจากหลักฐานต่างๆ ที่ปรากฏในคัมภีร์ของพระพุทธศาสนายังทำให้ทราบว่าพระพุทธศาสนาไม่ได้ให้ความสำคัญกับระบอบการปกครองว่าจะจะเป็นระบอบการปกครองรูปแบบใด เนื่องจากพระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับเรื่องการประพฤติปฏิบัติตนของบุคคลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครองหรือไม่ก็ตามการที่การปกครองแบบธรรมรัฐซึ่งเป็นรูปแบบการนำเอาหลักธรรมคำสอนที่สำคัญประการหนึ่งในพระพุทธศาสนา มาตีความและอธิบายโดยนักคิดหรือนักวิชาการต่างๆ ที่มีทัศนะหลากหลายแตกต่างกันไปนั้น ทำให้ทราบถึงทัศนะของนักคิดหรือนักวิชาการที่มีต่อหลักธรรมรัฐ โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มด้วยกัน ได้แก่ (1) กลุ่มที่มีทัศนะว่าธรรมรัฐเป็นระบอบการปกครอง (2) กลุ่มที่มีทัศนะว่าธรรมรัฐเป็นหลักการ และ (3) กลุ่มที่มีทัศนะว่าธรรมรัฐเป็นทั้งระบอบการปกครองและหลักการ การตีความและการอธิบายโดยนักคิดหรือนักวิชาการแต่ละกลุ่มดังกล่าวขึ้นอยู่กับมุมมอง วิธีการตีความ และการอธิบายเชิงประยุกต์ของแต่ละบุคคลว่าจะให้ “ธรรมรัฐ” ในพระพุทธศาสนาครอบคลุมไปถึงเรื่องใด

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษากการปกครองแบบธรรมรัฐ ซึ่งประกอบด้วยหลักธรรมคำสอนประการหนึ่งที่สำคัญในพระพุทธศาสนา โดยการศึกษาค้นคว้าหาหลักฐานจากคัมภีร์ต่างๆ ในพระพุทธศาสนา คือพระไตรปิฎกและอรรถกถา และนำกรอบแนวคิดเรื่องระบอบการปกครอง

ในทางรัฐศาสตร์มาพิจารณา ทำให้ทราบว่าธรรมรัฐมีความเป็นหลักการมากกว่าเป็นระบอบการปกครองเนื่องจากในคัมภีร์พระพุทธ ศาสนาไม่มีหลักฐานใดๆ ที่แสดงว่าพระพุทธองค์ทรงสร้างระบอบการปกครองที่เรียกว่า “ระบอบธรรมรัฐ” ขึ้นมา มีแต่เพียงทรงแสดงธรรมในฐานะที่เป็นเหตุปรารถนาหรือเป็นสิ่งจูงใจให้เกิดการตัดสินใจในการประพฤติปฏิบัติ และธรรมรัฐเป็นหลักการของผู้ปกครองเท่านั้นในทางรัฐศาสตร์ความเป็นระบอบการปกครองนั้นจะต้องมีองค์ประกอบ 6 ประการ ได้แก่

(1) มีจุดหมายปลายทาง คือเป้าหมายทางการเมืองการปกครองของระบอบการปกครองนั้นๆ เป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือประโยชน์ส่วนรวม

(2) มีองค์กร คือกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่รวมตัวกันเพื่อทำหน้าที่และมีความรับผิดชอบในการใช้อำนาจทางการเมืองการปกครอง เพื่อให้บรรลุจุดหมายปลายทางของระบอบการปกครอง

(3) มีกระบวนการในการใช้อำนาจตามขั้นตอนและวิธีการที่ได้กำหนดขึ้น

(4) มีหลักการสำคัญที่ได้กำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการจัดตั้งองค์กรต่างๆทางการเมืองการปกครองหรือการดำเนินการตามกระบวนการ

(5) มีอุดมการณ์ คือความเชื่อมั่นศรัทธาในคุณค่าอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างที่มีอยู่ในระบอบการปกครองต่างๆ

(6) มีรูปแบบแห่งโครงสร้าง คือการกำหนดสถานภาพ ตำแหน่งที่ตั้งขององค์กรทางการเมืองต่างๆ และความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรทางการเมืองดังกล่าวในลักษณะหรือแนวทางอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่เหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการ อุดมการณ์ และสามารถดำเนินการตามกระบวนการที่กำหนดขึ้นได้ เพื่อให้สามารถบรรลุถึงจุดหมายปลายทางที่ต้องการ

องค์ประกอบทั้ง 6 ประการนี้ ทำให้เราเห็นว่า “ธรรมรัฐ” แม้จะมีนักคิดหรือนักวิชาการพยายามตีความและอธิบายว่าเป็นระบอบการปกครอง แต่เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบทั้ง 6 ประการดังกล่าว จึงไม่สามารถบอกได้ว่าธรรมรัฐเป็นระบอบการปกครอง เนื่องจากขาดองค์ประกอบต่างๆ อีกหลายประการที่นักคิดหรือนักวิชาการต่างๆ ยังไม่ได้อธิบาย

รายละเอียดให้เห็นเป็นรูปธรรม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพียงการตีความและอธิบายโดยให้บุคคลต่างๆนำหลักการของธรรมรัฐไปประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เป็นระบอบการปกครองหรือเป็นจุดมุ่งหมายของระบอบการปกครองต่างๆเท่านั้น หรือหากจะมีการอธิบายให้เห็นรายละเอียดของความเป็นระบอบการปกครอง ก็จะกลายเป็นการตีความและการอธิบายที่ขัดแย้งกับหลักฐานต่างๆ ที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธ ศาสนา ด้วยเหตุนี้ธรรมรัฐจึงเป็นได้เพียงหลักการ

ที่ดีที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาหรือส่งเสริมระบอบการปกครองต่างๆ ในฐานะที่เป็นหลักธรรมประการหนึ่งที่บุคคลในระบอบการปกครองต่างๆ ควรประพฤติปฏิบัติ ดังนั้นการกล่าวว่รัฐธรรมนูญเป็นระบอบการปกครองจึงเป็นเพียงการตีความและอธิบายในเชิงประยุกต์เพื่อให้เข้ากับแนวคิดทางการเมืองการปกครองต่างๆ เท่านั้น

ส่วนหลักธรรมรัฐในฐานะเป็นเครื่องมือพัฒนาประชาธิปไตยในสังคมไทย เราจะเห็นได้ว่าในสังคมไทยมีปัญหาหลักๆ อยู่ 3 ด้านด้วยกันคือ ด้านพลเมือง ด้านการเมือง และด้านระบบราชการ ซึ่งปัญหาทั้ง 3 ด้านส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในสังคมไทย สาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวก็คือการขาดจริยธรรมของบุคคลในระดับต่างๆ จึงต้องหาแนวทางพัฒนาประชาธิปไตยในสังคมไทย โดยการนำหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาคือ “หลักธรรมรัฐ” มาประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือพัฒนาประชาธิปไตยในสังคมไทยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ 4 แนวทาง ได้แก่

(1) หลักการของธรรมรัฐ เป็นเครื่องมือในการควบคุมตนเอง คือการควบคุมกาย วาจา และใจของตนเองให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องและพึงประสงค์ของสังคม กล่าวคือการที่บุคคลสามารถควบคุมตนเองให้ทำในสิ่งที่ควรทำและไม่ทำในสิ่งที่ไม่ควรทำได้

(2) หลักการของธรรมรัฐ เป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเอง คือการเปลี่ยนแปลงหรือยกระดับตนเองทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรม ให้มีความเหมาะสมและให้สอดคล้องกับสิ่งที่สังคมประชาธิปไตยคาดหวัง

(3) หลักการของธรรมรัฐ เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบภายใน คือวิธีการให้คนเราคิดพิจารณาทบทวนและไตร่ตรองตรวจสอบพฤติกรรมต่างๆ ของตนเองทั้งในอดีตและปัจจุบัน ตามกรอบของหลักธรรมรัฐ เพื่อให้ความถูกต้องความดีงามเกิดกับชีวิตของตนเองและมีความผิดพลาดน้อยลง

(4) หลักการของธรรมรัฐ เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบภายนอก คือวิธีการพิจารณาตรวจสอบโดยผู้ตรวจสอบจากภายนอกอาจจะเป็นบุคคลหรือหน่วยงานอื่นตามกรอบหรือตามมาตรฐานของธรรมรัฐ เพื่อให้ผู้ปกครองและผู้ที่ถูกปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้แสดงความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนเองทำ

หากสามารถปฏิบัติตามแนวทางการประยุกต์ใช้หลักการของธรรมรัฐในฐานะเป็นเครื่องมือพัฒนาประชาธิปไตยในสังคมไทยทั้ง 4 แนวทางนี้ได้ ปัญหาจริยธรรมของบุคคลต่างๆ ก็ จะได้รับการแก้ไข ซึ่งจะส่งผลให้ปัญหาของระบอบประชาธิปไตยในสังคมไทยพลอยได้รับการ

แก้ไขและพัฒนาไปด้วยเราจะเห็นได้ว่า “ธรรมรัฐ” เป็นหลักธรรมค้ำสอนประการหนึ่งในพระพุทธศาสนาที่มีคุณค่าทั้งต่อปัจเจกบุคคลในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมและต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยในสังคมไทย แต่คุณค่าของธรรมรัฐจะเกิดขึ้นได้นั้น กลไกสำคัญอยู่ที่แต่ละบุคคลในสังคมยึดเอาหลักธรรมเป็นหลักในการตัดสินใจทางการ เมืองการปกครองแล้วแสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมาทางกายและวาจาได้อย่างถูกต้องดีงาม แล้วคุณค่าของระบอบประชาธิปไตย ในฐานะที่เป็นระบอบการปกครองที่สังคมไทยนำมาใช้ก็จะแสดงผลออกมาได้อย่างถูกต้องดีงามตามไปด้วยเช่นกัน เพราะฉะนั้นนอกจากธรรมรัฐจะเป็นเครื่องมือสนับสนุนและขับเคลื่อนให้ประชาธิปไตยในสังคมไทยได้พัฒนาไปในแนวทางที่ถูกต้องดีงามยิ่งขึ้นแล้ว ธรรมรัฐยังเป็นทั้ง พื้นฐานที่สำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และเป็นเครื่องชี้วัดความเป็นระบอบประชาธิปไตยในสังคมไทยได้อีกด้วย โดยดูจากการมีหรือไม่มีหลักธรรมของบุคคลต่างๆ ในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมไทยนั่นเอง

6. ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย “การบริหารอำนาจตามแนวพุทธในระบบการปกครองแบบธรรมรัฐ” นั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ 2 ประเด็น คือ ข้อเสนอแนะในแง่นโยบายการนำไปใช้ และเพื่อการวิจัยต่อไป ดังนี้

6.1 ข้อเสนอแนะในแง่นโยบายการนำไปใช้

1) ร่วมกันผลักดันในเชิงนโยบายแห่งรัฐเพื่อให้บรรจุเรื่องการส่งเสริมศีลธรรมและจริยธรรมควบคู่กับการพัฒนาการด้านเศรษฐกิจของชาติ และให้เป็นวาระแห่งชาติ (National Agenda)

2) ให้มีคณะกรรมการแห่งชาติเพื่อจัดทำแผนงาน แผนงบประมาณ ทั้งระยะสั้น ระยะยาว พร้อมทั้งให้มีอำนาจติดตามการปฏิบัติงาน การประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

3) บรรจุให้เป็นหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ โดยปรับหลักสูตรทั้งเนื้อหาและรูปแบบให้เหมาะสมในแต่ละระดับการศึกษา เพื่อหวังให้เกิดประสิทธิผล (out come) มากกว่าสอบให้ผ่านตามหลักสูตร (out put)

6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1) การศึกษาวิจัยธรรมรัฐเพื่อสังเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้เหมาะสมกับเยาวชนไทยและสังคมไทย

2) การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการบริหารการปกครองแบบธรรมรัฐแก่นักการ เมืองไทย

3) การศึกษาวิจัยเรื่องหลักธรรมในธรรมรัฐที่เหมาะสมเป็นแนวทางการส่งเสริมเผยแพร่ในสถาบันอุดมศึกษา

References

- Phra Dhammapidok (Por Payutto). (2000). *Learning Process for Developing People Towards Democracy*. Bangkok:Mahachulalongkornrajavidyalaya University
- _____. (1998). *Thammanoon Chivasit*. Bangkok: Sahamatham Publishing Company Limited.
- Chamnong Thongprasert. (2002). *Thai language conversation*. Dharma language. <http://www.tpschammong.iirt.net>.
- Kittisak WimonSantisangsi. (2001). *Expectations of Bangkok Bank Public Company Limited Personnel on the Role of Trade Unions*. Chiang Mai University.
- Denhardt.(2003). *Janet V. and Robert B. Denhardt. The New Public Service: Serving, not Steer*. New York: M.E. Sharpe, Inc.
- Boonmi, Thirayuth.(2002). *Good Governance: A Strategy to Restore Thailand*. In Duncan McCargo. (ed.) *Reforming Thai Politics*.

กลไกการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของพระวินยาธิการ
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

DRIVING MECHANISM FOR OPERATIONAL POTENTIAL AND CAPACITY
DEVELOPMENT OF PHRAVINAYATIKARN, MONK POLICE IN AYUTHAYA
PROVINCE

พระครูสังฆรักษ์ปัญญาพล ปณณาพโล (มีชุนี๊ก)* พระปลัดระพิน พุทธิสารโร**

พระมหากฤษณา กิตติโสภโณ***

Phrakrusangkarak Pannapon Pannapalo (Michuenuek), PhraPalad Raphin Phutthisaro,
Phramaha Krisada Kittisobhano (Saelee).

Received: March 27, 2019

Revised: December 20, 2019

Accepted: December 29, 2019

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสภาพทั่วไปในปฏิบัติงานของพระวินยาธิการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกับการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของพระวินยาธิการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 3. นำเสนอกลไกการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของพระวินยาธิการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ระหว่างวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ จากการวิเคราะห์เอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอรรถาธิบายและพรรณนาความ แล้วจึงสร้าง

* Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

*** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University .

รูปแบบเบื้องต้น ก่อนนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 12 รูปหรือคน ยืนยันรูปแบบอีกครั้งหนึ่งในการสนทนากลุ่มเฉพาะ และวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 181 ชุด กับกลุ่มตัวอย่างคือพระวินยาธิการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้คือค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความสัมพันธ์สหสัมพันธ์

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปในการปฏิบัติงานของพระวินยาธิการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า เจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นหัวหน้าพระวินยาธิการประจำจังหวัด ดูแลเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติงานของพระวินยาธิการเป็นอย่างดี มีการแต่งตั้งเจ้าคณะตำบลทุกตำบลในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้เป็นพระวินยาธิการ ทำหน้าที่ดูแลความเรียบร้อยในเขตปกครองคณะสงฆ์ของตนเอง และมีการประชุมกันทุกเดือน ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน คือ ยังขาดงบประมาณสนับสนุนในการปฏิบัติหน้าที่ของพระวินยาธิการ อาทิเช่น ค่าพาหนะในการเดินทาง ค่าประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

2. ปัจจัยที่ส่งผลกับการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของพระวินยาธิการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า พระวินยาธิการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีระดับปฏิบัติการในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$, $S.D. = 0.557$) เพื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการปฏิบัติงานของพระวินยาธิการมีค่าเฉลี่ยมากกว่าด้านอื่นๆ คือ ด้านสมรรถนะในการทำงาน ด้านคุณลักษณะพื้นฐาน และ ด้านปัจจัยในการทำงาน ตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลในการทำงาน ปัจจัยด้านคุณลักษณะพื้นฐาน และ ปัจจัยด้านประเภทของสมรรถนะในการทำงาน กับการปฏิบัติงานของพระวินยาธิการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการหาค่าสหสัมพันธ์ Pearson พบว่า ค่า Significant Level มีค่าเท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.005 นั่นคือ ปัจจัยที่ส่งผลในการทำงาน ปัจจัยด้านคุณลักษณะพื้นฐาน และ ปัจจัยด้านประเภทของสมรรถนะในการทำงาน กับการปฏิบัติงานของพระวินยาธิการมีความสัมพันธ์กัน

3. กลไกการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของพระวินยาธิการประกอบด้วย 5 กลไก คือ (1) ศึกษาจัดทำข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงานให้เป็นระบบ ฐานข้อมูลจำนวนพระภิกษุสามเณรในจังหวัด ฐานข้อมูลพระวินยาธิการในจังหวัด (2) จัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพด้วยการส่งพระวินยาธิการไปศึกษาหลักสูตรพระวินยาธิการ, นิติศาสตร์บัณฑิต (3) พัฒนาขีดความสามารถตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล ส่งเสริมให้พระวินยาธิการมีศีลาจารวัตรเรียบร้อยเป็นแบบอย่างที่ดี 2.

สมาธิ พระวินยาศิการต้องนั่ง ไม่นอนเอียงตามอคติ และ 3. ปัญญา พระวินยาศิการต้องแสวงหาความรู้ที่อยู่ตลอดเวลา ต้องแม่นพระธรรมวินัย และกฎหมาย (4) การให้คำปรึกษาด้วยการจัดตั้งสำนักงานพระวินยาศิการกลาง และมีเจ้าหน้าที่คอยให้บริการ และ (5) การติดตามและประเมินผล มีการติดตามผลการปฏิบัติงานและรายงานเจ้าคณะผู้ปกครองทราบ

คำสำคัญ : กลไก, การพัฒนาศักยภาพ, การปฏิบัติงาน, พระวินยาศิการ

ABSTRACT

Objectives of this research were to: 1. Study the general working condition of Phrawinayathikarn, monk police in Ayutthaya Province, 2. Study the factors affecting Phrawinayathikarn. Monk Police, Potentials development driving mechanism in Ayutthaya and 3. Propose Driving Mechanism for Operational Potential and Capacity Development of Phrawinayathikarn, Monk Police in Ayutthaya Province

Methodology was the mixed methods: The qualitative research collected data from 18 key informants, purposefully selected from experts with in-depth-interview script by face-to-face in-depth-interviewing, analyzed data by descriptive interpretation. Then the finding was conceptualized as a model and submitted to 12 participants for focus group discussion. The quantitative research collected data with questionnaires from 181 samples who were Phrawinayathikarn, monk police, by stratified sampling technique, analyzed data by frequency, percentile, mean, standard deviation and correlation coefficient.

Findings were as follows:

1. The general working condition of Phrawinayathikarn, monk police, in Ayutthaya Province were that the Provincial Chief Administrative monk who is Phrawinayathikarn, take care and pay attention to welfares of Phrawinayathikarn,. He appointed all Sub-District Chief Administrative monks the Phrawinayathikarn to look after orderliness in their constituencies, and holding regular meeting every month. Problems and obstacles were lacking of supporting budget for Phrawinayathikarn

operation such as the expenses for transportation and coordination with other related agencies.

2. The factors affecting Driving Mechanism for Operational Potential and Capacity Development of Phravinayatikarn, Monk Police in Ayuthaya Province were that Phravinayathikarn' operational potentials and capacity in Ayutthaya were at middle level (\bar{X} = 3.44 , S.D. = 0.547) , Each aspects: working procedure that had the highest mean were working potentials for working and basic characteristics and working factors respectively.

The results of hypothesis test were found that the factors comparison that affected working condition, basic characteristics and potentials capacity and working by Phravinayathikarn in Ayutthaya with Pearson's correlation coefficient were at Significant Level at 0.000 that was less than 0.005 then the factors that effected basic characteristics and potentials capacity were related.

3. Driving Mechanism for Operational Potential and Capacity Development of Phravinayatikarn, Monk Police in Ayuthaya Province Consisted of 5 types of mechanism as follows ; 1. Systemize data base in the department. 2. Set potentials and capacity development plan 3. Development for potentials and capacity 4. Consulting and 5. Evaluation.

Keywords: Driving Mechanism, Operational Potential Development, Phravinayatikarn, Monk Police

1. บทนำ

"พระวินยาธิการ" เป็นคำใหม่ที่ใช้เรียกพระภิกษุผู้ได้รับแต่งตั้งจากเจ้าคณะจังหวัดให้มีหน้าที่ช่วยเหลือด้านการปกครองคณะสงฆ์ในจังหวัด โดยเฉพาะหน้าที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ด้านการปฏิบัติวินัยของพระภิกษุสามเณร หรือภาษาปากว่า ตำรวจพระ หมายถึง พระภิกษุชาวไทย ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติตามพระวินัย หน้าที่ของพระวินยาธิการ คือ ตรวจตรา แนะนำ ตักเตือน และชี้แจงระเบียบปฏิบัติแก่พระภิกษุสามเณรในจังหวัดหรือที่เข้ามาในจังหวัด บรรดาที่ประพฤติไม่เรียบร้อย และหากไม่ปฏิบัติตามหรือพบการกระทำความผิดก็มีอำนาจจับกุมตัวส่งเจ้าคณะ

ผู้รับผิดชอบหรือเจ้าหน้าที่บ้านเมืองให้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่แต่ไม่มีอำนาจในการให้ละสมณเพศ

ทั้งนี้ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.9 ราชบัณฑิต) เจ้าอาวาสวัดราชโอรสาราม ได้อธิบายความหมายของคำว่า วินยาศิการ (วิ-นยะ-ยา-ทิ-กาน/ (วินย + อธิ + การ, แปล "เจ้าการพระวินัย") หรือภาษาปากว่า ตำรวจพระ หมายถึง พระภิกษุชาวไทยผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการตามพระวินัย เรียกเต็มว่า "พระวินยาศิการ" หน้าที่ของพระวินยาศิการ คือ ตรวจตรา แนะนำ ตักเตือน และชี้แจงระเบียบปฏิบัติแก่พระภิกษุสามเณรในจังหวัดหรือที่เข้ามาในจังหวัด บรรดาที่ประพฤติไม่เรียบร้อย และหากไม่ปฏิบัติตามหรือพบการกระทำความผิดก็มีอำนาจจับกุมตัวส่งเจ้าคณะผู้รับผิดชอบหรือเจ้าหน้าที่บ้านเมืองให้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ แต่ไม่มีอำนาจในการให้ละสมณเพศ (The protection of Buddhism, 2011)

จากปัญหาที่พบตามสื่อต่างๆ จะเห็นได้ว่า ปัจจุบันพบพระภิกษุสงฆ์กระทำความผิดพระธรรมวินัยจำนวนมาก เช่น การบิณฑบาตขาดความสำรวม, ทำการเรียไรโดยไม่ได้รับอนุญาต, ปักกลดในย่านชุมชน, พักค้างแรมตามบ้านเรือน, นุ่งห่มจีวรไม่เรียบร้อย ขณะบิณฑบาต และเที่ยวเตร่เร่ร่อน เป็นต้น พระวินยาศิการจึงมีบทบาทสำคัญในการสอดส่องดูแลพฤติกรรมดังกล่าวควบคู่กับคณะสงฆ์ แต่เนื่องจากยังไม่มีกฎหมายรองรับ รวมถึงอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจนทำให้การพัฒนาศักยภาพของพระวินยาศิการมีปัญหา เพราะพระวินยาศิการ ถือว่าเป็นกำลังสำคัญส่วนหนึ่งของการปกครองสงฆ์ ที่คอยช่วยเหลือเจ้าคณะพระสังฆาธิการทำหน้าที่คอยตรวจตรา แนะนำ ดูแล แก้ไขให้พระภิกษุสามเณรประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กำจัดคนพาล อภิบาลคนดี ทำหน้าที่ปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนามีให้เกิดความเสียหายโดยรวม

ดังนั้น การไม่มีกลไกใดมาขับเคลื่อนศักยภาพและขีดความสามารถของพระวินยาศิการ ก็จะไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของพระสงฆ์จนกรีดให้หมดไปจากประเทศไทยได้ จึงจำเป็นต้องศึกษาเรื่องกลไกการขับเคลื่อนศักยภาพของพระวินยาศิการ เพื่อหาแนวทางและพัฒนาพระวินยาศิการให้มีประสิทธิภาพในการปกครองคณะสงฆ์และเรียกศรัทธาของพุทธศาสนิกชนให้กลับมาด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในปฏิบัติงานของพระวินยาศิการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- 2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของพระวินยาศิการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.3 เพื่อนำเสนอกลไกการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของพระวินยาธิการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ

3.2 ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลหลัก (1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ พระวินยาธิการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 330 รูป เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกลไกการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของพระวินยาธิการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาว่าอยู่ในระดับใด (2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้ทำการสุ่มมาจากประชากรจำนวน 330 รูป โดยคำนวณตามสูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 181 รูป

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย พระวินยาธิการ ข้าราชการ นักวิชาการด้านการบริหารจัดการและด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 18 ท่าน

ผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยได้คัดเลือกจากเจ้าคณะผู้ปกครองและผู้เชี่ยวชาญด้านคณะสงฆ์ ซึ่งมีความชำนาญและมีความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของพระวินยาธิการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นอย่างดี จำนวนทั้งสิ้น 12 รูป/คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structure In-depth Interview)

2) แบบการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion Form) เป็นไปในลักษณะของการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

3) แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับกลไกการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของพระวินยาธิการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การสัมภาษณ์ (Interview) การวิจัยครั้งนี้ใช้ทั้งการสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ (Semi-formal interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรทั้งหมด ขึ้นดำเนินการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัย

จะสนทนาร่างความคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุผล และขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะที่สัมภาษณ์ ขออนุญาตใช้กล้องถ่ายรูปเพื่อใช้อ้างอิงในการสัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลต่างๆ ที่บันทึกเสียงไว้ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ หากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ประสงค์ที่จะให้บันทึกเสียงในช่วงใด ผู้วิจัยก็จะไม่บันทึกเสียงเลย

2) การสนทนากลุ่มเฉพาะ ดำเนินการจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยที่คณะผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินรายการของกิจกรรม ขณะสนทนากลุ่มเฉพาะ มีการบันทึกการดำเนินกิจกรรมด้วยเครื่องบันทึก (Recorder) และภาพ (Camera)

3) งานวิจัยเชิงปริมาณ สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดังนี้ (1) จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยให้แบบสอบถาม (Questionnaire) ตรงตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแจกแบบสอบถาม (2) ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ จำนวนอย่างน้อย 5 ท่าน เช่น ด้านพระพุทธศาสนา ด้านการจัดการเชิงพุทธ เป็นต้น ในการตรวจเครื่องมือการวิจัยว่ามีความเที่ยงตรง และสามารถใช้ในการเก็บข้อมูลได้หรือไม่ (3) ติดต่อขอหนังสือจากหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงพระวินัยการระดับสูง และเวียนหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้บริหาร หัวหน้าหน่วยงานต่างๆ ที่จะเข้าแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) (4) นำส่งหนังสือขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงผู้บริหารหรือหัวหน้าหน่วยงานที่เป็นกลุ่มเป้าหมายโดยกำหนดวันที่จะไปขอแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) ด้วยตนเอง (5) ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม (Questionnaire) แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

2) การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องแล้ว ทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญในกลไกการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของพระวินัยการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

4.1 ศึกษาสภาพทั่วไปในปฏิบัติงานของพระวินยาธิการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใน การปฏิบัติงานของพระวินยาธิการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีจุดแข็งคือ 1. เจ้าคณะจังหวัด พระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นหัวหน้าพระวินยาธิการประจำจังหวัด ดูแลเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติงานของ พระวินยาธิการเป็นอย่างดี 2. นโยบายของเจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการแต่งตั้งเจ้าคณะ ตำบลทุกตำบลในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้เป็นพระวินยาธิการ ทำหน้าที่ ดูแลความเรียบร้อยในเขตปกครองคณะสงฆ์ของตนเอง และมีการประชุมกันทุกเดือน 3. มีการ ทำงานกันเป็นทีมระหว่างหัวหน้าพระวินยาธิการประจำจังหวัด หัวหน้าพระวินยาธิการประจำ อำเภอกองพระวินยาธิการประจำตำบล ผู้ช่วยพระวินยาธิการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สถานีตำรวจภูธร และประชาชน นโยบายของเจ้าคณะจังหวัด พระนครศรีอยุธยา มีการแต่งตั้งเจ้าคณะตำบลทุกตำบลในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ให้เป็นพระวินยาธิการ ทำหน้าที่ดูแลความเรียบร้อยในเขตปกครองคณะสงฆ์ของ ตนเอง โดยมีเจ้าคณะอำเภอกองแต่ละอำเภอกองเป็นที่ปรึกษาในเขตอำเภอกองของตน และแต่งตั้งให้ เลขาธิการเจ้าคณะตำบลทุกตำบลเป็นผู้ช่วยพระวินยาธิการด้วย ใน การปฏิบัติงานของ พระวินยาธิการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีจุดอ่อนคือ 1. ขาดงบประมาณสนับสนุนในการปฏิบัติ หน้าที่ของพระวินยาธิการ อาทิเช่น ค่าพาหนะในการเดินทาง ค่าประสานงานกับหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง เป็นต้น 2. ขาดระบบในการตรวจสอบพระภิกษุสามเณรผู้กระทำความผิด หรือผู้ถูกสงสัย ว่าจะกระทำความผิด 3. ขาดสำนักงานของพระวินยาธิการระดับอำเภอกอง และระดับตำบล ในการ ปฏิบัติงานของพระวินยาธิการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีโอกาสคือ ประเทศไทยเป็นดินแดน พระพุทธศาสนา ประชาชนให้การสนับสนุนกิจกรรมของคณะสงฆ์เป็นอย่างดี จังหวัด พระนครศรีอยุธยาเป็นเมืองหลวงของประเทศไทยในอดีตที่เจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาชมโบราณสถานโบราณวัตถุจำนวนมาก

จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีเศรษฐกิจที่ดี มีการคมนาคมสะดวก มีสำนักงานสำนัก นายกรัฐมนตรี และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ คอยกำกับดูแล มีการส่งเสริมให้ข้าราชการ เข้าวัดเพิ่มมากขึ้น มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย สามารถเผยแพร่ข้อมูลทางด้านศาสนาได้อย่างรวดเร็วและ ถูกต้อง มีการอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และมีการขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชน เพิ่มมากขึ้น ใน การปฏิบัติงานของพระวินยาธิการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีภัยคุกคามคือ 1. การ เสนอข่าวสารด้านลบ ที่ขาดการพิจารณา การนำเสนอข่าวเพียงด้านเดียว ความเห็นแก่ตัวของคน เพิ่มมากขึ้น 2. แรงกดดันจากสังคมและชุมชนรอบวัด การไม่เข้าใจวัฒนธรรมของคณะสงฆ์ การ ขาดความร่วมมือและการสร้างความเข้าใจระหว่างวัดและชุมชน 3. ในส่วนของกลุ่มพระสงฆ์เอง

พบว่า ก่อนบวชตัวพระสงฆ์เองมีปัญหาหลักๆคือ ไม่ตั้งใจบวช และมีประวัติกระทำผิดมาก่อนบวช เมื่อเข้าสู่กระบวนการบวชกลับพบว่าคณะสงฆ์เองขาดกระบวนการในการคัดกรองผู้บวชที่เคร่งครัด และมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้ที่บวชจำนวนไม่น้อยมีปัญหามาก่อนบวชทั้งสิ้น

4.2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของพระวินยาศิการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พระวินยาศิการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีระดับปฏิบัติการในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$, S.D. = 0.557) เพื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการปฏิบัติงานของพระวินยาศิการมีค่าเฉลี่ยมากกว่าด้านอื่นๆ คือ ด้านสมรรถนะในการทำงาน ด้านคุณลักษณะพื้นฐาน และ ด้านปัจจัยในการทำงาน ตามลำดับ

การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในการทำงาน กับการปฏิบัติงานของพระวินยาศิการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการหาค่าสหสัมพันธ์ Pearson พบว่า ค่า Significant Level มีค่าเท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.005 นั่นคือ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในการทำงาน กับการปฏิบัติงานของพระวินยาศิการมีความสัมพันธ์กัน

โดยเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) แล้วพบว่า มีค่า 0.941 ซึ่งแสดงว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในการทำงาน กับการปฏิบัติงานของพระวินยาศิการมีความสัมพันธ์กัน และมีความสัมพันธ์กันในระดับมาก

การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านคุณลักษณะพื้นฐานกับการปฏิบัติงานของพระวินยาศิการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการหาค่าสหสัมพันธ์ Pearson พบว่า ค่า Significant Level มีค่าเท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.005 นั่นคือ ปัจจัยด้านคุณลักษณะพื้นฐาน กับการปฏิบัติงานของพระวินยาศิการมีความสัมพันธ์กัน

โดยเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) แล้วพบว่า มีค่า 0.867 ซึ่งแสดงว่า ปัจจัยด้านคุณลักษณะพื้นฐาน กับการปฏิบัติงานของพระวินยาศิการมีความสัมพันธ์กัน และมีความสัมพันธ์กันในระดับมาก

การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประเภทของสมรรถนะในการทำงาน กับการปฏิบัติงานของพระวินยาศิการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการหาค่าสหสัมพันธ์ Pearson พบว่า ค่า Significant Level มีค่าเท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.005 นั่นคือ ปัจจัยด้านประเภทของสมรรถนะในการทำงาน กับการปฏิบัติงานของพระวินยาศิการมีความสัมพันธ์กัน

โดยเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) แล้วพบว่า มีค่า 0.940 ซึ่งแสดงว่า ปัจจัยด้านประเภทของสมรรถนะในการทำงาน กับการปฏิบัติงานของพระวินยาศิการมีความสัมพันธ์กัน และมีความสัมพันธ์กันในระดับมาก

4.3 กลไกการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของพระวินยาธิการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กลไกการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของพระวินยาธิการประกอบด้วย 6 กลไก คือ (1) การเปิดตัวโครงการ กลไกสำคัญในการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของพระวินยาธิการ ก็คือ การจัดทำเป็นโครงการ มีกิจกรรม และการประชุมเชิงปฏิบัติการ ควรทำอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง (2) ศึกษารวบรวมข้อมูลปัจจุบันของหน่วยงาน คณะสงฆ์ควรตรวจสอบข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง (3) การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาระบบขีดความสามารถ สิ่งที่คณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยาทำก็คือการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการกับพระวินยาธิการที่หอประชุมสงฆ์ วัดพญางิ้วรวีวิหาร มีการนิมนต์พระวินยาธิการทั่วทั้งจังหวัดมาประชุมร่วมกัน ได้เชิญเจ้าคณะพระสังฆาธิการระดับสูง เช่น เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด พระเถระชั้นผู้ใหญ่ รวมถึงข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของพระวินยาธิการ มาอบรมถวายความรู้แก่พระวินยาธิการ ซึ่งได้ผลเป็นอย่างดี พระวินยาธิการได้ความรู้และประสบการณ์ในการทำงานเป็นอย่างดี ดังนั้นคณะสงฆ์ระดับอำเภอจึงควรมีการอบรมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง (4) การให้คำปรึกษาเพื่อพัฒนาระบบขีดความสามารถ เมื่อพระวินยาธิการมีปัญหาขัดข้องในการปฏิบัติหน้าที่ก็สามารถขอปรึกษาแนะนำจากเจ้าคณะพระสังฆาธิการในการแนะนำแนวทางการปฏิบัติงานตามลำดับขั้น ช่วยให้พระวินยาธิการสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มกำลังความสามารถ มีความมั่นใจในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี (5) การรวบรวมและจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน คู่มือต้องมีการปรับปรุงทุกปี เพื่อให้ทันสมัยและใช้งานได้จริง สุดท้ายคือ (6) การสื่อสารและการประเมินขีดความสามารถ ขั้นตอนนี้จะเน้นการสร้างความรู้เข้าใจให้แก่พระวินยาธิการในการปฏิบัติงาน และการประเมินผลงานของพระวินยาธิการอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

กลไกการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของพระวินยาธิการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญและน่าสนใจและนำมาอภิปรายดังนี้ กลไกในการศึกษาจัดทำข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงานให้เป็นระบบ ฐานข้อมูลจำนวนพระภิกษุสามเณรในจังหวัด ฐานข้อมูลพระวินยาธิการในจังหวัด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrakhr Sunthornvacharakit (Boontham Thammamiko) Phrakhr Sunthornvacharakit (Boontham Thammamiko) (2016) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การจัดการทรัพยากรมนุษย์ของคณะสงฆ์จังหวัดเพชรบุรี” ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การจัดการทรัพยากรมนุษย์ของคณะสงฆ์

จังหวัดเพชรบุรี คือ การใช้กลยุทธ์การจัดการทรัพยากรมนุษย์อย่างมีคุณค่าเพื่อเป็นการรักษาบุคลากรที่มีค่าให้คณะสงฆ์รู้จักคุณค่าของกลยุทธ์การจัดการทรัพยากรมนุษย์นำไปประพจน์ปฏิบัติในชีวิตประจำวันเป็นกลยุทธ์การวางแผนงานต่างๆที่เกี่ยวกับงานด้านทรัพยากรมนุษย์ทั้งหมดถือว่าเป็นงานที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นแม่แบบที่มีคุณภาพ และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่คณะสงฆ์เพื่อเตรียมบุคคลให้เหมาะสมกับงานและเวลา รวมทั้งพัฒนากำลังคนให้เกิดประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายยังสามารถประเมินกลยุทธ์ทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันและความต้องการ ในอนาคตพร้อมวิธีการเพื่อให้เกิดความสมดุลกันระหว่างทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันกับทรัพยากรมนุษย์ในอนาคตการพยากรณ์ความต้องการเพื่อให้สอดคล้องกับตำแหน่งที่ว่างในอนาคต ซึ่งจำเป็นต้องให้ความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีด้วย

6. ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง “กลไกการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของพระวินยาธิการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) คณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยาควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของพระวินยาธิการอย่างสม่ำเสมอ
- 2) คณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยาควรตั้งสำนักงานพระวินยาธิการ และมีเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวก รวมถึงให้คำปรึกษาแก่พระวินยาธิการเป็นรายกรณี

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- 1) พระวินยาธิการควรพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา อาทิเช่น ศึกษาต่อในหลักสูตรต่างๆอย่างต่อเนื่อง แม่นยำในพระธรรมวินัย เป็นต้น
- 2) พระวินยาธิการควรหมั่นออกตรวจตราความเรียบร้อยในเขตปกครองคณะสงฆ์ของตนอย่างสม่ำเสมอ และรายงานความเรียบร้อยให้เจ้าคณะผู้ปกครองทราบ

6.3 ข้อเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยเรื่อง “กลไกการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของพระวินยาธิการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผู้วิจัยขอเสนอแนะในส่วนที่สามารถต่อยอดจากงานวิจัยฉบับนี้ดังนี้

- 1) ควรศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของพระวินยาธิการให้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2) คว้าศีกษาเปรียบเทียบผลการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของพระวินยาธิการของแต่ละจังหวัด เพื่อหาความแตกต่างของผลการพัฒนา

References

- Bardo. J. W.. & Hartman. J. J. (1982). *Urban society: A systematic introduction*. New York : F. E. Peacock.
- Beatrice Heuser. (2010). *The Evolution of Strategy: Thinking War from Antiquity to the Present*. Cambridge University Press.
- John M. Bryson.(1993). *Strategic Planning for Public Service and Non-Profit Organizations*. Oxford : Pergamom Press
- Keeves. P. J. (1988). *Educational Research Methodology and Measurement : An international handbook Oxford*. England : Pergamon Press,
- Lee J. Cronbach. (1971). *Essentials of Psychological Testing*. 4th ed.. New York : Harper & Row.
- Phrakhru Sunthornvacharakit Boontham Thammamiko. (2016). *Human Resource Management Strategy of the Sangha Province of Phetchaburi* (Doctor of Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Robbins. S. P. and Coulter. M. (2007). *Management*. 9th ed.. London : Prentice- Hall.
- Smith. R. H.. and Others. (1980). *Measurement : Making Organization Perform*. New York : Macmillan.
- The Protection of Buddhism. (2011). *the Manual of the Pravinyathikan Operation Center Bangkok Buddhist Monk*. Nakhon Pathom: National Buddhism Office.
- Wheelen. T. L. & Hunger. D. L..(2000). *Strategic Management and Business Policy*. New York : Addison-Wesley Publishing.

การพัฒนาบทบาทของพระสังฆาธิการในการอนุรักษ์พุทธสถาน
ในจังหวัดกำแพงเพชร
ROLE DEVELOPMENT OF SANGHA ADMINISTRATORS TOWARDS
BUDDHIST PLACE CONSERVATION IN KAMPAENGPHEH PROVINCE

พระครูสิทธิวิจิตรโสภิต (ประสิทธิ์ สมมาปณฺโณ)* พระมหาสุนันท์ สุนนฺโท** สุรพล สุยะพรหม***
Phrakhru Sitthiwachirasophit (Prasit Sammapanyo), Phramaha Sunan Sunanto,
Surapon Suyaprom,

Received: October 04, 2019

Revised: November 10, 2019

Accepted: December 27, 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้วัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาบทบาทของพระสังฆาธิการในการอนุรักษ์พุทธสถานในจังหวัดกำแพงเพชร 2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปและปัญหาการพัฒนาบทบาทของพระสังฆาธิการในการอนุรักษ์พุทธสถานในจังหวัดกำแพงเพชร 3) เพื่อนำเสนอการพัฒนาบทบาทของพระสังฆาธิการในการอนุรักษ์พุทธสถาน ในจังหวัดกำแพงเพชร

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Analysis) กับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 25

* Doctor of Philosophy Program in Buddhist Management, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

*** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

รูป/คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 12 รูปคน การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่ใช้การศึกษาวินิจฉัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้ทำการสุ่มมาจากพระสังฆาธิการและคณะกรรมการวัดในพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 382 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ได้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพทั่วไปและปัญหาการพัฒนาบทบาทของพระสังฆาธิการในการอนุรักษ์พุทธสถาน ในจังหวัดกำแพงเพชรพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า 1) ด้านการดูแลรักษา มีการดำเนินการรักษาทำความสะอาดโดยรอบโบราณสถานภายในวัดเป็นประจำ ตรวจสอบความเสียหายและความเสื่อมโทรมของโบราณสถานในวัดอย่างต่อเนื่อง 2) ด้านการปกป้องคุ้มครอง มีการป้องกัน สำรวจไม่ให้มีสิ่งบดบังทัศนียภาพของโบราณสถาน และ มีการป้องกันไม่ให้มีการบุกรุกทำลายหรือขุดหาโบราณวัตถุในเขตโบราณสถาน 3) ด้านการเสริมความมั่นคง พิจารณาถึงคุณค่าโบราณสถานไม่ให้เกิดเสื่อมลง ซ่อมแซมโบราณสถานส่วนที่ชำรุด ให้เลือกวัสดุที่เหมาะสมและปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ และ 4) ด้านการใช้ประโยชน์ มีการเปิดเป็นสถานที่เพื่อบริการคั่นคว้าวินิจฉัยวัดที่มีโบราณสถาน วัดมีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนในเชิงวิชาการทางด้านประวัติศาสตร์โบราณคดีและการอนุรักษ์เบื้องต้นของโบราณสถานนั้น รวมถึงมีการจัดการเผยแพร่เอกสารประชาสัมพันธ์การส่งเสริมการอนุรักษ์โบราณสถานแก่พระสงฆ์และพุทธศาสนิกชนและการใช้ประโยชน์โบราณสถานต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะมีต่อโบราณสถาน มีการกำหนดพื้นที่ใช้ประโยชน์ให้ชัดเจน และไม่เปลี่ยนแปลงรูปแบบของโบราณสถาน

2. องค์ประกอบการพัฒนาบทบาทของพระสังฆาธิการในการอนุรักษ์พุทธสถาน ในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่าพบว่า 1) ด้านการดูแลรักษา มีการดำเนินการรักษาทำความสะอาดโดยรอบพุทธสถานภายในวัดเป็นประจำ ตรวจสอบความเสียหายและความเสื่อมโทรมของพุทธสถานในวัดอย่างต่อเนื่อง 2) ด้านการปกป้องคุ้มครอง มีการป้องกัน สำรวจไม่ให้มีสิ่งบดบังทัศนียภาพของพุทธสถาน และ มีการป้องกันไม่ให้มีการบุกรุกทำลายหรือขุดหาโบราณวัตถุและในเขตพุทธสถาน 3) ด้านการเสริมความมั่นคง พิจารณาถึงคุณค่าพุทธสถานไม่ให้เกิดเสื่อมลง ซ่อมแซมพุทธสถานส่วนที่ชำรุด ให้เลือกวัสดุที่เหมาะสมและปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ และ 4) ด้านการใช้ประโยชน์ มีการเปิดเป็นสถานที่เพื่อบริการคั่นคว้าวินิจฉัยวัดที่มีพุทธสถาน วัดมีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนในเชิงวิชาการทางด้านประวัติศาสตร์โบราณคดีและการอนุรักษ์เบื้องต้นของพุทธสถานนั้น รวมถึงมีการจัดการเผยแพร่เอกสารประชาสัมพันธ์การส่งเสริมการอนุรักษ์พุทธสถานแก่พระสงฆ์และ

พุทธศาสนิกชนและการใช้ประโยชน์พุทธสถานต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะมีต่อพุทธสถาน มีการกำหนดพื้นที่ใช้ประโยชน์ให้ชัดเจน และไม่เปลี่ยนแปลงบทบาทของพุทธสถาน ในการอนุรักษ์โบราณสถาน กรมศิลปากรเป็นหน่วยงานในการกำหนดกรอบและวิธีการ หรือแนวทางในการดำเนินการอนุรักษ์โบราณสถานอย่างชัดเจน เพื่อเป็นบรรทัดฐานในการดำเนินการของทุกฝ่ายซึ่งต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามพระราชบัญญัติของกรมศิลปากรในการอนุรักษ์โบราณสถานของวัดได้มีการสำรวจโบราณสถานอย่างเป็นระบบ มีการบันทึกที่มา รูปพรรณสัณฐาน เพื่อให้การสำรวจโบราณสถานเป็นไปอย่างมีมาตรฐานเดียวกัน

3. การพัฒนาบทบาทของพระสังฆาธิการในการอนุรักษ์พุทธสถาน ในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า 1) ด้านการอนุรักษ์ รูปแบบอนุรักษ์ต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจนในด้านความคิด หลักการที่ถูกต้องเกี่ยวกับการสงวนรักษา การบูรณะและการนำเสนอมรดกทางวัฒนธรรม 2) ด้านการฟื้นฟู ต้องมีการวางแผนงานเป็นขั้นตอนโดยนักวิชาการและสร้างกิจกรรมการเรียนรู้และการเป็นเครือข่ายเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญา และ 3) ด้านการพัฒนาส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมซึ่งก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชน ดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม และการพัฒนาองค์ความรู้แก่ชุมชนและเยาวชน

คำสำคัญ : การพัฒนา, พระสังฆาธิการ, การอนุรักษ์พุทธสถาน

ABSTRACT

The objectives of research paper were (1) to study the factors of model development to the role development of Sangha administrators towards Buddhist place conservation in Kampaengphet province, (2) to analyze the general state and problems of model development to the role development of Sangha administrators towards Buddhist place conservation in Kampaengphet province, and (3) to propose the model development of role development of Sangha administrators towards Buddhist place conservation in Kampaengphet province.

The research methodology was the mixed-method research by using the main qualitative research and the documentary research and in-depth interview from 25 key informants and focus group with 12 persons that used

the quantitative research by having 382 sampling group of Sangha administrators and temple committee board in Kampaengphet province. The tools for the data collection were the questionnaire, frequency, percentage, mean and standard deviation : S.D.).

The findings of this research were as following:

1. The general state and problems of role development of Sangha administrators towards Buddhist place conservation in Kampaengphet province in overall was at high level. When considered in each aspect , found that 1) The maintenance aspect : had the cleaning conservation around archaeological sites within temple regularly, examined the ruin and break down of archaeological sites within temple continuously. 2) The protection aspect : had the protection and surveyed the trees blocked the scenario of ancient places and had the protection from ruin destroyers or antiquities stealers in the archaeological sites. 3) The security support aspect : had the consideration of the archaeological sites value and reconstructed the ruin parts by choosing the proper material and consulted with the specialist. 4) The usefulness aspect : had the opening the place for ancient temple research service and temple had the duty to support the academic way about archeology history and primarily conservation for archaeological sites including had the information document to promote the archaeological sites conservation of monks and Buddhists and the usefulness of archaeological sites considered the impacts of archaeological sites, and set up the clearly usefulness area and no changing the model of archaeological sites

2. The factors of model development of the role development of Sangha administrators towards Buddhist place conservation in Kampaengphet province, found that 1) The maintenance aspect : have the cleaning conservation around archaeological sites within temple regularly, examine the ruin and break down of archaeological sites within temple continuously. 2) The protection aspect : have the protection and survey the trees block the beautiful

scenario of archaeological sites and have the protection from ruin destroyers or antiquities stealers in the archaeological sites. 3) The security support aspect : have the consideration of the archaeological sites value and reconstruct the ruin parts by choosing the proper materials and consult with the specialists. 4) The usefulness aspect : have the opening the place like ancient temple as research service and temple have the duty to support the academic way about archeology history and primarily conservation for archaeological sites including have the information document to promote the archaeological sites conservation of monks and Buddhists and the usefulness of archaeological sites consider the impacts of archaeological sites, and set up the clearly usefulness area and no changing the role of Buddhist place for archaeological sites conservation that the Fine Arts Department has the duty to set up the rule and method, and have the guidelines for the archaeological sites conservation clearly for using as the norm that every one will practice along the Act. of the Fine Arts Department for archaeological sites conservation of temples have the archaeological sites survey systematically, have the record, shapes for archaeological sites surveying has the same standard.

3. The development guidelines of model development to the role development of Sangha administrators towards Buddhist place conservation in Kampaengphet province, found that 1) The maintenance aspect : should have the model of conservation and must understand clearly of the concept, principle of right conservation, reconstruction and to present the cultural heritage. 2) The rehabilitation aspect : must plan step by step through academicians and create the learning activity and network for local wisdom development. 3) The development aspect : to promote the handicraft products that increase the income of community and to conserve and develop the appropriate environment and the knowledge to community and youths.

Keywords: Development, Sangha, Buddhist Place Conservation.

1. บทนำ

ประเทศไทยเป็นชาติที่มีประวัติศาสตร์ สืบเนื่องมาหลายร้อยปี นับตั้งแต่แผ่นดินล้านนา ไทย กรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ในปัจจุบัน สำหรับพุทธสถาน มรดกโลกของไทยส่วนใหญ่จะปรากฏอยู่ในสภาพของจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม อยู่ภายในวัดเนื่องจากสมัยก่อนผู้มีอำนาจหรือกษัตริย์จะให้ความเคารพศรัทธาต่อสถาบันศาสนา อย่างสูง จึงมีการสรรสร้างศิลปกรรมอย่างล้ำเลิศขึ้นในวัดที่ตนศรัทธา เช่น การสร้างโบสถ์ วิหาร เจดีย์ กุฏิพระพุทธรูป ฯลฯ งานศิลปกรรมจึงมีปรากฏขึ้นในวัดมากมาย ซึ่งศิลปกรรม เหล่านี้ล้วนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติ (Department of Fine Arts, 1995)

บทบาทหน้าที่ของพระสังฆาธิการตามที่กฎหมายกำหนดในการดูแลศิลปวัฒนธรรม นั้นมีขอบเขตที่กว้างขวางมาก ก่อนอื่นต้องพิจารณาเสียก่อนว่าบทบาทหน้าที่ของพระสังฆาธิการ จะไปเกี่ยวข้องกับกฎหมายใดบ้าง หากได้มีการศึกษาอย่างแท้จริงจะเห็นได้ว่ากฎหมายที่ เกี่ยวข้องนั้นความจริงมีอยู่มากมาย กฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่ในเวลานี้น้อยอย่างน้อยก็มีถึง 2 ฉบับ ได้แก่ กฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์และกฎหมายว่าด้วยโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติ นอกจากนี้ยังมีกฎหมายอื่นๆ อีกหลายฉบับที่เกี่ยวข้อง แต่ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะที่ กำหนดในกฎหมายว่าด้วยพุทธสถานมรดกโลก โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติ ซึ่งในปัจจุบันมีการแก้ไข ปรับปรุงใหม่ เรียกชื่อเต็มๆ ว่า “พระราชบัญญัติพุทธสถาน มรดกโลก โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติพุทธสถานมรดกโลก โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับ ที่ 2) พ.ศ. 2535” หรืออาจจะเรียกสั้นๆ ย่อๆ ว่า “พระราชบัญญัติพุทธสถานมรดกโลก โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504” “หรือพระราชบัญญัติพุทธ สถานมรดกโลก พ.ศ. 2504” ก็เป็นที่เข้าใจกัน (Department of Fine Arts, 2012)

ดังนั้นการพัฒนาของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์พุทธสถานในจังหวัดกำแพงเพชรของวัด ซึ่งมี พระสังฆาธิการเป็นผู้ดูแลเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง ในการอนุรักษ์วัดและพุทธสถานมรดกโลก ต่าง ๆ ในจังหวัดกำแพงเพชรเป็นแหล่งที่ชาวไทยและชาวต่างชาติให้ความสนใจ ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้ อยู่ในพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญจากประเด็นดังกล่าว จึงได้ศึกษาค้นคว้า หาข้อมูลต่างๆ มาประกอบ เพื่อศึกษาการพัฒนาของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์พุทธสถาน ใน จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้วัฒนธรรมประเพณีของชาติไทย ได้เป็นที่รู้จัก

แพร่หลายไปทั่วโลก อีกทั้งยังเป็นข้อมูลและหลักฐานเพื่อประกอบการศึกษา สำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาในงานด้านนี้ เพื่ออนุรักษ์มรดกอันมีคุณค่าของชาติสืบต่อไปอีกด้วย

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการอนุรักษ์พุทธสถานในจังหวัดกำแพงเพชร
- 2.2 เพื่อศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของบทบาทพระสงฆ์ในการอนุรักษ์พุทธสถานในจังหวัดกำแพงเพชร
- 2.3 เพื่อนำเสนอการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์พุทธสถาน ในจังหวัดกำแพงเพชร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ระหว่างงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

3.2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พระสังฆาธิการและคณะกรรมกรวัด จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 683 รูป/คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมาจากการเปิดตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (Thanin Silpcharu,2009) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 683 รูป/คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ก) เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structure In-depth Interview) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาบทบาทของพระสังฆาธิการในการอนุรักษ์พุทธสถาน ในจังหวัดกำแพงเพชร แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อยืนยันรูปแบบการพัฒนาบทบาทของพระสังฆาธิการในการอนุรักษ์พุทธสถาน ในจังหวัดกำแพงเพชร ข) เชิงปริมาณ (Quantitative Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยศึกษา จากเอกสาร หนังสือ ตำรา วารสาร สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะประเด็นศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาบทบาทของพระสังฆาธิการในการอนุรักษ์พุทธสถาน ในจังหวัดกำแพงเพชร

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 สภาพทั่วไปในการอนุรักษ์พุทธสถานในจังหวัดกำแพงเพชร 1) ด้านการดูแลรักษา พบว่า พระสังฆาธิการและคณะกรรมการวัดที่มีต่อการพัฒนาบทบาทพระสังฆาธิการในการอนุรักษ์พุทธสถานในจังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีการดำเนินการตรวจสอบความเสียหายและความเสื่อมโทรมของพุทธสถานในวัดอย่างต่อเนื่อง มีการทำลายวัชพืชที่ขึ้นปกคลุมพุทธสถานภายในวัดเป็นประจำ และมีการจัดเจ้าหน้าที่เพื่อดูแลรักษาทำความสะอาดโดยรอบพุทธสถานภายในวัดเป็นประจำ 2) ด้านการปกป้องคุ้มครอง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีการป้องกันและหมั่นสำรวจไม่ให้มีสิ่งบดบังทัศนียภาพของพุทธสถาน มีการป้องกันไม่ให้เกิดการบุกรุกทำลายหรือขุดหาโบราณวัตถุและในเขตพุทธสถานและบริเวณโดยรอบควบคุมดูแลไม่ให้เกิดสิ่งกีดขวางเส้นทางการสัญจรที่อาจจะนำมาซึ่งความไม่สะดวกปลอดภัย 3) ด้านการเสริมความมั่นคง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งการดำเนินการใด ๆ ต้องทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ก่อนถึงเหตุผลความจำเป็น และไม่กระทำโดยพลการ และต้องพิจารณาถึงคุณค่าพุทธสถานไม่ให้เกิดเสื่อมลง 4) ด้านการใช้ประโยชน์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เปิดเป็นสถานที่เพื่อบริการค้นคว้าวิจัยวัดที่มีพุทธสถาน วัดมีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนในเชิงวิชาการทางด้านประวัติศาสตร์โบราณคดีและการอนุรักษ์เบื้องต้นของพุทธสถานนั้น

4.2 ศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของบทบาทพระสงฆ์ในการอนุรักษ์พุทธสถาน ในจังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิเคราะห์ พบว่า 1) การตรวจสอบพุทธสถาน เป็นขั้นตอนในการสำรวจพุทธสถานในขั้นตอนนี้เมื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบข้อมูลจากการสำรวจพุทธสถานแล้ว ให้จัดส่งเจ้าหน้าที่หรือนักวิชาการ หรือนักโบราณคดี หรือผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับพุทธสถานออกไปยังพุทธสถานทุกแห่ง เพื่อการตรวจสอบพุทธสถานในขั้นรายละเอียด 2) การศึกษาพุทธสถาน ขั้นตอนนี้นับได้ว่าเป็นขั้นตอนที่ดำเนินการได้ลำบากยากเย็นกว่าขั้นตอนอื่นๆ เพราะพุทธสถานในแต่ละท้องถิ่นและในประเทศไทยมีมาก จึงยากที่จะรักษาได้อย่างทั่วถึงทุกแห่งในเวลาเดียวกัน จึงควรจะต้องจัดลำดับความสำคัญ ความเร่งด่วนและความจำเป็นในการรักษาพุทธสถานเหล่านั้น แล้วดำเนินการไปตามลำดับ จึงได้มีการกำหนดให้มีการรักษาพุทธสถานใน 3 ลักษณะ คือ (1) การรักษาสภาพ ในขั้นนี้ต้องดำเนินการให้พุทธสถานได้รับการดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพเดิม ไม่ให้ถูกทำลายเสียหายมากไปกว่าที่ค้นพบในครั้ง (2) การปรับปรุงสภาพ ในขั้นนี้เป็นการรักษาดูแลให้พุทธสถานที่ชำรุดทรุดโทรมอยู่มีสภาพที่ดีขึ้น (3) การบูรณปฏิสังขรณ์ เป็นขั้นตอนที่เน้นการรักษาพุทธสถานให้มีความมั่นคงขึ้น ยุติการพังทลายแต่ให้รักษาบทบาททางศิลปะและสภาพเดียวกันที่ได้ค้นพบในครั้งแรก ไม่ให้มีการเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมใด ๆ ในพุทธสถาน

4.3 การพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์พุทธสถาน ในจังหวัดกำแพงเพชร บทบาทการอนุรักษ์พุทธสถาน คือ (1) การรักษาด้วยการเก็บเป็นที่เป็นที่ทางมีทะเบียนบัญชี มีกฎเกณฑ์ป้องกันขโมย มีคนดูแลและเฝ้ารักษา ติดลูกกรงเหล็กเสริมความมั่นคง ติดไฟฟ้าให้แสงสว่างอย่างพอเพียง (2) บทบาทการฟื้นฟูพุทธสถาน คือ ความสำคัญของการอนุรักษ์ฟื้นฟู ศิลปะพื้นบ้านการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ที่จำเป็นต้องสงวนรักษาและต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม (3) บทบาทการพัฒนาพุทธสถาน คือ ความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ของชาติเป็นอย่างมาก เนื่องจากแสดงถึงประวัติความเป็นมาของชาติ อันก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในอัจฉริยภาพของบรรพบุรุษ ในการสร้างสรรค์ประเทศชาติ ทำให้เกิดความรักชาติ ภูมิใจในความเป็นไทย ก่อให้เกิดความรักสามัคคีในชาติ

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 สภาพทั่วไปในการอนุรักษ์พุทธสถานในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า พระสังฆาธิการและคณะกรรมการวัดที่มีต่อการพัฒนาบทบาทพระสังฆาธิการในการอนุรักษ์พุทธสถานในจังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากทุกด้าน มีการดำเนินการตรวจสอบความเสียหายและความเสื่อมโทรมของพุทธสถานในวัดอย่างต่อเนื่อง มีการทำลายวัชพืชที่ขึ้นปกคลุมพุทธสถานภายในวัดเป็นประจำ และมีการจัดเจ้าหน้าที่เพื่อดูแลรักษาทำความสะอาดโดยรอบพุทธสถานภายในวัดเป็นประจำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย Sunee Thongjan et al,(2013) เรื่อง “ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในการบริหารจัดการ พุทธสถาน โบราณวัตถุ และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ : ศึกษากรณีเกาะเมืองจังหวัดกำแพงเพชร” ผลการศึกษาพบว่า การอนุรักษ์แหล่งมรดกทางวัฒนธรรมเป็นการจัดการ ที่ซับซ้อนซึ่งต้องอาศัยความชำนาญในหลักการและแนวทางสากลในการอนุรักษ์ นักอนุรักษ์จึงต้องได้รับการฝึกฝนอบรมอย่างเข้มงวดในเรื่องวิธีการและขั้นตอนที่ถูกต้องเหมาะสม การวางโครงการอนุรักษ์ในแต่ละโครงการจึงควรได้รับการศึกษาและประเมินผลโดยละเอียดถึงวัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์ คุณค่าของแหล่งมรดก และการประเมินผลทางกายภาพมีอิทธิพลต่อการวางบทบาทของวิธีการอนุรักษ์ วัตถุประสงค์ ที่สำคัญที่สุดในการอนุรักษ์แหล่งมรดกโลกคือการพยายามคงไว้ซึ่งสภาพดั้งเดิมของพุทธสถานนั้นๆ จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างขั้นตอนซึ่งมีลักษณะเฉพาะในการอนุรักษ์แหล่งมรดกโลกนั้นขึ้นมา โดยลำดับแรกต้องสร้างพื้นฐานการปกป้องและการรักษาคุณค่าของทรัพยากรทางวัฒนธรรม เพื่อให้แหล่งมรดกทางวัฒนธรรมนั้นได้รับการพิจารณาขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

5.2 องค์ประกอบบทบาทการอนุรักษ์พุทธสถานของวัดในจังหวัดกำแพงเพชร ในการอนุรักษ์พุทธสถาน กรมศิลปากรเป็นหน่วยงานในการกำหนดกรอบและวิธีการ หรือแนวทางในการดำเนินการอนุรักษ์พุทธสถานอย่างชัดเจน เพื่อเป็นบรรทัดฐานในการดำเนินการของทุกฝ่าย ซึ่งต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามพระราชบัญญัติของกรมศิลปากรในการอนุรักษ์พุทธสถานของวัดได้มีการสำรวจพุทธสถานอย่างเป็นระบบ มีการบันทึกที่มา รูปพรรณสัณฐาน เพื่อให้การสำรวจพุทธสถานเป็นไปอย่างมีมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Somporn Turee. (2009) เรื่อง “เอกลักษณ์ บทบาท และสี ของจิตรกรรมฝาผนังในจังหวัดสงขลา” ผลการศึกษาพบว่าจากการเสื่อมสภาพของจิตรกรรมฝาผนังทำให้ความสวยงามขาดหายไป เนื้อเรื่องลบเลือนไปทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลอาจจะคลาดเคลื่อนการบันทึกข้อมูลเอกสารมีน้อย ผู้ให้ข้อมูลมีความคลาดเคลื่อนทำให้ได้ข้อมูลไม่ครบถ้วน จึงต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาต้องทำครบวงจรคืออนุรักษ์ ฟื้นฟู ส่งเสริมและพัฒนา ให้เห็นคุณค่าอย่างแท้จริงเพื่อนำมาซึ่งความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่น

5.3 การพัฒนาบทบาทพระสังฆาธิการในการอนุรักษ์พุทธสถานในจังหวัดกำแพงเพชร บทบาทการอนุรักษ์พุทธสถานของวัดในจังหวัดกำแพงเพชร มี 3 ด้าน คือ 1) ด้านการอนุรักษ์ บทบาทอนุรักษ์ต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจนในด้านความคิด หลักการที่ถูกต้องเกี่ยวกับการสงวนรักษา การบูรณะและการนำเสนอมรดกทางวัฒนธรรม 2) ด้านการฟื้นฟูการฟื้นฟู ต้องมีการวางแผนงานเป็นขั้นตอนโดยนักวิชาการและสร้างกิจกรรมการเรียนรู้และการเป็นเครือข่ายเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญา และ 3) ด้านการพัฒนา ส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมซึ่งก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชน ดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม และการพัฒนาองค์ความรู้แก่ชุมชนและเยาวชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sarthit Krittalack, (2008) เรื่อง “การศึกษาบทบาทการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาพุทธสถาน ในเขตทุ่งกุลาร้องไห้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน” ผลการศึกษาพบว่า เครือข่ายที่มีส่วนช่วยให้การอนุรักษ์ ฟื้นฟูและพัฒนาพุทธสถานในชุมชนประสบความสำเร็จ คือ ประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในชุมชน ครู นักเรียน พระสงฆ์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านหน่วยงานราชการในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล องค์การเอกชนที่มีความสนใจทางด้านอนุรักษ์พุทธสถาน บทบาทการอนุรักษ์พุทธสถาน คือ การบำรุงรักษาให้พุทธสถานคงสภาพเดิม ให้มากที่สุดโดยคนในชุมชน ด้วยความสมัครใจ ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ทิ้งสิ่งแวดล้อม ไม่ขัดต่อการดำรงชีวิต หาพันธมิตรช่วยทำ ด้วยวิธีการที่ไม่ยุ่งยาก ทำได้ทุกวัน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) วัดควรมีการตัดสินใจที่เด็ดขาดว่าสิ่งใดคือปัญหาของพุทธสถาน เพื่อวางแผนหาแนวทางป้องกันพุทธสถานร่วมกับหน่วยงานราชการต่อไป

2) วัดควรมีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรม และหาแนวร่วมจากประชาชนและหน่วยงานราชการในการอนุรักษ์พุทธสถานอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม

3) วัดควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการอนุรักษ์พุทธสถาน เช่น การบริจาคทรัพย์ในการบูรณปฏิสังขรณ์ หรือร่วมอนุรักษ์พุทธสถานด้วยตนเอง

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) วัดจะต้องเห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมตัดสินใจที่เด็ดขาดว่าสิ่งใดคือปัญหาของพุทธสถาน เพื่อวางแผนหาแนวทางป้องกันพุทธสถานร่วมกับหน่วยงานราชการต่อไป

2) วัดจะต้องเข้าไปมีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรม และหาแนวร่วมจากประชาชนและหน่วยงานราชการในการอนุรักษ์พุทธสถานอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม

3) วัดจะต้องเสียสละกำลังกายกำลังทรัพย์เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในการอนุรักษ์พุทธสถาน หรือเชิญชวนประชาชนให้มาร่วมในการบริจาคทรัพย์เพื่อบูรณปฏิสังขรณ์ หรือร่วมอนุรักษ์พุทธสถานให้อยู่คู่ประเทศไทยต่อไป

6.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ในงานวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเรื่อง ติดตามผล ประเมินผลในการดูแลอนุรักษ์พุทธสถานของพระสังฆาธิการในจังหวัดกำแพงเพชร เพื่อที่จะได้ทราบแนวทาง และผลการปฏิบัติของพระสังฆาธิการต่อการอนุรักษ์พุทธสถานของพระสังฆาธิการในจังหวัดกำแพงเพชร อันจะนำไปสู่การปรับปรุงระบบการบริหารการอนุรักษ์พุทธสถานของพระสังฆาธิการ จังหวัดกำแพงเพชร ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2) ในงานวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาระดับความคิดเห็นของบุคลากรในการอนุรักษ์พุทธสถานในจังหวัดกำแพงเพชร เพื่อที่จะได้ทราบความคิดเห็นของบุคลากรว่าเป็นอย่างไร เพื่อพัฒนาการอนุรักษ์พุทธสถาน ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3) ในงานวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พุทธสถานกับประสิทธิภาพในการอนุรักษ์พุทธสถาน เพื่อจะได้ทราบความสัมพันธ์

ระหว่างการมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพในการอนุรักษ์พุทธสถาน และนำผลการวิจัยที่ได้นำไปพัฒนาการอนุรักษ์พุทธสถานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

References

- Department of Fine Arts. (1995). *Guidelines for Managing Historic Sites in The Cultural Heritage List of The World*. Bangkok: Publishing Company Limited
- _____. (2012). *Ancient Conservation Preservation Guidelines for Monks*. Bangkok: Amarin Printing and Publishing Public Company Limited.
- Sarhit Krittalack. (2008). *The Study of The Model of Conservation, Restoration and Development of Ancient Sites in Thung Kula Rong Hai District by Community Participation* (Doctor of Thesis). Graduate School: Maha Sarakham University.
- Somporn Turee. (2009). *Uniqueness, Style and Colour of Mural Painting in Songkhla of Thailand* (Research report). Rajamangala University of Technology Srivijaya.
- Sunee Thongjan et al. (2013). *Problems Concerning Legal Enforcement on Archaeological Sites, Artefact and Sacred Places : Case Study on Ayutthaya Province Island* (Research Report). Secretariat of the Senate.
- Thanin Silpcharu.(2009). *Research and Statistical Data Analysis with SPSS*. Bangkok: Business R & D.

การศึกษาแรงจูงใจของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในจังหวัดชลบุรี

THE MOTIVATION EDUCATION OF THE PRAPARIYATTITHAM
STUDENTS IN CHONBURI PROVINCE

พระครูอนุกุลสุตกิจ (สุเทพ สุเทโว) * พระสุธีวีรบัณฑิต (ไชว้ ทสฺสนีโย) ** ประเสริฐ ธิลาอ ***

Phrakhru Anugunsutakit (Sutap Sūdevo), Phra Sutheevirabundith

(Chow Thatsaniyo), Prasert Thilao

Received November 16, 2019

Revised: November 29, 2019

Accepted: December 27, 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในจังหวัดชลบุรี 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในจังหวัดชลบุรี 3. เพื่อนำเสนอแนวทางการศึกษาแรงจูงใจของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในจังหวัดชลบุรี

ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมวิธีโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลักและสนับสนุนด้วยการวิจัยเชิงปริมาณตามลำดับ การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูป/คน ได้แก่ พระสังฆาธิการ โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) และสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 13 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาการวิจัยเชิงปริมาณ

* Doctor of Philosophy Program in Buddhist Management, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

*** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

(Quantitative Research) ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.907 เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระสงฆ์ จำนวน 370 รูป วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพทั่วไปของสภาพทั่วไปในการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีด้วยการวิเคราะห์ SWOT Analysis ด้านจุดแข็ง ปัจจุบันมีสำนักเรียนที่มีความพร้อมทั้งในด้านนักเรียนครูผู้สอนสถานที่พักตลอดจนทุกอุดหนุน สร้างมหาเปรียญปีละหลายสิบลูป ด้านจุดอ่อน ขาดนักเรียน และครูที่มีความชำนาญหลายสำนักเรียนที่เคยมีชื่อเสียงต้องปิดตัวลงเพราะขาดบุคลากรและนักเรียนรวมถึงการขาดการสนับสนุน ด้านโอกาส เจ้าสำนักที่มีกำลังความสามารถโดยเฉพาะด้านการเงิน/คน/มีการจัดการที่ดี ทำให้การเรียนการสอนยังมีอยู่ถ้ามีการสนับสนุนจากหลายภาคส่วนสำนักเรียนที่ปิดตัวลงก็อาจจะกลับฟื้นตัวขึ้นมาได้ ด้านอุปสรรคขาดบุคลากร คือ นักเรียน ขาดทุนสนับสนุน ซึ่งทั้งสองส่วนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เคลื่อนการศึกษาในส่วนนี้ ความคิดเห็นต่อการศึกษาแรงจูงใจของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในจังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.95$) และตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.05$)

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ใช้หลักวงจร PDCA มีการวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข ต้องคำนึงถึงว่าสำนักเรียนแต่ละสำนักมีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน มีการประชุมวางร่วมกันทุกสำนักเรียนในจังหวัดให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตั้งกองทุนการศึกษาสนับสนุนในด้านปัจจัยที่แน่นอนชัดเจน เจ้าสำนักจะต้องให้ความสำคัญปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในทุกกระบวนการ ตรวจสอบการปฏิบัติงานหาเมื่อเกิดข้อบกพร่องต้องรีบแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาให้การทำงานขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. นำเสนอแนวทางการศึกษาแรงจูงใจของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในจังหวัดชลบุรี แนวทางการสร้างแรงจูงใจของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ใน 4 ด้าน 1) ความตั้งใจ 2) ความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง 3) ความตั้งใจ 4) ความพึงพอใจ และเชื่อมโยงไปยังปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ตามวงจร PDCA ร่วมกัน 1) การวางแผน 2) การปฏิบัติ 3) การตรวจสอบ 4) การปรับปรุงแก้ไข เชื่อมโยงกับหลักพุทธธรรมอิทธิ

บาท 4 ร่วมกัน 1) ฉันทะ 2) วิริยะ 3) จิตตะ 4) วิมังสา ที่นำมาใช้ในการสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานการมองเห็นประโยชน์ของการศึกษาร่วมกันช่วยเหลือเกื้อกูลสนับสนุนปัจจัยในทุกด้าน สร้างความเชื่อมั่นว่าการศึกษาไม่ว่ารูปแบบใดก็ตามจะสามารถพัฒนาชีวิตของตนให้ดีขึ้นได้

คำสำคัญ : แรงจูงใจ, นักเรียน, พระปริยัติธรรมแผนกบาลี

ABSTRACT

This article has a purpose. were to: 1. study the general context of the teaching and learning of Pali Buddhist Scriptures in Chonburi Province 2. study the factors affecting of the motivation education of the Prapariyattitham Students in Chonburi Province 3. propose the guidelines of the Motivation Education of Prapariyattitham Students in Chonburi Province

Methodology was the mixed methods: The qualitative research collected data from 18 key informants from senior Sangha, purposefully selected by in-depth-interviewing and from 13 participants in Focus Group Discussion and analyzed data by descriptive interpretation. The quantitative research, the researcher has created the questionnaires with confidence value equivalent to 0.907 and collected data from 370 samples who were monks and analyzed data with statistics; frequency, percentage, mean and standard deviation: S.D.

Findings were as follow.

1. Study the general context of the teaching and learning of Pali Buddhist Scriptures in Chonburi Province with SWOT Analysis as: Strength; at present, there is a school that is ready for students, teachers, accommodation and all subsidies. Each year, the school created Pali graduadte up to 12 monks. Weakness; Lack of students and skilled teachers, many schools with good reputation have to close because of lack of staff and students, including lack of support. Opportunity; The schools that have capability, especially in finance / people and good management Makes teaching and learning available. If there is

support from many sectors, the closed schools may to recover, Threat; Lack of personnel and students who are important factors to move education in this section. Opinions on the study of the motivation education of Prapariyattitham Students in Chonburi Province by overall were at high level ($X=3.95$) and management according to the Itthibath 4 was also in the high level($X=4.05$).

2. Factors affecting of the motivation education of the Prapariyattitham Students The PDCA cycle principle. Planning Doing Checking and Action. must be taken into account that each school is equipped with different teaching arrangements. There must be a meeting to put together all the schools in the province in the same direction, set up fund to support education in certain factors clearly. The School master must give priority to work with all relevant personnel in every process, check the operation, find out when the defect occurs, have to hurry to fix, improve and develop the work to be driven efficiently.

3. Propose the guidelines of the motivation education of the Prapariyattitham Students in Chonburi Province guidelines of the Motivation Education of the Students Prapariyattitham in 4 aspects: 1) Attention) 2) Relevance) 3) Confidence 4) Satisfaction, integrating with the PDCA cycle principle. Planning, Doing, Checking and Action. Also integrating with Buddha principles, Itthapadha 4, 1) Chantha, aspiration, 2) Viriya , effort, 3) Jitta, attention, and 4) Vimangsa, examination, which is used to create incentives for students, based on seeing the benefits of education together and helping support the factors in all aspects to ensure that education, regardless of any form, can improve their lives.

Keywords: The Motivation, Students, The Prapariyattitham.

1. บทนำ

การจัดการศึกษาที่เป็นหลักสำคัญของพระสงฆ์ไทยที่สำคัญมี 2 แบบ คือ แผนกธรรม และแผนกบาลี การศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งสองแบบนี้ เป็นการศึกษาและการสอนสนามหลวงที่อยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์แห่งองค์พระมหากษัตริย์ไทยตั้งแต่อดีตมาเป็นลำดับจนถึงรัชกาลปัจจุบัน โดยการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเป็นการศึกษาที่คงคุณลักษณะ และอัตลักษณ์เฉพาะตัวสำหรับพระภิกษุสามเณร เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาเล่าเรียนภาษาบาลี ซึ่งเป็นภาษาที่จารึกคัมภีร์พระไตรปิฎก(กองทุนการศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ,2553) เป็นภาษาที่รักษาพุทธพจน์อันเป็นหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าโดยตรง ซึ่งเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้าตามที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ “โย โว อานนท มยา ธมโม จ วิสิตो ปถ ตโต โส โว มจเจเนน สตุถา” แปลว่าอานนทธรรมและวินัยใด ที่เราแสดงแล้วบัญญัติแล้ว ธรรมและวินัยนั้นจักเป็นศาสดาเป็นตัวแทน ของเธอทั้งหลายในกาลล่วงไปแห่งเรา (กองทุนการศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2553)

แรงจูงใจเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งเสริมให้กิจกรรมต่างๆ เดินไปอย่างมีประสิทธิภาพและกิจกรรมทางด้านการงานหรือการศึกษาโดยแรงจูงใจจะทำให้เกิดพลังมีความมานะบากบั่นมีจิตใจจดจ่ออยู่กับการทำงานและแรงจูงใจนั้นนับได้ว่ามีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่ตั้งใจเรียนสูงมักจะประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ (เกษรชัย และหิณ, 2550) มีความปรารถนาที่จะทำให้สิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี พยายามเอาชนะอุปสรรคมีความพยายามที่จะทำให้สัมฤทธิ์ผลได้มาตรฐานดีเยี่ยมกว่าคนอื่นฯ ทั้งนี้ในด้านแรงจูงใจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ในทางการเรียน ซึ่งผู้มีแรงจูงใจสูงนั้นมีความต้องการที่จะกระทำการต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมายและเป็นสิ่งกระตุ้นบุคคลที่มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นทำในสิ่งที่ปรารถนาให้ประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการเรียนและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากความสัมพันธ์ของแรงจูงใจในการเรียน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนมีความสนใจที่จะทำการเรียนภาษาบาลีให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในระดับขั้นของตนเอง อันจะส่งผลดีให้เกิดขึ้นทั้งแก่ตนเองและแก่คณะสงฆ์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา “การศึกษาแรงจูงใจของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในจังหวัดชลบุรี” เพื่อให้ได้ข้อมูลในปัจจุบันเกี่ยวกับความพร้อมในการจัดการศึกษา สภาพการจัดการเรียนการสอน ปัญหาและอุปสรรค ข้อเสนอแนะ

ต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์ เพื่อนำเสนอผลการวิจัยที่ได้มาใช้เป็นแนวทางให้แก่สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่สนใจนำไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลีให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ติดต่อผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในจังหวัดชลบุรี

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในจังหวัดชลบุรี

2.3 เพื่อนำเสนอแนวทางการศึกษาแรงจูงใจของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในจังหวัดชลบุรี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย การวิจัยเรื่อง “การศึกษาแรงจูงใจของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในจังหวัดชลบุรี” เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

3.2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร (Documentary research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ในการวิจัยในครั้งนี้ มี คือ พระสังฆาธิการระดับผู้บริหาร (เจ้าสำนักเรียน หรืออาจารย์ใหญ่) จำนวน 18 รูป/คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) และสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 รูป/คน การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเพื่อเก็บ รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากร ได้แก่ พระภิกษุในพื้นที่เขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดชลบุรี จำนวนทั้งสิ้น 370 รูป

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือสำหรับงานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้ในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ (In-dept Interview) แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยแบ่งรายละเอียดในการสร้าง เครื่องมือ และพัฒนาเครื่องมือจากการได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อจะได้แนะนำแนวคิดและทฤษฎีมา

สร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนาม เครื่องมือสำหรับงานวิจัยเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการศึกษาแรงจูงใจของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในจังหวัดชลบุรี เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของพระสงฆ์ในพื้นที่เขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดชลบุรี ที่มีต่อการศึกษาแรงจูงใจของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในจังหวัดชลบุรี ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวการศึกษาแรงจูงใจของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในจังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question)

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่างๆ ได้ลึกซึ้ง ข้อมูลการสนทนากลุ่มเฉพาะข้อมูลจากการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยใช้วิธีการตีความหมาย และแปลความหมายในรูปของการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาด้วยเทคนิคกระบวนการวิภาษวิธี (Dialectics Process : DP) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เป็นหลักโดยการดำเนินการขั้นแรก คือ นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ จำนวน 370 ชุด นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสำรวจ (Editing) แล้วดำเนินการลงรหัสตามคู่มือการลงรหัส (Code Book) หลังจากนั้นได้มีการตรวจสอบแบบสำรวจเพื่อความถูกต้องอีก 1 ครั้ง แล้วจึงดำเนินการถ่ายรหัสดังกล่าวลงในแบบฟอร์มถ่ายข้อมูล (Transfer Sheet) บรรจุข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ และวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาค่าทางสถิติ

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 สภาพทั่วไปในการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในจังหวัดชลบุรี พบว่า จุดแข็ง (Strengths) คือ จังหวัดชลบุรีในอดีตเคยมีสำนักเรียนบาลีทั้งระดับจังหวัด/อำเภอ/ตำบล หลายวัด สำนักเรียนที่มีความพร้อมทั้งในด้านนักเรียนครูผู้สอนสถานที่พักตลอดจนทุกอณูในด้านต่างๆ ทำให้ผู้เรียนผู้สอนไม่ต้องกังวลในเรื่องนี้ผู้เรียนจึงมีหน้าที่เรียนและสอบให้ได้เพียงอย่างเดียว จุดอ่อน (Weaknesses) คือ สำนักเรียนบาลีในปัจจุบัน ขาดบุคลากรและนักเรียน รวมถึงการขาดการสนับสนุนปัจจัยด้านงบประมาณอย่างต่อเนื่องในการ

พัฒนาการจัดการเรียนการสอน โอกาส (Opportunities) คือ พระสังฆาธิการทุกระดับชั้นตั้งแต่แม่กองบาลีเป็นต้นร่วมกันจัดการศึกษาบาลีให้เป็นระบบในทุกภาคส่วน ปัจจุบันก็ยังมีสำนักเรียนที่สามารถยืนหยัดให้มีการเรียนการสอนมาตลอดถึงแม้ว่าจะอยู่ในสภาพที่ทรงตัวก็อยู่ที่ดี อุปสรรค (Threats) คือ ขาดบุคลากร คือ นักเรียน การสอนบาลีในจังหวัดชลบุรีเด็กในตัวเมืองที่มีทุนทรัพย์จะไม่เข้ามาบวช นโยบายคณะสงฆ์ภาค 13 ต้องการให้ทุกตำบลมีนักเรียนบาลี (1 ตำบล 1 มหา) แต่ในความเป็นจริงก็ยังมีหลายตำบลไม่สามารถปฏิบัติตามได้

4.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในจังหวัดชลบุรี พบว่า 1) การวางแผน (Plan) ผู้บริหารต้องมีการวางแผนทุกระดับชั้นและต้องสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมาช่วย เจ้าสำนักและครูผู้สอนต้องมีการเตรียมการจัดทำแผนการเรียนการสอนมีอุปกรณ์การเรียนบาลีที่พร้อมต่อความต้องการของนักเรียน การจัดการเรียนการสอนบาลีส่วนใหญ่ไม่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าขาดเป้าหมายที่ชัดเจน หากสำนักเรียนไม่มีการวางแผนการเรียนการสอนจะไม่มีเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจนทำให้การบริหารการเรียนการสอนจะประสบความสำเร็จได้ยาก 2) การปฏิบัติ (Do) การปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้อย่างเคร่งครัด สำนักเรียนแต่ละสำนักในจังหวัดชลบุรีปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานของแม่กองบาลีสนามหลวง มีการจัดการเรียนการสอนเป็นระบบแต่ขาดขั้นตอนในการปฏิบัติมุ่งเพียงวัดผลการสอบเท่านั้น การเรียนบาลีส่วนใหญ่จะดำเนินการภายในสำนักของตนเอง ส่วนใหญ่จะเป็นการแข่งขันมากกว่าที่จะประสานความร่วมมือเพื่อพัฒนาให้ก้าวหน้ากว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน 3) การตรวจสอบ (Check) ครูผู้สอนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องตรวจสอบนักเรียนทุกขั้นตอนของการเรียน ทักษะ ไอคิว ของผู้เรียนต่างกัน ทำให้รู้ข้อบกพร่องในการจัดการเรียนการสอน ทำให้ทราบปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติงานเพื่อจะนำมาเป็นข้อมูลในการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นต่อไป 3) การปรับปรุงแก้ไข (Action) การปรับปรุงแก้ไขทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ใหม่เพราะปัญหาจะเกิดขึ้นเสมอในขณะที่ปฏิบัติงานทำให้ลดปัญหาสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้น ในการเรียนการสอนบาลีมีสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขทั้งหลักสูตร/วิชาการ/การวัดผล/การประเมิน ปัจจุบันวิชาบาลีมีการปรับปรุงแก้ไขในการสอบคือให้โอกาสนักเรียนได้สอบซ่อมได้ในระดับเปรียญธรรมประโยค 1-2 ถึงเปรียญธรรม 5 ประโยคซึ่งถือว่าดี แต่ในด้านข้อสอบน่าจะมีการออกข้อสอบแบบปรนัยบ้าง การแก้ไขเนื้อหาวิธีการสอนขึ้นอยู่กับเจ้าสำนักและครูผู้สอนเท่านั้น ส่วนใหญ่วิธีการสอนหรือตารางการสอนยังใช้รูปแบบเดิมซ้ำๆ ทุกปี โดยเฉพาะด้านหลักสูตรแทบจะไม่มีเปลี่ยนแปลงทำให้การเรียนการสอนไม่ก้าวหน้า

4.3 แนวทางการศึกษาแรงจูงใจของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในจังหวัดชลบุรี พบว่า 1) ความเชื่อมั่น (Attention) ความตั้งใจทำให้ความใฝ่ใจอยากเรียนรู้เป็นแรงจูงใจของนักเรียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย มองเห็นว่าจะสามารถศึกษาเล่าเรียนจนประสบความสำเร็จได้เพื่อให้การเรียนการสอนขับเคลื่อนไปได้โดยไม่มีอุปสรรคใดๆ ครูผู้สอนที่มีความรู้และทักษะสามารถให้ความเชื่อมั่นกับนักเรียนทำให้เกิดความตั้งใจเรียนในวิชาที่ตนเองเรียน เอาใจใส่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน ให้ความเชื่อมั่นว่าเขาจะสามารถเรียนและสอบผ่านสร้างชื่อเสียงให้กับสำนักวัดของตนสมดังที่ทุกคนคาดหวังไว้

2) ความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง (Relevance) ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องทำให้เกิดการพัฒนา ระหว่างเจ้าสำนักเรียน/ครูผู้สอน/นักเรียน ทำให้การเรียนการสอนเป็นระบบ การบริหารจัดการทั้งในด้านการวางแผน/การปฏิบัติ/การตรวจสอบ/การปรับปรุง จะช่วยลดปัญหาจึงมีความจำเป็นต่อหลักสูตรการสอนทำให้การปฏิบัติมีความเชื่อมโยงไม่ขาดสาย ผู้สอนต้องดูแลผู้เรียนทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียนเพื่อให้เกิดความรู้สึกห่วงใย เจ้าสำนักและครูผู้สอนต้องคอยหมั่นดูแลเอาใจใส่ผู้เรียนทำให้รู้สึกอบอุ่นมีกำลังใจที่จะเรียนให้สำเร็จ ขอคำปรึกษาจากผู้สอนช่วยแนะนำปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องให้สมบูรณ์

3) ความมั่นใจ (Confidence) ความมั่นใจเป็นแรงกระตุ้นที่ต้องสร้างให้เกิดขึ้นเพื่อช่วยให้การเรียนบรรลุเป้าประสงค์ เป็นหัวใจสำคัญเพราะคนที่เรียนแล้วจะประสบความสำเร็จจะก่อให้เกิดความมุ่งมั่นในการศึกษาเล่าเรียน ไม่ว่าจะใช้เวลาอย่างน้อยเพียงใดต้องประสบความสำเร็จ การแนะนำแนวทางในการเรียนให้กับผู้เรียนเกิดความมั่นใจทำให้เกิดความอุตสาหะที่จะฝ่าฟันเพื่อให้เรียนสำเร็จดังที่ตั้งใจไว้ สามารถพัฒนาต่อความรู้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น เกิดความมั่นใจว่าเมื่อผู้อื่นสามารถเรียนจนสำเร็จได้ ตนเองก็สามารถเรียนสำเร็จได้เหมือนกัน

4) ความพึงพอใจ (Satisfaction) ความพึงพอใจทำให้เกิดความใฝ่เรียนรู้ในภาษาบาลี ถือว่าเป็นก้าวแรกที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในอนาคตอยากประสบความสำเร็จดังคนอื่นหรือครูบาอาจารย์ของตน เป็นแรงกระตุ้นให้การเรียนมีประสิทธิภาพ เป็นคุณลักษณะที่จะก้าวล่วงอุปสรรคปัญหาเกิดความริยะอุตสาหะเพื่อให้สิ่งที่ตนตั้งใจไว้สำเร็จ เจ้าสำนักเรียนต้องให้ครูพอใจในการสอนให้นักเรียนพอใจในการเรียนให้เกิดศรัทธาในการเรียนไม่ทอดทิ้งและช่วยให้ข้ามพ้นปัญหาต่างๆ การวางแผน การปฏิบัติ มีการตรวจสอบและปรับปรุงให้วิชาการที่เรียนมีคุณภาพทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน ทำให้เกิดความใฝ่รู้ เกิดความพึงพอใจแล้วจะไม่รู้สึก

เป้าหมายในวิชาที่ตนเองเรียนนักเรียนต้องมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนผู้สอนต้องอธิบายเนื้อหาให้เข้าใจได้ง่าย

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 สภาพทั่วไปในการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในจังหวัดชลบุรี พบว่า จังหวัดชลบุรีในอดีตเคยมีสำนักเรียนบาลีทั้งระดับจังหวัด/อำเภอ/ตำบล หลายวัด สำนักเรียนที่มีความพร้อมทั้งในด้านนักเรียนครูผู้สอนสถานที่พักตลอดจนทุกอุดหนุนในด้านต่างๆทำให้ผู้เรียนผู้สอนไม่ต้องกังวลในเรื่องนี้ผู้เรียนจึงมีหน้าที่เรียนและสอบให้ได้เพียงอย่างเดียว พระสังฆาธิการทุกระดับชั้นตั้งแต่แม่กองบาลีเป็นต้นร่วมกันจัดการศึกษาบาลีให้เป็นระบบในทุกภาคส่วน ปัจจุบันก็ยังมีสำนักเรียนที่สามารถยื่นหยัดให้มีการเรียนการสอนมาตลอด ถึงแม้ว่าจะอยู่ในสภาพที่ทรุดตัวก็อยู่ก็ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phramaha Arnon Cayanando (Legdee), (2015) ได้วิจัยเรื่อง "การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี : ปัญหาแนวโน้มและกลยุทธ์การพัฒนา" ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีทั่วไป ส่วนใหญ่มักประสบปัญหาในลักษณะที่คล้ายคลึงกันในหลายๆ ด้าน เช่น ปัญหาเกิดจากมาตรฐานการเรียนการสอนสถานที่เรียน ครูผู้สอน ตลอดจนงบประมาณเป็นต้น ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในทั้ง 7 ด้านโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

5.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในจังหวัดชลบุรี ผู้บริหารต้องมีการวางแผนทุกระดับชั้นและต้องสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมาช่วยเจ้าสำนักและครูผู้สอนต้องมีการเตรียมการจัดทำแผนการเรียนการสอนมีอุปกรณ์การเรียนบาลีที่พร้อมต่อความต้องการของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chatchai Thamkhonburi, (2013) ได้วิจัยเรื่อง "การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของโรงเรียนรางวัลพระราชทาน" ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของโรงเรียนรางวัลพระราชทาน ต้องอาศัยหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ใน 3 ประเด็น คือ การให้การศึกษา การฝึกอบรม แล้วนำมาบูรณาการกับหลักพุทธศาสนา คือ หลักไตรสิกขาที่ประกอบด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อให้การดำเนินงานของ โรงเรียนรางวัลพระราชทานประสบความสำเร็จทั้ง 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) คุณภาพนักเรียน 2) การ บริหารหลักสูตรและงานวิชาการ 3) การบริหารการจัดการ 4)

ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและชุมชน 5) บุคลากรและการบริหารงานบุคลากร 6) ความดีเด่นของสถานศึกษา

5.3 แนวทางการศึกษาแรงจูงใจของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในจังหวัดชลบุรี ใน 4 ด้าน

1) ความเชื่อมั่น (Attention) พบว่า การจัดทำแผนการเรียนครอบคลุมทันสมัยตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร หนังสือแบบเรียนได้รับการปรับปรุงให้เนื้อหาเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละระดับชั้น มีการกำหนดแผนการเรียนไว้ทำให้เกิดผลสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Banchayuth Nakmoodjalin, (2013) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาศาสนาทายาทที่พึงประสงค์ใน พระพุทธศาสนา” ผลการวิจัยพบว่า สภาพการพัฒนาศาสนาทายาทในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัด ขอนแก่น เป็นการพัฒนาในลักษณะการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม ซึ่งเป็นการศึกษารูปแบบพิเศษมี 3 แผนก คือ แผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญศึกษา ส่วนการบริหารจัดการให้เป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสในการพัฒนาศาสนาทายาทให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต้องได้รับการพัฒนาคุณลักษณะด้านวิชาการและการศึกษาเชิงพุทธโดยบูรณาการเข้ากับทฤษฎีไตรสิกขาของพระพุทธเจ้า ทฤษฎีแรงจูงใจและทฤษฎีบุคลิกภาพของนักจิตวิทยาสมัยใหม่

2) ความเกี่ยวข้องเชื่อมโยง (Relevance) พบว่า แรงจูงใจในการเรียนบาลีเพราะได้รับการชักชวนจากเพื่อนและได้รับการอุปถัมภ์ในเรื่องทุนการศึกษาจากผู้มีจิตศรัทธา เพื่อสร้างความเลื่อมใสศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pitchayapa Yuenyaw, (2009) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารทรัพยากรบุคคลในสถาบันอุดมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัจจัยที่จำเป็นต่อการบริหารทรัพยากรบุคคลในสถานศึกษาประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การจัดการองค์การ 2) การติดต่อสื่อสาร 3) ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ 4) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 5) การบริหารความเปลี่ยนแปลง 6) จรรยาบรรณวิชาชีพ 7) การบริหารที่ดี

3) ความมั่นใจ (Confidence) พบว่า แรงจูงใจในการเรียนบาลีเพราะเชื่อว่าเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือ และสร้างเกียรติประวัติให้กับตนเอง นักเรียนเชื่อว่าการเรียนบาลีเป็นเพิ่มวิทยฐานะให้กับตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Thanoo Srithong and others, (2006) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางพัฒนาสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการผลิตสำนักเรียนได้ผลิตพระสงฆ์ที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา มีความสามารถในการอ่าน

และการแปลความหมายภาษาบาลีเป็นอย่างดี ปัจจัยด้านผลกระทบ คณะสงฆ์และชุมชนมีความพึงพอใจการสนองงานของพระสงฆ์ที่สำเร็จการศึกษาจากสำนักเรียนแผนกธรรมและบาลี

4) ความพึงพอใจ (Satisfactions) พบว่า สำนักเรียนมีห้องพักเพียงพอเป็นส่วนตัวมีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในห้องพักตามสมควร มีการสนับสนุนด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน และให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับการเรียน มีสื่อการเรียนการสอนหลากหลายและการเรียนการสอนเอื้อต่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีทุนสนับสนุนของทางวัดเมื่อมีนักเรียนสอบผ่าน สนับสนุนเงินทุนหรือยานพาหนะในการเดินทางไปศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phra Maha Amnat Pawatthano. (Phanpanya), (2014) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนา รูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความคิดเห็นต่อการพัฒนา รูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม แต่ละด้านอยู่ในระดับปานกลาง คือการวางแผนการ จัดการองค์กร การอำนวยความสะดวก และการควบคุมเป็นต้น ส่วนด้านการบริหารบุคคล ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด สำนักเรียนขาดแคลนนักเรียนทุกชั้นประโยค ตั้งแต่ประโยค ๑-๒ จนถึงประโยค ป.ธ. ๙ และขาดแคลนอาจารย์ผู้สอนทุกชั้นประโยคเช่นเดียวกัน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) คณะสงฆ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีต้นแบบประจำจังหวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการการเรียนการสอนและพัฒนาบุคลากรที่เป็นรูปธรรม

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการช่วยเหลือสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเพื่อแสวงหาความร่วมมือ และดำเนินงานร่วมกัน โดยมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเป็นการขับเคลื่อนให้เป็นที่ไปในทิศทางเดียวกันทั้งจังหวัด

3) คณะสงฆ์ และหน่วยงานราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชน ควรประสานความร่วมมือกันจัดตั้งกองทุนสนับสนุนให้กับสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเพื่อใช้ในการจัดซื้อ จัดหา วัสดุอุปกรณ์สำหรับใช้ในการเรียนการสอนให้กับสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่ยังขาดแคลนทุนสนับสนุน

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) คณะสงฆ์ควรจัดทำรูปแบบการจัดการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรเพื่อให้ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อนักเรียนอย่างเต็มกำลังความสามารถ

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีพัฒนาครูผู้สอนของตนให้มีความรู้ทั้งเนื้อหาการสอนและการจัดการเรียนการสอนเพื่อจะได้แนะนำสั่งสอนให้กับนักเรียน

3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควนครุจรจัดอบรมครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเพื่อให้มีประสบการณ์ในการสอน ควรมีงบประมาณสนับสนุนให้แก่วัดที่เป็นสำนักเรียนให้มากยิ่งขึ้น

6.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลของการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่สนใจต่อไป

2) ควรศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาแรงจูงใจของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีโดยใช้หลักพุทธธรรมในหมวดอื่นๆ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพหรือเชิงปริมาณก็ได้

3) ควรศึกษาเกี่ยวกับระบบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์ภาค 13 และสิ่งที่เกิดขึ้นในระบบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี แนวทางการพัฒนาทั้งระยะสั้นและระยะยาว

References

- Banchayuth Nakmoodjalin. (2013). *A form of development of Satisfied Religious heirs in Buddhism* (Doctor of Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
- Chatchai Thamkhonburi. (2013). *Human Resource Development in Accordance With The Buddhist Guidelines of The Royal Award Winning Schools* (Doctor of Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

- Education fund National Buddhism Office. (2010). *Award Ceremony for Outstanding Buddhist Scriptures, Academic Year 2009*. Bangkok: National Buddhism Publishing House.
- Kasetchai Laeheem. (2007, Jul. - Sep). Predicting Factors for Academic Achievement of Islamic Privates School Students' in the Three Southern Border Provinces of Thailand. *Songklanakarin J. of Social Science & Humanities*, 13(3): 435-453.
- Phra Maha Amnat Pawatthano. (Phanpanya). (2014). The Development of The Educational Management Model of The Buddhist Scriptures (Doctor of thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phramaha Arnon Cayanando (Legdee). (2015). *Administration of Phrapariyattidhamma School, Pali Division: Problems, Trends and Development Strategies* (Doctor of Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Pitchayapa Yuenyaw. (2009). The Model of Human Resource Management in Higher Education Institutes (Doctor of Thesis). Graduate School: Silpakorn University.
- The Secretariat of the Council of Education (2010). *National Education Department, Revised 2009 - 2016: Summary*. Bangkok: Prik Wanwan Graphic Company Limited
- Thanoo Srithong and others. (2006). *A Study of the Atmosphere and Contents of Learning and Teaching of Phrapariyattidhamma School of Dhamma Curriculum in the Eleventh Regional Sangha's Administration* (Research Report). Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus.

นโยบายและแนวปฏิบัติขององค์การชุมชนในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ
อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

POLICIES AND PRACTICES OF COMMUNITY ORGANIZATIONS IN ENHANCING
THE HEALTH OF THE ELDERLY IN SAM PHRAN DISTRICT, NAKHON PATHOM
PROVINCE

พระครูปฐมธีร์วัฒน์ (บัญชา เทียนทอง) * ภูริวัฒน์ ปุณยวุฒิปริศา ** สัณญา สดประเสริฐ***

Phrakhrupathomthirawat, (Bancha Thianthong),

Phuriwat Punyawutpreeda, Mr.Sanya Sodprasert

Received: February 26, 2019

Revised: March 26, 2019

Accepted: December 28, 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษานโยบายและแนวปฏิบัติขององค์การชุมชนและองค์กรเทศบาลในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม รวมทั้งการรับรู้และความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชนพื้นที่ตัวอย่างที่มีต่อนโยบายและแนวปฏิบัติขององค์การชุมชนและองค์กรเทศบาลในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุเหล่านี้ ผู้ให้ข้อมูลมี 109 คน เป็นเจ้าหน้าที่ขององค์การชุมชนกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

1. กิจกรรมและบริการต่างๆที่มีของชุมชนและเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลสุขภาวะผู้สูงอายุของชุมชนในพื้นที่ปฏิบัติงาน แต่มีการปฏิบัติงานน้อยมากในนโยบายที่ 9 เรื่องการสร้างรายได้แก่ผู้สูงอายุ และนโยบายที่ 10 เรื่องการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้และการประเมินผลหน่วยงาน รวมทั้งไม่มีการดำเนินงานตามนโยบายที่ 8 ซึ่งเน้นการบูรณาการแผนงานของรัฐและหน่วยงานในระดับชาติ

* Mahachulalongkomrajavidyalaya University Buddhapunyasritarawadee College.

** Mahachulalongkomrajavidyalaya University Buddhapunyasritarawadee College.

*** Mahachulalongkomrajavidyalaya University Buddhapunyasritarawadee College.

2. เน้นเรื่องราวได้ผู้สูงอายุ การเป็นแหล่งกู่ยืม การเข้าถึงสิทธิและการคุ้มครองต่างๆของผู้สูงอายุ และการส่งเสริมและร่วมสร้างกิจกรรมสันตนาการต่างๆระหว่างผู้สูงอายุกับครอบครัวและสังคม แต่ผลพบว่าการดำเนินงานน้อยมากในนโยบายที่ 10 และไม่มีการดำเนินงานในนโยบายที่ 8 ด้วยเหตุผลเดียวกับกลุ่ม (อสม.)

3. มีการดำเนินการตามนโยบายที่ 8 น้อยมาก อาจเนื่องด้วยว่าเป็นนโยบายของการบริหารระดับสูงที่เน้นการพัฒนาบุคลากรผู้สูงอายุและบูรณาการแผนการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ร่วมเข้ากับของรัฐบาลในระดับชาติ

4. กลุ่มผู้สูงอายุมีการรับรู้ถึงนโยบายที่ 1-7 และ 9 แต่ผู้สูงอายุมีการรับรู้้อย่างมากถึงการดำเนินงานตามนโยบายที่ 2 ในเรื่องราวได้ สุขภาพ ระบบคุ้มครองทางสังคม การเงินการคลัง และนโยบายที่ 3. ที่เน้นการให้มีผู้ดูแล คุ้มครองผู้สูงวัยเพื่อให้อยู่กับครอบครัว รวมทั้งผู้สูงอายุในชุมชนเทศบาลเมืองไรซิงไม่มีการรับรู้ถึงนโยบายที่ 8 ที่เน้นการบูรณาการระดับชาติ และนโยบายที่ 10. ที่เน้นการวิจัย พัฒนาองค์ความรู้ ประเมินผลงานหน่วยงานต่างๆ และสร้างฐานข้อมูลด้านผู้สูงอายุ ซึ่งผลที่ได้นี้สอดคล้องกับผลของนโยบายและแนวการดำเนินงานขององค์กรกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ข้างต้น นอกจากนี้ผลของความต้องการของผู้สูงอายุก็เป็นในทิศทางเดียวกัน

คำสำคัญ : นโยบายและแนวปฏิบัติ, การเสริมสร้างสุขภาพ, ผู้สูงอายุ

ABSTRACT

The aims of this research are to study policies and practices of the community organizations (Village health volunteer (VHV), Women's development fund (Women's role)), and the local government officials in Raikhing municipal (Municipal) in enhancing the health of the elderly in Sam Phran District, Nakhon Pathom Province; including the perception and needs of the elderly in the sample community. One hundred and nine people are data contributors; 31 VHV's staffs, 24 Women's role staffs, 21 Municipal officers, and 33 seniors who are resident in the municipality. Research tool is an structured open-ended interview /questionnaire of ten policies synthesized from 1. The "Thai Elderly" Declaration 1999. 2. The National Elderly Plan No. 2 (2002-2564), 1st Edition, 2009. 3. The National Elderly Health Plan, Vol. 2. Government Policy 2002 - 2564 and 4. Government Policy for the elderly. Results show that

1. The Village health volunteer (VHV) group operates under policies 1-7, focusing on health care, health services, the accessibility to the needs of life, aging activities and services provided by community and related networks; including doing the data-base of the elderly community health. However, there is very little practice in policy 9 on revenue generation for elderly, and policy 10 that focuses on research, develop knowledge, evaluate the work of various agencies. Also, there is no operation of policy 8, as it is a policy of senior management that focuses on the development of the elderly people and integrates the work plans of the various agencies into their own. National government

2. The operations of Women's development fund (Women's role) group are found in policy-based 1-7 and 9, which focus on earning and loaning system for the elderly, aging's accessibility to the rights and protection system, and promoting recreational activities between the elderly and family/society. However, the results show that there is very little implementation in policy 10 and no operation on policy 8 for the same reasons as mentioned in the VHV group.

3. The local government officials in Raikhing municipal (Municipal) group operates on policies 1-7 and 9-10, with sub-divisions acting on each issue to coordinate the implementation of the assigned policies to achieve the goals and efficiency. However, the results show that there is very little implementation in policy 8, for the same reasons as mentioned in the VHV group.

4. Elderly people in Raikhing community, Sam Phran District, Nakhon Pathom Province, are aware of the policies 1-7 and 9, but the elderly are less aware of the implementation of the policy 2 – emphasizing on income, health, finance, social protection systems; and policy. 3 - focusing on providing caregivers, protection of the elderly to stay with the family. Moreover, the elderly in the Raiking municipality, there is no awareness of policy 8 and policy 10 which are the works of the government operators. These results are consistent with the performance of the three sample organizations above. The results of the Raiking aging needs are also the same as their perception.

Keywords: Policies and Practices, Enhancing the Health, Elderly

1. บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุเพราะมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปในสัดส่วน 10% หรืออายุ 65 ปีขึ้นไปเกิน 7% ของจำนวนประชากรทั้งหมด (Office of the National Economic and Social Development Board, 2013: 11-15) องค์กรสหประชาชาติคาดว่าในอีก 17 ปี/ปีค.ศ. 2050/พ.ศ. 2576 ประเทศไทยจะกลายเป็น “สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Aged Society)” โดยจำนวนผู้สูงอายุคิดเป็น 21% ของประชากรทั้งหมด ในขณะที่ประชากรเด็กอายุต่ำกว่า 14 ปีก็จะลดลงเหลือเพียง 15% ของประชากรทั้งหมด ซึ่งจะทำให้โครงสร้างประชากรของไทยเปลี่ยนไปอย่างชัดเจน ผลคือค่าใช้จ่ายในเรื่องสวัสดิการและสุขภาพทั้งของครอบครัวและของรัฐจะเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก แต่รายรับจะคงที่หรือลดลงเนื่องจากประสบการณ์ ความรู้ต่างๆ ที่ผู้สูงอายุสั่งสมมาตลอดช่วงอายุจะผกผันกับสภาพกายและใจ นั่นคือ จากการศึกษาที่เคยอยู่ได้อย่างอิสระก็ต้องเปลี่ยนไปสู่การพึ่งพิง จากรายงานการประเมินแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉ.2 โดยวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (College of Population Studies, Chulalongkorn University, 2011: 23) พบว่า การเตรียมพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุนั้นมีเพียง 34.2% จากเป้าหมาย 50% โดยผู้สูงอายุที่มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์มีเพียง 18.7% จากเป้าหมาย 30% และเป็นสมาชิกชมรมและร่วมกิจกรรมเพียง 23.7% จากเป้าหมาย 25% ส่วนผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะทุพพลภาพได้รับการเยี่ยมบ้าน 29.9% จากเป้าหมาย 80% และผู้สูงอายุที่ได้รับการตรวจคัดกรองสุขภาพประจำปีมีเพียง 46.79% จากเป้าหมาย 50% ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าความสามารถในการดำเนินกิจกรรมของชีวิตของผู้สูงอายุจะลดลง ทำให้เกิดความจำเป็นต้องให้สังคมต้องดูแลในระยะยาวโดยเฉพาะเมื่ออายุเพิ่มมากขึ้น

รัฐบาลไทยก็ได้ตระหนักถึงในเรื่องนี้จึงได้มีพระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อมุ่งคุ้มครองส่งเสริมและสนับสนุนต่อสิทธิและประโยชน์ของผู้สูงอายุให้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ พระราชบัญญัตินี้ครอบคลุมทั้งการบริหารและการให้บริการ โดยมีการกำหนดให้มีองค์กรที่ทำหน้าที่ในการกำกับด้านนโยบายคือ คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.) โดยจัดให้มีกองทุนผู้สูงอายุและการให้สิทธิแก่ผู้สูงอายุ ซึ่งในด้านสิทธิของผู้สูงอายุนั้น มาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 : 42 ได้กำหนดสิทธิของผู้สูงอายุที่จะได้รับการคุ้มครอง ส่งเสริม และสนับสนุนในด้านต่างๆ ซึ่งได้แก่ บริการทางการแพทย์และสาธารณสุข ข้อมูลข่าวสาร การประกอบอาชีพ การพัฒนาตนเอง การมีส่วนร่วมทางสังคม การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยในอาคารสถานที่ยานพาหนะ การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ ซึ่งสิทธิต่างๆ ที่กล่าวมาเป็นสิทธิที่มุ่งพัฒนาด้านกายและใจของผู้สูงอายุ

ดังกล่าวข้างต้นที่แสดงให้เห็นว่า รัฐบาลมีการวางแผนนโยบายเรื่องต่างๆ ให้ครอบคลุมงานทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดสุขภาวะและคุณภาพชีวิตที่ดีแก่ผู้สูงอายุของไทยที่เป็นเรื่องสำคัญของชาติทั้งในปัจจุบันและอนาคตที่กำลังมาถึง อย่างไรก็ตามระบบการจัดการดูแลบริการผู้สูงอายุของหน่วยงานรัฐต่างๆ ยังไม่สามารถแสดงถึงการมีประสิทธิภาพในการรายงานหรือการประเมินผลการดำเนินงานตามเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ (Community Organization Development Institute, 2016: 31) ดังนั้นในการที่จะวางนโยบายหรือแผน/ยุทธศาสตร์เพื่อการปรับปรุง แก้ไข พัฒนาให้ชัดเจนและตรงตามสภาพความเป็นจริงที่ไม่สามารถที่จะกระทำได้ จึงทำให้งานด้านผู้สูงอายุยังพบปัญหาจากการเรียกร้องอุทธรณ์มากมายจากสิ่งต่างๆ หรือแม้แต่จากเจ้าหน้าที่หน่วยงานทั้งรัฐและเอกชนที่ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุโดยตรง ซึ่งมีผลการศึกษา พบว่า ปัญหาใหญ่ในผู้สูงอายุไทยขณะนี้คือ สภาวะจิตใจทุกข์จากการถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง รวมไปถึงปัญหาเศรษฐกิจที่ไม่คงที่ทำให้ผู้สูงวัยปรับตัวไม่ทัน และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ทำให้การดำเนินชีวิตเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว รวมทั้งสภาพร่างกายที่เสื่อมถอยลงไปซึ่งเป็ปัญหาทางกว้างต้องการความร่วมมือจากสังคมรอบข้างเช่น หน่วยงานรัฐ โดยเฉพาะองค์กรส่วนท้องถิ่นและองค์กรเครือข่ายต่างๆ ที่ผู้สูงอายุเหล่านี้อาศัยอยู่ที่ต้องช่วยกันสร้างมาตรการร่วมกับภาครัฐเพื่อให้ผู้สูงวัยได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นก่อนจะจากโลกนี้ไป (Noppawan Jongwatana, 1999 : 61)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษานโยบายและแนวทางในการปฏิบัติขององค์กรชุมชนในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
- 2.2 เพื่อศึกษานโยบายและแนวทางปฏิบัติในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบบเทศบาลเมืองไร่ชิ่ง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
- 2.3 เพื่อศึกษาการรับรู้และความต้องการของผู้สูงอายุต่อนโยบายและแนวทางปฏิบัติในเรื่องการเสริมสร้างสุขภาวะขององค์กรชุมชนและองค์กรเทศบาลเมืองไร่ชิ่ง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

- 3.1 รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ในการศึกษาถึงนโยบาย และแนวทางปฏิบัติขององค์กรชุมชนในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุในอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
- 3.2 ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประชากรศึกษาจะอยู่ในจังหวัดนครปฐม ที่มีเขตปกครอง 7 อำเภอ ประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 117 แห่ง ในการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ได้อำเภอสามพรานเป็นพื้นที่ศึกษา ซึ่งประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 17

แห่ง ทำการสุ่มอย่างง่ายได้องค์ประกอบส่วนท้องถิ่นแบบเทศบาลเมืองไรซิงเป็นพื้นที่ตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ โดยทำการสุ่มอย่างง่ายในองค์กรชุมชนที่ทำงานด้านผู้สูงอายุอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองไรซิงนี้ได้ 2 องค์กรชุมชนคือ กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และกลุ่มกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอสามพราน เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยนี้ ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวนทั้งหมด 109 คน ประกอบด้วยดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารและปฏิบัติการของ กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่ทำงานในพื้นที่เทศบาลเมืองไรซิง จำนวน 31 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญคือ บุคคลที่ไปทำงาน ณ วันที่ไปเก็บข้อมูลจะเป็นผู้ให้ข้อมูลของการวิจัยนี้

กลุ่มที่ 2 ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารและปฏิบัติการกลุ่มกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอสามพราน ที่ทำงานในพื้นที่เทศบาลเมืองไรซิง จำนวน 24 คน ซึ่งทำการสุ่มแบบบังเอิญคือ บุคคลที่ไปทำงาน ณ วันที่ไปเก็บข้อมูลจะเป็นผู้ให้ข้อมูลของการวิจัยนี้

กลุ่มที่ 3 ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารและปฏิบัติการของเทศบาลเมืองไรซิงที่ดูแลเกี่ยวกับเรื่องนโยบาย และแนวทางปฏิบัติในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุในอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 21 คน ซึ่งจะมีทั้งหมด 5 กลุ่มปฏิบัติงานคือ ฝ่ายบริหารเทศบาล กองสวัสดิการสังคม กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม กองวิชาการ และกองพัฒนาสังคม โดยใช้การสุ่มแบบบังเอิญคือ บุคคลที่ไปทำงาน ณ วันที่ไปเก็บข้อมูลจะเป็นผู้ให้ข้อมูลของการวิจัยนี้

กลุ่มที่ 4 ผู้สูงอายุที่อยู่ในชุมชนเทศบาลเมืองไรซิงที่มาร่วมกิจกรรมผู้สูงอายุ ณ วันที่ไปเก็บข้อมูลเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้การสุ่มแบบบังเอิญได้จำนวน 33 คน เป็นกลุ่มผู้ติดสังคมคือ ผู้ที่ทำกิจกรรมอยู่กับชมรมผู้สูงอายุไรซิงจำนวน 25 คน เป็นกลุ่มผู้ติดบ้านจำนวน 5 คน และกลุ่มผู้ติดเตียงจำนวน 3 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างปลายเปิดของนโยบาย และแนวทางปฏิบัติขององค์กรในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ ที่สร้างจากการสังเคราะห์โครงสร้างและเนื้อหาตามนโยบาย แผน และยุทธศาสตร์ผู้สูงอายุของแนวคิด 4 แนว ดังนี้คือ

1) หลักปรัชญา ”ผู้สูงอายุไทย” พุทธศักราช 2542 มีสาระสำคัญ 9 ข้อ

2) แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545-2564) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552 ซึ่งมียุทธศาสตร์ตามนโยบายของแผน 5 ยุทธศาสตร์

1. แผนสุขภาวะผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 – 2564 ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขได้สร้างยุทธศาสตร์ตามแผนนี้ 3 ยุทธศาสตร์

2. นโยบายของรัฐบาลคสช. ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ คือ นโยบายด้านที่ 3 การลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ ข้อที่ 3 และข้อที่ 4

โดยนำมาสังเคราะห์รวมเป็นนิยามของแผนงานวิจัยและโครงการวิจัยที่เป็นผลจากการวิเคราะห์เอกสารข้อมูล วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้นโยบาย 10 ข้อที่ถูกนำมาสร้างเป็นคำถามเชิงโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ในงานวิจัยนี้ โดยสร้างเป็น 2 แบบคือ แบบที่ 1 เพื่อสัมภาษณ์ / สอบถามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 1-3 แบบที่ 2 เพื่อสัมภาษณ์ / สอบถามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3.4 การหาคุณภาพของเครื่องมือ

1) ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและเชิงเนื้อหา แบบสัมภาษณ์ทั้ง 2 ฉบับนี้จะได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ซึ่งปรับแก้จนได้ผลว่า “ผ่าน” จากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดจึงนำไปใช้ โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญทางสาธารณสุขด้านผู้สูงอายุ 2 ท่าน ทางรัฐศาสตร์ 1 ท่าน ทางสังคมศาสตร์ 2 ท่าน

2) ความเป็นปรนัย นักศึกษา เจ้าหน้าที่ และบุคคลทั่วไปที่เป็นผู้สูงอายุทั้งหมด 25 คนจะถูกสุ่มแบบบังเอิญมาทำการสัมภาษณ์หรือให้ทำแบบสอบถาม เพื่อหาความเป็นปรนัยของแบบทั้งหมด ซึ่งผลก็ได้ว่า “ผ่าน” ทั้งหมด

3) นำเครื่องมือไปอบรมความรู้ความเข้าใจและวิธีใช้ให้กับเจ้าหน้าที่วิจัยที่เป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูล และมีการหาค่าความเชื่อมั่นในการเก็บข้อมูลด้วยการทดสอบหาค่า intercorrelation ของผู้เก็บข้อมูล 2 คนซึ่งค่าที่ได้ต้องไม่ต่ำกว่า 0.98 จึงจะถือว่ามีความเชื่อมั่นในการเก็บข้อมูลได้

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ลงพื้นที่ทำการติดต่อและดูสภาพกลุ่มผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งทำการนัดหมายการสัมภาษณ์
- 2) ทำการลงพื้นที่เก็บข้อมูล แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสรุปผล
- 3) จัดทำรายงานผลการศึกษา เพื่อนำไปนำเสนอต่อชุมชน/เผยแพร่ต่อมวลชนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะเป็นข้อมูลในการใช้งานต่อไปทั้งในการปฏิบัติงานและทางวิชาการต่อไป

4. สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า รัฐบาลมีการวางแผนนโยบายในเรื่องต่างๆหลากหลาย เพื่อให้ครอบคลุมงานทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดสุขภาวะที่ดีและเหมาะสมซึ่งจะเป็นการสร้างและส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นแก่ผู้สูงอายุของไทยที่เป็นเรื่องสำคัญของชาติทั้งในปัจจุบันและอนาคตที่กำลังมาถึง แต่อย่างไรก็ตามระบบการจัดการดูแลบริการ มาตรฐาน ประชาสัมพันธ์แก่ผู้สูงอายุของหน่วยงานรัฐต่างๆยังไม่สามารถแสดงถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงานตาม

เป้าหมายที่ตั้งเอาไว้โดยผลของการรับรู้ผู้สูงอายุจะเป็นข้อมูลยืนยันได้อย่างดี ดังนั้นในการที่จะวางนโยบายหรือแผนหรือยุทธศาสตร์เพื่อการปรับปรุง แก้ไข พัฒนาให้ชัดเจนและตรงตามสภาพความเป็นจริงก็ไม่สามารถที่จะกระทำได้ จึงทำให้งานด้านผู้สูงอายุยังพบว่ามีปัญหาจากการเรียกร้องอุดหนุนจากสื่อต่างๆ ผู้สูงอายุหรือแม้แต่เจ้าหน้าที่หน่วยงานทั้งรัฐและเอกชนที่ทำงานเกี่ยวข้องโดยตรง ปัญหาเหล่านี้ต้องการความร่วมมือจากครอบครัวและสังคมรอบข้างโดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผู้สูงอายุเหล่านี้อาศัยอยู่ต้องช่วยกันสร้างมาตรการร่วมกับภาครัฐเพื่อให้ผู้สูงอายุเหล่านั้นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นก่อนจะจากโลกนี้ไป นอกจากนี้ในประเทศไทยนั้นมีงานวิจัยหลายชิ้นเกี่ยวกับผู้สูงอายุแต่ดูเหมือนยังไม่เข้าถึงความต้องการที่แท้จริงและสภาพที่แท้จริงของผู้สูงอายุในแต่ละประเภทและชนิด ยิ่งกว่านั้นในปัจจุบันมีผู้สูงอายุมากขึ้นทุกปีแต่จำนวนผู้ดูแลยังไม่เพียงพอและมีงานวิจัยส่วนหนึ่งมองผู้สูงอายุเป็นภาระไม่ได้มองผู้สูงอายุในเชิงสัมพันธ์กับสังคม จึงไม่ได้ศึกษาสังคมผู้สูงอายุหรือสังคมผู้สูงอายุ ทำให้ขาดข้อมูลที่มีประสิทธิภาพเพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงแต่ละความต้องการที่จะเกิดขึ้นในสังคมสูงวัยที่มีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เรื่องนี้เป็นเรื่องที่รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องตระหนักเพื่อการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงด้านผู้สูงอายุ ต้องสังเคราะห์ข้อมูลในองค์ความรู้เชิงวิชาการหรือการปรับปรุงข้อมูล ความรู้จากการวิจัยยังขาดสภาพที่ตรงกับความจริงที่จะเข้าใจถึงความต้องการและสภาวะที่เป็นอยู่และกำลังจะเป็นของผู้สูงอายุและการทำงานขององค์กรเพื่อผู้สูงอายุต่างๆ รวมทั้งการสื่อสารในปัจจุบันเป็นเรื่องสำคัญที่จะเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและเข้าใจนโยบายของรัฐหรือหน่วยงาน เพื่อให้ประชาชนสูงวัยได้รับและสามารถใช้สิทธิและสวัสดิการต่างๆ ที่สร้างขึ้นมาเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งในปัจจุบันและอนาคตที่จะเพิ่มมากขึ้นด้วย

ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่านโยบายที่ 8 เป็นนโยบายที่องค์กรชุมชนทั้ง 2 องค์กร (อสม. และบทบาทสตรี) ไม่ได้ดำเนินงาน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบบเทศบาลเมืองไรซิงก็ดำเนินงานตามนโยบายนี้น้อยมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลของผู้สูงอายุในชุมชนเทศบาลเมืองไรซิงที่ไม่มี การรับรู้ถึงการดำเนินงานในนโยบายนี้ โดยนโยบายที่ 8 เป็นเรื่องที่ต้องมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชน ประชาชนสถาบันสังคม ในการกำหนดนโยบายและแผนการบริหารจัดการเพื่อพัฒนา งานและบุคลากรด้านผู้สูงอายุอย่างบูรณาการระดับชาติ รวมทั้งประสานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้บรรลุผลตามเป้าหมาย ซึ่งได้มาจากแผนปฏิญญาผู้สูงอายุไทยว่ารัฐโดย การมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชน ประชาชนสถาบันสังคม ต้องกำหนดนโยบายและแผนหลัก ด้านผู้สูงอายุส่งเสริมและประสานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้บรรลุผลตาม

เป้าหมาย และแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2552 ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการบริหารจัดการ เพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุอย่างบูรณาการระดับชาติและการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ

1) มาตรการการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุอย่างบูรณาการระดับชาติ

2) มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ

ซึ่งนโยบายเหล่านี้จะไม่มีอยู่ในหน้าที่หลักขององค์กรชุมชนทั้งสองแห่งและเป็นนโยบายระดับบริหาร ส่วนกลางจึงทำให้มีการดำเนินงานน้อยมากในฝ่ายปฏิบัติการขององค์กรเทศบาลเมืองไร้ซึ่ง และไม่มีการรับรู้ถึงการดำเนินการในนโยบายเหล่านี้ของผู้สูงอายุในชุมชนเทศบาลเมืองไร้ซึ่ง เช่น ในการบริหารจัดการปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ ในการดูแลผู้สูงอายุในสังคมไทย ซึ่งกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ดำเนินงาน จึงทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีข้อจำกัดในการจ้างบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งกฎหมายท้องถิ่นได้กำหนดให้งบประมาณสำหรับจ้างบุคลากรต้องไม่เกินร้อยละ 40 ของรายได้ท้องถิ่น

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการดำเนินการตามนโยบายในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุโดยองค์กรชุมชน (อสม. และ บทบาทสตรี) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบบเทศบาลเมืองไร้ซึ่ง และการรับรู้ถึงการดำเนินงานตามนโยบายของผู้สูงอายุชุมชนไร้ซึ่ง สามารถสรุปได้ดังนี้

5.1 ผลการดำเนินงานตามนโยบายที่ 1 (จาก 4 แนวคิด) นโยบายที่ 4. (จาก 3 แนวคิด ยกเว้นแผน คสช.) นโยบายที่ 5. (จาก 3 แนวคิดยกเว้นแผน คสช.) นโยบายที่ 6. (จาก 3 แนวคิดยกเว้นแผน คสช.) และนโยบายที่ 7. (จาก 3 แนวคิดยกเว้นแผน คสช.) นั้น ผลพบว่า กลุ่มองค์กรชุมชนทั้ง 2 กลุ่ม คือ อสม. และ บทบาทสตรี และกลุ่มเทศบาลเมืองไร้ซึ่งต่างก็ ดำเนินงาน ตามนโยบายเหล่านี้ รวมทั้งผู้สูงอายุในเขตเทศบาลไร้ซึ่งนี้ ก็รับรู้และมีความต้องการในการดำเนินงานตามนโยบายนี้

5.2 ผลการดำเนินงานตามนโยบายที่ 2 (จาก 4 แนวคิด) นโยบายที่ 3. (จาก 3 แนวคิด ยกเว้น แผน คสช.) ผลพบว่า ทั้งกลุ่มองค์กรชุมชนคือ อสม.และ บทบาทสตรี และกลุ่มเทศบาลเมืองไร้ซึ่งต่างก็ ดำเนินงาน ตามนโยบายเหล่านี้ แต่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลไร้ซึ่งนี้รับรู้และมีความต้องการถึงการดำเนินงานตามนโยบายนี้น้อยมาก

5.3 ผลการดำเนินงานตามนโยบายที่ 8 (จาก 2 แนวคิด ยกเว้นแผนสธ./สุขภาวะ และ คสช.) ผลพบว่า กลุ่มเทศบาลเมืองไร้ซึ่งดำเนินงานตามนโยบายนี้น้อยมาก และกลุ่มองค์กรชุมชนทั้ง 2 กลุ่ม คือ

อสม. และ บทบาทสตรีนั้น ไม่มีการดำเนินงาน ตามนโยบายนี้ รวมทั้งไม่มีการรับรู้และความต้องการในการดำเนินงานตามนโยบายนี้ของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลไร่ชิง

5.4 ผลการดำเนินงานตามนโยบายที่ 9. (จาก 2 แนวคิดยกเว้นแผนสธ./สุขภาพะ และ คสช.) ผลพบว่า กลุ่มองค์กรชุมชน คือ อสม. ดำเนินงานตามนโยบายนี้ น้อยมาก แต่กลุ่มองค์กรชุมชนบทบาทสตรีและกลุ่มเทศบาลเมืองไร่ชิงนั้น มีการดำเนินงาน ตามนโยบายนี้ รวมทั้งมีการรับรู้และความต้องการในการดำเนินงานตามนโยบายนี้ของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลไร่ชิง

5.5 ผลการดำเนินงานตามนโยบายที่ 10. (จาก 1 แนวคิดคือ แผนผู้สูงอายุ) ผลพบว่า กลุ่มเทศบาลเมืองไร่ชิง มีการดำเนินงาน ตามนโยบายนี้ แต่กลุ่มองค์กรชุมชนทั้ง 2 กลุ่ม คือ อสม. และ บทบาทสตรีนั้นมีการดำเนินงานน้อยมากตามนโยบายนี้ รวมทั้งไม่มีการรับรู้และความต้องการในการดำเนินงานตามนโยบายนี้ของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลไร่ชิง

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ควรแก้ไขปัญหา ปรับปรุง พัฒนาเรื่องการสื่อสารนี้ควรจัดเป็นนโยบายหลักอันดับแรก ของทุกองค์กรที่จะต้องปฏิบัติและควรมีการร่วมมือกันกับเครือข่ายองค์กรที่เกี่ยวข้องเช่น ซึ่งผลการวิจัย พบว่าการร่วมมือกันระหว่างเครือข่าย หน่วยงานต่างๆพบว่า ยังดำเนินตามนโยบายของหน่วยงานของตน การมารวมมือก็จะเป็นลักษณะเฉพาะกิจไม่ได้ดำเนินงานร่วมกันในแบบองค์รวม เช่น การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันและการบำบัดฟื้นฟู การดูแลแบบผสมผสาน ทุกหน่วยงานควรประชุมร่วมกัน วางแผนร่วมกันบูรณาการให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพดีแบบองค์รวม หรือมีสุขภาพที่ดีในทุกด้านเป็นการ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นเอง

6.2 ควรมีการกำหนดกลไกการขับเคลื่อนดำเนินงาน ยุทธศาสตร์ และการแก้ไขปัญหา ยิ่งกว่านั้นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุบางคนมีบทบาทเป็นอาสาสมัครและสมาชิกหลายกลุ่มประเภท จึงทำให้ สับสนในบทบาทการทำหน้าที่ของตนเองด้วย

References

College of Population Studies Chulalongkorn University and the Thai Elderly Research and Development Institute Foundation (2012). *Annual Report Thai Elderly Situation 2011*. Bangkok : Phongpanich Charoenphon Co., Ltd.

- Community Organization Development Institute (Public Organization). (2016). *Community Organization Procession*. Bangkok : Ministry of Social Development and Human Security.
- Noppawan Jongwatana (1999). *Interesting Elderly information*. Bangkok: Printing of Chulalongkorn University.
- Patcharee Monchit (2009). *Attitude to Wards The Elderly Self-Protection Spproach. According to The Elderly 2003: Case Study Elderly Club in Bangkok In the Elderly Council Network of Thailand*. Department of Social Work Faculty of Social Work Thammasat University.

การพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตอนปลายในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15

POTENTIALS DEVELOPMENT OF ETHICS AND MORALITY TEACHING

MONKS IN SECONDARY SCHOOL AT SANGHA

ADMINISTRATIVE REGION 15

พระมหาสารวุธ สารวุธ (แสงสี)* พระมหาสุนันท์ สุนนโท** สุรพล สุยะพรหม***

Phramaha Saravut Saengsee, Phramaha Sunan Sunando, Surapon Suyaprom

Received: March 27, 2019

Revised: December 20, 2019

Accepted: December 27, 2019

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์1.เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 152.เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15และ3.เพื่อนำเสนอการพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี โดยใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่เป็นผู้บริหารโครงการพระสอนศีลธรรม และผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 18 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้เชี่ยวชาญจำนวน12รูปหรือคนการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิง

* Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

*** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

พรรณนาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ และใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการแจกแบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.988 กับพระสอนศีลธรรมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 จำนวน 253 รูป สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพทั่วไปในการพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 พบว่า มีการประชุมวางแผนเพื่อกำหนดนโยบาย และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ที่ชัดเจน มีการนำนโยบายที่ได้มาสู่การปฏิบัติ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นประจำ มีการสนับสนุนให้พระสอนศีลธรรมมีความรับผิดชอบในการถ่ายทอดหลักพุทธธรรม ส่งเสริมงบประมาณในการจัดกิจกรรมมีการประเมินผลทั้งการเรียนการสอนและกิจกรรมวิถีพุทธทั้งครูและนักเรียน มีการสนับสนุนงบประมาณเพื่อปรับปรุงกิจกรรมโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ให้มีประสิทธิภาพและเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 นั้น พบว่า ปัจจัยด้านประเภทของศักยภาพในการทำงานกับการพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีความสัมพันธ์กัน และมีความสัมพันธ์กันในระดับมาก ($r = 0.940, p\text{-value} = 0.000$) และ ปัจจัยด้านภาวนา 4กับการพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีความสัมพันธ์กัน และมีความสัมพันธ์กันในระดับมาก ($r = 0.941, p\text{-value} = 0.000$)

3. การพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 มี 5 ชั้น คือ 1) การพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ด้านเนื้อหาการสอนได้แก่ การจัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน ในรอบปีการศึกษา การพัฒนาผู้สอนให้ใช้วิธีการที่เหมาะสมกับผู้เรียน จะทำให้การเรียนของผู้เรียน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล 2) การพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ด้านวิธีการสอนได้แก่ การกำหนดห้องเรียน ชั้นเรียน ห้องสมุด ห้องประชุม ห้องน้ำ หนังสือเรียน ตำราเรียน สมุดดินสอ ปากกา กระดาษ กระดานเขียน โต๊ะ ตู้ เก้าอี้ โปรเจคเตอร์ช่วยสอน คอมพิวเตอร์ สื่อการสอน ไฟฟ้า นำประปา เป็นต้น 3) การพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ด้านการใช้สื่อการสอน ได้แก่ การนำหลักธรรมเข้ามา

ประยุกต์กับการสอน จัดการเรียนรู้โดยมี สื่อ วีซีดี คอมพิวเตอร์ช่วยในการสอน จัดการเรียนรู้โดยนำ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันประยุกต์ใช้ในการสอน 4) การพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรม ใน โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ การพัฒนากิจกรรมในการจัดการการเรียนการสอนขั้นปฏิบัติ เป็นกิจกรรมหลักของการ เรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ 5) การพัฒนาศักยภาพพระ สอนศีลธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ด้านการวัดผล และประเมินผล ได้แก่ การเชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้คำแนะนำในด้านทักษะเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจให้พระสอนศีลธรรมในด้านการวัดผลและประเมินผลจากแฟ้มงานสะสม

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพ, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

ABSTRACT

Objectives of this research were: 1. to study the general condition of Potentials Development of Ethics and Morality Teaching monks in Secondary School at Sangha Administrative Region 15, 2. to study factors affecting Potentials Development of Ethics and Morality Teaching monks in Secondary School at Sangha Administrative Region 15 and 3. to propose the model of Potentials Development of Ethics and Morality Teaching monks in Secondary School at Sangha Administrative Region 15.

Methodology was the mixed methods: The qualitative research collected data from document and 18 key informants by In-depth-interviewing and also from 12 participants in focus group discussion. Data were systematically classified and analyzed by descriptive interpretation. The quantitative research collected data from 253 samples by questionnaires with Reliability value at 0.988 and analyzed data with Frequency , Percentage , Average, Standard Deviation , Pearson ' s Correlations Coefficient.

Findings of this research were as follows:

1. The general condition of Potentials Development of Ethics and Morality Teaching monks in Secondary School at Sangha Administrative Region 15

indicated that there were meetings to formulate a clear policy and understanding of the procedure of potentials development of ethics and morality teaching monks in Secondary School at Sangha Administrative Region 15. The policy was implemented for students development continuously, supporting the ethics and morality teaching monks to disseminate Buddhadhamma with responsibility with budget allocation for activities. There were learning and teaching and Buddhism supporting activities evaluations. There was budgetary support to improve activities of the Secondary Schools at the Region 15 for more efficiency

2. The factors that were correlated with potentials development of ethics and morality teaching monks in Secondary Schools at Sangha Administrative Region 15 were that the factor in work potentials of ethics and morality teaching monks were correlated at high level ($r = 0.940$, $p\text{-value} = 0.000$) and Bhavana 4 and potentials development of ethics and morality teaching monks in Secondary School were also correlated in high level ($r = 0.941$, $p\text{-value} = 0.000$).

3. The Potentials Development of Ethics and Morality Teaching monks in Secondary School at Sangha Administrative Region 15 were of 5 concepts as follows: 1) Potentials Development of Ethics and Morality Teaching monks in Secondary School at Sangha Administrative Region 15 in lesson contents; annual instructions schedule, teachers development to suit the learners would make the learning activities more effective and efficient, 2) teaching aspect; the availability of classrooms, class, library, meeting rooms, toilets, textbooks, notebooks, pencils, pens, paper, writing boards, table, cabinets, chairs, teaching aids projectors, computers, teaching media, electricity, water supply, et cetera, 3) teaching media usage; application of Dhamma principles in teaching techniques, teaching with media, VCD, computer assisted instruction, CAI, integrated with current affairs, 4) learning and teaching activities; developing learning and teaching activities at the hand-on level for the main activity so that students will learn in line with the learning objectives, 5) assessment and evaluation; experts and resource persons

should be invited to help the ethics and morality teaching monks to have knowledge and skill in assessment and evaluation from the work files.

Keywords : Potentials Development, Ethics and Morality Teaching monks.

1. บทนำ

การดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีความคาดหวังว่าจะเป็นโครงการที่สร้างคุณประโยชน์ต่อสังคม โดยต้องการใช้โครงการนี้ให้เข้าไปมีส่วนผลักดันสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ด้วยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน มีพระที่จะนำหลักธรรมคำสอนผ่านกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษาทั่วประเทศ ซึ่งประโยชน์สูงสุดที่จะได้รับ คือ ผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝังในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมจากพระภิกษุสงฆ์โดยตรง และผลจากการวิจัยของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า เป็นโครงการที่ดี มีผลทำให้เด็กปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นไปในทางที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน เป็นการลงทุนในโครงการที่คุ้มทุนมาก เพราะในภาพรวมพระสามารถตอบสนองนโยบายรัฐบาลได้ดี

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15

2.3 เพื่อนำเสนอการพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ

3.2 ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลหลัก 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณได้แก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ใน ภาค 15 จำนวน 631 รูป 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้ทำการสุ่มมาจากระหว่างจำนวน 631 รูป

โดยคำนวณตามสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 181 รูป 3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 จำนวน 18 ท่าน 3) ผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยได้คัดเลือกจากเจ้าคณะผู้ปกครองและผู้เชี่ยวชาญด้านคณะสงฆ์ ซึ่งมีความชำนาญและมีความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาศักราชภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 เป็นอย่างดี จำนวนทั้งสิ้น 12 รูป/คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structure In-depth Interview) 2) แบบการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion Form) เป็นไปในลักษณะของการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน 3) แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับกลไกการพัฒนาศักราชภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) การสัมภาษณ์ (Interview) การวิจัยครั้งนี้ใช้ทั้งการสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ (Semi-formal interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรทั้งหมด ขึ้นดำเนินการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะสนทนาสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุผลและขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะที่สัมภาษณ์ ขออนุญาตใช้กล้องถ่ายรูปเพื่อใช้อ้างอิงในการสัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลต่างๆ ที่บันทึกเสียงไว้ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ หากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ประสงค์ที่จะให้บันทึกเสียงในช่วงใด ผู้วิจัยก็จะไม่บันทึกเสียงเลย 2) การสนทนากลุ่มเฉพาะดำเนินการจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยที่คณะผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินรายการของกิจกรรมขณะสนทนากลุ่มเฉพาะ มีการบันทึกการดำเนินกิจกรรมด้วยเครื่องบันทึก (Recorder) และภาพ (Camera)

3) งานวิจัยเชิงปริมาณ สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดังนี้ (1) จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยให้แบบสอบถาม (Questionnaire) ตรงตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ แจกแบบสอบถาม (2) ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ จำนวนอย่างน้อย 5 ท่าน เช่น ด้านพระพุทธศาสนา ด้านการจัดการเชิงพุทธเป็นต้นในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยว่ามีความเที่ยงตรงและสามารถใช้ในการเก็บข้อมูลได้หรือไม่ (3) ติดต่อขอหนังสือจากหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงพระวินยาธิการระดับสูง และเวียนหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้บริหาร หัวหน้าหน่วยงานต่างๆ ที่จะเข้าแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) (4) นำส่งหนังสือขออนุญาตและขอ

ความร่วมมือถึงผู้บริหารหรือหัวหน้าหน่วยงานที่เป็นกลุ่มเป้าหมายโดยกำหนดวันที่จะไปขอแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) ด้วยตนเอง (5) ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม (Questionnaire) แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล 1) การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา 2) การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องแล้ว ทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญในกลไกการพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

4.1 สภาพทั่วไปเกี่ยวกับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 มีการกำหนดกลุ่มงานที่มีความสอดคล้องกัน เพื่อให้เกิดความคล่องตัว เริ่มต้นตั้งแต่ 1) วางแผน คือ จัดให้มีการประชุมวางแผนเพื่อกำหนดนโยบาย และทำความเข้าใจเกี่ยวกับกับการดำเนินงานโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ให้มีความชัดเจน 2) ดำเนินการ นำนโยบายที่ได้มาสู่การปฏิบัติ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นประจำ สนับสนุนให้ครูรับผิดชอบในการถ่ายทอดหลักพุทธธรรม ส่งเสริมงบประมาณในการจัดกิจกรรมโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15) ตรวจสอบประเมินผล ให้มีการประเมินผลทั้งการเรียนการสอนและกิจกรรมวิถีพุทธทั้งครูและนักเรียน และ 4) แก้ไขปรับปรุง โดยการสนับสนุนงบประมาณเพื่อปรับปรุงกิจกรรมโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ให้มีประสิทธิภาพและเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

4.2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านภาวนา 4 กับการพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดยการหาค่าสหสัมพันธ์ Pearson ค่า Significant Level มีค่าเท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.005 นั่นคือ ปัจจัยด้านภาวนา 4 กับการพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีความสัมพันธ์กัน โดยเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

(r) แล้วพบว่ามีความสัมพันธ์กัน 0.941 ซึ่งแสดงว่า ปัจจัยด้านภาวนา 4กับการพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีความสัมพันธ์กัน และมีความสัมพันธ์กันในระดับมาก

4.3 การพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 มี 5 ชั้น คือ 1) การพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ด้านเนื้อหาการสอนได้แก่ การจัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน ในรอบปีการศึกษา การพัฒนาผู้สอนให้ใช้วิธีการที่เหมาะสมกับผู้เรียน จะทำให้การเรียนของผู้เรียน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล2) การพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ด้านวิธีการสอนได้แก่ การกำหนดห้องเรียน ชั้นเรียน ห้องสมุด ห้องประชุม ห้องน้ำ หนังสือเรียน ตำราเรียน สมุด ดินสอ ปากกา กระดาษ กระดาษเขียน โต๊ะ ตู้ เก้าอี้ โปรเจคเตอร์ช่วยสอน คอมพิวเตอร์ สื่อการสอน ไฟฟ้า น้ำประปา เป็นต้น 3) การพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ด้านการใช้สื่อการสอน ได้แก่ การนำหลักธรรมเข้ามาประยุกต์กับการสอน จัดการเรียนรู้โดยมี สื่อ วีซีดี คอมพิวเตอร์ช่วยในการสอน จัดการเรียนรู้โดยนำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันประยุกต์ใช้ในการสอน4)การพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ การพัฒนากิจกรรมในการจัดการเรียนการสอนขั้นปฏิบัติ เป็นกิจกรรมหลักของการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ 5) การพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ด้านการวัดผลและประเมินผลได้แก่ การเชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้คำแนะนำในด้านทักษะเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้พระสอนศีลธรรมในด้านการวัดผลและประเมินผลจากแฟ้มงานสะสม

5. อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ด้านวิธีการสอนพบว่ากำหนดห้องเรียน ชั้นเรียน ห้องสมุด ห้องประชุม ห้องน้ำ หนังสือเรียน ตำราเรียน สมุด ดินสอ ปากกา กระดาษ กระดาษเขียน โต๊ะ ตู้ เก้าอี้ โปรเจคเตอร์ช่วยสอน คอมพิวเตอร์ สื่อการสอน ไฟฟ้า น้ำประปา เป็นต้นแสดงให้เห็นว่าคณะสงฆ์จำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในทุกๆด้านเพื่อเพิ่มศักยภาพพระสอนศีลธรรมในการปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Krisada Saelee 2016

ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระธรรมวิทยากร” ผลการวิจัยพบว่าพระธรรมวิทยากรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา โดยมีบทบาทสำคัญ 9 ด้าน คือ 1. ด้านการให้คำปรึกษา 2. ด้านการสนทนาธรรม 3. ด้านการอบรมเยาวชน 4. ด้านการจัดกิจกรรมทาง 5. ด้านการร่วมกับสถานศึกษาจัดทำแผนปฏิบัติการ 6. ด้านการจัดทำทะเบียนผู้เข้าร่วมกิจกรรม 7. ด้านการพัฒนาเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียน 8. ด้านการจัดค่ายคุณธรรม 9. ด้านการประเมินผลกลุ่มเป้าหมายร่วมกับสถานศึกษาและมีการนำเอาหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา คือ หลักไตรสิกขา หลักอริยสัจ 4 หลักอิทธิบาท 4 และหลักภาวนา 4 มาใช้ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้วย

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนต้องมีหลักสูตรที่ชัดเจนและเหมาะสมกับยุคสมัย พร้อมทั้งการจัดอบรมให้แก่พระสอนศีลธรรมก่อนจะออกปฏิบัติงานในแต่ละปีการศึกษา เพื่อให้การปฏิบัติการสอนในโรงเรียนนั้นเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

2) โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนต้องให้การนิเทศติดตาม ประสานงาน และคอยช่วยเหลือสนับสนุนพระสอนศีลธรรมในการสอนศีลธรรมในโรงเรียนของแต่ละรูป โดยเฉพาะการจัดผู้ดูแลรับผิดชอบในแต่ละส่วนที่ใกล้ชิดมากที่สุด เพื่อให้พระสอนศีลธรรมสามารถปรึกษาหารือได้ในเวลาที่มีปัญหาในการสอน

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) โครงการพระสอนศีลธรรมต้องให้พระสอนศีลธรรมเข้ารับการอบรมก่อนจะออกปฏิบัติงานในแต่ละปีการศึกษา เพื่อให้การปฏิบัติการสอนในโรงเรียนนั้นเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

2) โครงการพระสอนศีลธรรมต้องมีการติดตามประเมินผล ประสานงาน และคอยช่วยเหลือสนับสนุนพระสอนศีลธรรมรูปอื่นๆ โดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การสร้างเครือข่าย เพื่อให้พระสอนศีลธรรมรูปอื่นๆสามารถปรึกษาหารือได้ในเวลาที่มีปัญหาในการเรียนการสอน

3) โครงการพระสอนศีลธรรมต้องให้พระสอนศีลธรรมมีการพัฒนาศักยภาพตนเองเสมอ เพื่อทำหน้าที่ในการสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้มีคุณภาพ จนเป็นที่ยอมรับของสถานศึกษา

6.3 ข้อเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 โดยการสังเกตการณ์ และสัมภาษณ์

2) คว้าศึษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาคอื่นเพื่อเปรียบเทียบผล

3) คว้าศึษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน

References

- Boam. R. and Sparrow. P. (1992). *Designing and Achieving Competency*. McGraw-Hill. Reading,
- Chong Tek Aik. (2007). *The Effects of Visual Training and Visual Aids on The Performance of New Workers on a Wood Products Assembly Line* (Doctor of Thesis). Walden University.
- D. A. Mazmanian. & P. A. Sabatier. (1989). *Implementation and Publicpolicy : With a New Postscript Latham*. MD: University Press of America.
- Dale. Edgar. (1969). *Audio – Visual Materials of Instruction*. Chicago : University of Chicago Press.
- David Easton. (1953). *The Political System An Inquiry in to the State of Political Science*. New York : Alfred A. Knopf.
- Denise Rucker. (2003). *Leading the Transition from Training to Performance: Improving Human Performance through the Implementation of Training and Non Training Interventions* (Doctor of Thesis). Walden University.
- Gagne. R. M. (1985). *The Conditions of Learning and Theory of Instruction*. 4th ed. New York: Educational Technology Publication.
- Gary Lawrence Davis.(2006).*Human Resource Interventions and Training in Downsized Organizations to Assist Remaining Employees* (Doctor of Thesis). North Carolina State University.

กลไกการจัดการด้านสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมของผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาผู้สูงอายุใน
ตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

THE APPROPRIATE MANAGEMENT SYSTEM OF ELDERLY WELFARE: A CASE
STUDY OF TAMBON SUTHEP, AMPHUR MUANG CHIANG MAI, CHIANG MAI
PROVINCE

ประเสริฐ ปอนถิ่น *

Prasert pontin

Received: January 22, 2019

Revised: October 29, 2019

Accepted: November 30, 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์โครงการวิจัย 1) เพื่อศึกษารูปแบบ และวิธีการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลสุเทพ 2) เพื่อศึกษาทราบความคิดเห็นของผู้สูงอายุ ด้านการจัดสวัสดิการสังคมที่ตนได้รับ 3) เพื่อเป็นข้อเสนอแนะแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุที่เหมาะสม และบังเกิดประโยชน์สุข โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ได้แก่ การสัมภาษณ์เจาะลึก การใช้แบบสอบถาม และการใช้เทคนิค SWOT กับกลุ่มตัวอย่างของเทศบาลตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 117 คน ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหาร ข้าราชการประจำส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้สูงอายุ ผลการวิจัยมีดังนี้

ผลการศึกษารูปแบบและวิธีการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลสุเทพ พบว่า กลุ่มผู้สูงอายุ มีจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ 4 รูปแบบ คือ การประกันสังคม (Social Security) การช่วยเหลือสาธารณะ (Public Assistance) การบริการสังคม (Social Service) และ

* Master of Social Work, Department of Studies In Social Work, University of Mysore, Manasagangotri, Mysore, India.

การช่วยเหลือเกื้อกูลของภาคประชาชน (The Assistance of People Sector) นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่า การจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุยังมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ เช่น เบี้ยยังชีพไม่เพียงพอ กองทุนช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ยากจนหรือพิการ กองทุนชุมชน โครงการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาทางสังคม การจัดตั้งศูนย์อบรมหรือโรงเรียนผู้สูงอายุประจำหมู่บ้าน การมีงานทำและการมีรายได้ การจัดกิจกรรมด้านนันทนาการ ความเข้มแข็งของชมรมผู้สูงอายุ การประชุมของชมรมผู้สูงอายุ การมีส่วนร่วมของชมรมผู้สูงอายุ การสำรวจประวัติผู้สูงอายุ การตรวจรักษาพยาบาลเบื้องต้น การดูแลผู้สูงอายุที่ช่วยตนเองไม่ได้ อาสาสมัครสวัสดิการสังคมในหมู่บ้าน ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีเหตุปัจจัยมาจาก 1) ขาดการบูรณาการและขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุมีการแยกส่วนกันทำงานระหว่างงานด้านสุขภาพกับงานด้านสังคม และมีการรวมศูนย์ในการให้ความช่วยเหลือ ควรมีการกระจายความรับผิดชอบให้หน่วยงานในท้องถิ่นเข้าร่วมแสดงบทบาทให้มากขึ้น 2) ขาดการนำนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง 3) ความไม่พร้อมของงบประมาณและการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านผู้สูงอายุโดยตรง และ 4) สวัสดิการสังคม เช่น เบี้ยผู้สูงอายุ ที่รัฐจัดให้กับผู้สูงอายุยังไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้สูงอายุ ไม่สามารถตอบสนองปัญหาได้อย่างแท้จริงและไม่ครอบคลุมผู้สูงอายุได้ทั้งหมด

ผลการศึกษาแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุที่เหมาะสม พบว่า 1) ด้านการประกันสังคม ควรมีการปรับเพิ่มเบี้ยยังชีพให้สูงขึ้น โดยพิจารณาตามความเหมาะสมกับค่าใช้จ่ายในปัจจุบัน การตั้งกองทุนสำหรับผู้สูงอายุ 2) ด้านการช่วยเหลือสาธารณะ ควรมีการสำรวจประวัติผู้สูงอายุในแต่ละหมู่บ้าน และควรมีอาสาสมัครประจำชุมชน 3) การบริการสังคม ควรจัดให้มีการตรวจสุขภาพให้สม่ำเสมอและต่อเนื่อง การอบรมให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ และการจัดกิจกรรมนันทนาการให้แก่อุสูงอายุได้แสดงบทบาทด้านประเพณีวัฒนธรรม และ 4) การช่วยเหลือจากภาคประชาชน ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ และสนับสนุนชมรมผู้สูงอายุมีความเข้มแข็ง โดยการบูรณาการจากหลายภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อรองรับจำนวนผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นผู้มีคุณค่าต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป

คำสำคัญ : กลไกการจัดการ สวัสดิการ ผู้สูงอายุ

ABSTRACT

The purpose of this study is, 1) to study the form and management of social welfare for elderly people in Suthep Sub-district municipality 2) to study and know the opinion of older people for social welfare management they received 3) to provide guidelines for an appropriated social welfare management for older people and brings happy benefits

The research tools being used in this study are both qualitative and quantitative consisting of in-depth interviewing, questionnaires and SWOT analysis with the 117 samples including executives, local officials, committees of senior club, and older people in Suthep sub-district, Muang district, Chiang Mai province.

The study found that there were 4 forms of social welfare for older people:- (1) Social Security, (2) Public Assistance, (3) Social Service and (4) The Assistance of People Sector. The research also found that there were various problems and obstacles in management of the project like insufficient allowance, lack of fund to help the poor older or handicapped people, community fund, the project to helping older people who experienced the social problems, to found the training center or school for older people in the community, jobs and income, recreation activities, strengthening of elderly people club, elderly people meeting, participation of older people, exploring biographies of older people, first aid training, care for elderly people who can't care for themselves, volunteers for social welfare in community. These problems and obstacles arose from 1) lack of integration and stability in the process of social welfare for elderly people, separately performance in the health care and social welfare, as well as the centralization of the helping. It should be more decentralized for local organizations to participate in decision-making. 2) Lack of bringing policy to be really materialized 4) inadequate budgets and well educated personnel in social welfare for elderly people and 4) insufficient allowance given by the government which does not meet their needs and not cover to all elderly people.

The results of this research showed that 1) in terms of Social Security, subsistence allowance should be increased in order to meet the present expenditures. The funds for elderly people also should be raised. (2) As for Public Assistance we found that exploring biographies of older people and volunteers in a community should be established. (3) Moreover Social Service, consistency and continuity for health checking should be done. Health training for elderly people and cultural recreation activities also should be established. (4) Finally The Assistance of People Sector, we found that the government should support the older people to take part in any group activities continually and strengthen elderly people club. This can be possible by integration from various factions both government and private sectors in order to prepare for surging numbers of aging people in the future to come. This will enhance the quality of life of older people who are valuable and desirable for society as well as the nation.

Keywords: The Appropriate Management System, Welfare, Elderly

1. บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของประชากรในศตวรรษที่ 21 แสดงให้เห็นชัดเจนถึงการเพิ่มจำนวนประชากรสูงอายุ อันเป็นผลจากการลดลงของอัตราเกิด จากการลดลงของประชากรวัยหนุ่มสาว ร่วมกับพัฒนาการเทคโนโลยีทางการแพทย์ การรักษาโรค และการขจัดติดเชื้อต่าง ๆ ตลอดจนการดูแลด้านโภชนาการและความสะอาดด้านสุขาภิบาลที่ช่วยให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น อายุขัยเฉลี่ยของประชากรเพิ่มมากขึ้นจากจำนวนประชากรสูงอายุที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้มีข้อสังเกตถึงลักษณะการเพิ่มของประชากรผู้สูงอายุคือ ในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วการเพิ่มจำนวนประชากรจะเป็นลักษณะแบบค่อยเป็นค่อยไป ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนา การเพิ่มจำนวนประชากรผู้สูงอายุจะเป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในทวีปเอเชีย พบว่า ประเทศกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะมีจำนวนการเพิ่มประชากรผู้สูงอายุมากกว่าประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันตก และพบการเพิ่มขึ้นอย่างช้า ๆ ในกลุ่มประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จากจำนวนประชากรผู้สูงอายุทั่วโลกที่มีอยู่ร้อยละ 5 ในปี พ.ศ. 2513 คาดว่าจะเป็นร้อยละ 10 ในปี พ.ศ. 2593 โดยองค์การอนามัยโลกคาดการณ์ว่าในปี

พ.ศ.2568 ในกลุ่มประชากรจำนวนทุก 7 คน จะพบผู้สูงอายุ 1 คน จากการเพิ่มขึ้นของประชากร ผู้สูงอายุทั่วโลก พบประเด็นสาเหตุสำคัญและนำไปสู่ปัญหาทางสุขภาพ คือ ปัญหาความยากจนและการมีรายได้น้อย ซึ่งส่งผลให้ความพึงพอใจในชีวิตลดลง การรับบริการตอบสนองความต้องการพื้นฐาน ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย และการรับบริการทางการแพทย์ลดลง มีผลต่อภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ ในที่สุด ในประเทศกลุ่มภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น องค์การสหประชาชาติ ได้กำหนดให้ประเทศบังคลาเทศ ภูฏาน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี เมียนมาร์ เนปาล และศรีลังกา เป็นกลุ่มประเทศรายได้น้อย (Low-income Countries) และประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไทยเป็นประเทศรายได้น้อยระดับกลาง (Lower-middle Countries) นอกจากนี้ปัญหาความยากจนที่เป็นสาเหตุการเกิดปัญหาทางสุขภาพแล้ว ยังพบว่า ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและมีการพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ ได้ส่งผลให้ภาวะการเจ็บป่วยของผู้สูงอายุเปลี่ยนจากการเจ็บป่วยแบบเฉียบพลันเป็นการเจ็บป่วยแบบเรื้อรัง (Institute of Geriatric Medicine, 2005)

ประเทศไทยได้ดำเนินนโยบายประชากร และประสบผลสำเร็จอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 เป็นต้นมา ทำให้อัตราเจริญพันธุ์ลดลงอยู่ต่ำกว่าระดับทดแทนประกอบกับความก้าวหน้าทางด้านระบบสาธารณสุข ทำให้คนไทยมีอายุยืนยาวขึ้น ส่งผลให้โครงสร้างประชากรไทยในปัจจุบัน แตกต่างไปจากในอดีตค่อนข้างมาก กล่าวคือ

1. ประชากรวัยเด็ก (0-14 ปี) มีสัดส่วนลดลงอย่างรวดเร็วจากร้อยละ 45.2 ในปี 2513 เป็นร้อยละ 24.3 ในปี 2543 คาดว่าช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ในปี 2550 เป็น ร้อยละ 22.3 จะลดลงเป็นร้อยละ 21.0 เมื่อสิ้นแผนพัฒนาฯ ในปี 2554

2. ประชากรวัยแรงงาน (15-59 ปี) ยังคงมีสัดส่วนสูงเนื่องจากประชากรกลุ่มนี้เกิดในช่วงที่ประเทศไทยยังมีอัตราเจริญพันธุ์สูง โดยเพิ่มจากร้อยละ 49.8 ในปี 2513 เป็นร้อยละ 66.3 ในปี 2543 และยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ไปจนถึงร้อยละ 67.1 หลังจากนั้น จะลดลงเป็นร้อยละ 67.0 ในปี 2554

3. ประชากรวัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) มีสัดส่วนสูงขึ้นจากร้อยละ 5.0 ในปี 2513 เป็นร้อยละ 9.5 ในปี 2543 และจะเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นร้อยละ 11.7 ในปี 2554 (Office of the National Economic and Social Development Board, 2005)

ภาวะประชากรผู้สูงอายุ เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่มีการลดลงของอัตราการเกิดและอัตราการตาย การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรสามารถแสดงให้เห็นโดยง่าย จากการเปลี่ยนแปลงของลักษณะปิรามิดของประชากร (Population pyramid) ใน

ระยะเวลาต่าง ๆ โดยจากลักษณะโครงสร้างที่มีรูปร่างปิรามิดชัดเจนในปี พ.ศ. 2503 ไปเป็นลักษณะระฆังคว่ำในปี พ.ศ. 2543 และรูปแฉกในปี พ.ศ. 2563

เนื่องจากการจะเข้าสู่ความเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ ภาครัฐได้เตรียมความพร้อมในหลายด้าน เช่น ด้านนโยบายของประเทศ รัฐบาลได้จัดทำนโยบายและแผนที่จะรองรับสังคมผู้สูงอายุอย่างชัดเจน ทั้งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 มีการกำหนดแผนประชากร (พ.ศ.2555 – 2559) อย่างเป็นทางการ มีวิสัยทัศน์ชัดเจน ที่จะพัฒนาคุณภาพ ประชากรในสังคมสูงวัยว่า “ประชากรไทยทุกคนเกิดมามีคุณภาพ ได้รับการพัฒนา ทุกช่วงวัย ให้สามารถเป็นพลัง ในการขับเคลื่อนการเจริญเติบโตของประเทศ มีหลัก ประกันที่มั่นคง พร้อมเข้าสู่สังคมสูงวัยที่มีการจัดสวัสดิการอย่างยั่งยืน โดยครอบครัว และชุมชนมีส่วนร่วม” (Wiphawan Prajoabmoa, 2012)

สวัสดิการสังคมโดยเฉพาะเบี้ยยังชีพที่ผู้สูงอายุได้รับเป็นประจำรายเดือน เป็นจำนวนที่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันที่มีค่าครองชีพสูงขึ้นทุกปีหรือไม่ ผู้สูงอายุควรได้รับเบี้ยยังชีพมากน้อยเพียงใด และสวัสดิการสังคมด้านอื่นๆ ที่ควรจัดให้มีขึ้นเพื่อเสริมสร้างชีวิตจิตใจให้ผู้สูงอายุมีอายุยืนยาวต่อไป ไม่เป็นภาระกับบุตรหลานและกับสังคมระดับชุมชน จึงเป็นประเด็นสำคัญในการวิจัยให้ได้ข้อมูลและแนวทางที่เป็นไปได้ในการปรับเปลี่ยนกลไกการจัดการด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุให้กลุ่มบุคคลดังกล่าวมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นประโยชน์และมีคุณค่าสำหรับสังคมสืบไป

ด้วยเหตุที่ผู้วิจัยได้ทราบถึงลักษณะทางเศรษฐกิจ และสังคมของตำบลสุเทพที่มีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว พร้อมทั้งการพัฒนาทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน และความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจของประชากรที่มีมากขึ้นตามไปด้วย ตลอดถึงการเกิดขึ้นของชุมชนผู้ด้อยโอกาสทางสังคมที่อพยพเข้ามาทำงานทำในเขตเทศบาล และในเมืองเชียงใหม่ เช่น ชุมชนชาวเขา ซึ่งตั้งอยู่หมู่ที่ 13 บ้านสันลมจอย และคนต่างด้าวที่เข้ามาพักอาศัยในเขตชุมชน และส่วนหนึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ซึ่งเข้ามาซื้อพื้นที่ปลูกบ้านพักขนาดใหญ่ หรูหรา ทำให้ชุมชนมีความหลากหลายของคนหลายกลุ่มชนชั้น และหลายกลุ่มชาติพันธุ์ ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยของประชากรในพื้นที่ และการพัฒนาเป็นชุมชนเมืองที่มีความเป็นปัจเจกชนสูง จึงได้เลือกพื้นที่ตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นพื้นที่ศึกษาวิจัยในครั้งนี้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษารูปแบบ และวิธีการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลสุเทพ
- 2.2 เพื่อศึกษาทราบความคิดเห็นของผู้สูงอายุ ด้านการจัดสวัสดิการสังคมที่ตนได้รับ

2.3 เพื่อเป็นข้อเสนอแนะแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุที่เหมาะสมและบังเกิดประโยชน์สุข

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปແລลการวิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ได้แก่ การสัมภาษณ์ เจาะลึก การใช้แบบสอบถาม และการใช้เทคนิค SWOT กับกลุ่มตัวอย่างของเทศบาลตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 117 คน ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหาร ข้าราชการประจำส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้สูงอายุ

3.2 การวิจัยเชิงเอกสาร (Document Research) การกำหนดระเบียบวิธีการวิจัย โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงเอกสาร (Document Research) โดยเริ่มต้นจากการศึกษาดังนี้ (1) กฎหมายว่าด้วยการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 และพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ได้ให้ความคุ้มครอง ส่งเสริม และการสนับสนุนต่อสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุ (2) ปัญหาของผู้สูงอายุซึ่งว่าด้วยปัญหาด้านสังคมที่ผู้สูงอายุไม่มีญาติพี่น้องมาดูแลปัญหาด้านเศรษฐกิจ คือค่าใช้จ่ายในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ และปัญหาด้านกายภาพของที่อยู่อาศัยที่ไม่เหมาะสมกับผู้สูงอายุเป็นต้น (3) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุว่าด้วยความหมายของผู้สูงอายุ ทฤษฎีที่ว่าด้วยบทบาทของผู้สูงอายุในสังคม ว่าด้วยกิจกรรมของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในสังคม และทฤษฎีที่ว่าด้วยความทันสมัย คือเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี ทำให้เกิดผลกระทบต่อผู้สูงอายุ ด้านสถานภาพ บทบาทของผู้สูงอายุเป็นต้น (4) แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการว่าด้วยความต้องการหรือความจำเป็นขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งมีความจำเป็นหลายระดับผู้สูงอายุก็มีความต้องการที่จะได้รับการเลี้ยงดู หรือความจำเป็นขั้นพื้นฐานเหมือนกัน (5) การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ว่าด้วยการจ่ายเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ นโยบาย และมาตรการของผู้สูงอายุด้านต่างๆ เช่น ด้านสวัสดิการสุขภาพอนามัย ด้านสาธารณสุขปโรค ด้านที่พักอาศัย หรือด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุ (6) แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมว่าด้วยการที่ประชาชนจะมีทั้งสิทธิและหน้าที่ที่จะเข้าร่วมในการแก้ปัญหาทางสุขภาพของเขา มีความรับผิดชอบมากขึ้นที่จะสำรวจตรวจสอบความจำเป็นเรื่องสุขภาพอนามัย การระดมทรัพยากรท้องถิ่นและเสนอแนะทางแก้ไขใหม่ๆ เช่นเดียวกับการก่อตั้งและดำรงรักษาองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่น

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัย ได้ติดตามการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารเทศบาล จำนวน 5 คน ข้าราชการประจำส่วนท้องถิ่น จำนวน 10 คน คณะกรรมการผู้สูงอายุ จำนวน 35 คน สมาชิกผู้สูงอายุ จำนวน 82 คน

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้บริหารเทศบาล จำนวน 5 คน ข้าราชการประจำส่วนท้องถิ่น จำนวน 10 คน คณะกรรมการผู้สูงอายุ จำนวน 35 คน สมาชิกผู้สูงอายุ จำนวน 82 คน ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณเป็นแบบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 117 ชุด

4. สรุปผลผลการวิจัย

4.1 รูปแบบและวิธีการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ

1) การประกันสังคม (Social Security) พบว่า ยังไม่มีการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของผู้สูงอายุ เบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุไม่เพียงพอควรเพิ่มเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้เพียงพอ และการจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ยากจนหรือพิการ ควรศึกษาหาวิธีการจัดเก็บภาษีหรือเงินออมสำหรับเป็นเบี้ยของสูงอายุ

2) การช่วยเหลือสาธารณะ (Public Assistance) พบว่า ยังไม่มีโครงการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ประสบปัญหา การทารุณกรรม การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย การได้รับคำปรึกษาในทางคดี และการถูกทอดทิ้ง การสนับสนุนการจัดการงานศพผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน และการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนเรื่องที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่ม การยกเว้นค่าเช่าชมสถานที่ของรัฐ และการช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะ

3) การบริการสังคม (Social Service) 1) ด้านการศึกษา พบว่า ยังไม่มีศูนย์อบรมหรือโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุในการให้ความรู้ หรือจัดกิจกรรมกับผู้สูงอายุ 2) ด้านการมีงานทำและการมีรายได้ พบว่า ที่ผ่านมาจากเทศบาลตำบลสุเทพเคยทำการฝึกอบรมการผลิตไม้กวาด ดอกไม้จันทร์ของที่ระลึก แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากขาดความต่อเนื่อง และขาดงบประมาณสนับสนุน 3) ด้านนันทนาการ พบว่า ในรอบปี ทั้ง 15 หมู่บ้าน ไม่ค่อยมีการจัดกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม เช่น กิจกรรมออกกำลังกาย มีเพียงบางกลุ่มที่ไปทำกิจกรรมออกกำลังกาย ส่วนใหญ่จะจัดกิจกรรมทางศาสนา เช่น วันเข้าพรรษา กิจกรรมรดน้ำดำหัวในวันสงกรานต์ เป็น

4) การช่วยเหลือแก่กุลของภาคประชาชน 1) ด้านความเข้มแข็งของชมรมผู้สูงอายุ พบว่า จากการประเมินร้อยละ 80 ส่วนอีกร้อยละ 20 ยังไม่เข้มแข็ง เนื่องจากชมรมบางแห่งยังไม่มี การจัดตั้งชมรมอย่างไม่เป็นรูปร่างสมบูรณ์ 2) ด้านการประชุมของชมรมผู้สูงอายุ พบว่า ทุกหมู่บ้าน

ส่วนมากมีการประชุมของชมรม แต่สมาชิกที่เข้าร่วมประชุมในแต่ละครั้งมีจำนวนไม่มาก เนื่องจากผู้สูงอายุบางท่านมีปัญหาด้านสุขภาพ บางส่วนก็ไม่ให้ความสนใจในเรื่องประชุม บางส่วนก็ไม่ใช่สมาชิกของชมรม 3) ด้านการมีส่วนร่วมของชมรมผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการทำแผนหรือโครงการน้อยมาก เนื่องมาจากชมรมบางแห่งยังขาดแกนนำ ที่จะดำเนินการ การประชุมของแต่ละชุมชนการเข้าร่วมประชุมของผู้สูงอายุก็มีส่วนร่วมน้อย

4.2 ความคิดเห็นของผู้สูงอายุด้านการจัดสวัสดิการสังคมที่ตนได้รับ

1) ด้านการประกันสังคม ดังนี้ 1) ด้านการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ พบว่า ควรเพิ่มเติมเป็นเดือนละ 1,000 บาทขึ้นไป สำหรับผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาทางสังคม ควรเพิ่มโดยคำนวณจากค่าใช้จ่ายในแต่ละวัน 2) ด้านการตั้งกองทุนคนชรา พบว่า ควรมีการจัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุ เพื่อเก็บออมเงินไว้ใช้จ่ายจำเป็น เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของภาครัฐและประชากรวัยทำงานในอนาคตในการเลี้ยงดูผู้สูงอายุหรือผู้ที่ไม่มียานพาหนะ 3) ด้านการจัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาทางสังคม พบว่า ควรมีการจัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาทางสังคม เพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุยากจนพิการ ที่เดือดร้อน

2) ด้านการช่วยเหลือสาธารณชน ดังนี้ 1) ด้านการสำรวจประวัติผู้สูงอายุ พบว่า ควรมีการสำรวจ และบันทึกประวัติ รายละเอียดเกี่ยวกับสุขภาพของผู้สูงอายุ รายได้ ความเชี่ยวชาญด้านต่างๆ เพื่อใช้ในการวางแผนในการจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือผู้สูงอายุในหมู่บ้าน 2) กองทุนชุมชน พบว่า ผู้สูงอายุได้การสมัครเป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน เพราะเห็นความสำคัญในด้านการบริหารการเงิน และเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนพบปะ รวมไปถึงการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อเจ็บไข้ป่วยหรือตาย 3) ด้านการดูแลผู้สูงอายุที่ช่วยตนเองไม่ได้ พบว่า ในรอบปีที่ผ่านมาทางชมรมผู้สูงอายุในชุมชนมีการไปเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยในโรงพยาบาล ในชุมชน นำสิ่งของไปให้บ้าง แต่ก็ไม่มาก เนื่องจากทางชมรมไม่มีทุน และไม่สามารถช่วยเหลือได้มากนัก 4) ด้านอาสาสมัครสวัสดิการสังคมในหมู่บ้าน พบว่า ควรมีการริเริ่มให้มีอาสาสมัครสวัสดิการสังคมในหมู่บ้านคอยช่วยเหลือ และประสานงานผู้สูงอายุในชุมชน เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ในด้านสวัสดิการสังคม เช่น การประกันสังคม การช่วยเหลือสาธารณชน

3) การบริการสังคม ดังนี้ 1) ด้านสุขภาพอนามัย พบว่า มีการบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุข โดยโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าและบริการรถรับส่งโรงพยาบาลเวลาเจ็บป่วยตลอด 24 ชั่วโมง 2) ด้านการดูแลสุขภาพ พบว่า ในด้านสุขภาพอนามัย ผู้สูงอายุเข้าไปรับรักษาสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุที่หน่วยบริการสุขภาพ ร้อยละ 76.9 ออกกำลังกายโดยการเดิน/วิ่ง ร้อยละ 51.3 รับประทานอาหารครบ 3 มื้อ ร้อยละ 80.3 ส่วนใหญ่รับประทานอาหาร เช่น

ผัก ผลไม้ และปลา เป็นประจำ ร้อยละ 86.3 ดื่มน้ำสมุนไพร ร้อยละ 45.3 สามารถหลับนอนเป็นปกติ ร้อยละ 92.3 3) ด้านการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุต้องการให้มีการศึกษาอบรมด้านสุขภาพ การป้องกันรักษาสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ 4) ด้านที่อยู่อาศัย พบว่า ส่วนใหญ่มีบ้านเป็นของตนเอง อาศัยอยู่บ้านเช่า 4) ด้านนันทนาการ พบว่า ในรอบปีที่ผ่านมา มีกิจกรรมร่วมกลุ่มของผู้สูงอายุ เช่น การเล่นวู้ดบอล (Wood Ball) แต่มีปัญหาที่สำคัญคือไม่สามารถที่จะรวมกลุ่มกันได้มากนัก เนื่องจากสมาชิกไม่ค่อยให้ความสนใจในการตั้งกลุ่ม ขาดสิ่งดึงดูดในการทำกิจกรรม 5) ด้านประเพณีวัฒนธรรม พบว่า ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมประเพณีทางประเพณีและศาสนา เช่น วันสงกรานต์ วันลอยกระทง วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา มีการจัดกิจกรรมนันทนาการ และจัดสถานที่ออกกำลังกาย เป็นต้น 6) ด้านเศรษฐกิจ พบว่า มีรายได้ต่อเดือนเพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 64.1 ส่วนใหญ่ได้รับเบี้ยยังชีพ คิดเป็นร้อยละ 91.5

4) การช่วยเหลือจากภาคประชาชน ดังนี้ 1) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เข้าร่วมทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 51.3 2) ด้านข้อมูลส่วนตัว พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุมีอายุระหว่าง 60 – 65 ปี คิดเป็นร้อยละ 49.6 ทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 และ 7 จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 69.2 3) ด้านการประชุมของชมรม พบว่า ในรอบปีที่ผ่านมา มีการประชุมประมาณ 4 – 5 ครั้ง ต่อปี ส่วนใหญ่จะประชุมกันเกี่ยวกับวันสำคัญ และประเพณี ทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น เพื่อปรึกษาหารือกัน ในการเข้าร่วมในพิธีนั้นตามเทศกาล โดยใช้วัดเป็นศูนย์กลางในการประชุม

4.3 แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุที่เหมาะสม

1) ด้านการประกันสังคม พบว่า ด้านการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ ควรให้เบี้ยยังชีพ 10,000 บาทต่อเดือน และตั้งกองทุนคนชราขึ้นเพื่อช่วยเหลือในยามชรา และช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาทางสังคม ให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ สามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติสุข

2) ด้านการช่วยเหลือสาธารณะ พบว่า ทางเทศบาลควรสำรวจประวัติผู้สูงอายุในแต่ละหมู่บ้านให้ชัดเจน และสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก และควรตั้งกองทุนชุมชนเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุในแต่ละชุมชนขึ้น ส่วนผู้สูงอายุที่ช่วยตนเองไม่ได้ ชุมชนแต่ละชุมชนควรช่วยกันดูแลผู้สูงอายุในชุมชนของตน และควรมีอาสาสมัครประจำของแต่ละชุมชน เพื่อคอยช่วยเหลือภาครัฐเทศบาลในด้านข้อมูล ข่าวสารในชุมชน ตลอดจนการทำโครงการต่างๆ ตามความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชน

3) การบริการสังคม พบว่า ด้านการดูแลสุขภาพ ควรจัดให้มีการตรวจรักษาให้บ่อยขึ้น และมีรถบริการรับส่ง และเทศบาลควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่ผู้สูงอายุบ่อยขึ้น

และควรดูแลที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ และช่วยซ่อมที่อยู่อาศัย ควรมีโครงการด้านนันทนาการให้แก่ผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น และส่งเสริมผู้สูงอายุให้มีบทบาทด้านการเข้าร่วมประเพณีวัฒนธรรมให้มากขึ้น

4) การช่วยเหลือจากภาคประชาชน พบว่า ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เทศบาลควรกระตุ้นให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มให้มากขึ้น และสนับสนุนชมรมให้มีความเข้มแข็งขึ้น และกระตุ้นให้สมาชิกเห็นความสำคัญของการรวมกลุ่ม และเข้าร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอ

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา “กลไกการจัดการด้านสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมของผู้สูงอายุ : กรณีศึกษา ผู้สูงอายุในตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่” ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

5.1. รูปแบบและวิธีการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ เนื่องจากการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นการจัดสวัสดิการของภาครัฐ เช่น การให้เบี้ยยังชีพ การให้บริการบริการพิเศษทางการแพทย์ ทำให้ผู้สูงอายุในชุมชนได้รับการบริการที่ไม่เพียงพอและไม่ทั่วถึง เพราะงบประมาณและบุคลากรภาครัฐมีจำกัด มีการบริหารงานเชิงรับมากกว่าเชิงรุก ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุในชุมชนได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล หรือกลุ่มผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ขาดผู้ดูแล ดังนั้น ควรมีการจัดรูปแบบและวิธีการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุใน 4 รูปแบบ คือ

1) ด้านการประกันสังคม จากผลการศึกษาของ (Napaporn Chayowan, 1988) พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักประสบปัญหาเกี่ยวกับการเงิน (ร้อยละ 39) รองลงมาคือปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ (ร้อยละ 34) และปัญหาสุขภาพจิต (ร้อยละ 13) โดยเฉพาะผู้สูงอายุในชนบทมีปัญหาด้านการเงินมากกว่าผู้สูงอายุในเมืองโดยผู้สูงอายুর้อยละ 48 มีรายได้ส่วนใหญ่จากบุตร ร้อยละ 28 มาจากการทำงานของตนเอง ร้อยละ 8 มาจากเงินออม และร้อยละ 2 มาจากเงินบำนาญ ดังนั้น องค์การภาคท้องถิ่น ควรมีบทบาทหน้าที่หลักในการให้บริการด้านหลักประกันทางสังคม เพื่อแก้ปัญหารายได้ของผู้สูงอายุที่ไม่มีงานทำ (Office of the National Economic and Social Development Board, 2010) โดยการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนสำหรับผู้สูงอายุหรือประชากรในวัยแรงงาน ส่งเสริมการออมในระดับชุมชน เพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงของคนในชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

2) การช่วยเหลือสาธารณะ ควรเป็นการสงเคราะห์แบบให้เปล่าแก่ผู้สูงอายุที่มีความต้องการความช่วยเหลือจริง โดยมีกระบวนการในการสำรวจและคัดเลือกที่ถูกต้อง เช่น การแต่งตั้งคณะกรรมการในชุมชนเข้าร่วมพิจารณาในการคัดเลือก ซึ่งจากการศึกษาของ (Nalinee

Lochingchairit, 2006) พบว่า เทศบาลนครเชียงใหม่ไม่สามารถจัดสรรงบประมาณเพื่อจ่ายเบี้ยยังชีพได้อย่างทั่วถึง มีผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาทางสังคมอีกเป็นจำนวนมากที่ยังไม่ได้เบี้ยยังชีพ และยังพบว่า คณะกรรมการคัดเลือกผู้สูงอายุไม่ได้พิจารณาคัดเลือกผู้สูงอายุตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เนื่องจากกระบวนการคัดเลือกมีการใช้ระบบอุปถัมภ์ ส่งผลให้ผู้สูงอายุอีกจำนวนหนึ่งที่ยากลำบากไม่ได้รับการพิจารณา เนื่องจากขาดการพิจารณาถึงบริบทอย่างรอบด้าน ขาดการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร และการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง ทำให้กระบวนการขาดความโปร่งใสและเป็นธรรม

3) การบริการสังคม (Social Service) ควรพัฒนาระบบการให้บริการด้านสุขภาพอนามัยแก่ผู้สูงอายุให้เพิ่มขึ้น การจัดตั้งศูนย์อบรมหรือโรงเรียนผู้สูงอายุประจำหมู่บ้าน ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิต ศูนย์การเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพในการหารายได้เสริม สอดคล้องกับงานศึกษาของ พรพรม ไชชัยภูมิ และภรณี ศิริโชติ (2554) พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการให้มีบริการเพิ่มขึ้น เช่น บริการการตรวจสุขภาพผู้สูงอายุประจำปี และบริการช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาลและบริการยานพาหนะในการเดินทางไปรับบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ ต้องการให้เทศบาลจัดบริการสอนหนังสือแก่ผู้สูงอายุ เผยแพร่ข่าวสารตามสิทธิของผู้สูงอายุ และต้องการให้เทศบาลจัดทัศนศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ การจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุถ่ายทอดความรู้และทักษะแก่คนรุ่นหลัง การให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา และประเพณีทางสังคม ซึ่งจะเป็นโอกาสในการสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุ

4) การช่วยเหลือของประชาชน พบว่า ผู้สูงอายุยังมีส่วนร่วมในชมรมผู้สูงอายุไม่มากนัก เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจสิทธิของตนเอง เช่นเดียวกับงานศึกษาของ (Sudarat Sudsomboon, 2014) พบว่า เป็นผลมาจากการจัดบริการที่ภาคประชาชนไม่มีส่วนร่วมทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือประเด็นสำคัญ ผู้สูงอายุเองก็ขาดการรับรู้และความเข้าใจในสิทธิของผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 การบูรณาการ และขาดความต่อเนื่องในงานสวัสดิการผู้สูงอายุ มีการดำเนินงานแยกส่วนไม่มีลักษณะบูรณาการ และมีอุปสรรคปัญหาในเรื่องอำนาจสั่งการ กลไกการขับเคลื่อนขาดความต่อเนื่องทั้งในระดับนโยบายและการปฏิบัติ จึงเป็นผลให้ไม่บรรลุเป้าหมาย

5.2 ความคิดเห็นของผู้สูงอายุด้านการจัดสวัสดิการสังคมที่ตนได้รับ

1) ปัจจัยด้านประกันสังคม ซึ่งมีองค์ประกอบด้วยปัจจัยย่อย 3 ปัจจัย ประกอบด้วย ปัจจัยด้านการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ ปัจจัยด้านการตั้งกองทุนคนชรา และปัจจัยด้านการจัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาทางสังคม พบว่า ทุกตัวแปรสามารถมีผลต่อกลไกการจัดการด้านสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (Morakot Singhakachen. 1999) พบว่า เกณฑ์จำนวนเงินที่ให้ผู้สูงอายุไม่เหมาะสม การได้รับเงินส่วนใหญ่ระยะเวลาไม่แน่นอน

ไม่มีโครงสร้างบุคลากรมารองรับกับปริมาณงาน และส่งผลให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถกำกับดูแลหรือคิดตามข้อมูลในพื้นที่ให้เป็นปัจจุบันได้ การแก้ไขรายชื่อผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติไม่ตรงกับกรอบที่ตั้งไว้มีการดำเนินงานที่น้อยมากหรือบางแห่งอาจไม่แก้ไขเลย และการติดตามผลการดำเนินงานประปัญหาค่อนข้างมาก การคัดเลือกผู้สูงอายุให้ได้รับเบี้ยยังชีพให้ความสำคัญกับคุณสมบัติของการมีอายุ 60 ปีขึ้นไปมากที่สุด และงานศึกษาของ (Sasiphat Yodphet, 2011) พบว่า ลักษณะของบริการเป็นการให้ความช่วยเหลือทางด้านวัตถุหรือการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้ามากกว่าการให้บริการเพื่อพัฒนา ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบายจะเป็นการให้บริการกับผู้สูงอายุที่สมบูรณ์และต่อเนื่องสามารถสนองต่อปัญหาความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม

2) ปัจจัยด้านการช่วยเหลือสาธารณะ ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย 5 ปัจจัย ประกอบด้วย ปัจจัยด้านการสำรวจประวัติผู้สูงอายุ ปัจจัยด้านกองทุนชุมชน ปัจจัยด้านด้านการดูแลผู้สูงอายุที่ช่วยตนเองไม่ได้ และปัจจัยด้านด้านอาสาสมัครสวัสดิการสังคมในหมู่บ้าน พบว่า ทุกตัวแปรสามารถมีผลต่อกลไกการจัดการด้านสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (Pornprom Chaipum and Pornnee Sirichot, 2011) พบว่า มีการดำเนินการจัดตั้งกองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์หมู่บ้าน ซึ่งประชาชนดำเนินการกันเอง ปัจจุบันมีกองทุนศพละ 12,000 บาท ซึ่งเก็บจากสมาชิกศพละ 10 บาท ในส่วนของเทศบาลตำบลโนนไทยไม่มีบริการฌาปนกิจสงเคราะห์ให้แก่ผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ต้องการให้ทางเทศบาลจัดงานศพให้แก่ผู้สูงอายุ ในกรณีที่ไม่มีญาติพี่น้อง และประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดได้รับการสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี

3) ปัจจัยด้านการบริการสังคม ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย 7 ปัจจัย ประกอบด้วย ปัจจัยด้านด้านสุขภาพอนามัย ปัจจัยด้านการดูแลสุขภาพ ปัจจัยด้านการศึกษา ปัจจัยด้านด้านที่อยู่อาศัย ปัจจัยด้านด้านนันทนาการ ปัจจัยด้านด้านประเพณีวัฒนธรรม และปัจจัยด้านด้านเศรษฐกิจ พบว่า ทุกตัวแปรสามารถมีผลต่อกลไกการจัดการด้านสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (Pornprom Chaipum and Pornnee Sirichot, 2011) พบว่า เทศบาลตำบลโนนไทยมีการบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุข โดยโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าและบริการรับส่งโรงพยาบาลเวลาเจ็บป่วยตลอด 24 ชั่วโมง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการให้มีบริการเพิ่มขึ้น คือบริการการตรวจสุขภาพผู้สูงอายุประจำปี และบริการช่วยเหลือคำปรึกษาพยาบาลและบริการยานพาหนะในการเดินทางไปรับบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข ด้านการอำนวยความสะดวก และความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุ ในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะหรือบริการสาธารณะอื่น พบว่า ยังไม่เพียงพอกับความต้องการและจำนวนของผู้สูงอายุในชุมชน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ต้องการให้จัดสวัสดิการทางด้านที่อยู่อาศัย จัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ จัดศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในเวลากลางวัน และต้องการให้มีบริการตรวจติดตามที่พักอาศัยให้ถูกสุขลักษณะ จัดให้มีบริการอำนวยความสะดวก และความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะหรือบริการสาธารณะอื่นๆ อาทิ ทางเดิน ทางเท้าห้องน้ำ เป็นต้น และปัจจัยด้านการศึกษา พบว่า ประชาชนไม่ทราบรายละเอียดการจัดบริการการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุที่จัดให้โดยศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอโนนไทย จึงไม่ได้ใช้บริการของดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ต้องการให้เทศบาลจัดบริการสอนหนังสือแก่ผู้สูงอายุ จัดเผยแพร่ข่าวสารตามสิทธิของผู้สูงอายุ จัดให้ผู้สูงอายุถ่ายทอดความรู้และทักษะแก่คนรุ่นหลัง และต้องการให้เทศบาลจัดทัศนศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุและจัดให้ร่วมกิจกรรมทางศาสนา

4) ปัจจัยด้านการช่วยเหลือจากภาคประชาชน ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย 3 ปัจจัย ประกอบด้วย ปัจจัยด้านการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ปัจจัยด้านข้อมูลส่วนตัว และปัจจัยด้านการประชุมของชมรม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (Pornprom Chaipum and Pornnee Sirichot, 2011) พบว่า ผู้สูงอายุได้รับทราบถึงการส่งเสริม และสนับสนุนชมรมผู้สูงอายุให้มีกิจกรรมทางสังคมภายในชุมชนร่วมกัน ผู้สูงอายุได้มีการกำหนดการพัฒนาตนเอง โดยการจัดกิจกรรมนันทนาการ และจัดสถานที่ออกกำลังกาย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ต้องการให้มีเครือข่ายผู้สูงอายุช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชนและกับชุมชนใกล้เคียง ต้องการให้เทศบาลจัดกิจกรรมนันทนาการแก่ผู้สูงอายุในงานวันสำคัญต่างๆ และจัดเจ้าหน้าที่คอยแนะนำส่งเสริมให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุด้านการรวมกลุ่มกิจกรรมทางสังคม

5.3 แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุที่เหมาะสม

จากข้อค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางที่เหมาะสมสำหรับกลไกการจัดการด้านสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมของผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาผู้สูงอายุในตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เทศบาลควรให้ความสำคัญ 4 ปัจจัย ดังต่อไปนี้ ปัจจัยด้านการประกันสังคม ปัจจัยด้านการช่วยเหลือสาธารณะ ปัจจัยด้านการบริการสังคม ปัจจัยด้านการช่วยเหลือจากภาคประชาชน สอดคล้องกับ (Jirawattana Klaharn, 2015) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่รับเบี้ยยังชีพ พบว่า ควรมุ่งเน้นไปที่ความต้องการรับสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่มีความต้องการอยู่ในระดับมาก จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านสุขภาพ ด้านที่พักอาศัยอาหารและเครื่องนุ่งห่ม ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ และด้านการสงเคราะห์การจัดการศพตามประเพณี ซึ่งควรประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ที่สัมพันธ์กันหลากหลายปัจจัยในลักษณะการดูแลเป็นเครือข่าย เป็นสิ่งที่ช่วยให้การดูแล

ผู้สูงอายุสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน ซึ่งรวมถึงตัวผู้สูงอายุเองด้วย อันจะทำให้บริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

6. ข้อเสนอแนะ

6.1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) การทำฐานข้อมูลปัญหาความเดือดร้อนหรือความต้องการของผู้สูงอายุแต่ละคนใน
ทุกหมู่บ้าน
- 2) การจัดประชุมสมาชิกชมรมผู้สูงอายุในแต่ละหมู่บ้านเป็นเนืองนิตย์ เพื่อสะท้อน
ปัญหาความต้องการของผู้สูงอายุ
- 3) การให้เบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุตามชั้นอายุอาจจะไม่เหมาะสม และจำนวนเงินที่ได้รับ
แต่ละเดือน

6.2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- 1) เร่งรัดการสำรวจข้อมูลผู้สูงอายุทุกคนทุกหมู่บ้านเป็นข้อมูลรายละเอียดรายบุคคล
เกี่ยวกับ ประวัติ อายุ เพศ การศึกษา สถานภาพ ที่อยู่อาศัย อาชีพ ประวัติความเจ็บป่วย ฯลฯ
- 2) เร่งจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ หรือ ศูนย์สวัสดิการสังคม หรือศูนย์พัฒนาศักยภาพ
ผู้สูงอายุทุกหมู่บ้าน
- 3) การจัดตั้งกองทุนฌาปนกิจเป็นสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุที่ทุกหมู่บ้าน

6.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรจะทำการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้กลไกการจัดการด้านสวัสดิการสังคมที่
เหมาะสมของผู้สูงอายุในชุมชน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งๆ การทำวิจัยครั้งต่อไปควรจะศึกษาเชิง
ทดลอง การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ และประชาชนในชุมชนควรมีบทบาทอย่างไรในการช่วยเหลือ
ผู้สูงอายุในชุมชน

References

Institute of Geriatric Medicine, (2005), Guidelines for the Establishment and
Operation of the Geriatric Clinic, Bangkok: Department of Medical
Services, Ministry of Public Health.

- Jirawattana Klaharn, (2015), Guidelines for the Development of Social Welfare for the Elderly, Conference and Research Presentation National and international 6, April 28-29, 2012, Bangkok: Suan Sunandha Rajabhat University.
- Morakot Singhakachen, (1999), Evaluation of welfare allowance for the elderly from Department of Public Welfare, Bangkok: Office of Social Development and Human Security.
- Napaporn Chayowan, (1988). The results of the research project on socio-economic and demographic effects of the elderly in Thailand, Institute of Demography Chulalongkorn University.
- Nalinee Lochingchairit, (2006), Evaluation of social welfare performance on elderly subsistence allowances. Case study of Chiang Mai municipality. Chiangmai Province, Independent Study Report on Master Degree in Public Administration Graduate School, Chiang Mai University.
- Office of the National Economic and Social Development Board, (2005), Strategic Framework for the Preparation of Thai Society for the Elderly, Bangkok: Office of the Prime Minister.
- Pornprom Chaipum and Pornnee Sirichot, (2011), Welfare Requirements for the Elderly of Non Thai District Municipality, Non Thai District, Nakhon Ratchasima Province, Journal of the Humanities and Social Sciences.
- Sasiphat Yodphet (2011), Guidelines for Social Welfare Services for the Elderly, Institute of Thai Studies, Thammasat University,
- Sudarat Sudsomboon, (2014), Social welfare of the elderly in Thailand. Southern Journal of Technology. Vol. 7 No. 1 January - June 2014.
- Wiphawan Prajoabmoa, (2012), Annual Report of the Thai Elderly Age 2012, College of Population Studies Chulalongkorn University and the Foundation for Thai Elderly Research and Development Institute, Nonthaburi: SS Plus Media Company Limited,.

การประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมเพื่อการจัดการสภาองค์กรชุมชนเข้มแข็ง
ในจังหวัดระยอง

APPLICATION OF APARIHĀNIYADHAMMA FOR COMMUNITY COUNCIL
STRENGTHENING MANAGEMENT IN RAYONG PROVINCE

เสาวนีย์ วิยะบุญ* รัฐพล เย็นใจมา** สมาน งามสนิท***

Saowanee Wiyaboon, Rattapon Yenjaima, Sman Ngamsnit

Received: March 17, 2019

Revised: July 25, 2019

Accepted: December 27, 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1. เพื่อศึกษาบริบททั่วไปของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดระยอง 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการสภาองค์กรชุมชนเข้มแข็งจังหวัดระยอง และ 3. เพื่อเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมสนับสนุนการจัดการสภาองค์กรชุมชนเข้มแข็งในจังหวัดระยอง

ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 20 คน และการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญเรื่องสภาองค์กรชุมชน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงและวิเคราะห์โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

* Doctor of Public Administration (Inter-national program) Faculty of Social, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

** Department of Political Science, Faculty of Social Science, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

*** Department of Political Science, Faculty of Social Science, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

การวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างคือประชาชนในจังหวัดระยอง จำนวน 400 คน ซึ่งสุ่มโดยใช้สูตรของทาร์โรว์ ยามาเน่ จากประชากรจำนวน 700,223 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.980 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่, ร้อยละ, ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. บริบททั่วไปของสภาชุมชนในจังหวัดระยองมีการจัดกิจกรรมให้กับสมาชิกไม่แน่นอน และคนในชุมชนพึงพอใจมากที่สุดกับการมีส่วนร่วมการเลือกตั้ง แต่ควรที่จะพัฒนาเรื่องการแก้ปัญหาที่รวดเร็ว สภาองค์กรชุมชนจังหวัดระยองส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการสร้างธรรมนูญชุมชนด้วยคนในชุมชน และภาครัฐให้ความร่วมมือในการศึกษานโยบายท้องถิ่น การเกิดขึ้นของผู้นำตามธรรมชาติที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง แต่มาจากความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ที่เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน ประชาชนชาวบ้านคือผู้ถ่ายทอดความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์สู่คนในชุมชน เช่น วิถีชีวิต, วัฒนธรรมการทำอาหาร, การถนอมอาหาร, หรือการรักษาโรค ยาสมุนไพร เพื่อเป็นแนวทางในการดูแลสุขภาพที่เคยปฏิบัติตามกันมาในอดีต ปัญหาในชุมชนคือ คนในชุมชนให้ความสำคัญกับความรู้สมัยใหม่ ละเลยต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีมาแต่อดีตซึ่งค่อยๆ จางหายไปจากสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของคนในชุมชน

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการสภาชุมชนเข้มแข็งโดยทฤษฎี POSDCoRB อยู่ในระดับมาก 1) ด้านการวางแผน มีการวางแผนระยะสั้น ระยะยาว เชิงรุก และเชิงรับ 2) ด้านการจัดการ กำหนดหลักการบริหารและมีสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน 3) ด้านการบริหารบุคลากรสรรหาและคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และมีทัศนคติที่ดี 4) ด้านการสั่งการ มีความเหมาะสม ยุติธรรม และสนับสนุนซึ่งกันและกัน 5) ด้านความร่วมมือ สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมซึ่งกันและกัน 6) ด้านการรายงาน มีการบันทึกอย่างสม่ำเสมอและมีความซื่อสัตย์ และ 7) ด้านงบประมาณ ใช้จ่ายอย่างเพียงพอ คุ่มค่า และตรวจสอบได้

3. การประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมในการสนับสนุนการจัดการสภาองค์กรชุมชนเข้มแข็งในจังหวัดระยองอยู่ในระดับมากที่สุด จำแนกตามรายด้านคือ 1) ด้านการวางแผน หมั่นประชุมอย่างสม่ำเสมอ พร้อมเพรียง กำหนดกฎระเบียบอย่างมีเหตุผล และเคารพผู้รู้ 2) ด้านการจัดการ กำหนดกฎเกณฑ์อย่างมีเหตุผล และเคารพในบทบาทของสตรี 3) ด้านการบริหารบุคลากร เคารพผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และให้โอกาสสตรีเพศ 4) ด้านการสั่งการ

กำหนดกฎเกณฑ์อย่างมีเหตุผล ส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมที่ดี ตลอดจนปกป้อง พระพุทธศาสนา 5) ด้านความร่วมมือ หมั่นประชุมอย่างสม่ำเสมอ พร้อมเพรียง ตลอดจน ส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมที่ดี 6) ด้านการรายงาน รายงานอย่างซื่อสัตย์ตามกฎระเบียบ ที่กำหนดไว้ 7) ด้านงบประมาณ คุ่มค่า เหมาะสม เป็นการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มา ประยุกต์ใช้ภายใต้ประเพณีดั้งเดิมซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับชุมชนมายาวนาน

คำสำคัญ : สภาชุมชน, การจัดการความเข้มแข็ง, อปรีหานิยธรรม

ABSTRACT

The objectives of this research were 1. to study the general contexts of Rayong Community Council, 2. to study the factors affecting Rayong community council strengthening management, and 3. to propose the application of Aparihāniyadhamma supporting community council strengthening management in Rayong province.

Methodology was mixed method. The qualitative research was conducted by in-depth interviewing 20 keys informants and focus group discussion with 12 specialists who were the expert in community council which selected by purposive samplings and analyzed by using analytic induction technique. The quantitative research was conducted by the samples of 400 respondents who are the people in Rayong province selected by Taro Yamane's formula from the population 700,223 people. The tool used for data collection was questionnaire at reliability level all of copy is 0.980. Statistics used to analyze data were frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The research findings were as followings:

1. The general contexts of community council in Rayong province was indefinite organized the activities for community members and the

people most satisfy the community council to participate in election but should be improved the problem solving quickly. The community council promotes the participation in the creation of the charter community by local people and the public sector collaborate to study local wisdom. The happening of natural leader who doesn't from election but acquire from the knowledge, abilities and experience to be recognized by the people. Village philosophers was communicated the knowledge, abilities and experience to the local people, such as the way of life, cooking culture, food preservation, or herbal medicine, to guideline for take care their health follow past. The problem is the people focus on modern knowledge but ignore the local wisdom in the past fade away the environment and the lifestyle of the people.

2. The factors affecting the community council strengthening management by POSDCoRB theory in high level. 1) planning have the short-plan, long-plan, proactive-plan, and receiving-plan, 2) organizing have the administrative discipline and clearly chain of command, 3) staffing have recruit and select the good staffs who have knowledgeable, ability, and good attitude, 4) directing have suitable, fairness, and supporting together, 5) co-ordinating create the networking for participation, 6) reporting have regularly record and honest, and 7) budgeting have enough, worth, and auditable.

3. The Application of Aparihāniyadhamma to support the community council strengthening management in Rayong province in highest level. Classified by section is 1) planning must meeting regularly, all together, define and the rules reasonably, and respect the knower, 2) organizing must define the suitable role and respect the womenfolk, 3) staffing must respect the knower and the womenfolk, 4) directing must

define the rules reasonably, promote and maintain a good culture, and protection the religion, 5) co-ordinating must meeting regularly, all together, promote and maintain a good culture, 6) reporting must honest report follow as rules, and 7) budgeting must worth, suitable and lead to apply of Buddhists methods with local tradition.

Keywords: Community Council, Strengthening Management, Aparihāṇiyadhamma

1. INTRODUCTION

The community council was a platform which public participation in the exchange of knowledge and define community development guidelines for local people by local people who representative of institutions such as schools, health centers, savings groups, housewives' group, mills group, forest conservation group and other development activities. There were informal community leaders, such as the village headman and philosophers to join the discussion forum to solve the problems of the local community together. It was a self-management system of the local community from the past.

"Community Council" had the concept of strengthening community that means the grouping of people in the urban or rural join together by learning to manage and solve the problems together until to change or develop the economic, social, cultural and environmental within the community as well as the impact which respectively effect to the outside of the community that better than past. The important of community strengthening was the grouping of people and managing for appeared the social capital which was the most important lead to the power to solve the problem of community.

The people in the community had a good spirit of quality and virtue, resulting in local confidence and self-esteem. The key elements of a strong community that can measure the strength of civil society are: "Community

Learning Process" to build awareness of what is happening. Everyone had the roles in the community and shared responsibilities which called "self-management" and lead to the "Community Constitution"

Institutional Buddhism has been the most important supportive pillar for Thai society in history. Buddhism provides help with mental issues and is a factor in the behavioral development of all Thai Buddhists. institutional Buddhism also offers solutions to a variety of social problems in Thailand. 95% of Thai people are Buddhists and these people lead their daily lives according to the principles of Buddhism. as a result, Buddhism is a core foundation of Thai culture, Thai identity and Thai heritage. The participation of the people according to the Buddhist way. The Aparihāniyadhamma taught in Dharma, this is the path that leads to prosperity and no effect in the way degeneration.

Therefore, the researcher is interested in studying. "Application of Aparihāniyadhamma for Community Council Strengthening Management in Rayong Province", the principle of participation is combined with the principles of Buddhist morality. In this study, it is expected that the results of this research will be useful in developing solutions to the problems that arise. It leads to a strong community. It is the foundation of the principles of Buddhism to develop society for sustainable prosperity

2. OBJECTIVES OF THE RESEARCH

2.1 To study the general concept of Rayong Community Council.

2.2 To study the factors affecting Rayong community council strengthening management.

2.3 To propose the application of Aparihāniyadhamma supporting community council strengthening management in Rayong province.

3. RESEARCH METHODOLOGY

The researcher used mixed methods. Qualitative method was collected by In-depth Interview the 20 key informants and focus group discussion with 12 specialists. Quantitative method was collected data by questionnaires 400 sets from non-probability sampling and was analyzed by descriptive and inferential statistics.

Qualitative method, in-depth interview from purposive sampling 20 key informants and 12 focus group discussion with specialists from community council in Rayong Province. After collecting data, classified as issues and compile specific issues related to research objectives. Finally, analyze interviews of the key informants according to research objectives by content analysis technique with context clues.

Quantitative method, the population used in the research study is the people who live in the (1) Muang district (2) Bankai district (3) Banchang district (4) Pluak Daeng district (5) Khao Chamao district (6) Wangchan district (7) Klaeng district (8) Nikom Pattana district (8 districts in Rayong Province) total people are 700,223 people. Selecting a sample for estimation of percentage of interesting issues by By Taro Yamane's formula was 400 people. Using stratified sampling for reduce of sampling error for a given sample size. Proportional stratified sampling is the sampling method that divides the population into strata. Analyzed the questionnaire by descriptive statistics for describe the general characteristics of the sample and to describe the participation of people in the principles of Aparihāniyadhamma. The statistics used are Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation.

4. CONCLUSIONS

4.1 The registration for established of the Rayong Community Council is an indication of the right to comply with the law. The community

council in Rayong province promotes the participation in the creation of the charter community by local people and the public sector collaborate to study local wisdom. The happening of natural leader does not come from election but acquire from the knowledge, abilities and experience to be recognized by the people. Village philosophers was communicated the knowledge, abilities and experience of them to the local people, such as the way of life, cooking culture, food preservation, or herbal medicine, as a guideline for take care their health follow past guideline. The problem in community is the people focus on modern knowledge but ignore local knowledge or local wisdom in the past fade away the environment and the lifestyle of the people. The local wisdom should be sought from the village philosophers by praise for inherit the body of knowledge to be with the local.

4.2 In planning section in high level (\bar{x} = 3.94, S.D. = 0.67) and mostly of sample think that community council provided opportunities for people in the community to support their plans for success in high level (\bar{x} = 4.02, S.D. = 0.59). In organizing section in high level (\bar{x} = 3.98, S.D. = 0.63) and mostly of sample think that community council provided the opportunity for official staff exchanged ideas with people in community for development their community in high level (\bar{x} = 4.06, S.D. = 0.59). In staffing section in high level (\bar{x} = 3.89, S.D. = 0.68) and mostly of sample think that community council had an appropriate management format for committee in high level (\bar{x} = 3.97, S.D. = 0.68). In directing section in high level (\bar{x} = 3.82, S.D. = 0.77) and mostly of sample think that community council monitored the performance by used appropriate criteria to evaluate it in high level (\bar{x} = 3.85, S.D. = 0.79). In coordinating section in high level (\bar{x} = 4.00, S.D. = 0.73) and mostly of people think that community council had the wide network of coordinators to support the success working in high

level (\bar{x} = 4.07, S.D. = 0.71). In reporting section in high level (\bar{x} = 3.90, S.D. = 0.75) and mostly of people think that community council encouraged practitioners to systematically collect data and continuously analyze data it in high level (\bar{x} = 3.93, S.D. = 0.76). In budgeting section in high level (\bar{x} = 3.97, S.D. = 0.72) and mostly of people think that community council had an internal audit system for checked procurement, operation and other supplies in high level (\bar{x} = 4.01, S.D. = 0.71).

4.3 In section of meeting often and regularly in the highest level (\bar{x} = 4.43, S.D. = 0.72) and mostly of sample think that the definition of good roles community should be jointly resolution from meeting in the highest level (\bar{x} = 4.49, S.D. = 0.68). In section of meeting all together in the highest level (\bar{x} = 4.40, S.D. = 0.73) and mostly of sample think that the people believed that all of people who participate in the meeting often might join in with the community council in the highest level (\bar{x} = 4.49, S.D. = 0.68). In section of not define and abolish the rules unreasonably in the highest level (\bar{x} = 4.22, S.D. = 0.68) and mostly of sample think that their community council set up the rules and regulations in accordance with the opinion of the people who attended the meeting in the highest level (\bar{x} = 4.26, S.D. = 0.65). In section of respect the knower in the highest level (\bar{x} = 4.32, S.D. = 0.64) and mostly of sample think that the community council had regularly listened the advice of senior or consultants who expertise in any subjects in the highest level (\bar{x} = 4.34, S.D. = 0.61). In section of respecting the womenfolk in the highest level (\bar{x} = 4.39, S.D. = 0.61) and mostly of sample think that the community council allocates positions within the organization for women and men in a reasonable ratio in the highest level (\bar{x} = 4.43, S.D. = 0.61). In section of promote and maintain a good culture in high level (\bar{x} = 4.19, S.D. = 0.59) and mostly of sample think that the community council

support the beliefs of local people which are beneficial to develop the quality of life in the highest level (\bar{x} = 4.21, S.D. = 0.57). In section of protection and support religion in the highest level (\bar{x} = 4.25, S.D. = 0.56) and mostly of sample think that the community council promoted Buddhism by cultivating awareness and participate of youth and people with activities and tradition of Buddhism days in the highest level (\bar{x} = 6, S.D. = 0.54).

5. DISCUSSIONS

The community council opened the opportunity for community members to participate in election the community council committee and attend the meeting which the people satisfied in activity of open the opportunity to participate because it shows the equity. Attend the meeting of people, they can comment all of about their community for effect the fact of problems and join the solution that in according with the research of Salinthip Chiengthong (2013) studied the subject. "The role of the Community Council in enhancing the democratic learning of community members" found that Community council in the sub-district is play an active role in enhancing the learning process of democratic processes for community members. Since the people is set the goal of development together. Define how to the collaboration works for understanding and creating democracy in the area. By disseminating knowledge related to the democratic process through the process of sharing learning, thinking, proposing ways to develop and solve problems of the community

The POSDCoRB theory can applied with management of community council in Rayong province, in according with the research of **Pojchanart Intaramanon** studied about Participation and sustainable development has found that people's participation in defining problems, needs, directions, choices, and solutions of problems to self-development

of community. It uses the process that requires many factors to support. Especially, the local organizations must to understand the community and give the opportunity the community come in participation and the academics should act as a link to the community to develop themselves as proactive and receptive

The application of Aparihāniyadhamma supporting community council strengthening management in Rayong province, in according with the research of Permanent Secretary Surapong Thitayano (Kaewko) (2012) has studied subject "Analysis of Local Government Administrative Organization in the Principles of Moral Aparihaniya Dhamma: A Case Study of Kham Yai Sub-district, Mueng Ubon Ratchathani, Ubon Ratchathani Province" found that Kham Yai Local Government is applied the Aparihaniya Dhamma follow as: 1) Regular meetings are held at 4 times a year, and when there is an urgent problem, they can be meeting again for to increase the efficiency of work and brainstorm for solutions. 2) Doing the social activities together, especially followed by the agenda set after the meeting. 3) Respect the rules and regulations. 4) Respect the people with knowledge, ability, morality, and the elderly. 5) Protection of the rights of children and women from abusive or violent abuses and sexual abuse. 6) Pagodas are an important symbol of Buddhism that repaired and treatment. 7) Promote person to good practices and protect and safeguard

6. SUGGESTIONS

6.1 There should be study in participatory action research with qualitative research for acquire the body of knowledge to solve the problems in community.

6.2 There should be study the guideline of training and develop the knowledge, skills and attitude for the staffs in community council including evaluate the applying of knowledge which they passed training.

6.3 There should be study the effective and efficiency problem solving of community council after received the comments of people in community.

References

- Permanent Secretary Surapong Thitayano (Kaewko). (2012). *Analysis of Local Government Administrative Organization in the Principles of Moral Aparihaniya Dhamma: A Case Study of Kham Yai Sub-district, Mueng Ubon Ratchathani, Ubon Ratchathani Province* (Master of Thesis). Graduate Studies: Mahachulalongkornrajavidyalaya University
- Phrathanongsak Duenkhunthot. (2018, January - March). Procedural Model for Youth Dharma Practice Programs to Strengthen Southern Isan Communities. *Journal of MCU Social Science Review*, 7(1): 252.
- Prasan Boonsopak. (2009). *Sriracha Charoenpanich and Puangpaka Boonsopak. Education Report act Community Organization Council B.E.2551*. (Research Report). Community Development Institute: Public Organization.
- Salinthip chiengthong. (2013). *The Role of The Community Council in Enhancing The Democratic Learning of Community Members* (Master of Thesis). Graduate Studies: Mahidol University.
- Pojchanart Intaramanon. *Participation and Sustainable Development*. [Online]. Source: <https://www.academia.edu> [2 October 2018].

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง
MANAGEMENT OF AGRO-TOURISM IN RAYONG PROVINCE

ยุภาดี ไหมสุขสวัสดิ์* สุรียา รักษาเมือง** สมาน งามสนิท***

Yuphadee Yaemsuksawat, Suriya Raksamueng, Sman Ngamsnit

Received: March 17, 2019

Revised: December 21, 2019

Accepted: December 27, 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1. เพื่อศึกษาบริบททั่วไปของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง และ 3. เพื่อเสนอวิธีการทางพระพุทธศาสนาในการสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง

ระเบียบวิธีการวิจัยเป็นแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 21 คน และสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจำนวน 12 คน โดยการเลือกแบบเจาะจงและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา การวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างคือนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 400 คน โดยการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) คำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางสำเร็จรูปของทาโรยามาเน่ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม

* Doctor of Public Administration (Inter-national program) Faculty of Social, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

** Department of Political Science, Faculty of Social Science, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

*** Department of Political Science, Faculty of Social Science, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

ข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.969 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ความถี่, ร้อยละ, ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. บริบททั่วไปของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยองเหมาะสำหรับการพักผ่อนกับครอบครัว นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่ชอบสวนผลไม้ ระยะเวลาที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรคือค้างคืน 1 คืน และช่วงเวลาที่เหมาะสมคือวันเสาร์-อาทิตย์ แหล่งข้อมูลที่สำคัญสำหรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรคือสื่อออนไลน์จากที่ต่างๆ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยองโดยใช้ทฤษฎีส่วนประสมการตลาดอยู่ในระดับมาก 1) ด้านแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญเรื่องการมีระบบรักษาความปลอดภัยที่ดีและควมมีเอกลักษณ์ที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมท้องถิ่น 2) ด้านราคานักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญเรื่องราคาที่เหมาะสมและมีความคุ้มค่ากับประโยชน์ที่ได้รับ 3) ด้านสถานที่ตั้ง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญเรื่องการค้นหาเส้นทางผ่าน GPS และการมีป้ายบอกทางที่ชัดเจนตลอดเส้นทาง และ 4) ด้านการบริการ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญเรื่องการดูแลเอาใจใส่นักท่องเที่ยวที่ดีและให้บริการอย่างรวดเร็ว

3. วิธีการทางพระพุทธศาสนาในการสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามหลักสัปปุริสธรรมเพื่อคุณภาพชีวิตของชุมชนในจังหวัดระยอง คือ 1) ธัมมัญญา (รู้จักเหตุ) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการกำหนดบทบาทในการทำงานของแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม 2) อตถัญญา (รู้จักผล) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรทราบเกี่ยวกับผลดีหรือผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี และนำมาวางแผนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร 3) อตตัญญา (รู้จักตน) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ดำเนินกิจการสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชนและเหมาะสมกับความรู้ของผู้ประกอบการ ซึ่งนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร 4) มัตตัญญา (รู้จักประมาณ) โดยภาพรวม แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการดำเนินกิจการได้อย่างเหมาะสมโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5) กาลัญญา (รู้จักกาล) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเปิดให้บริการตรงเวลา และให้บริการอย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ 6) ปริสัจญญา (รู้จักชุมชน) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ดำเนินกิจการสอดคล้องกับวัฒนธรรมชุมชน และสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน 7) ปุคคลัญญา (รู้จักบุคคล) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรปฏิบัติต่อนักท่องเที่ยวและบุคคลอื่นๆอยู่ในระดับที่พึงพอใจ และสามารถสรรหาบุคลากรที่ดีเข้ามาปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ : การจัดการ, การท่องเที่ยวเชิงเกษตร, การท่องเที่ยว, นักท่องเที่ยว

ABSTRACT

Objectives of this research were 1. to study general contexts of Agro-tourism in Rayong province, 2. to study the factors affecting the Agro-tourism in Rayong province, and 3. to propose the Buddhist method supporting Agro-tourism management in Rayong province.

Methodology was mixed method. The qualitative research was conducted by in-depth interviewing 21 keys informants and focus group discussion with 12 specialists who were the expert in Agro-tourism which selected by purposive samplings and analyzed by using analytic induction technique. The quantitative research was conducted from the samples of 400 respondents who are the Thai tourists by accidental sampling. The sample size was derived from the the Taro Yamane Table. The tool used for data collection was questionnaire at reliability level all of copy is 0.969. Statistics used to analyze data were frequency, percentage, mean, and standard deviation.

Findings were as followings:

1. The general contexts of Agro-tourism in Rayong province was suitable for relaxation with family. Mostly of Thai tourists were favorite the orchard. The suitable duration for Agro-tourism was overnight one night and most appropriate time on Saturday – Sunday. The important information sources for Agro-tourism was others online media.

2. The factors affecting the Agro-tourism in Rayong province by Marketing Mix Theory in high level. 1) Agro-tourism attraction, mostly tourists focus on the good security and had unique and reflected local culture, 2) price, mostly tourists focus on charged reasonable fee and worthy with benefits, 3) location most tourists focus on finding directions via GPS and had the clearly signs along the way, and 4) service, most tourists focus on good take care the tourists and quick service.

3. Buddhist methods to support the Agro-tourism management base on Sappurisa Dhamma for community life quality in Rayong province were 1) Dhammaññutā (Knowing the Cause), Agro-tourism attractions planned the Agro-

tourism management and defined the role of each staffs were suitable, 2) Atthaññutā (Knowing the Purpose), Agro-tourism attractions knows that the happening of anything what effect good or bad with the tourists and led to plan for achieve the objectives of organization, 3) Attaññutā (Knowing yourself), Agro-tourism attraction are take action according with environment community, community culture, and suitable for the entrepreneur's knowledge and abilities which led to achieve the objectives of organization, 4) Mattaññutā (Knowing how to be temperate), Agro-tourism attractions take action appropriately overview base on the Sufficiency Economy Philosophy, 5) Kālaññutā (Knowing the Proper time), Agro-tourism attractions opened service on time and provided service with the tourist in appropriate circumstance, 6) Parisaññutā (Knowing the community), Agro-tourism attractions take action according with culture community and created the benefits to community, and 7) Puggalaññutā (Knowing the individual), Agro-tourism attractions practiced with any people in satisfied level and recruited the staffs for working suitable.

Keywords: Management, Agro-tourism, Tourism, Tourists

1. INTRODUCTION

Agro-tourism is the one of travel type. It refers to the journey on the agrarian area, agro-forestry, farmland, herb garden, livestock farm and animal husbandry. Maybe visit to enjoy or add the new experiences such as visiting the sunflower field, feeding sheep, milking cow, etc.

Agriculture is an important and dynamic part of Thailand's economy and way of life, and contributes significantly to the country's unique identity. Thailand has a variety of attractions and the natural resources available, including traditional and folk culture that is unique, which is something to attract tourists both Thailand and foreigners. Moreover, agricultural products, including vegetables, fruit, with good taste and reputation of each province is a key factor in Agro-tourism business. As a result, income distribution to the business sector in the community, such as accommodation, transport,

food. It also helps solve the problem of farmers due to productivity changes according to the weather, price volatility, as well as productivity is rising production costs.

Special features of the Agro-tourism provide opportunities for visitors to experience the lifestyle community such as fruit picking and eating fresh fruit in orchards, taste the local cuisine, learn the ways of life and the well-being of farmers, which are activities that impact on the community by making the organic growers will help foster the conservation and rehabilitation of biodiversity contributes to sustainable agriculture. In addition to responding to treatment, rehabilitation, as well as income and then also need to conserve nature too.

Rayong is the one of eastern provinces of Thailand. It has many famous travel places such as beach, local restaurant and garden. Agro-tourism combines agriculture and visit inside the garden and focuses on the interaction between the tourists and nature.

Rayong province has the natural resources that are suitable for Agro-tourism, but must increase the management of resource for create the systematic and sustainable development to lift the quality of life community through cooperation from all sectors.

For the reason above, I think the Rayong province is the center of Agro-tourism because it is an important economic province, rich nature resource and tradition of farmer community. Therefore, I used the Rayong province as a research unit in this study.

2. OBJECTIVES OF THE RESEARCH

- 2.1 To study general contexts of Agro- tourism in Rayong province.
- 2.2 To study the factors affecting the Agro-tourism in Rayong province.
- 2.3 To propose the Buddhist method supporting Agro-tourism management in Rayong province.

3. RESEARCH METHODOLOGY

This research used mixed methods. Qualitative method was collected data by in-depth interview from the 21 key informants and 12 specialists for focus group discussion. The 21 key informants, purposefully selected from the local Agro

– tourism entrepreneurs, community leaders, stakeholder. The reason chose this group because they were responsible persons, entrepreneurs, and community leaders in Agro-tourism both directly and indirectly. After conclusion field data, researcher used this data to focus group discussion with 12 specialists. The researcher selected the specialists who expertise in Agro-tourism.

Research tool by structured in-depth interview and discussion topic for focus group discussion. The in-depth interview data and focus group discussion were analyzed by descriptive interpretation.

Quantitative method, the population used in the research study is the number of Thai tourists who visited at Agro – tourism place in Rayong Province which the exact population cannot be identified.

The sample derived from the population of Thai tourists who visited at Agro-tourism place in Rayong Province where the researcher defined and the exact population cannot be defined. Research use the Taro Yamane Table (1973) follow as below, by non-probability sampling that the given error is 0.05. The sample size is 400 people.

4. CONCLUSIONS

4.1 Activities for Agro-tourism in Rayong province suitable for relaxing mostly had 232 people (58.0%). Types of Agro-tourism that the tourists most favorite orchard had 171 people (42.8). The suitable duration for Agro tourism was overnight 1 night had 225 people (56.3%). Mostly samples think that A person or group who suitable with activities of Agro-tourism was family had 259 people (64.8%). Mostly samples think that the most appropriate time to go to journey of Agro-tourism was Saturday – Sunday had 242 people (60.5%). Important information sources for Agro-tourism which the tourists got it was the others online media had 166 people (41.5%). Suggestions for the general contexts of Agro-tourism in Rayong province were the Agro-tourism of Rayong province where silvan and good view but it not as prominent as the sea or island. It should increase the advertising of Agro-tourism through the online media.

4.2 Factor of attraction found that the overall of average in high level ($\bar{x} = 3.97$, S.D. = 0.55). Factor of price found that the overall of average in high level ($\bar{x} = 4.12$, S.D. = 0.53). Factor of location found that the overall of average in high level ($\bar{x} = 3.88$, S.D. = 0.51). Factor of service found that the overall of average in the highest level ($\bar{x} = 4.38$, S.D. = 0.48). Suggestions for the factors affecting the Agro-tourism in Rayong province were most of the Agro-tourism attractions provided very good service but there are also problems of the fruits and some agricultural products were not enough with demand of tourists.

4.3 Dhammaññutā (Knowing the Cause) found that the overall of average in high level ($\bar{x} = 4.17$, S.D. = 0.37). Atthaññutā (Knowing the Purpose) found that the overall of average in high level ($\bar{x} = 4.16$, S.D. = 0.49). Attaññutā (Knowing yourself) found that the overall of average in the highest level ($\bar{x} = 4.79$, S.D. = 0.39). Mattaññutā (Knowing how to be temperate) found that the overall of average in the highest level ($\bar{x} = 4.40$, S.D. = 0.50). Kālaññutā (Knowing the Proper time) found that the overall of average in the highest level ($\bar{x} = 4.36$, S.D. = 0.56). Parisaññutā (Knowing the community) found that the overall of average in the highest level ($\bar{x} = 4.67$, S.D. = 0.45). Puggalaññutā (Knowing the individual) found that the overall of average in the highest level ($\bar{x} = 4.56$, S.D. = 0.49). Suggestions for Agro-tourism management in Rayong province base on Sappurisa Dhamma with modern science Agro-tourism attractions uses the knowledge of organic agricultural or the agriculture base on New Theory of Sufficiency Economy Philosophy which good represented to local culture but it also lacked the knowledge of management, marketing and information technology which supported the Agro-tourism such as homestay, car service, event promote marketing, online marketing, etc.

5. DISCUSSIONS

The Subdistrict Administration Organization plan the long-planning to create collaboration of all sector viz public sector, private sector, and civil sector. Takan

Monastery has supported the place to build a floating market where will be the Agro-tourism place. IRPC Public Company Limited supports the innovative of fertilizer spray machine for the agricultural sector. Then, continue by the public sector and cooperate with villagers according with **Phrakru Sriworawinit** who study the topic research is “Community Participation in The Buddhist Archaeological Management in Phayao Province” result that the participation of the community in management is characterized by having a group of people who related the people in community viz the local government sector and government organizations (1) having the participation of the temple and the people in community, (2) having the participation of the community and the local government, (3) having the participation of the local government and government organizations, (4) having the participation of the community and government organizations, and (5) having the participation of communities and educational institutions.

Each community creates identity of local community which is the strength point. Public sector supports the budget and provide the specialist to train the knowledge such as accounting, marketing, management, administration. Encourage villagers emphasize the Agro-tourism in their own gardens for sustainability, focus on being a good host and good service mind. Create the teamwork and cooperation from all sectors to promote the Agro-tourism according with **Teerawatt Sankom** who study topic research is “A Strategy for Sustainable Cultural Tourism Development in Accordance with Buddhism of Local Administrative Organizations in Loei Province” result that Loei Province has a strength in the cultural tourism resources, which is unique and outstanding to the local area and gained the support or promotion of cultural tourism from concerned government agencies including budget support, public relations, and academia. In addition, the community has a harmonious social and cultural pattern. Therefore, it is possible to develop sustainable cultural tourism by adopting the principles of Buddhism in order to develop sustainable cultural tourism.

6. RECOMMENDATIONS

6.1 There should be defining the policies for promote Agro-tourism which accordance with the strength point of each community.

6.2 There should be defining the policies for staff who responsible the Agro-tourism.

6.3 There should be defining the policies by collaborate with the education sector to design the Agro-tourism program.

6.4 There should be defining the policies for activities or services that support the Agro-tourism.

References

Phrakru Sriworawinit. (2016, May – August): Community Participation in The Buddhist Archaeological Management in Phayao Province. *Journal of MCU Social Science Review*,5(2), 141.

Teerawatt Sankom. (2018, April - June). A Strategy for Sustainable Cultural Tourism Development in Accordance with Buddhism of Local Administrative Organizations in Loei Province. *Journal of MCU Social Science Review*, 7(2),410-411.

Marayat Yothongyos. *Determining the Sample for Research*, [Online], Source: <http://www.fsh.mi.th/km/wp-content/uploads/2014/04/resc h.pdf> [13 March 2019].

LEADERSHIP DEVELOPMENT FOR NEW GENERATION OF EXECUTIVES OF
MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY

Yasumin Inkrungkao^{*} Boontan Dockhisong^{**} Rattapon Yenjaima^{***}

Received: March 11, 2019

Revised: July 30, 2019

Accepted: December 27, 2019

ABSTRACT

This research is objective to study the desirable leadership characteristics, the factors affecting the desirable leadership characteristics and, to propose the model for leadership development for new generation of executives of Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Mixed methods research applying equal and parallel qualitative and quantitative methods was used for research design. Content analysis and analytical induction were used for analyzing qualitative data and quantitative data were analyzed by descriptive statistics and multiple regression analysis with a computer program. Results were showed as follows: Iddhipada 4 as a Buddhist principle, 3 qualifications, and 3 leadership characteristics, and 6 factors affecting the desirable leadership characteristics of new generation executives of Mahachulalongkornrajavidyalaya University. These compositions will link to 6 aspects of desirable leadership characteristics consisted

* Doctor of Public Administration (Inter-national program) Faculty of Social, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

** Department of Political Science, Faculty of Social Science, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

*** Department of Political Science, Faculty of Social Science, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

of global vision, excellent management, responsibility, morality, thinking innovation, and international language.

Keywords: Leadership development, new generation, executives of Mahachulalongkornrajavidyalaya University

1. INTRODUCTION

The above problems that, making organizations in Thailand for began to realize and pay attention to the development of leadership. That, the succession of various levels of organizational management. The personnel are in the potential group especially with the new generation of personnel “The concept of a new generation of leaders of unique characteristics” (Weerawat Pannitamai, 2001) should have the following as:

- 1) High potential by combining
- 2) The skill is evident
- 3) A lot of experiences
- 4) The successful on a young age
- 5) The new generation leader's personality has unique characteristics

Mahachulalongkornrajavidyalaya University is a higher education institution. Which, has the same situation as other organizations under the influence and effects of change, along with the pressure from various external environmental aspects. That, leads to the need for university adjustment to be able to support and maintain. Including, the role for development various missions can be continued. But, at the same time, the significant changes which is born within the university. That is the retirement condition of various levels of organizational management. Which, tend to cause problems related to gaps and continuity of the organization for executives. Therefore, Mahachulalongkornrajavidyalaya University needs to learn and develop the system and process of leadership development for new generation personnel.

2. RESEARCH OBJECTIVE

2.1 To study the desirable leadership characteristics of new generation executives of Mahachulalongkornrajavidyalaya University

2.2 To study factors affecting the desirable leadership characteristics of new generation executives of Mahachulalongkornrajavidyalaya University

2.3 To propose the model for leadership development for new generation of executives of Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

3. RESEARCH METHODOLOGY

This research is a kind of mixed methods research applying equal and parallel qualitative and quantitative methods was used for research design. Qualitative data was collected from 17 key informants by in-depth interview. The developed model was examined by focus group discussion with 12 respondents. Quantitative data were collected from 305 samples who were the new generation of the executives of Mahachulalongkornrajavidyalaya University by a stratified random sampling. Content analysis and analytical induction were used for analyzing qualitative data and quantitative data were analyzed by descriptive statistics and multiple regression analysis with a computer program and focusgroup discussion then synthesized as a body of knowledge.

4. RESEARCH RESULTS

4.1 The desirable leadership characteristics of new generation executives of Mahachulalongkornrajavidyalaya University

1) By in-depth interview as follows; (1) particular characteristics. Full of basic knowledge and communication skill with foreign language. Good knowledge, education, experience and information technology. Perform good vision with value integrated with knowledge Excellent at management skills. Having human relations to all, having skills of communication, life skill, problem solving and compromise.

Full of precepts, concentration, wisdom and loyalty to the organization. Understand organizational context, focus on development, sustainable development of innovation, and realize to external effect.

(2) Unique Characteristics To have the ability of language and communication. Good role of model with morality and ethics. Ready to learn, working as a team and accept the change. Expert at academic and English language. Positive thinking, transfer the vision and building social network. Excellent, good, high quality and hardworking. Teamwork and brave to make the decision.

(3) Core competencies Loving organization and having creativity. Being a good executive and full of knowledge. Develop skill of process thinking to initiate and create the organization. Working as a team. Respect the idea of staff and colleague. Encourage and help to solve the problem. Having systematic thinking and vision, building collaborative network. and adjust to the change. Having good attitude for the achievement. Full of knowledge, human relations, loyalty, honest, teamwork and brave.

2) By Survey research as follows; The samples from 305 samples who were the new generation of the executives of Mahachulalongkornrajavidyalaya University were 50.00 percent of male and 26.00 percent of monks. The highest group of age was 30-44 years old which showed 51.70 percent and the next group was 45-59 years old of 24.70 percent. The highest position was supporting staff which showed 37.70 percent and the next group was 35.00 percent of lecturers. Most of their job was teaching which showed 37.70 percent and 26.00 percent of support teaching. The highest samples were from main campus (Wangnoi) which showed 42.70 percent and the next group came from Buddhist College (16 places) showed 22.00 percent. Most of their experience was working 5-10 years in MCU which showed 42.30 percent and 40.00 percent for the one who worked less than 5 years.

The overall result of structure of Mahachulalongkornrajavidyalaya University was at high level ($\bar{x} = 3.78$) and all aspects showed at high level. The first

3 highest levels were 1) having a position within a clearly command line ($\bar{x} = 3.84$), 2) staff is assigned duty following job description ($\bar{x} = 3.81$), and 3) working process is set systematically in your division, and the scope of work is set and related to job description ($\bar{x} = 3.76$).

The overall result of regulation of Mahachulalongkornrajavidyalaya University was at high level ($\bar{x} = 3.79$) and all aspects showed at high level. The first 3 highest levels were 1) know about the regulation of the university and practice and follow the regulation of the university ($\bar{x} = 3.84$), 2) university has clearly criteria for job assessment with fairness and provides staff the opportunity of sustainable development ($\bar{x} = 3.79$), and 3) having satisfaction on the regulation of the university ($\bar{x} = 3.71$).

4.2 The factors affecting the desirable leadership characteristics of new generation executives of Mahachulalongkornrajavidyalaya University

1) By in-depth interview as follows; (1) External Environment The quickly change of environment is the factor that executive should learn and try to explore new body of knowledge. They should have clear vision and communication in the organization, understand the target, having responsibility, setting leadership and executive curriculum, and planning job description. Which is related to economic and cultural management, including the competency to determine the policy and development plan. and cultural, technology and world's change are important factors, so leaders has to ready for improve themselves and have the capacity to solve the problem in any situation. (2) Internal Environment (man, place, organizational culture) MCU Student and staff have to take responsibility for their actions, punctual and being the good role model for social. The staff's abilities have to improve with standards and checked by professional standard agency. Which are the sufficient of the building and the standard of management. Internal environment such as the building, infrastructure, human resource management are acceptable. Organizational cultures are influence to university improvement and

the opportunity to improve leadership with morality to be the good role model for the social. (3) Expectation The purpose of MCU is center of learning Buddhism, to study in Buddhism field is only in MCU. Good education management, languages, information technology and coordination, acceptable from both of internal and external. Knowledge in specific subjects, expert in Buddhism, focus on good governance. Always creative, not focus only daily work, assign proper work to others and have time to make an improving plan. Professional executives should lead team to create new things, encourage staff to have leadership skill, have the purpose to develop and improve the employees in the future. Emphasize on transparency organization University should have the standard employees selection that employ people who has skill match with each job.

2) By used survey research (a multiple regression analysis) as follows; The analysis result had also shown that these 10 independent variables had very high correlation of $r = .797$ and these independent variables accounting the variation in desirable leadership characteristics = 63.60 percent which correlated to research hypothesis. The value of F showed at significance $\text{sig} = .000$ means at least 1 independent variable effects to dependent variable at a significance level of .01 or .05 and the regression equation showed as below:

The Equation of Unstandardized Coefficients

$$\text{Desirable Leadership Characteristics (Y)} = .976 + .059X_{11} + .071X_{15} + .147X_{21} \\ + .100X_{22} + .092X_{23} + .106X_{24}$$

The constant value = .976 means that one who had $X_{11}=0$, $X_{15}=0$, $X_{21}=0$, $X_{22}=0$, $X_{23}=0$, $X_{24}=0$, the score of desirable leadership characteristics will be .976.

$X_{11} = .059$ means while the value of the university has shown unity of command line increase 1 level, the score of desirable leadership characteristics will increase .059 and other independent variables were constant. This means that the university has shown unity of command line effects to desirable leadership characteristics at a significance level of .05.

X15 = .071 means while the value of the scope of work that related to job description increase 1 level, the score of desirable leadership characteristics will increase .071 and other independent variables were constant. This means that the scope of work that related to job description effects to desirable leadership characteristics at a significance level of .05.

X21 = .147 means while the value of knowing about the regulation of the university increase 1 level, the score of desirable leadership characteristics will increase .147 and other independent variables were constant. This means that knowing about the regulation of the university effects to desirable leadership characteristics at a significance level of .01.

X22 = .100 means while the value of having satisfaction on the regulation of the university increase 1 level, the score of desirable leadership characteristics will increase .100 and other independent variables were constant. This means that having satisfaction on the regulation of the university effects to desirable leadership characteristics at a significance level of .01.

X23 = .092 means while the value of practice and follow the regulation of the university increase 1 level, the score of desirable leadership characteristics will increase .092 and other independent variables were constant. This means that practice and follow the regulation of the university effects to desirable leadership characteristics at a significance level of .01.

X24 = .106 means while the value of university has clearly criteria for job assessment with fairness increase 1 level, the score of desirable leadership characteristics will increase .106 and other independent variables were constant. This means that university has clearly criteria for job assessment with fairness effects to desirable leadership characteristics at a significance level of .01.

In addition, result can be analyzed and presented in standardized coefficients as below:

The Equation of Standardized Coefficients

$$\text{Desirable Leadership Characteristics (Z)} = .098Z_{11} + .107Z_{15} + .219Z_{21}$$

4.3 The model for leadership development of new generation executives of Mahachulalongkornrajavidyalaya University Three characteristics for leadership development for new generation of executives consisted of 1) particular characteristics, 2) unique characteristics, and 3) core competencies.

Six factors affecting the desirable leadership characteristics of new generation executives of Mahachulalongkornrajavidyalaya University that appropriate for training of leadership development were 6 independent variables as a predictor variable in the regression equation consisted of 1) the university has shown unity of command line, 2) the scope of work is set and related to job description, 3) know about the regulation of the university, 4) having satisfaction on the regulation of the university , 5) practice and follow the regulation of the university, 6) university has clearly criteria for job assessment with fairness.

In Addition, the key informants from focusgroups discussion to propose the Iddhipada 4 (Four Successful Paths), The three qualifications for being the criteria of the new generation of executives , Six desirable leadership characteristics for New Generation of Executives of MCU.

Iddhipada 4 (Four Successful Paths) that means path of accomplishment or basis for success. The four paths are described by the following: 1) Chanda means the aspiration or will to nobly do a particular thing usually in addition develop better, 2) Viriya means the exertion, perseverance, or effort to nobly keep doing on a particular thing, 3) Citta means the dedication, active thought, or thoughtfulness, 4) Vimamsa means the investigation, examination, reasoning, or testing.

Three qualifications for being the criteria of the new generation of executives which consisted of 1) the qualification of self-management for executives, 2) The qualification of man management for executives, and 3) the qualification of organization management for executives.

Six desirable leadership characteristics for New Generation of Executives of MCU which consisted of 1) Global vision, 2) Excellent management, 3) Responsibility, 4) Morality, 5) Thinking innovation, and 6) International Language.

5. DISCUSSION

Research discussion are written and related to results and were divided into aspect was discussed about leadership development for the new generation in core competencies consisted of loving organization and having creativity, being a good executive and full of knowledge, develop skill of process thinking to initiate and create the organization, working as a team, respect the idea of staff and colleague, encourage and help to solve the problem, having systematic thinking and vision, building collaborative network, and adjust to the change, having good attitude for the achievement, full of knowledge, human relations, loyalty, honest, teamwork and brave. The main focus on this aspect was teamwork which related to the research of Seokhwa Yun (2007) called “Leadership and teamwork: the effects of leadership and job satisfaction on team citizenship”. This study examined how leadership related to citizenship behavior within teams. Leadership was hypothesized to influence team organizational citizenship behavior either directly or indirectly through job satisfaction. Longitudinal data were collected in three waves. Results indicate that both empowering and transformational leadership related positively to team organizational citizenship behavior through job satisfaction, and leadership was mediated by job satisfaction. It was also related to a dynamic environment, many organizations find the use of teams efficient and productive (LePine, Erez, & Johnson, 2002). Therefore, working as a team, respect the idea of staff and colleague, and building collaborative network were the part of teamwork and should be encouraged and set for the program of leadership development for the new generation of executives in Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

6. SUGGESTION

6.1 Organization should be prepare a strategic plan for personnel development to become the new generation of executive of MCU.

6.2 The components of the developed model can use for leadership development of new generation executives of MCU especially ten factors for training to initiate ideology, build teamwork including brave to create and change.

6.3 This research has developed factors affecting the desirable leadership characteristics of new generation executives of Mahachulalongkornrajavidyalaya University that appropriate for training of leadership development. These factors can use for experimental research design in order to train new generation of executives.

References:

- Nonthapon Nimsomboon. (2017). *Members of the University Council*. Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phrasophonphatthanabundit. (2017). *Vice-Rector for Khonkaen Campus*. Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phuriwat Punyawutthiprida. (2017). *Lecturer, Department of Public administration, Putthapanyasritawarawadee Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University*.
- Thai Thipsuwankul. (2017). *Members of the University Council, Mahachulalongkornrajavidyalaya Universit*.
- Seokhwa Yun. (2007). Leadership and Teamwork: The Effects of Leadership and Job Satisfaction on Team Citizenship. the Institute of Management Research of Seoul National University International. *Journal of Leadership Studies*.
- Weerawat Pannitamai. (2001). *The change leader theory*. Bangkok: Thanapress & graphic.

การพัฒนาปัญญาามุขย์เชิงบูรณาการแนวพุทธ
INTEGRATED DEVELOPMENT OF HUMAN WISDOM IN
BUDDHIST APPROACH

รัฐรพี พิพัฒน์ธนวงศ์* พระเมธาวิไนยรส (สุเทพ ปสิวิโก)**

พระศรีวินยาภรณ์ (สายรุ้ง อินทาวุโธ)*** สุวิญ รักสัตย์****

Ratrapee Pipattanawong, Phramedhavinaiyaros (Suthep Pasiviko),

Phrasrivinayaphon (Sairung Indavudho), Suvin Ruksat

Received: August 30, 2018

Revised: September 30, 2019

Accepted: December 27, 2019

บทคัดย่อ

บทความเรื่องการพัฒนาปัญญาามุขย์เชิงบูรณาการแนวพุทธ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาปัญญาามุขย์ 2) เพื่อศึกษาการพัฒนาปัญญาามุขย์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท 3) เพื่อบูรณาการแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาปัญญาามุขย์ด้วยพุทธธรรม และ 4) เพื่อเสนอ “รูปแบบการพัฒนาปัญญาามุขย์เชิงบูรณาการแนวพุทธ” ในการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเอกสาร และทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากนั้นทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อยืนยันผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า พหุปัญญาสามารถนำมาพัฒนาในกรอบของจิตชานาญการและจิตเคารพ เพื่อพัฒนาความชำนาญในศาสตร์ต่าง ๆ และจริยธรรมไปพร้อมกัน โดยนำพุทธธรรม 7 ขั้นตอนมาพัฒนาพหุปัญญากลุ่มทักษะการเรียนรู้ 6 ด้านให้เกิดความชำนาญการ และนำพหุปัญญาที่เกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์และการดำเนินชีวิต 4 ด้านมาบูรณาการกับหลักธรรมเพื่อสร้างจิตเคารพ โดยเริ่มจากการสร้างสัมมาทิฐิให้มีความเห็นที่ถูกต้อง มีความเคารพในพระรัตนตรัยและศึกษาพระธรรมอย่างต่อเนื่อง

* Doctor of Philosophy Program in Buddhist Studies, Mahamakut Buddhist University.

** Vice President for Academic Affairs, Mahamakut Buddhist University.

*** Dean of the Graduate School, Mahamakut Buddhist University.

**** Lecturer, Graduate School, Mahamakut Buddhist University.

สามารถพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างลึกซึ้งด้วยโยนิโสมนสิการ หมั่นเจริญสติตามหลักกรรมอนุสติ 10 และดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท เมื่อปฏิบัติดังนี้จะสามารถปฏิสนธิธรรมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้จะมีหลักธรรมอินทรีย์ 5 เป็นตัวชี้วัดและสร้างความสมดุลให้การพัฒนาปัญญาดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ความชำนาญในศาสตร์ต่าง ๆ พร้อมด้วยคุณธรรมจะทำให้บุคคลสามารถสังเคราะห์และสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้ กล่าวได้ว่าเป็นผู้ที่ได้รับการพัฒนาปัญญาตามรูปแบบองค์ความรู้ใหม่ BWD Model

คำสำคัญ : การพัฒนาปัญญา, ทฤษฎีพหุปัญญา, จิต 5 ลักษณะ, บูรณาการด้วยพุทธธรรม

ABSTRACT

The objectives of the study on the Integrated Development of Human Wisdom in Buddhist Approach were 1) to study the concepts and theories of the development of human's wisdom, 2) to study the development of human's wisdom in Theravada Buddhism; 3) to integrate theories of human's wisdom development with the Buddhist principles of wisdom, and 4) to propose new approaches about "the Integrated Wisdom Development in Buddhism". Practically, the study was done through qualitative research using documentary methodology and in-depth interview. Finally, the discussion of the focus group was conducted to confirm the results of the study.

The research found that multiples intelligence could be applied to the development of disciplined mind and respectful mind to simultaneously develop skills in various sciences and moral. This would be done by applying the seven steps of dhamma to the development of six intelligences involving in learning skill to produce disciplined mind, and four intelligences relating to human relationship and living with integration of the Dhamma Principles which produce the respectful mind. The process to achieve respectful mind starts with observing the Right View, paying respect to the Triple Gems, studying Dhamma continually, being able to deeply reflect any worldly occurrence or nature with Yonisomanasikāra, practicing Anussati 10, and living life of no carelessness. One who applies such processes must be able to practice mindful hospitality appropriately. The five controlling faculties are used to measure and balance the development of sustainable wisdom. Attainment of proficiency and morality observation enable an individual, whose wisdom is developed through modern BWD Model, to contribute to self and society.

Keywords: Wisdom Development, Multiple Intelligences, Five Minds, Integration with Buddha Dhamma

1. บทนำ

การพัฒนาปัญญาเป็นเรื่องที่มนุษย์ให้ความสำคัญมาหลายยุคสมัย จวบจนปัจจุบันได้มีแนวคิดและทฤษฎีสร้างเสริมและพัฒนาปัญญาเกิดขึ้นมากมาย (Tisana Khammanee, 2012) สำหรับประเทศไทยได้มีนโยบายในการพัฒนาการเรียนรู้และสติปัญญาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแนวทางการศึกษายุคศตวรรษที่ 21 กำหนดไว้ว่า ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม มีทักษะการคิดวิเคราะห์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (Ministry of Education, 2008) แต่ปัญหาที่พบคือ ระบบการศึกษาไทยยังมิได้มุ่งฝึกฝนให้เด็กเกิดทักษะดังกล่าวอย่างจริงจัง เด็กไทยมีปัญหาด้านการอ่านและการเขียน ขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ และขาดทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งครูยังไม่สามารถกระตุ้นผู้เรียนให้รู้จักคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา และตัดสินใจได้ (Channarong Pomrungrroj, 2015) และการเรียนรู้ในโรงเรียนเน้นการจำมากกว่าปัญญา หากยังเน้นความรู้ขั้นท่องจำและหยุดยั้งแค่นี้ก็ไปไม่ถึงปัญญา (Phrarajavoramuni, 2000) อีกประการหนึ่ง การปลูกฝังศีลธรรมก็มีความสำคัญมาก เพราะมนุษย์อาจใช้ความสามารถไปในทางที่ผิด เช่น การก่ออาชญากรรมบนโลกไซเบอร์ซึ่งเป็นภัยคุกคามที่ทำลายล้างองค์กรธุรกิจรวมถึงผู้บริโภค (Symantec, 2014) การสร้างอาวุธที่ร้ายแรง การกบฏผลประโยชน์จากธรรมชาติ เป็นต้น ดังนั้น กระบวนการพัฒนาปัญญามนุษย์ที่ดีควรพัฒนาทั้งความรู้และคุณธรรมควบคู่กัน

กระบวนการพัฒนาปัญญาตามทฤษฎีตะวันตกนั้นมี 4 ขั้นตอนเรียกว่า DIKW โดยเริ่มจากข้อมูล (Data) ข่าวสาร (Information) ความรู้ (Knowledge) และปัญญา (Wisdom) ซึ่งภายหลังมีการกล่าวถึงขั้นตอนสำคัญระหว่างความรู้และปัญญา คือ สติปัญญาหรือบางแห่งเรียกว่าเชาวน์ปัญญา (Intelligence) เป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญที่ทำให้ความรู้ (Knowledge) ได้รับการกลั่นกรองเป็นปัญญา (Wisdom) รวมเป็น 5 ขั้นตอน คือ DIKIW (Richard MacEwan, 2008) ผู้วิจัยจึงเลือกทฤษฎีการพัฒนาปัญญาที่สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าวและมีผลงานวิจัยรองรับจำนวนมาก คือ ทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligences) มาพัฒนาร่วมกับจิต 5 ลักษณะซึ่งศาสตราจารย์ฮาวเวิร์ด การ์ดเนอร์กล่าวว่า เป็นคุณลักษณะที่มนุษย์ทุกคนควรมีเพื่อให้สามารถอยู่รอดในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงสูงในศตวรรษที่ 21 (Howard Gardner, 2011) และนำมาบูรณาการร่วมกับการพัฒนาปัญญาในพระพุทธศาสนาเถรวาท เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาปัญญาที่เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ที่สนใจนำไปปฏิบัติ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาระบบการศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาปัญญามนุษย์
- 2.2 เพื่อศึกษาการพัฒนาปัญญามนุษย์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท
- 2.3 เพื่อบูรณาการแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาปัญญามนุษย์ด้วยการพัฒนาปัญญามนุษย์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท
- 2.4 เพื่อเสนอแนวทางและการสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ “รูปแบบการพัฒนาปัญญา มนุษย์เชิงบูรณาการแนวพุทธ”

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเอกสาร และทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากนั้นทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อยืนยันผลการวิจัย มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีของการ์ดเนอร์ และการพัฒนาปัญญาในพระพุทธศาสนาเถรวาท จากเอกสารปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ พระไตรปิฎก และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary sources) ได้แก่ ตำรา วารสารวิชาการ วิทยานิพนธ์ และเอกสารต่าง ๆ

3.2 สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและการพัฒนาสติปัญญา จำนวน 4 รูป/คน และนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 4 รูป/คน

3.3 การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อยืนยันผลที่ได้จากการวิจัยเอกสาร และการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผู้ร่วมสนทนากลุ่มเป็นอาจารย์และนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา ศาสนาและปรัชญา และด้านการศึกษา จำนวน 12 รูป/คน

3.4 สรุปผลและได้รูปแบบการพัฒนาปัญญามนุษย์เชิงบูรณาการแนวพุทธ และแนวทางการนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ โดยนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาต่อไป

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาปัญญามนุษย์ ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligences) ของศาสตราจารย์ ฮาวเวิร์ด การ์ดเนอร์มาใช้ในงานวิจัยนี้ ซึ่งการ์ดเนอร์เสนอทฤษฎีพหุปัญญาไว้ 10 ด้าน คือ ด้านภาษา ด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ ด้านมิติสัมพันธ์ ด้านดนตรี ด้านการเคลื่อนไหวร่างกาย ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความเข้าใจตนเอง ด้านความเข้าใจธรรมชาติ การดำรงชีวิต และด้านการสอน (Howard Gardner: 1983, 1999, and 2011) โดยมีฐานคิดว่ามนุษย์แต่ละคนจะมีพหุปัญญาครบทุกด้าน แต่จะมีความโดดเด่นในแต่ละด้านที่ไม่เหมือนกัน ทำให้แต่ละบุคคลมีทักษะความ

สามารถ และบุคลิกภาพที่แตกต่างกันออกไป การพัฒนาหุปัญญาแบบองค์รวมอย่างเหมาะสมจะทำให้มนุษย์มีทักษะด้านที่โดดเด่นอยู่แล้วดียิ่งขึ้นและมีสติปัญญาด้านอื่น ๆ ที่พัฒนาขึ้นด้วย

จากนั้น เพื่อให้การพัฒนาปัญญามีความเหมาะสมกับมนุษย์ในยุคปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดจิต 5 ลักษณะซึ่งการ์ดเนอร์แบ่งเป็นจิตที่เกี่ยวข้องกับการรู้คิด 3 ลักษณะ คือ จิตชำนาญการ (Disciplined Mind) จิตสังเคราะห์ (Synthesizing Mind) จิตสร้างสรรค์ (Creative Mind) และจิตอีกสองลักษณะที่เกี่ยวกับความเป็นมนุษย์ คือ จิตรู้เคารพ (Respectful Mind) จิตรู้จริยธรรม (Ethical Mind) (Howard Gardner: 2011) การ์ดเนอร์อธิบายถึงลักษณะของจิตทั้ง 5 ว่า จิตชำนาญการ คือ ความชำนาญในความรู้สาขาต่าง ๆ จิตสร้างสรรค์ คือ การคิดสร้างสรรค์ จิตสังเคราะห์ คือ การสังเคราะห์ จิตเคารพ คือ ความเคารพต่อบุคคลอื่น ไม่แบ่งแยกเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ และจิตจริยธรรม คือ การรู้จักบทบาทหน้าที่ของพลเมืองที่ดี ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน (Howard Gardner: 2011) จะเห็นว่า การ์ดเนอร์นิยามจิตทั้ง 5 ลักษณะว่าเป็นทักษะ 5 อย่างที่มนุษย์ควรมี ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำหุปัญญา มาสังเคราะห์เข้าด้วยกันกับจิต 5 ลักษณะได้ผลการวิจัยดังนี้

จากการวิจัยเอกสารและความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และยืนยันผลด้วยการสนทนากลุ่มพบว่า หุปัญญา 10 ด้านสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มเพื่อความเหมาะสมในการสร้างรูปแบบการพัฒนาปัญญา คือ 1) หุปัญญาในกลุ่มทักษะพื้นฐานการเรียนรู้และศิลปะ 6 ด้าน คือ ด้านภาษา ด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ ด้านมิติสัมพันธ์ ด้านดนตรี ด้านการเคลื่อนไหวร่างกาย และด้านการสอน นำมาพัฒนาในกรอบของจิตชำนาญการ และ 2) หุปัญญาที่มีลักษณะเชิงนามธรรมเกี่ยวกับธรรมชาติและ การดำเนินชีวิตจำนวน 4 ด้านได้แก่ ด้านความเข้าใจตนเอง ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านธรรมชาติ และด้านการดำเนินชีวิต โดยนำมาพัฒนาในกรอบของจิตเคารพ ซึ่งหุปัญญาทั้ง 4 ด้านนี้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาจิตใจให้มีสติความเป็นมนุษย์ รู้จักการใช้ชีวิต และมีส่วนอย่างมากในการสนับสนุนให้เกิดความชำนาญในพัฒนาหุปัญญา 6 ด้านแรก ตัวอย่างเช่น การพัฒนาปัญญาด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบกลุ่ม ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ที่อาศัยสติปัญญาด้านการเข้าใจตนเองและมนุษยสัมพันธ์ เพราะผู้เรียนจะต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เรียนรู้ในเทคนิควิธีการที่แต่ละคนมีและแลกเปลี่ยนมุมมองที่น่าสนใจซึ่งกันและกัน ได้ฝึกการสังเคราะห์ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อนำไปสู่การหาข้อสรุปที่ดีที่สุด นอกจากนี้ การใช้หุปัญญาแบบองค์รวมยังสามารถกระตุ้นให้มนุษย์ใช้ความคิดสร้างสรรค์ได้อีกด้วย เช่น การสร้างรถยนต์ต้องใช้ความรู้ทางวิศวกรรมศาสตร์ยานยนต์ร่วมกับการออกแบบการใช้งานในส่วนต่าง ๆ ให้ใช้งานง่ายและสวยงาม ซึ่งใช้สติปัญญาหลายด้านพร้อมกัน อาทิ ด้านตรรกศาสตร์และคณิตศาสตร์ ด้านมิติสัมพันธ์ ด้านธรรมชาติ เป็นต้น

จึงกล่าวได้ว่า การพัฒนาหุปัญญาแบบองค์รวมร่วมกับจิต 5 ลักษณะดังกล่าว นอกจากจะเกิดความชำนาญในสิ่งที่ศึกษาแล้ว จะพัฒนาการคิดสังเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ และความเคารพต่อผู้อื่นให้มากขึ้นตามลำดับ ในที่สุดจะสามารถสร้างงานที่มีคุณภาพและเป็นประโยชน์ต่อสังคมได้ ซึ่งเป็น

การแสดงออกของจิตจริยธรรมตามแนวคิดของการ์ดเนอร์ สามารถสรุปแผนภาพการพัฒนาพหุปัญญาในกรอบของจิต 5 ลักษณะได้ดังภาพต่อไปนี้

4.2 การพัฒนาปัญญามนุษย์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ในงานวิจัยนี้นำหลักธรรมปัญญา 3 คือ สุตมยปัญญา จินตามยปัญญา ภาวนามยปัญญามาเป็นกระบวนการพัฒนาปัญญา และนำหลักธรรม 4 หมวดมาใช้ร่วมด้วยเพื่อให้เห็นขั้นตอนการพัฒนาปัญญาที่ชัดเจน ประกอบด้วย 1) พหุสูต 5 2) ปัจจัย 7 ประการที่เป็นเหตุแห่งความแตกฉานในปฏิสัมภิทา (ขุ.ป. 31/8/559-561.) 3) โยนิโสมนสิการ 10 และ 4) อนุสติ 10 โดยมีหลักธรรมอินทรีย์ 5 เป็นตัวชี้วัดและสร้างสมดุลให้การพัฒนาดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง สามารถจัดกลุ่มหลักธรรมทั้ง 4 หมวดลงในกรอบของปัญญา 3 เพื่อให้เหมาะสมในการนำไปใช้ได้ดังภาพด้านล่าง

* หมวดธรรมวิปัสสนาภูมิ 6 ไม่ได้นำมาใช้ในงานวิจัยนี้ แต่ระบุไว้เพื่อความสมบูรณ์ของกระบวนการพัฒนาปัญญาในพระพุทธศาสนา

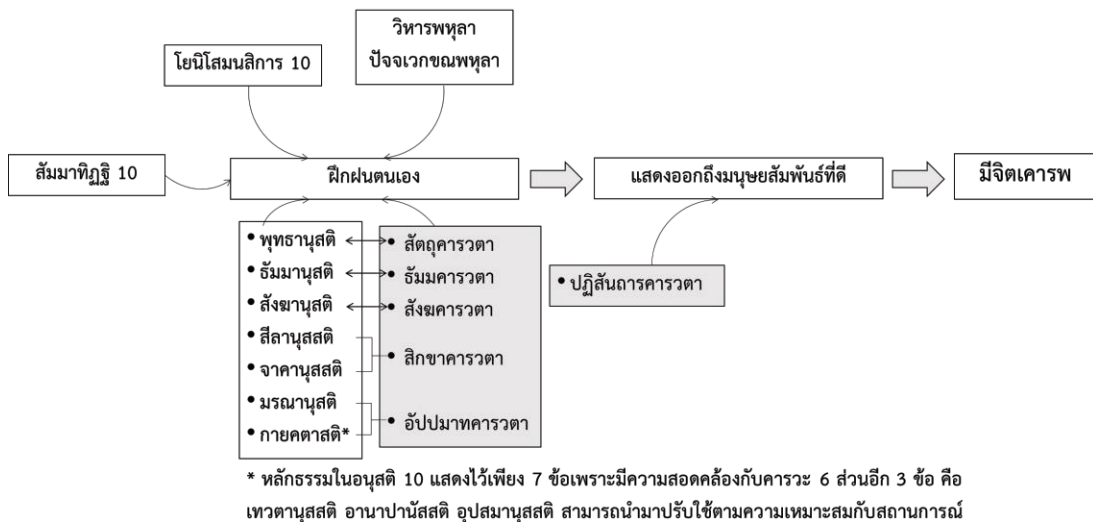
อนึ่ง ข้อที่ 7) พระอรหันตปฏิสัมภิตา (อเสกขปฏิสัมภิตปตฺโต) ซึ่งอยู่ในส่วนภาวนามยปัญญา นั้น กรณีนี้หมายถึง ผู้ที่เป็นพระอเสกขบุคคลแล้วจะเป็นผู้ที่มีปฏิสัมภิตาแตกฉานกว่าเสกขบุคคล เมื่อนำมาประยุกต์ใช้จะอธิบายได้ว่า ปัญญาของผู้ที่เจริญสมถวิปัสสนาย่อมมีความเฉียบคม เมื่อจิตยิ่งปราศจากความมัวหมองแห่งกิเลสมากเท่าใด ปัญญายิ่งเฉียบแหลมมากเท่านั้น ดังที่พระพุทธองค์ตรัสว่า จิตที่ผ่องใสไม่ขุ่นมัวย่อมมองเห็นประโยชน์ตน ประโยชน์ผู้อื่น หรือทำให้แจ้งซึ่งญาณทัสสนะอันประเสริฐได้ ประดุจหวังน้ำใสสะอาดย่อมมองเห็นหยอโข่ง หยอกาบ และฝูงปลาในห้วงน้ำนั้น (อง.เอก. 20/46/8-9) จึงกล่าวได้ว่าจิตที่ผ่องใสนี้เป็นสภาวะที่เหมาะสมแก่การพัฒนาปัญญาให้เจริญยิ่งขึ้นไปได้ ซึ่งเป็นเหตุผลที่ผู้วิจัยนำอนุสติ 10 มาจัดไว้ในส่วนของภาวนามยปัญญาเพื่อชำระจิตผ่องใสอยู่เสมอ และนำพระอรหันตปฏิสัมภิตา (อเสกขปฏิสัมภิตปตฺโต) ในหมวดธรรมปัจฉัย 7 ประการที่เป็นเหตุแห่งความแตกฉานในปฏิสัมภิตามาจัดไว้ในส่วนนี้ด้วย เพื่อสะท้อนให้เห็นความสำคัญของสภาวะจิตที่ไม่ขุ่นมัว ดังเช่นสภาวะของพระอเสกขผู้มีปฏิสัมภิตาแตกฉานเพราะจิตอันปราศจากกิเลส

ส่วนบทบาทในการเป็นตัวชี้วัดและสร้างสมดุลให้การพัฒนาปัญญาดำเนินไปอย่างต่อเนื่องของหลักธรรมอินทรีย์ 5 คือ ศรัทธา: แสดงออกถึงความสนใจและมุ่งมั่นศึกษาเรียนรู้ วิริยะ: มีวินัยในการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง สติ: รู้ว่ากำลังศึกษาประเด็นอะไร เข้าใจภาพกว้างและความเชื่อมโยงของประเด็นต่าง ๆ สมาธิ: มีความจดจ่อกับสิ่งที่เรียนและเข้าใจได้อย่างลึกซึ้ง ปัญญา: สามารถนำความรู้มาสร้างสรรค์เป็นผลงานได้และแก้ไขปัญหาได้ดี

4.3 การบูรณาการแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาปัญญาของการ์ดเนอร์ด้วยพุทธธรรม จากการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับทฤษฎีหุปัญญาทั้งในและต่างประเทศระบุว่าหุปัญญาสามารถนำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนาความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ เช่น ภาษาศาสตร์ ศิลปะ เป็นต้น แต่ยังคงขาดขั้นตอนการปฏิบัติกลาง ๆ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดความชำนาญในศาสตร์ที่ต้องการศึกษาได้ ผู้วิจัยจึงเสนอแนวทางการพัฒนาหุปัญญาในกรอบของจิตชำนาญการด้วยพุทธธรรม 7 ขั้นตอน ตัวอย่างการฝึกภาษาให้ชำนาญด้วยพุทธธรรม 7 ขั้นตอน จะเริ่มจากศึกษาให้มาก (พหุสุตฺตา) โดยศึกษาจากครูผู้รู้ แล้วศึกษาเพิ่มเติมด้วยตนเองให้มาก จากนั้นจดจำให้แม่นยำ (ธตฺตา) ในหลักการต่าง ๆ เช่น การเขียนตัวอักษร การประกอบคำ การออกเสียง คำศัพท์ การสนทนา หลักไวยากรณ์ เป็นต้น โดยฝึกฝนด้วยวิธีหุปัญญาที่หลากหลาย เช่น การวาดโครงสร้างไวยากรณ์เป็นแผนภาพ การฟังเพลงในภาษานั้น การเล่นเกมอักษรไขว้เพื่อจดจำศัพท์ เป็นต้น จากนั้นควรท่องออกเสียงบ่อย ๆ ให้คล่องแคล่ว (วจสา ปริจิตฺตา) โดยหมั่นฝึกพูดและใช้งานในชีวิตประจำวันให้มาก ในขณะเดียวกันควรพิจารณาทำความเข้าใจให้มาก (ปจฺจเวกฺขณาพหุลา) เพราะการท่องได้คล่องและไม่ให้ลืมนั้นต้องหมั่นพิจารณาความหมาย ความสัมพันธ์ของคำต่าง ๆ ในประโยคด้วย เมื่อผ่านการ

ฝึกฝนทั้ง 4 ขั้นตอนแรกให้มากพอจนเกิดความชำนาญในระดับหนึ่ง จะสามารถนึกเห็นขั้นตอนและรายละเอียดต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน (মনসানুপেক্ষিতা) หากท่องอะไรที่มีความยาวหรือซับซ้อนมาก จะมองเห็นภาพทุกส่วนและนึกได้ทันทีโดยไม่จำเป็นต้องท่องไล่มาแต่แรก และสามารถใช้อาษาได้เป็นธรรมชาติมากขึ้น เมื่อฝึกฝนมากเข้าจะเข้าใจทุกประเด็นได้ทะลุปรุโปร่ง (ทฤษฎีญา สุปฎิวิทธา) ที่สำคัญต้องหมั่นสังเกตการใช้ภาษาในสถานการณ์และบริบทที่แตกต่างกัน เพราะการหมั่นสังเกตจะทำให้เกิดความแตกฉานในภาษามากขึ้น นอกจากนี้ ควรหาโอกาสแสดงผลงานและอภิปรายแลกเปลี่ยนความเห็น (เทศนาพหุลา) และฟังมุมมองการใช้ภาษาที่กว้างขวางขึ้นจากผู้เชี่ยวชาญ และทำให้เกิดไหวพริบปฏิภาณในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าอีกด้วย เมื่อผ่านการฝึกฝนทั้ง 7 ขั้นตอนแล้วจะรู้ข้อบกพร่องของตนเอง ควรศึกษาเพิ่มเติมให้มาก แล้วฝึกฝนต่อไปเรื่อย ๆ ตามวงจรดังกล่าว จะเกิดความแตกฉานในภาษามากขึ้นไปเป็นลำดับ

ส่วนการพัฒนาพหุปัญญาในกรอบของจิตเคาเรพ ซึ่งประกอบด้วยพหุปัญญา 4 ด้าน คือ การเข้าใจตนเอง มนุษย์สัมพันธ์ ธรรมชาติ และการดำเนินชีวิต ซึ่งผู้วิจัยเริ่มจากการสร้างสัมมาทิฐิให้มีความเห็นที่ถูกต้องเป็นฐานก่อน โดยเลือกสัมมาทิฐิ 10 ซึ่งเป็นระดับโลกิยะ เหมาะสำหรับการนำมาบูรณาการร่วมกับการพัฒนาจิตเคาเรพของการ์ตเนอร์ จากนั้นจะนำหลักธรรมโยนิโสมนสิการ 10 คารวะ 6 อนุสติ 10 วิหารพหุลา และปัจเจกขณพหุลามายใช้ให้เหมาะสมดังภาพด้านล่าง

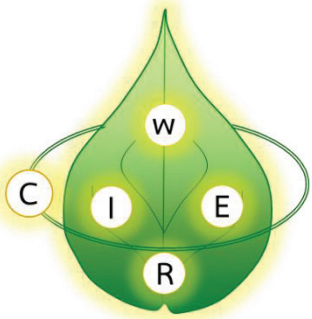

จากภาพสามารถอธิบายการพัฒนาจิตเคาเรพดังนี้คือ เมื่อมีสัมมาทิฐิเป็นฐานแล้ว ควรหมั่นเจริญสติตามหลักอนุสติ 10 เพื่อให้มีสติรู้เท่าทันการคิด การพูด และการกระทำของตนเองอยู่เสมอ ความมีสตินี้จะสนับสนุนการทำงานของสติปัญญาด้านการเข้าใจตนเอง เพราะคนที่มีสติปัญญาด้านนี้โดดเด่น จะชอบพิจารณาความคิดและการกระทำของตนเอง คิดวางแผนการทำงานต่าง ๆ ด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น และความมีสตินี้จะสนับสนุนการปฏิบัติตามหลักธรรมคารวะ 6 คือ

เป็นผู้ที่มีศรัทธาในพระรัตนตรัย มีความเพียรในการศึกษาเรียนรู้อยู่เสมอ เป็นผู้ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต โดยใช้ร่วมกับหลักธรรมวิหารพหุลาและปัจเจกเวทนามพหุลา เพื่อให้มนุษย์ใช้สติในการดำเนินชีวิตมากขึ้นและรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า คือ ใช้ปัจจัย 4 ตามความจำเป็น มีใช้เพื่อสนองตัณหาของตนและพวกพ้องโดยไม่คำนึงถึงผู้อื่น ตระหนักรู้ในความสำคัญของธรรมชาติ ไม่ทำลายและกอบโกยประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ เมื่อปฏิบัติดังนี้จะส่งผลให้มีสติปัญญาด้านการดำรงชีวิตที่ดี คือ รู้จักใช้ชีวิตและมองโลกตามความเป็นจริง มีมรรคผลนิพพานเป็นแก่นสาร บุคคลเช่นนี้เมื่อปฏิสนธากับผู้อื่นย่อมมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความเคารพในความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น จึงกล่าวได้ว่าเป็นมีผู้จิตเคารพตามแนวพระพุทธศาสนา

5. องค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาปัญญามนุษย์เชิงบูรณาการแนวพุทธ

จากผลการวิจัยข้างต้น ได้องค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาปัญญามนุษย์เชิงบูรณาการแนวพุทธ โดยเริ่มจากการสร้างความเห็นถูก คือ สร้างสัมมาทิฐิ (Right View: R) เป็นฐานก่อน จากนั้นจะพัฒนาสติปัญญา (Intelligences: I) ด้านพื้นฐานการเรียนรู้และศิลปะด้วยพหุปัญญา 6 ด้าน ซึ่งจะสามารถพัฒนาเป็นความรู้ความชำนาญในสิ่งที่ตนเองมีความถนัดได้ตามกระบวนการพัฒนาจิตชำนาญการ ในขณะที่เดียวกันก็พัฒนาพหุปัญญา 4 ด้านในกรอบของจิตเคารพเพื่อเพิ่มพูนคุณธรรมจริยธรรมในจิตใจอย่างต่อเนื่อง (Ethic: E) ซึ่งพหุปัญญาทั้ง 10 ด้านจะได้รับการพัฒนาร่วมกันในเชิงบูรณาการ กระบวนการข้างต้นนี้จะได้รับการพัฒนาไปอย่างต่อเนื่องโดยใช้หลักธรรมอินทรีย์ 5 (Controlling Faculty: C) เป็นตัวชี้วัดการพัฒนาปัญญาว่ามีความก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอหรือไม่ และเป็นตัวปรับสมดุลให้เกิดการพัฒนาปัญญาที่สอดคล้องกับเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้บุคคลนั้นเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญที่หลากหลายสามารถสังเคราะห์และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ได้ อีกทั้งเป็นผู้ที่มีคุณธรรม มีสติในการดำเนินชีวิต ใช้ปัญญาสร้างสรรค์ประโยชน์ต่อตนเองและสังคมต่อไป กล่าวได้ว่า เป็นมนุษย์ที่มีปัญญาตามแนวทางพระพุทธศาสนา (Wisdom: W) สามารถสรุปรูปแบบการพัฒนาปัญญาเชิงบูรณาการแนวพุทธ (Buddhist Wisdom Development: BWD Model) ด้วยสัญลักษณ์ไบโธร์ เพื่อบ่งบอกถึงความเป็นผู้มีปัญญา เป็นผู้รู้ผู้ตื่นอยู่เสมอ โดยมีพลวัตของอินทรีย์ 5 ที่ทำหน้าที่เป็นตัวชี้วัดและสร้างสมดุลในกระบวนการพัฒนาปัญญาให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องจนบรรลุเป้าหมาย สามารถสรุปได้ดังภาพนี้

R = Right View: สัมมาทิฐิ

I = Intelligences: ความชำนาญในศาสตร์ต่าง ๆ

E = Ethic: จริยธรรมตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท

W = Wisdom: ปัญญาตามแนวทางพระพุทธศาสนา

C = Controlling Faculty: หลักธรรมอินทรีย์ 5 เป็นตัวชีวิตและสร้างความสมดุลในการพัฒนาปัญญาให้

BWD Model

6. แนวการใช้ BWD Model

การนำ BWD Model มาใช้ในการพัฒนาปัญญาจะเรียงลำดับจาก R I E W และมี C เป็นตัวชีวิตเพื่อกระตุ้นให้กระบวนการพัฒนาเป็นไปอย่างเหมาะสม จะเสนอแนวทางการนำไปใช้พัฒนาปัญญาในปัจเจกบุคคลและการพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

6.1 การพัฒนาปัญญาแบบปัจเจกบุคคล สามารถนำรูปแบบการพัฒนาปัญญาในบุคคล 3 ช่วงวัยคือ เด็ก ผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุ สำหรับวัยเด็กจะมีกระบวนการพัฒนาปัญญาที่อาศัยการสร้างประสบการณ์ใหม่ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 เช่น การเล่น การเลียนแบบจากบุคคลรอบข้าง ดังนั้น บุคคลในครอบครัวจะมีส่วนอย่างมากในการสร้างสัมมาทิฐิ 10 (R) โดยพ่อแม่ควรทำให้ดูเป็นตัวอย่างเมื่อเด็กเจริญวัยขึ้นควรพัฒนาทักษะการเรียนรู้ศาสตร์ต่าง ๆ (I) และปลูกฝังจริยธรรม (E) ให้เหมาะสมตามช่วงวัย หากเด็กมีพัฒนาการทางปัญญาสมวัยหรือดีกว่าเด็กในวัยเดียวกัน กล่าวได้ว่าเป็นแสดงออกของปัญญา (W) ที่เหมาะสม และการพัฒนาปัญญานี้จะดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง โดยมีตัวชีวิตเพื่อปรับให้เด็กมีพัฒนาการทางปัญญาที่เหมาะสมและตรงกับเป้าหมายในการพัฒนาปัญญาอย่างต่อเนื่อง (C)

การใช้โมเดลเพื่อพัฒนาปัญญาในผู้ใหญ่จะสามารถพัฒนาทั้งความชำนาญในงานและศาสตร์ที่ต้องการศึกษาเรียนรู้ ด้วยการใช้หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาความชำนาญ 7 ขั้นตอน (I) ร่วมกับการศึกษาและทำความเข้าใจสัมมาทิฐิ (R) อันเป็นปัญญาที่กำหนดแนวทางในการดำเนินชีวิต และพัฒนาหุปัญญาด้านต่าง ๆ ตามกรอบของจิตเคาพในเวลาเดียวกัน เพื่อพัฒนาจริยธรรม (E) ให้ดียิ่งขึ้นไป หากปฏิบัติดังนี้อย่างต่อเนื่องโดยนำตัวชีวิตในการพัฒนาปัญญา คือ หลักธรรมอินทรีย์ 5 (C) มาพิจารณาให้เกิดความสมดุลในการพัฒนาปัญญาของแต่ละบุคคล จะทำให้มีพัฒนาการของปัญญา (W) มากขึ้นเป็นลำดับ

สำหรับผู้สูงอายุ การดำเนินชีวิตที่ผ่านมาจะมีส่วนอย่างมากในความเข้าใจเรื่องสัมมาทิฐิ (R) สามารถพัฒนาได้โดยการทำกิจกรรมกลุ่มด้วยหุปัญญาทั้งในกรอบของจิตชำนาญการ (I) และจิตเคาพ

(E) ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น มีกิจกรรมร้องเพลง จัดดอกไม้ ทำงานศิลปะ จะช่วยกระตุ้นให้สมองมีการตื่นตัว กล้ามเนื้อแข็งแรงขึ้น ชะลออาการความจำเสื่อม มีความสุขจากการพบปะเพื่อนในวัยเดียวกัน และจัดกิจกรรมร่วมกันไปกับการพัฒนาหุปัญญาในกลุ่มจิตเคาเพ เช่น การทำกิจกรรมงานบุญที่วัด สร้างโอกาสให้ผู้สูงอายุได้สวดมนต์ ฟังธรรม ทำทาน รักษาศิลปะ เจริญภาวนามากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การฟังธรรมจากพระภิกษุจะทำให้มีความเข้าใจสัมมาทิฐิตีดยิ่งขึ้น สำหรับผู้ที่มีพื้นฐานความเข้าใจเรื่องสัมมาทิฐิมาดีแล้วจะยิ่งพัฒนาจริยธรรม (Ethic) ได้อย่างรวดเร็วขึ้น เมื่อปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง (C) จะมีพัฒนาการทางปัญญา (W) ที่ดีขึ้น คือ รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและปล่อยวางในเรื่องต่าง ๆ ได้มากขึ้น

6.2 การพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 จากผลการวิจัยบ่งชี้ว่าครูควรมีคุณสมบัติ 3 ประการ คือ ความชำนาญในศาสตร์ที่ตนเองสอน มีคุณธรรม และสามารถสอนด้วยหุปัญญาผสมผสานกับการสอนศีลธรรมได้ คุณสมบัติ 3 ประการนี้ สามารถพัฒนาด้วย BWD Model กล่าวคือ เริ่มจากสัมมาทิฐิ (R) หากครูเป็นผู้มีพื้นฐานความเข้าใจสัมมาทิฐิ 10 ประการมาเป็นอย่างดี มักจะมีจริยธรรม (E) ที่ดีด้วย จะสามารถพัฒนาตนให้เป็นผู้ที่มีปัญญา (W) คือมีทั้งความรู้และคุณธรรมให้ดียิ่งขึ้นไปได้ง่าย แต่ถ้าครูยังขาดสัมมาทิฐิ จะต้องใช้กระบวนการพัฒนาให้เกิดสัมมาทิฐิในวัยผู้ใหญ่โดยปลูกฝังผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การบวชตามประเพณี ให้ความรู้ผ่านสถานศึกษา ในขณะที่เดียวกันก็พัฒนาความชำนาญในสาขาวิชาที่สอนให้แตกฉานมากขึ้นไปอีก (I) โดยใช้พุทธธรรมเพื่อการพัฒนาให้เกิดความชำนาญ 7 ขั้นตอน เมื่อมีความชำนาญแล้วจะต่อยอดการคิดสังเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ได้ดีขึ้น เมื่อทำดังนี้ ความชำนาญในสาขาที่สอน และคุณธรรมจะค่อย ๆ เพิ่มขึ้น โดยใช้หลักธรรมอินทรีย์ 5 (C) มาสร้างสมดุลให้การพัฒนาปัญญาดำเนินไปจนบรรลุเป้าหมาย

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. นโยบายเพื่อส่งเสริมให้พัฒนาปัญญาแบบปัจเจกบุคคล กระบวนการพัฒนาปัญญานี้ควรนำไปเผยแพร่ให้ประชาชนที่สนใจได้นำไปใช้อย่างเป็นระบบ
2. นโยบายทางการศึกษา สามารถนำมาใช้เป็นหลักสูตรการเรียนการสอนได้ 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ 1) นำมาใช้ในการสอนนักเรียนและนักศึกษาให้เป็นผู้มีความรู้และความประพฤติที่ดีงาม โดยปรับให้เข้ากับการศึกษาแต่ละระดับอย่างเหมาะสม 2) การนำมาใช้เป็นหลักสูตรพัฒนาครูให้มีความชำนาญในการสอนและมีคุณธรรม เป็นต้นแบบที่ดีให้กับนักเรียนได้
3. นโยบายในการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการศึกษาเชิงบูรณาการแนวพุทธให้แก่สังคม โดยสร้างทัศนคติให้แก่ประชาชนในประเทศว่า การศึกษาที่ดีนั้นจะต้องพัฒนามนุษย์ควบคู่กันทั้งความรู้

ความสามารถและคุณธรรม โดยออกแบบหลักสูตรเพื่อการพัฒนาปัญญาเชิงบูรณาการแนวพุทธ อย่างเป็นระบบ เมื่อทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชนทุกครัวเรือนเห็นความสำคัญและมีเป้าหมายเดียวกันแล้ว จะได้รับความร่วมมืออย่างดีจากทุกภาคส่วน ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

7.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. การวิจัยโดยประยุกต์ใช้หลักการ 7 ประการเพื่อพัฒนาให้เกิดความชำนาญเฉพาะด้านด้วยวิธีการสอนแบบพหุปัญญา
2. การพัฒนาสัมมาทิฐิ 10 ในวัยผู้ใหญ่โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาสัมมาทิฐิในหลักสูตรการพัฒนาคู
3. การพัฒนาพหุปัญญา 4 ด้านในกรอบของจิตเคาเพเพื่อพัฒนาคุณธรรมในผู้ใหญ่ งานวิจัยนี้สามารถวิจัยร่วมกับฝ่ายบุคคลขององค์การภาครัฐ เอกชนที่ต้องรับพนักงานเข้ามาทำงานจำนวนมาก

References

- Channarong Pornrungrroj, *Ten Problems with the Thai Education System*, Matichon Online, 26 June 2015, http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1435302805.
- Howard Gardner. (1983). *Frame of mind*. New York: Basic book.
- Howard Gardner. (1999). *Intelligence Reframed*. New York: Basic book.
- Howard Gardner. (2011). *Multiple Intelligences Theory and Five Minds Theory for Success in Globalization*. The 4th Annual Congress for Teacher Professional Development.
- Howard Gardner. (2011). *21st Century Skills: Rethinking How Students Learn*. Bangkok: Openworlds publishing house.
- Mahachulalongkomrajavidyalaya University. (1996). *The Tipitaka in Thai Version belonging to Mahachulalongkomrajavidyalaya University*. Bangkok: Mahachulalongkomrajavidyalaya University.
- Ministry of Education. (2008). *The Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008)*. No. OBEC 293/2551.

- Phrarajavoramuni (Prayoon Dhammacitto). (2000). *The learning process in Buddhism*. Bangkok: Kurusapa Printing Ladphrao.
- Richard MacEwan. (2008). *Reading between the Lines: Knowledge for Natural Resource Management*. Landscape analysis and visualization.
- Symantec Corporation. (2014). Internet Security Threat Report 2014: Volume 19. (Published April 2014).
- Tisana Khammanee. (2012). *Pedagogy*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.

การวิเคราะห์องค์ประกอบของแนวปฏิบัติที่ดีตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี
สำหรับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย

AN ANALYSIS OF THE COMPONENTS OF RECOMMENDED BEST PRACTICE
UNDER THE PRINCIPLE OF GOOD CORPORATE GOVERNANCE FOR LISTED
COMPANIES IN THE STOCK MARKET IN THAILAND

ธีระ เท็ดพุทธรธรรม * สุรีย์ กาญจนวงศ์** ไพศาล จันทรังษี***

Theera Therdbhuthadham, Suree Kanjanawong, Phaisarn Jantarungsri

Received: October 15, 2019

Revised: November 03, 2019

Accepted: December 27, 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อการวิเคราะห์องค์ประกอบของแนวปฏิบัติที่ดีตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.929 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารของบริษัทจดทะเบียน จำนวน 126 คน นำข้อมูลทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ด้วยวิธีการสกัดองค์ประกอบหลัก และหมุนแกนองค์ประกอบตั้งฉากด้วยวิธีการแวกซ์ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของแนวปฏิบัติที่ดีตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ระบบการรายงานและการควบคุมทางการบริหาร (2) การเปิดเผยข้อมูล (3) การปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (4) การตรวจสอบภายในและควบคุมภายใน และ (5) การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้น โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนสะสมได้ร้อยละ 64.171

* Doctoral of Ph.D. Program in Public and Private Organizations Management, Multidisciplinary College, Christian University of Thailand.

** Multidisciplinary College, Christian University of Thailand.

*** Multidisciplinary College, Christian University of Thailand.

คำสำคัญ: การกำกับดูแลกิจการที่ดี, การวิเคราะห์องค์ประกอบ, บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

ABSTRACT

The purpose of this research was to analyze components. The research instrument was a questionnaire covering recommended best practice under the Principle of Good Corporate Governance. The reliability was 0.929. One hundred and twenty six samples were selected from executives of listed companies in the stock market in Thailand. Exploratory Factor Analysis was used for data analysis including Principle Components Analysis and Orthogonal Rotation by Varimax Orthogonal Rotation. Research findings revealed that the components of recommended best practice under the Principle of Good Corporate Governance for listed companies in the stock market in Thailand comprised of 5 components including (1) reporting and management control system; (2) disclosure; (3) treatment to stakeholder; (4) internal audit and internal control and (5) treatment to shareholders. The cumulative variance was 64.171%.

Keyword: Good Corporate Governance, Exploratory Factor Analysis, Listed Companies in the Stock Market

1. บทนำ

Good governance หรือธรรมาภิบาล ได้รับความสนใจและมีการใช้ในวงวิชาการอย่างจริงจังเป็นทางการครั้งแรก รายงานธนาคารโลกว่าด้วยปัญหาการพัฒนาของกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคซารารในแอฟริกา ซึ่งตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2532 ได้กล่าวถึงจุดอ่อนของการพัฒนาในอนุภูมิภาคนี้ คือการขาดธรรมาภิบาล (Good governance) และต่อมาก็มีการขานรับอย่างรวดเร็วว่าเป็นปัญหาของชาติอื่นๆ ทั่วไป มิใช่เป็นปัญหาเฉพาะในแอฟริกาเท่านั้น (Rachaya Pakdeejit, 2014: 8) แต่เกิดขึ้นในองค์กรธุรกิจทั่วทุกภูมิภาค เช่น กรณีอื้อฉาวของบริษัทพลังงานเอ็นรอน (Enron Corporation) และบริษัทโทรคมนาคมเวิร์ล คอม (World Com) ในสหรัฐอเมริกา (Jan Williams, et al., 2008: 27) การเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินในภูมิภาคเอเชีย รวมถึงการล้มละลายของสถาบันการเงิน ตลอดจนภาคธุรกิจทั้งในภูมิภาคเอเชียและภูมิภาคอื่นๆ ทั่วโลก

(Chaveewan Shoosanuk and Ampon Shoosanuk, 2012: 3) ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากพฤติกรรมกรรมการบริหารองค์กรที่ผิดพลาดและกลายเป็นแรงผลักดันให้องค์กรต่างๆ ต้องบริหารจัดการองค์กรตามหลักการของ Good Governance (Neil Cowan, 2004: 6)

สำหรับประเทศไทย หลังจากเกิดภาวะวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ธรรมชาติของประเทศไทยกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่มีการกล่าวถึงกันมากในการบริหารจัดการองค์กร และเป็นที่ยืนยันว่าหากประเทศไทยมีการนำหลักธรรมาภิบาลไปปรับใช้กับการปฏิบัติงานในทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน หรือแม้แต่ภาคประชาชน จะทำให้ประเทศมีการพัฒนาไปในทิศทางที่ดี ก่อให้เกิดความเป็นธรรมในด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง (King Prajadhipok's Institute, 2012: 15) นอกจากนี้ภาคธุรกิจเอกชนได้ให้ความสำคัญกับการกำกับดูแลกิจการที่ดีหรือบรรษัทภิบาลมากขึ้น เพราะเชื่อว่าการกำกับดูแลกิจการนำไปสู่การเติบโตของธุรกิจอย่างยั่งยืน (Bandid Nijathaworn, 2017: 217) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในฐานะนายทะเบียนของบริษัทจดทะเบียน รวมทั้งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ได้เสนอหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี 15 ข้อ เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในขั้นเริ่มแรก และกำหนดให้บริษัทจดทะเบียนทุกบริษัทต้องเปิดเผยการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี เพื่อให้บริษัทจดทะเบียนสามารถนำหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม (Rachadati Uppathampracha, 2015: 69 - 79)

ปี พ.ศ. 2549 มีการปรับปรุงหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียน โดยเทียบเคียงกับหลักการกำกับดูแลกิจการขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ หรือ OECD 2004 ซึ่งได้รับความสนใจและกลายมาเป็นมาตรฐานสากลสำหรับกำหนดนโยบายของทุกประเทศ เพราะจะทำให้คณะกรรมการ และคณะผู้บริหารของบริษัทจดทะเบียนดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายอันเป็นประโยชน์กับบริษัทและผู้ถือหุ้น รวมถึงช่วยให้ระบบการติดตามและประเมินผลงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังช่วยยกระดับความมั่นใจในการลงทุนของนักลงทุนซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการดำเนินงานในระบบเศรษฐกิจตลาดเสรี และสามารถช่วยลดต้นทุนในการดำเนินงานของบริษัท รวมทั้งช่วยกระตุ้นให้บริษัทใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม อันเป็นปัจจัยที่ทำให้เศรษฐกิจของประเทศเติบโตอย่างมั่นคง (Thai Institute of Directors, 2006: 14) ต่อมา ปี พ.ศ. 2555 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้ทำการปรับปรุงหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียนอีกครั้ง โดยเป็นการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนของแนวปฏิบัติที่ดีของทั้ง 5 หมวด ให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ ASEAN CG Scorecard ซึ่งเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้วัดระดับการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนสำหรับประเทศในกลุ่ม

ASEAN โดยมีเนื้อหาครอบคลุมทั้ง 5 หมวด ตามหลักการกำกับดูแลกิจการของ OECD 2004 ได้แก่ (1) สิทธิของผู้ถือหุ้น (2) การปฏิบัติที่เท่าเทียมกันของผู้ถือหุ้น (3) บทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย (4) การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส และ (5) ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ เพื่อรองรับการเปิดเสรีของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) และเพื่อให้ตลาดทุนอาเซียนมีความเชื่อมโยงกัน (Sillapaporn Srijunpetch, 2013: 1 - 2) พร้อมสร้างความน่าเชื่อถือในสินค้าตลาดทุนของอาเซียนและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล (The Securities and Exchange Commission, Thailand, 2013: 18)

ปัจจุบันการกำกับดูแลกิจการที่ดีได้ถูกนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานของกิจการทั่วภูมิภาคเอเชีย (Jitipol Puksamatanan, 2013: 1) และได้รับการศึกษามาอย่างต่อเนื่องในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา แต่ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับกลไกในการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่มีต่อผลการดำเนินงาน ขณะที่การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของการกำกับดูแลกิจการที่ดียังมีอยู่จำกัด เนื่องจากจากหลักเกณฑ์หรือหลักปฏิบัติในการกำกับดูแลกิจการที่ดี มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงความแตกต่างของหลักเกณฑ์ของการกำกับดูแลกิจการที่ดีของนานาประเทศ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาองค์ประกอบของแนวปฏิบัติที่ดีตามหลักหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เพื่อค้นหาโครงสร้างตัวแปรของแนวปฏิบัติที่ดีตามหลักหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เพื่อนำไปใช้ในการบริหารองค์กรต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของแนวปฏิบัติที่ดีตามหลักหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารระดับผู้จัดการฝ่ายขึ้นไปของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) และตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (MAI) จำนวน 495 บริษัท ซึ่งไม่รวมบริษัทจดทะเบียนประเภทกองทุน บริษัทที่เข้าข่ายอาจถูกเพิกถอน และบริษัทที่จดทะเบียนเข้ามาใหม่ระหว่างปี พ.ศ. 2555 – 2560

กลุ่มตัวอย่าง ขนาดตัวอย่างได้จากการคำนวณ โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 221 คน (1 คน ต่อ

1 บริษัท) การคัดเลือกตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) โดยการแบ่งกลุ่มบริษัทจดทะเบียนตามหมวดอุตสาหกรรมที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้กำหนดไว้จำนวน 8 หมวดอุตสาหกรรม จากนั้นดำเนินการหาสัดส่วน (Proportional) ของกลุ่มตัวอย่างของแต่ละหมวดอุตสาหกรรม และคัดเลือกตัวอย่างจากแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมด้วยการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้วิธีการจับฉลาก

เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ความคิดเห็นต่อแนวปฏิบัติที่ดีตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม ได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) เท่ากับ 0.83 ค่าความเชื่อมั่นแสดงด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach's Coefficient) เท่ากับ 0.929

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการส่งไปรษณีย์ โดยใช้ระยะเวลาระหว่าง พฤศจิกายน ถึง ธันวาคม 2560 ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมาจำนวน 126 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 57.01 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) จากโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

4. สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 70 คน (ร้อยละ 55.60) มีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 49.5 ปี มีระดับการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 84 คน (ร้อยละ 66.70) มีตำแหน่งผู้บริหารฝ่ายการเงิน จำนวน 31 คน (ร้อยละ 24.60) มีประสบการณ์ทางการบริหารเฉลี่ย 10.65 ปี และอยู่ในหมวดอุตสาหกรรมประเภทอสังหาริมทรัพย์และการก่อสร้างจำนวน 30 บริษัท (ร้อยละ 23.80)

ผลการทดสอบความเหมาะสมของชุดตัวแปรที่ทำการศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) พบว่ามีค่า 0.820 แสดงว่าชุดของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษามีความเหมาะสม และค่าสถิติทดสอบ Bartlett's Test of Sphericity ดังแสดงในตารางที่ 1 พบว่า มีการแจกแจงโดยประมาณแบบ Chi-Square = 1,976.171 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.000 แสดงว่า ตัวแปรต่างๆ มีความสัมพันธ์กัน สามารถใช้ Factor Analysis วิเคราะห์ต่อไปได้

ตารางที่ 1 แสดงการวัดค่า KMO และการทดสอบ Bartlett's test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		0.820
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	1976.171
	df	325
	Sig.	0.000

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ด้วยวิธีการสกัดองค์ประกอบหลัก (Principal component analysis) และหมุนแกนองค์ประกอบตั้งฉากด้วยวิธีการ Varimax โดยพิจารณาองค์ประกอบที่มีค่าไอเกน (Eigen values) มากกว่าหรือเท่ากับ 1 และมีตัวแปรที่สามารถอธิบายองค์ประกอบนั้นตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไป โดยตัวแปรแต่ละตัวแปรต้องมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากกว่า 0.5 (Joseph F. Hair, Jr. et al., 2006: 128)

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนองค์ประกอบ ค่าไอเกน ร้อยละของความแปรปรวน และผลรวมสะสมความแปรปรวนรวม

องค์ประกอบ	ค่าไอเกน (Eigen values)	% of Variance	Cumulative % of Variance
1	9.913	38.126	38.126
2	2.063	7.829	45.956
3	1.793	6.896	52.851
4	1.660	6.385	59.236
5	1.283	4.935	64.171

จากตารางที่ 2 พบว่า ตัวแปรที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ สามารถจัดองค์ประกอบได้จำนวน 5 องค์ประกอบ ที่มีค่าไอเกนเกิน 1 แสดงว่าแต่ละองค์ประกอบสามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรได้ทั้งหมด ซึ่งทั้ง 5 องค์ประกอบสามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรทั้งหมดได้ร้อยละ 64.171 โดยที่องค์ประกอบที่ 1 อธิบายได้สูงสุดร้อยละ 38.126 รองลงมาได้แก่องค์ประกอบที่ 2 อธิบายได้ร้อยละ 7.829 องค์ประกอบที่ 3 อธิบายได้ร้อยละ 6.896 องค์ประกอบที่ 4 อธิบายได้ร้อยละ 6.385 และองค์ประกอบที่ 5 อธิบายได้น้อยที่สุดร้อยละ 4.935

เมื่อได้องค์ประกอบทั้ง 5 แล้ว จึงทำการตั้งชื่อองค์ประกอบเพื่อสื่อความหมายให้สอดคล้องกับตัวแปรของแต่ละองค์ประกอบเพื่อความเหมาะสมในการนำไปใช้ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ระบบการรายงานและการควบคุมทางการบริหาร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.538 - 0.763 ประกอบด้วยตัวแปร 10 ตัวแปร ได้แก่ (1.1) บริษัทมีรายงานความรับผิดชอบของคณะกรรมการ โดยมีรายงานทางการเงินแสดงควบคู่กับรายงานของผู้สอบบัญชีในรายงานประจำปี (1.2) บริษัทมีการรายงานผลการปฏิบัติการด้านนโยบายการกำกับดูแลกิจการจรรยาบรรณธุรกิจ นโยบายด้านการบริหารความเสี่ยง และนโยบายด้านการดูแลสิ่งแวดล้อมและสังคม ผ่านทางเว็บไซต์หรือรายงานประจำปี (1.3) คณะกรรมการจัดให้มีนโยบายการกำกับดูแลกิจการของบริษัทเป็นลายลักษณ์อักษร และทบทวนนโยบายเป็นประจำ (1.4) คณะกรรมการจัดให้มีนโยบายด้านการบริหารความเสี่ยงให้ครอบคลุมทั้งองค์กร และมีการทบทวนระบบหรือประเมินประสิทธิผลของการจัดการความเสี่ยงอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง (1.5) คณะกรรมการจัดให้มีระบบการดูแลให้การดำเนินธุรกิจต่อเนื่องในระยะยาว รวมทั้งแผนการพัฒนาพนักงาน (1.6) คณะกรรมการจัดให้มีการทำจรรยาบรรณธุรกิจที่เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้กรรมการ ผู้บริหาร และพนักงานทุกคนเข้าใจถึงมาตรฐานด้านจริยธรรมที่บริษัทใช้ในการดำเนินธุรกิจ และติดตามให้มีการปฏิบัติตามจรรยาบรรณอย่างจริงจัง (1.7) คณะกรรมการเป็นผู้กำหนด วิสัยทัศน์ ภารกิจ กลยุทธ์ เป้าหมายทางการเงิน ความเสี่ยง แผนงาน และงบประมาณของบริษัท (1.8) บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลจรรยาบรรณสำหรับพนักงานและกรรมการของบริษัท รวมถึงจรรยาบรรณของนักลงทุนสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์ของบริษัท (1.9) บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลงบการเงิน รายงานฐานะทางการเงิน และผลการดำเนินงาน ทั้งปีปัจจุบันและของปีก่อนหน้าผ่านทางเว็บไซต์ของบริษัท และ (1.10) บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลนโยบายด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดีผ่านทางเว็บไซต์ของบริษัท

องค์ประกอบที่ 2 การเปิดเผยข้อมูล มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.644 - 0.852 ประกอบด้วยตัวแปร 5 ตัวแปร ได้แก่ (2.1) บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลการถือหุ้นของกรรมการผู้ถือหุ้นรายใหญ่ ผู้บริหารระดับสูง ผ่านทางเว็บไซต์ของบริษัท (2.2) บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลโครงสร้างกลุ่มบริษัท รวมถึงบริษัทย่อย บริษัทร่วม บริษัทร่วมค้า และนิติบุคคลเฉพาะกิจ ผ่านทางเว็บไซต์ของบริษัท (2.3) บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบ คุณสมบัติ วาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการบริษัท คณะกรรมการตรวจสอบ คณะกรรมการสรรหา คณะกรรมการกำหนดค่าตอบแทน และคณะกรรมการกำกับดูแลกิจการที่ดี รวมถึงเรื่องที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ ผ่านทางเว็บไซต์ของบริษัท (2.4) บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลโครงสร้างการถือหุ้นทั้งหมดผ่านทางเว็บไซต์ของบริษัท และ (2.5) บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูล

นโยบายด้านการบริหารความเสี่ยงและวิธีการจัดการความเสี่ยงด้านต่างๆ ผ่านทางเว็บไซต์ของบริษัท

องค์ประกอบที่ 3 การปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.610 - 0.750 ประกอบด้วยตัวแปร 5 ตัวแปร ได้แก่ (3.1) บริษัทมีกลไกการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสและกระบวนการดำเนินการหลังจากมีผู้แจ้งเบาะแส (3.2) บริษัทมีการอธิบายขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการคัดเลือกคู่ค้าหรือผู้รับเหมา โดยยึดถึงข้อตกลงทางธุรกิจ ระยะเวลาในการชำระเงิน (3.3) บริษัทมีโครงการหรือแนวทางในการต่อต้านการทุจริต การคอร์รัปชั่น รวมถึงการสนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมและปลูกฝังให้พนักงานทุกคนปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง (3.4) บริษัทมีกระบวนการและช่องทางในการรับและจัดการกับข้อร้องเรียนของผู้มีส่วนได้เสีย ผ่านทางเว็บไซต์หรือผ่านคณะกรรมการตรวจสอบ และ (3.5) บริษัทมีการกำหนดนโยบายและการแถลงนโยบายการปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้เสียแต่ละกลุ่มอย่างชัดเจน

องค์ประกอบที่ 4 การตรวจสอบภายในและควบคุมภายใน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.610 - 0.757 ประกอบด้วยตัวแปร 3 ตัวแปร ได้แก่ (4.1) บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลที่ต้องต่อนักลงทุนและเพียงพอต่อการตัดสินใจ (4.2) คณะกรรมการจัดให้มีระบบการควบคุมภายในและการบริหารความเสี่ยง รวมทั้งกลไกในการรับเรื่องร้องเรียนและการดำเนินการกรณีมีการชี้เบาะแส และ (4.3) คณะกรรมการจัดให้มีระบบการติดตามและดูแลให้ฝ่ายจัดการดำเนินงานตามนโยบายและแผนที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล องค์ประกอบที่ 5 การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้น มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.686 - 0.773 ประกอบด้วยตัวแปร 3 ตัวแปร ได้แก่ (5.1) บริษัทได้แจ้งให้ผู้ถือหุ้นทราบถึงวิธีการและขั้นตอนต่างๆ ในการเข้าร่วมประชุมผู้ถือหุ้นประจำปี (5.2) บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลของหนังสือเชิญประชุมสามัญและวิสามัญผู้ถือหุ้น ผ่านทางเว็บไซต์ของบริษัท และ (5.3) บริษัทได้เปิดโอกาสให้ผู้ถือหุ้นซักถาม หรือให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานต่อกรรมการทุกคนในการประชุมผู้ถือหุ้นประจำปี

5. อภิปรายผลการวิจัย

แนวปฏิบัติที่ดีตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียน ปี 2555 จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ สามารถแบ่งองค์ประกอบได้ 5 กลุ่ม ได้แก่ ระบบการรายงานและการควบคุมทางการบริหาร การเปิดเผยข้อมูล การปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การตรวจสอบภายใน และควบคุมภายใน และการปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้น

ในจำนวนทั้งหมด 5 องค์ประกอบ ระบบการรายงานและการควบคุมการบริหาร เป็นองค์ประกอบที่อธิบายแนวปฏิบัติที่ดีตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีได้มากที่สุด แสดงให้เห็น

ถึงบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการบริษัท (Board of Directors) ที่เป็นกลไกหลักในการกำกับดูแลกิจการที่ดีให้เกิดผลในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายงานทางการเงินแสดงควบคู่กับรายงานของผู้สอบบัญชีในรายงานประจำปี รายงานผลการปฏิบัติการด้านนโยบายการกำกับดูแลกิจการจรรยาบรรณธุรกิจ นโยบายด้านการบริหารความเสี่ยง และนโยบายด้านการดูแลสิ่งแวดล้อมและสังคม ผ่านทางเว็บไซต์หรือรายงานประจำปี ทั้งนี้เพราะ ผลการพิจารณาของคณะกรรมการที่มีต่อเรื่องผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินของบริษัทเป็นเรื่องที่สำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจจากผู้ถือหุ้น (Duanpen Chansirisri, 2009: 177 – 182) สอดคล้องกับ Sillapaporn Srijunpetch (2010: 18 – 23) ที่ระบุว่า การจัดทำมีระบบควบคุมและตรวจสอบที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ จะทำให้องค์กรดำเนินธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ได้รับความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลว่ารายงานทางการเงินของกิจการมีความเชื่อถือได้ และกิจการปฏิบัติตามระเบียบกติกากฎหมายอย่างเคร่งครัด อันเป็นการป้องกัน ความเสี่ยงทางการดำเนินงานที่เป็นระบบ

6. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจแนวปฏิบัติที่ดีตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียนในครั้งนี พบว่า องค์ประกอบด้านระบบการรายงานและการควบคุมการบริหาร เป็นองค์ประกอบที่สามารถอธิบายถึงแนวปฏิบัติที่ดีตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียนได้มากที่สุด ในองค์ประกอบนี้คณะกรรมการบริษัท คือ ผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดที่ต้องรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินของบริษัท การบริหารความเสี่ยง การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการดำเนินธุรกิจอย่างมีจรรยาบรรณ ดังนั้นการนำผลการวิจัยไปใช้ในการบริหารองค์กรจึงต้องให้ความสำคัญกับการสรรหาและคัดเลือกกรรมการบริษัท ที่ต้องคัดเลือกผู้ที่มีความรู้ด้านการเงิน การบริหารความเสี่ยง การดำเนินกิจการของบริษัทที่ควบคู่ไปกับการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และเป็นผู้ที่ยึดมั่นในจรรยาบรรณในการบริหารองค์กรเชิงธุรกิจ

References

- Bandid Nijathaworn. (2017). *Crisis Thailand Good Governance*. Bangkok: Ruenkaew Printing.
- Chaveewan Shoosanuk and Ampon Shoosanuk. (2012). Influence of Governance Mechanisms on Effectiveness of Corporate Governance and Firm Value of the Listed Companies on the Stock Exchange of Thailand. *Srinakharinwirot Business Journal*, 3 (1), 1 – 17.

- Duanpen Chansirisri. (2009). Board of Directors. In Anya Khanthavit, Sillapaporn Srijunpetch and Duanpen Chansirisri (Eds.), *Corporate Governance for Value Creation* (pp. 171 – 228). Bangkok: The Stock Exchange of Thailand.
- Jan R. Williams, Susan F. Haka, Mark S. Bettner and Joseph V. Carcello. (2008). *Financial Accounting*. 13th ed. (International Edition). New York: McGraw Hill/Irwin.
- Jitipol Puksamatanan. (2013). Corporate Governance and Equity Return: Evidence from Corporate Governance Reports of Thai Listed Companies. *CMRI Working Paper 1/2013*. Capital Market Research Institute, Stock Exchange of Thailand.
- Joseph F. Hair, Jr., William C. Black, Barry J. Babin, Rolph E. Anderson and Ronald L. Tatham. (2006). *Multivariate Data Analysis*. 6th ed. New Jersey: Pearson Education International.
- King Prajadhipok’s Institute. (2012). *10 Principles: Indicators of Good Governance*. 5th ed. Bangkok: Thammasada Press.
- Neil Cowan. (2004). *Corporate Governance: That Work!*. Singapore: Prentice Hall.
- Rachadatip Uppathampracha. (2015). The Opinion of Good Governance of Thai listed Companies in the Stock Exchange of Thailand. *Journal of Community Development and Life Quality*, 3 (1), 69 -79.
- Rachaya Pakdeejit. (2014). *Good Governance: Public and Private Management*. 2nd ed. Bangkok: Chalalongkorn University Press.
- Sillapaporn Srijunpetch. (2010). Good Corporate Governance... a foundation of Value Maximization of the Business. *Power the Thought Journal*, 18 (2), 18 – 23.
- Thai Institute of Directors. (2006). *OECD Principle of Corporate Governance – 2004 Edition*. Bangkok: Foundation for Capital Market Development Fund.
- The Securities and Exchange Commission, Thailand. (2013, November 28). AEC and Preparation of Thai Capital Market. *Bangkokbiznews*, p. 18.

กลยุทธ์การสื่อสารอัตลักษณ์ผ้าย้อมครามสกลนคร

IDENTITY COMMUNICATION STRATEGY OF INDIGO DYED IN SAKON NAKHON

จิรภัทร เร่มศรี* จันทิมา เขียวแก้ว**

Jiraphat Roemsri, Jantima Kheokao

Received: November 09, 2019

Revised: December 20, 2019

Accepted: December 27, 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพการสื่อสารอัตลักษณ์ผ้าย้อมครามสกลนคร (2) เพื่อกำหนดแผนกลยุทธ์การสื่อสารอัตลักษณ์ผ้าย้อมครามสกลนคร เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mix Method Research) ระหว่างวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ นำข้อมูลมาวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) แล้วกำหนดแผนกลยุทธ์การสื่อสารอัตลักษณ์ผ้าย้อมครามสกลนครด้วย TOWS MATRIX Analysis และระดมความคิดเห็น (Focus Group) โดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบแผนกลยุทธ์การสื่อสารอัตลักษณ์ผ้าย้อมครามสกลนคร

ผลการวิจัยพบว่า

1. การสื่อสารการตลาดของกลุ่มผู้ผลิตผ้าย้อมครามสกลนคร มีการใช้สื่อออนไลน์เป็นช่องทางในการนำเสนอและจำหน่ายสินค้าผ้าย้อมครามสกลนคร โดยเนื้อหาที่ใช้ในการสื่อสารไปยังกลุ่มผู้บริโภค สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นธรรมชาติ เพราะผ้าย้อมครามใช้ฝ้ายเส้นมือเป็นเส้นใยหลักในการทอ สะท้อนถึงวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของคนในชุมชน ทำให้ภาพลักษณ์ผ้าย้อมครามสกลนคร ส่งผลต่อการรับรู้ทั้งด้านอารมณ์และความรู้สึกของผู้บริโภคเป้าหมาย

2. กลยุทธ์การสื่อสารอัตลักษณ์ผ้าย้อมครามสกลนคร ประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างความเข้มแข็งให้อัตลักษณ์บนความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ ประกอบด้วย (1) การค้นหาอัตลักษณ์ผ้าย้อมครามของกลุ่มชาติพันธุ์ในสกลนคร (2) กระบวนการ

* Doctor of Communication Arts Program in Marketing Communication, University of the Thai Chamber of Commerce.

** University of the Thai Chamber of Commerce.

ผลิตผ้าย้อมคราม (3) การสืบทอดและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาผ้าย้อมคราม ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยอัตลักษณ์ผ้าย้อมครามสกนนคร ประกอบด้วย (1) การออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมครามสกนนคร (2) การเชื่อมโยงพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสื่อสารอัตลักษณ์ผ้าย้อมครามสกนนคร ประกอบด้วย (1) การสื่อสารการตลาดออนไลน์ (2) การจัดกิจกรรมทางการตลาด (3) การสื่อสารภูมิปัญญาผ่านการเล่าเรื่อง

คำสำคัญ: กลยุทธ์การสื่อสาร, อัตลักษณ์ตราสินค้า, ผ้าย้อมคราม

ABSTRACT

This research has objectives (1) to study the state of identity communication, indigo dyed in Sakon Nakhon (2) to determine the plan for identity communication strategic indigo dyed in Sakon Nakhon It is a mixed research Between qualitative research and quantitative research Bring information SWOT Analysis Then formulate a plan for identity communication strategic indigo dyed in Sakon Nakhon with TOWS MATRIX Analysis and Focus Group By experts to check the plan for identity communication strategic indigo dyed in Sakon Nakhon

The research found that

1. Marketing Communication of Indigo Dyed Fabric in Sakon Nakhon Manufacturer Use online media as a channel to present and distribute products. By the content used in communicating to the consumer group There is a reflection of nature. Indigo dyed fabric is used for hand woven cotton. Reflecting the way of life and culture of the people in the community Affects the perception of both emotions and feelings.

2. Identity Communication Strategy of Indigo Dyed Fabric in Sakon Nakhon

Strategy 1 Strengthening the identity on the diversity of ethnic groups consisting of (1) Identification of indigo dyed of ethnic groups in Sakon Nakhon (2) Indigo dyed process (3) Inheritance and creation of indigo dyeing wisdom. Strategy 2 Creating value-added with the identity of Indigo Dyed Fabric in Sakon Nakhon consists of (1) Design of Indigo Dyed Fabric Products (2) Linking the area to

cultural tourism. Strategy 3 Identity communication indigo dyed fabric in Sakon Nakhon consists of (1) Online marketing communication (2) Marketing management (3) Communication of wisdom through storytelling

Keywords: Communication Strategy, Identity Indigo Dyed Fabric.

1. บทนำ

ผ้าย้อมคราม เป็นภูมิปัญญาที่สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของคนในแต่ละท้องถิ่น และประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศทั่วโลกที่ยังมีภูมิปัญญาผ้าย้อมครามนี้เหลืออยู่ แต่มีการสืบทอดในบางพื้นที่เท่านั้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ ซึ่งพื้นที่ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นแหล่งผลิตผ้าย้อมครามที่สำคัญของประเทศ คือ จังหวัดอุดรธานี จังหวัดสกลนคร จังหวัดมุกดาหาร และจังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นแหล่งผลิตครามที่ดีที่สุดของประเทศไทย และมีจำนวนกลุ่มย้อมครามเหลืออยู่เป็นจำนวนมาก คือ จังหวัดสกลนคร (Sutisa Songleknok, 2014: 3) เป็นภูมิปัญญาที่มีการรื้อฟื้นและสืบทอดให้กับชนรุ่นหลัง เป็นผลิตภัณฑ์ที่นำเส้นฝ้ายมามัดหมี่ให้เกิดลวดลาย แล้วนำไปย้อมสีครามธรรมชาติ เป็นเทคนิคที่มีเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละกลุ่ม ในอดีตใช้ฝ้ายเป็นเส้นใยหลัก แต่ปัจจุบันไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค ทำให้กลุ่มผู้ผลิตใช้เส้นใยประดิษฐ์มาผสมเทคนิคใหม่ ๆ ให้เกิดความทันสมัยตรงต่อความต้องการของผู้บริโภค ถึงแม้ว่าผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากภูมิปัญญาจะมีจุดแข็งอยู่หลายประการ แต่ยังคงมีปัญหาด้านการออกแบบสื่อที่จะทำการสื่อสาร ขาดความรู้ความเข้าใจในเครื่องมือที่จะสื่อสาร และขาดความต่อเนื่องในการสื่อสาร โดยส่วนใหญ่จะใช้รูปแบบการสื่อสารการตลาดในรูปแบบเดิม ๆ เช่น แผ่นพับ การออกร้าน แสดงสินค้า ถึงแม้บางกลุ่มจะเพิ่มช่องทางการสื่อสารการตลาดเพื่อกระจายสินค้า แต่ยังพบปัญหาเรื่องรูปแบบการสื่อสารที่ยังไม่สามารถสื่อสารไปยังผู้บริโภคเป้าหมายได้ เพราะยังขาดความรู้ความเข้าใจในทักษะการสื่อสาร และการใช้เครื่องมือการสื่อสารการตลาดที่ไม่สอดคล้องต่อกลุ่มเป้าหมาย (Warinsi Yaothani, 2015: 98)

จากการศึกษาการสื่อสารการตลาดผ้าย้อมครามสกลนคร พบว่า ยังไม่มีหน่วยงานใดพัฒนาในส่วนของแผนกลยุทธ์การสื่อสารการตลาด ส่วนใหญ่พัฒนาในเรื่องของการบริหารจัดการหรือการพัฒนาสินค้าให้ได้มาตรฐาน ซึ่งกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดเป็นอีกกลวิธีหนึ่งที่มีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกให้กับลูกค้า สร้างความแตกต่างให้กับสินค้า จึงทำให้สนใจศึกษากลยุทธ์การสื่อสารอัตลักษณ์ผ้าย้อมครามสกลนคร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารการตลาดของผู้ผลิตผ้าย้อมครามสกลนคร ผู้ประกอบการผ้าย้อมครามสกลนคร และหน่วยงานที่ส่งเสริมผ้าย้อม

ครามสกนกรให้มีประสิทธิภาพ อันจะทำให้ตราสินค้าผ้าย้อมครามสกนกรมีความแข็งแกร่ง เกิดความยั่งยืนในวิถีเศรษฐกิจ มีการกำหนดกลยุทธ์การสื่อสารการตลาด และการพัฒนารูปแบบสินค้าที่ตรงต่อความต้องการของผู้บริโภค เพื่ออนุรักษ์และสืบทอดผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มผ้าย้อมครามสกนกรให้คงอยู่ต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพการสื่อสารอัตลักษณ์ผ้าย้อมครามสกนกร
- 2.2 เพื่อพัฒนากลยุทธ์การสื่อสารอัตลักษณ์ผ้าย้อมครามสกนกร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mix Method Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้ผลิตผ้าย้อมครามสกนกร ใน 7 อำเภอ โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวนไม่น้อยกว่า 16 คน การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก ใช้วิธีการสุ่มแบบสะดวก จากหัวหน้ากลุ่มผู้ผลิตผ้าย้อมครามในแต่ละอำเภอ ที่ยินดีให้สัมภาษณ์เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยนี้ สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ กำหนดเลือกผู้ประกอบการผ้าย้อมครามสกนกร ที่ลงทะเบียนกับสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกนกร ระหว่างปี พ.ศ. 2557 – 2561 จำนวนทั้งสิ้น 320 กลุ่ม ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา โดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของ เครจซี และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970: 608 – 609) ที่ความเชื่อมั่น 95 ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ที่ ± 5 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมไม่น้อยกว่า 175 ตัวอย่าง จึงใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 320 กลุ่ม ใช้วิธีการการสุ่มแบบสะดวก ในการกำหนดชื่อกลุ่มผู้ผลิตผ้าย้อมครามสกนกร และผู้ประกอบการผ้าย้อมครามสกนกร

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และกำหนดให้ผู้เข้าร่วมการสนทนา กลุ่มเป็นตัวแทนจากแต่ละกลุ่มอย่างน้อยกลุ่มละ 4 คน รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักในกิจกรรมนี้ ไม่น้อยกว่า 16 คน เลือกด้วยวิธีการสุ่มแบบสะดวกจากผู้ที่มีคุณสมบัติและสามารถร่วมกิจกรรมได้

การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพการสื่อสารอัตลักษณ์ผ้าย้อมครามสกนกร เพื่อยืนยันข้อค้นพบที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นเครื่องมือการวิจัยที่ใช้เก็บข้อมูลจากสมาชิกในกลุ่มผู้ผลิตผ้าย้อมครามสกนกร และผู้ประกอบการผ้าย้อมคราม

สกลนคร ประกอบด้วย อัตลักษณ์ผ้าไหมครามสกลนคร และการสื่อสารการตลาดผ้าไหมครามสกลนคร

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มแบบเจาะจง กำหนดให้กลุ่มตัวอย่างมาจาก 4 กลุ่ม คือ นักวิชาการ เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ผ้าไหมครามสกลนคร กลุ่มผลิตผ้าไหมครามสกลนคร และผู้ประกอบการผ้าไหมครามสกลนคร มาร่วมให้ข้อมูลในกิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อวิพากษ์ร่างแผนกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดผ้าไหมครามสกลนคร

การวิจัยเชิงปริมาณ การรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม เพื่อยืนยันผลการศึกษาอัตลักษณ์ผ้าไหมครามสกลนครที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในข้อ 1 ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์อัตลักษณ์ที่ได้มาสร้างเป็นข้อคำถามในแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพการสื่อสารอัตลักษณ์ผ้าไหมครามสกลนคร เพื่อนำไปสอบถามจากตัวแทนจากกลุ่มผู้ผลิตผ้าไหมครามสกลนคร

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพ นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก มาถอดเทปเนื้อหาคำสัมภาษณ์ พิมพ์เป็นเอกสารแบบคำต่อคำ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง โดยแบ่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์มากำหนดตามหัวเรื่องที่ศึกษา กำหนดประเด็นที่ค้นพบในการบันทึกการสนทนา และทำการจัดหมวดหมู่ประเด็นย่อย (Sub - Category) เรียงเรียงหมวดหมู่ในประเด็นต่าง ๆ ที่สามารถแสดงให้เห็นสภาพการสื่อสารอัตลักษณ์ผ้าไหมครามสกลนคร ตามกรอบการวิเคราะห์ข้อมูลที่กำหนดไว้

ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้รวบรวมจากแบบสอบถามมาให้รหัสข้อมูล (Coding data) จากนั้นทำการบันทึกข้อมูลและประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และได้ทำการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการแจกแจงค่าความถี่ ค่าร้อยละ ใช้การวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยให้น้ำหนักความสำคัญให้คะแนนข้อคำถามในเชิงบวก โดยได้รวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่ของแบบสอบถามเพื่อหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 สภาพการสื่อสารอัตลักษณ์ผ้าไหมครามสกลนคร พบว่า 1) การสื่อสารการตลาดผ้าไหมครามสกลนคร มีเครื่องมือการสื่อสารการตลาดที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้ คือ สื่อออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก รองลงมาคือ การตลาดเชิงกิจกรรม เช่น การจัดแสดงสินค้าตามหน่วยงาน และสื่อดั้งเดิม เช่น วิหุ โทรทัศน์ และสิ่งพิมพ์น้อยที่สุด โดยกลุ่มผู้ผลิตผ้าไหมครามสกลนคร ได้ร่วมงาน

แสดงสินค้า โดยพัฒนาชุมชนจังหวัด พาณิชย์จังหวัด และหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัดสกลนคร มีกิจกรรมทางการตลาดตลอดทั้งปี แต่ละกลุ่มจะหมุนเวียนตามโควต้าในแต่ละรอบ แต่กลุ่มผ้าย้อมครามเพิ่มขึ้น ทำให้โควต้าออกแสดงสินค้าไม่ทั่วถึง ทำให้หน่วยงานภาครัฐ ได้เข้ามาส่งเสริมให้ใช้สื่อออนไลน์ เป็นช่องทางในการนำเสนอและจำหน่ายสินค้า แต่บางกลุ่มยังขาดประสบการณ์ในการใช้สื่อออนไลน์ และขาดความต่อเนื่องในการใช้งาน “กลุ่มเรานำผ้าครามออกแสดงตามงานหน่วยงาน และงานโอท็อป แล้วก็ช่วงนี้ทางกลุ่มเรามีการใช้เฟซบุ๊กด้วย” (ผู้ให้ข้อมูลหลัก คนที่ 1)

2) เนื้อหาที่ใช้ในการสื่อสาร การสื่อสารส่วนใหญ่จะนำเสนอให้เห็นถึงความเป็นธรรมชาติของผลิตภัณฑ์ เช่น สีครามธรรมชาติ สีจากเปลือกไม้ รองลงมาคือ เส้นใยที่ใช้ในการทอ เช่น ฝ้ายเข็นมือ และเทคนิคการมัดหมี่ให้เกิดลวดลายน้อยที่สุด โดยกลุ่มผู้ผลิตผ้าย้อมคราม สกลนคร จะนำเสนอให้เห็นถึงความเป็นธรรมชาติของผลิตภัณฑ์ เช่น ผ้าฝ้ายย้อมครามธรรมชาติ คุณสมบัติของผ้าย้อมคราม การสร้างความแตกต่างด้วยเทคนิคการถักทอหรือลวดลาย กระบวนการผลิตที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม หรือผ้าย้อมครามธรรมชาติสีไม่ตก เป็นต้น เป็นการสื่อสารด้วยผลิตภัณฑ์ไปยังผู้บริโภคผ่านสีครามธรรมชาติ เส้นใย ลวดลาย และกรรมวิธีกระบวนการผลิต แต่ยังคงขาดทักษะในการสร้างและเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ให้สอดคล้องกันของผลิตภัณฑ์ เพื่อใช้ในการโน้มน้าวใจ ส่วนใหญ่จะบอกลูกค้าได้เพียงแต่ว่าเป็นสินค้าที่สร้างจากธรรมชาติ “เราเน้นความเป็นธรรมชาติเพราะธรรมชาติคือ จิตวิญญาณของเรา เพราะความรู้สึกภายในใจคิดว่าธรรมชาติมันดีอยู่แล้ว” (ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 2)

3) อັตลักษณ์ผ้าย้อมครามสกลนคร พบว่า (1) **ด้านผลิตภัณฑ์** พบว่า ผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมครามสกลนคร มีคุณสมบัติระบายอากาศได้ดี ทำให้สวมใส่สบาย และไม่ทำให้เกิดกลิ่นอับชื้นมากที่สุด รองลงมาคือ เป็นผลิตภัณฑ์ทำมือ (Hand made) และน้อยที่สุดคือ เทคนิคการมัดหมี่ให้เกิดลวดลาย ที่สามารถสื่อสารอັตลักษณ์แต่ละชุมชนได้ เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ฝ้ายเข็นมือเป็นเส้นใยหลักในการทอ แต่ไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค ทำให้นำฝ้ายโรงงานมาย้อมด้วยสีครามธรรมชาติตามวิธีการดั้งเดิม (2) **ด้านองค์กร** พบว่า ผ้าย้อมครามสกลนคร สะท้อนให้เห็นถึงองค์กรที่มีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่มากที่สุด รองลงมาคือ องค์กรที่มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ใส่ใจผู้บริโภค และน้อยที่สุดคือ องค์กรที่ดำเนินงานสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความซื่อสัตย์ ช่วยกันส่งเสริมและรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม (3) **ด้านบุคคล** พบว่า บุคคลที่ใช้ผ้าย้อมครามสกลนคร เป็นคนที่ใส่ใจ วัฒนธรรมท้องถิ่นมากที่สุด รองลงมาคือ เป็นคนยึดมั่นในอุดมการณ์ มองเห็นถึงคุณค่าทางจิตใจ

และน้อยที่สุดคือ เป็นคนเข้มแข็ง และอดทน **(4) ด้านสัญลักษณ์** พบว่า ฝ้าย้อมครามสกลนคร สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นธรรมชาติ และความเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นมากที่สุด

4.2 การพัฒนาแผนกลยุทธ์การสื่อสารอัตลักษณ์ฝ้าย้อมครามสกลนคร การพัฒนาแผนกลยุทธ์การสื่อสารอัตลักษณ์ฝ้าย้อมครามสกลนคร นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตอนที่ 1 มาวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคฝ้าย้อมครามสกลนคร ทั้งที่เป็นปัจจัยภายใน (จุดแข็ง จุดอ่อน) และปัจจัยภายนอก (โอกาส อุปสรรค) (SWOT Analysis) เพื่อให้เกิดแนวทางที่เป็นรูปธรรมจึงได้ วิเคราะห์ศักยภาพการสื่อสารอัตลักษณ์ฝ้าย้อมครามสกลนครด้วย TOWS Matrix เพื่อนำมากำหนด กลยุทธ์เชิงรุก เชิงรับ เชิงป้องกัน และเชิงแก้ไข และจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อวิพากษ์ แผนกลยุทธ์การสื่อสารอัตลักษณ์ฝ้าย้อมครามสกลนคร ประกอบด้วยนักวิชาการใน สถาบันอุดมศึกษา หน่วยงานที่ส่งเสริมฝ้าย้อมครามสกลนคร ผู้ผลิตฝ้าย้อมครามสกลนคร และ ผู้ประกอบการฝ้าย้อมครามสกลนคร จากนั้นนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาพัฒนาแผนกลยุทธ์ การสื่อสารอัตลักษณ์ฝ้าย้อมครามสกลนครได้ ดังนี้

1) ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างความเข้มแข็งให้อัตลักษณ์บนความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ ดังนี้ กลยุทธ์ที่ 1.1 การค้นหาอัตลักษณ์ฝ้าย้อมครามของกลุ่มชาติพันธุ์ (1) กิจกรรมระดมสมอง 6 กลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อค้นหาอัตลักษณ์ฝ้าย้อมครามสกลนคร (2) โครงการอบรม การพัฒนาอัตลักษณ์ฝ้าย้อมครามกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดสกลนคร (3) โครงการจัดทำสื่อ วิถีชีวิตฝ้าย้อมครามของ 6 กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดสกลนคร

กลยุทธ์ที่ 1.2 การผลิตฝ้าย้อมคราม (1) กิจกรรมการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการปลูกฝ้ายตามภูมิปัญญาดั้งเดิม (2) โครงการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (3) โครงการอบรม กระบวนการย้อมผ้าครามแบบธรรมชาติ และผลกระทบจากการใช้สารเคมีในการย้อมผ้าคราม

กลยุทธ์ที่ 1.3 การสืบทอดและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาฝ้าย้อมคราม (1) โครงการการจัดทำหลักสูตรฝ้าย้อมครามธรรมชาติ ของสถาบันการศึกษาในจังหวัดสกลนคร (2) โครงการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ เพื่อนำเสนอวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของการทำฝ้าย้อมคราม ผ่านกิจกรรมของแต่ละกลุ่มทั้ง Online และ Offline (3) โครงการอบรมให้กลุ่มเยาวชนในพื้นที่ได้เข้าใจถึงวัฒนธรรมวิถีชีวิต และคุณค่าภูมิปัญญา เพื่อนำไปสู่การสืบทอดองค์ความรู้อย่างยั่งยืน

2) ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยอัตลักษณ์ฝ้าย้อมครามสกลนคร กลยุทธ์ที่ 2.1 การออกแบบฝ้าย้อมคราม (1) การจัดกิจกรรมระดมสมอง พิจารณารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่ม(2) การศึกษาความต้องการผู้บริโภคต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ฝ้าย้อมคราม (3)

โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ เทคนิคออกแบบผลิตภัณฑ์ให้ตรงต่อความต้องการของผู้บริโภค กลยุทธ์ที่ 2.2 การเชื่อมโยงพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (1) โครงการจัดตั้งศูนย์ให้ข้อมูล การจัดการท่องเที่ยวทั้งแบบ 1 วัน และแบบพักค้างคืน (2) จัดโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลุ่มผ้าทอของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเชื่อมโยงให้เห็นถึงวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของ ชุมชน

3) ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสื่อสารอัตลักษณ์ผ้าย้อมครามสกนนคร กลยุทธ์ที่ 3.1 การสื่อสาร การตลาด (1) การจัดทำระบบสารสนเทศผ้าย้อมครามสกนนคร แบบ Online และ Offline (2) โครงการอบรม ทักษะการนำเสนอสินค้าแบบ Online และ Offline (3) โครงการพัฒนาช่องทาง การจำหน่ายสินค้าแบบ e - commerce ด้วยอุปกรณ์พกพา Mobil device เพื่อสร้างอาชีพ และรายได้ (4) โครงการอบรม ทักษะการจำหน่ายสินค้าผ่าน mobile marketing ของกลุ่มผู้ผลิต ผ้าย้อมคราม กลยุทธ์ที่ 3.2 การสื่อสารภูมิปัญญาผ่านการเล่าเรื่อง (1) จัดกิจกรรมระดมสมองเพื่อ รวบรวมภูมิปัญญาผ้าย้อมครามของกลุ่มชาติพันธุ์ (2) จัดทำวีดิทัศน์ชุด คุณค่าภูมิปัญญาสู่การ พัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 สภาพการสื่อสารอัตลักษณ์ผ้าย้อมครามสกนนคร

1) การสื่อสารการตลาดผ้าย้อมครามสกนนคร เครื่องมือสื่อสารการตลาด หลายกลุ่มได้มีการใช้สื่อออนไลน์ มาเป็นช่องทางในการนำเสนอและจำหน่ายสินค้า โดยช่องทางการขายออนไลน์ ผ่านเฟสบุ๊ก (Facebook) เป็นช่องทางการจำหน่ายที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน เพราะเข้าถึงง่าย ใช้งานง่าย ไม่เสียค่าใช้จ่าย ทำให้ผู้ผลิตไม่ต้องลงทุนเพิ่ม (Chiranan Charoenrat, 2016) ส่วนเนื้อหา ที่ใช้ในการสื่อสารไปยังกลุ่มผู้บริโภค มีการสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นธรรมชาติของผลิตภัณฑ์ผ้า ย้อมคราม เช่น ย้อมเส้นใยด้วยสีครามธรรมชาติ และการใช้ฝ้ายเส้นมือธรรมชาติ เป็นการสื่อสาร ผ่านผลิตภัณฑ์ เป็นการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร ความหมาย และอารมณ์ ความรู้สึก ผ่านการบอก เล่า สิ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นตัวตน เป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมคราม เช่น การ ออกแบบ เกรดสี ลักษณะเส้นใยที่ใช้ ตามทัศนคติของลูกค้า (Sutisa Songleknok, 2014)

2) อัตลักษณ์ผ้าย้อมครามสกนนคร

2.1) ด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า ผ้าย้อมครามสกนนคร เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ฝ้ายเส้นมือเป็นเส้น ใยหลักในการทอ แต่ไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค ทำให้ผู้ผลิตนำฝ้ายโรงงานมาใช้ โดย ประวัติศาสตร์การย้อมผ้าครามของไทย เส้นใยที่นิยมนำมาย้อมสีครามธรรมชาติคือ ฝ้ายเส้นมือ แต่

ปัจจุบันเทคโนโลยีมีความทันสมัยมากขึ้น ผนวกกับความต้องการของลูกค้า ทำให้ผู้ผลิตผ้าย้อมครามบางส่วนหันมาใช้ฝ้ายโรงงาน ซึ่งเป็นฝ้ายแท้ที่ผ่านกระบวนการผลิตของโรงงาน ชาวบ้านเรียกว่า ฝ้ายสีทง (Anurat Saithong, Poowadon Sritares, 2015)

2.2) ด้านองค์กร พบว่า ผ้าย้อมครามสกลนครสะท้อนถึงวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของคนในชุมชน ช่วยกันส่งเสริมและรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ เป็นหัตถกรรมท้องถิ่น เป็นภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (สุภาพรณ พานู และคณะ, 2556) มีความขยัน สื่อสัตย์ ประหยัด อดทน และมีสติ ดำเนินชีวิตอย่างสมดุลมีเหตุมีผล มีคุณธรรมเข้าใจในคุณค่าของผ้าย้อมคราม รักษาจิตวิญญาณของผู้ผลิตและชุมชน (อนุรัตน์ สายทอง และคณะ, 2554) เพราะผ้าย้อมครามเปรียบเสมือนวิถีชีวิตของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ในสกลนคร ที่มีการสืบทอดภูมิปัญญาต่อกันมา และปัจจุบันผ้าย้อมครามกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมที่สำคัญของสกลนคร ถูกถ่ายทอดผ่านเรื่องราวและเรื่องเล่าต่าง ๆ จากรุ่นสู่รุ่น วิถีชีวิตมีความผูกพันกับธรรมชาติรอบข้าง ทั้งสิ่งมีชีวิต ไม่มีชีวิต ทำให้การผลิตผ้าย้อมครามต้องใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม สะท้อนให้เห็นถึงองค์กรที่มีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เน้นการพัฒนาคนให้มีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม นำไปสู่การพัฒนาผ้าย้อมครามที่มีคุณค่าต่อชุมชน (Danai Chatiphod, 2015)

2.3) ด้านบุคคล พบว่า อดีตบุคคลที่ใช้ผ้าย้อมครามเป็นชาวบ้านในชุมชน แต่ปัจจุบันบุคคลที่ใช้ผ้าย้อมครามเป็นกลุ่มคนทำงาน ชอบสะสมผ้าพื้นเมือง และเป็นคนใส่ใจวัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้ผ้าย้อมครามเป็นสินค้าทางวัฒนธรรม เป็นทางเลือกที่สำคัญของผู้บริโภคที่นิยมผ้าย้อมสีธรรมชาติตามกระแสรักสุขภาพ ทำให้ผ้าย้อมครามได้รับความนิยม จึงมีราคาค่อนข้างสูง (Nimnual Chantaroon and Saowaluk Kosolkittiamporn, 2017) นอกจากนี้สีครามอ่อน ยังเปรียบเสมือนผู้หญิงที่มีความอ่อนโยน ส่วนสีครามเข้มเปรียบเสมือนผู้ชายที่มีความเข้มแข็ง เพราะผ้าย้อมครามเปรียบเสมือนมนุษย์ และมนุษย์แต่ละคนถูกสร้างขึ้นมาให้มีอัตลักษณ์ที่ต่างกันไป ราคาสินค้าที่ประสบความสำเร็จต้องเป็นตราสินค้าที่มีชีวิต สะท้อนตัวตนและจิตวิญญาณที่ชัดเจน

2.4) ด้านสัญลักษณ์ พบว่า การผลิตผ้าย้อมครามของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ มีเส้นฝ้ายสีขาวที่เปรียบเสมือนการนำเอาหลักธรรมมาสอดแทรกลงไปในพื้นที่ สท้อนให้เห็นวัฒนธรรมของชุมชนที่ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ โดยแต่ละกลุ่มจะมีความเชื่อเกี่ยวกับการย้อมผ้าครามแตกต่างกัน เพราะครามมันคือชีวิต เป็นจิตวิญญาณของคนย้อมผ้าคราม ที่นำมาทำจังหวะของสี และเส้นใย การทอผ้าต้องมีสมาธิและใจเย็น เพราะเป็นศาสตร์และศิลป์ ซึ่งหมายความว่าถึงวิถีชีวิต ความเชื่อ วัฒนธรรมนิยมและพิธีกรรมที่สืบทอดกันมา มีการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ไปตามยุคสมัย ทั้งรูปแบบ การย้อมสี และลวดลาย มีการออกแบบให้เหมาะสมกับยุคสมัย นอกจากนี้ผ้าทอยังสะท้อนให้เห็นถึงวิถี

ชีวิต รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่เกิดจนตาย (Wattana Jutawipha, 2012) โดยการสืบทอดภูมิปัญญา เป็นลักษณะของการบอกเล่า ถ่ายทอดผ่านเรื่องราว และเรื่องเล่าต่าง ๆ จากรุ่นสู่รุ่น (Sutisa Songleknok, 2014) แต่ยังไม่มีการบันทึกที่เป็นระบบ บุคคลที่มีองค์ความรู้และเชี่ยวชาญด้านการทอผ้าส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุ หากบุคคลเหล่านั้น เสียชีวิต ความรู้นั้นก็อาจเกิดการสูญหายไปด้วย (Siraporn Kuljittiwirach, 2013)

5.2 การพัฒนาแผนกลยุทธ์การสื่อสารอัตลักษณ์ผ้าอ้อมครามสกนนคร

กลยุทธ์การสื่อสารอัตลักษณ์ผ้าอ้อมครามสกนนครที่สร้างขึ้น ประกอบด้วย การสร้างความเข้มแข็งให้อัตลักษณ์บนความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ การสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยอัตลักษณ์ผ้าอ้อมครามสกนนคร และการสื่อสารอัตลักษณ์ผ้าอ้อมครามสกนนคร โดยในกลยุทธ์ที่ 1.1 การค้นหาอัตลักษณ์บนความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ กลยุทธ์ที่ 1.3 การสืบทอดและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาผ้าอ้อมคราม กลยุทธ์ที่ 2.1 การออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมครามสกนนคร และกลยุทธ์ที่ 3.2 การจัดกิจกรรมทางการตลาด ได้มาจากการจับคู่ระหว่างจุดแข็งภายใน (S) กับอุปสรรค (T) เป็นกลยุทธ์ที่นำจุดแข็งของผ้าอ้อมครามสกนนครหาทางหลีกเลี่ยงหรือลดผลกระทบจากอุปสรรคหรือภัยคุกคามจากภายนอก ความเหมือนของผ้าอ้อมครามสกนนครที่อยู่บนความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ ทำให้จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำกลยุทธ์เชิงป้องกันเข้ามา เพื่อให้แต่ละกลุ่มมีความรู้ เข้าใจ และตระหนักถึงคุณค่าอัตลักษณ์ผ้าอ้อมครามสกนนคร เพื่อนำสิ่งที่เป็นข้อแตกต่างแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์นั้นมาสร้างความแตกต่างบนความหลากหลาย โดยการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์ ทันสมัย และเหมาะกับกลุ่มเป้าหมาย

กลยุทธ์ที่ 1.2 กระบวนการผลิตผ้าอ้อมครามสกนนคร กลยุทธ์ที่ 2.2 การเชื่อมโยงพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลยุทธ์ที่ 3.1 การสื่อสารการตลาด และกลยุทธ์ที่ 3.2 การสื่อสารภูมิปัญญาผ่านการเล่าเรื่อง เป็นกลยุทธ์ที่ผู้ผลิตผ้าอ้อมครามสกนนครนำจุดแข็งภายใน (S) และโอกาสจากภายนอก (O) เมื่อกลุ่มผ้าอ้อมครามสกนนครประสบกับสิ่งกีดขวางภายนอก พยายามหลีกเลี่ยงและมุ่งค้นหาโอกาสที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มให้มากที่สุด ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติที่เป็นจุดแข็งภายในของกลุ่มผ้าอ้อมคราม ให้มีความคุ้มค่าต่อราคา เพื่อส่งผลกระทบต่อคุณค่าทางจิตใจให้เกิดขึ้นต่อผู้บริโภคเป้าหมาย และพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีให้กับกลุ่มผู้ผลิตผ้าอ้อมครามสกนนคร เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาด และเพิ่มศักยภาพในการจำหน่ายสินค้า พร้อมทั้งให้กลุ่มผู้ผลิตผ้าอ้อมครามสกนนครสามารถเชื่อมโยงสินค้าจากเรื่องเล่าของภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ กับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมในท้องถิ่นให้ผู้บริโภครับรู้ และจดจำ หากมี

การนำกลยุทธ์เชิงรุกไปพัฒนา และการขยายช่องทางการสื่อสารการตลาดแล้ว ย่อมส่งผลให้ผู้ผลิตในชุมชนนำจุดแข็งของชุมชนมาใช้พัฒนาศักยภาพทั้งทางด้านทักษะกระบวนการผลิตผ้าอ้อมครามสกปรกที่เป็นธรรมชาติ และการจัดองค์ความรู้ให้อยู่ในรูปแบบเอกสาร และการเล่าเรื่องที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาที่เป็นตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์บนสื่อออนไลน์หรือสื่อที่สามารถเข้าถึงง่าย

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1) เนื่องจากอัตลักษณ์ที่สำคัญของผ้าอ้อมคราม คือ ฝ้ายขึ้นมือธรรมชาติ แต่ฝ้ายไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค ทำให้ผู้ผลิตต้องนำฝ้ายโรงงานมาใช้เป็นวัตถุดิบ สำนักงานเกษตรจังหวัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องส่งเสริมให้ชุมชนมีการเพาะปลูกฝ้ายธรรมชาติเพิ่มขึ้น

2) การผลิตผ้าอ้อมครามตามภูมิปัญญาดั้งเดิมต้องใช้ระยะเวลา ประจวบกับมีกลุ่มนายทุนเข้ามาส่งเสริมให้ผู้ผลิตผ้าอ้อมครามบางกลุ่มนำสีเคมีเข้ามาใช้ เพื่อความรวดเร็วและทันต่อความต้องการของผู้บริโภค หน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมให้ผู้ผลิตใช้กระบวนการอ้อมครามแบบธรรมชาติ เพื่อป้องกันการใช้สารเคมีเข้ามาเป็นส่วนผสมตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ

3) การสืบทอดภูมิปัญญาจะมีลักษณะการถ่ายทอดภายในครอบครัว หรือเครือญาติ ทำให้ขาดบุคคลที่เข้ามาสืบทอดภูมิปัญญา ซึ่งบุคคลที่มีองค์ความรู้และเชี่ยวชาญด้านการทอผ้าส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุ ทำให้ภูมิปัญญาการทอผ้าและเทคนิคบางอย่างหายไป สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด หรือสถาบันการศึกษาในจังหวัดสกลนคร ควรมีการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เพื่อเชื่อมโยงการจัดทำหลักสูตรระดับปริญญาตรีของสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความเชี่ยวชาญการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เชื่อมโยงระหว่างภูมิปัญญาดั้งเดิมกับนวัตกรรมสมัยใหม่ เป็นการส่งเสริมให้เยาวชนได้เห็นคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำมาซึ่งความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม

4) หน่วยงานในจังหวัดสกลนคร ควรนำกลยุทธ์ที่ได้จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ไปใช้จริงกับพื้นที่ของกลุ่มผู้ผลิตผ้าอ้อมครามสกปรก เพื่อสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นแหล่งเรียนรู้ให้เห็นถึงวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตชุมชนผ้าอ้อมคราม เพื่อเชื่อมเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

5) หน่วยงานภายในสกลนคร ควรมีการพัฒนาช่องทางทั้งในรูปแบบของ Online และ Offline ควบคู่กับในการสร้าง content marketing และขยายช่องทางด้วยการทำธุรกิจแบบ e-commerce ผ่านอุปกรณ์พกพา Mobile device เพื่อเพิ่มช่องทางการสื่อสารการตลาดที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดสกลนคร เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของชุมชน เทคนิคการสร้างลวดลายเฉพาะของกลุ่ม รวมถึงการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชน

2) ควรศึกษาและพัฒนาช่องทางการจำหน่ายสินค้าผ้าย้อมครามสกลนครผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคในแต่ละช่องทางว่ามีความแตกต่างกัน เพื่อเป็นแนวทางปรับปรุงและพัฒนาสินค้าให้ตอบสนองลูกค้าอย่างแท้จริง

3) หน่วยงานในจังหวัดสกลนครควรบูรณาการและสนับสนุนให้มีการนำไปกลยุทธ์ไปสู่การขับเคลื่อนได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาที่มีการวิจัยและพัฒนา เป็นหน่วยงานที่มีองค์ความรู้และนำไปสู่การถ่ายทอดแก่ชุมชน เพื่อนำให้การพัฒนาเกิดผลทางการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

References

- Anurat Saithong, Poowadon Sritares. (2015). *The Pattern Creation And The Dyeing Process of Indigo Fabric of Phu Tai People in Thailand , Laos And Vietnam*. Sakon Nakhon: Sakon Nakhon Rajabhat University.
- _____. (2011). *Indigo and Indigo Products*. Sakon Nakhon: Sakon Nakhon Rajabhat University.
- Biel, A.L. (1992). How Brand Image Drives Brand Equity. *Journal of Advertising Research*, RC6 – RC11.
- Chiranan Charoenrat. (2016). *Guidelines for Creating A Marketing Channel of The four Patterns of Khao Dok Kaew Blanket Via Social Media: A Case Study of A Weaving Farmer Housekeeper Group, Tao Ngoi District, Sakon Nakhon Province*. Sakon Nakhon: Sakon Nakhon Rajabhat University.
- Danai Chatiphod. (2015). *Indigo Dyed Fabric: Making Culture a Product in the Globalization World*. Sakon Nakhon: Sakon Nakhon Rajabhat University.
- Jintana Linpho. (2013). *Value Of Local Identity, Art and Culture And Applying It as A Product to Increase Economic Value. and Cultural And Tourism A Case Study of Sakon Nakhon Native Weaving Groups*. Sakon Nakhon: Sakon Nakhon Rajabhat University.

- Kanlaya Vanichbuncha. (2001). *Statistical Principles*. 6th edition. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), pp. 607-610.
- Nimnual Chantaroon and Saowaluk Kosolkittiamporn. (2017, September - December). Management Local Wisdom into Business Community in the Northeast Thailand 4.0. *Dhammathas Academic Journal*, 17(3), 225-234.
- Oiytip Pupatana. (2019). *The UV Protection Performance of Cotton Dyed With Natural Indigo Like Cotton Dyed in Natural Indigo and Overlaid With Dyes from The Bark of Pradu Tree*. Bangkok: Kasetsart University.
- Pannawadee Srikhao, Pokkasina Chathiphot, Nilobol Phuraya. (2017). *The Cultural Co-Characteristics and Socio-Economic Value Creation of Indigo Dyed Clothes in Phanna Nikhom District of Sakon Nakhon Province*. Sakon Nakhon: Sakon Nakhon Rajabhat University.
- Pradsakon Chouisudsakunchai. (2009). *The Study of Underarm Bacterial Inhibition Properties of Indigo Dyed Textiles*. Sakon Nakhon: Sakon Nakhon Rajabhat University.
- Siraporn Kuljittiwirach.(2013). *Knowledge Management of Indigo Dye Cloth Weaving in Ban Non Sa-at, NaNgua Sub-District, Nawa District, Nakhon Phanom Province*.
- Sutisa Songleknok.(2014). *Knowledge Management in Indigo Dyed Cloth Community Business base on a Value Chain Concept* (Doctor of Thesis). Khon Kaen: Khon Kaen University.
- Warinsi Yaothani. (2015). *The Development of Marketing Communication Model for increasing the Efficiency of Community Business Implementation in ChiangRai Province* (Doctor of Thesis). Chiang Rai: Chiang Rai Rajabhat University.

ศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์โดยภาคเอกชน
เพื่อสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21
THE HUMAN RESOURCE POTENTIAL BY ORGANIZATION FOR BUILD
LEARNING INNOVATION TO SUSTAINABLE DEVELOPMENT
IN 21st CENTURY

บุษกร วัฒนบุตร*

Busakorn Watthanabut

Received: November 06, 2019

Revised: December 22, 2019

Accepted: December 29, 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของศักยภาพในทรัพยากรมนุษย์โดยภาคเอกชน 2) เพื่อศึกษาบทบาท คุณลักษณะที่เป็นปัจจัยในการสร้างศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ต่อการเรียนรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 3) เพื่อสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 ของทรัพยากรมนุษย์โดยภาคเอกชน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 24 คน เพื่อสำหรับการหาลักษณะร่วม และข้อสรุปร่วม เพื่อหาความเป็นไปได้ของการสร้างตัวแบบศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์โดยภาคเอกชน เพื่อสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 และการสร้างกระบวนการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยนำรูปแบบกลับไปใช้ปฏิบัติการ

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพทั่วไปของศักยภาพในทรัพยากรมนุษย์โดยภาคเอกชน พบว่าจุดแข็งที่ต้องพัฒนามาก ได้แก่ การสร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม, จุดอ่อนที่ต้องพัฒนามาก

* Faculty of Liberal Arts, North Bangkok University.

ที่สุด ได้แก่ การไม่มีระบบการบริหารความรู้, โอกาสที่ได้แก่ การเติบโตของตลาด และอุปสรรค ได้แก่ การเข้าสังคมสูงวัย

2. บทบาท คุณลักษณะที่เป็นปัจจัยในการสร้างศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ต่อการเรียนรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 พบว่า บทบาทที่เป็นปัจจัยในการสร้างศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ การบริหารแบบมีส่วนร่วมการปรับทัศนคติและการสื่อสารในองค์กร ซึ่งมีปริมาณถึงร้อยละ 87.50

3. นวัตกรรมการเรียนรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 ของทรัพยากรมนุษย์โดยภาคเอกชน พบว่า การสร้างกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างนวัตกรรมอย่างยั่งยืนที่จะต้องประกอบไปด้วย การสร้างวัฒนธรรมในการทำงานที่เต็มไปด้วยความสุข ก่อให้เกิดบรรยากาศในการทำงานที่ทุกหน่วยงานเคารพการมีภาวะผู้นำด้วยการผ่านการสร้างการยอมรับในกลุ่มบุคคลผู้ปฏิบัติงาน สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ขององค์กร ภายใต้การทำงานด้วยบรรยากาศของมิตรภาพ การรับผิดชอบต่อสังคม รวมไปถึงการรักษาสภาพแวดล้อมให้ยั่งยืน ดังสมการ 3 Fs = Fun + Full + Friend

คำสำคัญ : ศักยภาพ, ทรัพยากรมนุษย์, นวัตกรรม, ศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study generality of the human resource potential in private sector. 2) to study roles, characteristics that were factors for human resource potential by organization for build learning innovation to sustainable development in 21st century 3) to build learning innovation to sustainable development in 21st century. The research was qualitative research that was used in-depth interview technique with semi-structured from 24 key informants for common characteristics and joint conclusion for build learning innovation to sustainable development in 21st century, moreover will be set action research for the prototype of practice.

The results of this research were as following;

1. The generality of the Human Resource potential in private sector found that strengths was the environmental of participation, weaknesses was no system in knowledge management, opportunities was market growth and the last threats was aged society.

2. The roles, characteristics that were factors for human resource potential by organization for build learning innovation to sustainable development in 21st century found that the roles that were factors for build human resource potential were participation management for adjust attitude and communication in organization as 87.50 %.

3. The innovation to sustainable development in 21st century of human resource potential in private sector found that building the human resource development process for innovation to sustainable development were funny organization culture that made good environment in workplace. The leadership was respected from all department that could gotten in organization objectives with friendship, social responsibility and environment sustainable as equation; 3 Fs = Fun + Full + Friend

Keywords: Potential, Human Resource, Innovation , 21st Century

1. บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์เป็นกำลังสำคัญที่มีส่วนช่วยให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้ตั้งไว้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาในทุกๆ ด้าน ตั้งแต่องค์กรสังคม ไปถึงการพัฒนาประเทศ และวิธีการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ดีก็คือการให้การศึกษาแก่บุคคลในทุกๆ รูปแบบโดยไม่จำกัดเฉพาะการศึกษาในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยเท่านั้น และอีกวิธีการหนึ่งที่หน่วยงานหรือองค์กร มักใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทักษะ วิชาการด้านต่าง ๆ ให้กับบุคลากร (Arporn Phuvittayaphan, 2008: 25) การวิเคราะห์ศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์โดยภาคเอกชน

จะเป็นการเสริมสร้างแนวทางต้นแบบของทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพโดยใช้นวัตกรรมการเรียนรู้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนา (Nissada Vechjanont, 2011: 30) โดยผู้วิจัยมีความเห็นว่าผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ในการชี้ให้เห็นถึงแนวความคิดและวิธีการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับความต้องการขององค์กรเพื่อเป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่เปี่ยมล้นไปด้วยศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ต่อการเรียนรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 มีการดำเนินชีวิตที่มีอยู่อย่างสมบูรณ์ มีความสุขทั้งกายและใจ อันจะนำไปสู่การสร้างเป็นนโยบายพัฒนาประเทศให้เกิดความมั่นคงอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของศักยภาพในทรัพยากรมนุษย์โดยภาคเอกชน
- 2.2 เพื่อศึกษาบทบาท คุณลักษณะที่เป็นปัจจัยในการสร้างศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ต่อการเรียนรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21
- 2.3 เพื่อสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 ของทรัพยากรมนุษย์โดยภาคเอกชน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 24 คน เพื่อสำหรับการหาลักษณะร่วม และข้อสรุปร่วม เพื่อหาความเป็นไปได้ของการสร้างต้นแบบศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์

4. สรุปผลการวิจัย

- 4.1 สภาพทั่วไปของศักยภาพในทรัพยากรมนุษย์โดยภาคเอกชน
- การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกุญแจสำคัญในการเพิ่มศักยภาพการของบุคคล ผลการวิจัยพบว่าจุดแข็งของศักยภาพในทรัพยากรมนุษย์โดยภาคเอกชนที่ต้องการการพัฒนาเป็นการสร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม โดยที่บุคคลในองค์กรร่วมกันเพื่อจัดการงานให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ โดยขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ข้อจำกัดขององค์กรในแต่ละ

กระบวนการของการดำเนินการบริหารเป็นเกณฑ์ ในขณะที่จุดอ่อนที่ต้องพัฒนามากที่สุด เป็นการสร้างระบบการบริหารความรู้ที่เป็นกระบวนการรวบรวมองค์ความรู้ที่เปรียบเสมือนสินทรัพย์ ที่มีอยู่ในองค์กร ความรู้ที่กระจายอยู่ในตัวบุคคล หรือเอกสาร และนำมาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กร สามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ ซึ่งจะส่งผลให้บุคลากรและองค์กรมีการได้เปรียบทางการแข่งขัน สำหรับโอกาส ได้แก่ การเติบโตของตลาด เป็นอัตราการขยายตัวของตลาดสินค้าทั้งตลาดโดยรวมทั่วโลกโดยพิจารณาสินค้า/บริการ หรือธุรกิจที่มีการแข่งขันกันสูง ในขณะที่อุปสรรค ได้แก่ การเข้าสู่สังคมสูงอายุ โดยประเทศไทยได้เข้าสู่สังคม ผู้สูงอายุ ซึ่งเริ่มมาตั้งแต่ปี 2548

4.2 บทบาท คุณลักษณะที่เป็นปัจจัยในการสร้างศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ ต่อการเรียนรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21

บทบาทที่เป็นปัจจัยในการสร้างศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ จะต้องมีความสามารถในการพัฒนาบุคลากร ผ่านการประสานงานภายในองค์กร และการบริหารแรงงานสัมพันธ์และสวัสดิการ ดังนั้นคุณลักษณะที่สำคัญที่ทางบริษัทมองของทรัพยากรมนุษย์ที่จะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรอย่างยั่งยืน ต้องมีการปลูกฝังทัศนคติซึ่งคิดเป็นการคิดเชิงบวกอันเป็นทัศนคติที่จะก่อผลให้เป็นคนดีและคนเก่ง ด้วยการสร้างความสามารถในการสื่อสาร รวมถึงการสร้างมีความรักในการเรียนรู้ มีความคิดวิเคราะห์ แยะแยะ และสังเคราะห์ความรู้และมีความคิดสร้างสรรค์ เป็นอย่างดี ความพร้อมในการเรียน การพยายามผลักดันให้เกิดผลลัพธ์ในฐานะ “ทุนมนุษย์” ที่มีทักษะความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหา การคิดเชิงวิพากษ์ มีความคิดสร้างสรรค์ ต่อการสร้างผลผลิตที่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของชุมชน หรือสังคม ใหม่ๆ สอดคล้องกับการดำรงชีวิตที่ดีและมีคุณภาพท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของวิทยาการและเทคโนโลยียุคใหม่

4.3 สร้างนวัตกรรมการเรียนรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 ของทรัพยากรมนุษย์โดยภาคเอกชน

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในฐานะปัจจัยการผลิต เป็นกลไกผลักดันการเติบโตทางเศรษฐกิจเชิงปริมาณ แต่มากกว่านั้นการพัฒนา ‘ทรัพยากรมนุษย์’ แต่การเรียนรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องพัฒนาทักษะทั้ง 10 ประการที่เป็น Soft Skill การสร้างความ

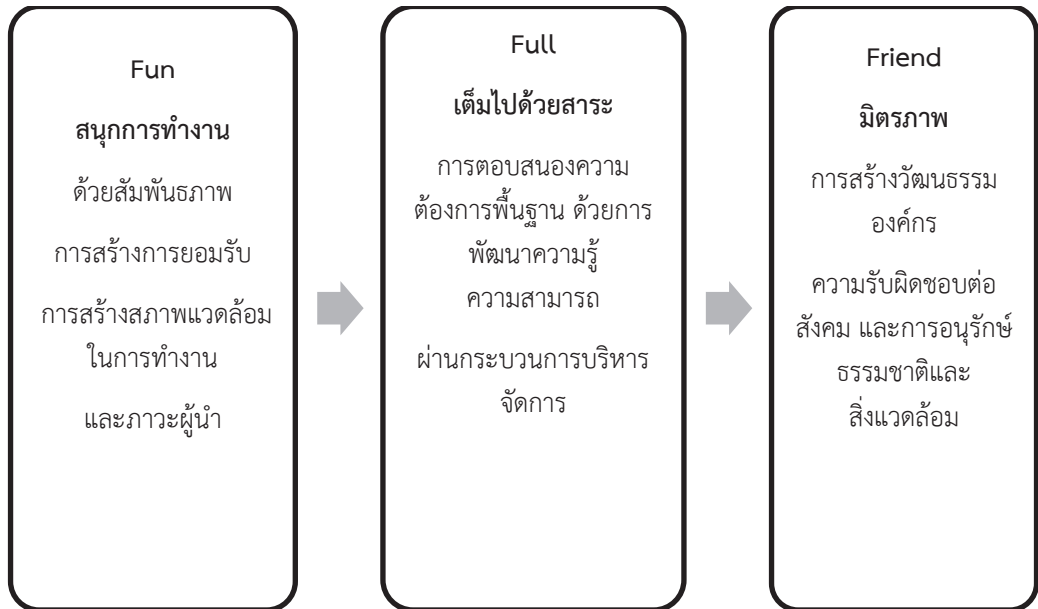
เข้าใจแบบลึก, ความฉลาดทางสังคม,ความคิดแปลกใหม่และความคิดประยุกต์, ร่วมงานกับคนต่างวัฒนธรรมที่หลากหลายได้,ความคิดเชิงประมวลผล หรือการคิดเชิงระบบ, เข้าใจและตามทันโลกยุคสื่อดิจิทัล,มีทักษะความสามารถหลายด้าน, การคิดออกแบบสร้างสรรค์งาน, การจัดการบริหารการรับรู้ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยต้องอาศัยระยะเวลาในการกล่อมเกลาบ่มเพาะ และเรียนรู้จากการทำงาน การสื่อสารทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร ซึ่งมีผลต่อชีวิตการทำงาน ต้องมีการพัฒนาเพิ่มขึ้น หรือหากทักษะใดที่แข็งแล้วก็ทำให้เกิดการพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยบางทักษะ ต้องลงมือทำและเรียนรู้จากความล้มเหลว หรือความสำเร็จ แล้วถอดรหัสออกมาเป็นแบบแผนการเรียนรู้ และแผนนวัตกรรม การเรียนรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 ของทรัพยากรมนุษย์โดยภาคเอกชน

4.4 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

นวัตกรรมเพื่อส่งเสริมศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์โดยภาคเอกชนเพื่อสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 นักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ต้องเป็นบุคคลที่สามารถคิดและทำสิ่งใหม่ขึ้นมาใช้ในงาน ผ่านกระบวนการบริหารจัดการ โดยสิ่งใหม่นั้นสร้างความแตกต่างอย่างชัดเจน เพื่อนำไปแก้ไขปัญหาทางด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้ ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุป

เป็นสมการ $3\text{Fs} = \text{Fun} + \text{Full} + \text{Friend}$

ในสมการนี้จะเป็นการสร้างกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างนวัตกรรมอย่างยั่งยืนที่จะต้องประกอบไปด้วย การสร้างวัฒนธรรมในการทำงานที่เต็มไปด้วยความสนุก (Fun) ก่อให้เกิดบรรยากาศในการทำงานที่ทุกหน่วยงานเคารพการมีภาวะผู้นำ ด้วยการผ่านการสร้างการยอมรับในกลุ่มบุคคลผู้ปฏิบัติงาน เข้าสู่กระบวนการปฏิบัติงานด้วยความสมบูรณ์ สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ขององค์กร ภายใต้การทำงานด้วยบรรยากาศของมิตรภาพ การรับผิดชอบต่อสังคม รวมไปถึงการรักษาสภาพแวดล้อมให้ยั่งยืน สามารถอธิบายได้ด้วยแผนภาพดังนี้

แผนภาพที่ 1.1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์โดยภาคเอกชน เพื่อสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21
 ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาในเรื่องของศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์โดยภาคเอกชนเพื่อสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยจะแบ่งการอภิปรายผลการวิจัยไว้ดังนี้

5.1 สภาพทั่วไปของศักยภาพในทรัพยากรมนุษย์โดยภาคเอกชน

ทรัพยากรมนุษย์ มีศักยภาพในตนเอง มีความคิดที่แต่ละคนแตกต่างกันทั้งในด้านความรู้ ด้านทักษะและทัศนคติ รวมถึงการมีความสามารถในการปฏิบัติงานหรือผลที่ได้จากการปฏิบัติงานก็แตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ในการนำออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงาน ให้เป็นไปตามเป้าหมายขององค์การ ซึ่งสอดคล้องกับ Aphonrat Thongnopphakhun (2003) ได้ทำการศึกษาคารวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาบุคลากร ในองค์การด้านสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาผู้ปฏิบัติงานใน

กรมควบคุมมลพิษในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้นนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาในทุกๆ ด้าน ด้วยการให้การศึกษาแก่บุคคลในทุกรูปแบบ โดยไม่จำกัดเฉพาะการศึกษาอยู่ในโรงเรียนเท่านั้น และไม่จำกัดในเรื่องของเวลา สถานที่ เพศ วัย หรือ โอกาสใดๆ

5.2 บทบาท คุณลักษณะที่เป็นปัจจัยในการสร้างศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ต่อการเรียนรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21

ปัจจัยที่ส่งเสริมในการสร้างศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ให้องค์กรบรรลุเป้าหมายตามเป้าประสงค์ที่องค์กรกำหนดไว้ ผ่านการใช้ศักยภาพอย่างสมบูรณ์ของคนในองค์กร โดยคนในองค์กรใช้ความรู้ และความสามารถที่มีอยู่ในตนเองในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายรับผิดชอบงานให้ตนเอง โดยสรุปความรู้ด้วยภาษาของตนเองได้ และมนุษย์สัมพันธ์ต้องดี รวมถึงการสร้างมีความรักในการเรียนรู้ มีความคิดวิเคราะห์ แยะแยะ และสังเคราะห์ความรู้และมีความคิดสร้างสรรค์ เป็นอย่างดี ความพร้อมในการเรียน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาองค์กรให้เติบโตและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ Busakorn Watthanabut (2011) ได้ศึกษาเรื่อง การนำพุทธญาณวิทยา (ไตรสิกขา) และตัวแบบ KSM เพื่อสร้างและพัฒนาทุนมนุษย์ในองค์กรมหาชนพบว่าในการสร้างและพัฒนาทุนมนุษย์ในองค์กรเอกชนในมิติของความมุ่งมั่น การทำงานหนัก การมองอนาคตเด่นชัด ความรับผิดชอบ การประสานงาน การมีจิตนวัตกรรมการ ความชำนาญ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความมีระเบียบวินัย และการจัดการที่ดี ทักษะ มีกำไร ความมุ่งมั่น การทำงานหนัก การมองอนาคตเด่นชัด ความรับผิดชอบ การประสานงาน การมีจิตนวัตกรรมการ ความชำนาญ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความมีระเบียบวินัย และการจัดการที่ดี สูงจะมีแนวโน้มส่งผลให้การพัฒนาทุนมนุษย์ในองค์กรศึกษาสูงขึ้นด้วย จะก่อให้เกิดการสร้างและพัฒนาทุนมนุษย์ของแต่ละองค์กร เพื่อที่จะผลักดันให้องค์กรเกิดการพัฒนาด้านคุณธรรมและจริยธรรม จนก่อให้เกิดลักษณะของบุคลากรที่เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข

5.3 สร้างนวัตกรรมการเรียนรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 ของทรัพยากรมนุษย์โดยภาคเอกชน

การสร้างนวัตกรรมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืน ต้องเกิดจากการปรับตัวอย่างทันที ต่อเนื่องของทุก ๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบูรณาการใช้เทคโนโลยีผสมผสานกระบวนการคิดด้วยความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม

การกำหนดและส่งเสริมองค์กรเป้าหมายในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับ Surawut Yunyaluk. (2007) ที่ได้ศึกษา การพัฒนาสมรรถนะเพื่อเพิ่มประสิทธิผลขององค์การข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานและนำมาจัดทำเป็นตัวแบบสมรรถนะ (Competency Model) ซึ่งประกอบไปด้วย สมรรถนะ 2 ส่วน คือ 1) สมรรถนะหลัก (Core Competency และ 2) สมรรถนะในงาน (functional competency)

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 องค์กรต่าง ๆ ควรพิจารณาการพัฒนาทุนมนุษย์ในแต่ละบุคคลตามรายละเอียดของความต้องการทางสังคมในยุคปัจจุบัน โดยสร้างกิจกรรมการบริหารจัดการ การพัฒนา การเรียนรู้ และสิ่งแวดล้อมในการปฏิบัติงาน และส่งเสริมให้องค์กรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

6.2 องค์กรภาคเอกชนควรมีตัวแบบการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยแต่ละแม่แบบของการบริหารและพัฒนาศักยภาพต้องอยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาด้วยนวัตกรรมโดยการส่งเสริมระบบการจัดการความรู้ และการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้

References

- Arporn Phuvittayaphan. (2008). *Behavioral Competency Dictionary*. Bangkok :HR Center Publisher.
- Arpornrat Thongnoppakun. (2006). *Needs Analysis in Human Resource Development in Environmental Organization: The Case Study for Worker in Pollution Control Department*. Graduate School: National Institute of Development Administration.
- Boonton Dockthaisong. (2008). *Human Capital Management*. Bangkok: Tantawan Publisher.
- Busakorn Wattahanbut. (2011). *Buddhism Epistemology and KSM Approach for Human Capital Development in Public Corporation* (Doctor of

Thesis). Graduate School: Valaya Longhorn Rajabhat University under the Royal Patronage.

Nissada Vechjanont. (2011). *New Dimension in Human Capital Management*. 3rd edition : Bangkok, DK Printing world Co,Ltd.

Surawut Yunyaluk. (2007). *Competency Development for High Effectiveness Organization Government Teacher and Education Staff in Fundamental Education School*. Graduate School: Kasetsart University.

รูปแบบทางการตลาดเพื่อสร้างความคุ้มค่าของสนามกีฬา
MARKETING MODEL FOR THE WORTHY USE OF THE STADIUM

สารัช ดีงาม* ชัย นิมากร**

Sarach Deengam, Chai Nimakorn

Received: August 21, 2019

Revised: December 15, 2019

Accepted: December 29, 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมที่สนามกีฬาดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน และความคุ้มค่าของสนามกีฬาในปัจจุบัน 2) เพื่อพัฒนารูปแบบทางการตลาด ที่สามารถสร้างความคุ้มค่าให้กับสนามกีฬา และ 3) เพื่อเสนอโครงการในการจัดการสนามกีฬา เพื่อสร้างความคุ้มค่าให้กับสนามกีฬา โดยวิธีวิจัยแบบผสมวิธีและมีกลุ่มตัวอย่าง 2 ประเภทคือ 1) การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้บริการสนามกีฬา นักการตลาดและนักธุรกิจ จำนวน 21 คน 2) การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ใช้บริการสนามกีฬา จำนวน 532 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์สถิติ บรรยาย เช่น ร้อยละ ค่าเฉลี่ย วิเคราะห์สถิติ โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ผลการวิจัยที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

1.รูปแบบทางการตลาดของสนามกีฬาที่มีในปัจจุบันนั้น ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการทางด้านการตลาด และปัญหาการขาดการสร้างกิจกรรมในสนามกีฬาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการ

2.รูปแบบทางการตลาดของสนามกีฬา จะมีการสำรวจกลุ่มลูกค้าความต้องการของผู้ใช้บริการเพื่อนำมาสร้างกิจกรรม โดยจะมีแนวคิดในการสร้างกิจกรรมภาครัฐเพื่อสร้างความคุ้มค่า

* Doctoral of Ph.D. Program in Sport Management Faculty of Sports Science, Kasetsart University.

** Lecture, Doctor of Sport Management Faculty of Sports Science, Kasetsart University.

ทางด้านสังคมและกิจกรรมภาคเอกชนที่สร้างความคุ้มค่าทางการเงินโดยใช้ พระราชบัญญัติ การให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐหรือPPPเข้ามาเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐและเอกชน รวมถึงการใช้การสื่อสารเข้ามาเป็นสื่อให้ผู้ให้บริการรับข่าวสารอย่างครบถ้วน เพื่อสร้างความคุ้มค่า ให้กับสนามกีฬา

3. โครงการและกิจกรรมจะสร้างให้เกิดความคุ้มค่าใน 2 ส่วนคือ 1) กิจกรรมภาครัฐ เป็น กิจกรรมที่สร้างความคุ้มค่าทางด้านสังคม 2) กิจกรรมภาคเอกชน เป็นกิจกรรมที่สร้างให้เกิดรายได้ ในรูปของมูลค่าทางการเงิน

คำสำคัญ: สนามกีฬา, รูปแบบทางการตลาด, ความคุ้มค่า

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the current activities arranged at the stadiums and the worthy use of the stadiums, 2) to develop the marketing model that can create the worthy use of the stadiums and 3) to propose the project regarding the managing of the stadiums in order to create the worthy use of the stadiums. Mixed methodology was utilized as the guiding model for the data collection, analysis and interpretation process for this research. The research instruments were interview forms and questionnaires. For quantitative procedure, depth-interview with the 21 administrators of the public stadiums, the businessmen and marketing personnel were conducted and for quantitative procedure, 532 the stadium service users were asked to do the questionnaires. The qualitative data were analyzed by using content analysis. The quantitative data were analyzed by computer programs. Descriptive statistic was analyzed by using percentage and mean. Statistic was analyzed by using exploratory factor analysis. The research results were as follows:

1. The present marketing model of the stadium lacked of the cognition and understanding about marketing management and serious problems of lacking of creating activities which strongly relate to the stadium service users.

2. About the marketing model of the stadium, there was the survey about the needs of the stadium service users in order to create some interesting activities. The concept of the governmental activities was for creating the worthiness of society, and the private activities were for creating the worthiness of value under the act of Public-Private Partnership or PPP as the connection between two of them. Moreover, the communication was used to create the worthy use of the stadium as the media for the clients to completely receive all the news.

3. This project and all the activities created the worthiness in 2 sections; 1) the governmental activities which promoted the worthiness of society and 2) the private activities which promoted the worthiness of value.

Keywords: Sports Stadium, Marketing model, Value

1. บทนำ

ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2558 รัฐบาลมีนโยบายด้านการส่งเสริมกีฬาเพื่อสุขภาพและการพัฒนาระบบบริการสุขภาพโดยเน้นการป้องกันโรคมกกว่าการรักษา การกระจายทรัพยากรสาธารณสุขให้เหมาะสมกับท้องถิ่น ส่งเสริมการกีฬาเพื่อสุขภาพโดยใช้กีฬาเป็นสื่อในการพัฒนาลักษณะนิสัยเยาวชนให้มีน้ำใจนักกีฬา มีวินัย ปฏิบัติตามกฎกติกา มารยาท และมีความสามัคคี อีกทั้งยังส่งเสริมการพัฒนานักกีฬาให้มีศักยภาพสามารถแข่งขันในระดับนานาชาติจนสร้างชื่อเสียงให้แก่ประเทศชาติ เพราะกีฬานอกจากจะสร้างให้เกิดความสามัคคีสามัคคีและสร้างให้เกิดสุขภาพที่ดีแล้ว ยังสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือหรือสื่อในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้ในหลาย ๆ มิติ ได้แก่ 1) มิตีกีฬาเพื่อสุขภาพ เป็นมิติของการส่งเสริมกีฬาที่ทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนจากภาครัฐ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนหน่วยงานในเอกชนทุก ๆ ระดับ สนับสนุนให้เกิดการมีสุขภาพที่ดีของประชาชน สนับสนุนส่งเสริมและผลักดันให้ประชาชนมีกิจกรรมการออกกำลังกายให้เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ซึ่งในประเทศไทยมีหลายหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน เช่น การกีฬาแห่งประเทศไทย องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ 2) มิตีกีฬาความเป็นเลิศ เป็นมิตีกีฬาอีกด้านหนึ่งที่มีความสำคัญมาก่อนที่จะก้าวไปสู่การเป็นมืออาชีพ เพราะมิตินี้จะสร้างพื้นฐานด้านการมีน้ำใจนักกีฬา การรู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย ให้แก่เด็กและเยาวชน เพื่อพัฒนาให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกายและด้านจิตใจ นอกจากนี้ยังสร้างความภาคภูมิใจในความสำเร็จในการแข่งขันกีฬาทั้งตนเองและของคนทั้งชาติในทุก ๆ ระดับอีกด้วย

ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษารูปแบบทางการตลาดในปัจจุบันที่สนามกีฬากลางประจำจังหวัดต่าง ๆ ได้ให้บริการแก่ชุมชนว่ามีแนวคิดและการให้บริการด้านการออกกำลังกายและการรณรงค์เกี่ยวกับการให้บริการด้านการออกกำลังกายอย่างไร เพื่อให้การบริหารจัดการพื้นที่และสนามกีฬาต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสามารถตอบสนองความต้องการแก่ชุมชนได้อย่างแท้จริงเกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนจนกลายเป็นค่านิยมด้านการออกกำลังกายของชุมชนในแต่ละจังหวัดต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมที่สนามดำเนินการอยู่ในปัจจุบันและความคุ้มค่าของสนามกีฬาในปัจจุบัน
- 2.2 เพื่อพัฒนารูปแบบทางการตลาด ที่สามารถสร้างความคุ้มค่าให้กับสนามกีฬา
- 2.3 เพื่อเสนอโครงการในการจัดการสนามกีฬา เพื่อสร้างความคุ้มค่าให้กับสนามกีฬา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยใช้แบบผสมวิธีและมีกลุ่มตัวอย่าง 2 ประเภทคือ 1) การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้บริการสนามกีฬา นักการตลาดและนักธุรกิจ จำนวน 21 คน 2) การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้บริการสนามกีฬา จำนวน 532 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์สถิติบรรยาย เช่น ร้อยละ ค่าเฉลี่ย วิเคราะห์สถิติ โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ขั้นตอนการวิจัย ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดแนวทาง การวิจัย เพื่อให้ได้ กรอบแนวคิดการวิจัย รูปแบบการวิจัยที่จะศึกษา ขั้นตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูล และผ่านกระบวนการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย เพื่อให้ได้ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ที่ผ่านกระบวนการวิจัยทางสถิติแล้ว ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการ สอบถามผู้ให้บริการสนามกีฬา การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้บริการสนามกีฬา นักการตลาดและนักธุรกิจ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อให้ได้ร่างรูปแบบทางการตลาดเพื่อสร้างความคุ้มค่าของสนามกีฬา และโครงการที่จำใช้สร้างความคุ้มค่าของสนามกีฬา ขั้นตอนที่ 4 นำเสนอรูปแบบทางการตลาดเพื่อสร้างความคุ้มค่าของสนามกีฬา และ วิพากษ์ เพื่อวิเคราะห์จาก

ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้รูปแบบทางการตลาดเพื่อสร้างความคุ้มค่าของสนามกีฬา และโครงการที่จะใช้ความคุ้มค่าของสนามกีฬา

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เพื่อความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ (Reliability and Credibility) ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เฉพาะผู้ที่มีคุณสมบัติตามข้อกำหนดแต่ละกลุ่มซึ่งตรงตามตำแหน่งหน้าที่หรือเกี่ยวข้องดังนี้

1) ผู้บริหารสนามกีฬา หรือ กรรมการที่มีหน้าที่ดูแลแผนการพัฒนากีฬา ผู้จัดการด้านการตลาดของสนามกีฬาที่มีหน้าที่รับผิดชอบในด้านการตลาด

2) ผู้ใช้บริการในสนามกีฬา จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ร้อยละ ตามเกณฑ์ของบุญเรียง ขจรศิลป์ ประชากรหลักหรือขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ควรมีอย่างน้อยร้อยละ 25 ของผู้ใช้บริการในแต่ละสนามกีฬาในประเทศไทย 15 แห่ง ที่ได้จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามเกณฑ์ของบุญเรียง ขจรศิลป์ ประชากรหลักหรือขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ควรมีอย่างน้อยร้อยละ 25 โดยจำแนกตามศูนย์การกีฬาแห่งประเทศไทย 5 ภาค

3) ธุรกิจนักการตลาด ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดสาขาการตลาดในระดับประเทศ

3.1) นักธุรกิจนักการตลาดที่เกี่ยวกับการกีฬาได้แก่ ผู้บริหาร หรือกรรมการบริหาร ผู้จัดการด้านการตลาด ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในด้านการตลาด จำนวน 3 คน 3.2) นักธุรกิจนักการตลาดที่ไม่เกี่ยวข้องกับการกีฬา ได้แก่ ผู้บริหาร หรือกรรมการบริหาร ผู้จัดการด้านการตลาดที่มีหน้าที่รับผิดชอบในด้านการตลาด จำนวน 3 คน 3.3) ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ อาจารย์ที่สอน เกี่ยวกับการจัดการสนามกีฬาผู้บริหารสนามกีฬาผู้บริหารที่ไม่เกี่ยวกับสนามกีฬา และ ผู้เชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรม

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 การจัดกิจกรรมที่สนามดำเนินการอยู่ในปัจจุบันและความคุ้มค่าของสนามกีฬาในปัจจุบัน จากการสำรวจพบว่าผู้ที่มาใช้บริการสนามกีฬาสวนใหญ่จะเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง จะเห็นว่าโดยเฉลี่ยแล้วผู้เข้ามาใช้บริการสนามกีฬาโดยส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 30-40 ปี จากผลสำรวจพบว่ากีฬาที่คนส่วนใหญ่ให้ความสนใจมากที่สุดคือการวิ่ง/การเดิน เพราะเป็นกิจกรรมที่ไม่ต้องใช้อุปกรณ์สามารถออกได้ทุกที่และไม่หนักจนเกินไป ด้านผลิตภัณฑ์ สิ่งที่ใช้บริการมีความพึงพอใจมากที่สุดคือความสะอาดของสถานที่ที่ใช้ เพราะสถานที่ที่สะอาดเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะดึงดูดให้คนเข้ามาใช้บริการ นอกจากนี้สนามกีฬาส่วนใหญ่ไม่ได้มีการเก็บค่าบริการสถานที่กับผู้ใช้บริการ

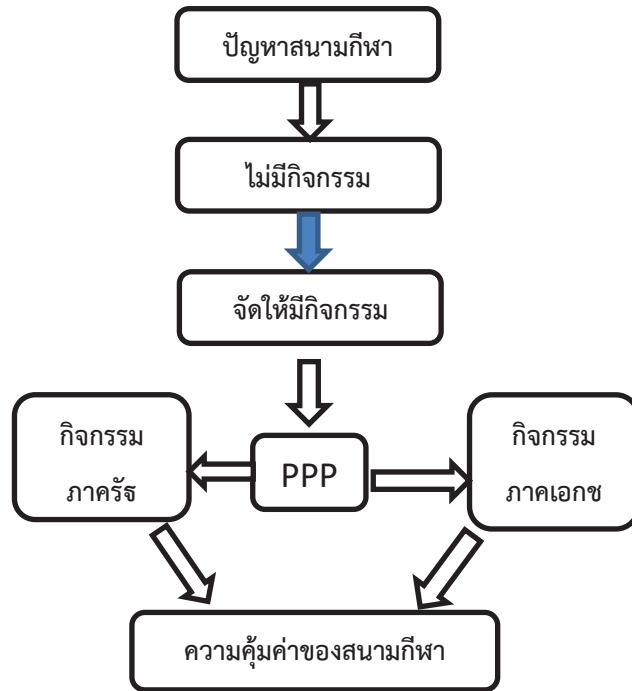
เป็นอีกจุดหนึ่งที่ทำให้ผู้ใช้บริการสนามกีฬามีความพึงพอใจเกี่ยวกับทางด้านราคาของสนามกีฬา ด้านบุคคล ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยมากเพราะบุคลากรเองขาดความเข้าใจ ความรู้ความชำนาญในการสร้างกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นกิจกรรมระยะยาวที่ทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความ ท้าทายหรือความแปลกใหม่ในการออกกำลังกาย จึงเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ต้องเร่งพัฒนาเพื่อให้เกิด จุดเด่นในด้านนี้มากยิ่งขึ้น

1) สนามกีฬาในปัจจุบันจะมีการสำรวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความพึงพอใจในแต่ละปี จะมีการสำรวจแค่ความพึงพอใจเพียงอย่างเดียว ส่วนกลุ่มผู้ใช้บริการ หรือความต้องการของ ผู้ใช้บริการนั้นส่วนใหญ่ไม่มีการสำรวจอย่างเป็นทางการจึงไม่สามารถรู้ความต้องการที่แท้จริงของ ผู้ใช้บริการได้ซึ่งตรงกันข้ามกับแนวคิดของนักการตลาดและนักธุรกิจได้ให้ข้อมูลไว้ว่าการทำการ สำรวจทั้งกลุ่มผู้ใช้บริการ ความต้องการของผู้ใช้บริการ และความพึงพอใจ ทั้งสามด้านนี้เป็นสิ่ง สำคัญมากในการสร้างกิจกรรม

2) การจัดกิจกรรมของสนามกีฬาโดยส่วนใหญ่เป็นการจัดการแข่งขันกีฬาฟุตบอล เนื่องจากมีคู่ค้าทางธุรกิจเป็นสโมสรฟุตบอลจึงมีการส่งเสริมทางด้านฟุตบอลเป็นหลัก และมีการ ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพในช่วงเวลาเย็นในของทุก ๆ วัน โดยขอเสนอแนะของนักการตลาดและนัก ธุรกิจมองว่าการที่ใช้สนามกีฬาในการสร้างกิจกรรม ไม่มีความจำเป็นต้องจัดการแข่งขันกีฬาเพียง อย่างเดียว ยังสามารถดำเนินการเพื่อสร้างความคุ้มค่าได้จากหลายส่วน

3) ในแต่ละปีสนามกีฬาสามารถสร้างรายได้อะไรได้บ้าง ที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการ ดูแลสนาม และเพียงพอต่อรายจ่ายหรือไม่ และคิดว่ามีความคุ้มค่าอย่างไร ทั้งในแง่ทางด้านสังคม หรือในรูปรายรับรายจ่าย ในแต่ละปีสนามกีฬาในเรื่องทางการเงินเรื่องรายรับและรายจ่าย ชัดเจนมากกว่าค่าใช้จ่ายมากกว่ารายรับอย่างชัดเจน แต่ในด้านการบริการสังคมทางสนามกีฬาส่วนใหญ่มีการบริการอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีการให้บริการในหน่วยงานทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน

4.2 รูปแบบทางการตลาด ที่สามารถสร้างความคุ้มค่าให้กับสนามกีฬา

- PPP (Public Private Partnership) ตามพระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2556 ซึ่งมีการประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2556 เป็นการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อจัดทำโครงการ โครงสร้างพื้นฐาน และบริการสาธารณะที่เป็นหน้าที่ของรัฐ โดยรัฐมอบหมายหน้าที่ให้ภาคเอกชนดำเนินการจัดทำโครงการดังกล่าวแทน ผ่านสัญญาร่วมลงทุน โดยมีการเสนอโครงการให้เอกชนร่วมงาน และมีการกำกับดูแลและติดตามผลการดำเนินโครงการ เพื่อให้เกิดความร่วมมือที่ได้ผลประโยชน์ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

- กิจกรรมภาครัฐ เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากนโยบายตามแผนพัฒนากีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 หรือเป็นกิจกรรมที่เกิดจากแผนยุทธศาสตร์หรือสอดคล้องกับนโยบายของจังหวัดต่าง ๆ โดยกิจกรรมที่เกิดขึ้นอาจจะสร้างรายได้ในรูปแบบมูลค่าทางการเงินหรือมูลค่าทางด้านสังคม

- กิจกรรมภาคเอกชน เป็นกิจกรรมที่ภาครัฐไม่สามารถดำเนินการได้ ทั้งในเรื่องทุนทรัพย์หรือ บุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรม รวมถึงเป็นกิจกรรมที่เน้นสร้างคุณค่าทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับภาคเอกชน

- ความคุ้มค่าของสนามกีฬา เป็นการที่สร้างให้เกิดรายได้ทั้งในด้านของการเงินและทางด้านสังคม

4.3 โครงการในการจัดการสนามกีฬาเพื่อสร้างความคุ้มค่าให้กับสนามกีฬา

1) ตัวอย่างโครงการในการจัดกิจกรรมที่สร้างรายได้จากภาครัฐ เพื่อสร้างความคุ้มค่าให้กับสนามกีฬา จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับนโยบายประจำจังหวัดเป็นโครงการที่ใช้พื้นที่สนามกีฬาในการจัดกิจกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของจังหวัดเพื่อสร้างรายได้จากเงินงบประมาณในการนำมาบำรุงสนามกีฬา เช่น การจัดอบรมกิจกรรมต่าง ๆ จัดงานแสดงสินค้าเป็นต้น ที่สามารถใช้พื้นที่ในบริเวณสนามกีฬาในการจัดงานได้อย่างเต็มรูปแบบ งบประมาณการรายรับที่ได้ 20,000 บาท โครงการคลินิกสุขภาพ เป็นโครงการที่ส่งเสริมให้ภาครัฐส่งผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้หรือบริการประชาชน ซึ่งในภายใน 1 เดือนจะมีการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์หรือให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพให้แก่ประชาชน รวมไปถึงการจัดกิจกรรมการรับบริจาคโลหิต การตรวจสุขภาพให้กับประชาชน เป็นต้น งบประมาณการรายรับที่ได้ 360,000 บาท

2) ตัวอย่างโครงการในการจัดกิจกรรมที่สร้างรายได้จากภาคเอกชน เพื่อสร้างความคุ้มค่าให้กับสนามกีฬา ให้เช่าสถานที่จอดรถ เปิดให้เช่าสถานที่จอดรถเมื่อมีการจัดกิจกรรมอื่นที่นอกเหนือจากกิจกรรมที่จัดในสนามกีฬา งบประมาณการรายรับที่ได้ 10,000 บาท จำหน่ายเสื้อผ้าและอุปกรณ์ทางการกีฬา จัดให้หน่วยงานเอกชนเข้ามาเช่าสถานที่เพื่อจัดจำหน่ายเสื้อผ้าและอุปกรณ์ทางการกีฬา งบประมาณการรายรับที่ได้ 100,000 บาท จัดกิจกรรมตามเทศกาลต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับปฏิทินกิจกรรมในจังหวัดอยุธยา อาทิเช่น กิจกรรมวันเด็ก กิจกรรมสงกรานต์ กิจกรรมลอยกระทง ฯลฯ โดยใช้พื้นที่รอบนอกสนามกีฬา โดยอ้างอิงจากแผนการดำเนินกิจกรรมในจังหวัดอยุธยาในแต่ละปี มาวางแผนในการจัดการการสถานที่โดยรอบสนามกีฬาให้เกิดมูลค่า งบประมาณการรายรับที่ได้ 10,000 บาท

5. อภิปรายผลงานวิจัย

5.1 การจัดกิจกรรมที่สนามดำเนินการอยู่ในปัจจุบันและความคุ้มค่าของสนามกีฬาในปัจจุบัน ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจมากที่สุดคือความสะอาดของสถานที่ ๆ ใช้เพราะสถานที่ที่สะอาดเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่จะช่วยดึงดูดให้คนเข้ามาใช้บริการ รวมไปถึงการมีสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้ใช้บริการสนามกีฬา จุดบริการรับฝากของต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chanaritchai (2012) ศึกษาการบริหารจัดการสนามกีฬาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ พบว่า การศึกษาความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการสนามกีฬาด้านความสะอาด สภาพของสนามและสถานที่

ต่าง ๆ ภายในสนามกีฬาที่มีความพร้อมใช้งานตลอดเวลาอยู่ในระดับความพึงพอใจที่มากที่สุด ในด้านช่องทางการจัดจำหน่าย โดยส่วนใหญ่แล้วผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับสถานที่มาก เนื่องจากสนามกีฬาในทุกจังหวัดได้ถูกออกแบบเพื่อใช้ในการออกกำลังกายอย่างมีมาตรฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Supasak Panthap (2012) ได้ศึกษาปัจจัยในการกำหนดการตัดสินใจเลือกส่งเสริมการขายทางด้านราคาในรูปแบบต่าง ๆ ของผู้ใช้บริการธุรกิจสนามฟุตบอลให้เข้าไปในพื้นที่ฝั่งธนบุรี พบว่าผู้ใช้บริการให้ความสำคัญอยู่ในระดับปานกลางโดยทำเลที่ตั้งของธุรกิจสนามฟุตบอลให้เข้าอยู่ติดถนนใหญ่ ถือว่าเป็นปัจจัยที่จะทำให้ได้เปรียบทางธุรกิจที่อยู่ในซอยลึก จากความสะดวกในการเดินทางและง่ายต่อการพบเห็น ในสนามกีฬาไม่มีการจัดกิจกรรมให้ผู้ใช้บริการมากเท่าที่ควร โดยส่วนใหญ่สนามกีฬาเพียงแค่ออกสถานที่กับผู้ใช้บริการได้ออกกำลังกาย แต่ขาดการจัดกิจกรรมและประชาสัมพันธ์ การสื่อสาร โฆษณา ประชาสัมพันธ์ ให้ผู้ใช้บริการได้ทราบถึงข้อมูลข่าวสาร ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในสนามกีฬา เช่น Line Facebook อยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับแบบสัมภาษณ์ที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูล สอดคล้องกับงานวิจัยของ Supasak Panthap, (2012) ได้ศึกษาปัจจัยในการกำหนดการตัดสินใจเลือกส่งเสริมการขายทางด้านราคาในรูปแบบต่าง ๆ ของผู้ใช้บริการธุรกิจสนามฟุตบอลให้เข้าไปในพื้นที่ฝั่งธนบุรี พบว่าผู้ใช้บริการให้ความสำคัญอยู่ในระดับที่น้อย โดยการส่งเสริมการตลาดในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะในส่วนของการจัดการแข่งขันฟุตบอลภายในสนามของธุรกิจเท่านั้น

สนามกีฬาในปัจจุบันจะมีการสำรวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความพึงพอใจในแต่ละปีจะมีการสำรวจแค่ความพึงพอใจเพียงอย่างเดียว ส่วนกลุ่มผู้ใช้บริการ หรือความต้องการของผู้ใช้บริการนั้น ส่วนใหญ่ไม่มีการสำรวจอย่างเป็นทางการจึงไม่สามารถรู้ความต้องการที่แท้จริงของผู้ใช้บริการได้ซึ่งตรงกันข้ามกับแนวคิดของนักการตลาดและนักธุรกิจได้ให้ข้อมูลไว้ว่าการทำการสำรวจทั้งกลุ่มผู้ใช้บริการ ความต้องการของผู้ใช้บริการ และความพึงพอใจ ทั้งสามด้านนี้เป็นสิ่งสำคัญมากในการสร้างกิจกรรมและการกำหนดแผนการในการบริหารจัดการสนามกีฬาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับ Kotler (1997) ได้ให้ความหมายของการตลาดไว้ว่า เป็นกระบวนการทางสังคมและการบริหารซึ่งบุคคลและกลุ่มบุคคลได้รับสิ่งที่สนองความจำเป็นและความต้องการของเขาจาก การสร้าง การเสนอ การแลกเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่ากับบุคคลอื่น และทำความเข้าใจความต้องการของลูกค้าด้วยการวิเคราะห์และใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลลูกค้าที่ประกอบด้วยการใช้บริการ หรือการทำธุรกรรมในอดีต ข้อมูลส่วนบุคคล ความชอบหรือความสนใจ และข้อมูลอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างองค์กร

5.2 รูปแบบทางการตลาด ที่สามารถสร้างความคุ้มค่าให้กับสนามกีฬา การพัฒนารูปแบบทางการตลาด ที่สามารถสร้างความคุ้มค่าให้กับสนามกีฬา เป็นขั้นตอนที่ได้จากสังเคราะห์แบบสอบถาม การสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้บริการสนามกีฬา นักการตลาด และนักธุรกิจ เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 โดยมีรายละเอียดดังนี้ การไม่มีกิจกรรม และการจัดให้เกิดกิจกรรมเมื่อรับทราบถึงปัญหาที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เนื่องจากขาดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ปล่อยให้สนามไม่เกิดการใช้งาน และการแก้ปัญหาให้ตรงจุดคือการสร้างกิจกรรมเพื่อให้เกิดการใช้งานในสนามกีฬาและให้เกิดความคุ้มค่าทั้งสร้างรายได้และคุณค่าทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ (Atchana Changkasem, 2012). การค้นความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของลูกค้าธุรกิจต่อการบริการรับจัดงานของจิตต์อารี สปอร์ต คอมเพล็กซ์ จังหวัดลำปาง ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากลูกค้าธุรกิจของจิตต์อารีสปอร์ตคอมเพล็กซ์ 172 ราย โดยผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจสูงสุดในปัจจัยย่อยแต่ละด้านของส่วนประสมทางการตลาด ดังนี้คือด้านผลิตภัณฑ์ คือมีการให้บริการแบบครบวงจร ด้านราคาคือใบเสนอราคาการจัดงานมีความชัดเจน

5.3 เสนอโครงการในการจัดการสนามกีฬา เพื่อสร้างความคุ้มค่าให้กับสนามกีฬา การสร้างโครงการในการจัดกิจกรรมในสนามกีฬาที่ทันสมัยในปัจจุบันนอกจากได้ใช้งานในการจัดกิจกรรมทางด้านกีฬาแล้วยังได้ถูกใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ เพื่อเป็นแหล่งความบันเทิง อีกด้วย หากพูดตามความจริงในเชิงการค้าแล้วสนามกีฬาจำเป็นต้องแสวงหารายได้ให้ได้มากที่สุดด้วยเช่นกัน เพราะผู้ชมและแขกทั้งหลายต้องมีค่าใช้จ่ายช่วงที่เข้ามาใช้สนามกีฬา โดยการเสนอโครงการในการจัดกิจกรรมในสนามกีฬาเพื่อสร้างความคุ้มค่าให้กับสนามกีฬาจะมีหลักการที่นอกเหนือจากการจัดการแข่งขันกีฬารวมถึงทางด้านกีฬา โดยสอดคล้องงานวิจัยของ Rattachat Thassanai (2016) การบริหารและพัฒนากีฬาฟุตบอลมีความต่อเนื่องและสามารถตอบสนองต่อปัญหาได้รวดเร็วกว่าภาคราชการ การลงทุนขนาดใหญ่และกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจน การสร้างสนามฟุตบอลสนามแข่งรถขนาดใหญ่ระดับมาตรฐานโลก และการสร้างสนามกีฬาประเภทต่าง ๆ ตลอดจนซอปปิงมอลล์ใน บริเวณใกล้เคียงกันของทีมงานบุรีรัมย์ยูไนเต็ด เป็นการลงทุนขนาดใหญ่ของภาคเอกชนที่ต้องการดึงดูดคนเข้ามาชมการแข่งขันฟุตบอลและเข้ามาท่องเที่ยวจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งไม่เคยมีหน่วยงานใดของทั้งภาครัฐและเอกชนทำได้มาก่อนในจังหวัดบุรีรัมย์และประเทศไทย นอกจากนี้ยังมีการกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจนจากผู้บริหารที่ทีมว่าบุรีรัมย์จะต้องเป็นเมืองกีฬาและต้องเมืองสุขภาพในอนาคตระยะยาว โดยได้ทำการสื่อสารให้ประชาชนในจังหวัดได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอ

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ควรมีการศึกษาเพื่อสร้าง Sport City ตามแผนพัฒนากีฬาแห่งชาติเพื่อให้ในแต่ละจังหวัดที่มีสนามกีฬาเกิดการพัฒนากีฬาในจังหวัดนั้น อย่างเป็นรูปธรรมรวมถึงการสร้าง Sport tourism เพื่อสร้างแรงดึงดูดให้มีการท่องเที่ยวเชิงกีฬาที่เพิ่มมากขึ้น

6.2 ควรมีการศึกษาต้นแบบการจัดการสนามกีฬาที่ประสบความสำเร็จ โดยศึกษาวิธีการและรูปแบบการจัดการเพื่อสร้างเป็นแนวทางในการจัดทำองค์ประกอบในการจัดการสนามกีฬาที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

Reference

- Sports Authority of Thailand Ministry of Tourism and Sports. (2012). *Plan Making Guide Strategy of The National Sports Development Plan No. 5, 2012-2016*. Bangkok : Office of The Welfare Promotion Commission for Teachers and Education Personnel Press.
- Chanaritchai et al. (2012). Stadium Management, Phrae Provincial Administrative Organization. Bangkok : Naresuan University.
- Chiwan Charoensuk. (2004). *Marketing Adaptation Strategies of Traditional Thai Retailers*. College. Bangkok : Sriprathum university. Marketing Management.
- Chuchai Phiphatisithi, Chai Kittikunaporn and Chanesh Kthipyaphas. (2007). *Project Feasibility Analysis Guide Case Studies of Private investment Projects and Real Estate Projects*. Bangkok : P Printing Group.
- Supasak Panthab. (2012). *Factors in determining the Sales Promotion Decision in Different forms of Users of the Football Field Rental Business in The Thonburi Area* (Master of Thesis). Bangkok: Thammasat University.
- Kotler, P. 2004. *Ten Deadly Marketing Sins: Signs and Solutions*. New Jersey: John Wiley & Sons.

การรวมกลุ่มทางการเมืองในจังหวัดนครสวรรค์ กรณีศึกษา เครือข่ายป่าชุมชนคน
รักษ์ป่า เขาแม่กระทุ้ บ้านธารมะยม อำเภอแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์
POLITICAL COLLECTIVE IN NAKHON SAWAN PROVINCE : FOREST
NETWORK COMMUNITY AT BAN THAN MAYOM, MAE WONG DISTRICT
OF NAKHON SAWAN PROVINCE

รตา อนุตตรังกูร* นันทิยา สัตยวาที**

Rata Anuttarangoon, Nuntiya Sattayawatee

Received: March 03, 2018

Revised: October 30, 2019

Accepted: December 27, 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาการรวมตัวของเครือข่ายป่าชุมชนคนรักษ์ป่า เขาแม่กระทุ้ บ้านธารมะยม อำเภอแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และ 2) เพื่อศึกษากิจกรรมของ เครือข่ายป่าชุมชนคนรักษ์ป่า เขาแม่กระทุ้ บ้านธารมะยม อำเภอแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ โดย มองผ่านแนวคิดการจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental Management) และทฤษฎีกลุ่ม ผลประโยชน์ (Interest Groups) ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ตามรูปแบบการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยการใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Approach) สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และการสังเกตแบบไม่ มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) กับผู้ก่อตั้งและสมาชิกของเครือข่ายป่าชุมชนคนรักษ์ ป่า เขาแม่กระทุ้ จำนวน 6 คน โดยผลการวิจัยครั้งนี้ นำเสนอในรูปแบบการเขียนเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ร่วมกับการอธิบายความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์

* Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Sawan Rajabhat University.

** Nakhon Sawan Rajabhat University.

ผลการวิจัยพบว่าสาเหตุการรวมตัวของเครือข่ายนี้มาตั้งแต่ปี พ.ศ.2539 มาจาก 3 ปัจจัย คือ 1) ปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมภายในบริเวณภูเขาแม่กระทุ้ (โดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้และทรัพยากรน้ำ) ที่เป็นผลพวงมาจากปัจจัยที่ 2 และ 3 และการขาดจิตสำนึกในการรักษาและดูแลทรัพยากรธรรมชาติแลสิ่งแวดล้อมร่วมกันในชุมชน 2) ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า เพื่อเพิ่มพื้นที่ในการทำเกษตร (ที่เป็นผลพวงมาจากปัจจัยที่ 3) เมื่อทุกคนต้องการพื้นที่ทางการเกษตรมากขึ้น พื้นที่ที่จะถูกบุกรุกเป็นที่แรก จึงหนีไม่พ้นพื้นที่ป่า เพราะไม่มีใครเป็นเจ้าของที่ชัดเจน (ตามความคิดของคนทั่วไป) และก่อให้เกิดความขัดแย้งในการจัดการที่ดินน้อยกว่าการไปบุกรุกพื้นที่ของเอกชนหรือปัจเจกอื่น ๆ และ 3) ปัญหาการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ ที่มุ่งเน้นให้คนขาดจิตสำธารณะ สนใจแต่เรื่องการทำมาหากินของปัจเจกเอง จนละเลยประเด็นด้านการใช้และร่วมกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไป โดยมีการดำเนินกิจกรรมหลัก 5 กิจกรรม คือ กิจกรรมประภาภูเขาและการปลูกป่า, กิจกรรมกลุ่มโรงเรียนชานา หมู่บ้านธารมะยม, กิจกรรมส่งเสริมอาชีพและรายได้ให้แก่ครัวเรือนและชุมชน, กิจกรรมด้านการเป็นแหล่งความรู้ให้แก่บุคคลภายนอก และกิจกรรมทางด้านดนตรีและศิลปะ

คำสำคัญ : กลุ่มทางการเมือง, กิจกรรมของกลุ่ม, การจัดการสิ่งแวดล้อม

ABSTRACT

This article examines the Political Collective in Nakhon Sawan Province Case Study of Forest Network Community at Ban Than Mayom, Mae Wong District of Nakhon Sawan Province. The purpose of this study are Aggregation and Group Activity of Forest Network Community at Ban Than Mayom. This research is a Qualitative Research which focuses on description and analysis information collected by using Environmental Management Concept and Interest Groups. The use of documentary approaches, in-depth interviews and non-participant observation. The target groups of this research are Leaders and members of the group of 6.

The research has found that the cause of this network since 2539 B.E. is from three factors: 1) the environmental degradation problem in the mountain area Maekratoo. 2) Forest and water resources intrusion, and lack of conscience in the

management and maintenance of natural resources and the environment in the community. To increase the area for farming. The area that will be invaded is the first. It is not in the forest. Because no one owns a clear. And the conflict in land management is less than the intrusion of private or other private areas and 3) the problems of economic development of the country. The focus is on the lack of public mind. But the subject of the individual's livelihood. To neglect the issues of using and sharing the resources and environment. There are five main activities: Mountain plumbing activities and Reforestation, Farmer School Activities of Than Mayom Village, career and income promotion activities for households and communities, activities as a source of knowledge to outsiders. And music and art activities.

Keywords: Political Collective, Group Activity, Environmental Management

1. บทนำ

กลุ่มผลประโยชน์สมัยใหม่เกิดขึ้นราวศตวรรษที่ 19 เป็นผลพวงมาจากการปฏิวัติวิทยาศาสตร์และการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรป ที่มีการนำเทคโนโลยีแบบใหม่มาใช้ในขั้นตอนการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรมแทนแรงงานมนุษย์ เช่น เครื่องจักรกล อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัย เป็นต้น ทิศทางการผลิตเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม (เปลี่ยนจากการผลิตแบบยังชีพเป็นการผลิตเพื่อเอ็งกำไร) แรงงานจึงถูกกดค่าแรงจากกลุ่มนายทุน และแรงงานบางส่วนไม่มีงานทำ แรงงานต้องจึงรวมตัวกันเพื่อเรียกร้องและรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองเอาไว้ (Chumphon Nimphanit 2009 : 82-83) การปฏิวัติอุตสาหกรรมยังส่งผลให้เกิดการขยายตัวของความเป็นเมือง (Urbanization) ไปสู่พื้นที่ในชนบทอีกด้วย เกิดปัญหาการบุกรุกพื้นที่ชนบทบางแห่ง เพื่อนำพื้นที่ดังกล่าวหรือทรัพยากรที่มีในพื้นที่มาเป็นปัจจัยในการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรม ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจที่แบบทุนนิยม กลุ่มนายทุนจึงมีอำนาจในการกดขี่หรือเข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะของรัฐบาลได้มากกว่ากลุ่มแรงงาน ดังนั้น กลุ่มแรงงานจึงต้องมีการระดมทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกกลุ่มเป็นเครื่องมือในการช่วยกดดันให้รัฐบาลหันมาสนใจผลประโยชน์ของกลุ่มแรงงานให้มากขึ้น (ซึ่งเป็นความขัดแย้งระหว่างชนชั้นในสังคม) ปัญหาที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งระหว่างชนชั้นถูกสั่งสมมากขึ้น เกิดปัญหาทางสังคมในรูปแบบใหม่ที่ก้าวข้ามความขัดแย้งทางชนชั้นแบบในอดีต (Chairat Charoensin-o-larn, 1999 : 117) ที่มีต้นกำเนิด

มาจากการพัฒนาทั้งทางการเมืองและการพัฒนาเศรษฐกิจ เช่น ปัญหาอาชญากรรม การค้ามนุษย์ ปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ทำให้การแก้ไขปัญหาของรัฐบาลทำได้ไม่ทั่วถึงหรือครบทุกประเด็นภายในสังคม การรวมตัวของกลุ่มผลประโยชน์สมัยใหม่จึงเกิดขึ้นในเกือบทุกสังคม

สังคมที่มีลักษณะเป็นสังคมพหุนิยม (Pluralistic Society) มีระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม (Capitalism) และมีระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย ตัวชี้วัดประการหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นประชาธิปไตยนั้น คือ การรวมตัวของกลุ่มผลประโยชน์ (Interest Groups) ที่มีอยู่อย่างหลากหลายในสังคมนั้น ๆ เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มทางศาสนา กลุ่มลัทธิทางการเมือง เป็นต้น ซึ่งเป็นการรวมตัวของประชาชนที่มีวัตถุประสงค์ ค่านิยม กฎระเบียบ และทัศนคติร่วมกัน กระทำการเรียกร้องหรือรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองจากกลุ่มอื่น ๆ หรือเพื่อเรียกร้องหรือรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองจากรัฐบาล โดยกลุ่มผลประโยชน์สามารถเคลื่อนไหวหรือดำเนินกิจกรรมทั้งในพื้นที่ทางการเมืองและพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมได้ (Prapart Pintobtamg, 2009 : 167-168) เพื่อเข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะของรัฐบาลในขั้นตอนต่าง ๆ แต่ในบางครั้งการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มผลประโยชน์บางกลุ่มก็ไม่ประสบความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ เนื่องจากระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยมีกลุ่มผลประโยชน์ที่มีความหลากหลาย รัฐบาลจึงอาจจะเลยผลประโยชน์ของบางกลุ่มไป ซึ่งกลุ่มผลประโยชน์สามารถดำเนินกิจกรรมบางอย่างได้เอง โดยไม่ต้องรอการช่วยเหลือจากรัฐบาล ด้วยการระดมทรัพยากรภายในกลุ่ม ทั้งทรัพยากรบุคคล เงิน และวัสดุอุปกรณ์ อาจผนวกกับการขอความร่วมมือกับบริษัทเอกชน มหาวิทยาลัย องค์กรอิสระ ฯลฯ ที่เป็นทรัพยากรภายนอกกลุ่ม มาเป็นเครื่องมือในการเรียกร้องหรือรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มเอาไว้

ประเทศไทยซึ่งมีลักษณะการเปลี่ยนแปลงทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ทำให้ประเทศไทยมีทั้งกลุ่มผลประโยชน์ทั้งแนวเก่าและแนวใหม่ดำเนินกิจกรรมทั้งในพื้นที่ทางการเมืองและพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมเช่นกัน ที่ซึ่งผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการรวมตัวและการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มทางการเมืองที่เป็นกลุ่มผลประโยชน์แนวใหม่ ในจังหวัดนครสวรรค์ โดยเลือกศึกษาผ่านกลุ่มเครือข่ายป่าชุมชนคนรักป่า เขาแม่กระทุ้ บ้านธารมะยม อำเภอแม่วังค์ จังหวัดนครสวรรค์ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีการรวมตัวกันของประชาชนหลายหมู่บ้านที่ใช้ประโยชน์จากเขาแม่กระทุ้ร่วมกัน ทั้งการใช้ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ หรือทรัพยากรที่ดิน ฯลฯ

จากเหตุการณ์ในอดีต เมื่อปี พ.ศ.2539 บริเวณเขาแม่กระทุ้และพื้นที่ป่าใกล้เคียง มักเกิดไฟป่าอยู่เป็นประจำ ไม่ว่าจะเป็นไฟป่าที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่เกิดขึ้นโดยน้ำมือของมนุษย์

นั้น จนทำให้หุบเขาตรงนี้ได้รับฉายาว่า “ภูเขามังกรไฟ (Suwit Philuk, 2014 : Online)” เนื่องจากเกิดไฟป่าอยู่เป็นประจำทุกปี ประชาชนในชุมชนจึงเอาเหตุการณ์ในครั้งนี้ มาพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส ด้วยการริเริ่มและร่วมกันดูแลรักษาและฟื้นฟูผืนป่าเขาแม่กระหู่อย่างจริงจัง โดยนำประเด็นนี้เข้าไปร่วมกับโครงการปลูกป่าของบริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) จำกัด (มหาชน) ร่วมกันทำแนวกันไฟป่า และร่วมกันสร้างทีมงานเฝ้าระวังการเผาจากกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ให้เข้ามาสู่เขาแม่กระหู่

เมื่อกิจกรรมนี้ผ่านไปไม่นาน ทางผู้นำชุมชนและประชาชนภายในชุมชนก็ร่วมกันเขียนโครงการขอทุนจาก SIF (Social Investment Fund) หรือกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม มาดำเนินการจัดทำประปาภูเขา แสดงให้เห็นว่าชุมชนที่อยู่บริเวณเขาแม่กระหู่เริ่มมีการจัดการทรัพยากรป่าไม้เป็นลำดับเริ่มแรก ต่อมาเมื่อป่าไม้ได้รับการฟื้นฟูในระดับหนึ่ง ทางชุมชนได้มีการจัดการทรัพยากรน้ำเป็นเรื่องถัดไป โดยในช่วงปี พ.ศ.2543 การใช้ประปาภูเขายังไม่มีเป็นที่นิยมมากนัก และมีการใช้ประปาภูเขาเพียงครั้งปีเท่านั้น อีกครั้งปีจะไม่มีการใช้น้ำประปาจากภูเขา เนื่องจากเป็นฤดูแล้ง น้ำบนภูเขาไม่เพียงพอแก่การทำน้ำประปา ทางปราชญ์ชาวบ้านและพระสงฆ์ในชุมชนจึงมีการศึกษาข้อมูลทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาประปาภูเขาอย่างต่อเนื่อง ร่วมกับสถานศึกษาภายในท้องถิ่นและภายนอกท้องถิ่น และข้อมูลจากนักวิชาการอิสระ รวมไปถึงข้อมูลในโลกออนไลน์ ทำการศึกษาและปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เหมาะสมกับพื้นที่ของตนเอง และยังได้มีการนำเมล็ดพันธุ์พืชต่าง ๆ เข้าไปปลูกบนภูเขา เพื่อเป็นการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอีกทางหนึ่ง จนทำให้น้ำบนภูเขามากพอที่จะทำประปาภูเขาใช้ได้ตลอดทั้งปี (Worralluck Sriyai, 2012 : Online) พร้อมทั้งมีการพัฒนาดีมิเตอร์น้ำ มีการเก็บค่าธรรมเนียมนในการใช้น้ำ อัตราอยู่ที่ยูนิตละ 3 บาท และนำเงินค่าธรรมเนียมน้ำที่เก็บได้มาบำรุงและซ่อมแซมฝายชะลอน้ำ ถังเก็บน้ำ ถังเก็บตะกอน และอุปกรณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำน้ำประปาภูเขา เมื่อมีเงินเหลือก็จะนำเงินส่วนนี้เข้ามาบริหารจัดการ และยังสามารถนำไปพัฒนาชุมชนในด้านอื่น ๆ ได้อีกด้วย เช่น นำเงินไปจ้างครูมาสอนภายในโรงเรียนของชุมชน เพราะไม่ต้องการให้บุตรหลานออกไปเรียนภายนอกชุมชน เป็นต้น (Rungrong Phetcharaburanin, 2012 เป็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนโดยไม่พึ่งพารัฐบาล ทั้งนี้ ยังมีการส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่เข้าศึกษาในโรงเรียนชาวนา เพื่อทำการศึกษารื่องเมล็ดพันธุ์ข้าวท้องถิ่น และทำการทดลองปลูกข้าวแบบเกษตรอินทรีย์ นำผลผลิตที่ได้ส่งออกขายสู่ท้องตลาด เพื่อนำเงินที่ได้มากระจายสู่ชุมชนและรักษาพันธุ์ข้าวท้องถิ่นเอาไว้ โดยมีการนำเยาวชนภายในชุมชนมาร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชนอยู่เสมอ เพื่อเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกและรู้จักรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเอาไว้ให้ดีที่สุด

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการรวมตัวของเครือข่ายป่าชุมชนคนรักซ์ป่า เขาแม่กระทุ้ บ้านธารมะยม อำเภอแม่วังค์ จังหวัดนครสวรรค์

2.2 เพื่อศึกษากิจกรรมของเครือข่ายป่าชุมชนคนรักซ์ป่า เขาแม่กระทุ้ บ้านธารมะยม อำเภอแม่วังค์ จังหวัดนครสวรรค์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพตามรูปแบบการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยการใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร, การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกแบบกึ่งโครงสร้าง และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม กับกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง (Key Informant) คือ ผู้ก่อตั้ง 1 คน และสมาชิกของเครือข่ายป่าชุมชนคนรักซ์ป่า เขาแม่กระทุ้ 5 คน (รวมทั้งหมด 6 คน) โดยผลการวิจัยครั้งนี้ นำเสนอในรูปแบบการเขียนเชิงพรรณนาร่วมกับการอธิบายความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ผ่านแนวคิดการจัดการสิ่งแวดล้อมและทฤษฎีกลุ่มผลประโยชน์เป็นหลัก

4. ผลการวิจัยการวิจัย

4.1 การรวมตัวของเครือข่ายป่าชุมชนคนรักซ์ป่า เขาแม่กระทุ้ บ้านธารมะยม อำเภอแม่วังค์ จังหวัดนครสวรรค์ จากการที่คุณณรงค์ แรงกลีกร ซึ่งเป็นประธานของเครือข่ายป่าชุมชนคนรักซ์ป่า เขาแม่กระทุ้ บ้านธารมะยม อำเภอแม่วังค์ จังหวัดนครสวรรค์ ได้ใช้ชีวิตอยู่ในพื้นที่นี้มาตั้งแต่สมัยวัยเด็ก จึงเห็นความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่นี้มาตั้งแต่ก่อนจะเกิดปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าบริเวณเขาแม่กระทุ้ จึงได้นำตัวเองและพรรคพวกประมาณ 3-4 คน เข้าไปสู่การเป็นผู้ริเริ่มแนวความคิดการฟื้นป่าบริเวณบ้านธารมะยม หมู่ที่ 10 ตำบลวังชาน อำเภอแม่วังค์ จังหวัดนครสวรรค์ (Narong Rangkasikorn, 2012) ตั้งอยู่บนเชิงเขาแม่กระทุ้ซึ่งเป็น 1 ในพื้นที่ประสบภัยแล้ง ในช่วง 20 กว่าปีที่ผ่านมา มีการบุกรุกป่าภาคเหนือตอนล่างอย่างรุนแรงและกว้างขวาง ต้นใหญ่จำนวนมากบนเขาแม่กระทุ้ถูกทำลายจากการตัดเพื่อนำไปขายในเชิงเศรษฐกิจ ผนวกกับการแผ้วถางป่าเพื่อที่อยู่อาศัย และการทำการเกษตรของคนในชุมชนภายในและภายนอกพื้นที่ ทำให้ภูเขาที่เคยเป็นแหล่งอุดมสมบูรณ์ เขียวชอุ่ม มีสัตว์ป่าปะทะพรรณนานาชนิด ได้กลายเป็นสภาพภูเขาหัวโล้นและเกิดไฟป่าอย่างรุนแรง โดยเขาแม่กระทุ้มีพื้นที่ทั้งหมด 45,000 ไร่ ถูกเผาทำลายไปกว่า 15,000 ไร่ น้ำที่เคยซึมออกมาจากรากไม้บนภูเขาก็ได้เหือดหายไปด้วย (Prasong Phophrarot, 2017)

จากเหตุการณ์ในอดีต เมื่อปี พ.ศ.2539 บริเวณเขาแม่กระทุ้และพื้นที่ป่าใกล้เคียง มักเกิดไฟป่าอยู่เป็นประจำ ไม่ว่าจะเป็นไฟป่าที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่เกิดขึ้นโดยน้ำมือของมนุษย์นั้น จนทำให้หุบเขาตรงนี้ได้รับฉายาว่า “ภูเขามังกรไฟ ” เนื่องจากเกิดไฟป่าอยู่เป็นประจำทุกปี ประชาชนในชุมชนจึงเอาเหตุการณ์ในครั้งนี้ มาพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส ด้วยการริเริ่มและร่วมกันดูแลรักษาและฟื้นฟูพื้นที่ป่าเขาแม่กระทุ้อย่างจริงจัง โดยนำประเด็นนี้เข้าไปร่วมกับโครงการปลูกป่าของบริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) จำกัด (มหาชน) และและสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย ให้การสนับสนุนจัดตั้งเครือข่ายชาวบ้านดูแลรักษาป่า จึงเริ่มมีดำเนินกิจกรรมการปลูกต้นไม้ ธรรมชาติให้หยุดเผาป่า ให้องค์ความรู้และปลูกจิตสำนึกในการรักษาพื้นที่ของตนเองอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งในปี พ.ศ.2543 ป่าไม่ได้รับการดูแลและฟื้นฟูจากคนภายในชุมชนและภายนอกชุมชน (Narong Rangkasikorn, 2014) เช่น ความร่วมมือจากกรมป่าไม้ ในการขอสนับสนุนกล้าไม้พันธุ์ต่าง ๆ เพื่อนำมาปลูกภายในพื้นที่เขาแม่กระทุ้ การร่วมแรงร่วมใจกันของนักศึกษามหาวิทยาลัยต่าง ๆ และคนในชุมชน ร่วมกันลงมือทำผายชะลอน้ำบนภูเขาแม่กระทุ้ การร่วมกันจัดทำแนวกันไฟป่า และร่วมกันสร้างทีมงานเฝ้าระวังการเผาจากกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ให้ลุกลามมาสู่เขาแม่กระทุ้ เป็นต้น (Daatfah Tharee, 2017)

เหตุการณ์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า สาเหตุการรวมตัวของ “เครือข่ายป่าชุมชนคนรักป่าเขาแม่กระทุ้ บ้านธารมะยม อำเภอแม่จัน จังหวัดนครสวรรค์” มาจาก 3 ปัจจัย คือ การบุกรุกทำลายป่าโดยคนในชุมชนและนอกชุมชนในช่วงเวลาที่รัฐบาลให้การสนับสนุนการค้าไม้ทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ผนวกกับการต้องการพื้นที่ในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้ภูเขาแม่กระทุ้ถูกทำลายให้เสื่อมโทรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบริเวณเขาแม่กระทุ้ที่เคยอุดมสมบูรณ์ ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจากปัจจัยภายใน คือ คนในชุมชนต้องการพื้นที่ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพิ่มมากขึ้น ที่เป็นผลพวงมาจากปัจจัยภายนอก คือ การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้มนุษย์แสวงหาเงินมากกว่าการมีจิตสำนึกในการดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนของตนเอง

หลังจากการรวมตัวของเครือข่ายป่าชุมชนคนรักป่าเขาแม่กระทุ้ บ้านธารมะยม อำเภอแม่จัน จังหวัดนครสวรรค์ ในประมาณปี พ.ศ.2539 คนในชุมชนเริ่มตระหนักได้ถึงผลเสียจากการตัดไม้ ทำลายป่า จนทำให้ไม่มีทรัพยากรน้ำในช่วงฤดูแล้ง ทำให้กลุ่มเริ่มเคลื่อนไหวและดำเนินกิจกรรมภายใต้เป้าหมายที่วางไว้ คือ 1) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ความรู้ความเข้าใจในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในท้องถิ่นให้ยั่งยืนและเหมาะสมกับครอบครัว เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวและชุมชน 2) การแปรรูปและพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์จากข้าว ไร่ และทรัพยากรอื่น ๆ

ในท้องถิ่นที่หลากหลาย นำไปสู่การออกจำหน่ายเพื่อเพิ่มช่องทางการตลาดในระดับต่าง ๆ และ 3) ร่วมกันส่งเสริมด้วยการสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนา ร่วมกับชุมชน โดยร่วมทำกิจกรรมบริการสังคมกับชุมชนในการปลูกป่า ฝักระวังไฟฟ้า เรียนรู้โรงเรียนชาวนา และร่วมกิจกรรมเรียนรู้ตามฤดูกาล ชุมชนเพื่อกระตุ้นและให้กำลังใจ (Forest Network Community at Ban Than Mayom, n.d.)

4.2 กิจกรรมของเครือข่ายป่าชุมชนคนรักป่า เขาแม่กระทุ้ บ้านธารมะยม อำเภอแม่वंก จังหวัดนครสวรรค์ ในเครือข่ายป่าชุมชนคนรักป่า เขาแม่กระทุ้ บ้านธารมะยม อำเภอแม่वंก จังหวัดนครสวรรค์ ยังประกอบไปด้วยกลุ่มผลประโยชน์ย่อย ๆ อีก 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์ (กองทุนหมู่บ้าน), กลุ่มน้ำส้มควันไม้, กลุ่มดนตรีพื้นบ้าน และกลุ่มโรงเรียนชาวนา โดยทุกกลุ่มย่อยเหล่านี้มีคนในชุมชนเป็นสมาชิกเกือบครบทั้งชุมชน การกำหนดขอบเขตภาระงานของแต่ละกลุ่มย่อยก็จะแตกต่างกันไปตามภารกิจ แต่จะมีหัวหน้าหลักในการปฏิบัติงานหรือการดำเนินกิจกรรมนั้น ต้องอยู่ภายใต้กลุ่มใหญ่ที่ชื่อว่า “เครือข่ายป่าชุมชนคนรักป่า เขาแม่กระทุ้ บ้านธารมะยม อำเภอแม่वंก จังหวัดนครสวรรค์” เป็นหลัก โดยผู้ศึกษาได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร วิดีทัศน์ สื่อออนไลน์ และการลงพื้นที่สำรวจ ทำให้ทราบว่าเครือข่ายป่าชุมชนคนรักป่า เขาแม่กระทุ้ บ้านธารมะยม อำเภอแม่वंก จังหวัดนครสวรรค์ มีการดำเนินกิจกรรมอะไรบ้าง คณะผู้วิจัยขอเสนอการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มเครือข่ายนี้ 5 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมประปาภูเขาและการปลูกป่า, 2) กิจกรรมกลุ่มโรงเรียนชาวนา หมู่บ้านธารมะยม, 3) กิจกรรมส่งเสริมอาชีพและรายได้ให้แก่ครัวเรือนและชุมชน, 4) กิจกรรมด้านการเป็นแหล่งความรู้ให้แก่บุคคลภายนอก และ 5) กิจกรรมทางด้านดนตรีและศิลปะ โดยทั้ง 5 กิจกรรม มีความเชื่อมโยงกันทุกประเด็น ถึงแม้ว่าบางกิจกรรมจะมีกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน แต่แท้จริงแล้วทุกกิจกรรมมันแฝงไปด้วยเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มาจากกระตุ้นจิตสำนึกของคนในชุมชน นำมาสู่การลงมือปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมได้โดยชุมชนเอง ลดการพึ่งพาภาครัฐ การดำเนินชีวิตภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเพื่อการดำเนินของคนในชุมชนที่เน้นเรื่องที่ยั่งยืนเป็นหลัก

จากการวิเคราะห์ของคณะผู้วิจัย ในเรื่องของจุดแข็งที่ทำให้เครือข่ายป่าชุมชนคนรักป่า เขาแม่กระทุ้ บ้านธารมะยม คงอยู่และมีความเข้มแข็ง วิเคราะห์ที่ได้ 3 ประเด็น ดังนี้

1) ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้คนในชุมชนรู้คุณค่าของสิ่งที่ตนมีอยู่ เดินตามรอยพ่อหลวง (รัชกาลที่ 9) และตัวชุมชนเองยังคงมีความชนบทสูง มีทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่สามารถนำออกมาใช้ได้ และความเจริญเติบโตของชุมชนยังไม่ก้าวกระโดดแบบชุมชนเมือง จึงทำให้การปลูกฝังและลงมือปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น มีประสิทธิภาพ

และประสิทธิผลมากในชุมชนบ้านธารมะยม โดยอาศัยเครือข่ายเป็นที่กระจายความรู้ในส่วนนี้ให้แก่คนในชุมชน

2) พันธมิตรหรือกลุ่มผลประโยชน์จากภายนอกที่มีความรู้ความสามารถ เป็นการประสานงานของผู้นำและสมาชิกภายในเครือข่ายฯ ที่สามารถดึงพันธมิตรหรือกลุ่มผลประโยชน์จากภายนอกให้เข้ามาสนับสนุนทั้งอุปกรณ์ เงินงบประมาณ รวมไปถึงการให้ความรู้จากพันธมิตรทั้งหลาย โดยผู้นำของเครือข่ายฯ จะนำข้อมูล วิเคราะห์ หรือขั้นตอนการทำงาน ในส่วนนี้มาปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำมาใช้ตามบริบทของชุมชนของตนเอง เพื่อก่อให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลแก่คนในชุมชนให้ได้มากที่สุด

3) องค์ความรู้และการพัฒนาตนเองอย่างไม่หยุดนิ่งของผู้นำเครือข่ายฯ ถึงแม้ว่าผู้นำของเครือข่ายฯ นี้จะเป็นผู้สูงอายุและมีอาชีพหลัก คือ เกษตรกรรม แต่ด้วย “ความกลัว” ที่นำไปสู่ “ความกล้า” ที่จะเปลี่ยนระบบความคิดแบบเดิม ที่มุ่งเน้นการดำรงชีวิตที่อิงกับการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลัก (โดยไม่สนใจความเสื่อมโทรมที่เกิดขึ้นในชุมชน) ไปเป็นระบบความคิดแบบใหม่ที่มุ่งเน้นการดำรงชีวิตที่อิงเรื่องสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมที่เป็นไปอย่างยั่งยืน เพื่ออนาคตของลูกหลานในชุมชน ผู้นำเครือข่ายฯ จึงทำเป็นตัวอย่างให้แก่คนในชุมชนได้เห็นก่อน เพื่อให้คนทั่วไปได้รู้ว่า “ต้องกล้าเปลี่ยนความคิด เพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน”

5. อภิปรายผลการวิจัย

การรวมตัวของเครือข่ายป่าชุมชนคนรักซ์ป่า เขาแม่กระทุ้ บ้านธารมะยม อำเภอแม่वंงก์ จังหวัดนครสวรรค์ แนวคิดริเริ่มการรวมกลุ่มจากจิตสำนึกในการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติภายในชุมชนอย่างยั่งยืนตามแนวคิดของการจัดการสิ่งแวดล้อมที่กล่าวไปข้างต้น โดยเครือข่ายนี้มีเป้าหมายร่วมกัน คือ “การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างเป็นระบบ เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาที่ยั่งยืน (Narong Rangkasikorn, 2017)” จากองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ของวรวิทย์ โรมรัตน์พันธ์ และคณะ นั้น ผู้ศึกษาจึงนำองค์ประกอบดังกล่าวมาวิเคราะห์ที่ผูกโยงกับองค์ประกอบหรือปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มผลประโยชน์ของจุฬพล หนีมพานิช ผ่านเครือข่ายป่าชุมชนคนรักซ์ป่า เขาแม่กระทุ้ ได้ดังนี้

5.1 การเชื่อมโยงกฎหมายกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในประเด็นนี้ทางเครือข่ายฯ ได้มีการจัดตั้งกลุ่มขึ้นมาอย่างเป็นทางการ โดยการอาศัยพระราชบัญญัติป่าชุมชน เหตุผลสำคัญของการจัดให้มีป่าชุมชนก็เพื่ออาศัยพลังของคนในชุมชนท้องถิ่น ที่อยู่ใกล้ป่า นั้น ๆ พื้นฟู ดูแลพื้นที่ป่า ให้เป็นป่าธรรมชาติที่สมบูรณ์ เป็นพื้นที่ที่มีประโยชน์ต่อการรักษาระบบนิเวศ พื้นฟูแหล่งน้ำ และความชุ่มชื้น

ตลอดจนการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ (Rataya Chandratheiyin, 2011) โดยชุมชนจะได้ใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน เป็นการเอื้อให้ประชาชน โดยเฉพาะคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการและรักษาทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญปีพุทธศักราช 2540 จากปัจจัยข้างต้นจึงทำให้เกิดการรวมตัวกันของกลุ่มทางการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์แบบใหม่ขึ้น ภายใต้การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ใช้ชื่อว่า “เครือข่ายป่าชุมชนคนรักป่า เขาแม่กระหู่ บ้านธารมะยม อำเภอแม่वंก จังหวัดนครสวรรค์”

5.2 ผู้นำเข้มแข็งและเสียสละ (ภาวะผู้นำ) เมื่อกล่าวถึงผู้นำของเครือข่ายฯ พบว่า ผู้นำหลักของกลุ่ม คือ คุณณรงค์ แรงกสิกร, คุณประสงค์ โพธิ์พระรส, คุณสุวิทย์ จันทรศรีรักษา และคุณดาตฟ้า ธารี ซึ่งผู้นำทุกคนมีความรู้และความสามารถเฉพาะด้านไม่เหมือนกัน แต่ทุกคนมีเป้าหมายเดียวกัน คือ “ต้องการฟื้นฟูและดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน เพื่อบุตรหลานในอนาคต” แต่ละคนจึงนำความรู้และความสามารถที่ตนเองมีออกมาคิดและนำไปสู่การปฏิบัติในกิจกรรมทั้ง 5 กิจกรรมที่เครือข่ายฯ ดำเนินการมาตลอด ตั้งแต่มีการก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2539

5.3 การมีนโยบาย/โครงการที่เหมาะสมมาสนับสนุน จากเหตุการณ์ในอดีต เมื่อปี พ.ศ. 2539 บริเวณเขาแม่กระหู่และพื้นที่ป่าใกล้เคียง มักเกิดไฟป่าอยู่เป็นประจำ ไม่ว่าจะเกิดไฟป่าที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่เกิดขึ้นโดยน้ำมือของมนุษย์นั้น จนได้รับฉายาว่า “ภูเขามังกรไฟ” ผู้นำและสมาชิกของเครือข่ายฯ จึงได้พลิกวิกฤติช่วงนี้ให้เป็นโอกาส ในการนำประเด็นปัญหานี้เป็นกระตุ่นจิตสำนึกของคนในชุมชน ให้หันมาดูแล ฟื้นฟูและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ช่วงแรกจึงได้รับการสนับสนุนจาก ปตท. และสถาบันสิ่งแวดล้อมไทยเป็นหลัก ผลสำเร็จจากการดำเนินกิจกรรมประปาภูเขาและการปลูกป่า นำไปสู่การขยายความร่วมมือและการพัฒนาให้เกิดกิจกรรมอื่น ๆ ที่เครือข่ายฯ ได้ดำเนินการทำไป มาจากความร่วมมือทั้งคนในชุมชนและภายนอกชุมชน ทั้งในระดับปัจเจกไปจนถึงระดับภาคีเครือข่ายภายนอกชุมชน

5.4 การมีภาคี/เครือข่ายที่เข้มแข็ง (ขนาดและความสามัคคีของกลุ่ม) เนื่องจากการรวมตัวของเครือข่ายฯ นี้ มาจากปัญหาทางด้านทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม สมาชิกของเครือข่ายฯ จึงเป็นคนในชุมชนที่ถูกกระตุ้นความรู้และจิตสำนึกในการดูแล ฟื้นฟู และรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ผ่าน 5 กิจกรรมหลัก จนทำให้เครือข่ายฯ นี้กลายเป็นกลุ่มและพื้นที่ตัวอย่างของขบวนการคัดค้านโครงการเขื่อนแม่वंก ในเรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำโดยชุมชน ช่วยลดการพึ่งพาจากภาครัฐ จึงทำให้เครือข่ายฯ มีภาคีที่มีความมั่นคงและมีความรู้

ความสามารถในเรื่องต่าง ๆ สามารถขอความร่วมมือทั้งด้านความรู้ วิทยากร ทุน หรือทรัพยากรอื่นที่ทางเครือข่ายฯ ต้องการได้เสมอ

5.5 การสร้างความยั่งยืน โดยอาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ในประเด็นนี้เหล่าผู้นำของเครือข่ายฯ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้าราชการครู (ที่เกษียณอายุราชการแล้ว) ใช้ความรู้ความสามารถทั้งของตนเองและเหล่าลูกศิษย์ในการคิด วิเคราะห์ ทดลอง และหาข้อมูลเพิ่มเติมผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต ผลิตเครื่องฟนปุ๋ยเอง (ลดการพึ่งพาเทคโนโลยีราคาแพง) (Suwit Chansrilucksa, 2017) เป็นต้น เพื่อการพัฒนาและสร้างองค์ความรู้ที่ยั่งยืนให้แก่ชุมชน

5.6 การปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง ทางผู้นำเครือข่ายฯ ใช้แนวคิด “ความกลัว” ที่นำไปสู่ “ความกล้า” ไปผูกโยงกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการปลูกและกระตุ้นจิตสำนึกให้แก่ในชุมชน ให้ดูแล ฟื้นฟู และรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน โดยในช่วงแรกยังไม่ได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนเท่าที่ควร กลุ่มผู้นำจึงลงมือปฏิบัติให้คนในชุมชนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในการเปลี่ยนระบบความคิด จนทำให้คนในชุมชนเริ่มทำตาม กล้าที่จะเปลี่ยนระบบความคิดแบบเดิม นำไปสู่การดำเนินกิจกรรมทั้ง 5 กิจกรรม

5.7 การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เครือข่ายฯ มีการดำเนินกิจกรรมกลุ่มโรงเรียน ชวนา หมู่บ้านธารมะยม และกิจกรรมส่งเสริมอาชีพและรายได้ให้แก่ครัวเรือนและชุมชน โดยทุกกิจกรรมต้องผูกโยงแนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 เป็นหลัก จึงทำให้เกิดแนวคิดและการลงมือปฏิบัติที่ดีขึ้นจากเดิม เช่น การทำบัญชีครัวเรือน การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ด้วยการปลูกพืชผลที่เหมาะสมกับพื้นที่และพยากรณ์อากาศ เพื่อนำผลผลิตที่ได้ออกจำหน่ายแก่ท้องตลาด ซึ่งเป็นผลผลิตที่ยึดแนวคิดเกษตรอินทรีย์เป็นหลัก ปลอดภัยทั้งเกษตรกรและผู้บริโภค ทำให้คนในชุมชนมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจมากขึ้น

5.8 การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น (สถานภาพทางสังคมของกลุ่ม) ถึงแม้ว่าสมาชิกของเครือข่ายฯ จะเป็นคนในชุมชนเท่านั้น แต่ด้วยความรู้และความสามารถของเหล่าผู้นำของเครือข่ายฯ จึงสามารถเข้าไปมีบทบาทในการเมืองท้องถิ่นได้ในบางกรณี เช่น การขอความร่วมมือในการปลูกหญ้าแฝกบริเวณริมคลองสาธารณะในพื้นที่อำเภอแม่वंก การขอความร่วมมือให้ผู้นำของเครือข่ายฯ ออกให้ความรู้ในเรื่องการปลูกข้าวอินทรีย์ โดยความร่วมมือเหล่านี้มาจากการเชิญของหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น เป็นต้น เป็นการแสดงตัวตนและจุดยืนของเครือข่ายฯ ต่อการดำรงอยู่ในท้องถิ่น

จากการวิเคราะห์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า “เครือข่ายป่าชุมชนคนรักป่า เขาแม่กระทุบ้านธารมะยม อำเภอแม่वंก จังหวัดนครสวรรค์” นั้นเป็นการก่อตัวของกลุ่มผลประโยชน์แบบใหม่ที่ไม่ได้มีการรวมตัวมาจากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก แต่เป็นการรวมตัวกันภายใต้

วัตถุประสงค์ ทศนคติ และผลประโยชน์ร่วมกัน คือ “การฟื้นฟู ดูแล และรักษาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนอย่างยั่งยืน” ไม่กระจุกตัวแค่อาชีพใดอาชีพหนึ่งเหมือนการรวมตัวของกลุ่มผลประโยชน์แบบเก่า

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อดี 1. กลุ่มผู้นำของเครือข่ายฯ มีความเป็นจิตอาสา มีความเสียสละทั้งร่างกายและแรงใจในการพัฒนาบ้านเกิดของตนเอง โดยใช้ประเด็นปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน มาเป็นตัวกระตุ้นจิตสำนึกของคนในชุมชน โดยผูกโยงกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลัก

2. สมาชิกของเครือข่ายฯ มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชัดเจน เวลาดำเนินกิจกรรมจึงมีสมาชิกที่มาเป็นประจำ เป็นกลุ่มที่มีขนาดไม่ใหญ่มาก แต่กิจกรรมที่จัดต้องอาศัยความสามัคคีของสมาชิกกลุ่มเป็นอย่างมาก (Kanyanee Witthummanon, 2017)

3. ทางเครือข่ายฯ จะนำความรู้ ความสามารถ หรือทรัพยากรที่สมาชิกมี (ที่ถือว่าเป็นจุดเด่นของแต่ละบุคคล) ออกมาร่วมกันคิดและลงมือปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เป็นความรู้ความสามารถที่ยืดหยุ่นและถ่ายทอดให้แก่สมาชิกหรือบุคคลภายนอกได้เสมอ (Prasong Phophrarot, 2017)

4. ทางผู้นำของเครือข่ายฯ มีพันธมิตรหรือกลุ่มผลประโยชน์จากภายนอกที่มีความรู้ความสามารถให้เข้ามาสนับสนุนทั้งอุปกรณ์ เงินงบประมาณ รวมไปถึงการให้ความรู้จากพันธมิตรทั้งหลาย โดยผู้นำของเครือข่ายฯ จะนำข้อมูล วิชิตคิด หรือขั้นตอนการทำงาน ในส่วนนี้มาปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำมาใช้ตามบริบทของชุมชนของตนเอง เพื่อก่อให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลแก่คนในชุมชนให้ได้มากที่สุด

5. มีการจัดประชุม เพื่อปรึกษาหารือถึงแนวทางการแก้ไขและการพัฒนาชุมชนและบริเวณใกล้เคียงเป็นประจำทุกปีอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะจัดขึ้นในช่วงเดือนธันวาคม ถือเป็นวันสิ่งแวดล้อมของชุมชนบ้านธารมะยม แสดงให้เห็นสายสัมพันธ์อันแนบแน่นของสมาชิกในเครือข่ายฯ และพันธมิตรภายนอกในพื้นที่ที่มีทัศนคติหรือมุมมองที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ข้อเสีย 1. เครือข่ายฯ มักเป็นที่รู้จักของบุคคลภายนอกชุมชนมากกว่าคนในชุมชน เพราะได้รับการสนับสนุนและประชาสัมพันธ์ให้เป็นกลุ่มและพื้นที่ตัวอย่างในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำจากพันธมิตรที่มีชื่อเสียง คือ มูลนิธิสีบนาคะเสถียร (Narong Rangkasikorn, 2012) จึงทำให้ในบางครั้งการประชาสัมพันธ์ภายในชุมชนและชุมชนข้างเคียงไม่โดดเด่นเท่าที่ควร (ความสำคัญและ

การแสดงจุดยืนภายในชุมชนและชุมชนข้างเคียงจึงอาจถูกละเลยไปบางครั้ง การต่อรองผลประโยชน์กับอำนาจทางการเมืองท้องถิ่นจึงเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก)

2. จิตสำนึกเรื่องการเป็นจิตอาสาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นสิ่งที่ทำได้ยาก ต้องใช้ระยะเวลาพอสมควร การสร้างและการกระตุ้นจิตสำนึกในประเด็นดังกล่าวจึงเกิดได้ในระยะสั้น ๆ

3. ในชุมชนมีกลุ่มเยาวชนไม่มากนัก จึงเป็นข้อกั่วงวลของทางผู้นำเครือข่ายฯ ต่ออนาคตของชุมชนว่าจะเป็นอย่างไต่อไป เพราะเยาวชนส่วนใหญ่เดินทางไปศึกษาเล่าเรียนและทำงานในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเป็นจำนวนมาก ความต่อเนื่องของหลักคิดและกิจกรรมของเครือข่ายฯ อาจสะดุดลงได้ ถ้ากลุ่มเยาวชนเหล่านี้ไม่มาสานต่อแนวคิดและกิจกรรมของเครือข่ายฯ เบื้องต้นทางเหล่าผู้นำจึงให้บุตรหลานของตนเองกลับมาดำเนินชีวิตอยู่ในชุมชน (ซึ่งเป็นบุตรหลานที่มีความสมัครใจที่จะกลับมาอยู่ในชุมชน ไม่มีการบีบบังคับแต่อย่างใด) เพื่อรับแนวคิดและการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายฯ ที่เป็นไปตามเป้าหมายในการรวมตัว และเป็นตัวอย่างให้แก่คนในชุมชนได้ปฏิบัติตาม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งต่อไปในอนาคต ควรมีการศึกษาและติดตามประเด็นเรื่องข้อเสีย/จุดอ่อนที่ทางเหล่าผู้นำของเครือข่ายฯ เป็นกั่วงวลอย่างมาก (ที่ผู้ศึกษาได้กล่าวไปข้างต้น) มาศึกษาว่าเป็นอย่างไร เพื่อส่งเสริมความแข็งแกร่งของเครือข่ายฯ และให้ความสำคัญกับการศึกษาในกลุ่มเยาวชนเป็นพิเศษ เพราะกลุ่มนี้ต้องเข้ามาเป็นสมาชิกและเป็นผู้นำของเครือข่ายฯ ในอนาคต โดยใช้กรณีศึกษาเดิม คือ เครือข่ายป่าชุมชนคนรักป่า เขาแม่กระทุ้บ้านธารมะยม อำเภอแม่วังค์ จังหวัดนครสวรรค์

References

- Chairat Charoensin-o-larn. (1999). *Development Discourse : Power, Knowledge Truth, Identity and Otherness*. Bangkok : Vibhasazine.
- Chumphon Nimphanit. (2009). *Interest Groups and Thai Politics : Old & New Politics and Case Studies*. Bangkok : Chulalongkorn University Printing House. 2nd Edition.
- Daatfah Tharee. Member of Farmer School. Interview. July 16, 2017. Nakhon Sawan.

- Forest Network Community at Ban Than Mayom. (n.d.). *Documentation of “Ban Than Mayom, Mae Wong District of Nakhon Sawan Province”*.
- Kanyanee Witthummanon. Member of Forest Network Community at Ban Than Mayom. Interview. June 17, 2017. Nakhon Sawan.
- Narong Rangkasikorn. (2012). *Mae Wong Dam Project* by Sueb Nakhasathien Foundation. At Room Nonsee 1 Floor 4 KU HOME, Kasetsart University. June 28, 2012.
- Narong Rangkasikorn. Main of Forest Network Community at Ban Than Mayom. Interview. September 3, 2014. Nakhon Sawan.
- Narong Rangkasikorn. (2012). Main of Forest Network Community at Ban Than Mayom. Interview. July 23, 2017. Nakhon Sawan.
- Prapart Pintobtamg. (2009). *Political Process Theory and Social Movement*. Chiang Mai : Heinrich Boell Foundation.
- Prasong Phophrarot. Main of Farmer School. Interview. July 16, 2017. Nakhon Sawan.
- Rataya Chandratheiyin. (2011). *Community Forest Act* [online]. Retrieved August 13, 2017. Available: http://www.seub.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=3:rataya&catid=1:2009-10-07-09-26-02&Itemid=2.
- Worralluck Sriyai. (2012). *Open forest preservation village - water management No dams are used throughout*. All year [online]. Retrieved December 20, 2016. Available: <http://tcijthai.com/tcijthainews/view.php?ids=605>.
- Suwit Chansrilucksa. Philosopher at Ban Than Mayom. Interview. June 17, 2017. Nakhon Sawan.
- Suwit Philuk. (2014). *Nature come to the city : No wilderness* [online]. Retrieved December 14, 2016. Available: <https://www.youtube.com/watch?v=-I0vzlpnAK8>.

การบริหารจัดการส่งเสริมการลงทุนนักลงทุนไทยของสำนักงานคณะกรรมการ
ส่งเสริมการลงทุนโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
THE ADMINISTRATION FOR PROMOTING THAI INVESTOR OF OFFICE OF THE
BOARD OF INVESTMENT ACCORDING TO THE SUFFICIENCY ECONOMY
PHILOSOPHY

คำใจ คำวิเศษ* ชีทัต ตรีศิริโชติ**

KhamjaiKhamvised, Thitut Trisirichot

Received: September 12, 2018

Revised: February 10, 2019

Accepted: December 30, 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้ครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed method) คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาการบริหารจัดการภาครัฐของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนและศึกษาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากการทบทวนวรรณกรรม และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องโดยตรงจำนวน 21 คนโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาความ ขั้นตอนที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ศึกษาการบริหารจัดการภาครัฐของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนโดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศึกษารูปแบบการศึกษาการบริหารจัดการภาครัฐของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนโดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 245 คน นำข้อมูลมาวิเคราะห์และทางสถิติและใช้วิธีบรรยายแบบความเรียง สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และขั้นตอนที่ 3 เป็นการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

* Doctor of Philosophy Program in Public Management College Of Commerce, Burapa University.

** Burapa University.

จำนวน 10 คน เพื่อทำการตรวจประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการภาครัฐของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนโดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการศึกษา พบว่า 1) สภาพบริบทการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการลงทุนนักลงทุนไทยของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน พบว่า มีการดำเนินงานบริหารจัดการได้ดีในระดับหนึ่ง เพียงแต่ว่า จะต้องปรับภาพลักษณ์และมุมมองของผู้ให้บริการให้เห็นถึงขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจน และการเข้าถึงการให้บริการที่สะดวกและง่าย 2) รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการลงทุนนักลงทุนไทยของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนโดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เรียงลำดับตามความสำคัญ ได้แก่ คุณธรรม ความรู้ ความมีเหตุผล ความมีภูมิคุ้มกัน และความพอประมาณ โดยมีปัจจัย 6 ประการ ได้แก่ การพึ่งตนเองได้ การอยู่บนพื้นฐานความเป็นจริง ประโยชน์ของประเทศชาติที่ได้รับ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การสร้างเครือข่าย และความยั่งยืน ในส่วนการบริหารจัดการในด้านต่างๆ เรียงลำดับตามความสำคัญ ได้แก่ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Planning) การพัฒนาองค์การ (Organization Development) การการบริหารจัดการบุคลากรที่มีความสามารถสูง (Talent Management) การนำองค์การ (Leadership) การประเมินผลการปฏิบัติงาน (Evaluation) งบประมาณเชิงยุทธศาสตร์แบบบูรณาการ (Strategic Budgeting) และการสร้างเครือข่าย (Networking)

คำสำคัญ : การบริหารจัดการส่งเสริมการลงทุน, นักลงทุนไทย, สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ABSTRACT

This research study aims to propose an efficiency administration model for promoting Thai investor of office of the board of investment according to the sufficiency economy philosophy. This mixed method research study has been conducted through 3 main stages governed by both qualitative and quantitative method. At first stages, literatures related to study the administration for promoting Thai investor of office of the board of investment and study the sufficiency economy philosophy and the qualitative research collected data from 21 key informants, purposefully selected from experts, using the structured in-depth-interview questions to collect data and analyzing data by descriptive interpretation.

After that a study of the administration for promoting Thai investor of office of the board of investment according to the sufficiency economy philosophy by the quantitative research collected data with questionnaires from 245 samples was conducted at the second stage. Data analysis use descriptive essay and descriptive statistics, analyzing data by descriptive statistics are percentage, mean and standard deviation. Finally a focus group discussion with 10 participants was conducted to evaluation appropriateness of the individual development plan.

Findings were as follows: (1) The context of administration for promoting Thai investor of office of the board of investment was the administration is well done in appropriate level but has to improve image and point of view of service providers to show the clear operating step and access to easy and convenient service. (2) Priority ranking of the efficiency and sustainability administration model for promoting Thai investor of office of the board of investment according to the sufficiency economy philosophy were as follows: Virtue , Cognition , Rational , Immunity and Tolerable including with 6 factors were Self-reliance, Being based on fact , Benefits to the nation, Resource usage in worth , Networking and Sustainable. Priority ranking for administration in various fields were as follows Strategic Planning, Organization Development, Talent Management, Leadership , Evaluation, Strategic Budgeting and Networking..

Keywords: The Administration for Promoting , Thai Investor, Office of The Board of Investment, The Sufficiency Economy Philosophy

1.บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เป็นหน่วยงานหลักของรัฐบาลที่กระตุ้นให้เกิดการลงทุนในประเทศไทย การส่งเสริมการลงทุนในประเทศไทยเริ่มต้นมานานกว่า 50 ปีแล้ว ปฏิบัติงานภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ.2520 โดยมีรัฐมนตรีเศรษฐกิจ ข้าราชการระดับสูง ตัวแทนจากองค์กรเอกชนชั้นนำ และนักวิชาการ เป็นคณะกรรมการและที่ปรึกษา ส่วนงานประจำทางด้านดูแลกิจกรรมส่งเสริมการลงทุนต่างๆ เป็นหน้าที่ของสำนักงาน

คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ปัจจุบันประธานคณะกรรมการ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนหรือบีโอไอ ทำหน้าที่บริหารงานการส่งเสริมการลงทุนให้เป็นไปตามนโยบายของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน มีมาตรการสิทธิประโยชน์และการบริการเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักลงทุนเป็นมาตรการชักจูง โดยมีการบริการ ดังนี้ 1) บริการชี้แนะสู่ทางการลงทุน 2) บริการข้อมูลแนะนำการส่งเสริมการลงทุน 3) การอนุญาตให้นำเข้าช่างฝีมือและผู้ชำนาญการต่างประเทศเข้ามาทำงาน 4) บริการหาผู้ผลิตชิ้นส่วนในประเทศ 5) บริการอำนวยความสะดวกให้กับนักลงทุนในภูมิภาค และ 6) บริการศูนย์ข้อมูลการลงทุน แบ่งเป็น (6.1) ข้อมูลเศรษฐกิจทั่วไป (6.2) ข้อมูลสาธารณูปโภค (6.3) การบริการเพื่อการลงทุนของคนไทยในต่างประเทศ ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนยังส่งเสริมโครงการต่าง ๆ ดังนี้ สร้างเสริมประสิทธิภาพทางอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีแก่ประเทศไทย ใช้ทรัพยากรภายในประเทศ ก่อให้เกิดโอกาสการสร้างงาน พัฒนาอุตสาหกรรมพื้นฐานและอุตสาหกรรมสนับสนุน ทำรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ ก่อให้เกิดพัฒนาการทางเศรษฐกิจในส่วนภูมิภาค พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ลดปัญหาสิ่งแวดล้อม (Office of the Board of Investment, 2014)

นอกจากนี้ยังออกนโยบายส่งเสริมการลงทุนเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณชายแดนทั่วประเทศ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงฐานการผลิตหลักของประเทศกับประเทศเพื่อนบ้าน เพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจและสามารถแข่งขันได้ เพื่อแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายและสินค้าเกษตรลักลอบจากประเทศเพื่อนบ้าน กระตุ้นการจ้างงานและเพิ่มรายได้ในชุมชน ยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนให้ดีขึ้น กระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งได้เกิดเขตเศรษฐกิจพิเศษพื้นที่ระยะที่ 1 ขึ้นใน 5 จังหวัด ตาก มุกดาหาร สระแก้ว สงขลา ตราด และพื้นที่ระยะที่ 2 หนองคาย นครราชสีมา เชียงราย นครพนม กาญจนบุรี โดยการกำหนดเขตเศรษฐกิจพิเศษแต่ละแห่งจะพิจารณาจากศักยภาพ โอกาส ความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐาน ปัจจัยทางการผลิต ลักษณะและมูลค่าการค้าชายแดน แนวทางการพัฒนาพื้นที่ประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งเหล่านี้ล้วนเป็นการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้บริหารจัดการการส่งเสริมการลงทุนใช้หลักความมีเหตุผล ความพอเหมาะพอประมาณและใช้ความรู้และคุณธรรมในการบริหารจัดการ

ในปี พ.ศ. 2560 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนประกาศเป้าหมายมูลค่าการลงทุนขอรับการลงทุนปี 2560 มูลค่า 600,000 ล้านบาท มูลค่าลงทุนจริง 641,980 ล้านบาท โดยเน้นให้การส่งเสริมการลงทุน 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย ได้แก่ อุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อุตสาหกรรมเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ อุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร อุตสาหกรรม

หุ่นยนต์ อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ อุตสาหกรรมดิจิทัล และอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร นอกจากการให้สิทธิประโยชน์เพิ่มเติมตามคุณค่าของโครงการ (Merit-based Incentives) แก่กิจการที่มีความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สำนักงานส่งเสริมการลงทุนยังได้จัดตั้งศูนย์บุคคลากรทักษะสูง (Strategic talent center -STC) และเปิดให้บริการหน่วยสมาร์ทวิซ่า (Smart Visa) เพื่อดึงดูดผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร นักลงทุน ผู้ประกอบการในกิจการที่ใช้เทคโนโลยีเป้าหมายจากต่างประเทศตลอดจนการส่งเสริมให้กิจการที่ตั้งในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาและได้สรุปประเด็นสำคัญของปัญหาไว้ 3 ประการ คือ

1. ปัญหาการบริหารจัดการส่งเสริมการลงทุน ปัจจุบันการบริหารจัดการได้เกิดแนวทางใหม่ ๆ ขึ้นมา ทำให้การบริหารจัดการส่งเสริมการลงทุนของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องต่อการบริหารจัดการที่เปลี่ยนแปลงไปของโลกปัจจุบัน โดยเฉพาะการบริหารจัดการส่งเสริมการลงทุนนักลงทุนไทยที่เป็น SMEs ยังไม่ตอบโจทย์เท่าที่ควร 2. ปัญหาทางด้านการตลาด แม้ว่าจะมีการเปิดสาขาต่างประเทศหลายประเทศ เพื่อชักจูงการลงทุนนักลงทุนจากต่างประเทศมาลงทุนในไทย และเพื่อส่งเสริมการลงทุนนักลงทุนไทยในต่างประเทศ แต่เนื่องจากยังขาดระบบการติดตามประเมินผลกิจกรรม/โครงการอย่างจริงจัง

3. ปัญหาการให้บริการ การให้บริการของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากจำนวนข้าราชการมีน้อยทำให้การออกให้บริการต่างๆ ยังไม่ทั่วถึงประกอบกับนักลงทุนไทยไม่สามารถเข้าถึงประโยชน์ของการส่งเสริมการลงทุน

ดังนั้น จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว คือ ผู้วิจัยได้เห็นถึงปัญหาของการบริหารจัดการของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ที่จำเป็นต้องปรับให้เข้ากับสภาวะแวดล้อม ปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงรูปแบบการบริหารจัดการการส่งเสริมการลงทุนของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความมีภูมิคุ้มกัน ความรู้ และ คุณธรรม มาใช้เป็นหลักและการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ มาบริหารจัดการส่งเสริมการลงทุนของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน และเป็นหลักแนวคิดของนักลงทุนไทย เพื่อให้การดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรม ที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อผู้ประกอบการต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการลงทุนนักลงทุนไทยของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเนื้อหาที่ครอบคลุม สภาพบริบทการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการลงทุนนักลงทุนไทยของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนในปัจจุบัน แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการส่งเสริมการลงทุนนักลงทุนไทยและยุทธศาสตร์ของการบริหารจัดการส่งเสริมการลงทุนของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึง ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และข้อมูลที่ได้จากการทดสอบสอบถาม

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1) วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) จำนวน 21 คน 2) วิธีวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือจำนวนนักลงทุนไทยที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนในปี พ.ศ. 2559 จำนวน 699 คนกลุ่มตัวอย่าง คือ นักลงทุนไทย จำนวน 245 คน ในการตอบแบบสอบถาม 3) การสนทนากลุ่ม ประชากร ได้แก่ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) นักวิชาการ 3) ผู้บริหารระดับสูงจากภาครัฐ และ 4) ผู้บริหารระดับสูงของภาคเอกชนที่เป็นนักลงทุนไทยที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน รวม 10 คน

3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย คือ เขตเศรษฐกิจการลงทุนภาคที่ 4 ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ประกอบด้วย 8 จังหวัดภาคตะวันออก ได้แก่ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด นครนายก ปราจีนบุรี สระแก้ว และฉะเชิงเทรา

3.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตช่วงเวลาไว้ระหว่างเดือนกันยายน พ.ศ. 2559- เดือนธันวาคม พ.ศ. 2560

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์การศึกษาการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิในด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษา พบว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สิ่งที่สำคัญที่สุดเป็นอันดับแรก

ของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ คุณธรรม อันดับสองได้แก่ความรู้ และอันดับสาม คือ ความมีเหตุผล อันดับสี่คือ ความมีภูมิคุ้มกัน และ อันดับห้าคือความพอประมาณ บน ปัจจัยพื้นฐาน 6 ประการ คือ 1) พึ่งพาตนเองได้ 2) อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง 3) ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า 4) ประเทศชาติต้องได้ประโยชน์ 5) ความสุข และ 6) มีความยั่งยืน

4.2 ผลการวิเคราะห์การศึกษาการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการส่งเสริมการลงทุนนักลงทุนไทยของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ผลการศึกษาพบว่า สภาพบริบทการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการลงทุนนักลงทุนไทยของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนในปัจจุบันเรียงลำดับตามความสำคัญคือ 1) มีการให้สิทธิประโยชน์ทางการลงทุน 2) ส่งเสริมให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า 3) บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจ 4) การประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึง และยังไม่สามารถทำให้เกิดความเข้าใจในการขอรับการส่งเสริมการลงทุน 5) นักลงทุนชาวไทยยังไม่ถึงและไม่เข้าใจในสิทธิประโยชน์ทางการลงทุน และ 6) สนับสนุนปัจจัยทางธุรกิจ

การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ส่งเสริมการลงทุนนักลงทุนไทยของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ในด้านต่างๆ ในปัจจุบัน พบว่า การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ส่งเสริมการลงทุนนักลงทุนไทยของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนมีความเหมาะสม โดยเรียงลำดับความสำคัญในการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ส่งเสริมการลงทุนนักลงทุนไทยของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ในด้านต่างๆ ดังนี้ เป็นอันดับแรกคือการวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Planning) อันดับที่ 2 คือ การพัฒนาองค์กร (Organization Development) อันดับที่ 3 คือการบริหารจัดการบุคลากรที่มีความสามารถสูง (Talent Management) อันดับที่ 4 คือการนำองค์กร (Leadership) อันดับที่ 5 คือการประเมินผลการปฏิบัติงาน (Evaluation) อันดับที่ 6 คืองบประมาณเชิงยุทธศาสตร์แบบบูรณาการ (Strategic Budgeting) และอันดับที่ 7 คือการสร้างเครือข่าย (Networking)

ยุทธศาสตร์ของการบริหารจัดการส่งเสริมการลงทุนของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ผลการศึกษา พบว่า ยุทธศาสตร์ของการบริหารจัดการส่งเสริมการลงทุนของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ต้องสามารถยกระดับผู้ประกอบการโดยการพัฒนาองค์ความรู้และความสามารถ สร้างองค์กรที่มีการทำงานแบบยืดหยุ่น สร้างองค์ความรู้ให้บุคลากรเพื่อรองรับนโยบายในการทำงานได้ นอกจากนี้ทาง BOI ควรลดปัญหาข้อจำกัดด้านทรัพยากร และเพิ่มขีดความสามารถด้านเงินทุน ส่วนที่เห็นพ้องกันมากที่สุดของผลการศึกษา พบว่าเป็นเรื่องของการ

ยกระดับความสามารถของผู้ประกอบการ พร้อมทั้งการทำงานโดยปรับให้องค์กรเป็นองค์กรที่มีความยืดหยุ่น และต้องสร้างภาพลักษณ์เพื่อชักชวนนักลงทุนเข้ามาลงทุนตามบริบทของบีโอไอ

การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการลงทุนนักลงทุนไทยของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ผลการศึกษา พบว่าการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการลงทุนให้นักลงทุนไทยของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนสามารถนำมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กรได้จริง โดยเรียงลำดับความสำคัญคือ 1)คุณธรรม 2)ความรู้ 3) ความมีเหตุผล 4)ความมีภูมิคุ้มกัน และ5) ความพอประมาณ ส่วนปัจจัยของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่จะใช้ในการบริหารจัดการเรียงลำดับความสำคัญ ได้แก่ 1)ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า 2) ประเทศชาติต้องได้ประโยชน์ 3) การพึ่งพาตนเองได้ 4) อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง 5) ความสุขและยั่งยืน และ 6) การสร้างเครือข่าย

4.3 ผลการวิเคราะห์การศึกษานักลงทุนไทยที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเขตเศรษฐกิจการลงทุนภาคที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของนักลงทุนไทยที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเขตเศรษฐกิจการลงทุนภาคที่ 4 ผลการศึกษาพบว่าส่วนมาก เป็นชายจำนวนมากกว่าหญิง , อายุระหว่าง 51-60 ปี , ระดับการศึกษา ปริญญาโท , ตำแหน่งผู้บริหารและ รายได้ต่อเดือนมากกว่า 60,000 บาท การบริหารจัดการส่งเสริมการลงทุนนักลงทุนไทย ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน โดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ส่งเสริมการลงทุนนักลงทุนไทยของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนมีความเหมาะสม เรียงลำดับความสำคัญในการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ส่งเสริมการลงทุนนักลงทุนไทยของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ในด้านต่างๆ ดังนี้ อันดับแรก คือการวางแผนเชิงกลยุทธ์(Strategic Planning) อันดับที่ 2 คือ การพัฒนาองค์กร (Organization Development) อันดับที่ 3 คือการบริหารจัดการบุคลากรที่มีความสามารถสูง (Talent Management) อันดับที่ 4 คือการนำองค์กร (Leadership) อันดับที่ 5 คือการประเมินผลการปฏิบัติงาน (Evaluation) อันดับที่ 6 คืองบประมาณเชิงยุทธศาสตร์แบบบูรณาการ (Strategic Budgeting) และอันดับที่ 7 คือการสร้างเครือข่าย (Networking)

การบริหารจัดการส่งเสริมการลงทุนนักลงทุนไทย ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนโดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เรียงลำดับความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียง ผลการศึกษาพบว่า อันดับแรกคือ คุณธรรม อันดับที่ 2 คือ ความรู้ อันดับที่ 3 คือ ความมีเหตุผล อันดับที่ 4 คือ ความมีภูมิคุ้มกัน และ อันดับที่ 5 คือ ความพอประมาณ

4.4 ผลการวิเคราะห์การสนทนากลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า ผู้ร่วมสนทนากลุ่มเห็นด้วยกับรูปแบบการบริหารจัดการส่งเสริมการลงทุนนักลงทุนไทย ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนโดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ,ปัจจัยพื้นฐานทั้ง 6 ด้านที่พบจากผลการศึกษา และการนำการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ทั้ง 7 ด้าน มาใช้ในการบริหารจัดการส่งเสริมการลงทุนนักลงทุนไทย ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน พร้อมทั้งมีข้อเสนอแนะ เพื่อให้รูปแบบการบริหารจัดการส่งเสริมการลงทุนนักลงทุนไทย ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนโดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความสมบูรณ์มากขึ้น

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการส่งเสริมการลงทุนนักลงทุนไทยของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนโดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” สามารถสรุปได้ดังนี้

5.1 การบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการลงทุนนักลงทุนไทยของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน พบว่า มีการดำเนินงานบริหารจัดการได้ดีในระดับหนึ่ง เพียงแต่ว่า จะต้องปรับภาพลักษณ์และมุมมองของผู้ให้บริการให้เห็นถึงขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจน และการเข้าถึงการให้บริการที่สะดวกและง่าย นอกจากนี้ควรสร้างภาพลักษณ์ที่ทำให้ผู้ประกอบการมองเห็นว่าสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ให้ความสำคัญในการส่งเสริมการลงทุนให้กับคนไทยมากกว่าคนต่างชาติ โดยควรเข้าถึงความต้องการของผู้ประกอบการไทย และเข้าใจสภาพการดำเนินธุรกิจ นอกจากนี้ ยังพบว่า ลำดับความสำคัญ ของสภาพบริบท การบริหารจัดการ เพื่อส่งเสริมการลงทุนนักลงทุนไทย ของคณะกรรมการส่งเสริม การลงทุน มีดังนี้ 1) มีการให้สิทธิประโยชน์ทางการลงทุน 2) ส่งเสริมให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า 3) บุคลากรขาดความเข้าใจ 4) นักลงทุนชาวไทย ยังเข้าใจไม่ถึง และไม่เข้าใจในสิทธิประโยชน์ทางการลงทุน 5) การประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึง และไม่สามารถทำให้เกิดความเข้าใจ ในการขอรับ การส่งเสริมการลงทุน และ 6) สนับสนุนปัจจัยทางธุรกิจ สอดคล้องกับ บริบททางเศรษฐกิจและสังคมของไทยเพื่อผลักดันให้ประเทศหลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง (Middle income Trap) และตั้งเป้าหมายที่จะยกระดับรายได้ของประชาชนให้ก้าวไปสู่การเป็นประเทศที่มีรายได้สูงโดยมีนโยบาย “ประเทศไทย 4.0” หรือที่เน้นการปรับเปลี่ยนประเทศไปสู่ระบบเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม สอดคล้อง

กับงานวิจัยของ Holger Gorg and David Greenaway (2003) ศึกษาเรื่อง “Much Ado About Nothing? Do Domestic Firms Really Benefit from Foreign Direct Investment?” พบว่า โครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค ปัจจัยแวดล้อมในตลาดแรงงาน โครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสารเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและนโยบายการค้าของประเทศผู้รับการลงทุน มีความสำคัญกว่า นโยบายที่ทำได้ดึงดูดการลงทุนโดยเฉพาะ ดังนั้น ประเทศไทยควรรักษาเสถียรภาพทางด้านต่าง ๆ ของประเทศควบคู่ไปกับการดึงดูดการลงทุน พร้อมทั้งหามาตรการเกี่ยวกับการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากผู้มาลงทุน จึงจะทำให้การลงทุนจากต่างชาติเป็นประโยชน์ต่อคนไทยมากที่สุด

5.2 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข กล่าวคือ 3 ห่วง ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความมีภูมิคุ้มกัน พร้อมกับ 2 เงื่อนไข คือ ความรู้ และ คุณธรรม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลที่ 9 ได้ทรงตรัสไว้ความว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็น ปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไป ในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการ มีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนเชิงกล ยุทธ์และการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสมดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความ รอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้าน วัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ Somphon Thepsittha (2003) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริมีความมุ่งหมายเพื่อให้ สามารถพึ่งตนเองได้ พ้นจากความยากจน ให้พอมีพอกินและมีสัมมาอาชีพมีชีวิตที่เรียบง่าย ประหยัดไม่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย ยึดทางสายกลาง รู้จักพอ พอดีและพอใจ เน้นให้คนมีคุณธรรม ในด้าน ความซื่อสัตย์สุจริต มีความเพียร มีสติ ไม่ประมาท

5.3 จากการวิจัยพบว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ประกอบด้วย ปัจจัยพื้นฐาน 6 ประการ ได้แก่ 1) การพึ่งพาตนเองได้ 2) อยู่บนพื้นฐานของความ เป็นจริง 3) ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า 4) ประเทศชาติต้องได้ประโยชน์ 5) การสร้างเครือข่าย และ 6) ความสุขและความยั่งยืนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลที่ 9 ได้ทรงให้หลักการพึ่งพา

ตนเองโดยมีหลักการที่สำคัญ 5 ประการคือ 1) ด้านจิตใจ ทำตนให้เป็นที่พึ่งตนเอง มีจิตสำนึกที่ดี สร้างสรรค์ให้ตนเองและชาติโดยรวม มีจิตใจเอื้ออาทร ประณีประนอม เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง 2) ด้านสังคม แต่ละองค์กรต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายที่แข็งแกร่ง เป็นอิสระ 3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ใช้และจัดการอย่างฉลาด พร้อมทั้งหาทางเพิ่มมูลค่า โดยให้ยึดอยู่บนหลักการของความยั่งยืน 4) ด้านเทคโนโลยีจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วเทคโนโลยีที่เข้ามาใหม่มีทั้งดีและไม่ดีต้องแยกแยะบนพื้นฐานของภูมิปัญญาชาวบ้านและ เลือกลงใช้เฉพาะที่สอดคล้องกับความต้องการ และสภาพแวดล้อม และควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาของเราเอง 5) ด้านเศรษฐกิจ แต่เดิมนักพัฒนามักมุ่งที่การเพิ่มรายได้ และ ไม่มีการมุ่งที่การลดรายจ่าย ในเวลาเช่นนี้จะต้องปรับทิศทางใหม่ คือ จะต้องมุ่งลดรายจ่ายก่อน เป็นสำคัญ และยึดหลักพออยู่ พอกิน พอใช้ สอดคล้องกับ สอดคล้องกับ Kucerova (2013) กล่าวว่า การตัดสินใจบนพื้นฐานของความเป็นจริง (Factual Approach to Decision Making) เป็นการตัดสินใจที่ถูกต้อง และเกิดประสิทธิภาพต่อการบริหารงานต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงที่ได้จากข้อมูลที่ต้องการและการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นระบบ ต้องมีข้อมูล/ ข้อเท็จจริงสนับสนุน และ สอดคล้องกับ สอดคล้องกับ Sonthaya Phonsi (2007) ให้ความหมายของเครือข่ายว่า หมายถึง ความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยง ระหว่างสมาชิกซึ่งอาจจะเป็นบุคคลต่อบุคคล บุคคลต่อกลุ่ม กลุ่มต่อกลุ่ม เครือข่ายต่อเครือข่าย กลายเป็นเครือข่ายย่อยภายใต้เครือข่ายใหญ่ในการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย ไม่ได้เป็นเพียงการรวมตัว กัน โดยทั่วไปแต่มีเป้าหมายในการทำกิจกรรมร่วมกัน ทั้งที่เป็นครั้งคราว หรืออาจเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องจึงเป็นการเชื่อมโยงคนที่มีความสนใจร่วมกัน พบปะสังสรรค์และ พัฒนาไปสู่การลงมือ ร่วมกัน ทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยเป้าหมายและจุดประสงค์เดียวกันและ สอดคล้องกับ สอดคล้องกับ Chanwit Wasanthanarat (2013) กล่าวว่า การนำองค์กรสมัยใหม่มี แนวโน้มเป็นการนำองค์กรแบบองค์รวม(Holistic Management) มากยิ่งขึ้น และเน้นการเติบโต อย่างยั่งยืน (Sustainable Growth) การมีคุณธรรมในการดำ เนินธุรกิจ เน้นการเพิ่มผลผลิต (High Performance Organization) ขณะเดียวกันก็เน้นการปรับตัว (Adaptive Organization) เป็น องค์กรที่พนักงาน ชุมชน และภาคส่วนมีความสุข (Living Organization)

4. การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ในด้านต่างๆ โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากการวิจัยพบว่าประกอบด้วย 1) การวางแผนเชิงกลยุทธ์เชิงกลยุทธ์ (Strategic Planning) 2) การพัฒนาองค์กร (Organization Development) 3) การบริหารจัดการบุคลากรที่มีความสามารถสูง (Talent Management) 4) การนำองค์กร (Leadership) 5) การสร้างเครือข่าย (Networking) 6) การประเมินผลการปฏิบัติงาน (Evaluation) และ 7) งบประมาณ

เชิงยุทธศาสตร์แบบบูรณาการ (Strategic Budgeting) โดยที่ การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ เป็นการปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการภาครัฐโดยนำหลักการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบราชการ และการแสวงหาประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ โดยการนำเอาแนวทางหรือวิธีการบริหารงานของภาคเอกชนมาปรับใช้กับการบริหารงานภาครัฐ เช่น การบริหารงานแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ การบริหารงานแบบมีอาชีพการคำนึงถึงหลักความคุ้มค่า การจัดการโครงสร้างที่กะทัดรัดและแนวราบ การเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาแข่งขันการให้บริการสาธารณะการให้ความสำคัญต่อค่านิยม จรรยาบรรณวิชาชีพ คุณธรรมและจริยธรรม ตลอดจนการมุ่งเน้นการให้บริการแก่ประชาชนโดยคำนึงถึงคุณภาพเป็นสำคัญ สอดคล้องกับ Hood, Christopher (1991) กล่าวว่า การจัดการภาครัฐแนวใหม่ มีหลักสำคัญ 7 ประการ คือ 1) จัดการโดยนักวิชาชีพที่ชำนาญการ (Hands-on professional management) หมายถึง ให้ผู้จัดการมืออาชีพได้จัดการด้วยตัวเอง ด้วยความชำนาญ โปร่งใส และมีความสามารถในการใช้ดุลพินิจ 2) มีมาตรฐานและการวัดผลงานที่ชัดเจน (Explicit standards and measures of performance) 3) เน้นการควบคุมผลผลิตที่มากขึ้น (Greater emphasis on output controls) การใช้ทรัพยากรต้องเป็นไปตามผลงานที่วัดได้ เน้นผลสำเร็จมากกว่าระเบียบวิธี 4) แยกหน่วยงานภาครัฐออกเป็นหน่วยย่อยๆ (Shift to disaggregation of units in the public sector) 5) เปลี่ยนภาครัฐให้แข่งขันกันมากขึ้น (Shift to greater competition in the public sector) เป็นการเปลี่ยนวิธีทำงานไปเป็นการจ้างเหมาและประมูล 6) เน้นการจัดการตามแบบภาคเอกชน (Stress on private sector styles of management practice) เปลี่ยนวิธีการแบบข้าราชการไปเป็นการยืดหยุ่นในการจ้างและให้รางวัล และ 7) เน้นการใช้ทรัพยากรอย่างมีวินัยและประหยัด (Stress on greater discipline and parsimony in resource use) และสอดคล้องกับ Unthong, P.& Ekachaiphaibul, S. (2016) กล่าวว่า ความยั่งยืนในการบริหารจัดการองค์กร มีปัจจัย 4 ประการคือ 1) องค์กรควรกำหนดทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อให้ทุกคนในองค์กรเห็นภาพเดียวกัน 2) ระบบการบริหารจัดการภายในองค์กร ต้องสามารถสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมถึงมีตัวชี้วัดที่ชัดเจน 3) องค์กรควรมีเครื่องมือช่วยในการติดตามและประเมินผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อยู่เสมอ และ 4) องค์กรต้องมีการสื่อสารกับผู้มีส่วนได้เสียภายนอกอยู่เสมอ เพื่อให้องค์กรสามารถตอบสนองความคาดหวังในประเด็นต่างๆ ได้อย่างทันท่วงที

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนควรเน้นเรื่องคุณธรรมเป็นหลักในการกำหนดนโยบาย
- 2) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนควรมีนโยบายเชิงรุกที่น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการนำไปปฏิบัติ
- 3) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ควรมีนโยบายในการบริหารจัดการโดยใช้การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ทั้ง 7 ด้านมาบริหารจัดการเพื่อเสริมประสิทธิภาพให้ดียิ่งขึ้น
- 4) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนควรมีนโยบายที่สามารถปรับตัวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจใหม่
- 5) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนควรมีนโยบายให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทางด้านเศรษฐกิจและสังคมไทย รวมทั้งประเทศเพื่อนบ้าน จากปัจจัยสำคัญ 3 ประการคือ 1) Regionalization 2) Urbanization และ 3) Digitalization

7.2 ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

1. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนควรมีการวางแผนเปลี่ยนผ่านทางด้านบุคลากร กระบวนการผลิตภัณฑ์ และเทคโนโลยี เพื่อยกระดับการดำเนินงาน รองรับยุคดิจิทัล
2. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนควรปรับปรุงแพลตฟอร์มการทำธุรกรรมในการขอการส่งเสริมการลงทุนให้ดีที่สุดเพื่อมอบประสบการณ์ทางการลงทุนที่ดีที่สุดให้แก่ผู้รับบริการ
- 3) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนควรเน้นย้ำถึงความสำคัญของการเป็นองค์กรที่ห่วงใยต่อบุคลากร
- 4) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนควรมียึดผู้รับบริการและนักลงทุนไทยเป็นศูนย์กลางมากขึ้น
- 5) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนควรเสนอต่อผู้บริหารระดับสูงเพิ่มผลิตภัณฑ์ใหม่และสิทธิประโยชน์แก่นักลงทุนไทยให้ตรงกับความต้องการที่แท้จริง

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยสำคัญ 3 ประการ คือ 1) Regionalization 2) Urbanization และ 3) Digitalization มีผลอย่างไรต่อการบริหารจัดการส่งเสริมการลงทุนนักลงทุนไทยของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

2) ควรมีการวิจัยเรื่องตัวชี้วัดความสำเร็จของการบริหารจัดการ (KPM) ในแต่ละด้าน เพื่อนำไปปรับการบริหารจัดการได้อย่างถูกต้องและแม่นยำขึ้น เพื่อทำเป็นมาตรฐานในการบริหารจัดการของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนต่อไป

3) ควรพิจารณาปัจจัยที่ส่งเสริมประสิทธิภาพของบุคลากรต่อการบริหารจัดการของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

4) ควรวิจัยเรื่องผลิตภัณฑ์ใหม่และสิทธิประโยชน์แก่นักลงทุนไทยที่ตรงกับความต้องการที่แท้จริง

5) ควรทำการวิจัยเรื่องวิธีการพิจารณาขอส่งเสริมการลงทุนของนักลงทุนไทยโดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

References

Board of Investment. (2015). *Office of the Investment Promotion Strategy for 7 years 2015 - 2021*. Bangkok : Investment Service Center, Board of Investment.

Chanwit Wasanthanarat. (2013). *Happy Workplace*. Bangkok: Song Kha Creation

HolgerGörgand David Greenaway. (2003). *Much a Do About Nothing? Do Domestic Firms Really Benefit From Foreign Direct Investment?.* Nottingham. School of Economics University Of Nottingham.

Hood, Christopher. (1991). *A Public Management for All Season?.* *Public Administration*. Vol. 69. Blackwell Publishing. : 3-19

Kucerova. (2013). *Factual Approach in Decision Making - The Prerequisite of Success in Quality Management*. Slovak. Slovak University of Technology.

Somporn Thepsithar. (2003). *Sufficiency Economy Helping to Solve Poverty and Corruption*. Bangkok: National Youth Council.

Sonthaya Polsri. (2007). *Learning Network in Community Development*. 2nd edition, Bangkok : Odeon Store.

Unthong, P. & Ekachaiphaibul, S. (2016). *Checklist Sustainable Organization*. Bangkok: SR Center.

การเสริมสร้างคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของคนไทยตามหลักพุทธธรรม
REINFORCMENT OF REQUIREMENT QUALIFICATIONS OF THAI PEOPLE
ACCORDING TO BUDDHADHAMMA

พัชระ ไม้หอม* พระเมธาวิไนยรส (สุเทพ ปสิวิโก)**

Patchara Maihom, Phramedhavinaiyaros (Suthep Pasiwiko)

Received: September 26, 2019

Revised: December 19, 2019

Accepted: December 27, 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของคนไทย 2) เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่เสริมสร้างคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของคนไทย และ 3) เพื่อศึกษาการเสริมสร้างคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของคนไทยตามหลักพุทธธรรม วิทยานิพนธ์นี้ได้ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพแบบเอกสาร (Documentary Qualitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยเริ่มจากการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารวิชาการ วิเคราะห์หลักพุทธธรรมจากพระไตรปิฎกและอรรถกถาและยืนยันผลการวิจัยด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสังคม การศาสนา และการศึกษา จำนวน 9 รูป/คน

ผลการวิจัย พบว่า

1. คุณสมบัติที่พึงประสงค์ของคนไทยมี 9 ประการ คือ 1) ขยัน 2) ประหยัด 3) ซื่อสัตย์ 4) มีวินัย 5) สุขภาพ 6) สะอาด 7) สามัคคี 8) มีน้ำใจ และ 9) กตัญญู 2. หลักพุทธธรรมที่เสริมสร้างคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของคนไทย ได้แก่ ฆราวาสธรรม และสาราณียธรรม 3. กระบวนการเสริมสร้างได้มาจากการบูรณาการหลักพุทธธรรม กับทฤษฎีทางสังคมวิทยาและทางจิตวิทยา เป็นกระบวนการ 10 ขั้นตอน ได้แก่ 1) มีความตั้งใจจริง 2) ปัญญา 3) ความเพียร 4) ลดละกิเลส

* Degree Master of Arts students, Program in Buddhist studies, Graduate School, Mahamakut Buddhist University.

** Teacher, Faculty of Graduate School, Mahamakut Buddhist University.

5) ช่วยเหลือกันและกัน 6) ปิยวาจา 7) จิตอาสา 8) แบ่งปัน 9) วินัย และ 10) ไม่เห็นแก่ตัว และ
4. ตัวชี้วัดพฤติกรรม สามารถนำไปติดตามและประเมินผลด้วยตนเอง

คำสำคัญ : คุณสมบัตินี้พึงประสงค์ของคนไทย, การเสริมสร้าง, หลักพุทธธรรม

ABSTRACT

The objectives of this research are as follows: 1) To study the requirement qualifications of Thai people. 2) To study Buddhadhamma for Reinforcement of requirement qualifications of Thai people. 3) To study on reinforcement of requirement qualifications of Thai people according to Buddhadhamma. This research is qualitative. To study the content of academic documents and analysis Buddhadhamma of Tripitaka and commentary. In-depth interviews 9 experts in Social, Religion, and Education had been done.

The results indicated as follows:

1. The requirement qualifications of Thai people have 9 aspects: 1) Diligent 2) Save 3) Honest 4) discipline 5) politely 6) Clean 7) Harmonious 8) Generous and 9.) Grateful. 2. Buddhadhamma that suitable to requirement qualifications of Thai people with include Gharavasa-dhamma and Saraniya-dhamma. 3. The procedure is made from the result of the integration Buddhadhamma, sociological and psychological theories and receives the Dhamma procedure are 10 steps: 1) Have real concentrate 2) Wisdom 3) Attempt 4) Reduce defilement 5) To help another one 6) commemoration speech 7) Public Mind 8) To share somethings 9) Discipline and 10) Unselfish and 4. Indicators of behavior that can be monitored manually.

Keywords: Requirement qualifications of Thai people, Method for Reinforcement, Buddhadhamma

1. บทนำ

ในปัจจุบันสังคมไทยอยู่ในภาวะวิกฤต เพราะความไม่สมดุลของการพัฒนาที่ทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืน (Non Sustainable development) ความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุที่ทำให้คนตกเป็นทาสของวัตถุนิยม (Materialism) และบริโภคนิยม (Consumerism) คนมีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น เห็นแก่ผู้อื่นน้อยลง ค่านิยมของสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป การพัฒนาประเทศไทยในระยะ 35 ปีที่ผ่านมา แม้เศรษฐกิจจะเจริญก้าวหน้า ประชาชนมีชีวิตที่สะดวกสบายขึ้น แต่ปัญหาสังคมก็มามากขึ้นและรุนแรงยิ่งขึ้น เช่น ปัญหามลภาวะเป็นพิษ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาเยาวชน ปัญหาครอบครัว ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาความเสื่อมโทรมในด้านศีลธรรม จริยธรรม และค่านิยม มนุษย์มีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมน้อยลง ความเจริญของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ยุคเทคโนโลยีที่ไร้พรมแดน มีความเจริญก้าวหน้าอย่างมากมาพร้อมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว แต่ก็เป็นความเจริญรุ่งเรืองทางด้านวัตถุ ซึ่งสวนทางกับความเจริญด้านจิตใจที่ตกต่ำลง หาได้เจริญรุ่งเรืองไปตามความเจริญของโลกไม่ อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ นักฟิสิกส์ชาวเยอรมันผู้มีชื่อเสียงของโลก ได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องวิทยาศาสตร์และศาสนาว่า "วิทยาศาสตร์ที่ปราศจากศาสนาเป็นความพิการ ศาสนาที่ปราศจากวิทยาศาสตร์เป็นการตาบอด" ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เพิ่มมากขึ้นได้สวนทางกับความสนใจในเรื่องศาสนาซึ่งลดน้อยลง ศาสนาถูกละเลยเพราะบางคนยังมีทัศนคติที่ผิดและไม่ดีต่อศาสนา เห็นว่าศาสนาเป็นยาเสพติด เป็นอุปสรรคขัดขวางการพัฒนาประเทศ บางคนก็นับถือศาสนาด้วยความเชื่อที่มกมาย ด้วยความคลั่งศาสนา ไม่ใช่ด้วยความเคร่งศาสนา ปราศจากเหตุผลและปัญญาตามหลักวิทยาศาสตร์ จึงทำให้สังคมของเราในปัจจุบันเป็นสังคมที่พิการ และหากไม่มีศาสนาก็จะกลายเป็นสังคมที่ตาบอด การนับถือศาสนา อย่างมกมายปราศจากเหตุผลและปัญญาทำให้ค่านิยมบางอย่างได้เปลี่ยนแปลงไป ในอดีตสังคม เคยยกย่องคนที่มีคุณธรรม คนที่ประพฤติดีศีลธรรม ทุจริต คดโกง จะถูกประณามและไม่มีใครอยากคบหาด้วย แต่ในปัจจุบันสังคมกลับยกย่อง คนที่มีเงิน คนที่มีตำแหน่งสูง มีอำนาจวาสนา มีชื่อเสียง แม้ว่าคนเหล่านั้นจะประพฤติผิดศีลธรรม มีฐานะดีขึ้นโดยการทุจริต จากสภาพการณ์เช่นนี้ จะเห็นได้ว่าสังคมไทยได้ก้าวเข้าสู่ภาวะวิกฤตแล้ว จากสังคมที่เคยอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ก็กลับกลายเป็นขาดแคลน ซึ่งหลายหน่วยงานพยายามแก้ไขปัญหา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของตน แต่ก็ยังไม่สามารถทำให้ปัญหาลดลงและหมดไปได้ เพราะว่าการแก้ไขปัญหามิตรงจุด และขาดความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างจริงจัง (Sobha Chupikulchai, 2019)

ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินการประสบความสำเร็จสามารถนำไปสู่การปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จนั้น ทุกฝ่ายจะต้องมีความตั้งใจและ ลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง ผู้ใหญ่ควรเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เยาวชน พ่อแม่ต้องดูแลเอาใจใส่ลูกอย่างใกล้ชิด ครูต้องมีจิตสำนึกและวิถุญญาณของความเป็นครูเพิ่มขึ้น ภาครัฐและเอกชน องค์กรศาสนา และสื่อมวลชน ต้องตื่นตัว กระตือรือร้น และผนึกกำลังเพื่อการพัฒนาไปสู่ความก้าวหน้าอย่างมั่นคงอย่างน้อยที่สุดทุกคนควรทำงานให้เต็มที่ กำลัง เต็มความสามารถ และเต็มเวลา ผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน เรื่อง “สถานการณ์คุณธรรมของสังคมไทย” พบว่า ประเด็นความรุนแรงของปัญหาวิกฤติ ด้านคุณธรรมในสังคมไทยในภาพรวมมีความรุนแรงอยู่ในระดับปานกลางและควรได้รับการแก้ปัญหา คือ ปัญหาคนรุ่นใหม่ไม่ค่อยมีสัมมาคารวะไม่เคารพผู้ใหญ่ ปัญหาพฤติกรรม วัตถุนิยม บริโภคนิยม ไม่มีความพอเพียง ปัญหาขาดระเบียบวินัย ไม่เคารพกติกา กฎหมาย ขาดจิตสำนึกสาธารณะ ขาดความรับผิดชอบต่อสังคม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม ปัญหาความเชื่อสัจธรรมและการทุจริตคอร์รัปชันสำหรับคุณธรรมที่ควรได้รับการส่งเสริม คือ การดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียง ความเชื่อสัจธรรม ยึดมั่นในความถูกต้องต่อหน้าที่และบุคคลทั่วไป ความกตัญญูกตเวทิตี ความมีสัมมาคารวะ การมีจิตอาสา และมีน้ำใจในการช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม ด้านหลักคุณธรรมที่ควรยึดถือร่วมกันของคนในระดับชุมชน/ท้องถิ่น ควรยึดหลักความสามัคคีของประชาชน ความมีน้ำใจ/เอื้อเฟื้อต่อกัน และเห็นว่าควรยึดหลักความเชื่อสัจธรรม จริใจต่อกัน ควรทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ลูกหลานและสังคม และควรมีการช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน จากผลการสำรวจดังกล่าวสะท้อนปัญหาสังคมและความต้องการของประชากรส่วนใหญ่ที่สอดคล้องกันในทุกพื้นที่ จึงควรเริ่มต้นปฏิรูปคุณภาพของคนไทยอย่างเร่งด่วนก่อนที่จะมีปัญหาแทรกซ้อนเพิ่มขึ้นอีกจนแก้ไขได้ยากยิ่งขึ้น โดยมีแนวทางในการปฏิรูปต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อม ทัศนคติ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และสถานการณ์ของโลก ซึ่งมีกระแส โลกาภิวัตน์เป็นปัจจัยที่สำคัญมาก รวมทั้งประชาคมโลกและองค์การระหว่างประเทศที่คอยจับจ้องสังเกตการณ์อยู่ตลอดเวลา (Moral Center, Public Organization, 2016)

ดังนั้น การปฏิรูปสังคมไทย จึงต้องปรับเปลี่ยนให้เป็นคนของโลก ในอนาคต ก้าวทันและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ทั้งด้านทางเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และวัฒนธรรม ในการเสริมสร้างคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรมซึ่งเป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิตนั้น อาจหมายถึงความจำเป็นต้องปรับทิ้งพันธนาการจากอดีต เพื่อให้เกิดรากฐานใหม่ที่มีความตระหนักในความเป็นคนไทย รักษาวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี อย่างถูกต้อง นำหลักพุทธธรรมมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างจริงจัง รวมถึงต้องมีโลกทัศน์ ที่กว้างไกล มีความคิด

สร้างสรรค์ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่อาจมีความเห็นแตกต่างกันไป เป็นธรรมดา มีทักษะในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม เช่น สามารถใช้ภาษาอื่น ๆ (Multilingual skill) และใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคม เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการเสริมสร้างคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของคนไทยเพื่อแก้ไขปัญหาที่กำลังทวีความรุนแรงในสังคมไทย โดยการนำหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามนุษย์มาบูรณาการกับทฤษฎีการเสริมสร้าง โดยยึดหลักคุณธรรมนำความรู้ สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา ชุมชน สังคมและสื่อมวลชน เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นคนดีมีความรู้ และอยู่ดีมีสุข

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของคนไทย
- 2.2 เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่เสริมสร้างคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของคนไทย
- 2.3 เพื่อศึกษาการเสริมสร้างคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของคนไทยตามหลักพุทธธรรม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เริ่มจากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับคุณสมบัติของคนดีตามหลักพระพุทธศาสนา คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ศึกษาหลักพุทธธรรมที่เสริมสร้างได้แก่ ขรവാสธรรม 4 และสาราณียธรรม 6 แนวคิดและทฤษฎีทางสังคมวิทยาและทางจิตวิทยา จากเอกสารปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ พระไตรปิฎก และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary sources) ได้แก่ คัมภีร์ชั้นต่าง ๆ ตำรา วารสารวิชาการ ยืนยันความถูกต้องของผลการศึกษาด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสังคม ด้านการศาสนา และด้านการศึกษา จำนวน 9 รูป/คน

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้ คุณสมบัติที่พึงประสงค์ที่เป็นคุณสมบัติพื้นฐานของคนไทยมี 9 ประการ คือ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ และกตัญญู หลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับการเสริมสร้างคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของคนไทย ได้แก่

ฆราวาสธรรม และสาราณียธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมเกี่ยวกับการควบคุมความประพฤติของคนที่ช่วยเสริมสร้างคนให้เป็นคนดีมีคุณธรรม หลักทฤษฎีที่นำมาเป็นกระบวนการเสริมสร้างคุณสมบัติที่พึงประสงค์ คือ ทฤษฎีทางสังคมวิทยาและทางจิตวิทยา เมื่อได้นำทั้ง 3 หลักมาผสมผสานกันได้เป็นกระบวนการธรรมเพื่อการเสริมสร้างคุณสมบัติที่พึงประสงค์ 10 ขั้นตอน ประกอบด้วย

1. มีความตั้งใจจริง
2. ปัญญา
3. ความเพียร
4. ลดละกิเลส
5. ช่วยเหลือกันและกัน
6. ปิยวาจา
7. จิตอาสา
8. แบ่งปัน
9. วินัย และ
10. ไม่เห็นแก่ตัว

กระบวนการเสริมสร้างคุณสมบัติต้องเริ่มต้นที่ครอบครัว ตั้งแต่ก่อนเด็กจะเกิด พ่อแม่ต้องมีการเตรียมความพร้อมทั้งด้านสถานะ สุขภาพ และฐานะ เพื่อสร้างคนที่ดีมีคุณภาพตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยที่มีความพร้อมที่จะศึกษาในโรงเรียน ซึ่งเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของสถาบันการศึกษาต้องดำเนินการต่อไป สถาบันการศึกษาเป็นสถาบันหลักในการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ มีรูปแบบที่ชัดเจนเพื่อให้เด็กนักเรียนทุกคนที่มาจากครอบครัวที่แตกต่างกันจะถูกหล่อหลอม ชัดเกล้าให้เหมือนกันด้วยการให้ความรู้ อบรมความประพฤติและระเบียบวินัย มีกิจกรรมเพื่อการเสริมสร้างทักษะต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต ทั้งนี้ครูควรใช้หลักพุทธธรรมเข้ามาเสริมสร้างด้านจิตใจที่ถือว่ามีส่วนสำคัญอย่างมาก เพราะหากใช้วิธีการบังคับตามหลักทางสังคมวิทยาเพียงอย่างเดียว เด็กก็จะคิดไม่เป็น ขาดความรับผิดชอบ เมื่อไม่มีผู้ที่คอยควบคุมให้เป็นไปตามกฎระเบียบ เด็กก็จะประพฤติตามใจตนเอง ซึ่งจะเป็นแบบอย่างให้ผู้อื่นปฏิบัติตามได้เช่นเดียวกัน ต่อมาเมื่อสำเร็จการศึกษาอยู่ในวัยทำงานคนจะต้องได้รับการเสริมสร้างคุณสมบัติเฉพาะงานขึ้นอีกเพื่อให้มีการทำงานร่วมกันอย่างมีเป้าหมายเดียวกัน ในการดำรงชีวิตการประพฤติปฏิบัติของคนจะถูกกำหนดโดยสังคมนั้น ๆ ซึ่งคนต้องยอมรับปฏิบัติตามมิฉะนั้นจะถูกปฏิเสธจากสังคม ซึ่งในแต่ละสังคมจะมีความหลากหลายและมีปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปกติ ปัญหาต่างๆ มีสาเหตุมาจากความประพฤติของคน ทั้งนี้สังคมจึงต้องกำหนดคุณสมบัติพื้นฐานของคนที่ดีให้มีเหมือนและเท่ากัน ซึ่งจะทำให้สังคมนั้นมีความสุข แต่เนื่องจากสังคมมีพัฒนาการ จึงทำให้มีทั้งส่วนที่ดีและส่วนที่ไม่ดี ซึ่งเกิดจากหลายปัจจัยด้วยกัน ดังที่จะเห็นได้ว่าคุณสมบัติของคนในสังคมปัจจุบันได้พร่องลงไปสืบเนื่องมาจากค่านิยมและทัศนคติต่างๆ ดังที่ได้มีนักวิชาการทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้สำรวจและให้ความเห็นถึงอุปนิสัยของคนไทยไว้หลายประการ ซึ่งมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ถ้าข้อเสียที่ไม่มีได้ถูกกำจัดออกไปก็จะทำให้ยากต่อการพัฒนา และเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้คนไทยยังยึดติดอยู่กับความคิดเดิมๆ ที่เป็นการขัดขวางการพัฒนา จึงทำให้คนไทยตั้งรับไม่ทันต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะในยุคเทคโนโลยีที่ทำให้โลกไร้พรมแดน คนติดต่อกันได้สะดวกรวดเร็วผสมกับอุปนิสัยของคนไทยที่ชอบของสำเร็จรูป ไม่ชอบคิด ไม่ชอบทำงานที่ท้าทาย ไม่มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่าง

ง่ายๆ ว่าการลอกเลียนแบบประเทศที่เจริญแล้ว จะทำให้ประเทศพัฒนาเหมือนกันได้ ซึ่งในความเป็นจริงบางสิ่งบางอย่างต้องควรมีการไตร่ตรองให้รอบคอบนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตของเรา เพราะแต่ละประเทศจะมีความแตกต่างกันทั้งด้านร่างกาย สภาพแวดล้อมของสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและลักษณะภูมิประเทศ หากเราไม่ทันต่อความเปลี่ยนแปลง เช่นนี้ก็ทำให้เกิดปัญหาตามมา ดังนั้นจึงต้องมีการเตรียมให้พร้อมก่อนเพื่อไม่ให้ไหลไปตามกระแสสถานการณ์ของโลก คนไทยจึงต้องคิดอย่างไทย ทำอย่างไทย และควรนำอดีตมาเป็นบทเรียน แก้ไขปรับใช้ให้เหมาะสมกับปัจจุบัน จึงจะทำให้เกิดการพัฒนาย่างยั่งยืนได้

5. อภิปรายผลการวิจัย

สภาพคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของคนไทยพร่องไป เนื่องจากที่ผ่านมารัฐบาลให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจมากกว่าการพัฒนาคน ซึ่งผลของการพัฒนาการเติบโตทางเศรษฐกิจมีปัญหาไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง ซึ่งมีสาเหตุที่สำคัญมาจากคนไทยมีคุณภาพต่ำ ทั้งด้านคุณธรรมและจริยธรรม ขาดทักษะการทำงาน ขาดวินัย ขาดจิตอาสา เห็นแก่ตัว ไม่มีความพอเพียง มีค่านิยมที่เปลี่ยนไปในด้านลบ ดังนั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540) เป็นต้นมา ได้ปรับเปลี่ยนจากการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลัก มาเป็นให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลมากขึ้น แต่ผลที่ปรากฏในปัจจุบัน ยังไม่ได้ส่งผลให้การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างมั่นคงแข็งแรง รัฐบาลจึงได้วางแผนการพัฒนาระยะยาวขึ้น โดยจัดทำแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (Gazette, 2018)) ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ หนึ่งในนั้นคือ รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์อย่างจริงจัง โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา มีหลักการที่สำคัญคือ “คนไทย ในอนาคต จะต้องมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาวะที่ดี ในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อุดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และ การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู้การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง”

ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาคนไทยมีคุณภาพสูงขึ้นตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี จำเป็นต้องมีปัจจัยประกอบหลายด้าน คุณสมบัติพื้นฐานจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างความสุขในการดำเนินชีวิตในอนาคตโดยยึดแนวทางคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ และเพื่อความ

เหมาะสมกับสถานการณ์ผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้นจึงเห็นควรเพิ่ม “กตัญญู” รวมเป็นคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของคนไทยจึงมี 9 ประการ คือ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ และกตัญญู คุณสมบัติพื้นฐานดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับการเสริมสร้างเพราะว่าคุณสมบัติได้พร่องลงไปจนเกิดเป็นปัญหาสังคมที่มีแนวโน้มว่าจะทวีความรุนแรงมากขึ้น ส่วนหนึ่งเกิดจากสาเหตุปัจจัยอุปนิสัยดั้งเดิมของคนไทย เทคโนโลยีการสื่อสาร สภาพการดำเนินชีวิตของคนไทยในปัจจุบัน และผลกระทบจากโลกาภิวัตน์ ทำให้ค่านิยมและทัศนคติของคนไทยเปลี่ยนไป ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณสมบัติที่พึงประสงค์โดยตรง ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขสถานการณ์ของปัญหาสังคมไม่ให้รุนแรงมากกว่าที่เป็นอยู่ จึงควรมีการเสริมสร้างคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของคนไทย โดยการนำหลักพุทธธรรมที่เป็นรากฐานของคุณธรรม จริยธรรมเพื่อการพัฒนาให้คนเป็นคนดี ร่วมกับกระบวนการทางสังคมวิทยาและจิตวิทยานำมาบูรณาการกัน ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์แล้วได้เป็นกระบวนการ 10 ขั้นตอน ประกอบด้วย ความตั้งใจจริง ปัญญา ความเพียร ลดละกิเลส ช่วยเหลือกันและกัน ปิยวาจา จิตอาสา แบ่งปัน มีวินัย และไม่เห็นแก่ตัว นำไปเป็นกระบวนการเสริมสร้างคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของคนไทย แล้วกำหนดหลักเกณฑ์ตัวชี้วัดเพื่อติดตามและประเมินผล เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพดีขึ้น มีความพร้อมที่จะเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศให้เป็นที่น่าพอใจประเทศไทย (Gazette, 2018) “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

ในกระบวนการเสริมสร้างคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของคนไทยตามหลักพุทธธรรม ผู้วิจัยได้นำแนวทางหลักเกณฑ์ ตัวชี้วัดคุณสมบัติที่พึงประสงค์แต่ละด้านจากหนังสือสมบัติของผู้ดี (เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี, พ.ศ.2504) และนักวิชาการอีกหลายท่านมาเป็นแนวทางการวัดและประเมินผลการเสริมสร้างคุณสมบัติที่พึงประสงค์ โดยได้กำหนดตัวชี้วัดคุณสมบัติที่พึงประสงค์ 9 ด้าน ดังนี้

1. ด้านขยัน จะแสดงพฤติกรรมให้ปรากฏด้วยการกระทำ ทางกาย มีการทำงานอยู่ในระเบียบแบบแผน เป็นผู้ที่ตั้งใจทำงานเต็มความสามารถ อย่างจริงจังต่อเนื่องในเรื่องที่ถูกต้อง เป็นผู้ที่เป็นคนสู้งาน มีความพยายาม ไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรคและพยายามแก้ไขเพื่อให้งานสำเร็จเป็นคนตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบ ไม่เป็นผู้เกียจคร้าน เมื่อมีเวลาว่างก็มักใช้ไปในการทบทวนฝึกฝนสิ่งที่ได้เรียนรู้หรือทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อตนเองหรือผู้อื่น ทางวาจา คือ พูดสิ่งโดยอ้อมให้เป็นที่น่าเชื่อถือได้ เป็นคนรักษาคำมั่นสัญญา ทางความคิด ตั้งจิตใฝ่มั่นในการปฏิบัติงาน รักรงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจังไม่ทิ้งงาน รักษาความสัตย์ ไม่หวังพึ่งผู้อื่น รู้จักแบ่งเวลา รักษาความเป็นระเบียบ แบบแผนข้อบังคับ ขนบธรรมเนียมประเพณีอันใดที่ได้ตั้งไว้บัญญัติไว้ มีมานะในการทำงาน

ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก เป็นผู้ทำอะไรทำจริง ไม่เป็นผู้ตั้งต้นในที่ผิด และมีความปรารถนาดี มีพฤติกรรมเอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมาย การลงมือทำงานทันทีที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ต้องให้ผู้อื่นมาบังคับ

2. ด้านประหยัด จะแสดงพฤติกรรมให้ปรากฏด้วยการกระทำทางกาย วาจา และใจ คือ ใช้จ่ายเป็น เป็นนักอนุรักษ์พลังงาน เป็นนักวางแผน มีความอดทนต่อความอยาก ประกอบอาหารเอง และนำไปรับประทานที่ทำงาน เป็นคนช่างเลือก มีความละเอียดรอบคอบ ทាំងบร่ายรับ-รายจ่าย ประจำวัน เลือกสิ่งของที่จำเป็นและพอเพียง ไม่ไปในสถานที่ที่มีสิ่งที่ยั่วชวน รักความสะอาด มีความเป็นระเบียบ รักสุขภาพ เป็นนักกีฬา และดูแลห่วงใยตัวเอง

3. ด้านซื่อสัตย์ จะแสดงพฤติกรรมให้ปรากฏด้วยการกระทำทางกาย คือ เป็นผู้ที่มีซื่อสัตย์ ต่อตนเองและผู้อื่น มีความเป็นธรรม ไม่มีอคติ มีมารยาทดี ไม่สอดรู้สอดเห็น ไม่หยิบฉวยของผู้อื่น ไม่แอบ ไม่ขอ ไม่อยากรู้เรื่องส่วนตัวของผู้อื่น ไม่ถือวิสาสะล่วงเกินผู้อื่น ไม่เข้าไปแทรกในวงสนทนา ไม่ลอบแอบฟังคนพูด ไม่ลักลอบดูเรื่องลับ ไม่สอดส่ายสายตาดูว่าเขาเขียนอะไร หลีกออกไปถ้าเห็น เขาจะพูดเรื่องส่วนตัวกัน เคาะประตูหรือกล่าววาจาให้เขารู้ตัวก่อนเข้าห้องผู้อื่น ทางวาจา คือ ไม่ไต่ถามธุระส่วนตัวหรือการในบ้านของเขาที่ไม่ได้เกี่ยวข้องแก่ตน ไม่ถามรายได้ผู้อื่น ไม่นำความลับของผู้อื่นไปขยายต่อ ไม่กล่าวให้ร้ายผู้อื่น ไม่พูดสับปลั๊กลบลอกตลบตะแลง ไม่ใช้คำสบถติดปาก ไม่ใช้ถ้อยคำมูสา ทางความคิด คือ ไม่หน้าไหว้หลังหลอก รักษาความไว้วางใจ ไม่คิดทุจริต และมีความยุติธรรม

4. ด้านมีวินัย จะแสดงพฤติกรรมให้ปรากฏด้วยการกระทำ ทางกาย คือ ปฏิบัติตน ในขอบเขต กฎ ระเบียบของสถานศึกษา ครอบครัวยุทธศาสตร์และประเทศ โดยที่ตนเองยินดีปฏิบัติตาม อย่างเต็มใจ มีความตั้งใจในการปฏิบัติที่ถูกต้องตามวินัยในสังคม เช่น การแต่งกายที่ถูกต้องตาม ระเบียบ เข้าแถวรับบริการตามลำดับ ประพฤติตนตามแบบแผนระเบียบข้อบังคับและข้อปฏิบัติ ที่ถูกต้องดีงามอย่างสม่ำเสมอด้วยตนเองทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น โดยไม่หวั่นไหวตามสิ่งยั่ว ภายนอกหรือความต้องการอื่นที่จะมาเบี่ยงเบนแบบแผนพฤติกรรม ทางวาจา คอยสอน ตักเตือน ผู้อยู่ในบังคับบัญชาให้เคารพกฎระเบียบด้วยความเมตตา บอกหรือเตือนเมื่อเห็นว่าผู้อื่นจะกระทำ ความผิดหรือละเมิดกฎระเบียบโดยรู้เท่าไม่ถึงการย่ำเตือนอยู่เสมอเพื่อสร้างจิตสำนึก ทางความคิด มีความรับผิดชอบ เคารพในสิทธิของผู้อื่น มีลักษณะมุ่งสร้างอนาคต มีความเป็นผู้นำ มีความตรงต่อ เวลา รู้จักกาลเทศะ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความอดทนขยันหมั่นเพียร มีจิตใจเข้มแข็งไม่ยอมแพ้ ต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้น รู้จักเสียสละและมีความเห็นอก เห็นใจผู้อื่น ยอมรับในการกระทำของตน และไม่ผลัดวันประกันพรุ่ง

5. ด้านสุภาพ จะแสดงพฤติกรรมให้ปรากฏด้วยการกระทำ ทางกาย คือ ไม่ใช้กริยา ขำผู้อื่น ต้องขอโทษก่อนทำ ไม่หยอกกันฐานเพื่อน ไม่เสียดสีกระทบกระทั่งกายบุคคล ไม่ลุก นั่ง เดินให้พรวดพราด ไม่ส่งเสียงใส ผลัก โยนของให้ผู้อื่น ไม่เดินผ่านหน้าหรือยืนบังตาผู้อื่น ไม่ทำเสียงดังรบกวน นั่งอย่างสุภาพต่อหน้าผู้ใหญ่ ไม่เดินขึ้นหน้าผู้ใหญ่ ไม่หันหลังให้ผู้ใหญ่ ควรสละที่นั่งให้เด็ก สตรี และผู้สูงอายุ ไม่สูบบุหรี่ในที่สาธารณะ ไม่สวมหมวก รองเท้าในเขตห้าม ผู้น้อยยอมเคารพผู้ใหญ่ ก่อน ผู้ชายยอมเคารพผู้หญิงก่อน ผู้ลาย่อมเป็นผู้เคารพก่อน ผู้เห็นก่อนยอมเคารพก่อน ผู้ใดเคารพ ตนก่อนควรตอบเขาทุกคนไม่เฉยเสีย ไม่ไปนั่งนานเกินสมควรในบ้านของผู้อื่น ไม่แสดงกิริยารื่นเริง เมื่อเขามีทุกข์ ไม่แสดงกิริยาโศกเศร้าเหี่ยวแห้งในที่ประชุมรื่นเริง เจ้าของบ้านที่ดี ย่อมต้องต้อนรับ แยกและเชื้อเชิญแขกไม่เพิกเฉย ไม่ทำกิริยามินตึงต่อแขก ไม่ให้แขกคอยนาน ไม่ใช้กริยา บู้บี้หรือ กระชิบกระชาบกับผู้ใดในเวลาเมื่ออยู่เฉพาะหน้าผู้หนึ่ง ไม่คุ้ยคุนต่อหน้าแขก ไม่จ้องหน้าผู้อื่น ต้องรับต้องส่งแขกเมื่อไปมา มีกิริยาอันผึ่งผายองอาจ นั่งหรือยืนอยู่ในที่สมควรแก่ฐานะตน และ มีความแก่กล้ากล้า ทางวาจา คือ ไม่สนทนากันในห้องประชุม ห้องเรียน ไม่สอดหรือแยงพูด ไม่พูดเสียงดังเกินควร ไม่ตวาดหรือพูดจากระโชกกระชาก ไม่ใช่วาจาอันหักหาญตึงตัน ไม่ใช่ถ้อยคำ อันหยาบคาย พูดจาขัดถ้อยขัดคำ ไม่พูดจาล้อเลียนหลอกลวงผู้ใหญ่ ไม่กล่าวร้ายญาติมิตรของผู้ฟัง ไม่กล่าววาจาติเตียนสิ่งเคารพ หรือที่เคารพของผู้อื่น ต้องขออนุญาตทุกครั้ง เมื่อเรามีความจำเป็น จะล่วงเกินผู้อื่นต้องขอกล่าวโทษเสมอ ผู้รับการกระทำจากผู้ใดต้องขอขอบคุณเสมอ ไม่ติเตียนสิ่งของ ที่เขาแต่งตั้งไว้ในบ้านที่ตนไปสู้อยู่ ไม่กล่าวถึงรูปร่างบุคคลอื่นโดยตรง ไม่พูดให้เพื่อนก้อกระดาก ไม่พูดเปรียบเปรยเกาะแเกะสตรีกลางที่ประชุม ไม่พูดเรื่องร้าย ที่ทำให้ผู้อื่นตกใจ ไม่ทักถึงสิ่งอัน น่าอายน่ากระดากโดยเปิดเผย ไม่กล่าวถึงอัปมงคลในการมงคล ไม่บันดาลโทษให้เสียกิริยา ทางความคิด คือ ไม่ฟังขานกำเร็บหยิ่งโง่โส รู้จักเกรงใจคน รู้จักงามรู้จักดี เข้าได้ทุกสังคม เป็นผู้มีความ กว้างขวาง มีไหวพริบ และรู้เท่าทันการณณ์

6. ด้านสะอาด จะแสดงพฤติกรรมให้ปรากฏด้วยการกระทำ ทางกาย คือ แต่งกายสะอาด เรียบร้อย แต่งตัวในที่มิดชิด ไม่ฉ่ำว แคะ แกะ เกร่างกายในที่ชุมชน การขับถ่ายเป็นที่เป็นทาง ไม่หาเวรให้ปรากฏในที่ชุมชน ไม่จามด้วยเสียงอันดังและโดยไม่ป้องกัน ไม่บ้วนขากด้วยเสียง อันดังหรือให้เปรอะเปื้อนเป็นที่รังเกียจ ไม่ลุกนเลอะเทอะมูมมามในการบริโภค ไม่ถูกต้องหรือ หยิบยื่นสิ่งที่ผู้อื่นจะบริโภคด้วยมือตน ไม่ล่วงล้ำข้ามหีบของบริโภคผ่านหน้าผู้อื่น ไม่ละลาบละล้าวง เอาของผู้อื่นมาในการบริโภค ใช้ช้อนกลางตักอาหาร ไม่พูดจาตรงหน้าผู้อื่นให้ใกล้ชิดเกินสมควร ไม่ทำร้ายผู้อื่น ไม่ชมเชยผู้อื่นแอกว่า ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เจ็บอาย ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เสพสุรา จนถึงเมาและติด ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการพนัน ไม่ลักขโมย ไม่ประพฤติดิฉิน

ในกาม ทางวาจา คือ ไม่ทะเลาะวิวาท ไม่นินทาว่าร้ายกันและกัน ไม่พูดส่อเสียดยุยง ไม่ประจบสอพลอ ไม่กล่าวถึงสิ่งโสโครกฟุ้งรังเกียจในที่ประชุมชน ไม่กล่าวถึงสิ่งที่ควรปิดบังในที่ประชุมชน ทางใจ ไม่คิดร้ายต่อผู้อื่น ไม่คิดแก้แค้น ไม่คิดทำลายผู้อื่นด้วยประโยชน์ตน มีความเหนียวรั้งใจตนเอง มีความละเอียดแก่เบาป การแสดงความคิดเห็นแต่ในความบริสุทธิ์สะอาด อันมีอยู่ในใจของตนเอง ควรตั้งความคิดเห็นนั้นในทางที่ชอบที่ควร ย่อมพึงใจที่จะรักษาความสะอาด ความสะอาดมีอยู่ 3 ทาง คือสะอาดกาย สะอาดวาจา และสะอาดใจ สะอาดภายนอก ได้แก่ ความสะอาดของร่างกาย เครื่องใช้บ้านเรือน และความเป็นอยู่ กับสะอาดภายใน ได้แก่ ความสะอาดในจิตใจ

7. ด้านสามัคคี จะแสดงพฤติกรรมให้ปรากฏด้วยการกระทำ ทางกาย คือ ไม่ทำเฉพาะสิ่งที่ตนเป็นประโยชน์เฉพาะตนเองแต่สร้างความสะดวกสบายให้ผู้อื่น และสังคม ต้องช่วยเหลือผู้อื่นเท่าที่จะพึงมีโอกาสและตามความสามารถ ไม่ช่วยโดยหวังผลตอบแทน ไม่แข่งผู้มาก่อน ให้ทาน บริจาค แบ่งปันอย่างมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และรู้จักประมาณ ยืมสิ่งของผู้อื่นต้องไม่ลืมส่งคืน ทางวาจา คือ ไม่กล่าวให้ร้ายผู้อื่น ไม่พูดเพื่อประโยชน์ของตนเองฝ่ายเดียว ไม่แย่งหรือแย่งผู้ใดเพื่อมาพูดกับตน ไม่สนทนาแต่เรื่องของตนฝ่ายเดียว ไม่จ้องแต่พูดธุระของตน ไม่ติเตียนของที่เขาให้ ไม่สอบถามราคาของที่เขาให้ตน ไม่พูดแสดงราคาของที่ให้แก่ผู้อื่น ไม่ใช้วาจาโอ้อวดตนและลบหลู่ ดูหมิ่น ทางใจ คือ ยอมรับฟังความเห็นต่าง ไม่คิดว่าผู้มีความเห็นไม่ตรงกับตนเป็นศัตรู ไม่คิดเอาแต่ได้ ไม่ตั้งใจปรารณาของรักเพื่อน ไม่ปรารณาการยืมเงินทองซึ่งกันและกัน ไม่หวังแต่จะพึงอาศัยผู้อื่น ไม่ปิดความลับผิดชอบให้ผู้อื่น รู้คุณที่ผู้อื่นได้ทำแล้วแก่ตน และไม่มีใจริษยา

8. ด้านมีน้ำใจ จะแสดงพฤติกรรมให้ปรากฏด้วยการกระทำ ทางกาย คือ เป็นผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์ส่วนรวม ลงมือปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นโดยไม่หวังผลตอบแทนช่วยเหลือเห็นเขาทำผิดพลาดก็ไม่ซ้ำเติม ต้องช่วยแก้ไขหรือช่วยให้หายผิด หรือช่วยทำให้ร้ายกลายเป็นดี เกือบของดีต้องส่งคืนเจ้าของ เป็นพลเมืองดี ทางวาจา คือ ไม่เยาะเย้ยถากถาง ไม่ข่มขู่ พูดปลอบใจ พูดให้กำลังใจ ไม่พูดเท็จ โกหก หลอกลวง ไม่ติฉินนินทาให้ร้ายผู้อื่น แจ้งหรือบอกในสิ่งที่ตนเป็นประโยชน์ กล่าวขอโทษเมื่อรู้สึกละอาย หรือกล่าวขอบคุณเมื่อเขาทำสิ่งใดให้แก่เรา ทางใจ คือ เข้าใจเห็นใจ ผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกายสติปัญญา มีเมตตาปราณี มีความกรุณา โอบอ้อมอารี ไม่คิดซ้ำเติมผู้แพ้ หรือผู้ที่ล้มเหลว ไม่คิดทำร้ายผู้อื่น ไม่คิดเบียดเบียน ไม่คิดทำในสิ่งที่จะทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนและ ไม่คิดอาฆาตผูกพยาบาท

9. ด้านกตัญญู จะแสดงพฤติกรรมให้ปรากฏด้วยการกระทำ ทางกาย คือ มีความเคารพยำเกรงบิดามารดาและอาจารย์ มีความนับถืออ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ มีความอ่อนโยนต่อผู้น้อย เลี้ยงดูตอบแทนบิดามารดา ต้องสนองคุณครูอาจารย์ สงเคราะห์เพื่อนบ้านหรือเพื่อนฝูง ทางวาจา คือ กล่าววาจาที่สุภาพ แสดงความอ่อนน้อม นับถือ ไม่ล่วงเกินลบลู่ดูหมิ่นพุดยักย่อง สรรเสริญคุณความดีของท่านให้ปรากฏ ทางใจ คิดถึงบุญคุณท่านและคิดตอบแทนบุญคุณตลอดเวลา มีความศรัทธาและปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา มีความรักชาติยอมสละชีพตนเองเพื่อรักษาความเป็นเอกราชของชาติไว้ เทิดทูนจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ รักษาสภาพแวดล้อม และธรรมชาติ รักษาสิ่งของอุปกรณ์เครื่องใช้ทั้งของตนเองและสมบัติสาธารณะ มีเมตตากรุณาและให้ทานสัตว์ตามสมควร

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ควรมีการศึกษาการเสริมสร้างคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของคนไทยด้วยหลักพุทธธรรม ในประเด็นรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ความพอเพียง ความมุ่งมั่นในการทำงาน และรักความเป็นไทย

6.2 ควรมีการศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการส่งเสริมความเข้มแข็งด้านจิตใจในการดำเนินชีวิตภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์

6.3 ควรมีการศึกษาการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม

References

- Chao Phraya Phra Somdej Suntharathibadi. The Treasures of the Gentlemen. (1978). Bangkok: Khurusapha Publishing House. Lat Phrao.
- Ministry of Education. Department of Education. Learning Reform of the Ministry of Education. (2000). Bangkok: Khurusapha Publishing House. Lat Phrao.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). Mahachulalongkornrajavidyalaya Tripitaka. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Publishing.
- National Strategic Plan 20 Year (2018-2037). Secretariat of the National Strategic Committee. Office of the National Economic and Social Development Board.
- Office of the National Economic and Social Development Board. Office of the Prime Minister. National Economic and Social Development Plan. Bangkok.

รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจ ตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ในอำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร

ECONOMIC DEVELOPMENT MODEL BASED ON SUFFICIENCY ECONOMY
PHILOSOPHY, AMPHOE KHO WANG, YASOTHON PROVINCE

พงศ์ชัย สุขะหุต* สันฐาน ชยนนท์** วิจิตรา ศรีสอน***

Pongchai Sukhahuta, Sunthan Chayanon, Wijittra Srisorn

Received: November 11, 2019

Revised: December 20, 2019

Accepted: December 27, 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นวิจัยแบบผสมเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ วัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนอำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร (2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ (3) เพื่อหารูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ 20 คน กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ จำนวน 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาที่ใช้ในการจัดกลุ่มของข้อมูล ผลการวิจัย (1) พฤติกรรม ในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน มีระดับการแสดงความคิดเห็นภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกรายด้าน

* Doctor of Political Science Program in Politics and Government, College of Innovation and Management, Suan Sunandha Rajabhat University

** Department of Doctor of Political Science Program, College of Innovation and Management, Suan Sunandha Rajabhat University

*** Department of Doctor of Political Science Program, College of Innovation and Management, Suan Sunandha Rajabhat University

พบว่า ด้านอาหาร อยู่ในระดับมากที่สุด (2) แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และนโยบายของผู้นำ ได้แก่ (1) การกระทำกิจกรรมลงทุน (2) การใช้จ่าย (3) การจัดทำบัญชีครัวเรือน (4) การรู้จักแสวงหาความรู้ (5) การลงทุน (6) มีความซื่อสัตย์สุจริต (7) การรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ (8) การกระทำกิจกรรมร่วมกัน (9) การรู้จักประหยัด และ (10) การรู้จักคิด วางแผน วิเคราะห์ (3) รูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ประชาชนควรมุ่งเน้นการทำเกษตรแบบพอเพียง โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยึดถือปรัชญาชาวบ้านเป็นต้นแบบ มีศูนย์การเรียนรู้

คำสำคัญ : ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, ความพอเพียง, มีเหตุผล, มีภูมิคุ้มกัน, ความรู้, คุณธรรม

ABSTRACT

This particular research is a mixed methods research of qualitative and quantitative research method. The research is aimed for 1) studying lifestyle behavior based on the philosophy of sufficiency economy of the people living in Kho Wang district, Yasothon province, 2) studying the way to develop economy based on the philosophy of sufficiency economy, and 3) searching for a sustainable development model based on the philosophy of sufficiency economy. The informants for the qualitative data include 20 persons. The sample size includes 400 people. The qualitative analysis includes content analysis and data categorization. The results revealed that 1) the overall value of lifestyle behavior based on the sufficiency economy philosophy of the people living in Kho Wang district, Yasothon province is at the high level. When consider each dimension separately, it was found that food dimension is at the high level. 2) The way to develop the economy based on sufficiency economy philosophy, it was found that people have knowledge and understanding toward philosophy of sufficiency economy and the leaders' policies including (1) investment activities, (2) a careful daily expenses, (3) a

preparation of household accounts, (4) knowledge seeking, (5) investment, (6) honesty, (7) make good use of free time, (8) carry out activities together, (9) know how to save money, and (10) know how to think, plan, and analyze. 3) The sustainable development model based on sufficiency economy philosophy, it was found that people should focus on sufficiency agriculture by holding on the philosophy of sufficiency economy.

Keywords: Principles of the philosophy of sufficiency economy, Moderation, Reasonableness, Self-immunity, Knowledge, Morality

1. บทนำ

ศาสตร์พระราชาของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร เมื่อครั้งยังทรงครองสิริราชสมบัติเป็นรัชกาลที่ 9 คือ องค์ความรู้ที่ว่าด้วยเรื่อง “การพัฒนาอย่างยั่งยืน” โดยครอบคลุมในทุกมิติ ด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม เป็นการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่และด้านจิตใจของประชาชนคนไทยเป็นสำคัญ โดยมีมติการพัฒนาด้านเศรษฐกิจที่ภาครัฐบาลได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาประเทศชาติ ภายใต้กรอบแนวคิดการพึ่งพาตนเองเป็นหลัก ยึดความพอดีหรือทางสายกลาง หลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยงในการดำเนินงาน สร้างภูมิคุ้มกัน ภายใต้การมีคุณธรรมและจริยธรรม โดยใช้ 4 ป. คือ โปร่งใส เป็นธรรม ประหยัด และมีประสิทธิภาพ เป็นตัวกำกับเพื่อนำไปสู่ความสมานฉันท์ ก่อให้เกิด “สังคมอยู่ดีมีสุข” ซึ่งได้กำหนดนโยบายส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ยึดหลักการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม “ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ทั้งนี้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระมหากษัตริย์ไทย มีความโดดเด่นด้านการดำเนินชีวิตอย่างสมดุล ยึดหลัก 3 ประการ คือ ความพอเพียง มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน พร้อมด้วยเงื่อนไข 2 เงื่อนไข คือ ความรู้คู่คุณธรรม โดยสามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับของสังคม นับตั้งแต่ระดับปัจเจกจนถึงระดับประเทศ (Prasopchoke Mongsawad and Niramonh Ariya-apakamol, 2012 : 123)

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงใช้พระปรีชาสามารถ รวมทั้งเทคนิคต่าง ๆ ในลักษณะของสหวิทยาการ ซึ่ง ณ ปัจจุบันรู้จักกันในศาสตร์ของการบูรณาการ (Ministry of Foreign Affairs, 2017 : p. 8) โดยมุ่งให้เกิดความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน

เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืน โดยมีพื้นที่และชุมชนเป็นตัวตั้ง โดยมียุทธศาสตร์สร้างชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งเป็นฐานรากความมั่นคงของประเทศ มีแนวคิดและมุมมองที่ให้ความสำคัญกับภาวะความสมดุลที่เกิดจากทุกองค์ประกอบที่สัมพันธ์กันอย่างถูกต้อง พอดี มีความสมดุล การพัฒนาต้องอยู่ภายใต้หลักคุณธรรม คือ การกระทำที่นำไปสู่ความสมดุลของการอยู่ร่วมกัน ซึ่งจะต้องเกิดขึ้นในทุกระดับ

จังหวัดยโสธรได้รับนโยบายการขับเคลื่อนโครงการพระราชดำริและการขยายผลสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร ได้มีโครงการศูนย์เรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ณ อำเภอค้อวัง โดยมีที่ตั้งของศูนย์ ณ บ้านศิริพัฒนาหมู่ที่ 10 ตำบลน้ำอ้อม อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร เป็นศูนย์เรียนรู้อันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ในระดับอำเภอเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิตและถ่ายทอดความรู้ให้กับหมู่บ้านข้างเคียงและเพื่อเป็นการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้ราษฎรในหมู่บ้าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถให้พึ่งตนเองอย่างเป็นขั้นเป็นตอน โดยลดความเสี่ยงเกี่ยวกับการแปรผันของเศรษฐกิจ โดยอาศัยความพอประมาณ ความมีเหตุผลและสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน การปลูกพืชผักสวนครัวรั้วกินได้ เพื่อลดรายจ่าย และสามารถนำไปขายหรือแลกเปลี่ยนในระหว่างหมู่บ้าน เพื่อเพิ่มรายได้ของราษฎรในหมู่บ้าน (Data center Amphoe Kho Wang, Yasothon Province, 2010)

ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของประชาชนด้านเศรษฐกิจ ซึ่งก่อให้เกิดรูปแบบที่สามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศชาติให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร

2.3 เพื่อหารูปแบบการพัฒนาที่เหมาะสม ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (mixed methods research) คือ เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผสมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพได้เก็บจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับบุคคลผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) ด้วยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) จำนวน 20 คน ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด

3.2 ผู้ให้ข้อมูลหลัก และกลุ่มตัวอย่าง

1) การวิจัยเชิงคุณภาพ บุคคลผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ข้าราชการ ผู้นำท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และปราชญ์ชาวบ้าน รวม 20 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2) การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ได้แก่ ประชาชนทั่วไป ในอำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยการใช้สูตรของ (Yamane, 1973) จำนวน 400 คน การสุ่มตัวอย่างแบบไม่เป็นไปตามความน่าจะเป็น (non probability sampling) ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาที่ใช้ในการจัดกลุ่มของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการจัดกลุ่มสนทนา รวมถึงใช้การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Kanlaya Vanichbuncha, 2011)

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา เพื่อยืนยันถึงรูปแบบการพัฒนาที่เหมาะสม ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร

4. สรุปผลการวิจัย

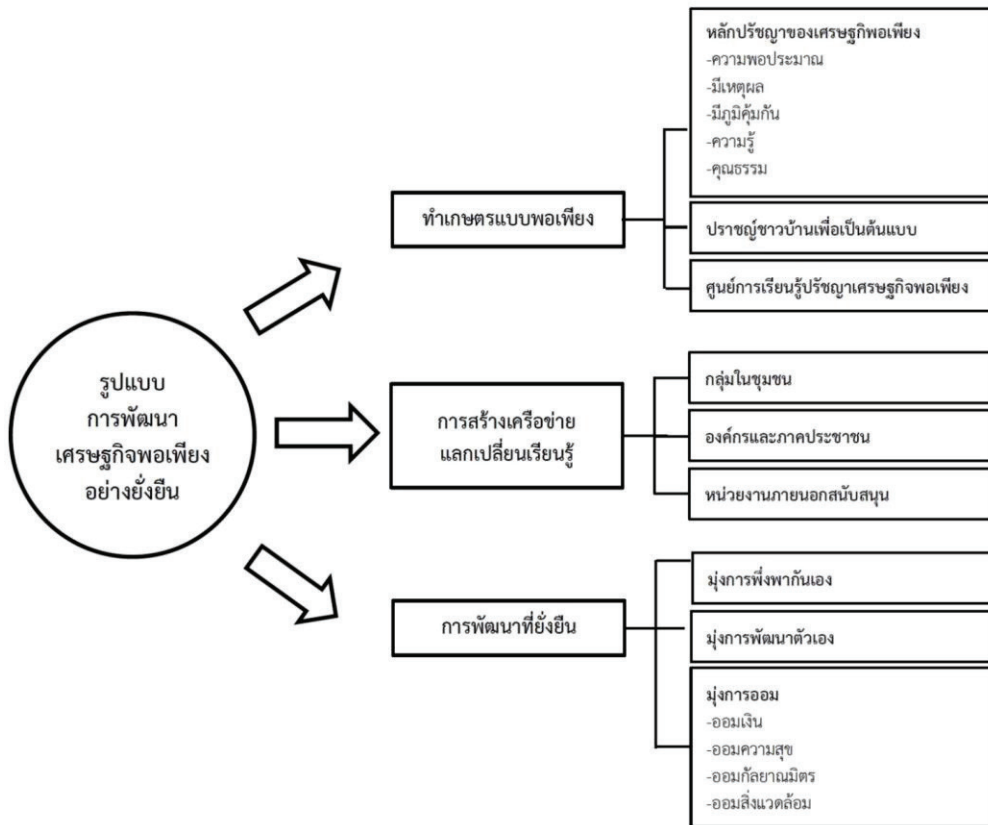
รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจ ตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในอำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร ได้ผลการศึกษา ดังนี้

4.1 พฤติกรรมในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนอำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร พบว่า ระดับการแสดงความคิดเห็นภาพรวมทั้งหมดทุกด้าน เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (เท่ากับ 4.109 และ SD เท่ากับ 0.705) เมื่อแยกรายด้าน พบว่า ด้านอาหาร เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (เท่ากับ 4.229 และ SD เท่ากับ 0.712) ด้านการแต่งกาย เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (เท่ากับ 4.196 และ SD เท่ากับ 0.726) ด้านบ้านเรือนที่พักอาศัย เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (เท่ากับ 4.167 และ SD เท่ากับ 0.692) ด้านการดูแลสุขภาพสุขภาพ เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (เท่ากับ 4.141 และ SD เท่ากับ 0.691) และด้านเศรษฐกิจและการใช้จ่าย เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (เท่ากับ 3.813 และ SD เท่ากับ 0.703)

4.2 แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนอำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และนโยบายของผู้นำ ได้แก่ (1) การกระทำกิจกรรมลงทุนต้องค้นหาข้อมูลอย่างละเอียดถี่ถ้วนและวางแผน (2) การใช้จ่ายใดๆ ต้องคำนึงความจำเป็นต่อการดำรงชีพและไม่สุรุ่ยสุร่าย (3) การจัดทำบัญชีครัวเรือน หรือการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย เป็นการวางแผนที่ดีของตนเองและครอบครัวต่อการดำรงชีพในปัจจุบันและอนาคต (4) การรู้จักแสวงหาความรู้จากหลายแหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารเป็นการสร้างความรอบรู้และความรอบคอบก่อนตัดสินใจในการกระทำการเป็นเงื่อนไขด้านความรู้ (5) การลงทุนในกิจการงานต้องทำไม่เกินตัวเกินความสามารถของตน (6) การประพฤติปฏิบัติตนให้มีความซื่อสัตย์สุจริตในชีวิตเสมอเป็นเงื่อนไขด้านคุณธรรม (7) การรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและชุมชน (8) การกระทำกิจกรรมร่วมกันในชุมชนหรือสังคมไม่ควรเอาเปรียบผู้อื่นและเพื่อนร่วมงาน (9) การรู้จักประหยัด มีชัยสัจเป็นหลักพื้นฐานสำคัญของความพอประมาณ และ (10) การรู้จักคิด วางแผน วิเคราะห์ สังเคราะห์ว่าเรื่องใดควรทำไม่ควรทำ

4.3 รูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร พบว่า ประชาชนควรมุ่งเน้นการทำเกษตรแบบพอเพียงโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน ความรู้ และคุณธรรม การยึดถือปราชญ์ชาวบ้านเป็นต้นแบบ มีศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน การสร้างเครือข่าย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในกลุ่มชุมชน องค์กรและภาคประชาชน โดยมี

หน่วยงานภายนอกให้การสนับสนุน ในด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน การพัฒนาตนเอง การพึ่งตนเอง และการออม โดยการออมเงิน ออมความสุข ออมกัลยาณมิตร และออมสิ่งแวดล้อม จากการสัมมนากลุ่มประชาชน ผู้นำชุมชน นักวิชาการ ข้าราชการ ในอำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร สามารถจัดทำเป็นรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน ในอำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร ตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 พฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร พบว่า ระดับการแสดงความคิดเห็นภาพรวมทั้งหมดทุกด้าน

เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (เท่ากับ 4.109 และ SD เท่ากับ 0.705) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sucheera Tanavut (2016) เรื่อง การศึกษาขั้นตอน รูปแบบ วิธีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติจริงในการพัฒนาธุรกิจ ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจ ครอบคลุมทั้งมิติเศรษฐกิจ มิติสังคม มิติจิตใจ มิติวัฒนธรรม และมิติการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chutinan Thongkhum (2012) เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในเขตอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ความรู้เรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนอยู่ในระดับมาก ครัวเรือนในเขตอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา มีพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก เมื่อพิจารณารายคุณลักษณะพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ ความพอประมาณ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rungkarn Yodkhong (2013) เรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีสยามบริหารธุรกิจ (SBAC) ตามเงื่อนไขคุณธรรมพื้นฐาน พบว่า นักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีสยามบริหารธุรกิจ (SBAC) ที่มีเพศต่างกัน มีพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามเงื่อนไขคุณธรรมพื้นฐานโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระดับชั้นปีต่างกัน มีพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามเงื่อนไขคุณธรรมพื้นฐานโดยรวมไม่แตกต่างกัน และนักศึกษาที่เรียนในสาขาต่างกัน มีพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามเงื่อนไขคุณธรรมพื้นฐานโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2 แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนอำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และนโยบายของผู้ว่า ได้แก่ (1) การกระทำกิจกรรมลงทุนต้องค้นหาข้อมูลอย่างละเอียดถี่ถ้วนและวางแผน (2) การใช้จ่ายใดๆ ต้องคำนึงถึงความจำเป็นต่อการดำรงชีพและไม่สุรุ่ยสุร่าย (3) การจัดทำบัญชีครัวเรือน หรือการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย เป็นการวางแผนที่ดีของตนเองและครอบครัวต่อการดำรงชีพในปัจจุบันและอนาคต (4) การรู้จักแสวงหาความรู้จากหลายแหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารเป็นการสร้างความรอบรู้และความรอบคอบก่อนตัดสินใจในการกระทำการเป็นเงื่อนไขด้านความรู้ (5) การลงทุนในกิจการงานต้องทำไม่เกินตัวเกินความสามารถของตน (6) การประพฤติปฏิบัติตนให้มีความซื่อสัตย์สุจริตในชีวิตเสมอเป็นเงื่อนไขด้านคุณธรรม (7) การรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและชุมชน (8) การกระทำกิจกรรมร่วมกันในชุมชนหรือสังคม

ไม่ควรเอาเปรียบผู้อื่นและเพื่อนร่วมงาน (9) การรู้จักประหยัด มัธยัสถ์เป็นหลักพื้นฐานสำคัญของความพอประมาณ และ (10) การรู้จักคิด วางแผน วิเคราะห์ สังเคราะห์ว่าเรื่องใดควรทำ ไม่ควรทำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phusit Khantikul (2012) เรื่อง การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลและครัวเรือนของประชาชนในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะเรื่องการใช้จ่ายใด ๆ ก็ต้องคำนึงถึงความจำเป็นต่อการดำรงชีพและไม่สุรุ่ยสุร่าย การลงทุนก็ต้องค้นหาข้อมูลอย่างละเอียดถี่ถ้วนรู้จักวางแผน และต้องไม่ทำเกินตัวเกินความสามารถของตน ส่วนการปฏิบัติในกิจกรรมในระดับบุคคลและครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการใช้และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับการประหยัด เช่น ปิดเครื่องใช้ไฟฟ้าเสมอเมื่อออกจากบ้านหรือไม่ได้ใช้ประโยชน์ ส่วนการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลและครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับเห็นด้วยกับคำว่า “พอ” ที่เป็นการพัฒนาตนเอง ไม่เบียดเบียนและพึงพอใจในชีวิตที่พอเพียง ซึ่งจะประยุกต์ใช้กับตนและสมาชิกในครอบครัวปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่ว ประพฤติตนตามหลักธรรมทางศาสนาอยู่เสมอ ทั้งนี้ผู้นำชุมชนและประชาชนจะเน้นย้ำเกี่ยวกับเศรษฐกิจในคำว่า "ประหยัด" เป็นคำหลัก และส่วนใหญ่จะพอใจในสิ่งที่มีอยู่ ณ ปัจจุบัน เพียงดำรงตนอย่างไม่ฟุ่มเฟือยใช้สิ่งของให้คุ้มค่า และใช้ชีวิตอย่างมีสติ สมานธิ ปัญญา เดินทางสายกลางเท่านั้นก็เพียงพอ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Visutta Chusriwart (2016) เรื่อง การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม มีจำนวน 5 ด้าน ดังนี้ 1) การลดรายจ่าย มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีมาก โดยพบว่า สมาชิกในชุมชนได้ผลิตสมุนไพรไล่แมลง และน้ำยาล้างจาน สบู่ แชมพู ใช้เองในครัวเรือน 2) การเพิ่มรายได้ สมาชิกในชุมชนมีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ร้านค้าชุมชน เป็นต้น เพื่อกระจายผลผลิตไปยังสถานที่จำหน่ายที่จัดตั้งขึ้นเพื่อขยายตลาดทำให้สมาชิกในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น 3) การออม ในภาพรวมมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีมาก เนื่องจากสมาชิกในชุมชนมีการวางแผนการใช้จ่ายและปลูกฝังการเก็บออมเพื่ออนาคต 4) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพบว่า มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากชุมชนมีการรณรงค์ให้สมาชิกในชุมชนใช้วัสดุธรรมชาติ ซึ่งไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 5) การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พบว่า มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก สมาชิกในชุมชน

มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งเป็นค่านิยมพื้นฐานของคนไทยในชนบทมาช้านาน (U-tantada and others, 2016 : pp. 84-94)

5.3 รูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนอำเภอควีน จังหวัดยโสธร พบว่าประชาชนควรมุ่งเน้นการทำเกษตรแบบพอเพียงโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน ความรู้ และคุณธรรม ยึดถือปราชญ์ชาวบ้านเป็นต้นแบบ มีศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน การสร้างเครือข่าย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในกลุ่มชุมชน องค์กรและภาคประชาชน โดยมีหน่วยงานภายนอกให้การสนับสนุน ในด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน การพัฒนาตนเอง การพึ่งตนเอง และการออม โดยการออมเงิน ออมความสุข ออมกัลยาณมิตร และออมสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sirinard Buasorn (2016) เรื่อง รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของบ้านคุ้มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของบ้านคุ้มเหนือ พบว่า โครงการที่ชุมชนจะนำไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ดังนี้ 1) การทักษะศึกษาดูงานจากชุมชนต้นแบบ 2) การเลี้ยงกบ 3) การเลี้ยงปลา 4) การปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ 5) การเพาะเห็ดนางฟ้า 6) การเลี้ยงเป็ด และ 7) การเลี้ยงไก่พื้นเมือง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thawatchai Peangpinit and Teerasak Lamom (2011) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านและพหุภาคีภาคอีสาน พบว่า รูปแบบการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านและพหุภาคีภาคอีสานคือ เน้นเกษตรพอเพียงสร้างหลักสูตรการเรียนรู้ขยายผลหลักสูตร สร้างต้นแบบเกษตรหรือปราชญ์รุ่นใหม่ ขยายเครือข่ายพหุภาคี แลกเปลี่ยนเรียนรู้ หน่วยงานภายนอกสนับสนุน มุ่งสู่การพึ่งตนเองและพึ่งพากันเอง การประเมินผลรูปแบบ การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านและพหุภาคีภาคอีสานโดยรวมอยู่ในระดับดีทุกด้าน แนวทางการพัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านและพหุภาคีภาคอีสานประกอบด้วย ด้านหลักสูตรการเรียนรู้เน้นเกษตรประณีต สร้างประสบการณ์ตรง มุ่งสู่การพึ่งตนเองและพึ่งพากันเอง ด้านวิทยากรกระบวนการ เสริมทักษะการถ่ายทอดความรู้ เสริมทักษะการประเมินผล ด้านกลุ่มเป้าหมาย เน้นผู้สนใจ สร้างครอบครัวเกษตร สร้างผู้นำเกษตร ด้านกระบวนการ เน้นปรับเปลี่ยนแนวคิด เน้นภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านการประเมินผลวิทยากรกระบวนการตรวจเยี่ยม เน้นการทำงานจริง เน้นความสุข และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sucheera

Tanavut (2016) เรื่อง การศึกษาขั้นตอน รูปแบบ วิธีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติจริงในการพัฒนาธุรกิจ พบว่า มิติปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า พฤติกรรมการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจของกลุ่มตัวอย่าง ครอบคลุมทั้งมิติเศรษฐกิจ มิติสังคม มิติจิตใจ มิติวัฒนธรรม และที่แสดงออกได้อย่างชัดเจนเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งมิติ ได้แก่ มิติการเรียนรู้

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะ

1) จากผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การศึกษารูปแบบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในอำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร ประชาชนในพื้นที่ที่มีความรู้ ความเข้าใจในหลักเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก เพื่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตแก่ผู้นำชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเชิญวิทยากรผู้ทรงวุฒิ ปราชญ์ชุมชนและผู้มีประสบการณ์รวมทั้งผู้ที่ประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงมาบรรยายให้ความรู้อย่างสม่ำเสมอ

2) รัฐควรส่งเสริมบทบาทผู้นำชุมชน นักวิชาการ และนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงในอำเภอ จังหวัดของตน โดยนำรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประกอบการฝึกอบรม และศึกษาดูงานเพื่อไปปรับใช้พื้นที่อื่น ๆ ตามความเหมาะสม

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเด็นอื่น ๆ เช่น สภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ตลอดจนวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต

References

- Chaiyawat Wibulswasdi, Priyanut Piboolsravut, Kobsak Pootrakool. (2012). *Sufficiency Economy Philosophy and Development*. Bangkok : Project to Support the “Sufficiency Economy”, Drive in Educational Institutions and to Young People, The Crown Property Bureau.
- Chutinan Thongkhum. (2012). *Factors Influence the Households Behavior of Living with the Philosophy of Sufficiency Economy in Nonsung District,*

Nakhon Ratchasima Province. (Master of Business Administration thesis). Faculty of Business Administration: Rajamangala University of Technology Isan.

Kanda Tekhanmag. (2009). *Factors Related to Lifestyles of Sufficiency Economy Philosophy of Students of Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University.* Ayutthaya : Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University.

Kanlaya Vanichbuncha. (2011). *Statistics for Research Work.* Bangkok : Department of Statistics, Faculty of Commerce and Accountancy, Chulalongkorn University.

Navarat Boonpila. (2017). Taking the Philosophy of Sufficiency Economy Applied to Develop the Community Economy for the Case of Ban Tonnalab, Moo 1, Tonnalab Sub-district, Ban Dung, Udon Thani Province. *Mahachula Academic Journal.* 4(2), 67-75.

Office of the Royal Development Project Board. (2004). *Sufficiency Economy.* Bangkok : Office of the Royal Development Project Board.

Phusit Khantikul. (2012). *The Application of Sufficiency Economy Philosophy for Individuals and Families Level of Residences in Dusit District, Bangkok.* Bangkok : Suan Sunandha Rajabhat University.

Prasopchoke Mongsawad and Niramoh Ariya-apakamol. (2014). Fifteen Years After the Crisis: Have We Been on the Sufficiency Economy Path?. *NIDA Development Journal.* 54(1), 77-105.

Rungkarn Yodkhong. (2013). *The Study of Lifestyle Behavior Based on the Sufficiency Economy Philosophy of the Students at Siam Business Administration Nonthaburi Technological College (SBAC).* Nonthaburi : Siam Business Administration Nonthaburi Technological College.

Siribuppa U-tantada and others. (2016). Sufficiency economy and sustainability. *Journal of Thai Interdisciplinary Research.* 84-94.

- Sirinard Buasorn. (2016). *A Model for Self-Sufficiency Economy Development of Khumnuea Village, Huachang Sub-District, Juturapakpimarn District, Roi Et Province*. A Dissertation for the (Doctor of Doctor of Philosophy thesis). Graduate Studies: Rajabhat Maha Sarakham University.
- Sucheera Tanavut. (2016). *The Study of Procedures, Models, and Methods of Implementing Sufficiency Economy Philosophy in Actual Business Development*. (Doctor of Doctor of Philosophy thesis). Graduate School of Commerce: Burapha University.
- Thawatchai Peangpinit and Teerasak Lamom. (2011). *The Propulsion Development Model of the Sufficiency Economy Philosophy of the Folk Philosophers and Multilateral Isan Region*. Bangkok : N.P.
- Trang Community Development Office. (2017). *The Development of Sufficiency Economy Village By Department of Community Development*. Retrieved May 21, 2018, from [http://trang.cdd.go.th/services/Economic Village Development](http://trang.cdd.go.th/services/Economic%20Village%20Development) on May 21, 2018.
- Visutta Chusriwart. (2016). *Operation of the Sufficiency Economy Village, Hua Ao, Bang Chang Sub-District, Sam Phran, Nakhon Pathom Province*. Bangkok : Rajapruk University.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. Third Edition. New York : Harper and Row Publication.

การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยง
ชายแดนไทย-เมียนมา : กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดมะริด
DEVELOPMENT OF CULTURAL TOURISM POTENTIAL FOR CREATING TOURISM
ROUTE CONNECTION ALONG THAI-MYANMAR BORDER: A CASE STUDY OF
PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE AND MYEIK CITY

วิภาวณี เผือกบัวขาว * ณ์ฐกานต์ ผาจันทร์**

Wipavanee Phueakbuakhao, Nattakan Pajan

Received: September 14, 2019

Revised: December 12, 2019

Accepted: December 28, 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย –เมียนมา : กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดมะริด 2) เพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย – เมียนมา : กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดมะริด และ 3) เพื่อสร้างเครือข่ายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย-เมียนมา : กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดมะริดการวิจัยในครั้งนี้ ใช้วิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ซึ่งได้ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับประชาชน ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ จำนวน 9 คน ผลการศึกษาพบว่า 1) การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย –เมียนมา : กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดมะริด พบว่า (1) มีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เชื่อมโยงระหว่างประเทศไทย ในสมัยอยุธยาถึงสหภาพเมียนมา (2) มีสถาปัตยกรรมในแหล่งท่องเที่ยว เช่น วัด เจดีย์ สิ่งปลูกสร้าง มีความผสมผสาน ทั้งใน

* Assistant Professor, Dr., Instructor in Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University.

** Instructor in Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University.

รูปแบบของไทย เมียนมา อินเดีย เปอร์เซีย (3) เป็นเส้นทางสายไหมทางทะเล เป็นเมืองท่าที่สำคัญ ตั้งแต่สมัยอยุธยา (4) มีศิลปวัฒนธรรม การแสดงของชาวเมียนมาที่ยังคงรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ท้องถิ่นดั้งเดิม (5) มีวิถีชีวิตของชาวไทย - เมียนมา ที่ถ่ายทอดออกมาจากการดำเนินชีวิต บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำกุกยบุรี - ตะนาวศรี ตลอดสองฝั่งแม่น้ำ และ (6) ประวัติศาสตร์ของไทย ที่ถูกจารึกไว้ในดินแดนเมียนมา ทั้งในเมืองประจวบคีรีขันธ์และเมืองมะริด 2) สร้างเส้นทางการเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย - เมียนมา : กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดมะริด พบว่า ทั้งสองประเทศมีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมตามเส้นทางท่องเที่ยว ประจวบคีรีขันธ์ - หมู่บ้านมูตอง - ตะนาวศรี - มะริด ตั้งแต่ด่านตรวจคนเข้าเมือง ด่านสิงขร ประจวบคีรีขันธ์ ข้ามชายแดนไทยไปถึงจังหวัดมะริด สาธารณรัฐเมียนมา และ 3) สร้างเครือข่ายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างเส้นทางการเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย - เมียนมา มี 3 เครือข่าย ดังนี้ (1) เครือข่ายความร่วมมือเชิงพื้นที่ (2) เครือข่ายความร่วมมือด้านการบริหารจัดการและ (3) เครือข่ายความร่วมมือแบ่งตามโครงสร้างหน้าที่

คำสำคัญ : รูปแบบ, การพัฒนาศักยภาพ, การท่องเที่ยว, การมีส่วนร่วมของชุมชน

ABSTRACT

The objectives of the study “Cultural Tourism Potential Development for Creating Touring Route Connection along Thai-Myanmar Border: A Case Study of Prachuap Khiri Khan Province and Myeik City” were to: 1) evaluate cultural tourism potential for creating touring route connection along Thai-Myanmar border: A case study of Prachuap Khiri Khan Province and Myeik City, 2) create touring route connection along Thai-Myanmar Border: A case study of Prachuap Khiri Khan Province and Myeik City, and 3) create networks for cultural tourism potential development for creating touring route connection along Thai-Myanmar border: A case study of Prachuap Khiri Khan Province and Myeik City. The qualitative research approaches were employed in this study. For qualitative study, the in-depth interview was used for collecting data from 9 key informants consisting of people, tourism entrepreneurs, and government officials.

The research results were as follows: 1) The evaluation of cultural tourism potential for creating touring route connection along Thai-Myanmar boarder: A case study of Prachuap Khiri Khan Province and Myeik City revealed that: (1) there were historical tourism destinations connecting Thailand and Myanmar in the Ayuthaya Period, (2) there were such architectures in tourism destinations as temples, pagodas, buildings, which were mixed with Thai, Burmese, Indian, and Persian styles, (3) it was the sea silk road and an important port since Ayuthaya Period, (4) there were art, culture, and performance of Burmese people that were still conserved as a traditional local identity, (5) there was Thai-Myanmar way of life transferred from the living of people in Kui Buri river plain - Taninthary along the river banks, and (6) there was Thai history recorded in Myanmar both in Prachuap Khiri Khan Province and Myeik City. 2) The creation of touring route connection along Thai-Myanmar Boarder: A case study of Prachuap Khiri Khan Province and Myeik City revealed that two countries had cultural tourism destinations along the touring route of Prachuap Khiri Khan – Mudong Village – Taninthary – Myeik, from immigration checkpoint at Dan Sing Khon across Thai border to Myeik City of Myanmar. And 3) There were 3 networks for cultural tourism potential development for creating touring route connection along Thai-Myanmar boarder as follows: (1) area-based cooperation network, (2) management cooperation network, and (3) structural-functional cooperation network.

Keywords: Potential development, cultural tourism, touring route, Thai-Myanmar boarder

1. บทนำ

จากกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่กล่าวถึงการพัฒนาว่า “การพัฒนาไม่ใช่การสร้างสิ่งใหม่เพียงอย่างเดียว แต่ยังเป็นการรักษาสิ่งดีๆ ที่มีอยู่แล้วให้คงอยู่ด้วยการพัฒนานอกจากการสร้างสิ่งใหม่แล้ว ยังมีการรักษาความเจริญที่มีอยู่แล้วอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งเป็นภาระสำคัญเหมือนกันทุกคนจะละเลยมิได้” จากกระแสพระราชดำรัสดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาที่ยั่งยืน มีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนน้อมนำไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาองค์กรของตนรวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนำไปพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวนานาชาติ โดยมีการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวเดิมที่มีอยู่เป็นจุดขาย ควบคู่ไปกับ

การคงไว้ซึ่งสภาพแวดล้อม วิธีชีวิตแบบดั้งเดิมในแหล่งท่องเที่ยวและสนองความต้องการของชุมชนทั้งในปัจจุบันและในอนาคต สามารถสื่อผ่านรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นด้านความเชื่อ ความศรัทธาในวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น (Ismail, R. 2008) ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายประเภท เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นต้น (Manoon Mookpadit. 2008)

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญต่อมิติเศรษฐกิจและมิติด้านสังคมวัฒนธรรม ประเทศต่างๆ จึงได้เล็งเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในการสร้างรายได้ให้กับประเทศของตนอย่างมหาศาล โดยนำวัฒนธรรมมาเป็นส่วนหนึ่งในกลยุทธ์ของประเทศ เช่น ประเทศเกาหลีใต้มีการจัดตั้งหน่วยงานอิสระที่สนับสนุนภาคเอกชนในการส่งออกสินค้าวัฒนธรรมซึ่งเราจะเห็นโฆษณาการท่องเที่ยวของเกาหลีที่เน้นการสัมผัสวัฒนธรรมและเทคโนโลยี รวมถึงการโฆษณาแฝงในภาพยนตร์ซีรี่ส์ต่างๆ ของเกาหลี ในขณะที่ประเทศสิงคโปร์ก็พยายามใช้ความหลากหลายของเชื้อชาติ เป็นจุดขายในการท่องเที่ยวเช่นกัน ภายใต้แนวคิดที่ว่า Uniquely Singapore โดยมีการฟื้นฟูแหล่งวัฒนธรรมดั้งเดิมของคนสิงคโปร์เชื้อชาติจีน อินเดีย และมลายูในประเทศให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว สำหรับประเทศมาเลเซียการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะเน้นความเป็นมุสลิม สำหรับนักท่องเที่ยวที่อยากเข้ามาสัมผัสมิติต่างๆ ของชาวมุสลิม (Krairoek Pinkaeo, 2013) นอกจากนี้ประเทศไทยยังได้เล็งเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมเช่นกัน โดยระบุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-พ.ศ. 2559) ให้ความสำคัญของวัฒนธรรมและประเพณีเนื่องจากวัฒนธรรมเป็นกลไกในการสร้างความสามัคคีในสังคม และต้นทุนทางวัฒนธรรมสามารถนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจในรูปแบบเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์สะท้อนให้เห็นทุนทางวัฒนธรรมมีมิติในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่การท่องเที่ยว

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตั้งอยู่ภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย มีพื้นที่อาณาเขตชายแดนติดต่อกับจังหวัดมะริด ของสหภาพเมียนมา มีประวัติศาสตร์การเดินทางที่พม่าใช้เป็นเส้นทางเดินทัพมาตีประเทศไทยบริเวณด่านสิงขร ปัจจุบันได้มีการพัฒนาเป็นสถานที่ส่งเสริมการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว รวมถึงตลาดการค้าชายแดนที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจและกำลังได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องช่วยเอื้อประโยชน์ต่อการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ที่ผ่านมามูลค่าการค้าชายแดนไทย – สหภาพเมียนมา ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีค่าเฉลี่ยปีละ 350-400 ล้านบาท/ปี แต่หลังจากที่เปิดจุดผ่อนปรนพิเศษด่านสิงขรอย่างเป็นทางการแล้ว ตัวเลขมูลค่าการค้าและการท่องเที่ยวจะเพิ่มสูงขึ้นอาจถึงปีละกว่า 4,000 ล้านบาท (ASTV ผู้จัดการออนไลน์, 2558) ซึ่งจะส่งผลให้จังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดมะริด ได้ประโยชน์ในการเชื่อมโยงด้านการท่องเที่ยวร่วมกัน

โดยเฉพาะเส้นทางท่องเที่ยวจากอ่าวไทยกับทะเลอันดามันที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศไทยและสหภาพเมียนมาเพิ่มขึ้น

ขณะเดียวกันทั้งสองประเทศร่วมกันเปิดจุดผ่อนปรนพิเศษ (ด่านสิงขร) และในอนาคตจะเปิดเป็นด่านถาวรจึงเป็นโอกาสอันดีต่อการค้าและการท่องเที่ยวชายแดน แต่ด้วยข้อจำกัดทางด้านเส้นทาง การท่องเที่ยวระหว่างสองประเทศยังไม่เป็นที่ทราบของนักท่องเที่ยว และขาดการประชาสัมพันธ์และการสร้างศักยภาพของผู้ให้บริการเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคต คณะผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบริเวณชายแดนของทั้งสองประเทศ จึงต้องการศึกษา การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย-เมียนมา : กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดมะริด เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเชื่อมโยงชายแดนไทย-เมียนมา ให้กับหน่วยงานงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนเตรียมความพร้อมสำหรับการเปิดตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยสร้างจุดขาย สร้างมูลค่าเพิ่ม สร้างรายได้ และพัฒนาเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย-เมียนมา

2.2 เพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย-เมียนมา

2.3 เพื่อสร้างเครือข่ายการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย-เมียนมา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในการนำเสนอเป็นข้อความพรรณนา

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามและประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย-เมียนมา : กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดมะริด ประกอบด้วย 1) การศึกษา วิเคราะห์ เอกสาร ตำรา บทความ

วารสาร สิ่งพิมพ์ งานวิจัย แนวคิดทฤษฎีรวมทั้งเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในชายแดนไทย–เมียนมา : กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดมะริด 2) ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ประชากรและกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดไว้และ 3) นำข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสารและเก็บข้อมูลมาสังเคราะห์และวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างเส้นทางการเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย–เมียนมา : กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดมะริด

ขั้นตอนที่ 2 จัดเวทีร่วมกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อนำข้อมูลจากการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างเส้นทางการเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย–เมียนมา : กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดมะริด และข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างเส้นทางการเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย–เมียนมา มาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อสร้างเส้นทางการเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย–เมียนมา : กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดมะริด ประกอบด้วย 1) ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ความต้องการของนักท่องเที่ยว ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 2) ดำเนินการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างเส้นทางการเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย–เมียนมา : กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดมะริด และข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างเส้นทางการเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย–เมียนมา และ 3) ดำเนินการสร้างเส้นทางการเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย–เมียนมา : กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดมะริดและ 4) เตรียมติดต่อประสานงานและสถานที่ในการจัดเวทีประชุมแบบสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้องตามที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการสร้างเครือข่ายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างเส้นทางการเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย–เมียนมา : กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดมะริด ประกอบด้วย 1) ดำเนินการประชุมแบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้องได้ร่วมระดมความคิดและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเส้นทางการเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย – เมียนมา : กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดมะริด 2) สรุปและวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มกับชุมชนตามรายเส้นทางการเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย–เมียนมา : กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดมะริด เพื่อดำเนินการสร้างเครือข่ายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างเส้นทางการเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย–เมียนมา : กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดมะริดและ 3) สรุปและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ตามวัตถุประสงค์และขั้นตอนของการวิจัยพร้อมจัดทำรูปแบบฉบับสมบูรณ์

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยได้กระทำอย่างต่อเนื่องตลอดกระบวนการวิจัย ตั้งแต่ก่อนการสัมภาษณ์ การเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยจะยึดหลักการตามแนวคิดของมิลเลส และฮิวบีแมน (Miles and Huberman, 1984) แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) การลดทอนข้อมูล (Data reduction) ผู้วิจัยได้เรียบเรียงข้อมูลที่ได้จากการศึกษา เอกสาร บทสรุปที่ได้วิเคราะห์จากการบันทึกเสียงที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีความเกี่ยวข้อง และผู้เชี่ยวชาญการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อสร้างเส้นทางการเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย-เมียนมา : กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดมะริด 2) การจัดระเบียบข้อมูล (Data display) ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการลดทอนข้อมูลแล้วมาจัดเป็นหมวดหมู่ โดยจำแนกตามการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อสร้างเส้นทางการเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย-เมียนมา : กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดมะริด และ 3) การหาข้อสรุปและการตีความ (Conclusion interpretation) ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแบบสามเส้า โดยพิจารณาความสอดคล้อง และความแตกต่างของข้อมูลที่ได้จากการจัดระเบียบข้อมูล แล้วมาหาข้อสรุป และตีความในรูปแบบการพรรณนาตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย-เมียนมา : กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดมะริด จากการลงพื้นที่สำรวจ พบว่ามีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ 1) วัดด่านสิงขร พบว่า วัดจะมีศาลาซึ่งประดิษฐานหลวงพ่อกิ่งทอง ซึ่งจากคำบอกเล่าของนายบุญสม เผือกผุด และชาวบ้านเล่าว่าวัดด่านสิงขรเป็นสถานที่ชาวบ้านชาวไทยและชาวพม่า เข้ามาสักการบูชา และทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันเข้าพรรษา วันมาฆบูชา ฯลฯ และจะมีชาวพม่าเข้ามาทำกิจกรรมเกี่ยวกับการสานสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยกับชาวพม่า ในวันสงกรานต์ของทุกปี 2) เขาคันฮอก (เมืองลับแล) ตั้งอยู่บนถนนทางหลวงชนบท พช. 1039 หมู่ 6 ตำบลคลองวาฬ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากการลงพื้นที่สำรวจพื้นที่เขาคันฮอกหรือเรียกอีกชื่อว่าเมืองลับแล มีลักษณะเป็นแนวหินที่มีขนาดใหญ่ สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน เป็นพื้นที่รกร้างไม่มีผู้คนอยู่อาศัย และสามารถขึ้นไปบนหินเพื่อชมวิวยิวทัศน์สามารถมองเห็นไกลเห็นจนถึงแนวทะเล นอกจากนี้ยังมีการเล่าว่าในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 มีทหารญี่ปุ่นได้ทำการขน ทองคำ เสบียง

อาหาร อาวุธยุทโธปกรณ์ โดยใช้รถยนต์ขับเข้าไปเก็บไว้ในบริเวณถ้ำจากนั้นคนที่อยู่นอกถ้ำได้ทำการ
 ระเบิดปิดปากถ้ำ ทำให้คนที่อยู่ในถ้ำเสียชีวิตพร้อมกับสิ่งของที่อยู่ในถ้ำ เมื่อมีบุคคลภายนอกเข้าไป
 สืบสวนก็จะเจ็บป่วยและเสียชีวิตลงซึ่งไม่ทราบสาเหตุของการเสียชีวิต จึงทำให้ชาวบ้านไม่กล้าที่จะ
 เข้าไปทำกิจกรรมในบริเวณดังกล่าว 3) ตลาดด่านสิงขร ตั้งอยู่ที่ ม. 6 ต.คลองวาฬ อ.เมือง จ.
 ประจวบฯ ตลาดชายแดนด่านสิงขร บริเวณพรมแดนไทย-เมียนมา ที่เป็นทั้งจุดผ่อนปรนทางการค้า
 และได้รับการพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวของ จ.ประจวบคีรีขันธ์ เชื่อมต่อระหว่างฝั่งไทยที่ ต.คลอง
 วาฬ อ.เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์ กับฝั่งเมียนมา ที่หมู่บ้านมูตอง เมืองมะริดตลาดชายแดนสิงขร เปิด
 ทำการทุกวันและจะมีบรรยากาศคึกคักมากเป็นพิเศษในวันเสาร์ เพราะมีการผ่อนผันให้ชาวเมียนมา
 นำสินค้าเกษตรต่างๆ ประเภทผัก ผลไม้ ดอกไม้สดๆ ข้ามฝั่งเข้ามาวางขายได้ สำหรับภายในพื้นที่
 ตลาด มีการแบ่งเป็นโซนต่าง ๆ อย่างเป็นหมวดหมู่ เช่น โซนเฟอร์นิเจอร์ที่ทำจากไม้ มีทั้งโต๊ะไม้
 เก้าอี้ไม้ขนาดใหญ่เล็ก ไม้แกะสลักแฮนด์เมดให้เลือกซื้อหลากหลายรูปแบบ 4) ศาลเจ้าพ่อหินกอง
 ศาลเจ้าพ่อหินกองเป็นศาลไทยและพม่าตั้งหันหลังชนกันเลยจุดตรวจ ตชด.ไทย ไปประมาณ 200
 ร้อยเมตร เข้าสู่พื้นที่ซึ่งทั้งฝ่ายไทยกับพม่าตกลงให้เป็นเขต “No man's land” มีศาลเจ้าที่ไทยและ
 เมียนมา 2 หลัง ตั้งหันหลังชนกันอยู่ มีเรื่องราวบอกเล่าจากผู้สร้างศาลที่ยังมีชีวิต อดีตผู้ใหญ่บ้าน
 สิงขร ช่วงปี 2539 - 2556 คุณฉะอ้อน วิไลรัตน์ เล่าว่าศาลนี้ชื่อ "ศาลเจ้าพ่อหินกอง" ทั้งสองศาลนี้มี
 ข้อแตกต่างกันอย่างชัดเจน ศาลไทย หลังคาทรงแหลมแบบบ้านไทย ส่วนของพม่าหลังคาเป็นชั้นๆ ลด
 ระดับพื้นที่ในบริเวณศาลดูเก่าเสื่อมโทรมบ้าง ในขณะที่ทั้งสองประเทศกำลังพัฒนาไปข้างหน้า แต่
 ทว่าพื้นที่ตรงนี้ และยาวขึ้นไปอีกจนถึงด่านมูตอง ยังบอกไม่ได้ว่า ใครควรเป็นเจ้าของจึงเป็นพื้นที่ ๆ
 กฎหมายของทั้งสองประเทศ

ส่วนการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยว
 เชื่อมโยงชายแดนไทย-เมียนมา : กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดมะริด จุดเด่นของ
 แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในเมียนมาที่มีสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้าชม 1) หมู่บ้านมูตอง เป็น
 หมู่บ้านที่มีอาณาเขตติดต่อกับชายแดน เป็นหมู่บ้านเล็กๆ บริเวณชายแดน ประกอบด้วย 9 หมู่บ้าน
 นับตามสะพานที่เคยสร้างไว้ในอดีต ประกอบด้วย หมู่บ้านสะพาน 1 เป็นเขตพื้นที่ชุมชน มีคนอาศัย
 อยู่หนาแน่น หมู่บ้านสะพาน 3 เป็นที่อยู่ของชุมชนกะเหรี่ยงในเมียนมา มีประวัติการสู้รบกับรัฐบาล
 เมียนมาในอดีต หมู่บ้านสะพาน 4 พื้นที่ส่วนมากเป็นของบริษัท พีพีที ซึ่งเป็นโรงงานปาล์ม น้ำมันและที่
 พักคนงานของบริษัทพีพีที และหมู่บ้านสะพาน 2 หมู่บ้านสะพาน 5 หมู่บ้านสะพาน 6 หมู่บ้าน
 สะพาน 7 หมู่บ้านสะพาน 8 หมู่บ้านสะพาน 9 มีน้ำตกมีคนอาศัยอยู่ เป็นพื้นที่ที่ไม่มีหมู่บ้านและ
 ประชากรอาศัยอยู่ เป็นสวนปาล์มของนายทุน มีแหล่งท่องเที่ยวหรือสถานที่ที่มีสามารดึงดูดใจ

นักท่องเที่ยว ได้เข้าชม ประกอบด้วย 1) หอนาฬิกาประจำหมู่บ้าน สร้างจากไม้ทานาคาขนาดใหญ่ เป็นไม้ท้องถิ่นของเมียนมา ทั้งต้นนำมาสร้างเป็นฐานนาฬิกาด้วยรูปทรงที่สวยงาม หอนาฬิกาแห่งนี้ เป็นสัญลักษณ์ประจำหมู่บ้าน 2) วัดเจดีย์ทอง เป็นวัดเก่าแก่ ได้รับการบูรณะ และสร้างเจดีย์ทองไว้ให้ ชุมชนสักการบูชา กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวนิยมคือสักการะเจดีย์ และโยนเหรียญลงในบาตรครุฑ อธิฐานจิต หากเหรียญตกลงในบาตรจะสมปรารถนาตามที่อธิษฐานไว้ 3) วิถีชีวิตชุมชนเมียนมาบริเวณ ตะเข็บชายแดน อาทิ ตลาดพื้นเมือง มีสินค้าพื้นเมือง อาหารพื้นเมือง สินค้า ของที่ระลึก และเฟอร์นิเจอร์จำหน่าย 4) ศิลปวัฒนธรรม การแสดงของชุมชนชาวมูตอง ที่สอดคล้องกับความเชื่อทาง ศาสนาที่นับถือ ในงานประจำปี งานประเพณียกช่อฟ้า ประเพณีสงกรานต์ 5) เหมืองแร่ดีบุก ที่เกิดจาก การสัมปทานเหมืองแร่ของบริษัทอาเซียนไทย ซึ่งในปัจจุบันหมดเขตสัมปทาน กลายเป็นเหมืองร้าง มีน้ำขังอยู่ ด้วยความที่บริเวณนี้ยังคงหลงเหลือแร่อยู่บ้าง จึงทำให้น้ำกลายเป็นสีมรกต 2) หมู่บ้าน ลิงขร และชุมชนไทยพลัดถิ่น ในสมัยอยุธยาหมู่บ้านลิงขร เป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทย เป็นกลุ่ม ชาติพันธุ์ไทยสยามที่ถูกกวาดต้อนและอพยพมาอยู่ตั้งแต่หลังเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 ประชากรใน หมู่บ้านแห่งนี้ยังคงตั้งหลักปักฐานอยู่หมู่บ้านแห่งนี้ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารร่วมกับภาษาเมียนมา มีประเพณีวัฒนธรรมที่ยังคงไว้ซึ่งความเป็นไทย ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง นอกจากนี้ยังมีศิลปะ การละเล่น และการแสดงมีลักษณะคล้ายศิลปะการละเล่นในภาคใต้ของ ประเทศไทย ได้แก่ หนังตะลุง มโนราห์ ซึ่งการแสดงหนังตะลุง แสดงให้เห็นถึงการดำเนินชีวิตของ ชาวบ้านลิงขร โดยเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับคนไทยพลัดถิ่นที่ไม่มีสิทธิ์ใดๆ ในการเป็นพลเมืองเมียนมา จัดการแสดงในงานมหรสพ งานรื่นเริง 3) เมืองตะนาวศรี ตามหลักศิลาจารึกบันทึกไว้ว่าเมืองตะนาว ศรีเคยเป็นดินแดนของอาณาจักรไทยทางฝั่งตะวันตกในอดีต จากการสัมภาษณ์ คุณสมเดียรติ เเอาจิมะ พบว่า เดิมเมืองตะนาวศรีเป็นเมืองค้าขายทางน้ำในสมัยกรุงศรีอยุธยา ในอดีตเป็นเมือง พระยามหานครที่ต้องเข้ามาถือน้ำพิพัฒน์สัตยา คณะผู้วิจัยพบหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ โดยมีร่องรอยกำแพงเมืองเก่าและสถาปัตยกรรมการสร้างบ้านเรือนแบบไทย เมืองตะนาวศรีเป็น เมืองที่ระบุถึงการดำรงอยู่ของ ชาวไทยในอดีตและคณะราชทูตจากเปอร์เซีย จากการสำรวจและ สัมภาษณ์ พบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชายแดนไทยเมียนมา ในตะนาวศรีและมะริด และ 4) จังหวัดมะริดเป็นเมืองท่าที่สำคัญของไทยในอดีต มีหลักฐานทางโบราณคดีและบันทึกของ ชาวตะวันตกที่บ่งบอกถึงเมืองมะริดเป็นเส้นทางสายไหม เส้นทางการค้า การเดินเรือที่สำคัญ ระหว่างกรุงศรีอยุธยา กับนานาประเทศ อาทิ ประเทศอินเดีย จีน และเปอร์เซีย เป็นระยะเวลา ยาวนานจนถึงต้นรัตนโกสินทร์ หลักฐานชิ้นสำคัญหลายชิ้นถูกถ่ายทอดสู่งานศิลปะ และ

สถาปัตยกรรมสิ่งปลูกสร้าง ตำนาน เรื่องเล่า รวมถึงจิตรกรรมในโบสถ์หรือวิหารที่หลงเหลืออยู่ในปัจจุบัน จึงทำให้เมืองมะริดเป็นเมืองท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่น่าค้นหาอีกแห่งหนึ่ง

4.2 เพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย - เมียนมา : กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดมะริด จากการวิเคราะห์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมพบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่กล่าวมาข้างต้น มีศักยภาพและความดึงดูดใจนักท่องเที่ยว สามารถนำมาสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย - เมียนมา : กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดมะริด สามารถสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย - เมียนมา : กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดมะริด พบว่า ทั้งสองประเทศมีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมตามเส้นทางท่องเที่ยว ประจวบคีรีขันธ์ - หมู่บ้านมูตอง - ตะนาวศรี - มะริด ตั้งแต่ด่านตรวจคนเข้าเมือง ด่านสิงขร ประจวบคีรีขันธ์ ข้ามชายแดนไทยไปถึงจังหวัดมะริด สาธารณรัฐ เมียนมา

4.3 เพื่อสร้างเครือข่ายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย -เมียนมา : กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดมะริด จากการสัมภาษณ์และสังเกต พบว่า มีการสร้างเครือข่ายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย -เมียนมา : กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดมะริด

เกิดจากการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร สถาบัน โดยมีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และความต้องการบางอย่างร่วมกัน ร่วมกันดำเนินกิจกรรมบางอย่างโดยที่สมาชิกขององค์กรระหว่างคนในองค์กร และระหว่างองค์กรนั้นกับองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะเห็นว่าการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารประสบการณ์ แล้วพัฒนาไปสู่การวางแผนร่วมกัน ดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน ทำให้ด้านหนึ่งหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อน อีกด้านหนึ่งทำให้กิจกรรมนั้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีเครือข่าย 3 ลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ 1) เครือข่ายความร่วมมือเชิงพื้นที่ 2) เครือข่ายความร่วมมือด้านการบริหารจัดการและ 3) เครือข่ายความร่วมมือแบ่งตามโครงสร้างหน้าที่

5. อภิปรายผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย –เมียนมา : กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดมะริด

จากการวิเคราะห์ ผลการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย –เมียนมา : กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดมะริด พบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่กล่าวมาข้างต้น มีศักยภาพและความดึงดูดใจนักท่องเที่ยวทั้งทางด้านความงาม ประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจ วัฒนธรรมประเพณีที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมท้องถิ่นที่มีลักษณะเด่น ในพื้นที่ที่ทำวิจัยโดยสรุปการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย –เมียนมา : กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดมะริดที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าเยี่ยมชมได้ดังนี้ 1) มีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เชื่อมโยงระหว่างประเทศไทย ในสมัยอยุธยา กับสหภาพเมียนมา 2) สถาปัตยกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ วัด เจดีย์ สิ่งปลูกสร้าง มีความผสมผสาน ทั้งในรูปแบบของไทย เมียนมา อินเดีย เปอร์เซีย 3) เป็นเส้นทางสายไหมทางทะเล เป็นเมืองท่าที่สำคัญ ตั้งแต่สมัยอยุธยา 4) ศิลปวัฒนธรรม การแสดงของชาวไทย – เมียนมาที่ยังคงรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ท้องถิ่นดั้งเดิม 5) วิถีชีวิตของชาวไทย - เมียนมา ที่ถ่ายทอดออกมาจากการดำเนินชีวิต บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำตะนาวศรีตลอดสองฝั่งแม่น้ำ จากเมืองตะนาวศรี สู่มืองมะริด สะท้อนให้เห็นความเป็นชาวไทย – เมียนมาอย่างแท้จริงและ 6) ประวัติศาสตร์ของไทย ที่ถูกจารึกไว้ในดินแดนเมียนมา ทั้งในเมืองไทย บริเวณด่านสิงขร และตะนาวศรีและเมืองมะริด สหภาพเมียนมา ซึ่งสอดคล้องกับ Tourism Authority of Thailand (2002) ซึ่งแบ่งประเภทของการท่องเที่ยวได้ 12 ประเภท ดังนี้ 1) แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2) แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวิทยาการ 3) แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ 4) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 5) แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ 6) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

7) แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ 8) แหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด 9) แหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตก 10) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 11) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทเกาะ และ 12) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทแก่ง

ตอนที่ 2 เพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย - เมียนมา : กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดมะริด

จากการวิเคราะห์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมพบว่า ทั้งสองประเทศมีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมตามเส้นทางท่องเที่ยวประจวบคีรีขันธ์ - หมู่บ้านมูตอง - ตะนาวศรี - มะริด ตั้งแต่ด่านตรวจคนเข้าเมือง ด่านสิงขร ประจวบคีรีขันธ์ ข้ามชายแดนไทยไปถึงจังหวัดมะริด สาธารณรัฐเมียนมาซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเซอร์โตและปีเตอร์ (Certo and Peter, 1991) กล่าวว่า กระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategy Process) มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ คือ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม คือ การพิจารณาจุดแข็ง จุดอ่อนภายในองค์กรและปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาสและอุปสรรคต่อองค์กร ซึ่งเป็นเงื่อนไขต่อความสำเร็จขององค์กร การกำหนดทิศทางขององค์กร คือ การนำพันธกิจและวัตถุประสงค์ขององค์กรมาพิจารณาโดยเน้นประโยชน์ที่จะได้รับ 2) การกำหนดกลยุทธ์ คือ การพิจารณาออกแบบและเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมเพื่อนำไปปฏิบัติแล้วทำให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ 3) การปฏิบัติตามกลยุทธ์ คือ การนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ โดยคำนึงถึงโครงสร้างองค์กรและวัฒนธรรมองค์กร เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ 4) การควบคุมกลยุทธ์ คือ การติดตามผลการปฏิบัติงาน และ 5) การประเมินผลกระบวนการดำเนินการ

ตอนที่ 3 เพื่อสร้างเครือข่ายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย - เมียนมา : กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดมะริด พบว่ามีเครือข่าย 3 ลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ 1) เครือข่ายความร่วมมือเชิงพื้นที่ 2) เครือข่ายความร่วมมือด้านการบริหารจัดการ และ 3) เครือข่ายความร่วมมือแบ่งตามโครงสร้างหน้าที่ ทั้งนี้เพราะว่า เครือข่ายอาจเป็นเครือข่ายแบบผสมผสานระหว่างสมาชิกที่แตกต่างกันในสถานภาพ เช่น เป็นผู้นำชุมชน ข้าราชการ นักธุรกิจ นักวิชาการ แต่เมื่อทุกคนมีเป้าหมายร่วมกันก็สามารถเป็นเครือข่ายได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อัดัม บูลกี (Adam Burke, 1999 : 76-79) กล่าวว่า การที่เครือข่ายดำรงอยู่ได้ก็ด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเพื่อเป็นศูนย์กลางของการสนับสนุน เพื่อให้เกิดประโยชน์จากการมีประสบการณ์แตกต่างกัน เพื่อเป็นช่องทางสำหรับแหล่งทุน เครือข่ายเป็นเวทีในการเจรจาต่อรองกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ หน่วยงานส่งเสริมสนับสนุนการสร้างเครือข่ายด้วยเป้าหมาย 2 ประการ คือ 1) เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและสนับสนุนการเสริมสร้างอำนาจแก่ประชาชน 2) เพื่อเป็นช่องทางสำหรับการให้บริการแก่ประชาชน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ควรตระหนักและเห็นคุณค่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเน้นให้คนในชุมชนที่ขับเคลื่อนโดยชุมชน

6.2 ควรมีการศึกษาแบบเจาะลึกด้านกิจกรรมเกี่ยวกับท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างเส้นทางการเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย-เมียนมา ในภูมิภาคอื่นๆ และในระดับประเทศ ตลอดจนประเทศกลุ่มอาเซียนต่อไป

References

- Adam Burke. (1999). *Communication and development: A Practical Guide*. London : Development Division Department for International Development.
- Certo, S.C. and Peter, P. J. (1991). *Strategic Management*. 3rd ed. Auster Press.
- Charles R. Goeldner, J.R. Brent Ritchie. (2006). *Tourism : principles, practices, philosophies*. Retrieved 25 May 2016 from <http://trove.nla.gov.au/work/5783876>.
- Krairoek Pinkaeo. (2013). *Cultural Tourism*. Retrived December 12,2019, From <http://tourism-dan1.blogspot.com>
- Lumsdom, L. (1999). *Tourism marketing*. Oxford : The Alden Group.
- Manoon Mookpadit. (2008). *An Analytical Study of H.M. The King's Sufficiency Economy Philosophy and Buddhism*. Graduate School : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Mill, R. and Morrison, A. M. (1992). *The Tourism System.: and Introductory Text*. New Jersey : Prince - Hall Intentional Inc.
- Ministry of Tourism and Sports. (2005). *Tourism Strategy*. Bangkok: Office of the Public Sector Development Commission.
- Ministry of Tourism and Sports. (2011). *National Tourism Development Plan 2012-2016*. Bangkok: Ministry of Tourism and Sports.
- Tourism Authority of Thailand. (2002). *Study Project for Tourism Development Action Plan in Phetchaburi Province*. Bangkok: National Institute of Scientific and Technological Research.

การพัฒนาชุมชนวิถีประชาธิปไตยตามหลักธรรมาภิบาล: หลักความโปร่งใส
ของประชาชนในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

THE COMMUNITY DEVELOPMENT BASED ON THE DEMOCRATIC
GOVERNANCE: TRANSPARENCY PRINCIPLES IN DUSIT DISTRICT, BANGKOK.

ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด*

Phusit Phukamchanoad

Received: August 11, 2019

Revised: September 03, 2019

Accepted: December 29, 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่กิจกรรมทางการเมือง วิถีประชาธิปไตยแบบไทยและการศึกษาทัศนคติของประชาชนในการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐและภาคประชาชนตามหลักธรรมาภิบาล: ความโปร่งใสในชุมชนเพื่อการพัฒนาวิถีประชาธิปไตย โดยทำการเก็บข้อมูลจากประชาชนใน 46 ชุมชน จำนวน 400 กลุ่มตัวอย่างในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร และอาศัยอยู่นอกชุมชน จำนวน 60 กลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้นกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์ 460 คน รวมถึงทำการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน จำนวน 46 คน ผลการวิจัยว่า

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมพัฒนาเชิงพื้นที่และกิจกรรมส่วนรวมของหน่วยงานรัฐที่จัดให้กับประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางส่วนด้านการวิเคราะห์วางแผนในการพัฒนาพื้นที่ประชาชนมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ในประเด็นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาประชาชนคิดว่าตนเองมีสิทธิเสรีภาพในการดำรงชีวิตประจำวันอย่างเต็มเปี่ยม แต่ขาดการมีสิทธิเสรีภาพในการรวมกลุ่มกันซึ่งมีการจัดกิจกรรมรวมกลุ่มจะมีทหารและเจ้าหน้าที่รัฐเข้ามาเฝ้าสังเกตการณ์ร่วมด้วยเสมอ ทั้งนี้ประชาชนมีทัศนคติต่อกิจกรรมทางการเมืองและวิถีทางการเมืองการปกครองประชาธิปไตยแบบไทยอย่างชัดเจนในมิติความจริงที่ว่าประชาชนให้

* Department of Social Development Management, Faculty of Humanities and Social Science, Suan Sunandha Rajabhat University.

ความสำคัญกับการมีความเชื่อมั่น และชื่นชมในระบอบการปกครองที่มีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันสูงสุดที่จะสามารถแก้ปัญหาของชาติให้มั่นคงยั่งยืน และมีความเหมาะสมต่อการปกครองในประเทศไทย อยู่ในระดับจริงหรือระดับมากที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาความคิดเห็นว่า การช่วยเหลือเกื้อกูลกันหรือระบบอุปถัมภ์นั้นยังเป็นพฤติกรรมที่ปฏิบัติกันอยู่ในสังคมไทย อยู่ในระดับจริงเช่นเดียวกัน พร้อมกันนั้นประชาชนเชื่อมั่นในหลักธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใสที่สุดในเรื่องที่ว่าเมื่อมีกิจกรรมที่ขอความร่วมมือจากองค์กรภาคเอกชน หรือภาครัฐ วิชาการจากภายนอก ผู้นำและคณะกรรมการชุมชนได้มีการประกาศเปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนได้รับรู้และเปิดโอกาสให้เข้าร่วมอย่างทั่วถึงกันในชุมชน ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อวิถีประชาธิปไตย ได้แก่ เพศ รายได้ต่อเดือน และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของประชาชน, วิถีประชาธิปไตย, หลักความโปร่งใส, ชุมชนเมือง

ABSTRACT

This research aims to explore the public participation in the area development activities, political activities and public activities organized by the governmental agencies for the citizens. It also studies the public attitudes on the public and private sectors' operations, and analyzes each community in order to select model communities and develop the communities based on good governance: transparency in all communities. The data was collected from 400 samples residing in 46 communities located in Dusit district, Bangkok and 60 samples outside the communities; therefore, there were 460 samples used as the unit of analysis in total. Moreover, there were interviews with 46 community leaders.

The results of this research were as following;

The public participation in the area development activities and public activities conducted by governmental agencies for the citizens was overall rated at moderate level. In terms of the analytical planning for area development, there was the least amount of public participation. Regarding the participation in political activities over the past five years, the samples believed that they had freedom and

rights to living to the full extent, but they did not have freedom of assembly; during assembly activities, there were always soldiers and governmental officers observing them. Nonetheless, the samples had clear attitudes towards political activities and Thai democratic governance due to the fact that the samples gave importance to the confidence and admiration in constitutional democracy and believed that it could sustainably solve the country's problems and suit Thailand's governance at true or high level, with the highest mean. Next, the statement in which the patronage system or interdependency is still a common practice in Thai society was rated at true level as well. Simultaneously, the samples were confident in the transparency-related good governance the most when the activities involved the collaboration with private organizations or external publicly academic sector. Community leaders and committees had shared information with the public and allowed the inclusive participation in the communities. As for the factors affecting the democratic way of life such as gender, income and being a member of a social group.

Keywords: Public Participation, Way of Democratic, Good Governance: Transparency, Urban Community.

1. บทนำ

ประเทศไทยนับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองปี พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน มีรัฐธรรมนูญถึง 18 ฉบับ หากพิจารณากระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยไทยภายในระยะเวลา 82 ปีที่ผ่านมา เห็นได้ว่า พัฒนาการทางการเมืองมีการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการชะงักงันในขั้นตอนการพัฒนาไปสู่การสร้างระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย คำว่า “กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง” โดยหลักแล้วจะอยู่ภายใต้บทบาทของชนชั้นนำเป็นสำคัญ ในขณะที่ประชาชนมีบทบาทหลักเพียงการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแต่เพียงอย่างเดียว ส่งผลให้การพัฒนาวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตยในภาคประชาชนเป็นไปอย่างเชื่องช้า บทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตยที่จะทำให้ประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะความเป็นพลเมืองนั้นไม่เคยเกิดขึ้นจริงจังและเป็นรูปธรรม ในสภาพความเป็นจริงประชาชนมีฐานะและแสดงบทบาทแก่ผู้ดูหมิ่น มากกว่า ที่เข้ามามีบทบาทในฐานะพลเมือง ประเด็นนี้ คือ ดัชนีชี้วัดความล้มเหลวของการ

พัฒนาประชาธิปไตยไทย และการสร้างวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตยในประเทศไทย (Office of Political Development Council King Prajadhipok's Institute, 2011: 52-53) ทัศนศึกษา: หลักการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในเหตุการณ์สำคัญที่ส่งผลถึงการเรียกร้องประชาธิปไตย คือเมื่อเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 จึงทำให้กระแสประชาธิปไตยกลับมาเฟื่องฟูใน สังคมไทยอีกครั้ง นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่ทำให้ประชาชนชาวไทยตื่นตัวในการเข้ามามีส่วนร่วม ทางการเมืองมากขึ้น จนในที่สุดกระแสประชาธิปไตยของโลกได้มีอิทธิพลเข้ามาขับเคลื่อนให้การมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชนได้พัฒนาไปสู่การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาชน จนมี ความรู้สึกประหนึ่งว่า “การเมืองเป็นเรื่องที่ประชาชนต้องรับผิดชอบร่วมกัน การใช้อำนาจทางการเมืองล้วน มีผลต่อวิถีชีวิตของประชาชนทั้งสิ้น” (Sombat Thamrongthanyawong, 2006: 562-563)

นอกจากนี้การที่ รัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2550 ได้กำหนดบทบาทของประชาชนเกี่ยวกับการเมืองก็เป็นสาเหตุสำคัญที่ซึ่ง สะท้อนเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้อย่างชัดเจน ตามมาตรา 63 บุคคลย่อมมีเสรีภาพใน การชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ มาตรา 65 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมตัวกันจัดตั้งพรรค การเมืองเพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนแลเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองให้เป็นไปตาม เจตนารมณ์นั้นตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (Royal Thai Government Gazette, 2007: 17-18) เมื่อประชาชนได้รับการยอมรับในการแสดงออกทางการเมืองอย่างเป็นทางการจึงทำให้ประชาชนในเขตดุสิต กรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเขตที่มีสถาบันทางการเมืองที่สำคัญของประเทศตั้งอยู่มากมาย เช่น รัฐสภา ทำเนียบรัฐบาล พรรคการเมือง รวมถึงกรมกองของหน่วยราชการต่าง ๆ ซึ่งมีผลกระทบทางการเมืองโดยตรงต่อประชาชนแต่กลับ พบว่า เมื่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด กรุงเทพมหานคร ณ วันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2552 ที่ผ่านมา สถิติของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานคร ทั้ง 50 เขต พบว่าเขตที่มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งน้อยที่สุด คือ เขตดุสิต มีผู้มาใช้สิทธิทั้งสิ้น 38,869 คน จากจำนวนผู้มีสิทธิ 84,610 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 45.94 (Phusit Phukamchanoad, 2010: 1) และ ณ วันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2556 พบว่า ประชาชนเขตดุสิตมาใช้สิทธิเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเมื่อปีพ.ศ.2556 จึงเกิดคำถามว่าทำไมประชาชนจึงมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำ สะท้อนค่านิยมประชาธิปไตยในภาคประชาชน น้อยตามไปด้วย ซึ่งขัดแย้งกับบริบทเชิงพื้นที่ที่ประชาชนอาศัยอยู่ แต่สิ่งที่สำคัญเบื้องต้นในมิติการเมืองที่สะท้อนให้เห็นชัดเจนที่สุดและถูกต้องตามกฎหมายคือ การออกไปใช้สิทธิ์ เลือกตั้ง กลับได้รับการตอบรับที่น้อย ซึ่งส่งผล

กระทบต่อการสร้างค่านิยมด้านอื่น ๆ ไปด้วย ดังนั้น ข้าราชการ และประชาชน ต้องหันกลับมาให้ความสำคัญกับหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) หรือ “หลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี” ที่มีหลักพื้นฐาน 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลัก ความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า นอกจากนี้ยังมีการระบุเพิ่มเติมไว้ว่า 9 หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไว้มีหลักประสิทธิผล (Effectiveness) หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) หลักการตอบสนอง (Responsiveness) หลักการะรับผิดชอบ (Accountability) หลักความโปร่งใส (Transparency) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) หลักนิติธรรม (Rule of Law) หลักความเสมอภาค (Equity) (Office of the Public Sector Development Commission, 2009: 4; Department of Local Administration Ministry of the Interior, 2012: 2-3; Arithat Kaewkosaba, 2017: 4) นอกจากนี้ การพัฒนาชุมชนวิถีประชาธิปไตยตามหลักธรรมาภิบาลจำเป็นต้องเริ่ม ทั้งภาครัฐและประชาชนไปพร้อม ๆ กัน และมุ่งเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจงลงไปเพื่อสร้างค่านิยม ประชาธิปไตย และประชาธิปไตย ได้แก่ หลักความโปร่งใส สำหรับภาครัฐที่มีต่อองค์กรและ ประชาชน และหลักการมีส่วนร่วม ประชาชนมีผลต่อรัฐและท้องถิ่น ซึ่งคำว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชน” เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและเป็นเสมือนพฤติกรรมฐานรากของการพัฒนาสังคม เป็นบันไดขั้นแรกของการสร้างชาติ สร้างรัฐให้มั่นคงได้ การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นรากฐานให้กับรัฐ ราชการ เอกชน ประชาชน ต่อการคิดพัฒนา ต่อการสร้างชุมชนและสังคม การมีส่วนร่วมมักสะท้อนพฤติกรรมหลายอย่างที่เด่นชัด เช่น ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การต่างพึ่งพากัน การสนทนาปฏิสัมพันธ์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจับมือร่วมทำงาน การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมทำการแก้ไขปรับปรุง การมีความเป็นหนึ่งเดียว กลมเกลียวเหนียวแน่น ซึ่งแทบทุกคำสะท้อนถึงคนกับคน คนกับหน่วยงาน คนกับรัฐ การพัฒนาชุมชนพื้นที่หนึ่งใด จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นแกนหลักสำคัญของการพัฒนา ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลักทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (Phusit Phukamchanoat, 2018: 1) พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (ในหลวงรัชกาลที่ 9) ทรงเป็นนักประชาธิปไตย จึงทรงนำ “ประชาธิปไตย” มาใช้ในการบริหารเพื่อเปิดโอกาสให้สาธารณชน ประชาชนหรือเจ้าหน้าที่ทุกระดับ ได้มาร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่จะต้องคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชนหรือความต้องการของสาธารณชน (Office of the National Economic and Social Development Board, 2011: 18) ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...สำคัญที่สุดจะต้องหัดทำให้กว้างขวางหนักแน่น รู้จักรับฟังความคิดเห็น แม้กระทั่งความวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่นอย่างฉลาดเพราะการรู้จักรับฟังอย่างฉลาดนั้นแท้จริงคือ การระดมสติปัญญาและประสบการณ์อันหลากหลายมาอำนวยความสะดวกการบริหารงานให้ประสบความสำเร็จที่สมบูรณ์นั่นเอง...”

ดังนั้นลักษณะของการมีส่วนร่วมก่อความพหุติกรรมที่ยั่งยืนของความสามัคคีของประชาชนให้มั่นคง เมื่อคนสามัคคีกันย่อมสร้างความสำเร็จตรงตามเป้าหมายที่ต้องการอย่างสมบูรณ์ ซึ่งพหุติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนมักสะท้อนออกเบื้องต้น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Cohen, J. & Uphoff, N., 1980: 213) ส่วนความโปร่งใสในนั้นได้มีเกณฑ์เกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ที่ สำนักงาน ป.ป.ช. ได้จำแนกออกเป็น 10 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การปฏิบัติหน้าที่ 2) การใช้งบประมาณ 3) การใช้อำนาจ 4) การใช้ทรัพย์สินของราชการ 5) การแก้ไขปัญหาการทุจริต 6) คุณภาพการดำเนินงาน 7) ประสิทธิภาพการสื่อสาร 8) การปรับปรุงระบบการทำงาน 9) การเปิดเผยข้อมูล 10) การป้องกันการทุจริต (Moral and transparency assessment center of government agencies, 2018: 8) ดังนั้นการวิจัยนี้จึงมุ่งวิจัยที่ประชาชนรายชุมชนในพื้นที่เขตดุสิตที่เป็นพื้นที่เขตบริการของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และเป็นพื้นที่ที่มีประเด็นการมีส่วนร่วมในทางการเมืองที่ต่าง ๆ (การใช้สิทธิ์เลือกตั้ง) โดยผู้วิจัยให้ความสำคัญกับ ประชาชนและชุมชนอันเป็นฐานรากสำคัญของการขับเคลื่อนการพัฒนา การสร้างค่านิยมประชาธิปไตย การ ปลูกฝังจากครอบครัว เพื่อนร่วมงาน กลุ่มการเมืองในชุมชน ปลูกฝังความซื่อสัตย์สุจริตให้กับนักเรียน เยาวชน สร้างวัฒนธรรมความดี สร้างต้นแบบชุมชนวิถีประชาธิปไตยที่ดี ย่อมนำไปสู่การสร้างความมั่นคงที่ดีให้กับทั้งภาครัฐ และประชาชนดีตามไปด้วย

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่ กิจกรรมทางการเมือง วิถีประชาธิปไตยและกิจกรรมส่วนรวมของหน่วยงานรัฐที่จัดให้กับประชาชน

2.2 เพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชนในการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐและภาคประชาชนตามหลักธรรมาภิบาล: ความโปร่งใสต่อการทำงานของหน่วยงานและผู้นำในชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (mixed methods research) คือ เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผสมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ 46 ชุมชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

3.2 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กรณีการวิจัยที่เป็นเชิงปริมาณผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaires) จากประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งหมด 81,260 คน ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกขนาดของกลุ่ม ตัวอย่าง จำนวน 400 คน ในการวิจัยครั้งนี้มีการเก็บข้อมูลผู้ที่อาศัยอยู่นอกชุมชน จำนวน 60 กลุ่มตัวอย่าง แบบสอบถามที่สมบูรณ์เก็บกับกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 460 ชุด ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพได้เก็บจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เป็นผู้นำชุมชน หรือประธานกรรมการชุมชนในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 46 ชุมชน ซึ่งผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มแบบเจาะจงเฉพาะผู้นำชุมชน จำนวน 46 คน

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติเชิงอนุมานหรืออ้างอิง (Inferential Statistics) และหาความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา เป็นแบบการวิเคราะห์เชิงพรรณนาประกอบบริบทเชิงโครงสร้าง

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ประชาชนส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามให้ความสนใจในการตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 53.0) มีอายุตั้งแต่ 31 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 72.4) มีสถานภาพสมรสแล้ว (ร้อยละ 50.4) มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลายถึงมัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช.(ป.6-ม.6) (ร้อยละ 60.5) ส่วนในระดับการศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ 23.4) มีอาชีพรับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 23.7) และมีอาชีพค้าขาย (ร้อยละ 20.0) เป็นส่วนใหญ่ มีรายรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท (ร้อยละ 57.8) ในกิจกรรมทางสังคมส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม (ร้อยละ 57.6) โดยสังกัดกลุ่มทางสังคมที่ประชาชนเข้าร่วมเป็นสมาชิกในปัจจุบันในชุมชนเมืองที่เป็นกลุ่มอาชีพชุมชนเมือง (ร้อยละ 13.3) รองลงมาสมาชิกกองทุนชุมชนและชุมชนเมือง (ร้อยละ 9.8) มีเพื่อนบ้านที่สนิทสนมคุ้นเคย

กันเกือบทุกคนในชุมชนเมือง (ร้อยละ 86.9) การพบปะพูดคุย สนทนาปรึกษาและขอความช่วยเหลือเหลือกับเพื่อนบ้านที่สนิทสนมคุ้นเคยกันภายในชุมชนเมืองนาน ๆ ครั้งมากที่สุด (ร้อยละ 32.8) ไม่แตกต่างกับอีกหลายคนที่พูดคุย พบปะกันแทบทุกวัน (ร้อยละ 31.5) การมีบทบาทในครอบครัวในสถานะเป็นเพียงสมาชิกในครอบครัว (ร้อยละ 42.9) พ่อ เป็นผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว (ร้อยละ 28.3) พร้อมทั้งมีความผู้เป็นอาศัย/สมาชิกของบ้าน (ร้อยละ 47.9) รองลงมาที่มีความเป็นเจ้าของบ้าน (ร้อยละ 28.8) และส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของชุมชนหรือลูกบ้าน (ร้อยละ 86.4)

4.2 ประชาชนในพื้นที่ชุมชน 46 ชุมชนและพื้นที่นอกชุมชนในเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความคิดเห็นที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ บทบาทในทางประชาธิปไตย ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาและครอบครัวปฏิบัติ หรือได้รับผลกระทบจริง ๆ โดยตรง ประชาชนยังคงคิดว่าตนเองมีสิทธิเสรีภาพในการดำรงชีวิตประจำวัน (ร้อยละ 56.3) รองลงมา 3 ลำดับ ได้แก่ การมีสิทธิเสรีภาพในการประกอบอาชีพ (ร้อยละ 50.7) การไปเลือกตั้งกรรมการกองทุน กรรมการอาชีพ กรรมการชุมชน สข. สก. สส. สว. หรือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 50.0) ความมีสิทธิเสรีภาพในพูด พบปะเสวนา จับกลุ่มพูดคุยกันได้ตามปกติ (ร้อยละ 39.6) และบุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย (ร้อยละ 35.7)

4.3 วิธีการทางการเมืองการปกครองประชาธิปไตยแบบไทย โดยประชาชนในชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีพฤติกรรมในการมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมทางการเมือง พ.ศ. 2562 หมายความว่า การเลือกตั้งที่จะเกิดในปี พ.ศ. 2562 นั้นประชาชนจะไปใช้สิทธิเสรีภาพในการพัฒนาประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนจำนวน 460 คนจากผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลเมื่อ ตุลาคม 2561 - กุมภาพันธ์ 2562 มีผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นที่ ต้องไปเลือกตั้งผู้แทนท้องถิ่น หรือ ส.ส. หรือ ส.ว. (ร้อยละ 59.3) โดยการแสดงตนเป็นผู้สนใจทางการเมือง เช่น ร่วมพูดคุยเรื่องการเมือง (ร้อยละ 19.3) ร่วมการประชุม ฟังการหาเสียง แนะนำตัว หรือการชุมนุมทางการเมือง (ร้อยละ 17.8) และพยายามพูดเชิญชวนให้ผู้อื่นไปเลือกผู้ที่ตนสนับสนุน (ร้อยละ 10.7) แต่ยังพบว่า ประชาชนไม่สนใจและเข้าร่วมกิจกรรมใดเลย (ร้อยละ 33.5) เมื่อพิจารณาภาพรวมวิธีการทางการเมืองการปกครองประชาธิปไตยแบบไทย ประชาชนมีความคิดเห็นกับวิธีการทางการเมืองการปกครองประชาธิปไตยแบบไทยในภาพรวมพบว่า ระดับความคิดเห็นทางการเมืองในส่วนวิธีการทางการเมืองการปกครองประชาธิปไตยแบบไทยของประชาชนในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ภาพรวมอยู่ในระดับมีส่วนจริง (ค่าเฉลี่ย 3.34) โดยมีรายด้านพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นทางการเมืองในส่วนวิธีการทางการเมืองการปกครองประชาธิปไตยแบบไทยของประชาชนในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ในระดับ

จริงมาก 6 ด้าน เรียงค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ วัฒนธรรมทางการเมือง (ค่าเฉลี่ย 3.57) สภาพแวดล้อมทางการเมือง และค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย (ค่าเฉลี่ย 3.56) อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย (ค่าเฉลี่ย 3.50) พฤติกรรมทางการเมือง (ค่าเฉลี่ย 3.49) และการพัฒนาทางการเมือง (ค่าเฉลี่ย 3.41) ซึ่งด้านที่น่าสนใจและมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ระดับความคิดเห็นทางการเมืองในมิติวัฒนธรรมทางการเมืองในเขตอุตสาหกรรมในเขตอุตสาหกรรม กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับจริง (ค่าเฉลี่ย 3.57) โดยมีรายช้อพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นทางการเมืองในมิติวัฒนธรรมทางการเมืองในเขตอุตสาหกรรม กรุงเทพมหานคร ในประเด็นที่ว่า การมีความเชื่อมั่น และชื่นชมในระบอบการปกครองที่มีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันสูงสุดที่จะสามารถแก้ปัญหาของชาติให้มั่นคง ยั่งยืน และมีความเหมาะสมต่อการปกครองในประเทศไทย อยู่ในระดับจริงที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 3.85) รองลงมาความคิดเห็นว่า การช่วยเหลือเกื้อกูลกันหรือระบบอุปถัมภ์นั้นยังเป็นพฤติกรรมที่ปฏิบัติกันอยู่ในสังคมไทย อยู่ในระดับจริง เช่นกัน (ค่าเฉลี่ย 3.74)

4.4 การเปรียบเทียบความแตกต่างของวิถีทางการเมืองการปกครองประชาธิปไตยแบบไทยในสถานการณ์ปัจจุบัน พ.ศ. 2561-2562 พบผลวิจัยดังนี้

4.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างวิถีทางการเมืองการปกครองประชาธิปไตยแบบไทย จำแนกตามเพศ พบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างวิถีทางการเมืองการปกครองประชาธิปไตยแบบไทยในสถานการณ์ปัจจุบัน พ.ศ. 2561 และก่อนการเลือกตั้ง 2562 เขตอุตสาหกรรม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ โดยใช้วิธี t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า ประชาชนที่เป็นผู้ชาย (ค่าเฉลี่ย 3.39) มีความคิดเห็นในวิถีทางการเมืองการปกครองประชาธิปไตยแบบไทยในสถานการณ์ปัจจุบันมากกว่าเพศหญิง (ค่าเฉลี่ย 3.29) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.036

4.2 การเปรียบเทียบความแตกต่างวิถีทางการเมืองการปกครองประชาธิปไตยแบบไทย จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่างของวิถีทางการเมืองการปกครองประชาธิปไตยแบบไทยในสถานการณ์ปัจจุบัน พ.ศ. 2561 และก่อนการเลือกตั้ง 2562 เขตอุตสาหกรรม กรุงเทพมหานคร มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามรายได้ต่อเดือน โดยใช้วิธีการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีวิถีทางการเมืองการปกครองประชาธิปไตยแบบไทยในสถานการณ์ปัจจุบันแตกต่างกัน โดยผู้ที่มีรายได้ตั้งแต่ 20,001 บาทขึ้นไปมีความคิดเห็นตามความจริงในวิถีทางการเมืองการปกครองประชาธิปไตยแบบไทยมากกว่าผู้ที่มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 20,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.002

4.3 การเปรียบเทียบความแตกต่างวิถีทางการเมืองการปกครองประชาธิปไตยแบบไทย จำแนกตามสมาชิกกลุ่มทางสังคม พบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่างของวิถีทางการเมืองการปกครองประชาธิปไตยแบบไทยในสถานการณ์ปัจจุบัน พ.ศ. 2561 และก่อนการเลือกตั้ง 2562 เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสมาชิกกลุ่มทางสังคม โดยใช้วิธี t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า ประชาชนที่สังกัดสมาชิกกลุ่มทางสังคม (ค่าเฉลี่ย 3.38) มีความคิดเห็นในวิถีทางการเมืองการปกครองประชาธิปไตยแบบไทยในสถานการณ์ปัจจุบันมากกว่าผู้ที่ไม่สังกัดกลุ่มทางสังคมใด ๆ เลย (ค่าเฉลี่ย 3.24) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

4.4 หลักธรรมาภิบาล: ความโปร่งใส (Transparency) พบว่า ค่าร้อยละของคะแนนของระดับความโปร่งใสที่ประชาชนในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ได้แสดงความคิดเห็นและสังเกตจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง สัมผัสจริงในชุมชน ณ ปัจจุบันโดยมีค่าร้อยละสูงสุดแต่ละข้อไว้ดังนี้

1) หน่วยงานรัฐที่พัฒนาชุมชน ประชาชนในพื้นที่ของท่านมีกลไกร้องเรียนจากประชาชนได้โดยตรง (ไม่ค่อยมีความโปร่งใสมีคะแนน 4-5 คะแนน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 32.6)

2) หน่วยงานรัฐที่พัฒนาชุมชน ประชาชนในพื้นที่ของท่านมีการวางระบบแบบแผนในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง (ไม่ค่อยมีความโปร่งใสมีคะแนน 4-5 คะแนน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 35.9)

3) หน่วยงานรัฐในพื้นที่ของท่านมีกระบวนการเปิดพื้นที่ให้ประชาชน ผู้นำชุมชน เข้าร่วมในการคิด วางแผน ลงมือปฏิบัติและร่วมรับประโยชน์ในการพัฒนาพื้นที่ของท่าน (มีความโปร่งใสบ้างมีคะแนน 6-7 คะแนน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 36.3)

4) หน่วยงานรัฐในพื้นที่ของท่านมีการให้ประชาชนร่วมเป็นผู้ตรวจสอบการทำงานและยื่นข้อเสนอเพื่อตรวจสอบการทุจริตในพื้นที่ได้โดยตรง (มีความโปร่งใสบ้างมีคะแนน 6-7 คะแนน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 37.8)

5) ชุมชนท่านมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ในการบริหารจัดการเรื่อง คนงบประมาณ ผลประโยชน์ที่เป็นของส่วนรวม (มีความโปร่งใสบ้างมีคะแนน 6-7 คะแนน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5)

6) ชุมชนได้มีการตรวจสอบการทำงานจากภาคประชาชนในชุมชนด้วยกันเองในกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กลุ่มอาชีพของชุมชน กลุ่มผู้นำชุมชนอย่างทั่วถึง โปร่งใส ตรวจสอบได้ (มีความโปร่งใสบ้างมีคะแนน 6-7 คะแนน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 33.5)

7) ผู้นำชุมชน กลุ่มอาชีพของชุมชนมีการเปิดเผย ประกาศข้อมูลให้ประโยชน์ได้รับ รู้อยู่เป็นระยะเวลาที่กำหนดของชุมชน (มีความโปร่งใสบ้างมีคะแนน 6-7 คะแนน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 34.8)

8) เงินช่วยเหลือจากภายนอกเข้ามาที่ชุมชน ผู้นำชุมชนได้แจ้งให้ประชาคม หรือภาคประชาชนได้รับรู้อย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ (มีความโปร่งใสบ้างมีคะแนน 6-7 คะแนน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 30.7)

9) เมื่อมีกิจกรรมที่ขอความร่วมมือจากองค์กรภาคเอกชน หรือภาครัฐ วิชาการ จากภายนอก ผู้นำและคณะกรรมการชุมชนได้มีการประกาศเปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนได้รับรู้และเปิดโอกาสให้เข้าร่วมอย่างทั่วถึง (มีความโปร่งใสบ้างมีคะแนน 6-7 คะแนน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 39.1)

10) การทำงานพัฒนาในชุมชนมีความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่และภาคประชาชนซึ่งสามารถสอบถามข้อมูล แนวทาง งบประมาณ จำนวนคน ระยะเวลา ผลที่เกิดขึ้นได้จากผู้นำและหน่วยงานรัฐในท้องถิ่นโดยตรงได้อย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้อย่างทั่วถึง (มีความโปร่งใสบ้างมีคะแนน 6-7 คะแนน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 34.8)

5. อภิปรายผลการวิจัย

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่ของประชาชนทั้ง 46 ชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยวิถีคนเมืองใหญ่ตามภาวะการณ์ชุมชนที่เกิดขึ้นเฉพาะในเขตดุสิตมีอยู่ลักษณะหลายรูปแบบทั้งชุมชนแออัด ชุมชนในตลาด ชุมชนแบบบวร ชุมชนทหาร ชุมชนใกล้วัง ชุมชนเคหะ ชุมชนเก่าแก่ไม่เป็นทางการ ชุมชนริมน้ำที่อยู่ในพื้นที่เอกชน พื้นที่หน่วยงานราชการอื่น ๆ ผู้คนที่อาศัยอยู่จึงมีวิถีการทำงาน การใช้ชีวิตที่แตกต่างกันออกไป และที่สำคัญมักเป็นชุมชนแบบมีวิถีชีวิตชั่วคราว กล่าวคนที่อยู่ในพื้นที่ชุมชนเมืองเป็นคนมีงานทำ มีหน้าที่ น้อยมากที่จะอยู่เฉย ๆ เพราะค่าครองชีพสูง ทุกคนต้องทำมาหากินช่วยกัน จึงมีอาชีพที่หลากหลาย คนก็มาจากหลายภูมิภาคมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไป ผู้นำและประชาชนโดยทั่วไปมีหลายชุมชนที่ต้องออกไปทำงานนอกชุมชน ตำแหน่งที่ได้รับจึงเป็นเพราะความน่าเชื่อถือ หรือมีอาวุโส มีคุณวุฒิเท่านั้น การทุ่มเทจริง ๆ ยังไม่เกิดขึ้นตามตำแหน่งที่ได้รับ และอีกหลายชุมชนที่ผู้นำมีความทุ่มเทเวลาให้กับชุมชนและการพัฒนาชุมชนร่วมกับหน่วยงานรัฐในท้องถิ่น หรือองค์กรที่เข้ามาพัฒนา ดังนั้นโดยส่วนใหญ่คนที่ทำงานให้กับชุมชนจะมีอายุอยู่ในช่วง 50 ปีขึ้นไป และมักเป็นเพศชายเป็นส่วนใหญ่ อาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 10 ปี และมีรายได้พอเพียงไม่มากนัก การศึกษาอยู่ระดับไม่เกิน ม.6 หรือ ปวช. ปวส. ประมาณนี้ ที่สำคัญมีการสังกัดกลุ่ม

สมาชิกทางสังคมอย่างแน่นอน เช่น กลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่ม อสม. เป็นต้น เพราะเป็นกลไกในการขับเคลื่อนและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น สอดคล้องกับการวิจัยของภูสิทธ์ ภูคำชะ โนด ในประเด็นการมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร (Phusit Phukamchanoad, 2009: 127-128) พบว่า คณะกรรมการชุมชนในเขตดุสิตเมื่อ 10 ปีที่แล้ว มีกลุ่มสมาชิกที่สังกัดที่มากที่สุด คือ เป็นสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.กทม.) สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นสมาชิกคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น นอกจากนี้กลุ่มที่เกิดขึ้นใหม่ในปัจจุบัน (พ.ศ. 2561- ก่อนการเลือกตั้ง 2562) คือกลุ่มจิตอาสา หรือกลุ่มจิตสาธารณะ ซึ่งการเป็นสมาชิกกลุ่มมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างมากซึ่งจะมากกว่าคนที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มนั่นเอง ซึ่งในการวิจัยเมื่อ 10 ปีที่ยังบ่งชี้ชัดเจนเช่นเดียวกันว่า กรรมการที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม และกรรมการที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการพัฒนาชุมชน, ด้านการวางแผนดำเนินการพัฒนาชุมชน และด้านการลงทุนปฏิบัติการพัฒนาชุมชน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการติดตามประเมินผลในการพัฒนาชุมชน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (Phusit Phukamchanoad, 2009: 133, Thanawith Kangkang, 2003: 75-82) ส่วนระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่และส่วนร่วมกับหน่วยงานรัฐที่จัดให้กับประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งลดลงจากเมื่อ 10 ปีที่แล้วเนื่องจากสภาวะการณ์ทางการเมืองและการบริหารที่อยู่ภายใต้แนวคิดของรัฐบาล คสช. (คณะรักษาความสงบแห่งชาติ) จึงทำการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนไม่เต็มที่เท่าที่ควร เพราะเกิดภาวะความกลัว เกรงจะผิดกฎหมายซึ่งการทำกิจกรรมกลุ่มอาชีพ พัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ วิชาชีพที่มีการรวมกันเกิน 10 คนมักจะมีการหน่วยใกล้เคียงมาถ่ายรูปไว้ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงทำได้ไม่เต็มที่ จึงทำให้การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางค่อยไปทางน้อยมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรทัย พระทัด ได้วิเคราะห์ผลวิจัยว่า การดำเนินงานและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ผ่านมาต่อการดำเนินโครงการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ชุมชนป้อมมหากาฬ ประชาชนไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่รอบเกาะรัตนโกสินทร์เพราะประชาชนคิดว่าเป็นเรื่องของกรุงเทพมหานครที่ต้องดำเนินการ ซึ่งตอนแรกชาวบ้านคิดว่า จะมีการพัฒนาควบคู่ไปกับการดำรงชีวิตและวิถีชีวิตของคนในชุมชนโดยไม่คิดว่าจะมีการรื้อย้ายแต่อย่างใดนั่นเอง (Orathai Prataad, 2015: 68) ยังมีลักษณะการพัฒนาแบบพอเพียงที่เป็นไปตามงานวิจัยของพรรณฉลิย์ นิตโรจน์ ได้วิเคราะห์ผลวิจัยว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนการปฏิบัติการ การดำเนินการตามแผนชุมชนพึ่งตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเกิดขึ้นตั้งแต่ขั้นคัดเลือกแกนนำชุมชน อบรมวิทยากรกระบวนการ ขั้นตอนการจัดเวทีเรียนรู้ สร้างความเข้าใจ การสำรวจข้อมูล

และวิเคราะห์ข้อมูล จึงถึงการนำเสนอแผนชุมชนต่อสำนักงานเขตเป็นแบบพอเพียงอยู่ระดับปานกลางด้วยนั่นเอง (Pannilai Nitirochana, 2014) ส่วนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่าประชาชนขาดความเชื่อมั่น เชื่อใจต่อตัวผู้สมัครหรือผู้แทนของประชาชน มีลักษณะสร้างวัฒนธรรมผลประโยชน์ หรือเอาผลประโยชน์มาล่อใจให้เข้าร่วมฟัง ร่วมทำ ร่วมออกไปใช้สิทธิ ความเป็นพรรคเป็นพวก กลุ่มใครกลุ่มมันทั้งระดับผู้นำชุมชนและประชาชน ยังไม่เป็นอันหนึ่งเดียวกัน ยังขาดแรงจูงใจที่สำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตยที่ว่า การเลือกตั้งจะได้คนดีไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน ได้คนเสียสละเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง โดยเฉพาะในช่วงเวลา 5 ปีที่ผ่านมา (2557-2561) การแสดงออกทางการเมืองในทุกประเด็นที่มีลักษณะการเคลื่อนไหวทางกลุ่มสังคมจะเล็กหรือกลางหรือใหญ่ คนเดียวก็ไม่ได้ เพราะอยู่ในช่วงรักษาความสงบความปลอดภัยเสมือนหนึ่งอยู่ในภาวะวิกฤติทางการเมืองอย่างรุนแรง ในความเป็นจริงในพื้นที่เขตดุสิต ไม่มีภาวะแบบนั้น เพราะประชาชนทุกคนล้วนมีหน้าที่การทำงาน ต้องทำมาหากินอยู่ทุกวัน การมีส่วนร่วมที่เคยน้อยอยู่แล้วกับน้อยลงไปเหมือนเป็นภาวะปกติของชีวิต และจริง ๆ แทบไม่ได้กระทบต่อวิถีชีวิตประชาธิปไตยของประชาชนเลย การมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกมิติจึงมีกิจกรรมไม่มากนัก ทำให้วิถีทางการเมืองการปกครองประชาธิปไตยแบบไทย ๆ อยู่ในระดับกลางไปหาน้อยเหมือนแต่ก่อนมาเช่นเดิม ซึ่งยังมีความคิดเห็นว่าวิถีการเมืองในมิติวัฒนธรรมทางการเมือง สภาพแวดล้อมทางการเมือง และค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย พฤติกรรมทางการเมือง และการพัฒนาทางการเมือง มีภาวะการเมืองที่ไร้อิสระทางการเมืองจริงกับพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้กับที่ประชาชนได้แสดงออกและเข้าใจสัมผัสได้ในวิถีปัจจุบัน ที่ประชาชนเข้าใจการเมือง พฤติกรรมของนักการเมืองที่ผลิตซ้ำ ๆ จนทำให้รู้สึกเบื่อหน่ายการเมืองจนหลีกเลี่ยงการพูดถึงการเมือง ติดตามข่าวสารทางสื่อก็พอ “เบื่อหน่าย ทำมาหากินดีกว่า” และสุภาพสตรีให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่มากนัก ซึ่งในงานวิจัยของณัฐรินทร์ เฉลิมฤทธิ์วัฒน์ ได้วิเคราะห์ผลวิจัยว่า สตรีมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สตรีมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นด้านการเลือกตั้ง ด้านการแสดงความคิดเห็น ด้านการจัดตั้งและรวมกลุ่มผลประโยชน์และด้านการแสดงออกของประชาชน อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน (Nattarin Chaloeeritthiwat, 2016) และในการวิจัยเชิงพื้นที่เขตดุสิต (Phusit Phukamchanoat, 2010: 330-331) ได้อภิปรายผลไว้ว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ ประชาชนไปใช้สิทธิ เลือกตั้ง เท่านั้น คือพฤติกรรมที่เห็นชัดเจน เช่น การเลือกตั้งระดับชาติ(ส.ส.) และ(ส.ว.) รวมถึงการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น(กรรมการชุมชนสมาชิกสภาเขตดุสิต(ส.ช.) สมาชิก สภากรุงเทพมหานคร(ส.ก.) และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร) นั้นเป็นเพราะว่า ประชาชนเบื่อ จึงขอใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่าน

กฎหมายรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศก็พอ ทำงานไม่ซับซ้อน เป็นทางการที่สุดและใช้เวลาสั้นๆ ขอใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับทำงาน มีอาชีพรับจ้าง ค้าขาย รับราชการเป็นหลัก จึงไม่ค่อยมีเวลาให้กับกิจกรรมการเมืองอื่น ๆ และสอดคล้องกับแนวคิดทางการเมืองของพิชาย รัตนดิเล็ก ณ ภูเก็ต ที่กล่าวถึงการออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นการแสดงออกในลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ที่แทบไม่ต้องลงทุน ด้านแรงงานหรือกำลังทรัพย์แต่การที่คนไม่ออกไปใช้สิทธินั้นอาจเกิดจากความเบื่อหน่ายต่อสถานการณ์ บ้านเมือง ซึ่งเต็มไปด้วยความขัดแย้ง แย่งชิงผลประโยชน์และแตกแยกกันเองของนักการเมือง จึงไม่อยากเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง (Pichai Rattanadilok Na Phuket, 1998: 143)

6. ข้อเสนอแนะ

หน่วยงานภาครัฐต้องใช้ช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้การรับข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจกับการรับรู้รับทราบความเคลื่อนไหวทางการเมืองการปกครอง ภาครัฐต้องออกแบบกิจกรรมใหม่เพื่อสร้างทัศนคติใหม่ให้ประชาชนได้ประโยชน์กับการปราศรัยหาเสียงของพรรคการเมืองหรือนักการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ และต้องสร้างแกนนำให้กับชุมชนรู้จักการแสดงออกทางความคิดเห็นเมื่อไปฟังการบรรยาย อภิปรายหรือการสัมมนาเกี่ยวกับปัญหาทางการเมืองและสถานการณ์บ้านเมืองในสถานที่ที่รัฐจัดขึ้นให้กับประชาชน เป็นการสัญจรให้บ่อยครั้ง โดยใช้แนวคิดที่ว่า รัฐต้องลงไปมีส่วนร่วมกับประชาชน มิใช่รอให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐแต่ฝ่ายเดียว กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ต้องออกส่งเสริมนอกที่ตั้งนั่นเอง

References

- Arithat Kaewkosaba. (2017). Good Governance Principles in The Constitution of The Kingdom of Thailand B.E. 2560. *Academic Article Hot Issue Of the Secretariat of The House of Representatives*, July 2017, pp. 1-5.
- Cohen, J. & Uphoff, N. (1980). *Participation's place in rural development: Seeking clarity through specificity*. *World Development*, (8), pp. 213-235.
- Department of Local Administration Ministry of the Interior. (2012). *A Guide to Good Corporate Governance Principles of the local government organization*. Bangkok: Agricultural Cooperative Community of Thailand.

- Moral and transparency assessment center of government agencies (2018). *Integrity and Transparency Assessment (ITA)*. Bangkok: Office of the National Counter Corruption Commission.
- Nattarin Chaloepritthiwat. (2016). *Local Political Participation Among Women in Chum Saeng Municipality, Amphoe Wang Chan, Rayong Province*. Major: Public and Private Management; M.P.A. (Public and Private Management) Burapha University.
- Office of Political Development Council King Prajadhipok's Institute. (2011). *Citizenship Research Report: Academic Document No. 54-01*. Bangkok: The Council of Ministers and the Government Gazette.
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2011). *His Majesty the King's work on national development of the King*. Bangkok: Phet Rung Printing Center.
- Office of the Public Sector Development Commission. (2009). *A Guide to Organizational Governance Level In accordance with the principles of good governance rating*. Bangkok: Premier Pro.
- Orathai Prasad.(2015). *Participation of Citizens in Community Development in Fort Mahakan, Rattanakosin Island, Thailand*. an Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of The Requirements for The Degree of Master of Political Science (Public Affairs) Executive Program in Public Affairs Faculty of Political Science Thammasat University.
- Pannilai Nitirochana. (2014). *People Participation in Community Development of Bangkok Metropolitan: Case Study; Wangthonglang District's Self-Reliance Community Plan*. Master of Arts (Law and Management) National Institute of Development Administration (NIDA).
- Phusit Phukamchanoad. (2009). *The Participation of Community Committee in Sub-community Development in Dusit District, Bangkok*. Suan Sunandha Rajabhat University.

- Phusit Phukamchanoad. (2010). *A Political Participation Model of the people in Dusit District, Bangkok*. Suan Sunandha Rajabhat University.
- Phusit Phukamchanoad. (2018). *Citizen Participation in Community Development Management for the Social Inequality Mitigation in the Three Poor Cities from the Northern Zone Based on the Sufficiency Economy Philosophy*. Suan Sunandha Rajabhat University.
- Pichai Rattanadilok Na Phuket. (1998). *Classes and elections*. Bangkok: Wiphasa.
- Royal Thai Government Gazette. (2007). *The Constitution of the Kingdom of Thailand*. available: <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2550/A/047/1.PDF> [November 13, 2016]
- Sombat Thamrongthanyawong (2006). *Thai politics*. Bangkok: Sema Dharma.
- Thanawith Kangkang. (2003). *The Participation of the Community Committee in Developing the Municipal Community in Tambon Samrong Tai, Amphoe Phra Pradaeng, Samut Prakan*. Dhonburi Rajabhat University. Office of Academic Resources and Information Technology.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd ed., Tokyo: Harper.

บุคคลผู้มีสิทธิตามกฎหมายในทรัพย์สินของพระภิกษุและคู่สมรส
THE PERSON WHO HAVE THE LEGAL RIGHT ON PROPERTIES OF
BUDDHIST MONK AND HIS WIFE

วรพจน์ ถานอมกุล*

Worapote Thanomkul

Received: October 10, 2019

Revised: November 13, 2019

Accepted: December 27, 2019

บทคัดย่อ

เมื่อชายและหญิงตกลงปลงใจแต่งงานกันโดยจดทะเบียนสมรส เกิดผลให้คู่สมรสเป็นสามีภริยากันตามกฎหมาย หากการสมรสไม่สิ้นสุดลงด้วยความตายหรือการหย่า หรือการถูกเพิกถอนโดยศาล การสมรสย่อมยังมีผลตามกฎหมายอยู่ การที่สามีออกบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ก็ไม่ทำให้การสมรสสิ้นสุดลง แต่ถ้การสมรสได้สิ้นสุดลงด้วยเหตุแห่งการมรณภาพของพระภิกษุ ทำให้ทรัพย์สินของพระภิกษุที่ได้มาในระหว่างเวลาที่อยู่ในสมณเพศตกเป็นสมบัติของวัดที่เป็นภูมิลำเนาของพระภิกษุนั้นโดยพลัน ไม่ตกเป็นทรัพย์สินมรดกแก่ภริยาหรือทายาทของพระภิกษุนั้นแต่อย่างใด

คำสำคัญ : คู่สมรส ; ทรัพย์สินของพระภิกษุ ; ภูมิลำเนาของพระภิกษุ ; สมบัติของวัด

ABSTRACT

When the marriage between a man and a woman is registered, the spouses shall become husband and wife by law. If the marriage is not terminated by the death, the divorce or being revoked by the Court, it still exists. Marriage shall

* Lecturer, Department of Law, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

not be terminated by obtaining Buddhist monkhood of husband. However, if marriage is terminated by Buddhist monk's death, his properties acquired by him during his monkhood shall immediately become possessions of the monastery which is his domicile, shall not devolve on his wife or statutory heirs.

Keywords : Spouses; Properties of Buddhist monk; Domicile of Buddhist monk; Possessions of monastery

1. บทนำ

ก่อนอื่นต้องทำความเข้าใจคำว่า “พระภิกษุ” ให้ถูกต้องเสียก่อน โดยคำว่า “พระ” ตามพจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ โดยสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต) ให้ความหมายถึงคำนำหน้าที่ใช้ประกอบหน้าคำอื่นเพื่อแสดงความยกย่อง เคารพ นับถือ หรือให้ความสำคัญ (Somdet Phra Phutthakosajan (P.A.Payutto), 2016:260) ส่วนคำว่า “ภิกษุ” หรือ ภิกขุ” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 หมายความว่า ชายที่บวชเป็นพระในพระพุทธศาสนา (The Royal Institute, 2556:870) ดังนั้น คำว่า “พระภิกษุ” ในที่นี้จึงหมายความว่า ชายที่ได้รับการบรรพชาอุปสมบทหรือบวชแล้วในพระพุทธศาสนา ดังนั้น จึงไม่รวมถึงแม่ชี สามเณร และนักพรต (Winutta Sangsook, 2016:63) และไม่ใช่นักบวชในศาสนาอื่นที่ไม่ใช่ศาสนาพุทธ และไม่รวมถึงพระจีนหรือพระญวนตามนัยของคำพิพากษาฎีกาที่ 504/2461 ซึ่งได้วินิจฉัยไว้ว่า พระจีนและพระญวนเป็นนักพรตไม่ใช่พระภิกษุสงฆ์ แต่น่าจะหมายรวมถึงพระลังกา พระเขมร พระพม่า พระลาว หรือพระฝรั่งที่บวชในประเทศไทยด้วย ทั้งนี้จะรวมถึงพระภิกษุในนิกายมหายานด้วยหรือไม่ น่าจะเป็นข้อเท็จจริงที่ต้องนำสืบพยานในศาลต่อไป (Umporn Na Takoutung, 1985:66) ดังนั้น เมื่อชายใดบวชเป็นพระภิกษุแล้ว แม้ไม่ได้ถูกบังคับให้ต้องหย่าขาดจากภริยาก็ตาม แต่ในระหว่างอยู่ในสมณเพศพระภิกษุจะต้องถือเพศพรหมจรรย์โดยเคร่งครัด จึงต้องตัดขาดจากการอยู่กับฉันสามีภริยาไปโดยปริยาย แม้ในทางกฎหมายจะถือว่ายังเป็นคู่สมรสกันอยู่ก็ตาม

อนึ่ง ตามประเพณีอันดีงามในการบวชเป็นพระภิกษุมิจำกัดคุณสมบัติไว้หลายประการ เช่น ต้องเป็นชายที่อายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ และไม่ใช่อุปบุคคลที่ถูกห้ามโดยเด็ดขาด เป็นต้น แต่ไม่มีจำกัดระยะเวลาในการบวชว่าจะต้องบวชนานเท่าใด ดังนั้น ชายบางคนจึงบวชเพียง 7 วัน บ้าง 15 วัน บ้าง 1 เดือน บ้าง แล้วแต่เหตุผลในการบวชของแต่ละคน ซึ่งการบวชเป็นระยะเวลาสั้นๆ จะไม่เกิดปัญหาในเรื่องทรัพย์สินของพระภิกษุ เพราะเมื่อลาสิกขาบทไปแล้ว พระภิกษุก็จะกลับคืนสู่สภาพเป็นฆราวาสเหมือนก่อนบวช ทรัพย์สินได้มาในระหว่างสมณเพศก็จะตกเป็นทรัพย์สินของ

ฆราวาสที่สึกแล้วนั่นเอง แต่ในกรณีที่เกิดปัญหาขึ้นบ่อยๆ คือ พระภิกษุที่บวชแล้วดำรงตนอยู่ในสมณเพศเรื่อยไปจนถึงแก่มรณภาพ มักเกิดข้อพิพาทกันในระหว่างภริยาและบรรดาทายาทโดยธรรมของพระภิกษุกับวัดที่เป็นภูมิลำเนาของพระภิกษุนั้น ว่าทรัพย์สินของพระภิกษุที่ได้มาก่อนบวชและทรัพย์สินที่พระภิกษุได้มาในระหว่างที่อยู่ในสมณเพศนั้นจะเป็นของใครเมื่อพระภิกษุถึงแก่มรณภาพลงแล้ว ดังนั้น จึงขอนำเสนอปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินของชายที่บวชเป็นพระภิกษุในขณะที่ยังมีคู่สมรสอยู่เป็นลำดับต่อไปนี้

2. ปัญหาเรื่องทรัพย์สินของชายที่บวชเป็นพระภิกษุในขณะที่ยังมีภริยาอยู่

การบรรพชาอุปสมบทหรือการบวชถือเป็นการประเพณีอันดีงามและเป็นกิจอันสำคัญที่สืบทอดต่อกันมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน หากชายใดยินดีเข้าสู่สมณเพศแล้วจะต้องเป็นผู้อยู่ในฐานะผู้ครองเพศพรหมจรรย์ หมายความว่า มีรูปแบบความเป็นอยู่เหนือกามและกิเลสต่างๆ เป็นผู้สละทุกสิ่งทุกอย่างทางโลกแล้ว และอุทิศชีวิตตนเพื่อพระพุทธศาสนา มีพระธรรมวินัยเป็นกรอบควบคุมความประพฤติทั้งหมด แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายถือว่าพระภิกษุนั้นก็ยังมีฐานะเป็นพลเมืองผู้หนึ่งของรัฐ ความเป็นพระภิกษุหรือภิกษุภาวะไม่ทำให้พระภิกษุหลุดพ้นจากการปฏิบัติตามกฎหมายของรัฐ แต่เนื่องจากพระภิกษุมีสถานะพิเศษแตกต่างจากประชาชนธรรมดาทั่วไป รัฐจึงได้บัญญัติกฎหมายพิเศษขึ้นเพื่อวางหลักเกณฑ์สำหรับพระภิกษุไว้โดยเฉพาะ เพื่อให้เกิดความถูกต้องและเหมาะสมกับการที่พระภิกษุสงฆ์ได้รับการยกย่องจากสังคมว่าเป็นผู้มีคุณงามความดีและเป็นปูชนียบุคคลผู้ที่ควรให้การเคารพบูชา ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่ากฎหมายที่รัฐบัญญัติขึ้นบังคับใช้แก่พระภิกษุนั้นเป็นกฎหมายเฉพาะ แต่ถ้าไม่มีกฎหมายเฉพาะก็ให้ใช้หลักกฎหมายทั่วไปซึ่งได้แก่กฎหมายที่ใช้กับบุคคลธรรมดาโดยทั่วไปนั่นเอง หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ สถานะทางกฎหมายสำหรับบุคคลธรรมดาที่พระภิกษุจะต้องปฏิบัติตามก็ยังมีอยู่ และยังมีสถานะทางกฎหมายสำหรับให้พระภิกษุต้องปฏิบัติตามโดยเฉพาะเพิ่มเติมเข้ามาอีกด้วยนั่นเอง

2.1 สามี้ออกบวชเป็นพระภิกษุในขณะที่ยังมีภริยาที่ชอบด้วยกฎหมายอยู่จะทำให้การสมรสสิ้นสุดลงหรือไม่

กฎหมายที่เกี่ยวข้องได้แก่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1501 บัญญัติว่า “การสมรสย่อมสิ้นสุดด้วยความตาย การหย่า หรือศาลพิพากษาให้เพิกถอน” ดังนั้น การสมรสจะสิ้นสุดลงตามกฎหมายก็ด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งใน 3 ประการ ได้แก่ 1) ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตาย ซึ่งไม่รวมถึงการถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 64 แต่การสาบสูญสามารถยกขึ้นเป็นเหตุให้คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าต่อศาลได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและ

พาณิชย์ มาตรา 1516 (5) 2) การหย่าโดยความยินยอมของคู่สมรสทั้งสองฝ่าย หรือการหย่าโดยคำพิพากษาของศาลตามที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าต่อศาล 3) ศาลพิพากษาให้เพิกถอน คือเหตุใดเหตุหนึ่งตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดไว้ เช่น การสมรสที่เป็นโมฆียะ (มาตรา 1502) เนื่องจากชายหญิงที่สมรสกันมีอายุไม่ครบ 17 ปีบริบูรณ์ (มาตรา 1448 ประกอบมาตรา 1503) หรือการสมรสที่ชายหรือหญิงถูกกลั่นแกล้งให้สมรส (มาตรา 1506 ประกอบมาตรา 1503) เป็นต้น

ดังนั้น เมื่อพิจารณาตามกฎหมายดังกล่าวแล้ว การที่สามีออกบวชเป็นพระภิกษุไม่ใช่กรณีเหตุแห่งการสิ้นสุดของการสมรสตามกฎหมายแต่อย่างใด โดยเฉพาะการที่สามีบวชเป็นพระภิกษุโดยความยินยอมพร้อมใจของภริยาจะยาวนานเท่าใด ก็ได้ไม่ทำให้การสมรสสิ้นสุดลง ยกเว้นในกรณีที่สามีตั้งใจจะทิ้งภริยาไปยาวนานเกิน 1 ปี โดยภริยาไม่ยินยอม ภริยาสามารถยกเป็นเหตุฟ้องหย่าพระภิกษุผู้เป็นสามีได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1516 (4) ได้อย่างไรก็ตามเมื่อบวชเป็นพระภิกษุแล้ว หากคู่สมรสทั้งสองฝ่ายมีความประสงค์หรือสมัครใจจะไปจดทะเบียนการหย่าเพื่อให้การสมรสสิ้นสุดลงตามกฎหมายก็ย่อมจะทำได้ และเมื่อจดทะเบียนการหย่านั้น มาตรา 1532 (ก) กำหนดให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของสามีภริยาที่มีอยู่ในเวลาจดทะเบียนการหย่าเสียให้เสร็จสิ้นไปในขณะจดทะเบียนการหย่าด้วย

หลักกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันดังกล่าวข้างต้นมีความแตกต่างจากหลักกฎหมายไทยที่มีอยู่เดิม ได้แก่ กฎหมายลักษณะผัวเมียหรือพระอัยการลักษณะผัวเมีย บทที่ 38 ที่ได้บัญญัติไว้ว่า “หญิงชายราษฎรอยู่กินเป็นผัวเมียกัน สามีสรีรธาสละภรรยาแลทรัพย์สินของบวดเป็นภิกษุ สามเณรแล้ว แลสึกออกมาจะคืนอยู่กินด้วยหญิงอีกไซ้ ถ้าหญิงมีสมักเป็นภรรยา นั้นต่อไปก็ทำตามใจหญิง เหตุว่าบวดแล้วขาดจากผัวเมียกัน ถ้าชายถูกลากข่มขืนหญิงนั้น ท่านให้ไหมชายดุงทำแก่หญิงหม้ายนั้น” (Retrieved 2018, 9 July from libdcms. nida.ac.th/thesis6/2557/b185202.pdf) ซึ่งหมายความว่า หญิงชายที่อยู่กินฉันสามีภริยากัน ต่อมาสามีมีศรัทธาที่จะแยกจากภรรยาและทรัพย์สินสมบัติออกบวชเป็นพระภิกษุ และต่อมาภายหลังเมื่อลาสิกขาบทแล้วประสงค์จะขอคืนไปอยู่กินฉันสามีภริยากับหญิงนั้นอีก ถ้าหญิงนั้นยินยอมอยู่กินฉันสามีภรรยาต่อไปก็ให้ทำตามความสมัครใจของหญิงนั้น เพราะตามกฎหมายลักษณะผัวเมียนั้นเมื่อชายบวชแล้วก็ให้ขาดจากการเป็นสามีภริยากับหญิงนั้น และถ้าหากชายใช้กำลังขืนใจหรือข่มขืนหญิงนั้น กฎหมายบังคับให้ลงโทษปรับไหมชายชดใช้ทดแทนให้หญิงประดุจดังกระทำต่อหญิงหม้ายด้วย แต่ตามกฎหมายปัจจุบันคือประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1501 ได้แก้ไขให้การสมรสสิ้นสุดลงด้วยเหตุสามประการคือ ความตาย การหย่า หรือกรณีที่ถูศาลพิพากษาให้เพิกถอนเท่านั้น ไม่รวมถึงกรณีที่สามีออกบวช

เป็นพระภิกษุด้วย และต่อมาเมื่อมีการแก้ไขกฎหมายดังกล่าวแล้ว ได้มีคำพิพากษาฎีกาที่ 135/2498 วินิจฉัยยืนยันว่า แม้การที่สามเณรไปบวชทำให้ขาดจากการสมรสไม่ และจะถือว่าเป็น การทิ้งร้างไม่ได้ก็ตามแต่ทรัพย์ที่พระภิกษุได้นั้นเพราะเขาทำบุญให้พระภิกษุยอมไม่ถือว่าเป็น สินสมรส ดังนั้น การที่สามเณรออกบวชเป็นพระภิกษุ ไม่ว่าจะบวชนานเท่าใดก็ไม่ทำให้การสมรสสิ้นสุด ลงตามกฎหมาย สามเณรที่เป็นพระภิกษุและภริยาจึงยังถือเป็นคู่สมรสที่มีสิทธิและหน้าที่ต่อกันตาม กฎหมายอยู่ต่อไป เพียงแต่ในการดำรงชีวิตต่างต้องแยกกันอยู่ไม่อาจใช้ชีวิตคู่อยู่กินร่วมกันกับภริยา ได้เหมือนเดิมอีกต่อไป

2.2 ปัญหาเรื่องทรัพย์สินของคู่สมรสก่อนการบวช

สำหรับทรัพย์สินของคู่สมรสก่อนการบวชนั้นกฎหมายระบุว่าสินส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายใดให้ฝ่ายนั้นเป็นผู้จัดการ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1473 ส่วนสินสมรสนั้น มาตรา 1476 ระบุให้สามีและภริยาต้องจัดการร่วมกัน หรือได้รับความยินยอมจากอีกฝ่าย ในกรณีต่อไปนี (1) ขาย แลกเปลี่ยน ขายฝาก ให้เช่าซื้อ จำนอง ปลดจำนอง หรือโอนสิทธิจำนอง ซึ่ง อสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้ (2) ก่อตั้งหรือทำให้สิ้นสุดลงทั้งหมดหรือ บางส่วนซึ่งภาระจำยอม สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน หรือภาระติดพันใน อสังหาริมทรัพย์ (3) ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินสามปี (4) ให้กู้ยืมเงิน (5) ให้โดยเสนาหา เว้นแต่การ ให้ที่พอควรแก่ฐานะานุรูปของครอบครัวเพื่อการกุศล สังคม หรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา (6) ประนีประนอมยอมความ (7) มอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการวินิจฉัย และ (8) นำทรัพย์สินไป เป็นประกันหรือหลักประกันต่อเจ้าพนักงานหรือศาล ส่วนการจัดการสินสมรสอื่นๆ นอกจากกรณี ดังกล่าวนี้ สามีหรือภริยาจัดการได้เองโดยมิต้องได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้หากคู่สมรส ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฝ่าฝืน มาตรา 1480 ระบุให้คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งอาจฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนนิติกรรม นั้นได้

ดังนั้น สรุปได้ว่าในเรื่องการจัดการทรัพย์สินของคู่สมรสที่แม้สามเณรได้ออกบวชแล้ว ก็ยัง ต้องอยู่ภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หากเป็นสินส่วนตัวที่มีอยู่ก่อนบวชของพระภิกษุ นั้น กฎหมายกำหนดให้พระภิกษุเป็นผู้จัดการดูแลเอง ส่วนสินสมรสที่มีอยู่ก่อนบวช กฎหมาย กำหนดให้พระภิกษุต้องจัดการร่วมกันหรือต้องให้ความยินยอมแก่ภริยาในการจัดการสินสมรสแปด ประการดังกล่าวข้างต้น แต่หากไม่ใช้การจัดการสินสมรสตามแปดประการนี้ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยอม จัดการได้เองอย่างเต็มที่โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง

ปัญหาสำคัญอีกเรื่องหนึ่งคือ ในระหว่างอยู่ในสมณเพศนั้น หากการสมรสสิ้นสุดลง เนื่องจากภริยาของพระภิกษุเกิดเสียชีวิตลง ทรัพย์สินของภริยาที่มีอยู่ในขณะที่เสียชีวิตจะตกเป็น

มรดกแก่พระภิกษุอย่างไร ซึ่งกรณีนี้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1628 ระบุไว้ว่า สามี ภริยาที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย มิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิโดยธรรมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน ดังนั้น เมื่อภริยาถึงแก่กรรมลงโดยไม่ได้ทำพินัยกรรม กฎหมายให้ทำการแบ่งปันทรัพย์มรดกทั้งหมดของภริยาให้แก่ทายาทโดยธรรม ซึ่งรวมทั้งพระภิกษุในฐานะคู่สมรสตามกฎหมายด้วย ส่วนการแบ่งปันทรัพย์มรดกให้เป็นไปตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ แต่ถ้าภริยาได้ทำพินัยกรรมแสดงเจตนาให้พระภิกษุได้รับทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดตามพินัยกรรมก็สามารถทำได้ และพระภิกษุก็ยังมีสิทธิที่จะได้รับมรดกในส่วนโดยธรรมของตนจากทรัพย์มรดกของภริยาที่ไม่ได้ระบุไว้ในพินัยกรรมได้อีกส่วนหนึ่งด้วย ตามนัยแห่งมาตรา 1621 ที่ว่า “เว้นแต่ผู้ทำพินัยกรรมจะได้แสดงเจตนาที่กำหนดไว้ในพินัยกรรมเป็นอย่างอื่น แม้ทายาทโดยธรรมคนใดจะได้รับทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดตามพินัยกรรม ทายาทคนนั้นก็ยังมีสิทธิที่จะเรียกเอาส่วนโดยธรรมของตนจากทรัพย์มรดกส่วนที่ยังไม่ได้จำหน่ายโดยพินัยกรรมจนเต็มอีกก็ได้” และทั้งนี้ในทางกลับกันหากการสมรสสิ้นสุดลงเนื่องจากการมรณภาพของพระภิกษุทรัพย์สินของพระภิกษุที่จะตกเป็นมรดกแก่ภริยาในฐานะทายาทโดยธรรมจะมีได้เฉพาะทรัพย์สินของพระภิกษุที่มีอยู่ก่อนบวชเท่านั้น ซึ่งเหตุผลในเรื่องนี้จะได้กล่าวถึงในหัวข้อต่อไป แต่ภริยายังสามารถเป็นผู้รับพินัยกรรมได้ หากพระภิกษุได้ทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินใดทั้งก่อนบวชและหลังบวชให้แก่ภริยาขณะเมื่อมีชีวิตก่อนถึงแก่กรรม และภริยายังสามารถเรียกร้องเอาส่วนโดยธรรมของตนจากทรัพย์มรดกของสามีที่มีอยู่ก่อนออกบวชเป็นพระภิกษุตามมาตรา 1621 ดังกล่าวข้างต้นด้วยเช่นกัน ซึ่งหลักเกณฑ์นี้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้ยืนยันไว้ใน มาตรา 1624 ที่ว่า “ทรัพย์สินใดเป็นของบุคคลก่อนอุปสมบทเป็นพระภิกษุ ทรัพย์สินนั้นหากตกเป็นสมบัติของวัดไม่ และให้เป็นมรดกตกทอดแก่ทายาทโดยธรรมของบุคคลนั้น หรือบุคคลนั้นจะจำหน่ายโดยประการใดตามกฎหมายก็ได้”

อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ภริยาถึงแก่กรรมดังกล่าวข้างต้น หากพระภิกษุจะเรียกร้องหรือฟ้องร้องเอาทรัพย์มรดกในฐานะที่เป็นทายาทโดยธรรมของภริยา ย่อมทำได้ก็ต่อเมื่อพระภิกษุได้เลิกจากการเป็นพระภิกษุ แต่พระภิกษุอาจเรียกร้องเอามรดกส่วนของตนจากทรัพย์มรดกของภริยาในฐานะผู้รับพินัยกรรมได้ ทั้งนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1622 ที่ระบุว่า “พระภิกษุนั้น จะเรียกร้องเอาทรัพย์มรดกในฐานะที่เป็นทายาทโดยธรรมไม่ได้ เว้นแต่จะได้เลิกจากสมณเพศมาเรียกร้องภายในกำหนดอายุความตามมาตรา 1754 แต่พระภิกษุนั้นอาจเป็นผู้รับพินัยกรรมได้” จากกฎหมายมาตรา 1622 นี้ แสดงว่าแม้จะออกบวชเป็นพระภิกษุ กฎหมายก็ไม่ได้ตัดพระภิกษุจากการเป็นทายาท ดังนั้น พระภิกษุจึงยังมีฐานะเป็นทั้งทายาทโดยธรรมและผู้รับพินัยกรรม แต่กรณีที่พระภิกษุเป็นทายาทโดยธรรมในกองทรัพย์มรดกที่ยังมีบุคคลอื่นใดตามมาตรา

1629 อยู่อีกด้วย เช่น บิดา มารดา หรือบุตรของเจ้ามรดกร่วมอยู่ด้วยกับพระภิกษุ มาตรา 1622 ได้กำหนดห้ามไม่ให้พระภิกษุเรียกร้องโดยประการใดๆ รวมทั้งการนำคดีขึ้นฟ้องร้องต่อศาลเพื่อขอแบ่งทรัพย์มรดก เว้นแต่กรณีที่เกิดอุบัติเหตุโดยธรรมชาติโดยธรรมทุกคนตกลงแบ่งปันทรัพย์มรดกกันได้โดยไม่ต้องเรียกร้องหรือฟ้องร้องต่อกันอีก เหตุที่กฎหมายต้องบัญญัติห้ามไว้ ก็น่าจะเป็นเพราะเหตุผลว่า เป็นการที่ไม่เหมาะสมที่พระภิกษุจะมาห่วงกังวลในการสะสมทรัพย์สมบัติ เพราะการบวชถือเป็นการสละแล้วในทางโลก ดังนั้น เพื่อไม่ให้ขัดกับหลักพระธรรมทางศาสนาพุทธ กฎหมายจึงกำหนดให้พระภิกษุที่ยังติดใจเรียกร้องหรือฟ้องร้องเอาทรัพย์มรดกต้องสึกออกจากสมณเพศเสียก่อน แล้วจึงไปเรียกร้องหรือฟ้องร้องต่อศาลภายในอายุความตามมาตรา 1754 คือ 1 ปี นับแต่ได้รู้หรือควรจะได้รู้ถึงความตายของเจ้ามรดก หรือ 10 ปีนับแต่เจ้ามรดกตาย

สำหรับมาตรา 1622 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังกล่าวมาข้างต้นนี้ มีที่มาจากกฎหมายมรดกที่ตราขึ้นไว้ตั้งแต่ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเอกาทศรถ แห่งกรุงศรีอยุธยา เมื่อปีพุทธศักราช 2155 โดยบัญญัติไว้ในบทที่ 36 ที่ว่า “.....ถ้าคุณหัชฐมรดนภาพ บิดา มารดา ญาติพี่น้อง ลูกหลาน เป็นเจ้าภิกษุอยู่ในศิขาบทแล้ว จะปันเอาทรัพย์มรดกคุณหัชฐนั้นมิได้ เหตุว่าเป็นบุตรพระเจ้าแล้ว ถ้าคุณหัชฐมรดนภาพนั้นอุทิศไว้ถวายสวัญญาณะกะทรัพย์ อวิญญาณะกะทรัพย์ แก่เจ้าภิกษุเป็นญาติพี่น้อง ลูกหลาน จึงรับเอาทรัพย์ทั้งนั้นเป็นของเจ้าภิกษุได้.....” (Retrieved 2018, 9 July from digi.library.tu.ac.th/thesis/la/1088/07CHAPTER_2pdf) ซึ่งมีความหมายว่า เมื่อฆราวาสถึงแก่กรรม พระภิกษุที่อยู่ในสมณเพศจะเรียกร้องเอาทรัพย์มรดกของฆราวาสไม่ได้ เพราะถือว่าพระภิกษุเป็นบุตรของพระเจ้า (หรือพระสัมมาสัมพุทธเจ้า) แล้ว แต่ถ้าฆราวาสผู้วายชนม์ได้อุทิศถวายทรัพย์สินใดให้แก่พระภิกษุ พระภิกษุก็ย่อมรับไว้ได้ ดังนั้น มาตรา 1622 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันยังคงมีใจความเช่นเดียวกันกับกฎหมายมรดกที่ใช้ในสมัยกรุงศรีอยุธยา เรื่อยมานั่นเอง

2.3 ปัญหาเรื่องทรัพย์สินของคู่สมรสหลังการบวช

ก่อนอื่นต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจนเสียก่อนว่าทรัพย์สินในส่วนที่พระภิกษุได้มาในระหว่างเวลาที่อยู่ในสมณเพศนั้นถือเป็นสินสมรสหรือไม่ ทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1474 ระบุว่า สินสมรสได้แก่ทรัพย์สิน (1) ที่คู่สมรสได้มาระหว่างสมรส (2) ที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้มาระหว่างสมรสโดยพินัยกรรม หรือโดยการให้เป็นหนังสือ เมื่อพินัยกรรมหรือหนังสือยกให้ระบุว่า เป็นสินสมรส (3) ที่เป็นดอกผลของสินส่วนตัว และถ้ากรณีเป็นที่สงสัยว่าทรัพย์สินอย่างหนึ่งเป็นสินสมรสหรือไม่ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นสินสมรส ดังนั้น ทรัพย์สินที่พระภิกษุได้มาระหว่างสมรสที่เกิดขึ้นภายหลังการบวช หรือที่เกิดขึ้นในระหว่างเวลาที่อยู่ในสมณเพศนั้น จึงน่าจะ

จัดเป็นสินสมรสตามมาตรา 1474 นี้ แต่ในประเด็นเรื่องนี้ศาลฎีกาได้วินิจฉัยและตีความเอาไว้ในคำพิพากษาฎีกาที่ 135/2498 ว่า แม้การที่สามีไปบวชทำให้ขาดจากการสมรสไม่ และจะถือว่าเป็นการทิ้งร้างไม่ได้ก็ตาม แต่ทรัพย์สินที่พระภิกษุได้นั้น เพราะเขาทำบุญให้พระภิกษุยอมไม่ถือเป็นสินสมรส ตามมาตรา 1474 (1) คู่สมรสจะแบ่งทรัพย์สินนี้ก็หนึ่งตามมาตรา 1533 ไม่ได้ ซึ่งคำพิพากษานี้ตรงกับกฎหมายลักษณะผัวเมียหรือพระอัยการลักษณะผัวเมีย บทที่ 37 ที่ว่า “สามีศรัทธาในพระศาสนาละภริยาและทรัพย์สินและสรรพเหตุ บวชเป็นพระภิกษุและสามเณร สินเดิมและสินสมรสของชายสิทธิแก่หญิง” ดังนั้น ทรัพย์สินของพระภิกษุที่ได้มาระหว่างอยู่ในสมณเพศ เพราะเหตุเขาทำบุญให้ จึงไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายครอบครัว ไม่เป็นสินสมรส และคู่สมรสของพระภิกษุจะแบ่งทรัพย์สินนั้นก่อนตกเป็นสมบัติของวัดหาได้ไม่ (Umporn Na Takoutung, 2528 : 69)

ต่อมาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้วางหลักกฎหมายเรื่องทรัพย์สินที่พระภิกษุได้มาภายหลังจากที่บวชแล้วไว้ตามมาตรา 1623 ว่า “ทรัพย์สินของพระภิกษุที่ได้มาในระหว่างเวลาที่อยู่ในสมณเพศนั้น เมื่อพระภิกษุนั้นถึงแก่ภรรณาภาพ ให้ตกเป็นสมบัติของวัดที่เป็นภุมิลาเนาของพระภิกษุนั้น เว้นไว้แต่พระภิกษุนั้นจะได้จำหน่ายไปในระหว่างชีวิตหรือโดยพินัยกรรม” และมาตรา 1624 ที่กฎหมายได้บัญญัติขยายความมาตรา 1623 ว่า “ทรัพย์สินใดเป็นของบุคคลก่อนอุปสมบทเป็นพระภิกษุ ทรัพย์สินนั้นหากตกเป็นสมบัติของวัดไม่ และให้เป็นมรดกตกทอดแก่ทายาทโดยธรรมของบุคคลนั้น หรือบุคคลนั้นจะจำหน่ายโดยประการใดตามกฎหมายก็ได้” ทั้งสองมาตรานี้มีประวัติศาสตร์ที่มายาวนานตั้งแต่รัชสมัยของพระเจ้าเม็งราย (มังราย) มหาราช กษัตริย์ผู้สถาปนานครเชียงใหม่ ซึ่งอยู่ในช่วงเวลาเดียวกันกับพ่อขุนรามคำแหงมหาราช พระมหากษัตริย์แห่งกรุงสุโขทัย ในราวปีพุทธศักราช 1822 ถึงพุทธศักราช 1841 ซึ่งได้บัญญัติหลักกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินของพระภิกษุไว้ดังนี้ “พระภิกษุไปตายในเฮือน ข้าวของยังอยู่วัดก็ดี ภิกษุไปตายที่วัดข้าวของยังอยู่ที่บ้านก็ดี คับบ่ส่งผู้ใดผู้หนึ่งไว้ ข้าวของนั้นเป็นของสงฆ์เสียแล มิว่าพระภิกษุ หากบั้นผู้ใดว่าของอันนั้นกูบ่มีงบัตนี้แล ของอันนั้นบ่เป็นของสงฆ์ พระภิกษุสั่งเป็นกำด้วยอาลัยว่า คับบ่ตายของอันนี้มิงเอาเตอะ คับบ่ตายบ่หื้อเนื้อแล้วตายไปตั้งอัน กิริยาอันพระภิกษุสั่งครวไว้สันนี้ ของยังเป็นของสงฆ์ ผู้ที่พระภิกษุสั่งไว้หื้อนั้นจักเอาบ่ได้แล” ตามกฎหมายมังรายศาสตร์นี้ พระเจ้าเม็งรายมหาราชได้วางหลักกฎหมายเรื่องทรัพย์สินของพระภิกษุหลังจากบวชแล้วนั้น ให้ตกเป็นของสงฆ์ (วัด) แต่หากพระภิกษุยกทรัพย์สินใดให้ใครในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของผู้นั้น ไม่ตกเป็นของสงฆ์ (วัด) แต่อย่างไร และหากพระภิกษุได้ทำคำสั่งเพื่อตายยกทรัพย์สินให้แก่บุคคลใดก็ตาม แม้ต่อมาพระภิกษุมรณภาพลงทรัพย์สินนั้นก็ยังเป็นของสงฆ์ (วัด) ไม่ตกเป็นของผู้ที่พระภิกษุยกให้

โดยคำสั่งเผื่อตายนั้น (คำสั่งเผื่อตายไม่ใช่พินัยกรรมตามกฎหมายปัจจุบัน) สรุปได้ว่า ทรัพย์สินทั้งหมดทั้งปวงของพระภิกษุที่มรณภาพลงให้ตกเป็นของวัดทันที เว้นแต่เป็นทรัพย์สินที่พระภิกษุได้ยกให้ใครไปก่อนมรณภาพก็ให้ตกเป็นของคนผู้นั้น หลักกฎหมายนี้สะท้อนให้เห็นว่าทรัพย์สินที่พระภิกษุได้มาในระหว่างดำรงสมณเพศนั้น เป็นทรัพย์สินที่มีผู้ศรัทธาได้ถวายไว้แก่พระภิกษุซึ่งมีทั้งที่ตั้งใจจะถวายให้พระภิกษุเป็นการส่วนตัวก็ดี หรือตั้งใจถวายให้วัดโดยผ่านทางพระภิกษุก็ดี ให้ตกเป็นของวัดทั้งสิ้นเมื่อพระภิกษุนั้นมรณภาพลง (Retrieved 2018, 11 July from <https://www.gotoknow.org/posts/442862>)

ต่อมาตามกฎหมายลักษณะมรดก บทที่ 36 และบทที่ 2 ก็ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ไว้โดยสอดคล้องกันกับกฎหมายมั่งรายนาศาสตร์ ดังนี้ บทที่ 36 บัญญัติว่า “ภิกษุจุติจากอาตมภาพและคฤหัสถ์จะเป็นเจ้ามรดกนั้นมิได้ เหตุว่าเขาทำบุญให้แก่เจ้าภิกษุเป็นของอยู่ในอารามท่านแล้ว ถ้าเจ้าภิกษุอุทิศไว้ให้ท่านแก่คฤหัสถ์จึงจะรับทานได้ ถ้าเจ้าภิกษุจุติจากอาตมภาพ ทรัพย์นั้นคงเป็นของในอาราม ผู้ใดว่ากล่าวเอา ท่านว่ามีได้เลย” และบทที่ 2 บัญญัติว่า “อนึ่ง ผู้มรณภาพเอาสริณญาณภทฺธและอวิญญานภทฺธไปฝากไว้ยังอารามก็ดี แลสั่งไว้ให้ทำบุญให้ทานก็ดี แลเฉพาะแก่เจ้าภิกษุของคฤหัสถ์ ผู้ใดจะเอาออกจากอารามนั้นมิได้ ท่านว่าผู้นั้นมีพันธตุราบาย” บทบัญญัติในกฎหมายลักษณะมรดกทั้งสองบทนี้แสดงให้เห็นว่าทรัพย์สินที่ชาวบ้านนำไปถวายพระนั้นเป็นของทำบุญ ไม่ใช่ให้เป็นส่วนตัว แต่ให้เพราะเป็นพระภิกษุ เมื่อพระภิกษุนั้นมรณภาพ กฎหมายจึงให้ตกเป็นสมบัติของวัด (Umporn Na Takoutung, 2528:68)

จากหลักกฎหมายดังกล่าวมาข้างต้น โดยเฉพาะประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1623 เป็นกฎหมายเฉพาะสำหรับพระภิกษุ โดยการวางหลักเกณฑ์ไว้ ทรัพย์สินของพระภิกษุที่ได้มาระหว่างเวลาที่บวชอยู่ในสมณเพศนั้น ไม่ว่าจะได้อะไรเช่นมีผู้นำมาถวายให้ การรับโดยพินัยกรรมหรือเป็นเงินค่าตอบแทนแก่พระภิกษุ เช่น การขายทรัพย์สินแล้วได้รับชำระราคาทรัพย์สินนั้น เงินค่าเช่า ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร หรือเบี้ยหวัดบำนาญที่ได้รับทุกเดือน หรือผลตอบแทนต่างๆ ที่พระภิกษุได้รับมาหลังจากเวลาที่บวชจนถึงแก่มรณภาพ ให้ตกเป็นสมบัติของวัดที่เป็นภูมิลำเนาของพระภิกษุนั้น แต่ก่อนมรณภาพพระภิกษุสามารถที่จะทำการจำหน่ายทรัพย์สินที่ได้มาดังกล่าวให้แก่บุคคลภายนอกด้วยการให้หรือขาย หรือจะทำพินัยกรรมยกให้แก่บุคคลภายนอก ไม่ว่าจะป็นภริยา บุตร บิดา มารดา ญาติพี่น้อง ก็ย่อมทำได้ แต่พระภิกษุต้องทำการจำหน่ายให้เสร็จสมบูรณ์ตามกฎหมายเสียตั้งแต่ในขณะที่ยังมีชีวิต โดยถ้าเป็นอสังหาริมทรัพย์ที่ต้องจดทะเบียนตามกฎหมาย ก็ต้องดำเนินการเสียให้เสร็จสิ้นครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ มิฉะนั้นการจำหน่ายทรัพย์สินนั้นอาจตกเป็นโมฆะได้ ดังนั้นของคำพิพากษาฎีกาที่ 6354/2540 ที่ว่า แม้จำเลยที่

2 จะได้ทำสัญญาจะซื้อขายที่ดินพิพาทกับพระภิกษุ ส. ไว้แล้วตั้งแต่ปี พ.ศ.2528 และได้ชำระราคาที่ดินครบถ้วนแล้วก็ตาม แต่พระภิกษุ ส. ยังไม่ได้จดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินพิพาทแก่จำเลยที่ 2 จนพระภิกษุ ส. ถึงแก่มรณภาพเมื่อปี พ.ศ.2530 เมื่อซื้อเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาทยังเป็นพระภิกษุ ส. อยู่ ที่ดินพิพาทจึงเป็นทรัพย์สินของพระภิกษุ ส. ที่ได้มาในระหว่างเวลาที่อยู่ในสมณเพศ จึงต้องตกเป็นสมบัติของวัดในทันทีที่พระภิกษุ ส. มรณภาพ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1623 ซึ่งสอดคล้องกับคำพิพากษาฎีกาที่ 1816/2542 และคำพิพากษาฎีกาที่ 1316/2544 (ประชุมใหญ่) ดังนั้น การที่ทรัพย์สินของพระภิกษุที่ได้มาในระหว่างสมณเพศตามมาตรา 1623 ตกเป็นสมบัติของวัดที่เป็นภุมิลาเนาของพระภิกษุนั้น จึงเป็นการโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินจากพระภิกษุไปเป็นกรรมสิทธิ์ของวัดที่เป็นภุมิลาเนาของพระภิกษุในทันทีที่พระภิกษุถึงแก่มรณภาพ เพราะเป็นไปโดยผลของกฎหมายนั่นเอง และเป็นที่น่าสังเกตได้ว่ามาตรา 1623 ใช้คำว่า “.....ให้ตกเป็นสมบัติของวัด.....” ซึ่งเป็นการตกทอดโดยผลของกฎหมาย วัดจึงไม่ใช่ทายาทโดยธรรมของพระภิกษุผู้มรณภาพ เจ้าหนี้ของพระภิกษุจึงไม่น่าจะรับชำระหนี้จากทรัพย์สินของพระภิกษุก่อนตกเป็นสมบัติของวัดได้ เพราะไม่ว่ามูลหนี้จะเกิดขึ้นก่อนบวชหรือหลังจากบวชแล้วก็ตาม เมื่อพระภิกษุมรณภาพทรัพย์สินของพระภิกษุย่อมตกแก่วัดฯในทันทีทันใดนั้น โดยไม่ต้องรอให้วัดฯ แสดงเจตนารับเอาทรัพย์สินนั้นด้วยแต่อย่างใด แต่อย่างไรก็ตามได้มีคำพิพากษาฎีกาที่ 439/2479 ได้วินิจฉัยไว้ว่า พระภิกษุไปกู้เงินโจทก์ระหว่างอยู่ในสมณเพศ ต่อมาพระภิกษุนั้นถึงแก่มรณภาพโดยไม่มีพินัยกรรม ก่อนที่มรดกจะต้องเป็นของวัด จะต้องใช้หนี้แก่เจ้าหนี้ของพระภิกษุผู้มรณภาพเสียให้สิ้นเชิงก่อน ในเรื่องนี้มีผู้ให้คำอธิบายไว้ว่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1623 ใช้คำว่า “.....ให้ตกเป็นสมบัติของวัด.....” ซึ่งคำว่า “สมบัติ” หมายความว่าถึง สิ่งที่มีค่าที่เป็นทรัพย์สินไม่รวมถึงหนี้สินด้วย สมบัติจึงหมายถึงทรัพย์สินสุทธิหลังจากหักใช้หนี้สินแล้ว หากเป็นที่ดินที่ติดจำนองก็ต้องใช้หนี้จำนองเสียก่อน และส่วนที่ปลอดจำนองแล้วจึงจะเป็นสมบัติตก ได้แก่ วัดฯ (Umporn Na Takoutung,2528:70)

ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1623 ยังมีข้อสังเกตที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ คำว่า “วัดที่เป็นภุมิลาเนาของพระภิกษุที่มรณภาพนั้น” หมายถึงวัดที่มีคุณสมบัติตามที่พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 มาตรา 31 บัญญัติไว้ว่าให้วัด หมายถึง วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา หรือสำนักสงฆ์โดยมีพระภิกษุจำอยู่ตั้งแต่ 4 รูปขึ้นไป และจะต้องเป็นวัดที่พระภิกษุสังกัดอยู่ ทั้งนี้ หากเป็นกรณีของพระรุดงค์ก็ให้ถือเอาวัดที่พระภิกษุสังกัดอยู่เป็นภุมิลาเนาเช่นกัน (Winutta Sangsook, 2559:68) ซึ่งในเรื่องวัดที่เป็นภุมิลาเนาของพระภิกษุตามมาตรา 1623 นี้มีคำพิพากษาฎีกาที่

564/2536 วินิจฉัยไว้ว่า หนังสือสุทธินิพนธ์สำหรับพระภิกษุประกอบกับเอกสารอื่นๆ ของพระภิกษุผู้มรณภาพได้แก่ใบมรณภาพ ใบแต่งตั้งเป็นพระครู คำขอรับมรดกของมารดา และบัญชีเงินฝากต่างระบุว่าผู้ตายมีที่อยู่ที่วัดผู้ร้อง แสดงว่าผู้ตายถือเอาวัดผู้ร้องเป็นสถานที่อยู่เป็นสำคัญ วัดผู้ร้องจึงถือเป็นภูมิลำเนาของผู้ตายหรือพระภิกษุผู้มรณภาพนั้น ซึ่งจากคำพิพากษานี้แสดงว่าศาลฎีกาให้ความสำคัญแก่หนังสือสุทธินิพนธ์สำหรับพระภิกษุที่มรณภาพเป็นสำคัญในการระบุภูมิลำเนาของพระภิกษุตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1623 และเนื่องจากวัดไม่ใช่ทายาทโดยธรรมของพระภิกษุผู้มรณภาพดังกล่าวมาข้างต้น และการที่ทรัพย์สินของพระภิกษุที่ได้มาในระหว่างเวลาที่อยู่ในสมณเพศตกเป็นสมบัติของวัดที่เป็นภูมิลำเนาของพระภิกษุนั้น วัดในฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายจึงเป็นผู้มีส่วนได้เสียและมีสิทธิร้องขอต่อศาลให้ทำการตั้งผู้จัดการมรดกได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1713 ที่บัญญัติไว้ว่า “ทายาทหรือผู้มีส่วนได้เสียหรือพนักงานอัยการจะร้องต่อศาลขอให้ตั้งผู้จัดการมรดกก็ได้.....” โดยผู้จัดการมรดกในกรณีนี้มีหน้าที่ต้องจัดการโอนทรัพย์สินให้แก่วัดฯจนเสร็จสิ้น

3. บทสรุป

เมื่อชายและหญิงแต่งงานและจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมาย ครั้นต่อมาสามีได้ตกลงปลงใจบวชเป็นพระภิกษุในบวรพระพุทธศาสนา ก็หาได้ทำให้การสมรสตามกฎหมายสิ้นสุดลงไม่ ทรัพย์สินของคู่สมรสก่อนการบวชต้องแบ่งเป็นสินส่วนตัวและสินสมรส ถ้าเป็นสินส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายใดให้ฝ่ายนั้นเป็นผู้จัดการ ส่วนสินสมรสที่เกิดขึ้นก่อนการบวชให้สามีบริหารจัดการได้เอง เว้นแต่จะเป็นกิจกรรมแปดประเภท เช่น การขายอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินสามปี หรือการให้กู้ยืมเงิน เป็นต้น ที่คู่สมรสจะต้องจัดการร่วมกัน หรือจะต้องได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่งก่อนจัดการ ต่อมา ระหว่างอยู่ในสมณเพศ หากการสมรสสิ้นสุดลงเพราะภริยาถึงแก่ความตาย พระภิกษุมีสิทธิได้รับทรัพย์สินมรดกของภริยาในฐานะทายาทโดยธรรม แต่ถ้าภริยาได้ทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินมรดกให้แก่พระภิกษุ พระภิกษุก็รับไว้ได้ และนอกจากนั้นพระภิกษุยังมีสิทธิที่จะได้รับส่วนแบ่งโดยธรรมของตนจากทรัพย์สินมรดกของภริยาในส่วนที่ยังไม่ได้จำหน่ายโดยพินัยกรรมจนเต็มอีกด้วย แต่พระภิกษุจะเรียกร้องหรือฟ้องร้องเอาทรัพย์สินมรดกในฐานะที่เป็นทายาทโดยธรรมไม่ได้ เว้นแต่จะสืบจากสมณเพศมาเรียกร้องภายในกำหนดอายุความตามกฎหมาย แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายก็ไม่ได้ห้ามพระภิกษุเป็นผู้รับพินัยกรรมของผู้อื่นรวมทั้งภริยาด้วย

ภายหลังที่พระภิกษุบวชแล้ว กฎหมายกำหนดให้ทรัพย์สินของพระภิกษุที่ได้มาในระหว่างเวลาที่อยู่ในสมณเพศ ตกเป็นสมบัติของวัดที่เป็นภูมิลำเนาของพระภิกษุในเมื่อพระภิกษุนั้นถึงแก่มรณภาพลง แต่พระภิกษุมีสิทธิตามกฎหมายในระหว่างมีชีวิตอยู่ที่จะจำหน่าย เช่น ยกให้ หรือ

ขาย หรือ ทำพินัยกรรมยกให้แก่บุคคลภายนอก ซึ่งรวมทั้งภริยาของพระภิกษุด้วยก็ให้ทำได้ ส่วนทรัพย์สินของพระภิกษุก่อนที่จะบวชไม่ตกเป็นสมบัติของวัดฯ โดยกฎหมายให้เป็นมรดกตกทอดไปยังทายาทโดยธรรมของพระภิกษุ หรือในระหว่างมีชีวิตอยู่พระภิกษุจะจำหน่ายไปอย่างไรตามกฎหมายก็ได้ ทั้งนี้ เนื่องจากทรัพย์สินของพระภิกษุที่ได้มาในระหว่างเวลาที่อยู่ในสมณเพศนี้ไม่ได้เป็นสินสมรสและไม่ใช่ทรัพย์สินมรดก เมื่อพระภิกษุมรณภาพจึงไม่จำเป็นต้องแบ่งให้แก่ภริยาตามกฎหมายในฐานะเป็นสินสมรสและในฐานะทายาทโดยธรรมแต่อย่างใด ดังนั้น โดยสรุปว่า หากพระภิกษุไม่ได้จำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินที่พระภิกษุได้มาระหว่างที่อยู่ในสมณเพศให้แก่ผู้ใด เช่น ภริยา หรือบุตรของพระภิกษุ หรือไม่ได้ทำพินัยกรรมยกให้ใครเสียตั้งแต่ยังมีชีวิตอยู่ เมื่อพระภิกษุมรณภาพลงทรัพย์สินที่พระภิกษุได้มาในระหว่างเวลาที่อยู่ในสมณเพศนี้กฎหมายกำหนดให้ตกเป็นสมบัติของวัดที่เป็นภุมิลาเนาของพระภิกษุ ไม่ตกเป็นทรัพย์สินมรดกแก่ภริยาหรือทายาทของพระภิกษุแต่อย่างใด โดยวัดฯ ในฐานะเป็นผู้มีส่วนได้เสียตามกฎหมายมีสิทธิที่จะขอให้ศาลตั้งผู้จัดการมรดกเพื่อทำการโอนทรัพย์สินให้แก่วัดฯต่อไปจนเสร็จสิ้น

References

- Office of the Royal Society. (2016). *Dictionary of The Royal Institute 2011*. Bangkok: Nanmebook Co.,Ltd.
- Somdet Phra Phutthakosajan (P.A.Payutto). (2016). *Dictionary of Buddhism*. 27th edition. Bangkok : Publishing House of Buddhism of Dharmasapa.
- Succession of Buddhist Monk. [Online]. [2018, 9 July] Available from: digi.library.tu.ac.th/thesis/la/1088/07CHAPTER_2.pdf.
- The Property Relations Between Husband and Wife and the Devolution of Asset and Estate of Monk. [Online].[2018,9 July] Available from: libcms.nida.ac.th/thesis6/2557/b185202.pdf.
- The Right of Property of Buddhist Monk. [Online].[2018.11 July] Available from <http://www.gotoknow.org/posts/442862>.
- Umporn Na Takuatung. (1985). *Civil and Commercial Code : Succession*. Bangkok : Krung Siam Publishing.
- Winutta Sangsook. (2016). *Civil and Commercial Code: Succession*. Bangkok: Ramkhamhaeng University Press.

ธรรมวิชัย: ระบบการบริหารการปกครองของพระเจ้าอโศกมหาราช
DHAMMAVIJAYA OR CONQUEST BY DHAMMA: THE ADMINISTRATIVE
SYSTEM BY ASHOKA THE GREAT

ศุภัทรา อำนวยสวัสดิ์* ศิรวัดน์ ครงบุญ** นันทนิษฐ์ สมคิด***

Supatra Amnuaysawasdi, Sirawat Krongbun, Nantanit Somkid

Received: February 02, 2019

Revised: November 05, 2019

Accepted: December 30, 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระบบการบริหารการปกครองของพระเจ้าอโศกมหาราช ที่ทรงยึดมั่นในหลักแห่งธรรมวิชัย คือ การชนะทางด้านจิตใจ เป็นชัยชนะอันสูงสุด เป็นชัยชนะแห่งธรรมซึ่งเป็นต้นแบบของการเมืองใหม่ที่ใช้ธรรมนำหน้าอย่างแท้จริง ที่สามารถเข้าถึงวิถีแห่งสันติ อหิงสา ขันติธรรม และความสงบสุข โดยที่พระองค์ทรงบริหารราชการแผ่นดินภายใต้นโยบายธรรมวิชัย ซึ่งเป็นระบอบประชาธิปไตยเต็มขั้นที่แต่เอนไปทางด้านปิตาธิปไตย คือ ทรงปกครองอาณาจักรปกครองลูก หรือทรงปกครองแผ่นดินโดยธรรม ส่งเสริมกิจการสาธารณูปการ สวัสดิการสังคม ทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม การจัดบริการสาธารณสุขประโยชน์และสังคมสงเคราะห์ สร้างศิลาจารึกสื่อสารเสริมธรรม ประกาศหลักการแห่งเสรีภาพ แกล้งเรื่องที่เป็นนโยบายของรัฐในทางธรรม ที่จะให้ผู้บริหารปกครองท้องถิ่นนำไปสั่งสอนประชาชน แต่งตั้งธรรมมหาอำมาตย์ เป็นทูตแห่งธรรมในการเผยแผ่ พระธรรม โดยพระองค์ก็เสด็จธรรมยาตราไปยังพุทธสถานทุกแห่ง เพื่อศึกษาและปฏิบัติธรรม

* Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University.

** Mahachulalongkornrajavidyalaya University Educational Unit Faculty of Social Chanthaburi.

*** Mahachulalongkornrajavidyalaya University Educational Unit Faculty of Social Chanthaburi.

พระเจ้าอโศกมหาราชทรงทำสงครามทำลายล้างอย่างยึดเยื้อกับแคว้นกาลิงคะ ปัจจุบันคือรัฐ โอริสสา ทรงเอาชนะแคว้นกาลิงคะ ซึ่งเป็นแคว้นสุดท้ายที่พระองค์ทรงพิชิตได้ เป็นสงครามครั้งยิ่งใหญ่ที่สุด แต่ชัยชนะนั้นกลับสร้างความสลดสังเวชพระทัยแก่พระองค์ ซึ่งทำให้พระองค์ได้รับสมัญญานามว่า จัณฑาโศกราช คือ พระเจ้าอโศกผู้โหดเหี้ยม แต่หลังจากที่พระองค์หันมานับถือวิถีแห่งสันติและเมตตาตามหลักพระพุทธศาสนา จึงทรงประกาศละเลิกสงครามวิชัยหันมาดำเนินนโยบายเดชาานุภาพแบบ “ธรรมวิชัย” ด้วยรัฐประศาสน์นโยบายนี้เอง จึงทำให้พระองค์ทรงเป็นต้นแบบของการเมืองใหม่ที่ใช้ธรรมนำหน้า หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า พระเจ้าอโศกมหาราชได้นำโลกไปสู่ความเมตตา กรุณา อหิงสาและสันติภาพด้วยวิถีทางแห่งความสงบสุข

คำสำคัญ: ธรรมวิชัย, ระบบการบริหาร, การปกครอง, พระเจ้าอโศกมหาราช

ABSTRACT

The purpose of this research is to study the administrative system by Ashoka the Great. His administrative system was dhammavijaya or conquest by dhamma which was the highest victory. Dhammavijaya is a model of new politics idea which is led by dhamma. This new politics approach to way of peacefulness, nonviolence, toleration and tranquility. His administration was dhammavijaya which was considered as part of democracy system and main part of Paternalism. He expressed his attitude of superiority and his power over his people like father and children and applied dhamma to his administration. He supported the construction and renovation of temples, social welfare, arts and cultures, public benefits service, edicts of Ashoka rock inscriptions for dhamma promotion, for declaration of liberty principles and for governmental policy announcement. He assigned the representatives for expansion of Buddhism. He also visited every Buddhist monasteries to study and practice dhamma.

Kalinga or presently known as Orissa had been attacked for long time by Ashoka the Great troops. After his conquest of Kalinga, the greatest victory brought him the great remorse and earned him the name of Chandra Ashoka meaning “Ashoka the Firece”. However, after he had changed his mind to follow the way of

peace and metta in the Buddhism, he applied the dhammavijaya instead of the conquest by war. Ashoka the Great is the leader who used the model of new politics idea. He brought the way of loving-kindness, compassion, nonviolence and peacefulness to the world.

Keywords: Dhammavijaya, Administrative System, Government, Ashoka The Great

1. บทนำ

พระเจ้าอโศกมหาราชเป็นพระราชโอรสของพระเจ้าพินทุसार แห่งราชวงศ์โมริยะ พระมารดานามว่า สิริธรรม พระเจ้าอโศก มีพระโอรสและธิดา 11 พระองค์ ทรงมีพระชนม์อยู่ในราว พ.ศ. 218 – 260 เดิมทรงเป็นอุปราชอยู่ที่กรุงอุเชนี แคว้นวัชชี พระเจ้าอโศกมหาราชเป็นพระราชนัดดาของพระเจ้าจันทรคุปต์ ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์เมารยะ ซึ่งเข้าครอบครองแคว้นมคธ ที่มีนครปาฏลีบุตรเป็นเมืองหลวง ในราวพุทธศตวรรษที่ 3 ภายหลังการแผ่อำนาจเข้ามาของพระเจ้าอเล็กซานเดอร์แห่งอาณาจักรกรีก-มาซิโดเนีย ชาวอินเดียต้องการที่จะรวมจักรวรรดิของตนเข้าเป็นหนึ่งเดียว ดังนั้น จึงมีการสถาปนาราชวงศ์เมารยะ หรือโมริยะขึ้น กษัตริย์ที่สำคัญที่สุดในราชวงศ์นี้ คือพระเจ้าอโศก ซึ่งทรงรวมอินเดียเกือบทั้งหมดไว้ภายใต้การปกครองของพระองค์ ต่อมาพระองค์ได้อุปถัมภ์พุทธศาสนาเถรวาท Chet tingsanchali, 2013) จำเริญกาลผ่านมา หลังสมัยพระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราชบุกรุกอินเดีย พระองค์มีบทบาทสำคัญในประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา พระนามของพระเจ้าอโศกมหาราชในศิลาจารึก เรียกว่า “เทวานัมปิยทัสสี” แปลว่า กษัตริย์ผู้เป็นที่รักใคร่ของเทพเจ้า ก่อนหน้านั้น พระเจ้าอโศกมหาราช ผู้ซึ่งครั้งหนึ่งเคยได้ชื่อว่าเป็น “ทรราช” แต่ทรงกลับพระทัยได้ทันเสียก่อน โลกจึงเรียกขานพระองค์เสียใหม่ว่าเป็น “มหาราช” ดังนั้น พระสมัญญานามของพระองค์ก็ทรงเปลี่ยนไปด้วย กล่าวคือ ทรงเปลี่ยนจาก “จันทาโศกราช” (อโศกทมิฬ) มาเป็น “ธรรมาโศกราช” (อโศกผู้ทรงธรรม) จากการถูกขนานนามว่า จันทาโศก (อโศกผู้ดุร้าย) มาเป็นธรรมาโศก (อโศกผู้ทรงธรรม) พระเจ้าอโศกมหาราช เมื่อทรงกลับพระทัยมานับถือพระพุทธศาสนาเป็นที่พึงที่ระลึก เพราะทรงเล็งเห็นความไร้สาระของ “สงครามวิชัย” คือ การมีชัยโดยสงครามอย่างชัดเจนแล้ว จึงทรงเปลี่ยนแนวนโยบายในการบริหารแผ่นดินเสียใหม่จากสงครามวิชัยมาเป็น “ธรรมวิชัย” กล่าวคือ การมีชัยโดยธรรม ซึ่งในรัชสมัยของพระเจ้าอโศกมหาราช พระองค์ทรงนำกองทัพธรรมยาตราไปทั่วราชอาณาจักร ทรงชนะจิตใจของประชาชนด้วยการปกครองแผ่นดินโดยธรรม เมื่อเสด็จไปจาริกธรรมที่ไคย์ยังได้นำเอาเสาหินทรายขนาดใหญ่ที่แกะสลักไว้อย่างงดงามไป

ประดิษฐ์ฐานไว้ในสถานที่สำคัญในพระพุทธศาสนาทุกแห่งอีกด้วย (Panorama Worldwide Limited, 2006)

2. ธรรมวิชัย: จอมจักรพรรดิผู้สร้างสรรคการเมืองใหม่

พระคณาจารย์สองรูปในพระพุทธศาสนาที่ได้เป็นผู้สอนธรรมแก่พระอโศก องค์หนึ่งคือพระอุคคุปต์เถระ เป็นภิกษุในนิกายสรวาสติวาท อีกองค์หนึ่งคือ พระโมคคัลลีสุปตริตสเถระ เป็นภิกษุในนิกายเถรวาท พระเจ้าอโศกได้ทรงนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในการปกครองเรื่องราวต่างๆ มีปรากฏในหลักศิลาจารึกของพระองค์มากมาย เราสามารถสรุปชีวประวัติของพระองค์ได้ดังนี้ พระเจ้าอโศก ทรงเป็นกษัตริย์ที่ดุร้ายมาก ตอนเป็นเจ้าชายได้ไปเป็นอุปราชที่เมืองอุชเชนี ครั้นพระราชบิดา คือ พระเจ้าพินทุसारสวรรคต เจ้าชายอโศกก็ได้ฆ่าพี่น้องทั้งหมด 100 องค์ เหลือไว้เฉพาะพระอนุชาร่วมมารดาองค์เดียวกัน คือเจ้าชายวิโตศก ด้วยความกระหายอำนาจ (Phraphoṅmakunapon, 2011)

แคว้นกาลิงคะเป็นแคว้นสุดท้ายที่พระองค์เสด็จมาพิชิต เป็นสงครามครั้งใหญ่ที่สุด มีประชาชนบาดเจ็บล้มตายหลายแสนคน แต่ชัยชนะในครั้งนั้นกลับสร้างความสลดพระทัยแก่พระเจ้าอโศกอย่างรุนแรง อยู่มาวันหนึ่ง ขณะที่กำลังทรงหม่นหมองครองเศร้าเพราะถูกความรู้สึกผิดกัดกินใจนั่นเอง พระองค์ทรงมีโอกาสสดับพระธรรมเทศนาของพระเจ้าหลานเธอชื่อนิโครธ ซึ่งเป็นเพียงสามเณรน้อยรูปหนึ่ง ที่ได้แสดงธรรมอ้างพระพุทธพจน์ (ขุ.ธ.25/12/18) บาทพระคาถาว่า

อปปมาโท อมตํ ปทํ

ปมาโท มจฺจุโน ปทํ

อปปมตฺตนา น มียนติ

เย ปมตฺตยา ยถา มตา.

และความว่า

ความประมาท เป็นทางแห่งความตาย

ความไม่ประมาท เป็นทางแห่งความไม่ตาย

คนไม่ประมาท ไม่มีวันตาย

คนประมาท ไม่ต่างอะไรกับคนที่ตายแล้ว”

ด้วยพระพุทธวจนะบทแรกที่พระเจ้าอโศกมหाराชทรงบัญชาให้จารึกไว้บนแผ่นศิลานี้ (Karuna-Ruangurai Kutsalasai, 2006) ที่ว่าด้วยคุณสมบัติที่เหล่าพุทธบริษัททั้งหลายควรมี ควรบ่มบำเพ็ญให้เกิดขึ้น นั่นคือ ความไม่ประมาท หรือที่เรียกกันในภาษาบาลีว่า **อัปมาท** เพราะผู้ไม่

ประมาทยอมตั้งตนอยู่บนจุดมั่นแห่งความชอบธรรม ละเว้นจากกรรมชั่วทั้งปวง ปฏิบัติตนตามแนวทางแห่งศีล สมาธิ ปัญญา กำจัดเสียซึ่งอาสวะทั้งหลาย และในที่สุดสามารถบรรลุถึงความหลุดพ้น คือ พระนิพพาน และด้วยการสดับพระพุทธรวณะอันเป็นคาถาพันธัมมนี้ ทำให้พระองค์ทรงมองเห็นแสงสว่างที่ปลายอุโมงค์ นับแต่นั้นเป็นต้นมา พระองค์ทรงเปลี่ยนจากศาสนาเดิมที่เคยนับถือตามเสด็จพ่อ คือ ศาสนาเซน ทรงหันมานับถือพุทธศาสนา และทรงศึกษาพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้งกับพระมหาเถระชื่อ “**พระโมคคัลลีบุตรติสสะ**” ผลของการกลับพระทัยหันมานับถือพระพุทธศาสนา ทำให้พระองค์ทรงมีความสุขอย่างยิ่ง ทรงค้นพบคำตอบของชีวิตที่แสวงหามานานปี ทรงรู้ว่า คุณค่าของชีวิตมิใช่การพิชิตคนอื่น หากแต่อยู่ที่การพิชิตใจตนเองต่างหาก และนับแต่ทรงเปลี่ยนพระองค์เป็นคนใหม่ โดยทรงเปลี่ยนแนวนโยบายในการบริหารแผ่นดินจากสงครามวิชัยมาเป็น “**ธรรมวิชัย**” กล่าวคือ การมีชัยโดยธรรม จึงอาจกล่าวได้ว่า พระองค์ ทรงเป็นจอมจักรพรรดิผู้สร้างสรรค์การเมืองใหม่ ซึ่งหลักธรรมวินัยนั้น มีสาระสำคัญ ดังจะเห็นได้จากข้อความในศิลาจารึก ดังต่อไปนี้

“เรายึดมั่นในหลักแห่งธรรมวิชัย อันหมายถึง การชนะทางด้านจิตใจ ซึ่งเราถือว่า เป็นชัยชนะชนิดสูงสุด ธรรมวิชัยหรืออีกนัยหนึ่ง คือ ชัยชนะแห่งธรรมเท่านั้น ที่จะสามารถยังความสุขอันแท้จริง ให้เกิดขึ้นได้ด้วยวัตถุประสงค์ที่จะเตือนใจให้ลูกหลานตลอดจนเหลนของเรา ได้ตระหนักถึงความจริง ในข้อนี้ เราจึงจัดให้มีการจารึกแผ่นดินศิลาขึ้น ขอเพื่อนมนุษย์ผู้ร่วมเกิดร่วมตายทั้งหลายจงอย่าได้มีการเอาชนะกัน ด้วยวิธีอื่นใดนอกไปเสียจากการเอาชนะกันด้วยธรรม ขอให้ท่านพึงสำเหนียกว่า ธรรมวิชัย หรือชัยชนะแห่งธรรมเท่านั้น ที่เป็นชัยชนะอันแนบแน่นถาวร ธรรมวิชัย ช่วยเราได้ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า” (Phraphoṅmakunapon, 2009) จากวิชัยที่เป็นการชนะด้วยสงคราม ซึ่งอย่างดีที่สุดคือธรรมวิชัย ตามความหมายของอรรถศาสตร์ อันหมายถึง การรบชนะอย่างมีธรรม ที่เมื่อชนะแล้วไม่ทำการทารุณโหดร้าย เพียงให้ยอมอยู่ใต้อำนาจ พระเจ้าอโศกมหาราชเปลี่ยนมาหาธรรมวิชัยตามความหมายของจกกวัดติสสุตร อันหมายถึง ชัยชนะด้วยธรรม คือ การทำความดีสร้างสรรค์ประโยชน์สุข (Phraphoṅmakunapon, 2011)

3. การบริหารราชการแผ่นดินภายใต้นโยบาย “ธรรมวิชัย”

ระบบการบริหารการปกครองของพระเจ้าอโศกมหาราชตามนโยบาย “ธรรมวิชัย” มีดังนี้

1) ทรงละเลิกการทำสงครามอันเป็นการเข่นฆ่าล้างผลาญสังหารเพื่อนมนุษย์ เพื่อสนองความยิ่งใหญ่ของพระองค์เพียงคนเดียวอย่างเด็ดขาด (สงครามวิชัย) ซึ่งเท่ากับว่า ทรงหันมาดำเนินอยู่บนเส้นทางแห่งสันติอย่างถาวรที่เน้นการเอาชนะใจตัวเองเป็นสำคัญ (ธรรมวิชัย)

2) ทรงปฏิญาณตนเป็นพุทธศาสนิกชนอย่างเข้มข้น โดยทรงปฏิบัติพระองค์เป็นตัวอย่างของประชาชนทั่วไป เช่น ทรงสมาทานอุโบสถศีล ในวันพระขึ้น/แรม 14 หรือ 15 ค่ำ ทรงงดรับประทานพระกระยาหารที่ปรุงด้วยเนื้อสัตว์ ทรงพระผนวชเป็นภิกษุในพุทธศาสนาทั้งด้วยพระองค์เองและทรงแนะนำให้พระโอรส (พระมหินทเถระ) และพระธิดา (พระนางสังฆมิตตาเถรี) ผนวชตามอีกด้วย

3) ทรงสร้างวัดโศการาม และวัดอโศกมากมายทั่วราชอาณาจักรกว่า 84,000 แห่ง จนแม้ปัจจุบันนี้ รัฐบาลแห่งประเทศไทย ยังต้องเปลี่ยนชื่อรัฐมครเป็น “รัฐพิหาร” เพราะชุดลงไปตรงไหน ก็พบแต่ซากสถูปวิหารอยู่ทั่วไป

4) ทรงอุปถัมภ์การทำสังคายนาครั้งที่ 3 แล้วโปรดให้มีการสร้างเสาศิลาจารึกบันทึกพระธรรม คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเผยแพร่ออกไปทั่วราชอาณาจักร จนกลายเป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์มาถึงทุกวันนี้

5) ทรงตั้ง “ธรรมหาอำมาตย์” เป็นทูตแห่งธรรมในการเผยแผ่พระธรรมคำสอนโดยจาริกไปทั่วราชอาณาจักร พระองค์เองก็เสด็จ “ธรรมยาตรา” ไปยังพุทธสถานทุกหนทุกแห่งเพื่อศึกษา สืบค้น ปฏิบัติธรรม และเผยแผ่พระธรรมด้วยพระองค์เอง โดยมีข้าราชการบริวาร มุขมนตรี และประชาชนจำนวนมากโดยเสด็จกันเป็นขบวนใหญ่อย่างเอิกเกริกเป็นทางการ ซึ่งก่อให้เกิดเป็นราชประเพณีที่กษัตริย์ฝ่ายพุทธทุกพระองค์ทรงเจริญรอยตาม

6) ทรงจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในพระราชอาณาเขตอย่างทั่วถึง ถึงกับมีฝรั่งเขียนสดุดีไว้ว่า ในรัชสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช น่าจะมีคนอินเดียอ่านออกเขียนได้มากกว่าในสมัยปัจจุบันนี้เสียอีก

7) ทรงสร้างโรงงาน โรงพยาบาลสำหรับคน และสำหรับสัตว์ รวมทั้งทรงสร้างสวนสาธารณะ สะพาน บ่อน้ำสาธารณะทั่วไปทุกหนทุกแห่งในพระราชอาณาจักร โดยเฉพาะการสร้าง “อโรคยศาลา” หรือ “อาโรคยศาลา” นั้น นับเป็นแนวคิดที่ใหม่และก้าวหน้าที่สุดในสมัยนั้น จนกระทั่งบัดนี้ ก็ยังนับว่า ทันสมัยอยู่เสมอ

8) ทรงวางพระองค์กับประชาชนประหนึ่งว่า “บิดากับบุตร” ทรงเรียกขานประชาชนว่าเป็น “ลูกหลานของข้าพเจ้า” ทำที่แบบบิดาราชเช่นนี้ นับว่า หาได้ยากมากในหมู่พระราชผู้เป็นสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในสมัยนั้น ที่โดยมากมักหลงตัวเองแล้วพลอยเหยียดประชาชนลงเป็นทาสที่แทบไม่มีคุณค่าแห่งชีวิต

9) ทรงส่งพระศาสนทูตออกไปเผยแผ่พุทธศาสนายังภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลกถึง 9 สาย และหนึ่งในพระศาสนทูตทั้ง 9 สายเหล่านั้น สายที่ 8 ซึ่งนำโดยพระโสณะกับพระอุตตระ ได้นำพุทธ

ศาสนายังดินแดน “สุวรรณภูมิ” ซึ่งก็คือประเทศไทย พม่า มอญ ในประเทศไทย ได้แก่ เมือง นครปฐม ในสมัยที่ยังเป็นอาณาจักรทวารวดี (Phramahāwutchai Wachirametee (W. Wachirametee), 2018: Online)

คุณูปการของพระเจ้าอโศกมหาราชนั้น เป็นคุณูปการที่ไม่มีวันลบเลือนไปจากความทรงจำของมนุษยชาติ พระองค์ได้ทรงพิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า การเป็นจักรพรรดิโดยการสงคราม ซึ่งเน้นไปที่การเอาชนะคนอื่นนั้น อย่างดีที่สุด ก็ทำให้พระองค์ทรงยิ่งใหญ่อยู่เพียงในพระราชอาณาเขตของพระองค์เพียงชั่วกาลอันแสนสั้นเท่านั้น แต่การที่ทรงเลือกเป็นพระจักรพรรดิโดยทางธรรมที่เน้นการเอาชนะจิตใจของตนเองนั้น ทำให้พระองค์ทรงเป็นจอมจักรพรรดิผู้ยิ่งใหญ่อยู่เหนือกาลเวลาอย่างแท้จริง และทรงเป็นต้นแบบของการเมืองใหม่ที่ใช้ธรรมนำหน้าโดยยึดหลักความถูกต้อง ความชอบธรรม ความเสมอภาค

นโยบาย “ธรรมวิชัย” (Phraphoṭmakunapon, 2011) ของพระเจ้าอโศกมหาราชนี้ เกิดขึ้นเมื่อพระองค์ทรงตีแคว้นกาลิงคะ ในปีที่ 8 แห่งรัชกาล (พ.ศ.๒๒๒=321 BC แต่ฝรั่งนับ=261 BC) พระเจ้าอโศกมหาราชทรงสลดพระทัยต่อความทุกข์ยากของประชาชน และได้หันมานับถือวิถีแห่งสันติและเมตตาของพระพุทธศาสนา และพระองค์ทรงประกาศละเลิกสังคามวิชัยหันมาดำเนินนโยบาย ธรรมวิชัย เน้นการสร้างสิ่งสาธารณูปการ บำรุงความสุขและศีลธรรมของประชาชน อุปถัมภ์บำรุงพระสงฆ์ สร้างวิหาร (วัด) 84,000 แห่ง เป็นศูนย์กลางการศึกษา และทำศิลาจารึกสื่อสารเสริมธรรมแก่ประชาชน ประกาศหลักการแห่งเสรีภาพแบบสมัครสมานทางศาสนา ตลอดจนอุปถัมภ์สังคายนาครั้งที่ 3 และส่งสมณทูต 9 สาย ไปประกาศพระศาสนาในแดนห่างไกล จากศิลาจารึกของพระเจ้าอโศกมหาราช ทำให้รู้ว่า แคว้นโยนะและกัมโพชะ อยู่ในพระราชอาณาเขตอาณาจักรปาณฑยะ และโจฬะในแดนทมิฬ เป็นถิ่นข้างเคียง ในบรรดาศิลาจารึกที่ได้โปรดให้ทำไว้ตามนโยบายธรรมวิชัยนั้น ศิลาจารึกฉบับที่ค้นพบมากที่สุดถึง 12 แห่ง คือ จารึกฉบับเหนือ ที่ว่าด้วยการทรงเป็นอุบาสกและเข้าสู่สงฆ์ ซึ่งมีความเริ่มต้นว่า “พระผู้เป็นที่รักแห่งทวยเทพ ได้ตรัสไว้ดังนี้ :- นับเป็นเวลานานกว่า 2 ปีครึ่งแล้วที่ข้าฯ ได้เป็นอุบาสก แต่กระนั้น ข้าฯ ก็มีได้กระทำความ پاکเพียรจริงจังเลย และนับเป็นเวลาได้อีก 1 ปีเศษแล้วที่ข้าฯ ได้เข้าสู่สงฆ์ แล้วจึงได้กระทำความ پاکเพียรอย่างจริงจัง”

4. ระบบปีตาทิปไตยของพระเจ้าอโศกมหาราช

พระเจ้าอโศกมหาราชทรงชี้วิถีทางอันเป็นมงคล (Karuna-Ruangurai Kutsalasai, 2006) ว่า บุตรธิดา ควรเชื่อฟังถ้อยคำของบิดามารดา ผู้ควรแก่การคารวะ ควรได้รับความเคารพ

นอบน้อม ซึ่งในประวัติศาสตร์ได้จารึกไว้ว่า พระเจ้าอโศกมหาราช ทรงบัญชาให้เล็กระบอบการประหารชีวิต ในศิลาจารึกแผ่นหนึ่งซึ่งค้นพบได้ ณ เมืองกาลิงค์ จะเห็นได้ว่า พระองค์ทรงมีพระทัยเป็นธรรมของกษัตริย์ที่มีต่อผู้ถูกคุมขัง ดังข้อความว่า **“เรามีความปรารถนาที่จะให้ลูกหลานของเราประสบแต่ความสุขความเจริญในชีวิตนี้และชีวิตหน้า ฉันทิด”** เราก็มีความปรารถนาที่จะให้มนุษย์ทั่วหน้า มีความสุขความเจริญ ฉันทิดนั้น ในการปกครองบ้านเมืองนั้น จะต้องมิบุคคลที่ได้รับโทษทัณฑ์ โดยมีได้กระทำความผิด พฤติกรรมที่วุ่นวายก่อให้เกิดความเศร้าสลดใจอย่างสุดซึ่งแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย เพราะฉะนั้น พระเจ้าอโศกมหาราช จึงทรงให้เดินอยู่บนทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) แห่งความเหมาะสม จากพระดำรัสในศิลาจารึกจะเห็นได้ว่า วัตถุประสงค์ในการจัดจารึกข้อความลงบนศิลา ก็เพื่อให้ผู้พิพากษาตุลาการทั้งหลายได้ใช้ความระมัดระวังโดยสม่ำเสมอมิให้ผู้ปราศจากโทษต้องได้รับการลงโทษนั่นเอง

พระเจ้าอโศกมหาราชทรงปกครองอาณาประชาราษฎร์ประดุจพ่อปกครองลูก (Paternalist) เรียกว่า **ปิตาธิปไตย (Paternalism)** คือ ระบบการปกครองแบบพ่อปกครองลูก ซึ่งการปกครองด้วยระบบ **“พ่อปกครองลูก”** นั้น ประเทศไทยในยุคสุโขทัย **พ่อขุนรามคำแหงมหาราช** ก็ทรงมีพระราชจริยาวัตร เช่นเดียวกับพระเจ้าอโศกมหาราช ดังมีหลักฐานปรากฏอยู่ในศิลาจารึกสุโขทัยของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช เป็นประจักษ์พยานอยู่ เพราะลักษณะการปกครองสุโขทัยในระยะแรกนั้น เป็นการปกครองแบบนครรัฐ คือ แต่ละเมืองมีการปกครองเป็นอิสระ มีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ ไม่มีศูนย์กลางการปกครอง มีการศึกสงครามเพื่อความมั่นคง หรือขยายอำนาจทางการเมือง ส่วนการปกครองพลเมืองใช้ระบบพ่อปกครองลูก ซึ่งพ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงใช้หลักทศพิธราชธรรมปกครองไพร่ฟ้า ทำให้ประชาชนอยู่กันอย่างร่มเย็นเป็นสุข พลเมืองมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ (Siriwan Khumho, 2004) นอกจากนี้ การเมืองการปกครองในสุโขทัย มีการส่งเสริมอาชีพต่างๆ ให้ราษฎรอยู่ดีกินดี และระงับการเบียดเบียน เช่น ยึดทรัพย์สินผู้อื่นมาเป็นของตน หรือการเก็บภาษีอากรอันเป็นภาระหนัก โดยนัยนี้ การปกครองในสมัยกรุงสุโขทัยนั้น จึงเป็นแบบพ่อปกครองลูก โดยอาศัยคำที่เรียกกษัตริย์ว่า **“พ่อขุน”** ในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงอนุญาตให้ไพร่ฟ้าถวายฎีกา โดยวิธีไปตีกระดิ่งที่แขวนไว้ที่ปากประตูได้ แสดงให้เห็นว่า เป็นแบบพ่อปกครองลูกจริง ๆ (Udom Choeikiwong, 2006)

ระบบปิตาธิปไตยของพระเจ้าอโศกมหาราชนี้ จะเห็นได้ว่า ได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นหลักการปกครองของพระพุทธเจ้า ที่ทรงปกครองสงฆ์สาวก ดังที่มีคำกล่าวที่ว่า **พุทธบิดา สังฆปริณายก** (สังฆปิตโร สังฆปริณายกา พุทธูปปมฺโภ) สำหรับสาวกของพระพุทธเจ้าก็ได้นามว่า **“พุทธบุตร ศากยบุตร”** มีลักษณะเป็นระบบปิตาธิปไตยและระบบสามัคคี

ธรรม ถือเป็นหลักธรรมาธิปไตย คือ ธรรมเป็นอำนาจ มีพระธรรมวินัยเป็นศาสดาแทน หรือเป็นกฎ กติกาของศาสนจักร และที่สำคัญพระเจ้าอโศกมหาราชได้ทรงเปลี่ยนความหมายของทรัพย์และ อำนาจใหม่เป็นว่า ทรัพย์และอำนาจนั้น สามารถใช้เป็นเครื่องมือของธรรมได้ คือใช้เป็นเครื่องมือใน การสร้างสรรค์ ทำความดีงาม และประโยชน์สุขแก่ประชาชน โดยได้ทรงอุทิศพระองค์ให้แก่การเผยแผ่พระพุทธานุชาตามแนวทางของพระพุทธเจ้า คือ โดยสันติวิธี ปกครองไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินด้วย พระปรีชาญาณ อันสามารถทำให้อินเดียมีความสมบูรณ์พูนสุข เช่น ทรงให้ขุดบ่อน้ำ ปลูกต้นไม้ สร้างถนนหนทางเชื่อมต่อให้กว้างขวางทั่วถึง สร้างที่พักคนเดินทาง สร้างอ่างเก็บน้ำ สร้าง สถานพยาบาลคนและสัตว์ ให้การศึกษาแก่ประชาชน ทำศิลาจารึกประกาศธรรม แดงเรื่องที่เป็น นโยบายของรัฐในทางธรรม ที่จะให้ผู้บริหารปกครองท้องถิ่นนำไปสั่งสอนประชาชน (Prayong Suwanbuppha, 2001)

5. วิเคราะห์การปกครองของพระเจ้าอโศกมหาราช

จารึกโองการพระเจ้าอโศกมหาราช ไม่มีแผ่นใดระบุถึงวิธีการปกครองของพระองค์ใน ระดับราชสำนัก ไม่บอกว่าทรงแบ่งงานเป็นกระทรวง-กรมอย่างไร นอกจากจะสันนิษฐานว่า คงเป็น แบบจตุสดมภ์และจตุรงคเสนา (ม้า รด คช พล) มีการกล่าวถึง คณะมนตรี แต่ไม่ระบุตำแหน่งงาน ไม่กล่าวถึงการกำหนดชั้นข้าราชการ แต่อาจใช้ระบบอศวศักดิ์ คือ เกียรติศักดิ์ตามจำนวนม้าสำหรับ เสนาทหาร ไม่กล่าวถึงระบบตอบแทนข้าราชการและระบบกฎหมายระบบศาลและราชทัณฑ์ แต่ จารึกกล่าวถึงการลดหย่อนผ่อนโทษการอภัยโทษ การลงโทษแก่ผู้ทำสังฆเภท ตามข้อที่ 11 การระบุ ตำแหน่งข้าราชการหลายตำแหน่งดังข้อ 10.3, 10.12 ไม่เพียงพอที่จะให้เห็นภาพการจัดการ ปกครองส่วนกลางและส่วนภูมิภาคได้ แต่มีการระบุการปกครองในบางแคว้นที่มีพระบรมวงศ์ไป ปกครอง ถ้าจะตั้งชื่อระบอบการปกครองของพระเจ้าอโศกมหาราชว่าเป็นแบบ “ธรรมาธิปไตย” ก็คงไม่ถนัดนัก เพราะธรรมาธิปไตยไม่ใช่ระบอบการปกครองและไม่ได้ใช้ธรรมะเป็นหลักกฎหมาย และการจัดระบบการบริหารและการลงโทษผู้ฝ่าฝืน คงจะเรียกได้แต่เพียงว่าพระองค์เป็น “พระ มหาธรรมราชา” ในความหมายที่ว่า พระองค์ดำรงอยู่ในธรรม เช่น ทรงพยายามไม่เสวยเนื้อสัตว์ ทรงอดทนและให้อภัยแก่ผู้กระทำต่อพระองค์และทรงสั่งสอนธรรมะ และกวาดล้างให้ข้าราชการบริหาร พระญาติวงศ์ ประพฤติธรรมสั่งสอนธรรมโดยทั่วกัน

อนึ่ง ไม่ปรากฏจากจารึกเหล่านี้ว่า ทรงปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบสามัคคีธรรม ดังปรากฏในสมัยพุทธกาลหลายแคว้น เช่น แคว้นวัชชีของกษัตริย์ลิจฉวีและศากยะ เพราะไม่ได้ กล่าวถึงการมีสภาและการตัดสินใจร่วมกัน ทั้งไม่ได้กล่าวถึงอภิธานิยธรรม 7 กลับปรากฏว่าทรง

เป็นพระราชชาติปกครองโดยเด็ดขาด จึงทรงใช้ระบอบประชาธิปไตยเต็มที่แต่เอนไปทางด้าน ปิตาธิปไตย และไม่ทรงนับพระองค์เป็นเทพเจ้า อย่างฟาโรห์ไอยคุปต์ หรือกษัตริย์เขมร กษัตริย์ ญี่ปุ่น หรือสมมติเทวราชของไทย ทรงให้จารึกพระนามว่า “ปิยทัสสี” ซึ่งอาจจะแปลได้ว่า เป็นผู้ที่ เห็นแล้วเป็นที่รัก หรือ มีทัศนที่รักประชาชน และอธิบายว่า ทรง “เป็นที่รักแห่งทวยเทพ” ซึ่งเป็น การกล่าวตามหลักทางพุทธว่า เมื่อบุคคลเพียรปฏิบัติธรรมอย่างดีดังที่กล่าวถึงในข้อ 6,7 แล้ว เทพย ดาก็จะมาคุ้มครองรักษานั้นเอง ส่วนในทัศนะของพระพุทธศาสนา สังคม และการเมือง จะเห็นได้ว่า ระบอบประชาธิปไตยนั้น หลักสำคัญที่จะทำให้ประชาธิปไตยเป็นประชาธิปไตยนั้น เราจะต้องมี ความเคารพในความเป็นธรรม ในเหตุผล ในเมตตาธรรม ศรัทธาในมนุษยชาติ และความเคารพใน เกียรติภูมิของมนุษย์ (Chamnong Thongprasert, 1996)

พระราชจริยาวัตรของพระเจ้าอโศกมหาราช (Phramahāwutchai Wachirametee (W. Wachirametee), 2018: Online) ในด้านรัฐประศาสน์นโยบาย พระองค์ทรงถือหลัก “ธรรม วิชัย” มุ่งเอาชนะจิตใจประชาชนโดยธรรม หรือเรียกอีกอย่างว่า “ทรงครองแผ่นดินโดยธรรม” ทรงส่งเสริมกิจการสาธารณูปการ ประชาสงเคราะห์สวัสดิการสังคม และทำนุบำรุงศิลปะและ วัฒนธรรมอย่างกว้างขวาง ทำให้ชมพูทวีปในสมัยของพระองค์เป็นบ่อเกิดแห่งอารยธรรมแผ่ไพศาล ทั่วไป ซึ่งพระราชจริยาวัตรของพระเจ้าอโศกมหาราชนั้น แสดงถึงพระราชประสงค์ของพระองค์ที่มี ต่อประชาชน หลักธรรมที่ทรงเห็นว่าเหมาะสมที่จะแนะนำให้ประชาชนและข้าราชการนำไปปฏิบัติ และพระราชกรณียกิจที่ทรงปฏิบัติให้เป็นตัวอย่าง (Sulak Siwarak (S. Siwarak), 1991) กล่าวโดย สรุพอาจวางเป็นหัวข้อได้ ดังนี้

1. ด้านการปกครองประเทศ

1) การปกครองแบบบิดากับบุตร โดยทรงอยู่ในฐานะ “พ่อ” ประชาชนเป็น “ลูก” ของ พระองค์ มีความรักความเมตตาและความยุติธรรมเป็นพื้นฐานสำคัญ ข้าราชการที่คอยดูแลต่างพระ เนตรพระกรรมเปรียบเสมือนพี่เลี้ยงของประชาชน

2) ถือประโยชน์สุขของประชาชนเป็นหลัก เน้นความยุติธรรมไม่ลำเอียง ถูกเป็นถูก ผิด เป็นผิด ข้าราชการต้องเป็นผู้ “บำบัดทุกข์บำรุงสุข” แท้จริง ดำเนินการให้เกิดความถูกต้อง ยุติธรรมทั่วไป

3) การจัดให้มีเจ้าหน้าที่สอนธรรมแก่ประชาชน คอยดูแลแนะนำประชาชนในทางความ ประพฤติ และการดำรงชีวิตอย่างทั่วถึง และวางระบบราชการคัมภีร์เป็นขั้น ๆ

4) การจัดบริการสาธารณประโยชน์ และสังคมสงเคราะห์ เช่น บ่อน้ำ ที่พักคนเดินทาง ปลุกสวน สงวนป่า ตั้งโอสถศาลา โรงพยาบาลสำหรับคนและสัตว์

2. ด้านการปฏิบัติธรรม

1) เน้นทางการบริจาคแบ่งปัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันด้วยทรัพย์สินและสิ่งของ แต่ทรงย้ำธรรมทานค่อนข้างมาก เพราะทรงเห็นว่า การให้ความรู้ความเข้าใจในทางด้านความพระพฤติ และการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญที่สุด

2) การคุ้มครองสัตว์ งดเว้นจากการเบียดเบียนสัตว์ โดยเฉพาะให้เลิกการฆ่าสัตว์บูชาบุญอย่างเด็ดขาด พระองค์เองก็ทรงงดการเสวยเนื้อสัตว์ โดยค่อย ๆ ลดการฆ่าสัตว์เป็นอาหารลงตามลำดับจนไม่มีการฆ่า และไม่มีการเสวยเนื้อสัตว์ต่อไป

3) ให้ระงับการสนุกสนานบันเทิงมัวเมา แห่เล่นมั่วสุม รื่นเริงหันมาใส่ใจในกิจกรรมทางการปฏิบัติธรรมและเจริญปัญญา พระองค์ทรงทำเป็นตัวอย่างเช่นกัน คือ ทรงงดการล่าสัตว์ เปลี่ยนมาเป็น “ธรรมยาตรา” จาริกแสวงบุญ ไปยังปูชนียสถานต่างๆ คือ สถานที่พระพุทธเจ้าประสูติ ตรัสรู้ ทรงแสดงปฐมเทศนา เสด็จดับขันธปรินิพพาน ทรงเยี่ยมเยียนราษฎรตามชนบทต่างๆ และแนะนำให้พวกเขาปฏิบัติธรรมแทนการประกอบพิธีกรรมมงคลต่างๆ

4) เน้นการปฏิบัติธรรมทางสังคม คือ ให้ทำหน้าที่ของตนที่มีต่อสังคมอย่างถูกต้องดีงาม เช่น เป็นบุตรธิดาให้เคารพเชื่อฟังบิดามารดา เป็นศิษย์ให้เคารพเชื่อฟังครูอาจารย์ เป็นนายจ้างให้เอาใจใส่ดูแลทาสและกรรมกร เป็นต้น

5) เน้นเสรีภาพในการนับถือศาสนา และความสามัคคีปรองดอง เอื้อเฟื้อ นับถือกันระหว่างศาสนาต่างๆ ไม่ด่าบริภาษคำสอนของศาสนาอื่น หรือวิพากษ์วิจารณ์สิ่งที่ศาสนิกนับถือของศาสนาอื่นและตรัสสอนว่า ให้ศาสนิกของศาสนาปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาของตนอย่างเคร่งครัด ในขณะที่เดียวกันมิให้ดูถูกดูหมิ่นหรือเบียดเบียนศาสนาอื่น

6. บทสรุป

ระบบการบริหารการปกครองของพระเจ้าอโศกมหาราชนั้น แสดงให้เห็นว่า พระองค์ทรงยึดมั่นในหลักแห่งธรรมวิชัย คือ การชนะทางด้านจิตใจ ซึ่งเป็นชัยชนะอันสูงสุด เป็นชัยชนะแห่งธรรมที่สามารถเข้าถึงวิถีแห่งสันติและความสงบสุขอันแท้จริง การบริหารราชการแผ่นดินภายใต้นโยบายธรรมวิชัยนั้น สรุปใจความได้ว่า พระองค์ทรงใช้ระบอบประชาธิปไตยเต็มที่ แต่เอนไปทางด้านบิดาธิปไตย (Paternalism) คือ ทรงปกครองอาณาประชาราษฎร์ประดุจพ่อปกครองลูก (Paternalist) และพระองค์ทรงครองแผ่นดินโดยธรรม ทรงส่งเสริมกิจการสาธารณูปการ สวัสดิการ สังคม และทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม การจัดบริการสาธารณสุขประโยชน์ และสังคมสงเคราะห์ เช่น บ่อน้ำ ที่พักคนเดินทาง ปลูกสวน สงวนป่า ตั้งโอสถศาลา หรืออาโรคยศาลา โรงพยาบาล

สำหรับคนและสัตว์ ทรงให้ขุดบ่อน้ำ ปลูกต้นไม้ สร้างถนนหนทางเชื่อมต่อให้กว้างขวางทั่วถึง สร้างที่พักคนเดินทาง สร้างอ่างเก็บน้ำ สร้างสถานพยาบาลคนและสัตว์ ให้การศึกษาแก่ประชาชน ทำศิลาจารึกประกาศธรรม แดงเรื่องที่เป็นนโยบายของรัฐในทางธรรม ที่จะให้ผู้บริหารปกครองท้องถิ่นนำไปสั่งสอนประชาชน ด้วยการไม่เช่นฆ่าล้างผลาญสังหารเพื่อนมนุษย์ ตั้งตนอยู่ในธรรม ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาด้วยการสร้างวัด แต่ตั้งธรรมมหาอำมาตย์ เป็นทูตแห่งธรรมในการเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอน โดยพระองค์ก็เสด็จ “ธรรมยาตรา” ไปยังพุทธสถานทุกหนทุกแห่งเพื่อศึกษาสืบค้น และเผยแผ่พระธรรมด้วยพระองค์เอง โดยมีข้าราชการ มุขมนตรี และประชาชนจำนวนมากโดยเสด็จกันเป็นขบวนใหญ่อย่างเอิกเกริกอย่างเป็นทางการ ซึ่งก่อให้เกิดเป็นราชประเพณีที่กษัตริย์ฝ่ายพุทธทุกพระองค์ทรงเจริญรอยตาม (Chamnong Thongprasert, 1996)

มนุษยชาติทั่วโลกแสวงหาสันติภาพ แต่สันติภาพนั้นมักมีอุปสรรคขวากหนามขวางกั้น ซึ่งมาในรูปแบบของอำนาจที่มุ่งหวังครอบครอง ความเข้าใจผิดเรื่องศาสนา เช่น การวิพากษ์วิจารณ์หลักคำสอน หรือรูปเคารพของศาสนาอื่น อันจะทำให้เกิดความแตกแยกทางความคิดด้านศาสนา ความเข้าใจผิดเรื่องชาติพันธุ์วรรณา และผลประโยชน์ จึงเป็นชนวนเหตุให้เกิดการกำจัดทำลายล้าง กำจัดศัตรูของตน ปราบปรามหรือใช้อำนาจเข้าจัดการ และปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง แต่หลักการในพระพุทธศาสนานั้น สอนเรื่องการมองคนในสังคมว่า เป็นเพื่อนร่วมทุกข์ มีการเกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันทั้งสิ้น ผู้คนจึงควรมีเมตตา กรุณา อหิงสา และมีขันติธรรมในการอยู่ร่วมกัน เพราะโลกร่วมเย็นดับเชื้อไฟได้ด้วยพระพุทธศาสนา

References

- Karuna-Ruangurai Kutsalasai. (2006). *Asokmaharatlækhokhiankhonlaruangdiaokan* (Ashoka the Great and Eassays). 3rd edition, Bangkok: Siam Publishing.
- Chamnong Thongprasert. (1996). *Buddhism, Social and Politics*. 2nd edition, Bangkok: Compactprint Limited Printing.
- _____. *Applied Philosophy-India*. (1996). 2nd edition, Bangkok: H N Group Limited Printing.
- Prayong Suwanbuppha. (2001). *Philosophy of State Eastern-Western Concepts*. Bangkok: Sopha Printing.

- Assoc.Prof.Dr.Chēt tingsanchali. (2013). *The Greatest Places of Reminding of Lord Bhudda in India-Nepal*. Nonthaburi: Museum Press Printing.
- Phraphoṭmakunapon. (2011). *Make a Pilgrimage*. 36rd edition, Bangkok: Phrabhuddasasana Press by Dhammasapha.
- _____. (2009). *Ashoka Stone Tablets (Wheel of Dhamma on the Four Lion Heads) Public Administration of Meritocracy*. 1st edition, Samutprakan: Palidham Publishing.
- _____. (2012). *Kalanukrom the Bhuddism in the World from the Past until Now*. 1st edition, Bangkok: Palidham Publishing.
- Panorama Worldwide Limited. (2006). *Follow the Way of Lord Buddha*. 1st edition, Bangkok: Praew Publishing.
- Assoc.Prof.Dr. Chēt tingsanchali. (2015). *The History of Indian and Southeastern Asian Arts*. Nonthaburi: Museum Press Publishing.
- Siriwan Khumho. (2004). *7 Maharat King of Great*. Bangkok: The Books Publishing.
- Sulak Siwarak (S. Siwarak). (1991). *To Understand Ashoka the Great and Ashokawadhana*. 2nd edition, Bangkok: Kledthai Company Limited.
- Udom Choëikīwong. (2006). *Ramkhamhaeng the Great*. Bangkok: Phumipanya Press.
- Phramahāwutchai Wachirametee (W. Wachirametee). (4th April, 2018). *Ashoka the Great, who Created the New Politics idea*. [online]. Source: <http://www.vimuttayalaya.net/DharmaDaily.aspx?id=73&page=10>

Books Reviews

จากดินสู่ฟ้า นัยนา...ลาลับสู่สวรรค์

สรรนิพนธ์ว่าด้วยผู้หญิงที่ชื่อนัยนา เกิดวิชัย ครูต้นแบบและผู้สร้างแรงบันดาลใจ

FROM THE EARTH TO THE SKY... FAREWELL TO HEAVEN MEMORIAL
WRITING ON A WOMAN NAMED NAIYANA KERDWICHAI, A MASTER TEACHER
AND INSPIRATION MAKER

พระสุธีวีรบัณฑิต (โช้ว ทสสนีโย) * |

Phra Sutheevirabundith (Chow Thatsaniyo),

พระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณงกรโจ) *

Phra Udomsittinayok (Kamphon Kunangkaro)

พระมหาสุนันท์ สุนนโท * |

Phramaha Sunun Sunundho

พระมหากฤษณา กิตติโสภณ * |

Phramaha Krisada Kittisophano

ประเสริฐ ธิลาว * |

Prasert Thilao

พงษ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์ * |

Phongphat Chittanuruk

พระสมนึก ธีรปณโณ * |

Phra Somnuek Teerapanno

ชื่อหนังสือ : จากดินสู่ฟ้า นัยนา...ลาลับสู่สวรรค์

พิมพ์เมื่อ : 14 ตุลาคม 2562

ที่ระลึก : งานพระราชทานเพลิงศพ ศ.พล.ต.ท.(หญิง) นัยนา เกิดวิชัย

* Department of Political science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

บทคัดย่อ

บทบันทึกแนะนำหนังสือนี้เป็นบันทึกจากหนังสืองานพระราชทานเพลิงศพของ ศ. พล.ต.ท. (หญิง) ดร.นัยนา เกิดวิชัย ที่นับเป็นหนังสือที่มีการเรียงร้อยจากทัศนะ และประสบการณ์ตรงของผู้เขียนผ่านการเล่าเรื่องที่เป็นมุมจำ ความประทับใจ และความทรงจำร่วม แต่ทั้งหมดเป็นความงดงาม เป็นหนทางสู่ เป็นวิธีการดำเนินชีวิต เป็นอุดมคติ และเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตได้ ในฐานะครูต้นแบบ และผู้สร้างแรงบันดาลใจ ซึ่งปรากฏในหนังสืองานศพนี้ด้วย

คำสำคัญ : นัยนา เกิดวิชัย, ครูต้นแบบ, ผู้สร้างแรงบันดาลใจ

1. บทนำ

ไปร่วมงานศพ ศ.พล.ต.ท.ดร.นัยนา เกิดวิชัย (1 มกราคม 2500-6 ตุลาคม 2562) ที่วัดไร่โรงวัว ของบ่ายวันที่ 15 ตุลาคม 2562 ด้วยประสบการณ์ของผู้เขียนมีเกี่ยวกับสองพี่น้องสุพรรณบุรีนับแต่อดีต ให้เคยมาบ่อย ๆ ภาระหนึ่งเป็นการมาอีกครั้งในหลาย ๆ ครั้งจึงเหมือนเยี่ยมเยียนบ้านเก่า รวมทั้งด้วยความนับถือ และเคารพในวิถี และการดำเนินชีวิตบางประการต่อผู้เสียชีวิตคืออาจารย์นัยนา จึงให้ต้องมาร่วมงาน โดยในงานพระราชทานเพลิงศพ ให้มีหนังสือแจกลเล่มหนึ่ง ที่ผู้เขียนได้มาจากนักเรียนตำรวจหญิงท่านหนึ่ง (ในจำนวนหลายๆ คน) ที่เดินแจกในงานพระราชทานเพลิงศพนี้ ก็ได้เปิดอ่าน แบบผ่าน ๆ จับความ ซึ่งในหนังสือได้บันทึกอารมณ์ ความรู้สึก และประวัติบางส่วนจากความทรงจำผ่านการเล่าเรื่องของพี่น้อง ลูกหลานและบุคคลที่เคารพนับถือ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การที่คน ๆ หนึ่ง จะมีหลากหลายมุมให้เห็น ทั้งดี สุข โศรก เศร้า อันเป็นวิถีธรรมชาติของมนุษย์ ที่มีความสำเร็จ ผิดหวัง สมหวัง สุข ทุกข์ เศร้า ผสมกันไป ซึ่งอาจยืนยันได้ว่ามองมุมหนึ่ง คน ๆ หนึ่งอาจไม่ได้สมบูรณ์เสียทั้งหมด แต่อีกนัยหนึ่งก็ไม่ได้พร่องพลาดจนหามุมจับไม่ได้เลย หรือแบบอย่างใด ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ หรือเป็นแบบอย่างสำหรับการดำเนินชีวิตได้ แต่ได้สะท้อนคุณค่าของการใช้ชีวิตและดำเนินชีวิต อันเนื่องด้วยแบบอย่างของวิถีชีวิตที่จะเป็นประโยชน์และการดำเนินชีวิตในองค์รวมได้ แต่เมื่อได้อ่านหนังสืองานศพ มีสาระน่าสนใจในหลายประการ ที่ควรค่าแก่การนำมาเป็นแบบอย่างของคนที่ประสบความสำเร็จ เป็นสง่าควรค่าแก่การจดจำหรือให้จดจำ จนเป็นที่มาของหนังสืองานศพ สะท้อนคิดว่าเมื่อได้หนังสือมาผู้เขียนคิดอย่างไร ? และนำอะไรมาเล่าต่อเพื่อสะท้อนให้เห็นว่า ชีวิตที่น่าจดจำ เป็นแบบอย่าง และสร้างแรงบันดาลใจจากอาจารย์ผ่านการสะท้อนเล่าเรื่องจากคนอื่นเป็นอย่างไร จึงขอร่วมบันทึกเป็นอนุสรณ์แห่งความทรงจำร่วมกับท่านอาจารย์ไว้ ณ ตรงนี้ด้วยความนับถือ

ภาพที่ 1 ภาพหน้าตรงภาพจากหนังสืองานศพ และภาพในงานบำเพ็ญกุศลศพ ระหว่าง 6-14 ตุลาคม 2562 (ที่มา จากดินสุฟ้า นัยนา...ลาลับสู่สวรรค์)

2. นัยนา ที่มาของชื่อ

ผู้เขียนสนใจที่มาของชื่อ โดยคติของการตั้งชื่อของแต่ละที่ไม่ต่างกัน หรือต่างกันตามแต่บริบท ของพื้นที่แต่ละประเทศ อาทิ จากพื้นที่เกิด จากดารา คนดัง จากอดีตกษัตริย์ หรือสิ่งเคารพ นับถือ ง่าย ๆ คือชื่อคนหนึ่ง ๆ ล้วนมีที่มา แต่จากหนังสืองานศพนี้ ลูกทั้งหมดของครอบครัวเกิด วิชัย ในส่วนที่เป็นหญิงจะมีที่มาตรงกับอดีตสตรีของท่านผู้นำ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (พ.ศ.2451-2506) อดีตนายกรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรี อดีตผู้นำรัฐประหารต่อจอมพล ป. พิบูลสงคราม (พ.ศ.2440-2507) ของประเทศไทย ภายใต้ประโยชน์ควลีเด็ดที่ถูกจดจำ **“ข้าพเจ้าขอรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว”** ที่มีผู้ ทำการศึกษาอนุกรรยาของท่านไว้ในช่วงที่มีอำนาจว่ามีการรยาที่ปรากฏ กว่า 81 คน และในแต่ละคนล้วนมีดีกรีนางงาม ดารา หรือมีความสวยไม่เป็นรองใคร ดังมีผู้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ เช่น **จอมพลของหนู ๆ** (แดนไทย, ไพโรจน์ รัตกุล, 2507) หรือแนวทางการบริหารงานที่นำไปสู่การ ได้มาซึ่งอำนาจและหนู ๆ ที่ว่านั่น เช่น **“การเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ = Thailand : the politics of despotic paternalism”** (ทักษ์ เฉลิมเตียรณ , 2552) **กระบวนการเสริมสร้างอำนาจทางการเมืองของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์-The process of power consolidation of field Marshal Srisdi Dhanarajata** (วรวิจิธา ต้นศิริรัตน์ไพศาล, 2532) แต่ในการเขียนนี้ผู้เขียน

สนใจอยู่ตรงที่ว่าชื่อ ศ.ดร.นัยนา พร้อมพี่น้องที่เป็นหญิงจำนวนทั้งหมด 4 คนเนื่องมาจากสตรีงามในอดีตนี้ด้วยจึงเรียกว่าชื่อนี้มีตำนานดังที่สมาชิกในครอบครัวได้เขียนเล่าถึงไว้ว่า

“...ชื่อของพี่น้อง 8 คน ในครอบครัวเรา พ่อจะเอาชื่อของภรรยาของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ มาตั้งเป็นชื่อของลูกผู้หญิงทั้ง 4 คน โดยพ่อบอกว่า ลูกสาวของพ่อคือพ็อร์ หม่อง นั้น และบุศ จะต้องมีหน้าตาดี ในขณะที่ผู้ชายพ่อใช้ชื่อนักมวยไทยชื่อดังมาตั้งให้ พี่ชาย แช และตุ้ม ส่วนผมช่วงที่เกิดมา เป็นเด็กหน้าตาดีกว่าพี่น้องคนอื่น พ่อเลยเอาชื่อจริงของมิตร ชัยบัญชา พระเอกหนังไทยในตำนานมาตั้งให้ โดยหวังว่าต่อไปในภายภาคหน้า อาจจะได้เป็นดาราสร้างชื่อเสียงให้กบวงตระกูลก็เป็นได้...”

ดร.พีเชษฐ เกติวิชัย

และในความสวยงามนั้นก็จริงเมื่อ มีข้อมูลในหนังสือด้วยเช่นกันว่า อาจารย์นัยนาเมื่อเป็นนิสิตคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เกียรติศัพท์ด้านความงามเป็นเรื่องเล่าของคนอยู่หอว่า เสียงประกาศตามสายเพื่อตามบุคคลที่มาขอพบนัยนา ในทุก ๆ วันหยุดหรือประหนึ่งเป็นเรื่องที่ต้องประกาศตาม จนกระทั่งเพื่อนร่วมหอสงสัยว่านัยนา หน้าตาเป็นอย่างไร ทำไมประกาศตามบ่อย ๆ เมื่อมีคนมาขอพบที่จุดพบของหอ **“หม่อง สาวสวยแห่งชั้น 13 ก่อนหน้าที่เรายังไม่รู้จักหม่อง จะได้ยินเสียง ยามเจ็อย รปภ. ของหอประกาศเรียกด้วยเสียงเหนือ ๆ คุณนัยนา ชั้น 13 มีแขกคร่ำบ แสบทุกวัน จนอยากจะเห็นหน้าว่าคนชื่อนัยนา ชั้น 13 นี้ใครนะ...และแม้ก็บอก...”**ไอ้หม่อง”.. **“มีนา...สาวสวยนี่เอง จึงมีหนุ่มมาหาที่หอเป็นประจำ”** (วรพรรณ ชิมะโด่ง 2519) จากข้อมูลเพื่อนเล่าสะท้อนความหลังในอดีตยืนยันความสวย จึงแปลความได้ว่า ความงามของนัยนาในบริบทของอนุภรรยาของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่พ่อของอาจารย์นัยนา จำประทับใจและเป็นภาพจำ และเป็นที่มาของการนำมาตั้งชื่อบุตรจำนวน ทั้ง 4 คน ล้วนมาจากความงาม ที่เชื่อมมาถึงอาจารย์นัยนาด้วยกรรมัง ซึ่งเกียรติศัพท์ที่ถูกเล่าขาน ชื่อนี้มีที่มาเพราะความงาม และพ่อก็อยากให้ลูกสาวทุกคนเป็นคนงามตามคนงามในภาพจำและอดีตด้วยเช่นกัน ชื่อนัยนาจึงมีที่มานะนี้

ภาพที่ 2 บุศรา นภมิตร นัยนา ถนอมทรัพย์ ดารานักแสดงหญิง นางงาม อดีตภรรยาของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ อดีตนายกรัฐมนตรี อันเป็นที่มาของชื่อ “ลูกสาว” ในตระกูลเกิดวิชัย จากสุพรรณบุรี (ภาพออนไลน์)

3. แบบอย่างจากดิน สู่ดาว

ในหนังสือมีประเด็นน่าสนใจหลายคำพูดจากหลาย ๆ คน แต่ที่ผู้เขียนสนใจด้วยอาจมีอะไรใกล้เคียงกับผู้เขียนนี้ตรงที่คำว่า “ครอบครัวชวานา” พร้อมประโยคต่อไปอีกว่า “จังหวัดสุพรรณบุรี ดินแดนที่กั้นดาร ไม่มีน้ำประปา ไฟฟ้าใช้” มีความยากลำบาก หากมองในภาพรวมคงไม่แตกต่างกันในองค์กรรวมเกี่ยวกับประเทศไทยในองค์กรรวมในช่วงเวลาดังกล่าว ที่คนส่วนใหญ่เป็นชวานา อาชีพทางการเกษตร หลายรุ่นยังคงเป็นเกษตรกรสืบทอดอาชีพ บรรพบุรุษ หลายคนสามารถพลิกฟื้นตัวเองก้าวข้ามไปสู่อาชีพใหม่ วิถีทางใหม่ หรือเส้นทางของอาชีพใหม่ได้ เช่น การเรียนทำให้คนก้าวหน้า เรียนปริญญาเพื่อเป็นเจ้าของคนขายคน หรือเรียนปริญญาเพื่อข้ามพ้นอาชีพทางการเกษตร แนวคิดเหล่านี้ ดั่งนั้นหากดูวิถีของการดิ้นรน หรือการยกระดับครอบครัวผ่านการศึกษา จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และนำมาถ่ายทอด ภายใต้ระบบการศึกษาที่ให้เชื่อว่าจะเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือทุนมนุษย์ให้เกิดขึ้นได้

ครอบครัวมีวิสัยทัศน์ พ่อเป็นชวานา แม่เป็นครู การที่มีลูก 8 คนในวิถีทางการเกษตร ต้องเป็นครอบครัวใหญ่ เพราะลูกเป็นปัจจัยการผลิต หรือเป็นส่วนสำคัญของการผลิต แต่ในอีกนัยหนึ่ง คือภาระ หรือการต้องดูแลส่งเสริม การที่ส่งพ่อแม่ ครอบครัว เปิดโอกาส หรือสนับสนุนให้ลูกได้เรียนหนังสือ

“...เราเกิดในครอบครัวชนบท ท้องทุ่งย่านชื้อ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ถือได้ว่าเราเป็นครอบครัวคนโบราณ เพราะมีสมาชิกร่วมสายโลหิตเดียวกันมากถึง 8

คน อาจารย์นัยนาเป็นคนี่ 4 ในขณะที่ผมเป็นคนี่ 6 บ้านของเราเท่าที่ผมจำได้เมื่อเกือบ 60 ปีที่แล้ว เป็นบ้านไม้หลังคามุงสังกะสี มีสองหลังเชื่อมต่อกัน และมีห้องครัวไทยแยกออกไปต่างหากอีกหลังหนึ่ง เราอยู่ในชนบทที่เป็นท้องถิ่นทุรกันดารขนานแท้ ไม่มีถนน ไม่มีน้ำประปาและไม่มีไฟฟ้าใช้...”

รศ.ดร.ฤาเดช เกิดวิชัย

ข้อมูลประสานเล่าเป็นเรื่องเดียวกันกับ **ดร.พิเชฐ เกิดวิชัย** ที่ว่า

“...ครอบครัวเรา พ่อ แม่ และลูก 8 คน เกิดและเติบโตในท้องถิ่นที่บ้านย่านซื่อที่ถือว่าเป็นพื้นที่ทุรกันดารที่สุดในจังหวัดสุพรรณบุรี ขนาดนายบรรหาร ศิลปะอาชา อดีตนายกรัฐมนตรียังออกปากว่าในสุพรรณบุรี ยังมีพื้นที่แบบนี้อยู่อีกด้วยหรือ นั่นคือไม่มีไฟฟ้า ไม่มีน้ำประปาหรือน้ำบาดาลใช้...”

หรือข้อมูลที่เล่าสอดประสานกัน ของ **นพ.วิชาญ เกิดวิชัย** ที่ว่า

“...พ่อพูดให้ฟังว่า หม่อมเป็นลูกที่นำโชคให้ครอบครัว เพราะเกิดมาในครอบครัวจน ๆ พ่อมีอาชีพทำนาโดยไม่มีนาเป็นของตัวเองและแม่เป็นครูประจำบาลในโรงเรียนวัดที่บ้าน โดยที่สองท่านจบเพียงชั้น ป.4 เท่านั้น แต่ก็มุ่งมั่นทำงาน จนสามารถสร้างบ้านหลังใหม่หลังคามุงสังกะสีแทนบ้านหลังคามุงจาก เวลาลมพายุมาแคว้งโอนเอนไปมาเหมือนอยู่ในเปล และหลังคาเปิดจนฝนเข้ามาน้ำนองเต็มบ้าน และหม่อมเป็นลูกคนแรกของพ่อแม่ที่เกิดที่บ้านหลังใหม่...”

รวมไปถึงคำบอกเล่าของเพื่อนที่เล่าถึงดินก่อนเดิมที่ท้องทุ่งบ้านย่านซื่อสองพี่น้องที่ว่า

“...บ้านของ ดร.นัยนา อยู่ที่บ้านย่านซื่อเขตอำเภอสองพี่น้องด้านติดกับจังหวัดอยุธยาครอบครัวของเขามีคุณแม่เป็นครู ส่วนคุณพ่อเป็นเกษตรกรหัวก้าวหน้ามีรถแทรกเตอร์เป็นของตัวเอง...ดร.นัยนามาพักอาศัยอยู่กับพี่สาวของเธอซึ่งเป็นครูอยู่ที่โรงเรียนวัดไผ่โรงวัว เพื่อสะดวกในการเดินทางมาเรียนหนังสือที่โรงเรียนสองพี่น้องทั้งโรงเรียนเล็กและโรงเรียนใหญ่ ถ้าเอ่ยชื่อ “บ้านย่านซื่อ” เพื่อนทุกคนจะส่ายหน้ากันหมดเพราะเป็นหมู่บ้านที่ห่างไกลความเจริญมาก บ้านอยู่ในทุ่งในทำว่ากันอย่างนั้นหนทางเดียวที่จะติดต่อกันก็คือหน้าแล้งเดินลัดทุ่งนา หรือน้ำพายหรือแจวเรือผ่านทุ่งนาข้าว เธอบอกว่าเวลากลับบ้านวันหยุดเรียน ต้องเดินลัดทุ่งนาที่เกี่ยวข้องแล้วเสร็จต่อซึ่งข้าวบาดขาเธอเลือดออกรอบขาทั้งเจ็บทั้งแสบ นี่คือเลือดนักสู้เพื่ออนาคตของเธอตั้งแต่เด็กครับ...”

ดร.โอภาส บุญเส็ง

ดังนั้นความยากลำบากจึงเป็นจุดเริ่มต้น และแรงส่งให้เกิดการขยับก้าวไปข้างหน้า ครอบครัวในชนบท กับการใช้โอกาสทางการศึกษาเลื่อนชั้นทางสังคมกับพื้นที่เปิดกว้างในแบบสังคมไทย ให้เป็นคนต้นแบบ ต้นอย่างได้ ซึ่งอาจสะท้อนคิดร่วมกับงานปิยนาค บุนนาค (2528) ในเรื่อง “การวิเคราะห์โอกาสในการเลื่อนชั้นทางสังคม ในสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325-2394)” ที่สะท้อนคิดผ่านผลการศึกษาว่า “...สังคมไทยเป็นสังคมเปิดที่บุคคลกลุ่มและประเภทต่างๆ คือชนชั้นผู้ปกครองและถูกปกครองซึ่งอยู่ในระบบไพร่ บุคคลนอกกระบบไพร่ สมณชีพราหมณ์ ตลอดจนสตรีได้มีโอกาสเลื่อนชั้นทางสังคมแม้ว่าโอกาสของชนชั้นผู้ปกครองจะมีมากกว่าก็ตาม...” ที่ให้ข้อมูลว่าสังคมไทยเป็นการแบ่งชั้นทางสังคม แต่ในเวลาเดียวกันก็เปิดโอกาสให้คนในสังคมได้เลื่อนชั้นผ่านระบบปิดที่ไม่แข็งแรงมากนัก ดังแนวคิดของกฤษมันต์ วัฒนานรงค์ (2553) “...ในอดีตการศึกษาช่วยลดช่องว่างทางสังคม นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้พิพากษา อาจารย์มหาวิทยาลัย ทหาร ตำรวจระดับชั้นนายพล นักบริหารภาครัฐและเอกชน ระดับสูง และวิชาชีพชั้นสูงอื่นที่ต้องมีคุณวุฒิระดับปริญญาขึ้นไป เช่น แพทย์ วิศวกร พวกเขาเหล่านั้นส่วนหนึ่งเป็นลูกชาวนา แม่ค้าพ่อค้ารายย่อยหรือมาจากครอบครัวระดับปานกลาง และค่อนข้างต่ำ ไม่มีฐานะทางสังคม แต่คนเหล่านี้เปลี่ยนฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจของตนเองได้ ด้วยการศึกษามหาวิทยาลัย... สังคมไทยจึงงามเพราะเป็นสังคมที่ให้โอกาสเปลี่ยนระดับ ชนชั้นผ่านกระบวนการของการศึกษา... เพราะการศึกษาของไทยในอดีตมีคุณภาพสูงแต่ มีราคาไม่แพง... ถึงแม้ครอบครัวชาวนาหรือชาวนาที่มีรายได้ค่อนข้างต่ำก็ยังพอ อดทนส่งลูกเรียนมหาวิทยาลัยได้ สำหรับครอบครัวระดับกลางยังไม่ลำบากมากนักสำหรับการส่งลูกเรียนมหาวิทยาลัย เพราะรัฐบาลอุดหนุนการศึกษาในมหาวิทยาลัยเพื่อต้องการสร้างกำลังคนระดับสูง สำหรับพัฒนาชาติบ้านเมือง...” ซึ่งแนวคิดเหตุการณ์แบบนี้ปรากฏสะท้อนคิดผ่านหนังสืองานศพนี้ด้วย ถึงไม่ได้บอกไว้ตรง ๆ แต่ทั้งหมดคือการสะท้อนภาพลักษณ์ของสังคมในช่วงที่ผ่านมาได้ระดับหนึ่งด้วยเช่นกัน

ทั้งเป็นการยืนยันที่มาและที่ไปของอาจารย์นัยนา ที่ส่วนหนึ่งเป็นคนที่มีฐานจากชนชั้นล่างของสังคม แต่ในเวลาเดียวกันได้ใช้ความพยายาม ความสามารถ และความมุ่งมั่น จนกระทั่งประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ที่เป็นทั้งแบบอย่าง แรงบันดาลใจ และความสำเร็จในอาชีพ การงานและหน้าที่ที่เกิดขึ้น การยกมาจึงเป็น อนุสรณ์ของความทรงจำในส่วนนี้

4. ทางสู้ในชีวิต

จากหนังสือสะท้อนแนวคิดได้หลายประการ คือการต่อสู้ หรือทางสู้ในชีวิต ที่ ศ.ดร.นัยนา ดำเนิน คือความพยายาม การมีเป้าหมายชีวิตที่ชัดเจน ดังกรณีครอบครัวนี้มีความเชื่อว่าการศึกษา

จะเป็นแบบอย่างจะเป็นหนทางในการดำเนินชีวิต ทำให้ชีวิตมีช่องทางและการขยับก้าวไปข้างหน้าได้ ย่อมจะเป็นหนทางที่ดำเนินชีวิตได้อย่างงดงาม ความอดทนหากดูประวัติของท่านอาจารย์ที่กล่าวถึงในงานศพ อาจจะทำให้เห็นว่าอาจารย์ต่อสู้ ดิ้นรน เพื่อการดำรงสถานะของคุณแม่เลี้ยงเดี่ยว ที่มีลูกสาวเพียงคนเดียว ในวัยหกขวบ เสมือนเจ้าหญิงที่หลุดจากครอบครัวยุคที่มีความสมบูรณ์ วิถีของความกล้า กล้าที่จะตัดสินใจ กล้าที่จะเผชิญกับชะตากรรมของชีวิต กล้าที่จะเดินไปข้างหน้าพร้อมไม่หันหลังกลับมา จึงเป็นเหมือนทางสู้ของชีวิต ที่ดูอาจริบหรี่ หรืออาจไม่เห็นหนทางที่จะชนะ แต่อย่างน้อยก็สามารถบอกได้ว่า หนทางเหล่านี้ของชีวิตเต็มไปด้วยอุปสรรค คุณแม่เลี้ยงเดี่ยว ตัวคนเดียว “แม่ร้าง” หรืออีกหลายคำที่จะถูกถาโถมเข้ามาจากรอบข้าง แต่ทั้งหมด เป็น “ทางสู้” ในชีวิต ที่อาจารย์ท่านเอง ดิ้นรน ต่อสู้ หรือขวนขวาย ดังกรณีการเขียนหนังสือตำราทางกฎหมายจำหน่าย การตั้งบริษัททำสำนักพิมพ์ขึ้นมาเพื่อเป็นตัวแทนจำหน่าย ทำนองพิมพ์เอง ขายเอง ทำการตลาดเอง ทั้งหมดยืนหยัดต่อสู้ในเส้นทางของตัวเอง ทางถอย ที่คนเห็น แต่อีกนัยหนึ่งเป็นทางสู้ของชีวิตที่ปรากฏในหนังสือ อาจมีผู้แย้งว่าคนตายแล้วดีหมด ผู้เขียนไม่ได้รู้จักสนิทสนมกับท่านเป็นการส่วนตัว แต่ก็เชื่อว่าตัวหนังสือ กับการถูกถ่ายทอดเล่าเรื่อง จะมีผสมจินตนาการบ้าง ข้อเท็จจริงบ้าง แต่ทั้งหมด คือชีวิต ที่เล่าด้วยชีวิตและจบด้วยชีวิต แต่นัยหนึ่งเป็นอนุสรณ์สำหรับชีวิตต่อไป อีกนัยหนึ่งเป็นอนุสรณ์ของการดำเนินชีวิต หรือบันทึกชีวิตด้วยความเคารพต่อชีวิตด้วยเช่นกัน

(1) **ความเป็นผู้มีพลังทางสมอง** จากข้อมูล ศ.ดร.นัยนา เป็นคนเรียนหนังสือเก่ง และในความเก่งเหล่านั้นได้สะท้อนให้เห็นว่าความฉลาด ความรู้ทำให้การขยับก้าวไปเรียนหนังสือ หรือการที่ครูเจรจาให้ลูก ๆ ไปเรียนหนังสือจึงเป็นจุดเปลี่ยน มองมุมหนึ่งถ้าเรียนหนังสือไม่เก่ง คนไม่ส่งเสริม ตัวผู้เป็นเจ้าของไม่พยายาม การพัฒนาตัวเอง หรือการส่งเสริมก็จะไม่เกิดขึ้น หรือทำให้เกิดขึ้นเป็นกลไกร่วม ดังที่ท่านไสลเกษ วัฒนพันธุ์ ประธานศาลฎีกาได้เขียนคำไว้อาลัยไว้ว่า

“...หม่อมเป็นเด็กบ้านนอกจากสุพรรณบุรีที่มีความทะเยอทะยานและมีแรงบันดาลใจในการสร้างความสำเร็จให้แก่ตนเอง อีกทั้งเป็นแบบอย่างที่มีพลังปลุกเร้า สนับสนุน พี่น้องให้ใฝ่เรียน จนทุกคนประสบความสำเร็จในเส้นทางอาชีพการงาน หม่อมจึงเป็นศูนย์กลางและที่รักของครอบครัว...”

“...หม่อมมีความจำพิเศษที่เขาเรียกว่า “โฟโตกราฟฟิค เมมโมรี (Photographic Memory)” คือได้ยินได้ฟังอะไร สามารถบันทึกจดจำไว้ได้อย่างถูกต้องและยาวนาน เหมือนกับการบันทึกภาพถ่ายไว้ ทำให้คิดว่าสมองที่มีความสามารถพิเศษเช่นนี้ถ้าได้เรียนกฎหมายต้องประสบความสำเร็จแน่นอน...”

หรือจากบันทึกของเพื่อนร่วมโรงเรียน

“...ตอนที่เราย้ายมาเรียนต่อ ที่โรงเรียนสองพี่น้อง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 มีเด็กผู้หญิงตัวเล็กๆ ตากลม แก้มบวมคนหนึ่ง ที่เรียนอยู่ห้องติดกัน รู้สึกไม่ชอบหน้าเพื่อน...คนนี้เลย ต่อมาภายหลัง จึงรู้ว่า เด็กผู้หญิงคนนี้เอง ที่เรียนเก่งมาก เป็นที่รักของเพื่อน ๆ และสอบได้เป็นที่ 1 มาตลอด...”

อิสระ เสียงเพราะดี

คุณสมบัติแต่เกิดในเรื่องพลังทางสมองและความสามารถด้านการศึกษา ทำให้ ศ.ดร. นัยนา นำพาตนเองจากห้องทุ่งไปสู่ความสำเร็จผ่านการศึกษา เทียบได้ง่าย ๆ คนเมื่อจะเข้าสู่โลกของความสำเร็จ บางคนใช้การศึกษาเป็นเครื่องนำ บางคนใช้เงินตรา และอำนาจเป็นเครื่องนำ ดังนั้นในชีวิตหนึ่ง ๆ ไม่มีสูตรสำเร็จ สำหรับความสำเร็จโดยตรงเสียทีเดียวได้ แต่ทั้งหมดสะท้อนให้เห็นว่าความสำเร็จเกิดขึ้นจากพลังทางสมอง และองค์ประกอบอื่น ๆ ด้วย

(2) **ความอดทน** เป็นหนทางแห่งความสำเร็จ อดทน ทำ อดทนสู้ บนวิถีของคน ที่ต้องดำเนิน มีผิด มีเศร้า เรียกว่าไม่มีสูตรสำเร็จของชีวิต ที่หนึ่งชีวิตจะต้องผ่านมันไปได้ ดังนั้นการต่อสู้ทางสู้จึงเกิดขึ้นอย่างไม่ท้อ หรือถดถอย

ทั้งหมดเป็นการยกมาเพื่อถอดรหัสต่อการย่างก้าวการดำเนินชีวิตของ ศ.ดร.นัยนา ว่ามีพัฒนาการและการขยับก้าว นัยหนึ่งเพื่อเป็นแรงบันดาลใจ นัยหนึ่งเพื่อเป็นแบบอย่าง และอีกนัยหนึ่งให้เห็นทางสู้ของชีวิตของคน ๆ หนึ่ง เหมือนที่คานธี (Mohandas Karamchand Gandhi, 2412-2491) ทำและเล่าเรื่องการต่อสู้ผ่านวรรณกรรมชีวิตในเรื่อง “*The Story of My Experiments With Truth*” ถูกแปลและตีพิมพ์ในชื่อภาษาไทยว่า “*ข้าพเจ้าทดลองความจริง อดีตชีวิตประวัติของมหาตมา คานธี*” และถอดประสบการณ์เป็นบทเรียนและบันทึกชีวิต รวมไปถึงหลวงวิจิตวาทการ (พ.ศ.2441-2505) อดีตสามเณร อดีตมหาเปรียญ เด็กวัด จากชนบทจังหวัดอุทัยธานี ผู้พลิกชีวิต ได้ใช้กำลังความคิด กำลังปัญญา เป็นทางสู้ให้กับชีวิต ดำรงตำแหน่งหลายตำแหน่ง เช่น เอกอัครราชทูตไทยในหลายประเทศ อธิบดีกรมศิลปากร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ เป็น “**ปลัดบัญชาการสำนักนายกรัฐมนตรี**” (เทียบเท่าปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีในปัจจุบันนี้) เป็นคนแรก และคนเดียวในประวัติศาสตร์ไทย ในสมัยที่มี จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี (พ.ศ.2501-2506) และท่านก็เขียนหนังสือในชื่อ “*กำลังความคิด*” (2007) และ “*ทางสู้ในชีวิต*” (2006) ไว้

เป็นคติหรือถอดประสบการณ์ของตัวเองผ่านคนอื่น ดังนั้นวรรณกรรมชีวิต ผ่านความคิด หรือคนอื่นเล่าเรื่องจึงมีความน่าสนใจให้จดจำและเป็นแบบอย่างได้ด้วยเช่นกัน

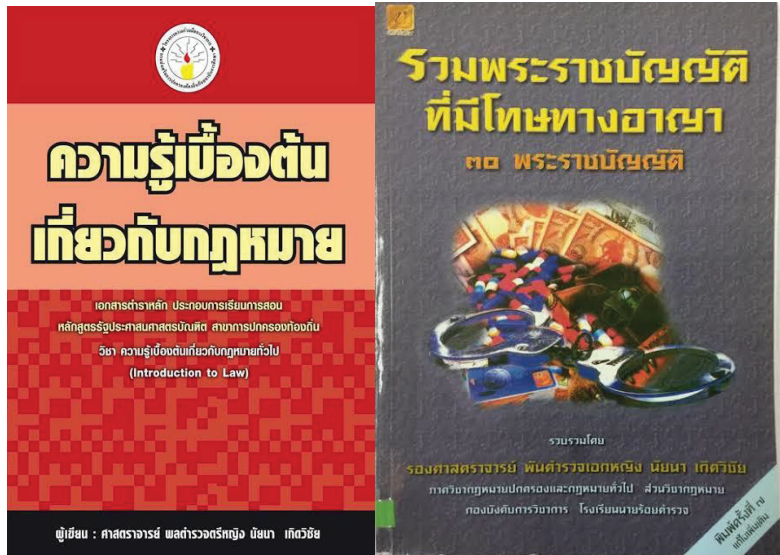
(3) ความพยายาม ในหนังสือจะเห็นว่าครอบครัว “เกิดวิชัย” เป็นผู้ที่มีความพยายาม และใช้ความพยายามเป็นเครื่องหมายในการขยับก้าวของสมาชิกแต่ละคน รวมไปถึงทำให้เป็นแบบอย่าง หรือสร้างแบบในการใช้ความพยายามทำให้เกิด ล้มแล้วลุก พลัดแล้วยังพยายามแก้ไข ให้เกิดช่องทางและการขยับก้าวไปข้างหน้า นับเป็นคุณูปการต่อความจริงในประการหนึ่งทำให้เกิดการขยับก้าวและดำเนินไปข้างหน้าได้ลูกชานา ขยันเรียน มีสมาชิกในครอบครัวเป็นแบบอย่างของกัน ความสามัคคีในครอบครัว และการเกื้อกูลซึ่งกันและกัน นับเป็นการส่งเสริมความพยายามตามคติทางศาสนาอย่างที่สุด

“...ด้วยสภาพปัญหาทางการเงินทำให้พี่สาวคนโต พี่บงอร ได้เรียนจบแค่ ปกศ.ที่โรงเรียนฝึกหัดครูพระนครศรีอยุธยา แล้วกลับมาทำงานเป็นครูที่โรงเรียนวัดไผ่โรงวัว และเมื่อผมจบ ม.ศ.3 จากโรงเรียนสองพี่น้องวิทยา เข้ามาเรียนต่อที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ก็ต้องใช้เงินเพิ่มมากขึ้น ทำให้น้องชายสุชาติ ไม่ได้เรียนต่อ หลังจบ ป.4 ที่โรงเรียนวัดย่านซื่อ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่พวกเรา 8 คน เรียนในช่วง ป.1-ป.4 ได้ไปเรียนต่อ ป.5-ป.7 ที่โรงเรียนสองพี่น้อง และต่อ ม.ศ.1-ม.ศ.3 ที่โรงเรียนสองพี่น้องวิทยา โดยพักอยู่กับพี่บงอรที่บ้านติดกับวัดไผ่โรงวัว แต่ต้องเดินไปโรงเรียนในหน้าแล้ง และพายเรือไปเรียนในฤดูน้ำหลาก...”

นพ.วิชาญ เกิดวิชัย

ทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นเพียงมุมมองแบบคนนอกและมองผ่านตัวหนังสือ ซึ่งอาจเป็นวรรณกรรมทางความคิดของผู้ใกล้ชิด อาจใช่ หรือไม่ใช่ ไม่ใช่เป้าหมายของการเขียนนี้ แต่ผู้เขียนอยากสะท้อนคิดเพื่อนำไปเป็นแบบอย่างให้กับคนรุ่นใหม่ หรือคนรุ่นต่อไป รวมทั้งผู้เขียนด้วยที่อาจไม่ได้ห่างไกลกับท่านอาจารย์มากนัก “ราก” อันเป็นที่มาของชีวิต แต่อย่างน้อยก็ได้เห็นทางเดินของชีวิตของคน ๆ หนึ่ง ที่สามารถสร้างทำและพัฒนาได้ อายุไม่ใช่ปัญหาและอุปสรรค ดังพุทธพจน์ที่พระพุทธเจ้ากล่าวว่า แม้เกิดเพียงวันเดียวแต่มีประโยชน์ ทำประโยชน์ ดีกว่าผู้เกิด 100 ปี แต่ไม่ได้สร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ใด ๆ หากดูเส้นทางมหาราชทั้งนโปเลียน อเล็กซานเดอร์มหาราช หรือสมเด็จพระนเรศวร หรือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ไม่ได้เป็นบุคคลอายุมาก แต่สามารถสร้างคุณูปการหรือภาพจำในบริบททางประวัติศาสตร์ได้ด้วยเช่นกัน จึงนับเป็นคุณูปการ

และสิ่งที่ควรค่าแก่การจดจำด้วยเช่นกัน ดังนั้นแบบอย่างการดำเนินชีวิตของผู้ชายขมขี้จึงนับเป็นแบบอย่างที่ควรค่าแก่การจดจำด้วยเช่นกัน

ภาพที่ 3 มรดกทางปัญญา หนังสือ ตำราทางกฎหมายในนาม สำนักพิมพ์นิติเนย์ (ภาพ ออนไลน์)

5. แบบอย่างของความเป็นครู

ในหนังสือส่วนใหญ่ของผู้เขียนจะให้ความคิด ให้ข้อมูลเขียนไว้ไม่แตกต่างกันนัก ว่าป่าหม่องสอนป่าหม่องแนะนำ ดังนั้นความเป็นครู ที่สอนหนังสือ มาทั้งชีวิตจึงเป็นความสำเร็จของชีวิต และเอาความสำเร็จนั้นมาเป็น “ครู” ให้กับคนรุ่นต่อไป ซึ่งจะสังเกตได้ว่าทุกคนจะถูกแนะนำ ถูกเปิดโอกาส ให้โอกาส และส่งเสริมให้เกิดทางสู้และทางไปของชีวิต สอนด้วยการทำให้ดู สอนด้วยการทำตนให้เป็นแบบอย่าง นำความสำเร็จมาเป็นแบบอย่างของการดำเนินชีวิต ดังพุทธพจน์ที่ว่า **“ยถา วาที ตถา การี”** พูดด้วยการทำให้ดู ดังนั้นจากข้อมูลของผู้ที่กล่าวถึง จึงเป็นการสะท้อนประสบการณ์ตรงในฐานะพี่ในฐานะน้อง ลูกหลาน อาจารย์และคนที่เกี่ยวข้อง ทุกคนให้ข้อมูลผ่านการเล่าถึง พูดถึง ความเป็นครูจนวินาทีสุดท้ายของชีวิต สอนชีวิตด้วยชีวิต สอนชีวิตด้วยการเขียนชีวิต ผ่านชีวิตจริง ชีวิตออกแบบไม่ได้ แต่สามารถทำ หรือดำเนินให้ชีวิตก้าวไปข้างหน้าได้

“...เมื่อน้องเติบโตและเริ่มเรียนรู้ความเป็นไปของชีวิตด้วยตนเอง น้องจึงมีภาพที่แจ่มชัดของพี่ที่เป็นแบบอย่าง พี่หม่องเป็นพี่สาวคนสวยของน้อง เรียนเก่ง ยิ้มเก่ง สนุกสนาน บ้าบอ นำความแปลกใหม่ ตื่นเต้นมาสู่ครอบครัวเราเสมอ ตอนปิดเทอมพี่

กลับมาอยู่บ้านของเราที่สุพรรณบุรี... พี่หม่อมเป็นคนเรียนหนังสือเก่ง เขียนเรียงความ ได้สนุกมาก มีลายมือสวยงาม เป็นระเบียบและเขียนถูกต้องตามอักขระวิธีแบบที่พ่อของเราสอนมา น้องคัดลายมือ หัดเขียนหนังสือตามอย่างพี่ จนทุกวันนี้พี่บอกเสมอว่า เรามีลายมือเหมือนกันชนิดที่ตัวเองยังแยกไม่ออก...”

ดร.บุศรา เกติวิชัย พฤชมาศ

“...การทำงานของอาหม่อมทำให้หลานคนนี้ได้เรียนรู้ถึงความขยัน อดทน ความใส่ใจในรายละเอียดของการทำงาน การทำงานในสิ่งที่รัก การเลือกทำงานที่เป็นประโยชน์ และมีคุณค่า อาหม่อมสอนให้เรารู้จักวิธีทำงานในทุก ๆ ด้าน ตอนนั้นเรามักจะงอแง สู้งานบ้างไม่สู้งานบ้าง เพราะเราไม่เข้าใจยากไปเที่ยวเล่นมากกว่า ทำไปงอนไปบ้าง แผลงฤทธิ์ใ้อาเป็นประจำ จนกระทั่งในวันที่เราเริ่มมีความคิดที่จะเติบโต เราอยากเริ่มทำธุรกิจของตนเอง ในวันนั้นวันที่เราอายุ 23 ปี การจะเริ่มต้นธุรกิจของตนเองไม่ใช่เรื่องง่าย และน้อยคนนักที่จะเห็นด้วย และสนับสนุน แต่ “อาหม่อม” เป็นคนที่ยื่นข้างเรา สนับสนุนเราในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะความรู้การประสานพาร์ทเนอร์ต่าง ๆ รวมไปถึงเรื่องการเงิน เพราะ “อาหม่อม” จึงทำให้หลานคนนี้ได้สามารถเริ่มต้นธุรกิจ และทำให้มีบริษัท เอ็ดดูเคชั่นแนลเทคโนโลยี (แอด-เทค) จำกัด มาจนถึงทุกวันนี้ ก่อให้เกิดงานที่มีคุณค่าและสร้างประโยชน์ให้แก่ผู้คนมากมาย...”

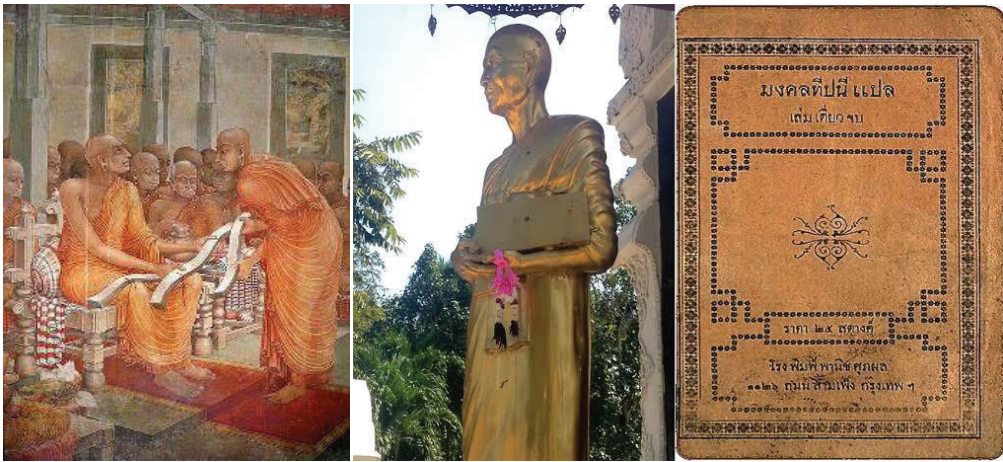
ดร.พรรณพิลาศ เกติวิชัย

“...ด้วยเป็นผู้ที่มีความเป็นครูสูงมาก อาจารย์นัยนา จึงเป็นนักวิชาการที่มีคุณธรรมของความเป็นครู มีความมุ่งมั่น มีจิตเมตตา และเอาใจใส่ต่อลูกศิษย์ทุกคนเป็นอย่างดี ให้เวลากับลูกศิษย์ทุกคนในการศึกษาเล่าเรียนให้สำเร็จอย่างมีคุณภาพ และให้มีความรู้ไปพัฒนางานในส่วนที่ตนรับผิดชอบ นอกจากนี้ก็ยังติดตามความก้าวหน้าของลูกศิษย์อย่างสม่ำเสมอ อาจารย์นัยนา จึงเป็นที่เคารพรักของลูกศิษย์ทุกคน...”

คนหลายคนสอนคนแต่ไม่ได้ทำตนให้เป็นแบบอย่าง จึงเข้าทำนองจงทำอย่างที่ผมสอน แต่อย่าทำอย่างที่ผมทำ แปลว่า สอนด้วยวาจาได้ แต่สอนด้วยการกระทำไม่ได้ เราจึงเห็นคนห้ามคนกินเหล้า แต่ตัวเองยังกินเหล้า ดังนั้นชีวิต สอนชีวิตด้วยชีวิต จึงเป็นชีวิต ความเป็นครูของท่านอาจารย์ จึงงดงาม มีผู้ก้าวเดินตาม และนำมาเป็นแบบอย่าง รวมทั้งสอนด้วยวาจา สอนด้วยการ

กระทำ และสอนด้วยภาพลักษณ์ความสำเร็จ เราไม่รู้ว่าจะวันพรุ่งนี้จะไปทางไหน หรือเป็นอย่างไร แต่เราสามารถดำเนินและขยับก้าวไปข้างหน้าด้วยเป้าหมายและอุดมการณ์ของชีวิตได้ด้วยเช่นกัน เพราะเราจึงมีท่าน เพราะท่านจึงมีเรา

ครูของครูเป็นแบบอย่างแก่ครู คือ ศ.ดร.นัยนา เกิดวิชัย

ภาพที่ 4 พระพุทธโฆษาจารย์ (อินเดีย) ผู้รจนาคัมภีร์วิสุทธิมรรค พระสิริมังคลาจารย์ (เชียงใหม่) ผู้รจนาคัมภีร์มิ่งมงคลทีปนี วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนากับการถูกส่งต่อผ่านช่วงเวลา (ภาพออนไลน์)

เกิด แก่ เจ็บ ตาย สุดท้ายของชีวิต

หากมองย้อนเรื่องเล่าของหลายชีวิต สะท้อนถึง ศ.ดร.นัยนา ทำให้เห็นว่า คนรัก คนห่วงใย คนปรารถนา คนเสียตาย แต่ทั้งหมดต้องการบอกเพียงว่า อาจารย์เป็นอีกท่านหนึ่งที่ยืนยันหลักการทางพระพุทธศาสนา ๆ ที่ว่า “ใด ๆ ในโลกล้วนเปลี่ยนแปลง” ในความหมายคือเปลี่ยนแปลง

“...หม่อมปิดบัง เรื่องการเจ็บป่วยของหม่อมมาโดยตลอด เพื่อน ๆ ไม่ระแคะระคายเลย แม้แต่วันที่หม่อมมาร่วมประชุมกับพวกเรา เพื่อเตรียมการเรื่องเป็นเจ้าภาพทอดกฐินของวัดไร่โรงวัวในปีนี้ เมื่อ 28 กรกฎาคม ที่ผ่านมา วันนั้นหม่อมทานอาหารไม่ได้ ได้แต่บอกเพื่อน ๆ ว่า ลำไส้ไม่ค่อยดีทานได้แต่อาหารอ่อน ๆ ไม่ยอมบอกถึงเรื่องอาการเจ็บป่วยใด ๆ ทั้งสิ้น เราเองก็ไม่ทราบสาเหตุที่แท้จริง ได้แต่เตือนเพื่อน ๆ เรื่อง

การทำงานที่หักโหม การพักผ่อน ดูแลตนเอง ไม่คิดว่า จากวันนั้นแล้วเราจะไม่ได้เห็นหน้าหม่อมอีกเลย...”

อิสระ เสียงเพราะดี

“....คุณแม่บอกว่าเห็นลูกมินท์เป็น ส.ส. แล้ว มีความสุขและมีกำลังใจจะอยู่ต่อ หลังเลือกตั้ง คุณแม่ก็อยู่ก็อยู่กับลูกมินท์อีก 6 เดือนกว่า แล้วคุณแม่ก็กลับไปอยู่ที่ที่ทำงานมา ท่านจากไปอย่างสงบที่โรงพยาบาลศิริราชในเวลาประมาณ 04.20 น. ของเช้าวันที่ 6 ตุลาคม 2562 จากไปท่ามกลางสมาชิกครอบครัวเกิดวิชัยและลูกมินท์ เราจับมือกัน เราสวดมนต์ให้กันจนคุณแม่ค่อย ๆ หลับไป หลับไปชั่วนิรันดร์...”

สุทธวรรณ สุบรรณ ณ อยุธยา

ดังนั้นพระพุทธศาสนาสอนความไม่ประมาท และความประมาทเป็นหนทางของความเสื่อมถอย ดังประโยคที่ว่า **“อปฺปมาเทน สมฺปาเทถ”** สิ่งใดเกิดขึ้นแล้ว สิ่งนั้นมีการเปลี่ยนแปลงเป็นนิรันดร์ ดังนั้นทุกคำบอกเล่า ของลูกศิษย์ บุคคลที่เคารพนับถือ ล้วนสะท้อนความเปลี่ยนแปลง ของชีวิต ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและไม่เปลี่ยนแปลง **“อาลัยแม่หม่อม น้องหม่อม พี่หม่อม น้าหม่อม อาลัยป้าหม่อม”** อาลัย อาลัย ทั้งหมดสะท้อนคิดภายใต้ ความเปลี่ยนแปลง ดังนั้นอาจารย์ณยา จึงเป็นผู้ยืนยันทฤษฎีของความเปลี่ยนแปลง หรือวิถีธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลง การไม่ประมาท หรือสติในทางพระพุทธศาสนา จึงเป็นทางสู่ต่อความเปลี่ยนแปลง และเป็นทางยับยั้งต่อความเปลี่ยนแปลงนั้นให้ชะลอ ช้าลง สิ่งเหล่านี้จึงสะท้อนผลออกมาเป็นการเรียนรู้ภายใต้กลไกและความเปลี่ยนแปลงนั้นด้วยเช่นกัน ดังนั้นแนวคิด ตถตา (เป็นเช่นนั้นเอง-ธรรมชาติ) มีความเป็นเหตุเป็นผล (อิทัปปัจจยตา-เหตุสู่ผล) ขรามรณปิทุกขา (ความชรา ป่วยไข้ และมรณะเป็นสภาพแห่งทุกข์ที่ทนได้ยาก) ความเปลี่ยนแปลงเป็นนิรันดร์ (อนิจลักษณะ) เป็นเช่นนั้นเอง (ตถตา)

6. คุณค่าของงานในชีวิตแม้ตัวตายแต่คงอยู่

ตัวตายแต่ชื่อยังประดับไว้ในโลกา ในความหมายคือ ตัวตายแต่ชื่อยังปรากฏก้องโลกา การที่อาจารย์ท่านเขียนหนังสือจำนวนมาก เท่ากับว่าตัวหนังสืออันเป็นมรดกทางความรู้ ทางความคิด และองค์ความรู้ยังอยู่ไม่ได้ตาย หรือสูญหายไปกับท่านอาจารย์ หนังสือจะยังคงทำหน้าที่เล่าเรื่อง ส่งต่ออุดมการณ์ความคิดจากคนสู่คน จากรุ่นสู่รุ่น นอกเหนือจากการเขียนหนังสือยังสอนหนังสือ สอนคน พัฒนาคน ประหนึ่งเป็นการส่งต่อความคิดจากคนสู่คน จากรุ่นสู่รุ่น เทียบกับนัก

ปรัชญาทางการเมืองเช่น โสเครตีส (Socrates, 470-399 BC) ในทางรัฐศาสตร์ที่ท้านจบการศึกษาในสาขานี้จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เชื่อว่าพฤติกรรมของโสเครตีส ได้เป็นส่วนหนึ่งในการทำงานและเป็นแบบอย่างแก่อาจารย์ คือการสอนหนังสือ เล่าความคิด สอนปรัชญาทางความคิด แล้วความคิดของเขาก็ถูกส่งต่อสู่ศิษย์และถูกจารึกด้วยศิษย์ผ่านเพลโต (Plato, 427-347 BC) ผ่าน อริสโตเติล (Aristotle, 384-322 BC) และกลายเป็นอุดมคติทางปรัชญาทางรัฐศาสตร์ และศาสตร์อื่น ๆ อีกมาก เทียบได้กับศาสดาเจ้าลัทธิ ไม่ได้ยกอาจารย์ขึ้นมา ให้เสมอศาสดา หรือเจ้าลัทธิ หรือบุคคลสำคัญ หรือสำคัญระดับโลก เพียงแต่สะท้อนคิดจากหนังสืองานศพส่วนตัวท่านภายใต้แนวคิด **“ตายแต่ไม่ตาย”** หรือตายแต่ชื่อยังประทับไว้ในโลกา ดังกรณีพระพุทธเจ้าสอนศิษย์ แล้วศิษย์ก็จดจำด้วยระบบความจำ เล่าต่อผ่านระบบการสอนและเล่าเรื่อง (มุขปาฐะ) และกลายเป็นองค์ความรู้คือพระพุทธศาสนาจนกระทั่งปัจจุบัน รวมทั้งเจ้าลัทธิอย่างขงจื้อ (Confucius 551-479 BC) เม่งจื้อ (Mencius, 372-289 BC) ล้วนมีผลผลิตทางความคิดที่ไม่ได้แตกต่างกัน หรือบุคคลอื่น ๆ ที่ถูกส่งต่อเล่าต่อมาจนกระทั่งปัจจุบัน ดังนั้น ศ.ดร.นัยนา ก็เชื่อว่าศิษย์ในชั้นหลังของท่านอันเป็นผลิตผลของความรู้ ความคิด และผลผลิตทางปัญญา จะถูกส่งต่อไปสู่สาธารณชนแล้วรุ่นเล่าด้วยเช่นกัน หรืออีกนัยหนึ่งองค์ความรู้ผ่านหนังสือจะทำหน้าที่ส่งต่อเป็น **“มรดก”** ทางปัญญาไปสู่คนรุ่นต่อ ๆ ไป อย่างมีรู้จัก เหมือนคนเสพงานศิลป์ ของ **“วินเซนต์ แวน โก๊ะ”** (Vincent Willem van Gogh, ค.ศ. 1853-1890) ผู้ที่มีพฤติกรรม เฉพาะที่อาจเข้าข่าย **“อาการทางจิต”** หรือความไม่ปกติทางจิต ซึ่งเป็นเรื่องของสุขภาพจิต ความคิด และภาวะทางสังคมในเวลานั้น จนกระทั่งการใช้อาวุธปืนเขายิงตัวเองเข้าทางซี่โครงด้านซ้าย ในวันอาทิตย์ที่ 27 กรกฎาคม ค.ศ. 1891 หลังจากการเขียน **“รูปทางสามแพร่ง”** (Wheat Field with Crows) (งานชิ้นนี้อาจจะสื่อถึงการหาทางออกให้กับชีวิตของเขาเอง ที่เปรียบเสมือนทาง 3 สายที่มาบรรจบกันทำให้เลือกไม่ถูกว่าจะไปทางใดต่อ) ซึ่งเป็นงานชิ้นสุดท้ายของเขา..” แต่งานศิลปะของเขา ก็กลายเป็นมรดกของแผ่นดินในฐานะศิลปินคนหนึ่งที่สร้างสรรค์ เทคนิคของการให้สีในงานศิลปะของเขา นับเป็นงานที่เป็นประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมในพัฒนาการของศิลปะร่วมสมัยนับแต่อดีตกระทั่งปัจจุบัน นับเป็นคุณูปการ ที่จะพึงถูกจดจำ ดังนั้นผลงานหนังสือ องค์ความรู้ที่ถูกถ่ายทอดไว้ อาจเป็นวรรณกรรมชีวิต วรรณกรรมทางความคิด ที่เชื่อว่าจะได้ถูกส่งต่อจากรุ่น สู่อีกคนรุ่น จากคนสู่คนให้เป็นมรดกของแผ่นดินด้วยเช่นกัน

“...สำนักพิมพ์นิตินัย อันเป็นงานที่อาหม่อมรักอีกงานหนึ่ง เพราะเป็นงานที่สร้างคุณค่าสร้างประโยชน์ให้กับคนที่ใช้หนังสือที่อาหม่อมพัฒนาขึ้นมา...”

ดร.พรรณพิลาศ เกิดวิชัย

“...ความลึกซึ้งของสติปัญญา ความสงบลึกทางใจ ความกตัญญู ความรู้ที่สั่งสมมาซึ่งประกอบด้วย ความรัก ความปรารถนา อันบริสุทธิ์ต่อหมู่คณะสาธุศิษย์ รวมถึงผลิตผล ตำรากฎหมาย คำบรรยายที่บรรจงฝากไว้ในโลก คือสิ่งที่ติดตรึงในหัวใจของศิษย์และเพื่อนร่วมงาน...”

ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง

“...สิ่งที่คุณแม่ชอบมาก คือการเขียนตำราวิชาการ หนังสือเล่มแรกที่คุณแม่เรียบเรียงออกจำหน่าย คือ คำอธิบายเรียงมาตราพระราชบัญญัติจรรยาบรรณ พ.ศ.2522 หน้าปกสีชมพู จัดพิมพ์ตอนปี 2539 ตอนเห็นหนังสือตัวเองวางอยู่บนชั้นในร้านหนังสือ คุณแม่ปลื้มมาก กระแสความนิยมจากเล่มแรก ทำให้คุณแม่ทำเล่มอื่น ๆ ตามมาอีกมากมาย จนตั้งบริษัท สำนักพิมพ์นิตินัย จำกัด เป็นของตนเอง เล่มแรกที่จัดพิมพ์และจัดจำหน่ายอย่างเป็นทางการในนามสำนักพิมพ์นิตินัย คือ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย ซึ่งขายดีแบบถล่มทลายจนต้องพิมพ์ซ้ำเป็นสิบ ๆ ครั้ง และหลังจากนั้น ก็มีหนังสือตามมาเป็นอีกร้อยปก มีนิตช่วยคุณแม่ได้บ้างเล็กน้อย เช่น ตรวจต้นฉบับส่งหนังสือตามร้าน วางบิล รับเช็ค คุณแม่มีความสุขมากเวลาเห็นใครใช้หนังสือและประมวลกฎหมายของเขา มีครั้งหนึ่งเคยนั่งดูละครอยู่ด้วยกัน แล้วมีฉากหนึ่งตัวละครในเรื่องประมวลกฎหมายปกลายหินอ่อนของคุณแม่ คุณแม่แล้วภูมิใจมากมีนิตเองก็ภูมิใจไปด้วย การทำสำนักพิมพ์นิตินัย ทำให้คุณแม่เก็บเงินจนซื้อบ้านใหม่ที่พุทธมณฑลสาย 4 ได้ บ้านหลังนี้มาจากหนึ่งสมองและสองมือของคุณแม่ มาจากน้ำพักน้ำแรงของคุณแม่ล้วน ๆ คุณแม่ภูมิใจมาก...”

สุทธิวรรณ สุบรรณ ณ อยุธยา

“...การมีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และประมวลกฎหมายอาญาที่รวบรวมโดยพันตำรวจโทหญิง นัยนา เกิดวิชัย ในสมัยนั้น ซึ่งเป็นประมวลกฎหมายเล่มแรกที่ผู้เขียนได้ใช้ตั้งแต่สมัยเป็นนักเรียนกฎหมายจบจนทุกวันนี้...ทุกครั้งที่ทำหน้าที่สอนหนังสือจะมีประมวลกฎหมายของครูนอกห้องเรียนท่านนี้อยู่ด้วยเสมอ...”

ดร.กมลวรรณ อยู่วัฒนะ

จากหนังสืองานศพ ซึ่งบันทึกสะท้อนคิดเพื่อบอกว่า **“ชีวิตดับสิ้นเพียงกาย แต่ชื่อนั้นประดับไว้เป็นมรดกแผ่นดินมีเปลี่ยนแปลง”** เหมือนผู้เขียนเคยได้ยิน เจ้าของสำนักพิมพ์สุภาพใจ ที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับสำนักพิมพ์แล้วไม่ประสบผลในเชิงธุรกิจ ไม่คุ้มกับการลงทุน หลวงพ่อพุทธทาส

ให้กำลังใจให้ทำต่อ ด้วยเหตุผลว่า เป็นอาชีพที่เป็น “กุศล” สร้างองค์ความรู้ผ่านปัญญาให้กับคนอื่นจำนวนมาก ดังนั้นการทำงานที่เป็นประโยชน์สร้างพลังไว้ให้แผ่นดินนับเป็นคุณูปการที่ควรค่าแก่การจดจำ หากยกบุคคลในพระพุทธศาสนา อาทิ พระพุทธโฆษาจารย์ ผู้แต่งคัมภีร์วิสุทธิมรรค และธรรมบท อันเป็นระบบคิดของคณะสงฆ์ไทยผ่านวรรณกรรมบาลีนี้อยู่กระทั่งปัจจุบัน พระสิริมงคลาจารย์ ผู้แต่งคัมภีร์มงคลทีปนี และอีกหลายเล่มในฝ่ายเหนือเชียงใหม่ หรือล่วงมาอย่างท่านพุทธทาส ก็กับการขับเคลื่อนวรรณกรรมทางความคิดพระพุทธศาสนา “ภาษาคนภาษาธรรม” สู่อารยธรรม การตีความทำให้พระพุทธศาสนาหลุดจากขนบสู่การเล่นกับความคิดของคนในช่วงสมัยนั้นแม้กระทั่งปัจจุบัน ท่านนาคเสนและพระยามิลินท์ ที่ร่วมกันประดิษฐ์สร้าง “มิลินทปัญหา-Milindapanha” ให้เป็นมรดกจากการสนทนาระหว่างท่านเจ้าคุณปยุตโต (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์, (ป.อ. ปยุตโต) ผู้รจนาวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาจำนวนมาก และที่สำคัญเช่น พุทธธรรม อาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ ผู้รจนารียบเรียงพระไตรปิฎกฉบับประชาชนเพื่อนำคนไปสู่การศึกษาพระพุทธศาสนาเชิงลึกผ่านพระไตรปิฎกฉบับนี้ ที่ยกมาทั้งเสริมความทั้งหมดนี้ ต้องการสะท้อนเรื่องคุณค่าของวรรณกรรมทางความคิดผ่านหนังสือ ที่มีประโยชน์ส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น จึงนับเป็นความงดงามที่ควรค่าแก่การจดจำ และมองว่าจะเป็นประโยชน์ ดังพุทธพจน์ที่ว่า **“ภิกษุทั้งหลาย จงจาริกไปเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนหมู่มาก”** สิ่งใดดี มีประโยชน์จะถูกจดจำเล่าขานอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน

“...ตามสมการ $0+1 = 1+1+1 = 1+4+01$ ซึ่งหมายถึงการเดินทางมาแล้ว $= 0+1 =$ จิตกุศลผลบุญนำมาเกิด เป็น $1+1+1 = 1$ คือปฏิสนธิวิญญาณกุศลบวกคุณแม้จึงเท่ากันหนึ่ง

เมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์คนหนึ่งแล้ว ทุกคนมีสมบัติติดตัวมาคือ เกิด เจ็บ สูง วย และเดินทางสู่วัฏสงสาร อันเป็นสมบัติของมวลมนุษยชาติ ซึ่งเป็นชะตากรรมของผู้ฉลาดต้องข้ามให้พ้น เพื่อตัด $0+1$ นี้ คือสมการของทุกรูป ทุกนาม ในจักรวาลตอนนี้ ...”

ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง

หรือในประโยคปิดของหนังสือ หรือคนที่เขียนหนังสือถึง ดร.นัยนา คนสุดท้ายที่เป็นพระเป็นเพื่อน และเป็นคนที่ฝากฝังไว้ในยามสิ้น กับพุทธพจน์แนวคิดทางพระพุทธศาสนาที่ว่า

“...เรามีความแก่เป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความแก่ไปได้
เรามีความเจ็บป่วยเป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความเจ็บป่วยไปได้

เรามีความตายเป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความตายไปได้
เราจักมีความพลัดพรากจากของรักของชอบใจทั้งสิ้น
เรามีกรรมเป็นของตน เราทำกรรมใด ดีก็ตาม ชั่วก็ตาม จักต้องเป็นทายาท ของ
กรรมนั้น...”

พระครูอนุกุลปัญญากร รองเจ้าคณะอำเภอสองพี่น้อง
เจ้าอาวาสวัดไผ่โรงวัว จ.สุพรรณบุรี

ในประโยคปิดของเรื่องสะท้อนคิดด้วยระบบคิดทางพระพุทธศาสนาที่สะท้อนให้เห็นว่า
ใด ๆ ในโลกล้วนเปลี่ยนแปลง และในความเปลี่ยนแปลงนั้นทำให้ต้องคิดต่อ และคิดตามไปว่าชีวิต
ต้องขยับก้าว และก้าวเดินไปข้างหน้า แต่การขยับก้าวเป็นเรื่องของเหตุ ปัจจัย หรือเหตุส่งผล เป็นไป
ตามวิถีแห่งธรรมชาติที่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาด้วยเช่นกัน และในความเหมือนและความ
สอดคล้องสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องมีรู้จบและก่อให้เกิดการขับเคลื่อนต่อความเป็นธรรมชาติ
ทวนคิด ยืนยันต่อหลักการแห่งความเป็นธรรมชาติในพระพุทธศาสนาที่ว่า “เกิดขึ้น-ตั้งอยู่-ดับไป”
เป็นอนิจลักษณะที่มีแบบแผนและแนวทางของตัวเองอย่างชัดเจนไม่แปรเปลี่ยน เป็นเช่นนั้นเอง

ภาพที่ 5 พิธีบำเพ็ญกุศลศพพระราชทานเพลิงศพ ศ.พล.ต.ท.(หญิง) ดร.นัยนา เกิดวิชัย
(ภาพออนไลน์)

7. บทสรุป

การเขียนบันทึกจากหนังสืองานศพ จึงเป็นมุมหนึ่งและผู้เขียนไปร่วมงานศพ และได้หนังสือ
งานศพมา 1 เล่ม ไม่ได้เขียนเพราะว่าสนิท รู้จักอาจารย์แบบสายใกล้ แต่เพียงเห็นว่ามุมชีวิตของ
ท่านอาจารย์อาจสร้างแรงบันดาลใจ สร้างจังหวะของชีวิต ให้มีสีสัน จากชื่อลูกสาวที่พ่อขึ้นชอบ
ความงามของ “ดารา-นางงาม” ผ่านอดีตภรรยาอดีตท่านผู้นำ สู่การนำมาตั้งชื่อลูกสาว ซึ่งก็คงไม่
แตกต่างจากครอบครัวอื่น ๆ ที่มีแรงบันดาลใจแตกต่างกัน พ่อชอบวิถีของการต่อสู้แบบมวยไทย นำ
ชื่อมาตั้งลูกเป็นนักมวย ที่สะท้อนถึงการต่อสู้วิถีของลูกผู้ชาย การพัฒนาตัว พัฒนาตนภายใต้ระบบ

คิดทางการศึกษาในช่วงเวลานั้น เรียนหนังสือสูง ๆ จะได้เป็นเจ้าของคนนายคน **“จบแล้วได้งานเป็นเจ้าคนนายคน”** (เพลง : มหาลัย-คาราบาว,2529) หรือระบบคิดที่เป็นช่วงสมัยเรียนหนังสือจะได้เป็นหนทางให้มีการทำ **“ขานาหัวก้าวหน้า”** (ดร.โอภาส บุญเส็ง) เป็นอีกประโยคในหนังสือ มีตำแหน่งแห่งที่ในการทำงาน ในหนังสือมีเรื่องเล่าและประเด็นที่น่าสนใจอีกหลายกรณี ทั้งเรื่องงานชีวิต และการดำเนินชีวิต ที่ประสบความสำเร็จผ่านการศึกา และแนวคิดกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในช่วง 14 ตุลาคม 2519 จนกระทั่งถูกจับ ทั้งหมดปรากฏในหนังสือ เล่า บันทึก สะท้อนคิดผ่านคนรู้จักท่านอาจารย์ ซึ่งบันทึกผ่านการเล่าเรื่องตามมุมของผู้ประสบ พบ และสัมผัสกับวิถีชีวิตของอาจารย์นับมาโดยตรง แม้จะเรียบเรียงอย่างไม่เป็นขั้นตอน ลำดับตามแบบแผน แต่ทั้งหมดเต็มไปด้วยพลังชีวิต พลังทะยานชีวิต และพลังของตัวหนังสือที่บรรจงร้อย เล่าเรื่องจากใจของแต่ละท่าน เชื่อมต่อรวมกันเป็น **“ নয়นา เกิดวิชัย ”** เมื่อนำมาถอดความเรียงร้อยเชื่อมต่อกัน จะเห็นความงดงามของชีวิต และทางเดินของชีวิตของท่านอาจารย์ในแบบฉบับเต็มในชื่อของชีวิตของคน ๆ หนึ่งที่พึงประสบ อาจสุข ทุกข์ ปนเศร้า คละเคล้ากันไปในแบบของชีวิต จนไปสู่บทสรุปสุดท้ายของชีวิตที่เป็นความสำเร็จของท่านอาจารย์ในฐานะพลตรีหญิง (ที่อาจยากในระบบคิดของสังคมผู้ชายเป็นใหญ่-พิตาธิปไตย) ที่ระบบคิดพื้นที่สำหรับหญิงยังไม่ได้เปิดกว้างนัก ผ่านระบบหินเป็นพลตรีหญิงของโรงเรียนนายร้อย ที่ส่วนใหญ่เป็นชาย เป็นศาสตราจารย์หญิงที่ถือว่ามีตำแหน่งสูงสุดของระบบการศึกษาไทย และผลงานตำรับ ตำราเป็นเครื่องยืนยัน ที่บุคลากรในระบบการศึกษาใฝ่ฝันและดำเนินไปให้ถึง ดังประโยคที่ปรากฏในหนังสือว่า **“...ชีวิตที่ไม่ได้อะไรมาง่าย ๆ กว่าจะมีคำว่า ศาสตราจารย์ พลตำรวจโทหญิง ดร. নয়นา เกิดวิชัย...”** (ดร.บุศรา เกิดวิชัย พฤกษมาศ) รวมทั้งความสำเร็จของผองพี่น้อง ทั้งเป็นแพทย์ เป็นผู้พิพากษา เป็นครู เป็นผู้บริหารมหาวิทยาลัย ทั้งหมดเป็นลูกขานา ทั้งหมดมีความพยายาม ทั้งหมดมีพลังทางสมองเพื่อการศึกษา มีพลังใจของการเป็นนักสู้ ดิ้นรน ทั้งหมดเป็นผู้ที่ได้รับการสนับสนุนและโอกาสและใช้โอกาสนั้นสู่การปั้นดินให้เป็นดาวด้วยมือตนเอง จนเป็นความสำเร็จ ตามชื่อหนังสืองานศพนี้ ในส่วนการดำเนินชีวิตของท่านอาจารย์ จึงเป็นวิถีที่น่าติดตามและนำมาเป็นแบบอย่างของการย่างก้าวด้วยความพยายาม (วายามะ) ความขยันหมั่นเพียร (วิริยะ) ความอดทน (ขันติ) ความไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใด ๆ รวมทั้งกล้าหาญ ที่เป็นคุณแม่เลี้ยงเดี่ยว เป็นผู้ริเริ่มสร้างงานบนฐานของความเปลี่ยนแปลง และใช้ความเปลี่ยนแปลงเปลี่ยนผ่านเป็นโอกาส ดังนั้นชีวิตนับแต่เริ่มต้น จนวาระสุดท้าย จึงเป็นชีวิต ที่เปิดโอกาสให้เรียนรู้ทำตาม นำมาเป็นแบบอย่าง งดงาม และน่าติดตาม

ภาพที่ 6 หนังสือพระไตรปิฎกฉบับ อาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ และพุทธธรรมโดยสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์

(ป.อ. ปยุตโต) กัณฑ์วรรณชีวิตที่จะถูกบันทึกไว้เป็นส่วนหนึ่งของกาลเวลา (ภาพออนไลน์)

ทั้งหมดคือชีวิตของ ศ.พล.ต.ท.(หญิง) ดร.นัยนา เกิดวิชัย

ทั้งหมดเป็นการสะท้อนคิดของผู้เขียนจากหนังสืองานศพ

และทั้งหมดสะท้อนคิดผ่านชีวิตและเล่าเรื่องชีวิตของคนผู้ลาลับหนึ่ง

คิดแบบพระพุทธศาสนา มันเป็นเช่นนั้นเอง เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป

คิดแบบชาวพุทธ มันเป็นเช่นนั้นเอง

ตถตา ไตรลักษณ์ อนิจจลักษณ์ เป็นเช่นนั้นเอง

บันทึกไว้เพื่อระลึก อาลัย และสวดดี

ศ.พล.ต.ท.(หญิง) ดร.นัยนา เกิดวิชัย

ครูต้นแบบและ

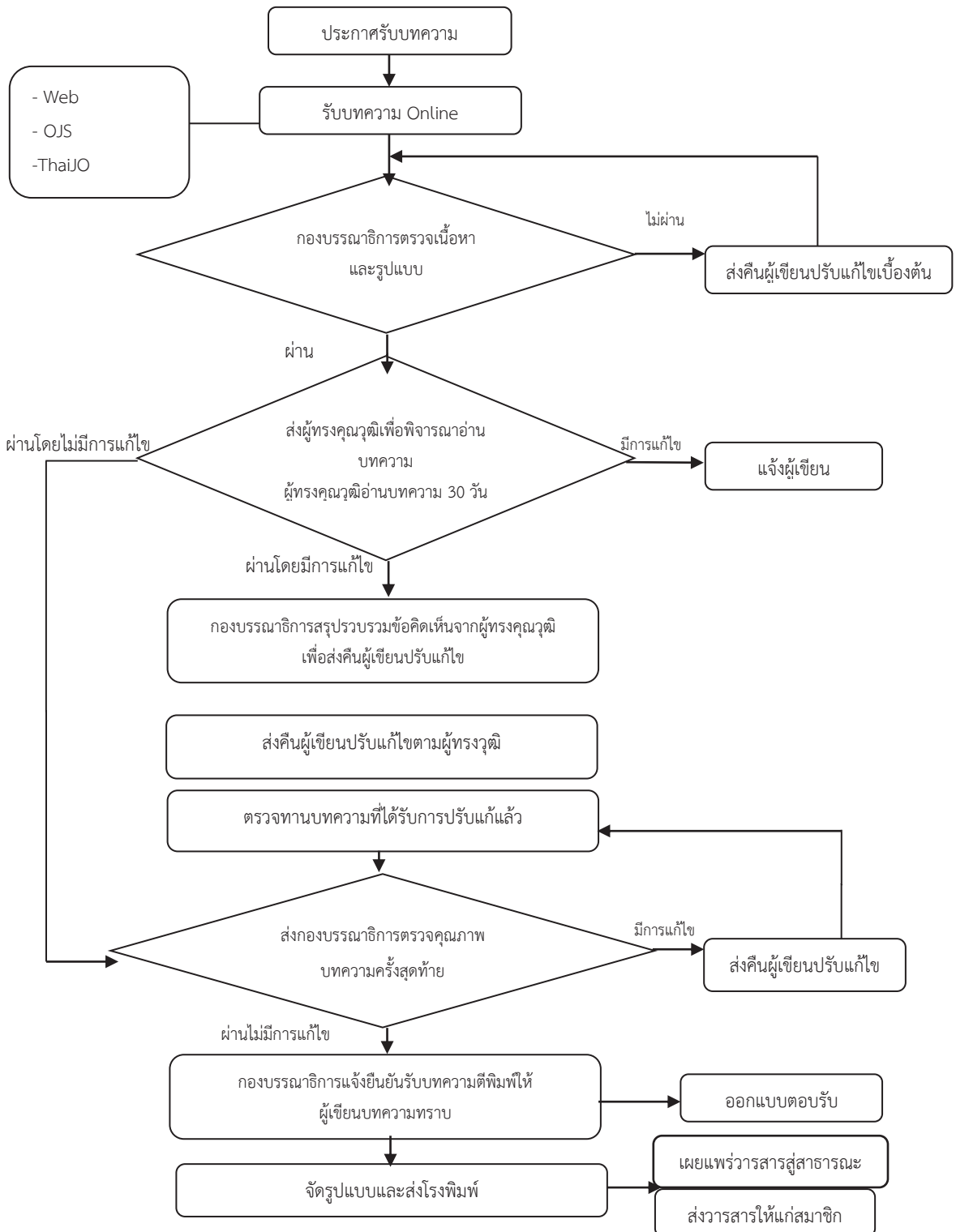
ผู้สร้างแรงบันดาลใจ

References

- Charnvit Kasetsiri and Others, Editors. (1993/2536). *Field Marshal P. Pibulsongkram and Modern Thai Politics-จอมพล ป.พิบูลสงครามกับการเมืองไทยสมัยใหม่*. Bangkok : Social Sciences and Humanities Textbook Project Foundation. <http://www.openbase.in.th/files/tbj143.pdf>.
- Krisanaman Watthanarong. (2010/2553). *Changing classes by education-การเลื่อนชั้นทางสังคมด้วยการศึกษา*. Thairath Online, Search 11 January 2010, <https://www.thairath.co.th/content/58036>
- Luang Wichit Wathakan, (2006). *The way to fight in life-ทางสู้ในชีวิต*. Bangkok : Sang Sun Books.
- Luang Wichit Wathakan, (2007). *Thinking power-กำลังความคิด*. Bangkok : Sang Sun Books.
- Piyanath Boonnak. (1985/2528). *An analysis of social mobility in Thai society during the early Ratanakosin Period,1782/2325-1851/2394)-การวิเคราะห์โอกาสในการเลื่อนชั้นทางสังคม ในสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325-2394)*. Report Reseach, Department of History : Chulalongkorn University.
- Thak Chaloehtiarana (2009/2552). *Thailand : the politics of despotic paternalism-การเมือง ระบบพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ*; Translator by Pannee Chatpolruk and Others, Bangkok : Social Sciences and Humanities Textbook Project Foundation.
- Wanthika Tantiratanapaisal. (1989/2532). *The process of power consolidation of field Marshal Srisdi Dhanarajata-กระบวนการเสริมสร้างอำนาจทางการเมืองของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์*, Thesis of Master of Arts : Chulalongkorn University.

ภาคผนวก

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

คำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์บทความ

1. สถานที่ติดต่อเกี่ยวกับบทความ

สำนักงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

79 หมู่ 1 ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา 13170

โทรศัพท์ 035-248-000 ต่อ 8200-3

2. ประเภทของบทความวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

2.1 บทความพิเศษ (Special Articles) ได้แก่ บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการ/วิชาชีพ

2.2 บทความวิชาการ (Article) ได้แก่ บทความที่เสนอเนื้อหาความรู้ วิชาการ มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนิสิต นักศึกษาหรือประชาชนทั่วไป

2.3 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

2.4 บทความปริทรรศน์ (Review Article) ได้แก่ บทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้พิมพ์มาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์สังเคราะห์วิจารณ์เปรียบเทียบกัน

2.5 ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่ บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปล ย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิวิจารณ์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ

3. การส่งบทความต้นฉบับ

การส่งบทความต้นฉบับ ต้องส่งผ่านระบบเว็บไซต์เท่านั้น โดยแนบไฟล์ (Word) ของบทความต้นฉบับส่งมาที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/jssr/index> พร้อมแนบเอกสารดังนี้

- หนังสือขอเสนอบทความเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

- ใบสมัครสมาชิกวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ (กรณีต้องการสมัครเป็นสมาชิก)

ดูรายละเอียดขั้นตอนการส่งบทความต้นฉบับเพิ่มเติมที่ เอกสารประกอบการใช้ระบบ Thai Journals Online 2 หน้า 84 – 105 Url: <https://www.tci-thaijo.org/index.php/jssr/index>

4. รูปแบบการจัดเตรียมต้นฉบับบทความ

4.1 การตั้งค่าหน้ากระดาษ

กระดาษให้ใช้กระดาษสีขาว ไม่มีลายเส้นบรรทัด ขนาดกระดาษ B5 (JIS) และพิมพ์หน้าเดียว เว้นที่ว่างริมขอบกระดาษ ดังนี้

ขอบด้านบน 1 นิ้ว (2.54 ซม.) ขอบด้านล่าง 1 นิ้ว (2.54 ซม.)

ขอบด้านซ้าย 1 นิ้ว (2.54 ซม.) ขอบด้านขวา 1 นิ้ว (2.54 ซม.)

การย่อหน้าให้เว้นระยะไปจากแนวปกติ 8 ตัวอักษรโดยเริ่มพิมพ์ที่ตัวอักษรที่ 9 ไม่ต้องใส่หมายเลขหน้ากำกับ บทความยาวเกิน 8 – 12 หน้ากระดาษพิมพ์ โดยนับรวมภาพประกอบและตาราง

4.2 ตัวอักษร และขนาดอักษร (Font)

บทความต้นฉบับพิมพ์ได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใช้รูปแบบอักษร (Font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH Sarabun PSK) ตลอดเอกสาร โดยมีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (Double Spacing) ตลอดเอกสาร ขนาด (Font size) และรูปแบบตัวอักษร (Font style) ดังนี้

- ชื่อบทความ (ภาษาไทย) ขนาด 18 points. ตัวพิมพ์หนา (Bold)
- ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ) ขนาด 17 points. ตัวพิมพ์หนา (Bold)
- ชื่อผู้นิพนธ์บทความ (ภาษาไทย – ภาษาอังกฤษ) ขนาด 16 points. ตัวพิมพ์ธรรมดา (Normal)
- หัวข้อหลัก ขนาด 18 points. ตัวพิมพ์หนา (Bold)
- เนื้อหาในบทความ ขนาด 16 points. ตัวพิมพ์ธรรมดา (Normal)

5. ส่วนประกอบของการเขียนบทความ

5.1 ส่วนบทคัดย่อ (Abstract)

บทคัดย่อควรมีความยาวไม่เกิน 500 คำ โดยแยกต่างหากจากเนื้อเรื่อง บทความวิจัยและบทความปริทรรศน์ต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งบทคัดย่อควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดของเรื่อง ไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตาราง และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) สรุป (Conclusion) และคำสำคัญ (Key Words) ซึ่งควรเรียงตามลำดับและแยกหัวข้อให้ชัดเจนดังนี้

- วัตถุประสงค์ ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา
- วิธีการศึกษา ควรกล่าวถึงวิธีการค้นคว้าข้อมูล ระเบียบวิธีวิจัยที่นำมาศึกษา สถิติที่นำมาใช้
- ผลการศึกษา ควรประกอบด้วยผลที่ได้รับจากการค้นคว้า ศึกษา และผลของค่าสถิติ (ในกรณีมีการวิเคราะห์)
- สรุป ควรกล่าวถึงผลสรุปของการค้นคว้าและศึกษา

- **คำสำคัญ** ควรมีคำสำคัญ 3-6 คำ ที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา และจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร และคั่นด้วยเครื่องหมายอัฒภาค (;)

5.2 ส่วนเนื้อหา ควรประกอบด้วย

- **บทนำ (Introduction)** เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาค้นคว้า สมมติฐานของการศึกษา ตลอดจนวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้ชัดเจน

- **วิธีดำเนินการวิจัย (Methods)** กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

- **สรุปผลการศึกษา (Results)** เป็นการแสดงผลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ในข้อ 4.2 ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่องและแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิ ตามความเหมาะสม

- **การอภิปรายผลการวิจัย (Discussion)** เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ของผู้นิพนธ์นำมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

- **ข้อเสนอแนะ (Suggestion)** เป็นการแนะแนวการนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป โดยให้แยกออกเป็นหัวข้อย่อยๆ ให้ชัดเจน

- **เอกสารอ้างอิง (References)** การอ้างอิงต้องให้ถูกต้องเป็นไปตามรูปแบบของวารสาร

5.3 รูปแบบการเอกสารอ้างอิง (References)

รูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมใช้แบบ APA (American Psychological Association) Special Articles โดยการเขียนอ้างอิงผู้นิพนธ์ต้องเขียนอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด (**กรณีภาษาไทยต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด**) ซึ่งผู้นิพนธ์บทความต้องตรวจสอบและรับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารการอ้างอิงทั้งหมด หากการอ้างอิง (APA) ไม่ถูกต้องจะไม่ได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง

5.3.1) การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

การอ้างอิงในเนื้อหา ให้ใช้วิธีการอ้างอิงแบบนาม-ปี โดยระบุชื่อผู้เขียน ปีที่พิมพ์ และเลขหน้า เอกสารไว้ข้างหลังของข้อความที่ต้องการอ้างอิง ดังต่อไปนี้

1. ผู้แต่งคนเดียวหรือผู้แต่งเป็นหน่วยงาน ระบุชื่อและชื่อสกุลตามลำดับ เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ และหน้าที่นำมาอ้างอิง โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม ยกเว้นฐานันดรศักดิ์ บรรดาศักดิ์ สมณศักดิ์ และนามแฝง ให้ระบุไว้หน้าชื่อไม่ต้องกลับข้อความ ส่วนชาวต่างประเทศ ให้ระบุชื่อสกุลเท่านั้น

ตัวอย่างภาษาไทย : (รัฐพล เย็นใจมา, 2561: 16) แปลเป็น (Ratthaphon Yenjaima, 2018:16).

ตัวอย่างภาษาอังกฤษ : (Keown, 2003)

2. ผู้แต่ง 2 คน ระบุชื่อและชื่อสกุลของผู้แต่งทั้ง 2 คน โดยใช้คำว่า “and” หรือ “&” เชื่อมระหว่างชื่อสกุลของผู้แต่ง ระหว่างคำดังกล่าวให้เว้นระยะด้านหน้าและด้านหลัง 1 ระยะ ส่วนชาวต่างประเทศ ให้ระบุชื่อสกุลเท่านั้น

ตัวอย่างภาษาไทย : (รัฐพล เย็นใจมา และ ประเสริฐ ธิลา, 2561: 16) แปลเป็น

(Ratthaphon Yenjaima and Prasert Thilao, 2018 : 16)

ตัวอย่างภาษาอังกฤษ : (Hersey & Blanchard, 2000)

3. ผู้แต่ง 3 คน ระบุเฉพาะชื่อและชื่อสกุลของผู้แต่งทุกคน ชื่อผู้แต่งแต่ละคนให้คั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค “,” หน้าผู้แต่งคนสุดท้ายต้องคั่น “and” ระหว่างคำดังกล่าวให้เว้นระยะด้านหน้าและด้านหลัง 1 ระยะ และให้ใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;) คั่นกลางระหว่างเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 เอกสาร ส่วนชาวต่างประเทศ ให้ระบุชื่อสกุลเท่านั้น

ตัวอย่างภาษาไทย : (รัฐพล เย็นใจมา, ประเสริฐ ธิลา, และกรกต ชาบัณฑิต, 2561:16) แปลเป็น

(Ratthaphon Yenjaima, Prasert Thilao, and Korakoth Chabandit, 2018: 16)

ตัวอย่างภาษาอังกฤษ : (Keown, 2003 : 4; Hersey & Blanchard, 2000)

4. ผู้แต่งมากกว่า 3 คน ขึ้นไป ระบุชื่อสกุลคนแรก เว้น 1 ระยะ แล้วตามด้วย “and others” หรือ “et al.”

ตัวอย่างภาษาไทย : (Yenjaima et al. 2018 : 16)

ตัวอย่างภาษาอังกฤษ : (Kaiser et al., 2008)

5. ให้เรียงลำดับการอ้างอิงชื่อผู้แต่ง

5.3.2) การอ้างอิงท้ายบทความ (References)

การอ้างอิงท้ายบทความ ให้ระบุเอกสารที่ใช้อ้างอิงไว้ท้ายบทความ โดยเรียงตามลำดับตัวอักษรใช้รูปแบบการเขียนอ้างอิงตามระบบ APA Style

1. คัมภีร์พระไตรปิฎกหรือหนังสือสำคัญพิมพ์เป็นชุด

ผู้แต่ง. ชื่อเรื่อง. *ชื่อชุดหนังสือและลำดับที่* (ถ้ามี). ครั้งที่พิมพ์ (ถ้ามีมากกว่า 1 ครั้ง) จำนวนเล่ม (ถ้ามีหลายเล่ม). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์,ปีที่พิมพ์.

ตัวอย่าง: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

แปลเป็น Mahachulalongkorn University. (1996). *Thai Tipitakas*. Bangkok: MCU Press.

2. หนังสือทั่วไป

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง /ครั้งที่พิมพ์ (พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป). /สถานที่พิมพ์://สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง: Chapin, F.S. (1997). *Social participation and social intelligence* (3rded). New York : Longman.

3. วิทยานิพนธ์/ สารนิพนธ์/ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง/ รายงานการวิจัย

ชื่อผู้เขียนวิทยานิพนธ์./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อวิทยานิพนธ์./ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต /// หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิปบัณฑิต./ ชื่อมหาวิทยาลัย/ สถาบันการศึกษา).

ตัวอย่าง: Sirima Monmai. (2011). *Educational Administration for Children's Rights in Secondary Schools under the UN Convention on the Rights of the Child* (Doctor of Philosophy thesis). Graduate School: Silpakorn University.

4. วารสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีพิมพ์)/ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ ปีที่ (ฉบับที่)/ เลขหน้าที่ปรากฏ.

ตัวอย่าง: Surapol Suyaporm. (2017 April - June). A Model of Human Resource Development in Accordance With The Sangha Development in Petchaboon Province. *Journal of MCU Social Science Review*. 6(2),276.

5. เว็บไซต์

ชื่อผู้เขียน. (ปีที่เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต). ชื่อเรื่อง. สืบค้นเมื่อวัน เดือน ปี, จากเว็บไซต์:

///URL Address.

ตัวอย่าง : Rattaphon Yenjaima. (2018). *Conflict In Society : Theory And Solution*. Retrieved May 29, 2018, from <https://www.tci-thaijo.org/index.php/jssr/article/view/132734>.

6. สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์. //(ปี). //ตำแหน่ง./ สัมภาษณ์. วัน เดือน.

ตัวอย่าง : Rattaphon Yenjaima. (2018). Faculty of Graduate, Studies Faculty of Social Sciences. *Mahachulalongkornrajavidyalaya University*. 29 May .

6. ส่วนภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตาราง สำหรับคำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์เหนือภาพหรือตาราง ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพหรือตาราง

7. การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้พิมพ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับกองบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณา

ตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะ
ได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

8. การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จำนวน 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจาก กองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือ ข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double – Blind Peer Review)

9. ลิขสิทธิ์

เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้นิพนธ์ทุกท่านต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มใบมอบลิขสิทธิ์ บทความให้แก่วารสารฯ พร้อมกับบทความต้นฉบับที่ได้แก้ไขครั้งสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้นิพนธ์ทุกท่านต้อง ยืนยันว่าบทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์นั้น ได้ส่งมาตีพิมพ์เฉพาะในวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ เพียงแห่งเดียวเท่านั้น หากมีการใช้ภาพหรือตารางหรือเนื้อหาอื่นๆ ของผู้นิพนธ์อื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่น มาแล้ว ผู้นิพนธ์ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อ บรรณาธิการ ก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์ หากไม่เป็นไปตามข้อกำหนดเบื้องต้น ทางวารสารจะถอด บทความของท่านออกโดยไม่มีข้อยกเว้นใดๆ ทั้งสิ้น

10. การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อ และการสมัครเป็นสมาชิกวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ กรุณาติดต่อ “วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์” สำนักงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 79 หมู่ 1 ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา 13170 โทรศัพท์. 038-248-000 ต่อ 8203

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/jssr/index> / E-mail : journal.mcu.soc@gmail.com

1) อ.ดร.ประเสริฐ ธิลาว 2) นายกรกรต ชำบัณฑิต

11. อัตราค่าวารสาร

กำหนดออกวารสารปีละ 4 ฉบับ จำหน่ายราคาฉบับละ 199 บาท ไม่รวมค่าส่ง

12. อัตราค่าสมาชิก

ปีละ 300 บาท

รูปแบบวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ : บทความวิจัย

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) (18 pt)

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ตัวพิมพ์ใหญ่ (17 pt)

ชื่อผู้แต่ง (ภาษาไทย, 1) * ชื่อผู้แต่ง (ภาษาไทย, 2) ** ชื่อผู้แต่ง (ภาษาไทย,3) *** (16 pt)

ชื่อผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ 1), ชื่อผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ,2) ชื่อผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ,3) (16 pt)

บทคัดย่อ (16 pt)

.....ความยาวไม่เกิน 250 ตัวอักษร. (16 pt).....

.....

.....

คำสำคัญ :

ABSTRACT (16 pt)

.....ให้สอดคล้องกับบทคัดย่อภาษาไทย. (16 pt).....

.....

.....

Keywords: (16 pt).....

1. บทนำ (18 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

2. วัตถุประสงค์การวิจัย (18 pt)

2.1 (16 pt).....

2.2 (16 pt).....

* หน่วยงานที่สังกัด, (ภาษาอังกฤษ) (14 pt)

** หน่วยงานที่สังกัด, (ภาษาอังกฤษ) (14 pt)

*** หน่วยงานที่สังกัด, (ภาษาอังกฤษ) (14 pt)

2.3 (16 pt)

2.4 (อื่น ถ้ามี)

3. วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

3.1 รูปแบบการวิจัย

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล.....

4. สรุปผลการวิจัย (18 pt)

4.1 (16 pt).....

4.2 (16 pt).....

4.3 (16 pt).....

4.4 (อื่น ถ้ามี) (16 pt).

5. อภิปรายผลการวิจัย (18 pt)

.....
.....
.....

6. ข้อเสนอแนะ (18 pt)

6.1

6.2

6.3

References (ภาษาอังกฤษ) (18 pt)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

รูปแบบวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ : วิชาการ

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) (18 pt)

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ตัวพิมพ์ใหญ่ (17 pt)

ชื่อผู้แต่ง (ภาษาไทย, 1)* ชื่อผู้แต่ง (ภาษาไทย, 2)** ชื่อผู้แต่ง (ภาษาไทย,3)*** (16 pt)

ชื่อผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ 1), ชื่อผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ,2) ชื่อผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ,3) (16 pt)

บทคัดย่อ (16 pt)

.....ความยาวไม่เกิน 250 ตัวอักษร. (16 pt).....

คำสำคัญ :

ABSTRACT (16 pt)

.....ให้สอดคล้องกับบทคัดย่อภาษาไทย. (16 pt).....

Keywords: (16 pt).....

1. บทนำ (18 pt)

.....
.....
.....
.....

* หน่วยงานที่สังกัด, (ภาษาอังกฤษ) (14 pt)

** หน่วยงานที่สังกัด, (ภาษาอังกฤษ) (14 pt)

*** หน่วยงานที่สังกัด, (ภาษาอังกฤษ) (14 pt)

2. หัวข้อหลัก (01) (18 pt)

.....

.....

.....

.....

3. หัวข้อหลัก (02) (18 pt)

.....

.....

.....

.....

4. บทสรุป อื่นๆ (03) (18 pt)

.....

.....

.....

.....

5. ข้อเสนอแนะ (18 pt)

- 5.1 (16 pt).....
- 5.2 (16 pt).....
- 5.3 (16 pt).....
- 5.4 อื่นๆ ถ้ามี

References (ภาษาอังกฤษ) (18 pt)

.....

.....

.....

.....

หนังสือขอเสนอบทความเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

เขียนที่.....

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.

ข้าพเจ้าชื่อ..... ฉายา..... นามสกุล.....

ที่อยู่.....

โทรศัพท์..... E-mail:

มีความประสงค์ขอตีพิมพ์บทความ () บทความวิจัย () บทความวิชาการ เรื่อง:
(ภาษาไทย).....

(ภาษาอังกฤษ).....

ในวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ซึ่งดำเนินการโดยคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยบทความฉบับนี้ข้าพเจ้าได้นิพนธ์ขึ้นเพื่อสำเร็จการศึกษาระดับปริญญา..... สาขาวิชา..... จาก (ชื่อสถาบัน).....

ปีการศึกษา..... หรือได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก

เมื่อคณะบรรณาธิการของวารสารพิจารณาแล้วมีมติให้แก้ไขปรับปรุงบทความ ข้าพเจ้ามีความยินดีรับไปแก้ไขตามมติดังกล่าวนั้นและข้าพเจ้าขอรับรองว่า (ขีดเครื่องหมาย √)

- () เป็นผลงานทางวิชาการของข้าพเจ้าแต่เพียงผู้เดียว
- () เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ร่วมนิพนธ์ตามชื่อที่ระบุในบทความจริง
- () บทความนี้ไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน
- () บทความนี้ไม่ได้คัดลอกหรือดัดแปลงมาจากของผู้ใดทั้งสิ้น

ทั้งนี้ ข้าพเจ้าได้ชำระค่าธรรมเนียมขอตีพิมพ์บทความลงในวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

ตามอัตราที่ได้กำหนดไว้ คือ

- () บทความวิชาการ ๓,๐๐๐ บาท
- () บทความวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ป.โท-เอก ๕,๐๐๐ บาท
- () บทความวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย ๕,๐๐๐ บาท เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

อนึ่ง แม้เมื่อข้าพเจ้าปรับแก้ไขแล้ว แต่งานยังไม่เรียบร้อยและไม่ได้รับการให้การลงตีพิมพ์ ข้าพเจ้าไม่ติดใจเอาความใดๆ ทั้งสิ้น จะยอมรับการพิจารณาของคณะกรรมการถือว่าเป็นที่สุด

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้นิพนธ์บทความ

ใบสมัครสมาชิก

ที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

กราบนมัสการ/เรียน

บรรณาธิการวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

ข้าพเจ้า (ชื่อภาษาไทย).....

(ชื่อภาษาอังกฤษ).....

ที่อยู่ (ที่สามารถติดต่อได้).....

.....

.....

E - Mail.....

เบอร์โทรศัพท์..... โทรสาร.....

มีความประสงค์จะขอรับสมัครเป็นสมาชิกวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

() สมาชิกประเภทรายปี ๑,๐๐๐ บาท (จำนวน ๔ เล่ม)

() เล่มละ ๒๕๐ บาท

พร้อมนี้ ข้าพเจ้าได้ส่ง

() เงินสด

() ธนาณัติ (ส่งจ่าย.....)

() ตั๋วแลกเงินไปรษณีย์

() แคนเชียร์เช็ค ในนาม.....

โปรดนำส่งวารสาร วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

สถานที่ติดต่อ ที่บ้าน ที่ทำงาน

เลขที่.....ถนน.....หมู่ที่.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรศัพท์เคลื่อนที่.....

โทรสาร.....E-Mail.....

ลงชื่อ.....

()

(สำหรับเจ้าหน้าที่)

ค่าบำรุงปี พ.ศ..... เลขที่ใบเสร็จ.....

ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ..... ลงบัญชีแล้ว.....